This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PUBLICATIONS

DE LA SOCIÉTÉ

HISTORIQUE ET ARCHÉOLOGIQUE DANS LE LIMBOURG

à MAESTRICHT.

TOME LXIII.

TROISIÈME SÉRIE.

TOME VIII.

Vis unita major.

1927.

IMP. LEITER-NYPELS, MAESTRICHT
1927,

Digitized by Google

DJ
401
L656
v.63

Bericht.

Op het titelblad der vier laatste „Publications", tome 59, 60, 61 en 62, is door eene vergissing de serie aangegeven als **quatrième** en **sixième**, hetgeen zijn moet **troisième.**

Digitized by Google

PUBLICATIONS

DE LA SOCIÉTÉ

HISTORIQUE ET ARCHÉOLOGIQUE DANS LE LIMBOURG

à MAESTRICHT.

TOME LXIII.

TROISIÈME SÉRIE.

TOME VIII.

Vis unita major.

1927.

Digitized by Google

Digitized by Google

NAAMLIJST DER LEDEN

1927.

BESTUUR.

P. Albers S. J., Voorzitter.
Dr. W. Goossens, Ondervoorzitter en Conservator.
Dr. P. M. H. Doppler, Secretaris.
Louis baron de Crassier, Penningmeester.
V. Schols, Bibliothecaris.
Dr. P. J. M. van Gils.
H. Pijls.
W. Sprenger.
J. Schaepkens van Riempst.

CORRESPONDEERENDE LEDEN.

Beckers, Dr. H. J., Beek (L.).
Berger, Mr. B. M., Venlo.
Bloemen, J., Venlo.
Chansard, J., Nancy.
Delhougne, G., Sittard.
Dorren, Th., Valkenburg.
Geradts, J. H. E. H., Posterholt
Jaspers, Th., Klimmen.
Mostart, L., Gulpen.
Peters, P., Heerlen.
Pyls, N., Wijnandsrade.
Russel, Mr. A. H. J., Geleen.
Smeets, H., Weert.
Spierts, H., Terwinselen.
Starmans, Jos., Nuth.
Welters, F., Voerendaal.

Digitized by Google

LEDEN.

Adam, J., Meerssen.
Aelst-Arnoldts, Ern. van, Maastricht.
Aken, Mej. M. van, Caberg.
Albers S. J., P., Maastricht.
Algemeene Overste der Broeders van de Onbevlekte Ontvangenis van Maria, Maastricht.
Ansembourg, graaf Rud. de Marchant et d', Neuburg bij Gulpen.
Asher & C⁰, A., Berlijn.
Batta, Mr. Em., Indramajoe (Ned. Indië).
Becker, G. J., Heer.
Beckers, Dr. H. J., Beek.
Beckers, Mr. Nic., Sittard.
Beels, C. H., Maastricht.
Beels, Mevr. C. H., Maastricht.
Beesman, K., Maastricht.
Beneden, Leop. van, Maastricht.
Berger, Mr. M. B., Venlo.
Beusmans, Jos., Sittard.
Bibliotheek van het Groot-Seminarie, Roermond.
Bibliotheek van het Klein-Seminarie, Rolduc.
Bibliotheek van het bisschoppelijk College, Sittard.
Bibliotheek der Universiteit, Amsterdam.
Bibliotheek der Universiteit, Luik.
Bibliotheek der gemeente Maastricht.
Bieberstein Rogalla Zawadsky, Mr. C. baron de, Roermond.
Bloemen, H., Stramproy.
Bloemen, J., Venlo.
Bloemen, K., Sittard.
Blonden, J. L., Maastricht.
Boermans, H. E. F., Venlo.
Boosten, Alph., Maastricht.
Bours, Math., Roermond.
Briels, fr. Matth., Heerlen.
Brounts, P., Beek.
Brune, M. F. J., Maastricht.
Canisius, J., Schinnen.
Carmelieten, Geleen.

Digitized by Google

Catacre-de Stuers, Mevr. Al., de Wierse te Vorden.
Cenin, Mr. J. W., Houthem.
Ceulen, L., St. Pieter (Maastricht).
Claessens, Mgr. J. D. L., Sittard.
Coenegracht, L. D. L. M., Maastricht.
Corten, Alb., Maastricht.
Crassier, L. baron de, Limmel.
Crassier, baron W. de, Luik.
Cremers, P. L., Nuth.
Damen, F. A. L. L., Geleen.
Daniëls, M., Nijmegen.
Dassen, H., Heerlen.
Dautzenberg, Mr. Jos., Maastricht.
Defesche, J., Maastricht.
Delhougne, Mr. Edm., Roermond
Delhougne, G., Sittard.
Delhougne, H., Sittard.
Deuss, W., Sittard.
Diepen, J., Valkenburg.
Diepen, K., Valkenburg.
Dooren, P. H. van, Sittard.
Doppler, Dr. P. M. H., Maastricht.
Dorren, Th., Valkenburg.
Dresen, H., Schaesberg.
Driessen, P., Gronsveld.
Driessen, R., Heel.
Dumoulin, Mr. Eug., Maastricht.
Dutihl-Jurgens, J. A., Rotterdam.
Dyserinck, H., Maastricht.
Eberhard, G., Maastricht.
Emonds-Brouwers, J., Heerlen.
Endepols, Dr. H. J. E., Maastricht.
Everts, W. H., Buggenum.
Everts, P., Rolduc.
Franquinet, Mr. E. M. C. B., Gulpen.
Franssen, C., Roermond.
Frenay, Guill., Maastricht.
Gelissen, Aug., Beek (L.).
Geloes, graaf R. de, Eijsden.

Digitized by Google

Geradts, J. H. E. H., Posterholt.
Gerards, L., Heerlen.
Gilissen-Lemaire, N., Schaerbeek-Brussel.
Gils, Dr. P. J. M. van, Roermond.
Goessen, G. H., Gronsveld.
Goessens, J. W., Roermond.
Goffin, Mej. M., Amstenrade.
Goossens, Dr. W., Maastricht.
Gorris S. J., G., Maastricht.
Graafland, Jhr. J., Maastricht.
Grinten, Fr. van der, Venlo.
Grispen, J. A. L., Born.
Groenendael, J. H. H. van, Maastricht.
Grossier, J. S., Amsterdam.
Grossier, L., Maastricht.
Gusgens, J., Maastricht.
Haex, Mr. A., Heerlen.
Haex, Mr. L., Maastricht.
Haffmans, O. M. L., Helden.
Hagdorn, A. J. H., Maastricht.
Hangx, J., Susteren.
Hendricks, M., Amsterdam.
Heyden, Mr. E. J. J. van der, Nijmegen.
Hoeberechts-Roebroeck, Mevr. A., Maastricht.
Hoefer, F. A., Hattem.
Hoens, J. S., Doenrade.
Holvoet, Jhr. Adr., Maastricht.
Hövell tot Westerflier, Mr. E. O. J. M. baron van, Maastricht.
Houx, H., Maastricht.
Hustinx, Alph., Maastricht.
Hustinx, Dr. Ed., Heerlen.
Hustinx, Mr. W., Maastricht.
Huynen, J., Maastricht.
Mère Ignace, Ursuline, Venray.
Jacobs, J., Maastricht.
Janssen, M. J. J., Meerloo.
Janssen, P., Beek.
Janssen, Max, Stein.
Janssen, Imgenbroich (Rhld.).

Digitized by Google

Jaspar, Dr. E. J. H., Maastricht.
Jaspar, J. H., Maastricht.
Jaspers, Th., Klimmen.
Jezuïeten, Maastricht.
Jongen, J. J., Schaesberg.
Kallen, Mr. P. J. M., Maastricht.
Kayser, J., Venlo.
Kengen, Aug. C., Caberg.
Kengen, M., Amsterdam.
Kentgens, J. S., Sittard.
Kersten, Edm., Maastricht.
Keuller, L. A. J., Maastricht.
Kleene, Mr. P., Sittard.
Klein-Blümink M. s. C., Dr. J., Stein.
Klincksieck, C., Parijs.
Klinkenberg-Franzen, Jos., Loosduinen.
Klijnen, M. P. Jos. H.,'s-Gravenhage.
Klijnen, P., Maastricht.
Kooy, J. J. van der, Maastricht.
Koster, J., Heerlen.
Kremer, K., Waubach.
Kruisheeren, Maeseyck.
Lamberti, L. C., Sittard.
Lamberts Hurrelbrinck, Mr. P., Maastricht.
Lenders, A., Maastricht.
Leufkens, Dr. F. J., Voerendaal.
Lienaerts, Ernest, Merkelbeek.
Linssen, Jos., Roermond.
Lousberg, Jos., Maastricht.
Lousberg jr., Jos., Maastricht.
Luyten, G. H., Maastricht.
Maenen, J. H., Heerlen.
Maesen de Sombref, Jhr. Mr. George van der, Brussel.
Mannens, Mgr. Dr. P., Roermond.
Marres, Cl., Maastricht.
Marres, Ir. Paul, Maastricht.
Marres, V., Maastricht.
Meertens, M. F. H., Maastricht.
Mertz, Chr., Sittard.

Digitized by Google

Mialaret, J. H. A., 's-Gravenhage.
Mols, J. M., Sittard.
Mosmans C. ss. R., H., Wittem.
Mostart, L., Gulpen.
Mücher, C. H., Heerlen.
Müller, P. L. J. A. H., Amsterdam.
Negri, Frh. von, Zweibrüggen (Geilenkirchen).
Neys, Dr. M., Houthem.
Neys, J., Maastricht.
Nicolaye, P. P. J., Heerlen.
Nispen tot Sevenaer, Jhr. E. O. van, kasteel Oost bij Eijsden.
Nuyts, Jos., Maastricht.
Nypels, Ch., Maastricht.
Nypels, Ed., Maastricht.
Nypels, J., Maastricht.
Nijst, L. J. H., Broeksittard.
Odekerken, H., Gulpen.
Oliviers, Chr., Gronsveld.
Op de Coul, Ch., Swolgen-Tienray.
Oppen, Mr. Dr. Ch. van, Maastricht.
Oppen, Mr. Jos. van, Maastricht.
Panhuysen, Gerard W. A., Utrecht.
Paulussen, Mr. H., Maastricht.
Peters, G. J. H., 's Gravenhage.
Peters, P. J. M., Heerlen.
Philippens, J., Maastricht.
Poels, Mgr. Dr. H., Heerlen.
Postmes, Jos. A., Maastricht.
Pijls, H., Schinnen.
Pijls, N., Wijnandsrade.
Pijls, V., Schinnen.
Ramakers, L., Geleen.
Ramakers, M. N., Sittard.
Raven, Jos., Roosteren.
Receveur, K., Maastricht.
Redactie v. d. „Volksmissionaris", Roermond.
Regout, Edouard H. J., Vaeshartelt (Meerssen).
Resink, J., Maastricht.
Rijckevorsel, Jhr. Mr. A. van, Maastricht.

Digitized by Google

Roebroeck, Dr. M. H. H., Maastricht.
Ronde, Ir. H. A. H. de, Maastricht.
Roosen, Mej. V., Heerlen.
Russel, Mr. H., Geleen.
Rutten, Dr. F., Geulle.
Rutten, G., Maastricht.
Ruys de Beerenbrouck, Jhr. Mr. Ch. J. M., 's-Gravenhage.
Sandthövel, W. J., Maastricht.
Sassen, Dr. Dom., Maastricht.
Savelberg, Mr. H. M. A., 's-Gravenhage.
Schaepkens van Riempst, H. S. M. J., Maastricht.
Schaepkens van Riempst, J. M. I., Maastricht.
Schaepkens van Riempst, Dr. L., Maastricht.
Schatten, J., Schaesberg.
Schmitz, Jos., Maastricht.
Schoenmaeckers, R., Gent.
Schoenmakers, Dr. A., Sittard.
Schols, Dr. P., Maastricht.
Schols, V., Maastricht.
Schoonbrood, M. G., Maastricht.
Schoth, J. G. H., Maastricht.
Schrammen, M. H. A. I., Maastricht.
Schrijnemaekers, H. J. P., Amstenrade.
Schrijnen, Mgr. L. J. A. H., Roermond.
Secretaris der gemeente Maastricht.
Seelen, P., Maastricht.
Selys-Longchamps, barones R. de, Borgharen.
Simenon, G., Luik.
Smeets, H., Weert.
Smits, Ir. G., „de Heek" bij Valkenburg.
Spauwen, Arn., Gronsveld.
Speet, L. A. J. C., Amsterdam.
Spierts, Hub., Terwinselen.
Sprenger, W., Maastricht.
Sprockel, C., Kerkrade.
Stols, Jr., Alex., Brussel.
Thewissen, M. A. J. Fr., Sittard.
Tielens, Jos., „Weert" (Meerssen).
Trappisten, Lilbosch (Pey).

Digitized by Google

Tuyl van Serooskerken, A. baron van, Hilversum.
Uden, J. D. H. van, Tiel.
Vandebriel, H., Heerlen.
Veen, Dr. J. S. van, Arnhem.
Venne, A. J. H. M. van de, Rolduc.
Venne, J. M. van de, Houthem.
Verheggen, P. Th., Buggenum.
Vernhout, Dr. J. H., Middelburg.
Verwilst jr., L., Maastricht.
Verzijl, Jan, Venlo.
Vlekke, B. H. M., Maastricht.
Volmer, P., Leijenbroeck.
Voort, J. van de, Heerlen.
Weichs de Wenne, baron J. de, Geysteren.
Welters, Ad., Maastricht.
Welters, F., Weert.
Welters, Fr., Voerendaal.
Welters, M., Tegelen.
Wessem jr., Jos. van, Sittard.
Wessem, J. L. M. H. van, Sittard.
Widdershoven, Dr. Aug., Heerlen.
Wit, Mr. J. J. de, Maastricht.
Wouters, J. A. H., Maastricht.
Wylick, W. van, Venlo.
Zwaan, Joh. Th. van der, Caberg (Maastricht).
Zweipfenning, J., Venlo.

Digitized by Google

Ledenvergadering

GEHOUDEN WOENSDAG 27 APRIL 1927.

Gehouden in het Museumgebouw aan de Lenculenstraat te Maastricht, werd die vergadering bijgewoond door 30 leden, waarvan 28 het presentie-register teekenden en te 3 uur door den Voorzitter geopend werd.

Nadat hij de aanwezigen een woord van welkom had toegesproken en eenige woorden gewijd aan de belangen en streven van ons genootschap, gaf op zijn verzoek de secretaris lezing der notulen van de vorige ledenvergadering, die onveranderd werden goedgekeurd en geteekend. Daarna brachten de Secretaris, de Penningmeester en de Conservator hun verslag uit over het afgeloopen jaar 1926.

Het verslag van den Secretaris luidt:

In het Bestuur kwam geene verandering; de heer W. Sprenger, wiens beurt het was van periodieke aftreding, werd herbenoemd. De vergaderingen werden op gezette tijden gehouden.

In den loop van het jaar ontvielen ons 6 leden door den dood, 6 namen ontslag, daartegen werden 18 nieuwe leden aangenomen, zoodat op 31 December het ledental 249 bedroeg.

De beide ledenvergaderingen respectievelijk gehouden Woensdag 28 April en 17 November hadden belangstelling; eerstgenoemde werd bijgewoond door 28, laatstgenoemde door 25 leden. Op de eerste hield de Rijksarchitect Ir. Jos. Cuypers eene lezing over: De Maasbrug te Maastricht van een bouwkundig en welstandsstandpunt bekeken, en op de tweede de heer Th. Dorren over: Noodmunten en gildepenningen van Maastricht, reeds vermeld in de voorgelezen notulen. Daar eerstgenoemde lezing reeds in haar geheel is afgedrukt in het deel der „Publications" over 1926 en de tweede in haar geheel zal verschijnen in het deel over 1927, zal het onnoodig zijn over die lezingen iets te zeggen.

Digitized by Google

De maandelijksche gezellige bijeenkomst had geregeld plaats en mocht de blijvende waardeering van meerdere leden ondervinden.

De najaarsexcursie op Donderdag 9 September had tot doel een bezoek aan Weert, Nederweert en Maeseyck. Voor het eerst werd deze tocht gemaakt geheel per autobus. Door eene vergissing van den chauffeur, die verkeerde papieren had medegenomen, had eene vertraging plaats, met het gevolg dat het bezoek aan Nederweert moest achterwege blijven; overigens had de excursie een voorspoedig en aangenaam verloop.

Te Weert werd het eerst een bezoek gebracht aan de parochiekerk van den H. Martinus. Wat deze kerk merkwaardigs te zien gaf en welke schatten er bewaard worden, is nog al breedvoerig vermeld op het oproepingsbriefje. Vervolgens het Klooster der Franciscanen op „de Biest", waarvan het beziens- en merkwaardige ook vermeld staat op genoemd oproepingsbriefje; het herinnert eene historische afstamming van de graven van Horn, waardoor het niet te verwonderen is, dat kerk en klooster in het bezit zijn van vele oudheden van groote waarde en rijke oude kerkelijke ornamenten en zilverwerken. De bibliotheek is rijk aan prachtig verluchte handschriften, koorzangboeken en incunabelen. Ten slotte werd een bezoek gebracht aan de drukkerij-installaties der firma Smeets, waar de leden rondgeleid werden en ingelicht door den firmant den heer H. Smeets. Na dezen overzichtelijken rondgang kan men zich eenig denkbeeld vormen van wat heden ten dage op het gebied van drukken en kunstdrukken geleverd kan worden. Tot slot hadden de firmanten de lieve attentie den deelnemenden leden eene ververscing aan te bieden. Met woorden van dank door den Voorzitter werd afscheid genomen.

De kerk te Maeseyck, die in zoogenaamden renaissancestijl is gebouwd bezit een schat die weinig omvankrijk, doch van hooge kwaliteit is en voor een groot deel afkomstig uit de vrouwen-abdij te Aldeneyck, een half uur ten westen van Maeseyck, die in de Xe eeuw door de beide zusters Harlindis en Relindis gesticht werd. Deze kunstzinnige religieuzen, die een grooten invloed schijnen gehad te hebben op de kunstontwikkeling in wijde gewesten, hebben daar handschriften geschreven en verlucht, kunstvoorwerpen ontworpen en bijeen verzameld, die in den loop der tijden voor een groot deel naar Maeseyck in veiligheid zijn gebracht. Zoo is er zelfs het dekseltje van een Merovingisch reliekschrijntje, wel het oudste

Digitized by Google

zilverwerk, dat men in België aantreft; een Latijnsch Evangelieboek uit de VIIIe eeuw in Angelsaksische karakters geschreven; dit is minder goed bewaard gebleven dan dat der kerk van Susteren, doch dateert ook twee eeuwen vroeger. Zoowel hier als te Weert werden onze leden met de meeste vriendelijkheid ontvangen en met de meeste bereidwilligheid ingelicht.

Het rijk geïllustreerde deel der „Publications", het 62e der serie, kwam vroeger gereed dan zijn voorgangers, terwijl de afleveringen der „Maasgouw" geregeld om de twee maanden verschenen.

De belangstelling voor en waardeering van ons Genootschap en zijne „Publications" namen in het afgeloopen jaar nog toe; onlangs is dit door de Universiteit te Upsala in Zweden te kennen gegeven, die de uitwisseling onzer „Publications" met het aldaar verschijnend tijdschrift vroeg.

Zooals U aanstonds vernemen zult uit het verslag van den Penningmeester sluit dit jaar met een nadeelig saldo. Het is te wenschen, dat de leden, wanneer zij onder hunne vrienden en kennissen personen weten die geschikte leden van ons Genootschap kunnen zijn, deze daartoe over te halen.

Aan het eind van mijn verslag past het God te danken voor Zijn zegen, de Provincie en Gemeente voor haren geldelijken en anderen steun, terwijl U mijne Heeren dank wordt gebracht voor uwe belangstelling en waardeering.

Het verslag van den Penningmeester over 1926 is als volgt:

ONTVANGSTEN.

Saldo van 1925	*f*	330.03
Contributie der leden	„	1440.—
Giften	„	45.—
Verkoop Publications en Maasgouw	„	120.22
Entrées van het Museum	„	177.50
Subsidie der provincie	„	600.—
„ der gemeente Maastricht	„	1000.—
Bijdrage der Regeering	„	72.—
„ der gemeente Echt	„	250.—
	f	4034.75

Digitized by Google

UITGAVEN.

I.	Drukwerk	*f* 2878.87
II.	Concierge	„ 184.48
III.	Onderhoud, enz.	„ 514.72
IV.	Contributies	„ 22.36
V.	Postzegels	„ 56.32
VI.	Wetenschappelijke onkosten	„ 400.39
VII.	Ouderdomsrenten	„ 49.50
VIII.	Diversen	„ 66.68
		f 4173.32

Uitgaven	*f* 4173.32
Ontvangsten	„ 4034.75
Nadeelig saldo	*f* 138.57

Verslag van den Conservator van het Museum over 1926:

De toestand van het Museumgebouw en van de lokalen was doorgaans goed. Aan het geregeld onderhoud en de noodige herstellingen werd de vereischte zorg besteed. Eene groote verbetering kwam tot stand door den aanleg van electrische geleidingen, waardoor de zalen op een doelmatige wijze kunnen verlicht worden en lezingen met lichtbeelden voortaan gemakkelijker zijn te houden. De grootste verbetering evenwel was de uitbreiding der lokalen.

Reeds in het vorig verslag vermeldde ik hoe, dank zij de tegemoetkomende houding van het Maastrichtsche gemeentebestuur, eenige lokalen waren bijgekomen, hoofdzakelijk ter berging van de steenen voorwerpen, welke niet in de buitenlucht konden worden opgesteld. Die lokalen, welke vroeger tot woning hadden gediend, vormen thans de meest zuidelijk gelegen benedenvertrekken van het Museumgebouw en daar ze een uitgang hebben op de Looiersgracht, is het Museum ook van dien kant toegankelijk geworden. Het is mij een genoegen te kunnen mededeelen, dat het Gemeentebestuur ze in den loop van het jaar tot geschikte bewaarplaatsen heeft ingericht. Daarenboven is ook nog het voormalig schooltuintje van de nabijgelegen school door het Gemeentebestuur beschikbaar

Digitized by Google

gesteld voor het plaatsen van die voorwerpen, welke in de openlucht kunnen verblijven.

Door de goede zorgen van ons bestuurslid, den heer Sprenger, zijn thans alle steenen voorwerpen in de groote zaal opgeruimd en naar de nieuwe bewaarplaats overgebracht. Ze zijn er voorloopig zóó gerangschikt, dat men de overblijfselen van de oude steensculptuur in ons gewest gemakkelijk kan bestudeeren. Verder zijn de beelden bijeengebracht in eene groote zaal beneden, omdat de ruimte, waar ze vroeger waren opgesteld, noodig bleek voor de berging van de vóórhistorische voorwerpen, welke in den laatsten tijd zeer talrijk waren binnengekomen en waarvan in de naaste toekomst nog groote toevoer is te verwachten. Het is immers vooral op vóórhistorisch gebied, dat zich thans in navolging van andere landen het archeologisch onderzoek in ons gewest beweegt.

De groote welwillendheid, welke het gemeentebestuur in het afgeloopen jaar het Genootschap heeft betoond door het uitbreiden der bewaarplaatsen, doet ons de hoop koesteren, dat het Genootschap ook nog diens steun zal genieten bij het inrichten van een magazijn of bergruimte van die voorwerpen, welke niet gevoegelijk kunnen tentoongesteld worden en toch als studiemateriaal moeten bewaard blijven. Er is daarvoor nog eene uiterst geschikte plaats aanwezig op den zolder van het meest Noordelijk gedeelte van het Museumgebouw.

Zoodra die inrichting voltooid is, kan een begin worden gemaakt met het definitief opstellen, nummeren en catalogiseeren van alle voorwerpen naar aard, bestemming, vindplaats enz. Dan eerst zal het Museum volledig aan het doel kunnen beantwoorden, waarvoor het voor meer dan 60 jaar in het leven werd geroepen. Het Bestuur van het Genootschap is tevens tot de overtuiging gekomen, dat het voor een goed beheer van het Museum volstrekt noodzakelijk is, dat een persoon daaraan verbonden wordt, welke zijne geheele werkkracht daaraan kan geven. Het overweegt de aanstelling van een wetenschappelijken assistent en daar de finanties geheel en al onvoldoende zijn om zulk een assistent naar behooren te bezoldigen, heeft het zich tot de Provincie en tot het Rijk gewend om subsidie. Het is te hopen dat het Bestuur zal slagen in de pogingen om het Museum geheel en al in te richten overeenkomstig de eischen, waaraan een Provinciaal Geschied- en Oudheidkundig Museum dient te voldoen.

Digitized by Google

De aanwinsten waren wederom zeer talrijk. Ze zijn geregeld vermeld in ons maandschrift „De Maasgouw". Bijna alle voorwerpen werden geschonken en hier past voorzeker een woord van dank aan de talrijke edelmoedige schenkers. Enkele aanwinsten van beteekenis kan ik evenwel niet voorbijgaan zonder ze even te releveeren. Zoo bijv. het overbrengen van de voorwerpen uit het Rijksmuseum van Leiden, welke te voorschijn waren gekomen bij de opgravingen te Ubachsberg en het Ravensbosch en ter beschrijving door den Dr. Remouchamps naar Leiden waren meegenomen, het opstellen door Dr. Beckers van een model op 1/5 der grootte van den steenen inhoud van den vóórhistorischen grafheuvel, welke door hem in het Savelsbosch te Gronsveld werd ontdekt en met den edelmoedigen steun van den heer Paul Marres werd onderzocht, de plaatsing van een Romeinsch brandgraf met inhoud, dat op het terrein der Limburgsche Bankvereeniging hier ter stede was aangetroffen en door het optreden van den directeur, den heer Beels, aan ons Museum werd geschonken. Van deze belangrijke ontdekking is binnenkort eene uitvoerige beschrijving te verwachten in de Oudheidkundige Mededeelingen van het Rijksmuseum van Leiden.

Wat de opgravingen betreft, welke in den loop van 1926 door het Genootschap zijn ondernomen in samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden en Dr. Beckers te Beek, daarvan is eveneens een verslag uitgebracht in „De Maasgouw". Ik bepaal mij hier alleen tot een woord van dank aan allen welke die opgravingen hebben begunstigd, speciaal aan de heeren Duynstee en Marres van Belvédère en aan pastoor Kengen van Caberg.

Het bezoek aan het Museum was niet zeer bevredigend. Het aantal verkochte kaarten bereikte hetzelfde aantal als het jaar te voren n.l. ruim 650, het aantal bezoekers die hun naam in het register teekende, was minder geworden en bedroeg slechts 700 tegen 860 in 1925. Dit geringer bezoek is hoofdzakelijk te wijten aan het verminderd toeristenbezoek aan Maastricht en omstreken. Laten wij hopen, dat het dit jaar beter mag worden. Het bestuur zorgt voor voldoende reclame. Over het bezoek van scholen, patronaten en werkliedenvereenigingen valt gelukkig niet te klagen. Het Museum verheugt zich in een stijgende belangstelling.

Bij het einde van dit verslag meen ik een reeds vaak gedaan verzoek te moeten herhalen, n.l. dat men toch spoedig den conservator waarschuwe, wanneer bij grondwerken of afbraak voorwerpen voor

Digitized by Google

den dag komen, welke geschied- of oudheidkundige waarde kunnen hebben. Al moest hij zich ook een enkelen keer te vergeefs verplaatsen, dat is zoo erg niet, want daartegenover staat, dat ook vaak nog gered of onderzocht kan worden wat van belang is voor de geschiedenis en oudheidkunde van ons gewest.

Ledenvergadering

GEHOUDEN DONDERDAG 17 NOVEMBER 1927.

De deelnemers dezer vergadering, die plaats had in het Museumgebouw, waren 27 in getal, die allen het presentieregister teekenden; bericht van verhindering was ingekomen van den heer J. Schaepkens van Riempst, prof. Chr. Mertz en Th. Dorren.

Na de opening en een woord van welkom door den Voorzitter gaf de secretaris voorlezing der notulen der vorige ledenvergadering, die onveranderd werden goedgekeurd. Vervolgens memoreerde de Voorzitter de najaarsexcursie, die bewezen had dat in het noorden onzer provincie nog veel leerzaams te zien is, en dankte nogmaals allen die zoo gewillig de deelnemers in de gelegenheid hebben gesteld van dat merkwaardigs te hebben kunnen genieten met een speciaal woord van dank tot de familie de Weichs de Wenne, bewoners van het kasteel Geysteren, voor de hartelijke en gastvrije ontvangst den deelnemers bereid.

Daarna drukte hij den wensch uit, dat, zoo onder de leden — en dit is zonder twijfel het geval — de een of ander iets merkwaardigs of wetenswaardigs weet, hetgeen in het kader van het streven van ons genootschap valt, daarover een artikel wenscht te plaatsen in de „Publications" of eene lezing te houden, daarvan mededeeling te doen aan den Secretaris, die het Bestuur daarmede in kennis zal stellen.

Dan hield de Voorzitter de aangekondigde lezing over het Jesuitencollege te Maastricht.

Aangezien die lezing zal afgedrukt worden in het deel der Publications van het volgende jaar zal het onnoodig zijn hiervan iets te gewagen.

Digitized by Google

Naar aanleiding dier lezing vroeg Dr. P. van Gils of met Stercorius, Struycken, wel bedoeld is de protestantsche dominé Moded, van wie in die lezing melding is, dan wel een andere, hetgeen pater Albers bevestigend beantwoordde, en stelde Dr. W. Goossens de vraag tot hoelang het college bestaan had, waarop geantwoord werd van 1583—1640 en van 1678—1773, jaar der opheffing der Jesuietenorde.

Dan dankte de Ondervoorzitter, Dr. W. Goossens, Pater Albers voor zijne heldere en duidelijke mededeeling van geheel ongekende en voor allen nieuwe feiten met betrekking tot het onderwijs in de 16e eeuw.

Kapelaan Welters vroeg hoe het gesteld was met het museum, waarop de Voorzitter van antwoord diende en waarbij nog de heeren Dr. van Gils, Dr. W. Goossens, L. Keuller en Dr. Sassen vragen stelden of beantwoordden.

Na de gebruikelijke rondvraag, waarvan geen der leden gebruik maakte, sloot de Voorzitter de vergadering met den dank aan de aanwezigen voor hunne opkomst en belangstelling.

Digitized by Google

Jaargetijdenboek van het Klooster der Begaarden te Maastricht.

EEN WOORD VOORAF.

Het Klooster der Begaarden te Maastricht was gelegen in de Witmakerstraat aan de Zuidzijde, nabij de Heidenstraat naar den kant der Kapoenstraat. Het werd opgeheven bij wet van 15 fructidor an IV (1 September 1796) en de gebouwen werden 2 Mei 1798 publiek verkocht voor de som van 21150 franken.

De Begaarden, die reeds in het begin der 13e eeuw te Maastricht voorkomen, er eene broederschap van lakenbereiders vormden, gezamenlijk leefden en voor gezamenlijke rekening arbeidden, omhelsden al spoedig den regel der Derde Orde, dien de H. Franciscus van Assisië in 1222 voor personen in de wereld, zoowel mannen als vrouwen, instelde. Reeds in 1268 waren zij leden dier Derde Orde en hadden van het kapittel van O. L. Vrouw eene kapel in de Witmakerstraat, aan de Zuidzijde gelegen, bekomen, waarbij zij in gemeld jaar een klooster bouwden.

Oorspronkelijk was die kapel alleen bestemd voor de leden om er gezamenlijk hunne gebeden te verrichten, later werd zij ook toegankelijk gesteld voor het publiek; toen ook verzochten de Begaarden aan het kapittel van O. L. Vrouw toestemming om een kerkhof erbij te bouwen. Dit werd hun 22 Februari 1308 toegestaan en den 4 Maart daaraanvolgende door den Bisschop van Luik, Diederik van Bar, goedgekeurd en bevestigd. Die kapel was toegewijd aan de H. Maagd en werd van onheugelijke tijden bediend door een priester, kapellaan van O. L. Vrouwkapittel, die door dat kapittel benoemd werd. Hij genoot de offers dier kapel met uitzondering van die gegeven voor uitvaarten en zieledienstenen. Het klooster had zich inmiddels in ledental uitgebreid en in godsdienst-

Digitized by Google

zin toegenomen; de leden hadden een priester hunner orde uit hun moederklooster van Seppenen bij zich opgenomen, die hun den zin en de beteekenis van hun regel uitlegde en voorhield hoe deze beleefd moest worden. Daar in andere kloosters hunner orde het gebruik bestond, hetgeen ook meer passend was, dat de kerkelijke bedieningen hunner kapel door een ordenspriester werden uitgeoefend, verzochten zij aan het kapittel voornoemd toestemming om voortaan tot de bediening hunner kapel een priester hunner orde uit hun moederklooster van Zepperen te mogen benoemen. Dit werd hun door gemeld kapittel 13 Mei 1496 toegestaan. De daarvan opgemaakte akte laten wij in haar geheel aan het eind van dit voorwoord volgen.

Hoewel de Begaarden sedert hun toetreden tot de Derde Orde van Sint Franciscus eene kloostergemeente vormden, bleven zij toch hun aanvankelijk bedrijf van wevers voortzetten en lieten zich in 1453 opnemen in het gild der lakenwevers. Langzamerhand breidde het klooster zich uit en nadat zij in 1484 bij hun klooster verschillende gebouwen tot uitbreiding hunner weverijen hadden bijgebouwd, werd door de hier ter stede gevestigde lakenbereiders bij de stedelijke regeering geklaagd over de concurrentie hun aangedaan door de Begaarden wegens het groot aantal weefgetouwen in hun klooster in werking. Deze klacht had tengevolge dat de regeering der stad bepaalde, dat de Begaarden voortaan met niet meer dan acht weefgetouwen mochten werken.

Intusschen had de communauteit van Maastricht zich aangesloten bij de congregatie van Zepperen in Belgisch Limburg. Het klooster der Begaarden was aldaar gesticht door Jan Gove, welke stichting in 1425 werd goedgekeurd door den Bisschop van Luik, Jan van Heinsberg, en in 1447 verheven tot hoofdzetel der Orde. Sedert hunne aansluiting bij het klooster te Zepperen, hielden de Begaarden zich bezig met het geven van onderwijs. In de 18e eeuw kwam dit onderwijs tot verval, zoo zelfs dat 30 jaar voor de opheffing van het klooster, ingevolge de wet van 15 fructidor an IV (1 September 1796), de school reeds gesloten was.

Bij de opheffing des kloosters leefden de volgende Paters en broeders: Hendrik Joseph Compeers provinciaal, Jan Pieter Dohmen prior, de paters: Thomas Hermans, Lambert Lamberti, Jan Schils, Hendrik Smeets, Jan Nicolaas Lexis, Jan Pieter Tuinbreeker, Gerard Cleren, Jan Andries Roborg,

Digitized by Google

Christiaan Hustinx en de broeders: Joseph Servaas Faconnier, Mathias Hoho, Antoon Hoho en Franciscus Pieters.

Dohmen, Hermans, Lexis, Cleren en Roborg waren in 1827 nog in leven. [1])

De inkomsten van het klooster schijnen voldoende te zijn geweest om de kloosterlingen, gewoonlijk 16 in getal, te onderhouden.

In de 15e eeuw vinden wij hen genoemd *„clerici Begardi"*; in de 16e eeuw noemden zij zich: *„convensbruederen des cloesters van den Begarden, conventualen des convents van der Derder orden van sinte Franciscus geheyten die Begaerden"*; in eene akte van 11 September 1628: *„conventualen des cloosters ende convents van den derden Reghel Sinte Francisci genaemd die Bogarden"*.

In de kerk was eene kapel toegewijd aan de H. Maagd waarin gevestigd was het hierboven vermeld beneficie. In 1646 werd er opgericht de „Aertsbroederschap der Alderheylichste Dreyvuldigheydt van die verlossinghe der gevanghene Christen slaven die by den Turck ghevangen sitten". [2]) Thans is die broederschap gevestigd in de O. L. Vrouwekerk.

Den 11 Augustus 1628 gingen de Pater van het klooster met name Petrus Hercken en de vicarius of procurator, Michiel Claessen, namens hun medebroeders, in tegenwoordigheid van den licentiaat Leonard Paludanus als *mediateur,* met het kapittel van O. L. Vrouw, vertegenwoordigd door zijn deken Oliverius de Saive J. U. L. [3]) en den kanunnik Henricus Conrardi [4]) S. Th. bac., een ruil aan, waarbij zij voor 100 keizerdaalders aan gemeld kapittel gaven eene erfrente van 1 mud rogge, welke het klooster bij legaat verkregen had van Guilielmus Hercken, secretaris der schepenbank van Veldweselt, vader van voornoemden Peter, die dat mud 5 September 1597 bij beschud verkregen had tegen Renier van Meer en diens zwager Daniel Pruenen, echtgenoot van Isabeel van Meer, wegens schuldvorderingen van geleverde koopwaren aan Gerard van Meer [5]) in leven kanunnik van O. L. Vrouw, wiens

---

[1]) Publications etc. deel XXXI bl. 41, 123.

[2]) Maasgouw, jaarg. 1921 bl. 65.

[3]) Oliverius de Saive werd kanunnik 20 Juli 1619, tot deken gekozen 21 Juni 1623, deed afstand van het dekenaat in 1634 en stierf 30 December 1639.

[4]) Henricus Conrardi kanunnik benoemd 21 Augustus 1612, werd 21 Juni 1639 gekozen tot scholaster en overleed 22 September 1644.

[5]) Hij werd 5 December 1564 tot kanunnik benoemd.

Digitized by Google

erfgenamen zij waren. Deze rente of pacht was gevestigd op de *Leenardt Crawwys alias SJonkeren* hoeve te Kesselt, op welke hoeve voornoemd kapittel ook eene erfrente of pacht gevestigd had *anterieur,* en lospacht *posterieur* aan het voorschreven mud rogge. Deze overeenkomst of ruil werd 12 September 1628 goedgekeurd en bekrachtigd door de beide Paters voornoemd en door pater Johannes Erasmi priester, frater Guilielmus a Cruce, frater Franciscus a Strucht clericus, broeder Jan van Geel, broeder Jan Schots en broeder Cornelis Rensen (Rensson). Deze allen hebben den 27 Januari 1629, ten overstaan van Nicolaes van Cortenbach schout, Nicolaes Sammen, Geraerdt Pamel en Dirick Dirickx schepenen *der hoogher ende onsser Liever Vrouwen banck* binnen Veldwezelt, voormelde hoeve, welke hun klooster bij beschud bekomen had, aan Henrick Conrardi, *fabryckmeester* van O. L. Vrouw kapittel ten behoeve der fabriek daarvan opgedragen met al hunne *gerechticheyt soe van hunne voirschreven mudde roggen als allen arriragien* (achterstanden), *costen ende anderssints.*

Het jaargetijdenboek dat wij hier in het licht geven is een register klein 4⁰ op perkament geschreven en bevattend 24 bladen.

Het is aangelegd tusschen de jaren 1470 en 1480 en bevat posten en aanteekeningen van vroegere dagteekening, zelfs van uit het begin der XIVe eeuw. Op meerdere plaatsen is het jaargetal naderhand vóór of achter den post bijgeschreven.

De tekst van na 1480 hebben wij meer binnenwaarts geschreven en aangeduid met de letters a, b, c, waarvan a voor de jaren 1480 tot 1500, b van 1500 tot 1600, en c na 1600.

De Heiligenfeesten en andere titels die met rooden inkt zijn ingeschreven, hebben wij aangeduid met de letter (r).

Het register is voorafgegaan van eenige gebeden voor overledenen, geschreven op papier, doch die niet meer volledig aanwezig zijn.

Aan den voet van het eerste folio is het handschrift getiteld: *Liber fratrum tertii ordinis Sancti Francisci in Trajecto supra Mosam.*

Digitized by Google

Deken en Kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht vergunnen den paters Begaarden aldaar een ordenspriester uit hun moederklooster te Zepperen te kiezen om in hunne kapel de priesterlijke bedieningen uit te voeren.

1469 Mei 31.

Universis et singulis presentes litteras visuris et audituris Henricus Rumpst[1]) decanus totumque capitulum ecclesie collegiate beate Marie in oppido Trajectensi supra Mosam, Leodiensis dyocesis, salutem in Domino sempiternam cum noticia veritatis subscriptorum. Constituti coram nobis, capitulariter in loco nostro capitulari capitulariter capitulo ad infrascripta specialiter indicto congregatis, devoti fratres religiosi Arnoldus dictus Vessem alias de Baest minister et Johannes dictus de Muerich presbyteri et Henricus dictus Lummen procurator ac fratres conventus domus Beggardorum, ordinis tertie regule sancti Francisci, situati in dicto oppido Trajectensi in vico vulgariter dicto die Witmekerstrate, ceteris fratribus dicte domus conventualiter desuper congregatis, ad hoc deputati et constituti, de quo nobis per prothocollum de manu notarii coram nobis exhibitum fides facta fuit et dominus Giselbertus Marantz de Wellen presbyter, rector capelle dicte domus, dixerunt et exposuerunt, quod ultra hominum memoriam predecessores nostri in domo conventus preallegata in burgo ecclesie nostre ac sub nostra jurisdictione situata erexerunt ad laudem Omnipotentis Dei sub titulo sanctissime Virginis Dei Genitricis Marie unam capellam nondum tamen in specie cum bonorum assignatione dotatam, aliter quam quod rector illius pro tempore ad mensam ipsius conventus pro refectione recipienda admissus fuit, in qua capella, juxta forman et tenorem erectionis ejusdem per capellanum ipsius divina celebrari et oblationes illic fiende ad eundem capellanum spectare et pertinere deberent, modo quo communiter capellani in ecclesia nostra principali recipiunt, salvo quod oblationes pro mortuariis et exequiis defunctorum ad rectorem ecclesie nostre principalis juxta consuetudines et observantias antiquas spectare haberent et deberent. Verum ut iidem religiosi nobis exposuerunt novissimis nunc temporibus adaucta ipsorum fratrum devotione similiter et persona-

[1]) Deken Henricus Riempst (Rumpst) overleed 9 Juli 1492 en werd opgevolgd door Petrus Caldebrenner.

Digitized by Google

rum numero, viventes pariter juxta modum et ordinem primitive ecclesie de laboribus manuum suarum in officio textrino, accrescentesque tam ex laboribus premissis quam pia devotorum devotione in bonis hereditariis aliquali ampliori facultate de nostris tollerantia et consensu ab aliquibus annis retropreteritis unum sacerdotem ejusdem ordinis religiosum de et ex conventu domus de Sepperen superiorem eorum dicte dioecesis assumpserunt ad instruendum eos, qui in majori parte illiterati sunt, de qualitatibus regule et observantia ejusdem. Et quia, ut asseruerunt, hoc ipsis plus convenientius et etiam magis decens est et in aliis domibus ordinis solutum et consuetum, Nos, quatenus prefato domino Giselberto et ejus successoribus ab omni onere divini officii dicte domus, salva una Missa singulis hebdomadis illic celebranda, exoneratis, ipsi fratres et eorum successores conventus nomine deinceps inantea in perpetuum possent eligere et assumere unum religiosum sacerdotem ejusdem ordinis, qui apud eos resideret et quotidie, impedimento legittimo cessante, divina in ipsa capella celebraret eosque de statu regule et observantia ejusdem informaret verbumque Dei ipsis predicaret, confessiones ipsorum audiret ac Sacramenta ecclesie ministraret, salvo eciam quod et ingruente necessitate ex peste aut alias in absentia principalis sacerdotis religiosi assumendi, aut propter ejus infirmitatem aliamve causam instantem tali necessitate durante unum presbyterum religiosum aut secularem pro Sacramentis ministrandis et Missis celebrandis aliisque in hiis necessariis tractandis et agendis juxtra eorum conscientias assumere et de illis sibi providere possent, consentire et approbare vicesque et autoritatem nostram in premissis interponere dignaremur, humiliter petierunt et rogarunt, offerentes eciam se assignare velle prefato domino Giselberto, nunc rectori dicte capelle, pro se et suis successoribus imperpetuum pro victu et aliis juribus per ipsum ex dicta domo haberi solitis pro una Missa singulis ebdomadis per ipsum in eaden domo, ut premittitur, celebrenda, ad et supra omnia bona ejusdem domus perpetue et hereditarie pro speciali doto ipsius capelle duos cum dimidio modios siliginis, pactus et mensure Trajectensis, hereditarie per eos eorumque successores nomine conventus ex bonis ipsis sine quacumque diminutione propter damna quecumque etiam eventura, nulla etiam casu excepto, singulis annis in festo beati Andree Apostoli solvere et realem solutionem impendere, talesque duos cum dimidio modios siliginis hereditarios nomine dotis in presentia pre-

Digitized by Google

fati domini Ghiselberti rectoris pro se et suis successoribus consentientis et acceptantis coram nobis nostroque scriba et notario publico stipulante nomine dotis specialis assignarunt ad et supra omnia bona ejusdem conventus hereditarie et etiam solvere promiserunt, salvo in premissis quod temporibus vacationum ejusdem capelle conventus ipse futuris perpetuis temporibus dicta capella vacante possit et valeat unum capellanum sacerdotem nobiscum in ecclesia nostra residentem, aptum et ydoneum ad legendum et decantandum Epistolam vel Evangelium in principali missa diei, similiter et in missa animarum, dum occurit in choro nostro decantandum, nobis infra quindenam immediate sequentem vacationem hujusmodi effectualiter presentare per nos, prout canonice possemus, ad eandem capellam admittendum et in eodem instituendum. Nos autem qui de premissis vicibus repetitis inquisitionem fecimus, preterita que contigerunt recensentes, considerantesque multum esse rationi consentaneum et salubre, fratres ipsos eorumque successores et conventum ipsum per ejusdem ordinis fratrem religiosum sacerdotem in spiritualibus regi debere vel posse, eorum supplicationibus inclinati prefatum dominum Ghiselbertum consentientem et ejus successore dicte capelle pro tempore capellanos ab omni onere cure et divinorum dicte domus exoneramus eisdemque fratribus religiosis presentibus et eorum successoribus conventuique predicto juxta eorum conscientias eligendi et assumendi deinceps inantea, quotiens opus fuerit et eis placuerit, unum ejusdem ordinis tertie Regule Sancti Francisci religiosum sacerdotem ad celebrandum divina in ipsa capella, Sacramentaque ecclesie fratribus ipsis ministrandum et alia in spiritualibus necessaria regendum et exercendum atque ingruente necessitate ex caussis preallegatis occurrente impedimento talis religiosi sacerdotis assumpti alium religiosum presbyterum vel secularem, qui singula sacramenta ministrare ac missas celebrare possit, assumendum ac eciam oblationes ad rectorem dicte cappelle spectantem et per ipsum recipi solitas et consuetas, in usus communes dicti conventus recipiendi et convertendi tenore presentium eidem conventui concedimus facultatem ceterisque juribus et oblationibus rectori pro tempore ecclesie nostre sancti Nicolai juxta antiquam observantiam reservatis, dotemque duorum cum dimidio modiorum siliginis in omnibus, ut prefertur, particulis rectori pro tempore solvendorum assignatam pro dote speciali ipsius capelle ad celebrandum in eadem capella per rectorem pro tempore singulis

Digitized by Google

ebdomadis unam missam admittimus et approbamus ipsique conventui potestatem ad presentandum nobis temporibus vacationum ejusdem capelle unum idoneum capellanum ecclesie nostre presbyterum, nobiscum residentem, ad legendum Evangelium et Epistolam in summa vel pro defundis missis in ecclesia nostra celebrandis aptum et idoneum et non alium per nos cum onere dumtaxat preallegato admittandum et in eadem capella instituendum tenore presentium reservamus premissisque omnibus et singulis authoritatem nostram adicimus et impertimur. In cujus rei testimonium has presentes litteras, presens publicum instrumentum continentes, per notarium nostrum publicum subscribi et signari nostrique sigilli, quo utimur ad causas, jussimus appensione communiri. Acta sunt hec in loco nostro capitulari supradicto, interessentibus cum dictis fratribus et eis assitentibus religiosis viris dominis Johanne de Roest ministro generali fratrum tertie Regule Sancti Francisci in diocesi Leodensi et fratre Bartholomeo opte Steyge, ministro domus de Sepperen prope St. Trudonem, immediate superioribus dictorum fratrum et in premissis omnibus consentientibus et illa ratificantibus et approbantibus, qui etiam minister generalis suo una cum sigillis ministri et conventus dicte domus in oppido Trajectensi predictis presentibus litteris appensis sigillavit pro maiori robore et subsistentia omnium premissorum, presentibus ibidem venerabili et egregio venerabilibusque viris et magistris magistro Jordano de Baest canonico Leodiensi[1]) et Henrico de Monyouwen sepedicte ecclesie beate Marie capellano, presbytris testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Collationata et auscultata est presens copia ex suo originali et concordat de verbo ad verbum cum eodem. Joannes Nispen, notarius.

Ultima Maij 1469.

Afschrift op papier. — Van dit afschrift werd een afschrift door den notaris Bernardts genomen. — Beide bevinden zich op het Rijksarchief in Limburg bij de bescheiden van het Kapittel van O. L. Vrouw.

P. DOPPLER.

---

[1]) Jordanus de Baest, licenciaat in de rechten werd als kanunnik der kathedraal van den H. Lambertus te Luik 8 Maart 1434 beëedigd en overleed 9 Januari 1477. Hij werd te Luik in het nieuwe kapittel begraven.

Digitized by Google

Liber fratrum 3ii Ordinis Sancti Francisci in Trajecto supra Mosam.

Fol. 1. r.

		Kl.	**Januarius habet dies XXXI. luna XXX. Lomaent** (r).
[1]	III	A	**Joersdach** (r). Commemoratio Johan van Elch legavit V solidos te petancien. Commemoratio Johans Trudeneus.
[2]		b	(b) Brueder Andries Heykens van *Tongerloe* procurator, die starf anno M Vc ende XVII.
[3]	XI	c	(a) Com.[1]) Johannis Brouwers, fautoris nostri.
[4]		d	Com. Johans Wythoet, legavit 1½ boenre lants Vigilie.
[5]	XIX	e	**Vigilia.** Com. Aleyden Cleyncloes, legavit eyn mud roggen hereditarie. Com. Godaerts van Bielsen, legavit III denarios.
[6]	VIII	f	**Derteyndach** (r)[2]).
[7]		g	
[8]	XVI	A	Com. brueder Mathys van Sint Peter, legavit V solidos te pitancien. Vigilie. 1518[3]). Fol 1. v.
[9]	V	b	Com. brueder Jan Tymmerman, legavit XV solidos der coekenen ende XXVIII gripen ens ende eyn half merck der poerten X sol. ende priester XXX sol. te Wyck gelegen, voer 1 arfdertichste allen jaer te doen onsen priester. 1437.

---

[1]) Afkorting voor *Commemoratio(e).*

[2]) Driekoningen dag.

[3]) De jaargetallen bij verschillende posten zijn naderhand aangebracht hetzij vóór, hetzij achter den post.

Digitized by Google

Fol. 1. v. (c) Anniversarium domini Francisci a Strucht[1]) sacerdotis hujus conventus, qui legavit conventui omnia bona sua. Requievit in pace. 1638.

[10] c (a) Com. Henric die custer ende Maria Prinscen syn huisvrouwe.

[11] IIII d Com. broeder Arnt Ernsen, legavit omnia bona conventui et fuerunt valoris L florenorum renensium et ultra. 1498.

[12] II e (b) Com. Catryn Vlecken; dedit medium dalerum et candelam. 1560.

[13] f **Octava dertiendach.** Com. Henrick Vlockener, legavit V solidos ten geluchten. Vigilien.

[14] X g

Fol. 2. r. [15] A

[16] XVIII b Com. heren Derich van Twymberghen, legavit V solidos te petancien ende I den priester.
Com. Lysbeden van Wyck.
(a) Com. domini Ghiselberti Marantz rectoris capelle nostre, legavit hereditarie V grossos veteros pro anniversario suo.

[17] VII c **Anthonius.**

[18] d Com. Joest Cyelis ende Margariten syn huysvrou ende Micheel syn soen. semel legav(erunt) XIIII florenos et duas albas ornamenta ecclesie.

[19] XV e Com. Willem Goetken legavit V solidos.
(c) Den 20 februari vide.

[20] IIII f (c) Den 20 Januari 1641 is alhier in ons convent in die gastcamer subitelick gestorven Anna Goevardts van *Hasselt,* moeder van onsen frater Gysbertus Govaerdts alias Elborchs ende wy succedierden in alle haer goederen, werdt oever die duisent gulden, waervoor ons

[1]) Hij komt voor reeds in de eerste jaren van 1600 (Maasgouw jg. 1914, bl. 79).

Digitized by Google

convent verobligiert is nu ende ten eeuwigen dagen Vigilie te lesen ende Mis te syngen met pitantie[1]) van ses gulden. Fol. 2.

[21] g **Sint Agneten.** (a) Com. Wilhelmi Stryckarts et parentum ejus.
(c) Com. brueder Henrick van Siechen, werckmeester die sterff int jaer ons Heeren 1603. Requiscat in pace.
Com. brueder Willem van Rotheem, legavit V solidos ter petancien der priester des conventz een schelling ende coester IIII schell. 1479. Fol. 2. v
(c) Anniversarium Catharine van Rothem, a qua habemus 16 virgultas in Vleytingen.[2])

[22] XII A **Sinte Vincent Martyr.**

[23] I b

[24] c Com. brueder Cloes van Triecht.
1379. (a) Com. Servaes Beckers op die steynen brugge ende joffrou Elisabeth Wolfs van *Tsartogen bosch,* waer voer wy schuldich syn alle jaer een besonder jaergetyt nae ons convents ghewonten, daer wy af hebben ghehadt XXV gulden brabants ende noch eenen silveren croes, wert synde thien brabants gulden, ende VII stuvers, ende men salt jaergetyt houden smaendachs nae sunte Pauwels. (r)

[25] XIIII d **Sinte Pouwels den he bekiert wart** (r).
(a) Com. Geraert Weechschei ende Derick syn vader ende moeder ende Ummel syn huysvrou ende hoere beider kinder. Com. Henric Gellen ende Marie syn huysvrou ende honre beyder older. Com. Derick van Eyfelt ende syn huysvrou ende kinder. Dederunt semel VI braspenninck et ultra.

---

[1]) Pitancie (pitance, petancie, petantie) eene tractatie.
[2]) Deze post is doorgehaald.

Digitized by Google

Fol. 2. v. [26] e Com. brueder Arnt Noerts, legavit der poerten IIII solidos. 1399.

[27] XVII f Com. brueder Jan Vleyck, legavit XVII solidos ende XIIII gripen. 1453.
Com. brueder Jan Scoerlinc legavit nobis V solidos te pytancien vanden gueden des conventz. Vigili (4). 1480.

[28] VI g

[29] A (b) Com. Elizabeth Crom de Oerschot anno 1501, pro qua tenemur celebrare unam missam septimanatim de sancta Cruce in feriis sextis demptis summis festis, in quibus IIa collecta erit de sancta Cruce.
Daervoer hebben wy maer 6 vat roggen eerffpacht tot *Wilder op den Beek.*
(c) 1670 obyt frater Mathias Aerts laicus diligentissimus.

[30] XIIII b **Sint Aldegont.** Com. brueder Jan van Borsen. Alle jaer vigili; legavit ½ merct goets gelts alle jaer dats te weten V schel. te pytancien op onser Vrouwen Lichtdach ende die andere V schel. op onsser Vrouwen dach Assumptien. 1328.
(a) Com. Henrick van Hasselt; legavit unum vitrum pro anniversario.

[31] III c Com. brueder Jan van Leinkulen. 1322.

Fol. 3. r. **Kl. Februarius habet dies XXVIII. luna XXIX** (r).

[1] d Com. Hyldegunden Withoyt .. legavit den priester II denarios.

[2] e **Onser Vrouwen Lichtmisse** (r).
(a) Com. Hermen Kokenmeyster[1]) der jonge ende Katherinen syn huysfrou, legavit V royen lants ghelegen te **Vleytingen.**

[3] f **Sinte Blasius.**

[1]) De familie Kokenmeysters, Kokenmeester komt in de 14e eeuw voor en met name o.a. in 1331 Arnold, Martinus en Mechteld en in 1379 Mechtild (Metta).

Digitized by Google

Com. Lysbeden van Bunde beggine, legavit X solidos, dar af heet der priester alle weken I denarius, vigili, ende Aleit hoer geselline. Fol. 3. r.

[4] g (a) Com. Margrieten vander Laeck, legavit VI grossos veteres.
(b) Com. fratris Gerardi van Berge. 1523.

[5] A **Sinte Agathen.** Com. Arnolt Withoyt junioris[1]) legavit den priester II denarios.

[6] b Com. Arnout[2]) heren Johans Withoyt vader[3]) senioris[3]), legavit den priester II denarios.

[7] c Com. Arnt van Sint Truyden, legavit XVI denarios te pytancien. Ende den priester II denarios van eynre myssen vander capellen guede. Com. Tylmans Withoyt II denarios. Com. heren Lambrechs van Wilre II solidos den priester alle jare. Com. brueder Lonys vander Moelen. 1399.

[8] d Fol. 3. v.

[9] e **Appolonie virginis.** (a) Com. brueder Henrics Tymmermans, qui fideliter laboravit pro communitate. 1482. Com. domini Leonii de Baest, canonici sancti Pauli Leodiensis, fautoris nostri precipui anno 1499 et parentum ipsiusque benefactorum, quitantis fratres de pluribus debitis eidem obligatis.

[10] f Com. Yven Gobben, legavit I marcam, die ytmen op onsen vastavont etc.

[11] g (a) Com. Peter Paes ende Peets syn huysvrouwe ende hen kynder.

[12] A Com.[4])

[13] b (a) Com. Hermanni Treylarts et Katherine ejus uxoris. Jan Damen van Bollen.

---

[1]) Junioris erboven geschreven door eene latere hand.
[2]) Erboven geschreven.
[3]) Van eene latere hand erboven geschreven.
[4]) Deze post is uitgeveegd.

Digitized by Google

Fol. 3. v. [14] c **Sinte Valentyn.** Com. meyster Reyneri Marantz canonicus[1]), legavit semel V gripen et V grossos veteres pro anniversario hereditarie.[2])

Fol. 4. r. [15] d Com. brueder Alarts van Yzeren ende syn vaders ende moeders. 1463.

[16] e **Juliane virginis.**

[17] f Com. brueder Derics van Hese[3]), legavit X solidos te pytancien ende den priester II capune al van des convents guede; dar vor sal men doen syn jaergetide ende syn sons. Ende Oden synre huysvrouwen. Ende Gysebrechs syns vaders. Ende Mechtelden synre moeder. 1301.

[18] g

[19] A. (b) Com. fratris Johannis Oesselinger de Aquis, professi. 1540.

[20] b Com. Joncfrou Fien van Eersenrode, vigilie, legavit V capune ende XVI denaren cens; wanneer dat die laet sterft soe sullen die brueder hebben den gewyn ter pytancien.

(c) Vigilie en singende mis voor Anna Govaerdts fiet den 20 Januari et ein pro ejus filio Gisberto sacerdote et procuratore hujus conventus qui obiit 1553 Novembris.

[21] c

Fol. 4. v. [22] d **Cathedra Sancti Petri** (r).
Com. brueder Rycolfs van Neer. 1288.
Com. heren Willem vanden Dyck canonicus sancti Dyonisii legavit XVI gulden renenses.

[23] e **Vigilia.** Com. brueder Johans van Lovene, legavit XII denarios lueslach onsen priester. 1340.
Com. Toel van Coelen.

[24] f **Mathie Apostoli** (r). Com. Geraet van Wanem en-

---

[1]) *canonicus* naderhand er boven geschreven.
[2]) De woorden van af *et V grossos* zijn van jongere dagteekening.
[3]) Met eene recente hand er boven geschreven *dictus Kalanck.*

Digitized by Google

de Stien syn huysfrou ende Willem syn broeder. Com. Reyner van der Mueren ende Belen syn huysfrow. Fol. 4. r.

[25] g (a) Com. Jacobs van Buele[1]) der alde ende synre huysfvrouwen ende des jongen Jacobs huysvrouwe, beyde Yde ghenoemt, ende allen honre alders, die hebben besat voer hon erffjaergetyde den broeders II malders roggen erflick, twewerven te doen des jaers; ten yersten te doen in die quatertemper nae Asgoensdach ende die ander te doen inden advent in die quatertemper nae sint Lucyen dach ende als men se doet soe sal men die baer sonderlinghen voer hon setten inder messen. Ende men sal vigilie voer hon lesen ende dis gelyck sal men doen in die quatertemper nae Sint Luciendach als vorschreven is.

[26] A

[27] b (a) Com. Wilhelmi Coetmans et Gertrudis ejus uxoris, parentum fratris Johannis Pistoris.

[28] c

Kl. Marcius (r). Fol. 5. r.

[1] d (b) Com. meester Caerl Ponceaulx, legavit conventui semel L florenos monete brabantie. 1561.

[2] e (b) Com. Jacobi Franconis[2]) de *Heeswyck* et Beatricis Franconis uxoris ejus.[3])
Com. Francisci de Oesterwyck ministri is-

---

[1]) In het necrologium van het klooster der Kruisheeren te Maastricht, waarvan Jacob van Buel, de Buyl een groote weldoener was en waar hij meerdere jaardiensten stichtte, wordt gezegd dat deze waren voor hem en zijne beide echtgenooten. Bij het jaargetijde dat 11 Juli gevierd werd wordt van hem gezegd dat hij burger was van Maastricht, rijk koopman en een bijzonder vriend van dat klooster en dat hij 12 Juli 1480 overleed.

[2]) Naderhand daarboven geschreven *Franken.*

[3]) De woorden *et beatricis* tot het einde zijn naderhand bijgeschreven.

Digitized by Google

Fol. 5. r. tius conventus quondam ac patris generalis totius capituli Zepperensis, qui obiit anno 1519 die duodecima Decembris.

[3] f (a) Com. Joncker Lambrecht van Kan, fautoris istius domus et

[4] g Com. Johans Oeselingher[1]) ende syn huysvrou, legavit XII vaet roggen, half der petancien ende half der poerten.

[5] A (a) Com. Johannis Mutener de *Lodennaken.*

[6] b (a) Com. Johans Bircx ende Metten synre huysvrouwen, legavit X alde groten erflic ende syn betaelt met X gripen.
(b) Com. suster Mary van den Berge, professa in tertia regula Sancti Francisci, inclusa in ecclesia nuncupata ad Marie littus, que obiit anno Domini 1526.

[7] c **Perpetue et Felicitatis virginum et martyrum.**
Fol. 5. v. Com. heren Godarts capellaen van onser kercken, legavit V solidos te pytancien ende XII denarios den priester. Vigili. Et obijt anno M⁰ CCC⁰ XLVIII.

[8] d (a) Henrich Pruten van *Hogem* ons commensael.

[9] e Com. brueder Herman van Eldren. 1469. Com. joncker Olphe van Here. Com. brueder Peters vander Masen. 1436.

[10] f (a) Com. Aleydis Heres.
Com. brueder Johans vander Nuwerstat. 1398.
(a) Com. Katherine Repen[2]) specialis fautricis et benefactricis hujus domus.

---

[1]) Een Johan van Oeslingher, Oyslinger komt als schepen van Heugem voor in 1417, 1420 en van Lenculen in 1436, 1437.

[2]) Een Giselbertus van Repen komt voor in een schepenbrief van Maastricht van 8 April 1418, wonende destijds in de Mariastraat en een Willem van Repen in Januari 1429, wonende op de Bokstraat.

Digitized by Google

[11] g Com. Gertruden van Zittert, legavit VI denarios lutslach.[1]) Fol. 5. v.

[12] A **Sinte Gregorius.**
Com. brueder Philip van Eggermont, legavit V solidos.
Com. Gerards Creyt[2]), VI denarios lutslach.

[13] b (a) Com. Henric Crobs ende syn kinder. Ende Goert Hoen ende syn huysvrou ende al haer alders.

[14] c (a) Com. Agnes Boelen. (b) Com. Ilbert Pelser van *Grevenraid* ende Pets syn huysvrouwe, hon alders ende hon kynderen, parentes fratris Petri de Grevenraide, pro cujus parte patrimonii recepimus semel quinquaginta florenos aureos renenses anno Domini 1525.

[15] d Com. Lysbeden Elsebien. Com. Peter Slens ende syn huysvrou. Fol. 6. r.
(a) Jaergetyt joncfrouwe Mechtelt van Anstenrade ende hoeren vader ende moeder ende vrynden, die ons gegeven hevet yn onser kircken eyn gelasvynster costende XXXIII gulden current ende men salt houden inder weken van halff vasten. Actum anno XVc XLII.

[16] c (b) Bruder Maes van Sub. 1566.
(b) 14me Martii anniversarium perpetuum pro domino Niesmans cum suis, cum diacono et subdiacono, contractum et acceptum in contractu istarum duarum domuum retro ecclesiam nostram.

[17] f **Sint Gertruden.** Com. Heren Johans van Petersheim ende synre vrouwen Aleyden, legavit XV schel. cens.
Commemoratio Willem Coeker.

---

[1]) *Luutslach (Luyt-, Lud-, Lutt-, slacht)* volgens Verdam, *Middelnederlandsch Woordenboek* in voce, benaming eener munt welke vooral in Limburg wordt vermeld. De eigenlijke beteekenis van het woord is niet bekend doch hoogstwaarschijnlijk is het te vergelijken zoo niet identisch met *lutschillink*.

[2]) In 1422 woonde een Johannes Creyt op de Kommel te Maastricht.

Digitized by Google

Fol. 5 v (b) Com. fratris Anthonii Daemen[1]) obiit 1541. Com. Merten Sanders.
(c) Ons convendt is verobligiert nu ende ten eewigen dagen op St. Gertruidts avondt vigilias te lesen, op den dach te singen misse van Requiem met diaken ende subdiacken.
Item drey vatt brodts om Godtswil te geven in XXXVI halff broders gebacken, die helft van die te geven aen die vrienden van Gertrut Schillarts saliger om te bidden voor haer seele.
Hiervan heeft het Convendt gehadt 150 gulden facit 9 gld. 7 st. 2/4.

[18] g Com. Ment Plevers.
(c) Jaergetyt voor die familie Christiaen Aussems. Vide 5 Octobris.

[19] A (a) Com. broeders Henricks van Bruestem, qui obiit anno M. CCCC. LXXXVIII.[2])
Com. Gelys Stoerbout, legavit VI solidos ende VIII gripen ende der poerters l. grypen.
(c) Com. patris Joannis Stevens sacerdotis, hujus conventus; obiit vicarius Hogardie. 1666.

[20] b (a) Com. Yden Wymans.

[21] c **Sinte Benedictus.** Com. Johans Bornken, legavit II solidos.

Fol. 6. v. [22] d (a) Com. brueder Henrick van Hakendoevel. 1512.

[23] e (a) Com. fratris Henrici de Lummen[3]), ministri istius conventus. 1486.

[24] f Com. Aleyden Paepwirics wyf.

[25] g **Annunciacio Dominica** (r).

[26] A Com.[4])

[27] b Com. heren Michiels Parsoen van *Lodenaken,* legavit IIII1/2 solidos lutslach te pytancien.

---

[1]) Hij komt voor reeds in 1525.
[2]) Op de marche is bijgeschreven: St. Joseph.
[3]) In 1469 was hij *procurator* van het klooster.
[4]) Het vervolg van dezen post is uitgekrabt.

Digitized by Google

(b) Com. Jasperi Stevens reliquit IIII vasa siliginis annue conventui situata in *Rothem*. Com. brueder Jan van Bilsen. Fol. 6. v.

[28] c Com. Derics Wythoyt oem.
(a) Com. Katryn Petermans van *Lodenaken*. Com. fratris Johannis Scaeps de Aquis. 1484. Com. Elyzabeth de Veseto van *Merckwaet*.

[29] d (a) Com. Lamberti de Kanne et uxoris ejus Aleydis, cum eorum filiis et Pauli fratris Lamberti predicti.
Com. Laurentii Roeykanne et uxoris ejus ac filiorum suorum, pro anniversario istorum I marcam hereditarie.
(b) Com. Myl Hardy camenier int huys van Gaveren anno 1578, legavit 50 gulden brabants, sepulta ante altare Virginis Marie in nostro templo.
(c) Vigilien voor Willem Hercken.

[30] e (a) Com. Reyner van Marlant en Mary syn moeder en hon kinder.
(c) Anniversarie voor Willem Hercken[1]) cum suis, Quia heredes ejus fuimus, ut patet in Veltwesent, obiit anno 1625 Martii 3a op Paesdach. Petantie 5 gld.
Men moet die vigilie leesen ende misse singen ende voor Peter Hercken, syn sone, quondam pater hic 17 annis[2]), qui obiit 1643 Junii 5. Requiescat in sanctissima pace.

[31] f

Kl. Aprilis (r). Fol 7. r.

[1] g 1501. (a) Com. fratris Thome Ruters de **Aquis.**
Com. joncfrou Lysbeth Gruters; legavit VI solidos cens op een huys in heren Mannartsruwe.[3])

---

[1]) In 1464 woonde op het St. Amorsplein een Johan Hercken in het huis *in den Vogelsanck*.

[2]) In margine: „ab anno 1615 usque ad annum 1631" bijgeschreven.

[3]) Het huidige Lantaarnstraatje.

Digitized by Google

Fol. 7. r. [2] A Com. Nicolaes van Hoesschen ende syn huysfrou Margarieten, legaverunt unam marcham pro pytantia.

(a) Com. Arnoldi Houts legavit fratribus unam marcam hereditarie.

[3] b Com. Wynant Kemerlinc legavit ter poerten .. mud roggen al jaer, des hevet convent IX vaet vor syn onlede.[1])

Com. Joncfrou Katheryn van onser Vrouwen die begine, legavit een half marc gelts na doet harre suster Mechtelt.

[4] c **Sinte Ambrosius.** Com. Ambrosius Menteler, legavit XVIII denarios lutslach.

[5] d Com. brueder Masilys van Bielsen. 1335.

[6] e Com. Johans Schomekers, legavit VI vaet roggen te pytancien en Wittendonresdage. Vigilie.

[7] f

Fol. 7. v. [8] g (c) Ons convent is verobligiert nu ende ten ewigen dagen jaerlicx te lesen vigilie ende te sinsingen een misse voor die siele van Niclaes Jelen, vader van Pater Michael Clasens, ende voer syn huysvrou, kinderen, vrinden ende magen op desen dag als hy begraven is, want syn moeder in een puer almosse het convendt eens gegeven heeft die somme van 800 gulden brabants.[2])

[9] A **Sinte Marien Egypciaken.** (a) Com. fratris Ghysberti de Suelre presbyteri et ministri hujus conventus, decessit anno Domini M. CCCC. XCVII.

[10] b Com. Willem Stuerbout.

[11] c **Sinte Leo poes.** (r) (b) Com. Gerardi Fibus de Aquis et Aleydis ejus uxoris ac parentum eorum

---

[1]) Onlede = bezigheid, moeite.

[2]) Deze post is doorgehaald en er boven geschreven: Dit staat nu in die octave van Alderheiligen.

Digitized by Google

atque prolium et amicorum ipsorum. Com. fratis Georgii Fibus, filii eorundem, qui obiit anno Domini 1524 nona Septembris. Fol. 7. v.

[12] d (a) Com. fratris Henrici Spuel, qui decessit anno M⁰ CCCC⁰ XCIX⁰.

[13] e Com. brueder Geraets van Aken. 1485.
(a) Com. Elizabeth Nelis, filie Huberti Cornelii[1]) et maritorum, parentum, prolium et cognatorum.

[14] f **Sinte Tyburcius ende Valerianus.** Com. brueder Mathys Buytinch, legavit V solidos. 1408.
(a) Com. Petri Scrapen et Margarete uxoris ejus et prolium ipsorum Nysolai et Marie et fratris Mathie presbyteri, filii eorum, conventualis istius loci, qui obiit anno 1523 quinta Maii[2]).

[15] g Fol. 8. r.
Com. joncfrou Heylwich van Neer.
Com. brueder Mychaels van Bladen. 1447.

[16] A Com. domini Petri, canonici sancti Severini inclite civitatis Coloniensis.
(a) Com. Ghysberti Kellen et ejus uxoris ac prolium ipsorum.

[17] b (a) Com. Herman van Lopelhem ende Katryn syn huisvrou ende hon alders; legaverunt ½ bonre lantz te Vleitingen III royen ende VII.

[18] c Com. Derick[3]) Paepwyrics, legavit III½ vaet roggen te pytancien. Vigilie.

[19] d Com. brueder Robins van Wyck, legavit VI roeden lants. Vigili. 1336.

[20] e **Sinte Victor poes.**
Com. Margariten van Sint Truden, legavit XVI

---

[1]) Een Jacobus Cornelii priester komt voor in 1523.
[2]) De woorden na *Marie* zijn naderhand bijgeschreven.
[3]) Boven *Derick* is de naam *Wirick* geschreven.

Digitized by Google

Fol. 8. r denarios te pytancien. Ende der priester II denaren. Com. heren Cloes van Hoechbruggen.

[21] f

Fol. 8 v. [22] g Com. heren Reyners vander Rosen ende joncfrou Zyben syn huysvrou legaverunt VII solidos cens ende IIII denarios gelegen te Wyck op *caputshuys* ende dander XI½ denarios te Tweymbergen an Johans huys van Roesmeer.

[23] A **Sint Joris Martyr.**

[24] b Com. Roef Raetmans legavit II denarios den priester.

(b) Com. bruder Jan van St. Gerteren. 1561.

(c) Ons convendt is verobligiert nu ende ten ewigen dagen jaerlicx te doen op desen dach voor die seelen van onsen overleden vrinden van Hollandt vigilie ende een singende misse, wandt sy ons gegeven hebben omtrent 2000 gulden.

[25] c **Sinte Marcus Evangelist.** (a) Com. Johannis Scaeps et ejus uxoris.

[26] d Com. brueder Johans vanden Marcden. 1456.

[27] e (a) Com. Katheryn Scrivers[1]) die alde ende die jonge hebben ghelaten II marck erffelick op die munt.

[28] f **Sinte Vitalis Martyr.** Com. heren Wolters van Bunde.

(a) Com. Jan Prynsen ende Dympna syn huysvrouwe ende kynder.

[29] g Com. Aleyden van Mulen.

[30] A **Sinte Quiryn Martyr.** Com. brueder Peters van Hoechbruggen.

---

[1]) Een Gielis Scryvers komt voor in 1439.

Digitized by Google

Kl. Maius. XXXI. daghe (r). Fol. 9. r.

[1] b **Sint Philips en Sint Jacob** (r).
Com. Hillen van Liebeck, legavit VI solidos te pytancien.
Com. Willem Smets, legavit V solidos cens. Vigilie.

[2] c Com. Aleyden Bornken.

[3] d **Sint Cruys dach, dat vonden wart** (r).

[4] e Com. brueder Willem Coekerminster legavit VIII vaet roggen te Rymst ende V solidos. 1455.
Com. Jenne van Hoelen.
Com. Joncfrou Katherijn van Heer legavit XV denarios ende 1/2 capuen.

(a) Com. Johannis Coumans, pro quo tenemur dicere II missas et vigilias more consueto nobis, ac ejus uxoris ac prolium et parentum eorundem.

[5] f (b) Com. Gielis Damen ende syn huysvrou ende honre kinderen.
Com. brueder Mathys van Suylre priester. 1543.

[6] g (a) Com. Margriten vanden Boss begine van Tongeren.

[7] A (a) Com. Peters Thous et hec fuerat mulier conventui familiaris.

[8] b (a) Com. Methten van Suetenbeeck, legavit semel fratribus XIII florenos renenses. Fol. 9. v.

[9] c (a) Com. Petri Brocheler de Aquis et Katherine ejus uxoris et parentum proliumque eorundem.

[10] d **Sinte Gordianus en Epymachus martyrs.**

[11] e Com. heren Jacobs van sinte Hylarius, legavit der lampen XII denarios lutslach.

[12] f Com. Mabilien van sint Truden, legavit XVI denarios te pytancien ende den priester II denarios

Digitized by Google

Fol. 9. v van der myssen, die men nemen sal vander capellen guede.
Com. Oden vander Hagen, begine, legavit eyn yegelic priester ons convents II denaren op den Nuwenhoff op eyn huys.
Com. heren Henrick Grypenclauy, legavit XXX postulatenses semel in almyssen.
Com. Henrics van Spuelle ende Lysbet synre huysvrouwen ende honre kynderen.
(b) Com. domini Martini de Eymalia presbyteri, rectoris capelle nostre, a quo habemus imaginem Michaelis archangeli.[1]) anno 1509.

[13] g **Servacy episcopi et confessoris** (r).
Com. Gyselbrecht van Wyrmen ende Lysbet syn huysvrou ende honre kynderen.
Com. Henrici van Test, qui legavit semel II boves pro anniversario ejus et filiorum.

[14] A Com. Mathys van Sint Everts, legavit V solidos lutslach te pytancien op St. Servaesdach. Vigilie.

Fol. 10. r. [15] VII b **Idus.**
Com. Willem vanden Boss.

[16] c (a) Com. heer Kerstgens van Maeseyck capellaen te Sinte Servaes ons conventz guede vrint.
(d) Op Alderhylichste Dryvuldichhyt dacht een lesende misse voer Eli Francissi met hare vrinden volgens den fundatiebrief in de archieven.

[17] XV d
Com. Mechtelden van Borsen beggine legavit III solidos der lampen.[2])
Com. Katheryn heren Michiels maecht parsoen van Lodenaken.

[18] IIII e
Com. Jan Syelen et matris ejus legavit V solidos.
(c) Onfanghen van fouffrou Maria Beltgens, dochter van den heer advocaat Beltgens, de

[1]) De woorden van af *a quo* zijn naderhand bijgeschreven.
[2]) Lampe = elk brandend licht, kaars, fakkel.

Digitized by Google

somme van 200 gulden brab. cours van Maestricht, om daervoor te lesen tot haere intentie in haer leven jaerlyckx 25 missen, maer naer haer aflyfficheyt 12, maer op den dach van haer aflyfficheyt sal men lesen de vigilie naer costuyme ons convents ende een misse singen voer haer jaergetyt. Actum den 10 Aprilis 1649. Pitantie 6 gulden. Fol. 10. r.

[19] f

Item soo kennen wy van de voorschreven joffrouw Maria Beltgens noch ontfanghen te hebben hondert daelders Maestrichter gelt om daer voor noch te lesen achtien missen als boven, welcke missen sullen jaerlyckx achter malcanderen gelesen worden sic est. Actum den 21 Juny 1649.

Item op den 15 July 1649 noch ontfanghen van die voorschreven jouffrouw Maria Beltgens die somme van 100 gulden munte als boven ter selver intentie als boven, 12 missen tot 10 stuyver die misse ende wy hieronder geschreven verobligeren ons ende onse nacomelinghen om die lasten te voldoen ende die penninghen te rente altyt uyt te stellen, waert saken dat sy quame gequeten te worden.

Item noch ontfanghen van de voorschreven jouffrouwe Maria Beltgens die somme van vyftich guldens als boven ter selver intentie 6 missen 1650 den 13 February. Dese penninghen staen op den Bergh pietatis tot Maestricht. Habet copiam.

Anno 1654 den 3e Novembris heeft Jouffrouw voorschreven die 62 missen laeten reduceren op 31 missen te weten de misse tegen eenen gulden, daer wy te voeren maer en hadden 10 st.; dese 32 missen wilt sij eens achter den anderen ghelesen hebben soo haest als sy overleden sal wesen. Sy sterff den 8 Junij 1660, nu voordaen in desen tyt 31 Missen Requiem.[1])

[1]) De woorden van af *sy sterff* zijn naderhand bijgeschreven.

Digitized by Google

Fol. 10. r. [20] XII g (a) Com. Gielis Sylmekers ende syn huysvrow Katheryn ende honre beyder kinder IIII vasa siliginis.

[21] A

Fol. 10. v. [22] b Com. brueder Jorys vander Mueren, legavit V alde groet. 1483.

[23] c (a) Com. Ghysberti van Gherdingen.

[24] d Com. brueder Johans van Redekeim. 1364.

[25] e **Sinte Urbanus martyr.** Com. Reyner van Sint Truden legavit XVI denarios te pytancien ende II den priester vander myssen.

[26] f

[27] g Com. Henrick Pelser legavit V solidos te pytancien. Vigili.

[28] A (a) Com. Katherine Molemans ac parentum, fratrum et sororum ejus.

[29] b **Sinte Maximinus.** Com. heren Rutgers van Canne, presbyteri VIII vaet roggen ende VII capune te pytancien. Vigilie. Ende sinte Martyns dage sal men die VII capune eten.
(b) Com. brueder Jan Lensis. 1503.

[30] c Com. jonker Jan van Basilisborn[1]) ende jonckfrou Aleyt syn huysvrou legavit I mud roggen hereditalem in Mersen.
(b) Com. Tryneken de Fevere.

[31] d **Sinte Petronilla.** Com. heren Ogiers[2]), vaecht van Triecht.
Com. joncfrou Jutten Florens, legavit V solidos lutslach te cokenen, te nemen aen St. Servaes gasthuys van Triecht. Vigilie.

---

[1]) Een Johannes Basilisbuer vinden wij in schepenbrieven van Maastricht van 1397 tot 1449.

[2]) Deze was eene uit het geslacht der van Haren. Welke Ogier hier bedoeld is blijkt niet, er waren er drie van dien naam.

Digitized by Google

(c) Anniversarium pro defuntis een lesende misse; hier voor gehadt hondert gulden van Petronella Tossin. Fol. 10. v.

Kl. Junius. Fol. 11. r.

[1] e

[2] f **Sinte Marcellini et Petri martyrum.** Com. Beatren van Wyck legavit VI solidos te pytancien. Vigilie. Com. brueder Derics van Dudenrode. Theoderico van Dudenrode. 1301 [1])

[3] g Com. brueder Joest van Sint Truden. 1307. Com. brueder Claes vander Monten, legavit VI capune te pytancien. 1377.

[4] A Com. brueder Johan der jonghe legavit X vaet roggen te pytancien. Vigilie. 1349.
(a) Com. Arnoldi de Heer [2]) scabini Trajectensis.

[5] b **Sint Bonifacius Martyr.**
Com. brueder Johan van Leynculen. 1292.
(c) Den 5 Junii 1643 is alhier gestorven onsen seer beminden Pater Petrus Hercken, borgers kindt der stadt, oudt 52 jaer, geprofest 37 jaer; hy heeft dyt convendt 17 jaer Pater synde continuelyck looffwerdich bedient, die welcke naer dat hy 7 jaer was begaeft geweest van beslaentheyt. requiavit in pace.
Commemoratie brueder Willem Tymmermans. 1601.

[6] c

[7] d **Translatio sancti Servatii episcopi** (r).

[8] e **Sint Medardus.** Com. brueder Reyners Paradocns. 1319. Fol. 11. v

---

[1]) De woorden Theoderico enz. zijn in de 17e eeuw erbij geschreven.
[2]) Als schepen van Maastricht reeds vermeld in 1431.

Digitized by Google

Fol. 11. v. [9] f (a) Com. Engelbrecht van Eymael[1]) ende syn huysvrou Katheryn ende hon kinder.
Com. Engel van Lichtenborch, syn soen mit beyde syn huysvrouwen Mechtelt ende Liesbeth, met allen honnen kinderen. Et dederunt semel V florenos renenses.

[10] g (b) Com. Lambrechts Kemps ende Kathrina syn huysvrouwe ende kynder.

[11] A **Sint Barnabas.** Com. Elysabeth van Tweymbergen beggine, legavit nobis XXXIIII rueden lants in den lande van *Breecde.*
Com. brueder Pouwels van Bielsen. 1330.
(c) Obiit secunda hujus frater Joannes vanden Heuvel. anno 1667.
Omtrent desen tyt leest men 24 missen voor die familie Peymken.

[12] b (b) Com. Heyl Grommers van *Lodenaken* eyn besunder wrindinne dis convents XVc XV soror fratris Leonardi. Ende Jan Grommers haer man. Brueder Lenart Mutener van *Loenaken.* 1536.[2])

[13] c Com. Aleyden vander Linden, legavit II denarios den priester. 1453.

[14] d (b) Com. brueder Daniels. 1543.

Fol. 12. r. [15] e Com. brueder Willem van Sinttruden, legavit V solidos. 1285.

[16] f Com. Lysbeden Plenckers van Lenculen, legavit VIII vaet roggen te pytancien et duobus maritis suis.
Com. Truden Scoenmakers.
Com. Gielis van Blore et ejus uxor Elisabet.

[17] g (b) Com. fratris Johannis de Test de Embrica presbyteri. 1503.
Com. fratris Francisci de Busco. 1520.

---

[1]) Zou hij Engelbrecht van Eymale zijn, die in 1441 voorkomt als schepen van Canne?

[2]) De woorden van af *soror fratris Leonardi* zijn naderhand bijgeschreven.

Digitized by Google

[18] A (a) Com. Arnoldi Ernsen[1]) et Mechteldis uxoris ejus ac prolium eorundem. Fol. 12. r.

[19] b **Gervasii et Prothasii Martyrum.**
Com. brueder Rycolfs van Valkenborch legavit I boenre lants. 1280.

[20] c Com. joncfrou Yde vander Moelen, legavit V solidos goets gelts. Vigilie.
(a) Com. Elizabeth Arnts.

[21] d **Albani martyris.**

[22] e **Sancti Albini. Xm Martyrum.** Fol. 11. v.
(b) Com. Johan Nop van Aken. 1574.

[23] f **Vigilia.** Com. brueder Costitius van Loen legavit VI solidos bone monete te pytancien. 1290.
Com. Mechtelden Coumans legavit II parisise den priester.

[24] g **Nativitas Johannis Baptiste** (r).
(b) Com. meester Coenraert van Merenborch die starf int jaer XLIIII. Ende Katherina van Merenborch die sterf int jaer XXXV.

[25] A Com. brueder Arnolts van Sint Truden legavit 1/2 huys in die raemstrate. Vigili. 1296.
(b) Henrick van den Mortel[2]) met synen alders en kinderen, pater fratris Arnoldi Mortel, qui obiit anno XVc XVIII.

[26] b (b) Com. joffrouwe Katherine Passart[3]) van Basielisboern, legavit 1/2 merk hereditarie.

[27] c **Seven Sleper.** (b) Com. brueder Dierick van Rotum obiit. 1543.
Com. Geraert Vlemmynch ende syn huysvrou, der coeken X solidos op die begardestraet ende noch 1/2 solidum.

---

[1]) Een Vaes Ernssen komt voor in 1459.
[2]) In een schepenbrief van Maastricht van 13 Mei 1437 wordt genoemd Walter van den Mortel gehuwd met Aleyde Fransois.
[3]) Het woord *Passart* erboven geschreven.

Digitized by Google

Fol. 12. v. [28] d **Vigilia.**

[29] e **Patri et Pauli Apostolorum** (r).
Com. brueder Peter van Brede legavit XIIII solidos te pytancien den priester XII denarios. 1311.
(b) Com. Huberti de Beeck a quo habemus XI florenos philippicos.

[30] f (b) Com. Patris Gulielmi a Cruce, sacerdotis professi, hujus conventus sui aliorumque conventuum quondam prior; obijt Hogardy residens prior et ordinis diffinitor. 1654.

Kl. Julius (r).

Fol. 13. r [1] g **Octava sint Johans.** (b) Com. Art Colmans ende Met syn huysvrouwe mit allen honnen kinderen. Item honre beider soen bruder Severyn conventuael dis huys qui obiit anno 1524. .. longo tempore Peter Broecher ende Kathryn Broechers syne elige huysvrouwe, Mathys Holser ende Kathryn syn elighe huysvrouwe ende honre beider alders ende kynderen, parentes fratris Stephani Aquensis, hebben gelaten drie Aker gulden jairlicx voer die bruederen wyn ende mycken inden reefter.

[2] A **Visitacio Marie** (r).
(a) Com. brueder Henricx van Op-Etteren[1]) presbyter et minister, qui decessit anno Domini M. CCCC. et LXXXIII.
(a) Com. Cornelis Sondegots ende Lysbeth syn huysvrou ende hoer kinder.
(b) Com. Peter Princen en Ghebel syn huysvrou ende hoer kinder.
(c) Ons convent is nu ende ten eeuwighen daghen verobligeert te doen een jaergetyt van een lesende misse in recompense van seecker quytschellinghe van verlopen renten met oock een deel van het capitael, voor Lysbeth Peuskens.

---

[1]) In Sept. 1525 komt voor broeder Houbrecht van Opytteren.

Digitized by Google

[3] b Com. heren Garsilis van Loen priester, legavit 1½ mud roggen alle jaer. Vigilie. Fol. 13. r.

[4] c (a) Com. Geraet Ulicker ende syn huysvrou ende syn kinder, dederunt semel XIIII stuveros pro anniversario.[1])
Com. Geraet Calen ende syn huysvrou ende kinder ende Gertruyt hoer maicht.

[5] d (b) Com. brueder Art vanden Mortel pater ende priester dies convents. 1548.

[6] e **Octava sinte Peter ende Pau.**
(a) Com. Wilhelmi de Vucht et uxoris ejus, Godefridi Huen[2]) junioris et Henrici Krops et Marie sue uxoris ac prolium et consanguineorum ipsorum.

[7] f (b) Com. meister Willem van Mierenborch sterf anno (15)56 ende Anna syn huysvrou ende haer beyder kynder.

[8] g (c) 1628 voor Maria Meyers. Fol. 13. v.
Ons convent is gehalden ten eewighen dagen alle jaer te doen een jaergetyt van 1 singende misse den 7 Julii, met noch 3 leesmessen te weten op ider dach van de 4temper van 7ber een ende t' convendt sal gehalden syn op hunnen last op ider der voorschreven drey dagen te geven XII stuver brodt of XII stuver in gelt aen XII borgers huysarmen ende het voorschreven convendt sal gehalden syn te geven aen myn erffgenaemen ider dach VI teickens, item ewelick te setten op myn graff in die vigilie ende mis van Alderheiligen II liechten.

[9] A (a) Com. domini Leonii de Baest canonici sancti Pauli Leodiensis ac suorum parentum et benefactorum, qui legavit centum florenos.

---

[1]) De woorden van af *dederunt* naderhand bijgeschreven.

[2]) In 1432 komt voor Gillis Huen, schepen van Sluysen en in 1460 Johan Huen, laat van het laathof van O. L. Vrouw te Veldwezelt.

Digitized by Google

Fol. 13. v.

Com. domini Johannis Servacii capellani sancti Pauli Leodiensis, fautoris nostri precipui.
(c) Van Maria Meyers voorschreven heeft het convendt den rendt van 6 gulden 5 stuver by Liesbeth inde Coeystradt, hieraff getrocken voor den dienst ende wittebrodt 36 st. 3 gld., rest voor die recreatie des convendts 3 gld. 5 st.

[10] b **Seven ghebruederen.**
(c) Den 8 deser sterff joff Maria Boltgens, waervan ons Convendt heeft gehadt 500 gld, daer voor syn wy verobligeert ten ewigen dagen in desen tyt te leesen 32 sielmissen, elcke misse tegen 1 gulden, het geldt staedt op den berch van barmhertigheyt.

[11] c (a) Com. Huberti Cornelii[1]) et ejus uxoris et eorum filie Elizabeth Nelis et maritorum ac prolium, parentum et cognatorum.
(c) Com. Johannis Rombout, conversi hujus conventus obyt 1666.

[12] d Com. brueder Reyner van Sint Peter, legavit V solidos te pytancien.

[13] e **Sint Margriten.** Com. heren Johans van Canne, canonic van Onser Vrouwen,[2]) III vasa roggen te pytancien. Vigilie.
Com. Margrieten van Wesseim beggine, legavit eyn huys op den Eseldries.
(b) Com. Broeder Aerdt Pais[3]). 1579.

[14] f (a) Com. Goert Werckmeyster ende Lysbet synre huysvrouwen, van *Ruremende.*

---

[1]) Er boven geschreven door dezelfde hand: Nelis — Een Jacobus Cornelii priester komt voor in 1523.

[2]) Als kanunnik van O. L. Vrouw kapittel vinden wij Johan van Canne vermeld in 1345. — Een Johannes de Canne, clericus en rentmeester van dat kapittel wordt vermeld in 1319.

[3]) Aert Paes was reeds lid van het klooster in 1551, Februari 14, als wanneer hij als zoodanig vermeld wordt.

Digitized by Google

Com. Aelbrecht van Ruremunde. Com. brueder Jan van Ruremunde. Fol. 13. v.
(b) Com. Elizabet Coumans, matris fratris Reneri Coumans.[1]) Com. brueder Reyner Coumans priester ende hier professy ende sterf priester te *Thienen* anno XVc ende XXXIIII, XI die Septembris.

Com. Hyldegunden Scoerlincs. Com. Henric Withoits oem. Fol. 14. r.

[15] g **Scheidinghe der Apostelen.**

[16] A **Sint Mondolf ende Gondolf.**
Com. Arnolt van Schewyer legavit XXIIII solidos te pytancien ende der poerten een marc.
Com. Yden Stuerbout suster. Com. Aleyt van Montenaken. Com. brueder Jan Wyrich.

[17] b (a) Com. Agnese vanden Dael.
Com. Gertoni Laren, legavit II marchas.

[18] c Com. Heren Kristiaan Slunfs, was I heer van Bynssen.
Com. Sophien Heuts vanden Berne ende Jan hoen soens.

[19] d

[20] e Com. Cristinen van Herenthals ende Willem Tymmermans ende Syben synre huysvrouwen. Com. Gertruyt van Tweymbergen. Com. brueder Arnolts Wegge.

[21] f

[22] g **Sint Marien Magdalenen** (r). Fol. 14. v.
(a) Com. Jutten van Zittert legavit VI denarios. Com. Derick van Zittert hoer vader, legavit VI denarios.

[23] A (c) Com. patris Gerardi Euven, sacerdotis, hujus conventus procuratoris, qui obyt 1663 Julii.

---

[1]) Broeder Reyner Kouymans was reeds lid van het klooster in 1523.

Digitized by Google

Fol. 14. v. [24] b **Sinte Christinen. Vigilia.**
Com. Mechtelt Papen[1]) legavit XIIII solidos ende II capune ende II vaet malts der poerten.
Com. Gertruyt Verwers, legavit XVII solidos lutslach. Vigilie.
(a) Com. Willem van Oppum.

[25] c **Sint Jacob Apostel** (r).
(a) Com. Martini de Kan et Luytgardis ejus uxoris et magistri Johannis Trenten. Aleydis de Kanne ipsius uxoris, Rutgeri Winans secundi mariti ipsius.[2])
(b) Com. brueder Emont Dommen van Tricht eertyts procurator, sterf anno 1582.
Com. Paulus van Malle *op den Coelhof* ende Ida Hoffen syn huysvrouwe, hebben ons gelaeten 51 gulden 5 st. brabans, noch .... sterf anno 1579.

[26] d **Sint Annen.** Com. Henricks van Wilre[3]) den armen. Vigilie.
(a) Com. Barbaren Beelmans.
Com. Margrieten van Test, fautrix istius domus et legavit semel XV florenos renenses.
(b) Com. heer Jacob Gheburkens[4]) cappellaen synte Servaes.

[27] e Com. Lysbeth Gruten, legavit V solidos gelts, die gelegen syn op eyn huys in *heren Kesenruwe.*[5])

[28] f **Sint Pantaleon.**
(a) Com. Arnoldi Tymmermans de *Valkenborch* et Marie vander Kelen ejus uxoris.
Com. Leonardi van der Kelen et Johanne ejus conjugis.

---

[1]) De familie Papen komt te Maastricht reeds op het eind der 14e eeuw voor.
[2]) De woorden van af *uxoris Rutgeri* zijn van eene jongere dagteekening.
[3]) De tekst tusschen *Wilre* en *den armen* is uitgekrabt en ter plaatse met eene latere hand geschreven: *In S. Annendael isse jaer joffrouw Halle.*
[4]) Wellicht broeder van Matheus Gebuerken, die in 1523 kanunnik en camerarius was bij Sint-Servaas kapittel.
[5]) De tegenwoordige Hekkestraat.

Digitized by Google

[29] g Com. brueder Wolter van Riemst. Fol. 14. v.
Com. brueder Philips Toerf,[1]) legavit der poerten XX schel. ende den convent XV solidos ende VI vaet roggen. 1411 minister.[2])

[30] A Com. brueder Joest Hoelkens, qui decessit anno domini M⁰ CCCC⁰ LXXXIII.
(a) Com. Art van Geellic en syn alders ende syn huysvrouwe, parentes fratris Thedrici (sic) de Geellic.

[31] b Com. Hermans Leyen. (a) Com. brueder Dierick van Geellic.

Kl. Augustus (r). Fol. 15. r.
(a) Com. Cornely de Spauwen *in alta domo.*

[1] c **Sint Peters Banden** (r).

[2] d **Sint Steven Paus.** Com. Yden beggine vander Nuwerstraten, legavit X solidos. Vigilie.
Com. brueder Henrics van Zittert legavit II solidos cens.

[3] e Com. brueder Henrics van Heer Ende Johans van Borsen ende Gertruyt syn wyf ende Mechtelt hoer dochter, dair vor is ghelaten IIII½ vaet roggen erffelic op een hoefken gelegen buyten Wycker ghericht, dat Theeus Deylres huysvrou was, ende 1 marc erffelic op huys Reyner Pelsers aenden Vrythoff voer een erffdertichste. 1438.
(a) Com. fratris Bartholomei de Aquis, presbyteri, professi in *Diest,* sepulti in ambitu nostro.

[4] f (a) Com. Mychiel Joesten ende synre huysvrouwen die ghelaten hebben tot vercieringhen onser cappellen ende ter eeren Gods VII vierdel Rynsch gulden, XX stuver voer den gulden, van welker summen een deel gelacht is aender ta-

---

[1]) Philip Torfs was lid van het klooster in 1404.
[2]) *1411 minister* naderhand bijgeschreven op de marche.

Digitized by Google

Fol. 15. r. felen opten hoghen altaer, ghelyck als sy begheert hadden.

[5] g **Sint Dominicus.** (a) Com. Wilhelmi Passarts et uxoris ejus Mechteldis Passarts van Basielisborn, legavit hereditarie X stuferos.[1])

[6] A **Sint Sixtus.** Com. meyster Claes van Aken canonic, legavit I mud roggen ten gestichte.
Com. Dyonis Riemsleger[2]) ende Margrieten synre huysvrouwen ende honre beyder alders ende vrinde, daer van heeft ons convent VI marck erffceyss.

[7] b Com. brueder Johans Turioens.

Fol. 15. v. [8] X c Com. Gerads van Borsen ende syn huysvrou, legavit 1 mergen lantz by *Mersen.*
(c) Com. Br. Cornelis Rynsin; hy sterf van de pest anno 1633.

[9] d **Vigilia.** Com. brueder Peter van Beke, legavit nobis V solidos te pytancien van der armer guede. Vigili.
(b) Com. domini Johannis de Stocheym,[3]) rectoris capelle sancti Hilary, canonici in Veseto. 1508.
Com. Marie Fleitinchs.

[10] XVIII e **Sint Laurens** (r). Com. Jans Smeds suster, legavit V solidos te pytancien. Vigili.
(c) Op ons Lievervrauwe Assumptie dach een gelesen misse voer Eli Francissi, siet den fundatiebrief.

[11] VII f Com. Joncfrou Yden vander Munten, legavit IIII solidos.
Com. Herman van Bromele ende Kateryn syn moeder.

---

[1]) De woorden *Wilhelmi Passarts et uxoris ejus* erboven geschreven; de woorden van *legavit* af zijn naderhand bijgeschreven.

[2]) In een schepenbrief van Maastricht van 26 Januari 1416 wordt gewag gemaakt van Severyn Riemsleger, wonende aan de Maasbrug naast het klooster der Augustijnen.

[3]) Een Johannes van Stockhem was in 1437 rentmeester van het kapittel van St. Servaas.

Digitized by Google

Com. Aleyden Mannartz, legavit X solidos lutslach. Vigili. Fol. 15. v.
Com. Godarts van Montenaken ende Mechtelden synre huysvrouwen.

[12] g **Sinte Claren.** Com. bruder Peters van Berghe, legavit onsen priester II marck erffelic, als voor een dertichste alle jaer. 1462.
Com. brueder Claes Boertsits.
(a) Com. brueder Paulus van Boynghen, qui decessit anno Domini M° CCCC° et LXXXIII°.

[13] XV A **Idus** (r).
Com. brueder Henrics van Nortbeeck. Com. Henrics Strampartz legavit II vait rogge te pytancie.

[14] IIII b **Vigilia.** (a) Com. broder Dieric van Rothem anno M° CCCC° XCIIII.
Com. Laurens Dommen ende Marie syn huysvrouwe ende hare kynder.
Com. bruder Johans Paradoen. Com. Aleyden Coltermans legavit II vaet roggen te pytancien. Fol. 16 r.
Com. Tilmans van Ecx, legavit II solidos cens.
Com. Jan van Berge ende syn suster Yde Proenens.

[15] c **Onser Vrouwen Assumpcien dach** (r).
(a) Com. Wolter van Ghellic ende Fye syn huysvrou ende honre beyder alderen ende kinderen.
(c) Anno 1622 28 Januarii heeft joffrou Anna Halle onsen convent gegeven 25 gld. brab. tot fundatie van vyff missen alle jaer te doen in St. Annenclooster,[1]) een op St. Annendach, een op ons Lieve Vrouw Hemelvaert dach, die ander 3 op 3 Vrydagen in die quatertemper.

[16] d (a) Com. Kathryn Thumans werdynne inden Keyser. 1500.

[1]) Hier is wellicht bedoeld het klooster St. Annadal, dat gelegen was in de Kapoenstraat; de zusters van dat klooster vestigden zich in 1670 in dat van Calvarieberg en bleven met de zusters van dat klooster eene communauteit vormen.

Digitized by Google

Fol. 16. r. Com. Willem Pipers ende Yda syn huysvrou ende honre beyder alderen ende kynderen.

[17] e Com. brueder Vrancken Toem, legavit VIIII vaet roggen erffelic. Vigili.
(a) Com. brueder Peter van Repen.

[18] f Com. Jan Moryn.
(b) Com. Jan vanden Zand ende Aleyt syn huysvrou ende horen kinder ende alderen, parentum fratris Andree de Leuwis, qui frater Andreas similiter obiit anno XVc XXX in die parascheves.[1])

[19] g (a) Com. Jan Coelhaes ende synre huysvrouwen Mette ende honre beyder alder ende kinder. Com. brueder Jacop Scars, qui decessit anno Domini M° CCCC° et LXXXIII.

[20] A **Sint Bernardus.** (a) Com. Katheryn van Hamelt begine, legavit een merct erffelic.
(b) Com. Herman Alertz ende Yken syn huysvrouwe legavit I marck erflick.

[21] b Com. joncker Gielis vander Roesen, legavit II solidos end I solidum den priester.
(b) Com. brueder Balthus van Zittart, pater ende priester des convents; hi sterf anno XVc LVIII.

Fol. 16. v. [22] c Com. brueder Johans van Roesmer.
(b) Com. brueder Wouter Staes ende syn alders ende kynderen. 1543.

[23] d **Vigilia.** Com. Elyzabeth van Herdren beggine, legavit I vaet roggen.
Com. brueder Mathys van Erclinc legavit VIII½ stuver guets gelts te pytancien.
Com. Johan Corvers et Elyzabet ejus uxoris.
Com. Everarts van Weset, legavit den priester II denarios ende Aleydis sue uxoris.[2])

---

[1]) De woorden van *parentum* af tot het eind zijn door eene latere hand bijgeschreven.

[2]) De woorden *ende Aleydis* enz. naderhand bijgeschreven.

Digitized by Google

(a) Com. Lenart Corvers ende Goetselt van-der Slacht[1]) synre huysvrouwen. Fol. 16. v.

[24] e **Sint Bartholomeus** (r). (a) Com. brueder Laurens Wynants, qui decessit anno Domini M⁰ CCCC⁰ ende LXXXIII.

[25] f Com. brueder Gielis van Sint Peter, legavit VII solidos, IIII denarios myn te pytancien. Vigilie.

[26] g Com. brueder Adolfs van Erkelent, legavit V solidos te pytancien.
Com. brueder Lambrechts vanden Vrythoff.

[27] A Com. brueder Jans van Zittert. Com. brueder Willem van Coelen, legavit V solidos te pytancien.

[28] b **Sint Augustinus.** Com. brueder Conraets van Aken. Com. heeren Henrics Shertoghen priester, minister des convents.

[29] c **Sint Johans Onthoefdinghe.** Com. Mechtelt van Sint Peter, legavit VIII solidos cens te pytancie.
(b) Com. brueder Mathys van den Bossche. 1543.

[30] d **Sint Felicis et Audactus.**
(a) Com. brueder Jans van Sint Everts, legavit V solidos lutslach te pytancie. Vigilie.
(b) Com. magistri Johannis Cluytingen[1]) canonici Sancti Servatii Trajectensis.
Com. Mathei Nootstock et Agnetis ejus uxoris.

[31] e Com. brueder Henrics van Triren. Com. Johans Ley. Com. Jans van Mobertingen.

---

[1]) Een Machgiel vander Slacht komt voor in 1393.

[2]) Johannes de Cluetingen volgde als kanunnik van St. Servaas Petrus Nepotis op, die in 1483 vermeld staat als eleemosynarius. Den 11 October 1487 werd Cluetingen gekozen tot cantor. Hij overleed in 1531.

Digitized by Google

Fol. 17. r. **Kl. September. XXX. daghe** (r).

(a) Com. joncfrou Katheryn van Weset, legavit IIII solidos guets gelts jaerlix.

[1] f **Sint Gielis.** (a) Com. broder Gielis van Wellen, anno M. CCCC. XCIIII.
Com. Aleydis van Selck et Mathie vander Heyden ejus mariti de *Diest* et Thome vander Heyden et Katherine ejus uxoris. Johannis sartoris de Selck et ejus conjugis, parentum ipsorum.
Com. Marie vanden Dale.

[2] g (a) Com. Mechtelden van Valkenborch, legavit onsser Vrouwen elter VI denarios ende die sal der priester hebben voer die mysse ende jaergetyde. lutsloech.
(b) Com. brueder Willem Piparts van *Bilsen* custer, anno 1523.

[3] A **Sint Remakels.** (a) Com. heren Johan pastoer van *Rosmeer* legavit V solidos ende II denarios.
Com. Henrics van Boedynghen[1]) ende syne huysvrouwe Jenne.

[4] b (a) Com. Claren vanden Nuwenhoff beggine et suorum parentum, legavit IIII denarios den priester. lutslach.
(c) Com. Frans Steenssels.

[5] c (a) Com. Jan Wolf, legavit II stuver guets gelts.
Com. brueder Arnt van Echt.
Com. Elizabeth van Heppenaert et Katherine Kuenkaert et ejus matris.
(b) Com. Geeret Hannen van *sint Geerteren.*[2])

[6] d (b) Com. brueder Andries Beckers[3]). Com. brueder Peter Roncaert. 1543.

---

[1]) Een Hendrik van Bodingen komt in 1460 voor als laat van het laathof des kapittels van O. L. Vrouw te Maastricht in het dorp van Veldwezelt.

[2]) Wellicht *Sint-Geertruidt.*

[3]) Andryes Beckers reeds lid van het klooster in 1525.

Digitized by Google

[7] e (a) Com. Margrieten van Hoelbeck, legavit III denarios. Com. Menten van Moebertinghen. Fol. 17 r.

Com. jonckfrou Marye vander Moelen, legavit V solidos guets gelts te pytancien. Fol. 17. v.

[8] f **S. Onser Vrouwen Ghebuerten** (r).

(b) Com. suster Marie van Valkenborch alias van Triecht, suster van brueder Lambrecht, clusenersse tot *Rotselaer,* heeft beset ene misse jaerlicx te singene van Onsser Vrouwen binnen deser octaven, waer voer zy gegeven heeft eens thien brab. gulden.

(c) Anniversarium voer Elisabeth van Strucht cum suis met vigilie ende 14 leesmissen, waervoor ons cloester ontfanghen heeft 200 gulden volgens seker contrackt van dato 1650, pitantie 4 gld.

[9] g Com. brueder Bastiaens van Tricht. Com. Aleyden Besseilien, begine, legavit III solidos lutsloech.

(b) Com. brueder Hubrech Noops van *Aken.* 1579.

[10] A (a) Com. Willem van Raveler ende Wendel syn huysvrouw, qui dederunt semel XI florenos renenses.

[11] b (a) Com. Kathrinen van Bonne ende hare alders legavit VI vasa roggen annue.

(c) Op elck een vande quatuortempers van 7ber moet men hier in ons kerck nu ende ten eewigen dagen leesen een requiems misse, met utdeelingh van 12 stuver brodt elcken dach. Vide 7 Julii.

[12] c Com. Elysabeth van Moebertinghen.

(a) Com. Gertrut Menten.

(b) Lucia meyter Maes.

Com. brueder Marcelis Thoma priester ende pater. 1578.

Digitized by Google

Fol. 17. v. [13] d Com. bruder Godarts van Mulen, legavit X solidos te pytancien, den priester II denarios.
(a) Com. Dinghen vanden Mortel ende Elyzabeth vanden Mortel.
Com. Johans Verwer. Com. Hermans van Mulen, legavit II denarios den priester.
Com. Elyzabeth van Elch. Com. brueder Derics vanden Holtmerct.

[14] e **Dat Heiligh Cruys verhaven wert** (r).
(a) Com. Johans Scars.
(b) Com. brueder Jan van Mechelen. 1543.

Fol. 18. r [15] f Com. Henrics van Mulen, legavit II denarios den priester.
Com. Godarts Gruter, legavit VI solidos cens *op die comment* tegen *den vronof.* Vigilie.
(a) Com. Goeswini Hermans et Beatricis uxoris ejus filiorumque eorundem.
(c) Com. Jan Heynen van *Seechen* ende Lincken zyn huisvrouwe, anno LXV, broeder Hendricks van Siechen alders.

[16] g Com. Wolters van Sinttruyden, legavit XIII denarios te pytancien ende den priester II denarios van der cappellen guede.
Com. brueder Wolter Mesmeker, legavit V solidos cens ten gheluchte ende voer syn alders.
Com. Konegunden van Mulen, legavit II denarios den priester.

[17] A **Sint Lambrechs dach** (r).
Com. Robyns vanden Putte.
(a) Com. Aleidis Cranen, uxoris Gerardi Fibus de Aquis.
(b) Com. brueder Joris Fiben van Aken.[1])
Com. brueder Lambrecht Valckenborch. 1543.

---

[1]) Wellicht dezelfde als Joris van Aken die in 1525 deel uitmaakte van het convent.

Digitized by Google

[18] b Com. Bartholomeus van Bielsen ende synre alders ende syn suster. Fol. 18. r.
(a) Com. Dympne vander Hults dedit semel V griffones pagamenti Trajectensis.

[19] c (a) Com. broder Ghysbrecht van Sconowen anno M. CCCC XCIIII.
Com. Marie Tymmermans ende hoer alderen, legavit semel XV vasa siliginis.
(b) Com. Daemken Maes ende Kathrina syn huysvrouwe.

[20] d **Vigilia.** Com. Gertrude van Werden ende Jan van Borsen hoer man, ende hon kinder.
Com. Herman van Orsbeeck ende synre huysvrouwen ende hoen soens Pauwels. Der vader liet den convent XXV gripen voor XXV schel. des heeft ons priester 1½ schel. allen jaer ende der koster ½ schel. ende Pauwels der soen legavit XX solidos opt panhuys te Linculen.

[21] e **S. Matheus Apostel** (r). (a) Com. joncker Servaes Passarts, qui legavit ½ merck hereditarie.

[22] f Com. brueder Daniel van Grieken. Fol. 18. v.
Com. Margariten Withuys, legavit IIII solidos.
(a) Com. Katherine Torfs.

[23] g (a) Com. Fyken van Test.
Com. joncker Willem van Pasart, qui legavit ½ merck hereditarie.

[24] A (a) Com. Geraet van Ravelair.

[25] b **Sint Cleofas.** Com. brueder Bartholomeus Eyck, legavit V solidos te pytancie. Vigilie.
Com. Uden Verwers.

[26] c Com. Godart Tokens ende synre moeder. X solidos te pytancien.
(b) Com. Barbara Nops van *Aken.* 1561.

[27] d **Sint Cosme ende Damiani.** Com. Gyselbrecht van Hese.

Digitized by Google

Fol. 18. v. Com. brueder Jans van Tweymberghen, legavit VI vaet roggen.
Com. Marie van Triecht.
Com. brueder Claes Loyre legavit V1/2 boenre lants gelegen by *Susgen.*[1])
(a) Com. Aleydis de Canne, fautricis et benefactricis, ac matris fratris Martini.
(c) 1669 obyt pater Johannes Sammen[2]) aliquando hujus conventus et alibi procurator diligentissimus.

[28] e Com. Aleyden vanden Putte.
Com. heren Jan van Ruchlen ende joncfrou Jotten syn huysvrou legaverunt der coeken XIIII solidos ende IIII capun.

[29] f **Sint Mychaels dach** (r). (a) Com. meyster Dericx vander Linden canonicus sancti Pauli in Leodio.
(b) Com. Christiani Kemps,[3]) fratris hujus conventus senioris. 1579.

[30] g **Sint Jheronimus dach.** Com. brueder Geraets van Mersen.
Com. Jutten Verwers legavit XIII solidos lutslaech. Vigili.
Com. Arnt van Linke II solidos cens op een huys *groetbrugge* etc.[4])

Fol. 19. r. **Kl. October. XXXI dage** (r).
Com. brueder Gundulphus van Triecht ende synre moeder Odilien.

[1] A **Sint Remeys dach.** Com. brueder Peter van Heer legavit V solidos. 1390.

---

[1]) *Sussen* bij *Sichen*, Belgisch Limburg.
[2]) In 1638 was hij gewoon lid, terwijl Michiel Claessens pater was.
[3]) Christianus Kemps, Kerst Kymps komt reeds voor in eene acte van 14 Februari 1551.
[4]) *groetbrugge* wellicht eene schrijffout voor *broetbrugge* de tegenwoordige Kleine Stokstraat.

Digitized by Google

[2] b (b) Com. brueder Diericks Princen van *Opitter,* procurator, anno M. Vc XVII. Fol. 19. r.
Com. Michyel van Vleeck ende Lysbet syn huysvrouwen ende Gerart hoer soen.

[3] c Com. Mechtelt van Bunde. Com. heren Jans Verwers, priester, legavit IX solidos te pytancien ende noch IX solidos lutslach. Vigilie.
(a) Com. Jan Thys ende Katharyn syn huysfrou ende honre beyder alderen ende kinderen ende hebben ghegeven voor hon jaerghetyde eens X horns gulden.

[4] d **Sint Franciscus.** (b) Com. broder Jan vander Laeck. 1579.

[5] e Com. Johans Mannart legavit X solidos. Vigilie. Com. Elyzabeth Statz. Com. Elyzabeth van Hoechbruggen.
(c) Jaergetyt van Kerst Aussems onsen gheestelycken Vader ende syne familie; men moet Vigilie leesen, 2 missen van requiem leesen ende een singen; daarvoor heeft hy gegeven 100 gld. eens, 2 gld. 5 stuver voer die missen, 4 gld. pitantie.
Item heeft doen vergulden St. Annen autaer ende die schildereye, gegeven erst 200 gld.; 1658 heeft noch gegeven tot het jaergetyt 100 gld. dese heeft Nelis Flips van Spauwen op renten; nu 10 gld. voor pitantie, die rest is voor den dienst, die nu geschiet den 18 Meert.

[6] f Com. Godarts van Hoelbeec, legavit III denarios.

[7] g (a) Com. Lenarts van Bodelroey ende synre alders ende kynders.
Com. brueder Gheryt van Echt,[1]) pater ende priester dies convents. 1543.

[8] A Com. Godarts van Mobertinghen. Com. Jotten Bonarts legavit VI solidos te pytancie ende der priester XII denarios vander capellen guede. Vigilie. Fol. 19. v

[1]) Vermeld reeds in 1525.

Digitized by Google

Fol. 19. v. [9] b **Sint Dyonisius.** Com. brueder Godarts Raemstrate.

(a) Com. Agnetis van Terblyt begyne.

(c) Op 10 deses verobligeren wy ons eeuwelyck te doen een jaergetyt voor den eersamen Dionys Hansmekers ende zyn erfgenaemen beyders zyden, legavit 100 florenos brabantiae ende is aengegaen anno 1636.

[10] c **Sint Gercom cum sociis.** Com. brueder Tylmans van Nussen.[1])

[11] d Com. brueder Jan[2]) van Remunde, legavit V solidos.

(a) Com. broder Henricx van Assche, priester ende minister des convents, hi sterf anno M. CCCC. XCIIII.

[12] e (a) Com. heren Willems van Ordinghen[3]) et ejus uxoris vrouwe Anthonis van Guyenhoven ende hoir kinder.

[13] f Com. Jan Smeds, legavit V solidos te pytancie. Vigilie.

(a) Com. Mychael van Leel et Dympne uxoris ipsius.

[14] g **Sint Calixtus.** (a) Com. her Diericx van Susteren rectors van deser capellen anno M. CCCC. XCIIII, voer welcken her Diericx ende syn vrinde die broders alle jaer omtrent desen tyt soelen syn jaerghetyt doen, na inhout syns testaments, want hi se wel versien heet in synen testament.

Fol. 20. r. [15] A (a) Com. heren Mychael Buckincx, rectoris istius ecclesie.

---

[1]) Een Tilmannus de Nussia komt voor in 1379.

[2]) *Jan* doorgehaald erboven met dezelfde hand geschreven *Henric.*

[3]) Jonker Willem van Ordingen is vermeld in een brief van het laathof van Johan Clut te Eygenbilsen in 1459, 27 Januari.

Digitized by Google

[16] b **Sint Gallus abt.** Fol. 20. r.
Com. brueder Hermans van Mulen, legavit VII solidos te pytancie etc. Vigilie.
(b) Com. venerabilis viri domini Joannis Brixsteen, canonici, dum viveret, ecclesie collegiate Sancti Pauli Leodiensis, qui legavit conventui nostro pro suo anniversario singulis annis hic celebrando decem florenos aureos Renenses.
(c) Ons convent is verobligeert nu ende ten eeuwigen dagen te doen een jaergetyt van een lesende mis voor Goesen Heysens; hy heeft ons convent gelaten 5 roden lans gelegen aen Linculen; hy sterff den 16 deser 1629.
Domini Joannis Heysens cum suis parentibus qui obiit 1634.

[17] c (a) Com. brueder Willem van Tongeren. 1543.

[18] d **Sint Lucas Ewangelist.** Com. brueder Godart Grunenke,[1]) legavit XX vaet roggen ende 1/2 merc gelts ende IIII vaet gat er af te pytancie.

[19] e (a) Com. her Stevens van Loeyennaken, persoen van de kercken van *Loeyenaken.*[2])
Com. brueder Henric van Wyert, legavit IX solidos. 1375.

[20] f (a) Com. Kerstken Swalen, syn vader ende moeder ende Geertruyt syn huysvrow en syn kinder.

[21] g **Der XIm Meechden dach.**

[22] A (a) Com. fratris Christiani de Tongherloe, ministri istius conventus, qui obiit anno Domini M° CCCC° LXXXI°. F l. 20. v

---

[1]) Door eene 17e eeuwsche hand er boven geschreven: *„Godefridus Grunenkeese procurator 1388.*
[2]) Lanaeken.

Digitized by Google

Fol. 20. v. [23] b **Sint Severyn.** Com. Joncfrou Sophie vanden Holt, legavit V capun te pytancie ende den convent V capun aen gardlant by *die gruenstrate.*
Com. brueder Jan Constantyn. Vigilie.

[24] c

[25] d Com. brueder Willem Couterman, legavit IIII vaet roggen te pytancien. Vigilie.

[26] e Com. Goffyns Scoerlinc.
(a) Com. Elyzabeth Heykens ende Henrick Lepelmaker hoer man.

[27] f **Vigilia.** Com. joncfrou Mechtelt van Goch.[1])
Com. brueder Jan van sint Peter, legavit V solidos ter pytancie. Vigilie.
(a) Com. broder Willem van Weerme, qui decessit anno Domini M. CCCC LXXXVIII.

[28] g **Sint Symon ende Judedach** (r).

[29] A Com. Kristiaens Plenkers[2]) II vaet roggen.

[30] b (a) Com. Herman van Vliermael, Cecilie synre huysvrouwen ende Jacobs hon soens.

[31] c Com. Floerencius Stilbonts.

Fol. 21. r. **Kl. November heeft XXX daghe** (r).

[1] d **Alre Heilighen dach** (r).
Com. brueder Coenraets Bonarts legavit VI solidos te pytancie ende den priester XII denaren vander capellen guede ende XVIII denaren tot der kersen voert heilich Cruys. Vigilie.
(c) Op Alderseelen dach een gelesen misse voer

---

[1]) Een Johannes de Goch komt in 1456 voor als kanunnik van St. Servaaskapittel.

[2]) In een schepenbrief van Maastricht van 16 September 1429, waarbij meerdere renten geschenken werden aan de broederschap van kapellanen van St. Servaaskapittel aldaar, is melding van het huis van Kerstiaen Plencker gelegen aldaar op de Tweebergenstraat (Brusselschestraat).

Digitized by Google

Eli Francisci volgens den fundatie brief in de archiven. Fol. 21. r.

[2] e **Alre Zielen dach.** (a) Com. Barbare Mortels.

[3] f **Sint Hubertus dach** (r).
(b) Com. Peter van Boelre,[1]) ende Anna zyn huisvrouwe, broeder Mattheus alders.

[4] g Com. joncfrou Aleyden van Bruekheese, legavit II solidos op des heyligeist goet.
Com. brueder Willems van Bevers.
(a) Com. Georgy de Lodenaken.

[5] A (a) Com. Willem van Cleermont[2]) ende synre huysvrouwen Elyzabethen ende honre beyder kynder Wylleken, Reynken ende Heynken, daer aff hebben wy V alde groot.

[6] b **Sint Leonardus dach.** Com. brueder Mychiels Pechgen.
(b) Com. Gielis Clercx ende Margriet syn huysvrou qui semel dederunt aureum valentem viginti quinque stuferos monete brabancie.

[7] c (a) Com. Aert Lambrechs ende Katherynen synre huysvrouwen met honre beyder alders ende kinders.
Com. Aleyt des vorschreven Lambrechs soens huysvrouwe.

[8] d Com. Johan van Triecht. Fol. 21. v.
(a) Com. Elyzabeth Hercks.
Com. Marie vander Kelen.
(b) Com. Mechtelt Enghelen van Liechtenborch anno 1550.
(c) Jaergetyt van Lam Michiels ouders, vigilie, singende misse met diacken ende subdiac-

---

[1]) Een Peter van Boelre komt voor in schepenbrieven van St. Peterhof te Montenaken van 1445, 1469, 1471 en van Heer van 1456, waarbij hij schenkingen doet aan de broederschap der kapellanen van St. Servaas te Maastricht.

[2]) Van deze familie zijn meerdere leden schepen van Maastricht geweest.

Digitized by Google

Fol. 21. v. ken, uutdeilinge van 3 vatt brodts, in 36 halven; pitantie 15 gld. die staen te betalen by Hendrick Huysmans.

[9] e Com. heren Johans van sint Stevoen priester, legavit V solidos te pytancie Leodienses, ende ons priester XII denarios gutschels te nemen op den huysen die op die Maesbrug staen te Wyc wert.
Com. Mechtelden van Sechgen, legavit onsen priester III solidos lutslach voer zielmyssen ende dit convent III solidos.
(b) Com. meester Maes Muesens.

[10] f Com. heren Thybouts van Erkelen, priester, legavit V solidos te pytantie ende den priester VI denarios lutslach. Vigilie.
(a) Com. Jacob van Wassenborch.

[11] g **Sint Martins dach** (r).

[12] A (c) Com. broeder Claes Solders sterft 1611.

[13] b (c) Com. broeder Willem Solders, nepos predicti sterff 1632.

[14] c (a) Com. Bartholomeus vanden Ynde ende Zuzanna syn huysvrouwe ende heer Lambrecht hon soen pastor in *Heusden,* qui dedit conventui VI vasa siliginis hereditaria, que quondam vendidimus ei.

Fol. 22. r. [15] d Com. joncfrou Yde vander Droen ende hoere older, legavit semel V florenos renenses ende hoer mans ende soens.

[16] e

[17] f (c) Com. broeder Jan van Geel leekebroeder alhier geprofest 52 jaer, starf den 17 Novembris 1638.

[18] g

[19] A **Sinte Elyzabeden dach.**
(c) Heer Maternus Kaelgroeven.

Digitized by Google

[20] b Com. brueder Arnolts van Erclent. Com. brueder Arnolts Culhoet. Fol. 22. .

[21] c Com. heren Godarts van Mersen, legavit V solidos.

(a) Obitus venerabilis domini Henrici de Valle, capellani sancti Servatii, precipui et specialis benefactoris hujus domus anno Domini M° CCCC° XCVIII° et Agnetis quondam uxoris sue, parentum, prolium et omnium amicorum ejus.

[22] d **Sinte Cecilien.**

Com. Henrick Boen, legavit V solidos.

(a) Com. domini Johannis de Valle capellani Sancti Servatii, fautoris nostri precipui ac parentum et amicorum ejus.

[23] e **Sint-Clemens.**

[24] f Com. Reyner in die Hoenrestraet, legavit X solidos. Fol. 22. v.

Com. Gyselbrechs Luninc. Com. Lambrechs Coltermans, legavit II vaet roggen te pytancie.

[25] g **Sinte Katherinen dach** (r).

Com. Margriet van Kanne, legavit I solidum den priester, II solidos den convent ende II solidos der poerten.

(a) Com. heer Jans van Meroy ende Alit syn huysvrouwe die desen cloester gegeven hebben een duysch sermoenboeck gheheeten een quadragesimael.

[26] A Com. Mechtelt van onser Vrouwen X solidos.

[27] b Com. Katheryn van Roetheyms, legavit ½ mud roggen te *Vleytingen* erfpacht.

[28] c Com. brueder Derics van Mechelen. Com. Johans Keerwale.

Com. joncfrou Belen vanden Bade, legavit III½ boenre lants. Vigilie.

Com. Mechtelden van Hesin.

Digitized by Google

Fol. 22. v. [29] d Vigilia. (a) Com. brueder Meerthen van Can.

[30] e **Sinte Andries dach Apostel** (r).
(c) Com. presbyteri Guilhelmi de My, hujus monasterii, qui obiit *Bruxellis* anno 1619.

Fol. 23. r. **Kl. December habet XXXI daghe** (r).

[1] f Com. Bele Kuykers, brueder Willems moeder.
(a) Com. Henrich Loywichs[1]) ende Oda synre huysvrouwen ende honre beyder alders ende kynder.

[2] g (b) Com. brueder Hubrecht Prinsen, procurator hi starf anno XVc LVIII.
Com. heren Arnolt Nuest, ridder, legavit VI solidos cens.

[3] A

[4] b **Sinte Barberen.**

[5] c

[6] d **Sinte Nyclaesdach** (r).
(c) Com. frater Gerardi Clasens, qui obiit clericus anno 1627. Conventus habuit ab illo 1600 florenos. Requiscat in pace.

[7] e Com. Rutgher Roefs soen.

Fol. 23. v. [8] f **Conceptio beate Marie Virginis** (r).

[9] g (b) Com. domini Eligy Cristiani capellani beate Marie Virginis, legavit[2]) VIII florenos hornenses postulatos semel. 1514.

[10] A Com. Ermgarden Wynters.

[11] b

[12] c Com. Aleyden van Aldenhoven, legavit IIII½ solidos te pytancie ende ons priester VI denarios.

---

[1]) Een Goirt Loywichs was in 1428 laat van het laathof van O. L. Vrouw te Roesmeer.

[2]) Boven *legavit* geschreven: *recepimus*

Digitized by Google

(a) Com. Jacobs van Buel der alde ende synre huysvrouwen ende des jongen Jacobs huysvrouwe, beyde Yda genoemt, ende allen honre alders, die hebben besat voer hon erfjaergetyde den broeders II malder roggen erfelic, twe werven te doen des jaers, ten yersten in die quatertemper nae asgoensdach, als voirschreven is, ende die ander te doen hier in den advent in die quatertemper nae sint Lucyendach ende als men se doet soe sal men die baer sonderlingen voer hon setten inder myssen ende men sal vigilie voer hen lesen gelyck als voerschreven is; receperunt fratres saltem XXV florenos monete currentis semel.[1]) Fol. 23. v.

[13] d **Lucie Virginis.**

[14] e Com. brueder Willem Kuyker, minister conventus.
(a) Com. Lysbeth Palmarts, legavit V roeden lants.

[15] f Com. Henrics van Drakevels, legavit II vaet roggen. Fol. 24. r.
Com. Johan Jutten.
(b) Com. bruder Mathys van Oest; hi sterf anno XVc LVIII.

[16] g Com. Mathys vanden Grave ende Katheryn syn huysvrou, legaverunt I vaet roggen by *Bevorst* ende III rynsche gulden.
Com. syn nycht Griet vanden Grave, legavit eynen morgen lants by *Bevorst*.

[17] A (c) Goensdach inde quatertemperen ist in St. Jacobs kerck jaergetyt van Dionisio Meys, peymeester ende pensionaris deser stadt; daer moeten 2 priesters Mis leesen, elck heeft 1 gulden en 2 stuver wittbroodt, daermede doen wy het jaergetyt van onss vrinden ende weldoenders van Hollandt.

---

[1]) De woorden van af *receperunt* naderhand erbij geschreven.

Digitized by Google

Fol. 24. r. [18] b Com. brueder Derics van Valkenborch.
Com. Peter Coelen.
(b) Com. Reverendissimi domini domini Johannis de Horne, episcopi Leodiensis. anno 1505.

[19] c (b) Com. Ode van Wishagen, uxoris Jacobi infrascripti, et parentum ac prolium ejus, parentum fratris Andree pistoris.[1])
Com. Jacop Cloepts ende syn moeder Mary et Jacobi Cloepts filii Jacobi prescripti.[2])

[20] d **Vigilia.** Com. Heren Johans vanden Dael, legavit semel 1 renensem.
Com. Henric Constantyns vader van sinte Cornelis, legavit X solidos te pytantie. Vigilie.

[21] e **Thome Apostoli** (r). (a) Com. Katharyn Aerts.
Com. Lambert Buytinx legavit X solidos. Com. brueder Geraerts van Lyebeeck.
Com. heren Johans van Coelen, priester, legavit XX solidos te pytantie ende die armen die ziec syn XX stuver ende der priester VIII½ ende III capun. Geraert van Heppenaert alias van Liebeke. 1403.[3])

[22] f Com. Henricus van Bielsen.
Com. Tulen van sinte Cornelis, brueder Constantyns moeder.

Fol 24. v. [23] g

[24] A **Vigilia.** (a) Com. broeder Ghysbrecht van Borchloon decessit anno Domini M. CCCC. LXXXIII.
Com. brueder Reyner Loet, legavit VI solidos te pytancie.
Com. joncfrou Mechtelden vander Hunen, beggine, legavit XXVIII alde groet. Vigilie.

[25] b **Nativitas Domini** (r).
Com. brueder Constantyns van Sint Cornelis,

---

[1]) De woorden *parentum fratris* enz. zijn naderhand bijgevoegd.
[2]) De woorden van *et* af zijn van eene latere hand.
[3]) Deze post is in de 18e eeuw ingeschreven.

Digitized by Google

legavit V solidos te pytancie ende XII denarios. Fol. 24. v.
Com. brueder Jan Reynen, legavit VI solidos te pytancie.

[26] c **Stephani prothomartyris** (r).
(b) Obitus venerabilis et discreti viri Conradi Scats.

[27] d **Johannis Evangeliste** (r).

[28] e **Sanctorum Innocentium** (r).
Com. brueder Godart Holtmant,[1]) legavit XVI solidos. Vigilie.
Com. brueder Henric van Dulken, legavit 1½ renensem erflic.

[29] f (b) Com. Servaes Witmekers 1519 ende Elizabeth 1524 syn huysvrouwe ende Marie hon dochter ende hoenre beiden alders ende kinderen. Ende Lysken Mennarts, begyne, parentum fratris Wilhelmi Tongrensis, a quo recepit conventus multa bona[2]) ende Mathys van Halbeeck.

[30] g

[31] A **Sint Silvester.** Com. Mechtelden van Hoelbeeck, legavit III denarios lutslach.
(a) Com. Huberti de Sancta Geertrude.
(c) Com. Heer Jan Porta, priester professit te *Loven* ende binnen ons convent te Maestricht geincorporeert, minister wezende is gestorven den lesten dach des jaers ons Heeren 1602.

---

[1]) Met eene hand uit de 18e eeuw is er naast geschreven: *oft Godelinus de Ligno 1386.*
[2]) De woorden vanaf *parentum* naderhand bijgeschreven.

Digitized by Google

Digitized by Google

De Stichteres en de eerste wording van de Congregatie der Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs te Maastricht[1]).

Overal waar de hervorming haar intocht hield en zich als overheerschende godsdienst blijvend vestigde, heeft zij de kloosters uitgeroeid en het religieuze leven vernietigd. Een duidelijk bewijs voor die stelling levert de Calvinistische republiek der Vereenigde Provinciën, waar allengs alle kloosters verdwenen. Wel drongen stoutmoedige missionarissen, die tot een of andere kloosterorde behoorden, telkens weer het land binnen om in schuilhoeken, in verborgen kerkjes en kapellen de geloovigen te verzamelen en tegen de vervolging te versterken, maar eigen kloosters hadden zij er niet.

Zelfs in de generaliteitslanden hielden de kloosters zich slechts met moeite staande en, wat er was overgebleven, werd eindelijk door de stormen der Fransche omwenteling en de tirannieke decreten van Napoleon weggevaagd. Aldus bleef er slechts één enkel vrouwenklooster, het Norbertinessenconvent te Oosterhout, dat vroeger ook door de Oranje's beschermd was, in heel Nederland over. Al verleende ook de grondwet van 1814 aan alle bestaande godsdiensten gelijke bescherming, de uitvoering der wet door mannen als minister van Maanen en anderen stond met die vrijheid en bescherming in scherpe tegenspraak. Dit bewijzen vooral de decreten en cabinetsbrieven van de jaren 1825 en 1826. Seminaries werden onderdrukt; alle monniken, die zich niet wilden laten secularizeeren, moesten naar hun buitenlandsche kloosters terugkeeren; elke vereeniging van christelijke broeders werd verboden. In 1830 ging België voor Nederland verloren, waarop allengs ook de vervolgingsijver in Noord-Nederland bekoelde. Nog onder Willem I

[1]) De voornaamste bron is een korte levensschets door Elisabeth Gruyters op last van haar zielsbestuurder neergeschreven.

Digitized by Google

liet de regeering de kloosterlijke stichtingen met rust. Het gymnasium van Katwijk ontstond, de Congregatie van Engelen, die zich later in tweeën splitste, en daarbij verschillende kloosters in Noord-Brabant en Limburg.

De oorzaak van de herleving der kloosters lag, zooals overal en altijd, ook in Nederland in de meerdere vrijheid en den nieuwen opbloei der Kerk. De bekende wijsgeer Balmès vergelijkt de Kerk met den boom, de kloosters met zijn bloemen en vruchten en zegt: „De boom kan bestaan zonder zijn bloemen en vruchten; bloemen en vruchten kunnen vallen, zonder dat de stam zijn leven verliest; maar zal de boom, zoolang hij staat, ooit ophouden zijn kracht en schoonheid te toonen, de oogen door zijn bloemen te bekoren, den smaak te streelen door zijn heerlijke vrucht? De beek kan stroomen in haar kristallen bed, zoo gaat Balmès in een andere vergelijking door, zonder het groene tapijt, dat zijn boorden siert; maar zoolang de bron haar wateren uitstort, zoolang het weldadige en vruchtlooze vocht in den bodem dringt, zullen dan de oevers dor en onvruchtbaar blijven, kleurloos en van schoonheid verstoken?"

Hiermee geeft de wijsgeer tevens het bewijs, dat de bloei van het kloosterleven een maatstaf is van den bloei der Katholieke Kerk in een land. In Nederland was het niet anders. De herleving der Kerk in de eerste helft der XIXe eeuw was ook de herrijzenis der kloosters.

Een der eerste religieuze Congregaties in ons Vaderland was die der *Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs te Maastricht,* die zich toelegt op ziekenverpleging en onderwijs. Het spreekt vanzelf, dat deze religieuze congregatie tegelijk met de lichamelijke liefdewerken tevens den geestelijken voortgang der kinderen en zieken ten doel heeft.

Want hoe zou men zich anders een kloosterlijke instelling kunnen denken? Streven deze niet alle hetzelfde doel na als onze Moeder de H. Kerk: het behoud en de volmaaktheid van den heelen mensch, de zaligheid van lichaam en ziel?

Dezen geest heeft de Congregatie ontvangen van haar stichteres, Moeder Elisabeth, die hem op haar beurt uit het liefdevolle Hart van onzen Goddelijken Zaligmaker geput heeft. Met volkomen zekerheid weten wij dit uit haar eigen aanteekeningen, die zij uit louter gehoorzaamheid en dankbaarheid te boek stelde. Hoe treffend en teerend maalt zij ons daar haar eigen beeld, een beeld van liefe-

Digitized by Google

lijken eenvoud, zoo stichtend, zoo vol brandenden zielenijver, zoo liefdadig, zoo geoefend in de versterving en het gebed, zoo innig verlangend en smachtend naar het volmaaktere kloosterleven, dat Onze Lieve Heer aan haar volhardende, innige verzuchtingen geen weerstand kon bieden en door haar standvastige medewerking een Congregatie in het leven riep, welke door ijver en liefdadigheid niet alleen aan Moeder Elisabeth tot eere, aan haar talrijke leden tot innig geluk en zaligheid, maar ook aan de heele stad Maastricht en zelfs aan heel Nederland tot heil en sieraad zou strekken.

Hieruit blijkt zonneklaar, dat de stichting der congregatie Gods werk is geweest. Wat de wereld voor dwaas houdt, heeft God uitgekozen om de wijzen te beschamen; wat de wereld voor niets telt, dat heeft God gekozen om de machtigen te beschamen; God heeft uitgezocht, wat in de wereld zonder aanzien en macht en hetgeen niets is, om te vernederen hetgeen is, opdat toch het vleesch zich niet zou beroemen voor God. Met het volste recht kan men deze woorden toepassen op de stichting der Congregatie. Hoe gering was de stichteres in het oog der wereld! Een eenvoudige dienstmaagd; hoe gering de wereldlijke middelen! Gebrek aan alles. Des te sterker waren de geestelijke middelen. De krachtige genade des Heeren, die de stichteres een grooten rijkdom had geschonken van heiligheid, Godsvertrouwen, liefde tot God en den naaste in zoo hooge mate, dat nog heden de gansche, reeds zoo ver zich uitstrekkende congregatie aan haar heiligheid zich sticht, door haar geest gevoed, door haar verdiensten gesteund wordt.

Het is mij een innig genoegen en een groote eer, hier in korte trekken de wording der Congregatie te teekenen en het beeld van Moeder Elisabeth te schetsen. Gaarne voldeed ik daarom aan het verzoek deze *Inleiding* te schrijven, vertrouwend iets te kunnen bijdragen tot lof van Moeder Elisabeth en haar stichting, in de vaste overtuiging, dat God en Zijn dienares deze beknopte geschiedenis welwillend zal aanvaarden en ook de Inleiding niet zal versmaden.

Moeder Elisabeth werd geboren in Belgisch Limburg te Leuth aan de Maas uit niet zeer bemiddelde ouders en heette in de wereld Elisabeth Gruyters. Het verdient opmerking, dat zij, die door de Voorzienigheid geroepen zou worden om vrede en troost aan zoovele harten te schenken en weldoende rond te gaan, het levenslicht aanschouwde in het revolutiejaar 1789. Een omwenteling, niet ten kwade maar ten goede, heeft zij voorbereid en helpen voltooien.

Digitized by Google

Want de ziekenverpleging door religieuzen was destijds in ons vaderland zoo goed als onbekend. Te Leuth kon daarom haar toekomst niet liggen. Na een eenvoudige, maar zeer godsdienstige opvoeding leidde God haar derhalve naar Maastricht om er aanvankelijk geoefend te worden in nederigheid en geduld en later te kunnen optreden als Zuster van Liefde en stichteres der Congregatie.

Wanneer de oude veste Maastricht het voorrecht had deze eenvoudige en schijnbaar onbeduidende maagd binnen haar muren te ontvangen, is ons niet bekend. Toch vermoeden wij, dat die heugelijke gebeurtenis plaats greep in 1820 of begin 1821. Van dit jaar dagteekenen haar „langdurige gebeden, verzuchtingen en tranen" om van den hemel het *jawoord* op haar vurig verlangen naar het klooster te erlangen, dat haar eindelijk in het jaar 1836 gewerd. Elders hooren wij haar zeggen, dat zij Mevrouw Nypels, die in het jaar 1835 overleed, gedurende zeven jaren verpleegd heeft. Blijft dus het jaartal van haar aankomst te Maastricht ook onzeker, zeer waarschijnlijk of nagenoeg zeker dunkt het ons, dat zij er meer dan één dienst heeft gehad. Dit kan men opmaken uit de woorden: „In *dien tijd* woonde ik in een heel wereldsch huishouden".

Het laatste diende Elisabeth in de militaire familie Nypels. Roerend en zeer stichtend is het, in haar *Aanteekeningen* te lezen, hoe zij de bekeering van Mijnheer en Mevrouw wist te bewerken.

Ruim een jaar na den dood van de laatste had de stichting der Congregatie plaats in het jaar 1837. Onze Lieve Heer werkt geleidelijk en zacht, maar voert krachtig uit en daarom was die belangrijke gebeurtenis reeds sedert lang voorbereid.

„Vele jaren" te voren koesterde Elisabeth het plan, „om met nog een juffrouw naar een klooster van Trappistinen te gaan, wel 500 uren van hier", zegt zij in haar eenvoud. In het jaar 1825 voelde zij haar hart reeds getrokken tot de verpleging en vertroosting der arme zieken en vooral tot het gesticht Calvariënberg.

Brandend van ijver begaf zij zich des Zondags, wanneer zij eenigen tijd had, derwaarts, „om met die arme zieken den rozenkrans te bidden". En zij voegt hierbij, dat ook te huis te midden harer bezigheden, de zieken haar gedurig voor den geest stonden. Dan deed zij onder veel tranen haar beklag aan den hemel, dat zij niet altijd aan die hulpbehoevenden haar liefdewerken kon wijden. Reeds lange jaren voor de stichting der congregatie, toen niemand eraan dacht, te Maastricht zusters voor de ziekenverpleging te gebruiken, had

Digitized by Google

Elisabeth Gruyters die stem in haar binnenste gehoord. Naarmate zij toenam in heiligheid en altijd meer door een brandende liefde tot God en den naaste verteerd werd, werd die stem sterker.

Vermoedelijk in het jaar 1836, maar zeker vóór 29 April 1837, toen zij nog in de wereld was, werd haar verlangen naar ziekenverpleging zoo sterk, dat zij met nog twee andere juffrouwen een ernstige poging deed, een huis met grooten tuin, bij den Calvariënberg gelegen, te koopen. De toeleg mislukte. Met roerenden eenvoud laat zij hierop in haar aanteekeningen volgen: „O, goedertieren en barmhartige God, hoe ondoorgrondelijk zijn Uwe oordeelen, hoe onnaspeurlijk Uwe wegen! Gij versmaadt de gebeden der armen niet, stelt ons jaren en jaren op de proef om ons des te meer te vestigen in de zoete hoop op Uwe oneindige goedheid en barmhartigheid!"

Dit vertrouwen van de eenvoudige maagd werd niet beschaamd. Den 10 Februari 1836 werd Paulus Antonius van Baer benoemd tot pastoor der Servaasparochie en tot Commissaris van Mgr. Den Dubbelden en hiermee was aan Elisabeth een helper en medestichter gegeven. Hij werd geboren te Eindhoven den 22 October 1788 en had van God groote talenten ontvangen. Geroepen tot den geestelijken staat, voltooide hij met glans de lagere studiën in zijn geboorteplaats, de hoogere aan het Seminarie te Herlaar. Nog vóór zijn priesterwijding werd hij den 20 Juni 1811 tot professor der philosophie benoemd aan hetzelfde seminarie en ontving daarop den 9 December van hetzelfde jaar te Munster het H. Priesterschap. Na eenige jaren als assistent te Asten en als kapelaan te Schijndel te hebben gewerkt, zag de geleerde priester zich den 1 October 1818 tot professor der theologie verheven. Toch schijnt van Baer meer zin voor de practische zielzorg te hebben getoond en werd den 18 Juni 1821 aangesteld tot pastoor te Dungen, den 6 Mei 1826 tot herder te Waalwijk. Dat hij in die parochiën zich uitmuntend van zijn taak heeft gekweten, blijkt wel uit de eervolle benoeming voor Maastricht, dat destijds stond onder den Administrator Apostolicus van 's Hertogenbosch. Van Baer was om zijn geleerdheid, zijn meer dan gewone welsprekendheid en priesterlijke deugden zóó zeer gezien, dat hij in 1840, toen het Apostolisch vicariaat van Limburg werd opgericht, ernstig in aanmerking kwam voor de waardigheid van Apostolisch Vicaris. Men zegt zelfs, dat hij om zijn toekomstige benoeming reeds door den gouverneur gefeliciteerd was, toen de

Digitized by Google

schaal oversloeg naar Mgr. Paredis, die een grooter populariteit bij de geestelijkheid genoot.

Wat hiervan zij, voor Elisabeth Gruyters was het een beschikking der Voorzienigheid, dat zij in pastoor van Baer een trouwen leidsman en helper ontving. Nauwelijks toch had de nieuw benoemde herder Maastricht leeren kennen, of hij begon er ernstig aan te denken om aan die stad een kloosterlijke instelling voor onderwijs en liefdewerken te geven. Was deze gedachte oorspronkelijk van den Pastoor, of had de vlammende ijver van Elisabeth hem op dit denkbeeld gebracht? Het is moeilijk deze vraag met zekerheid te beantwoorden. Dit echter is wel zeker, dat Elisabeth na de benoeming van van Baer haar moed voelde herleven en het vaste vertrouwen koesterde met zijn hulp het zoo vurig verlangde doel te bereiken. Vaak had zij met een andere juffrouw, wier naam niet genoemd wordt, over haar plannen gesproken. Ook deze had een vurig verlangen, dat er te Maastricht een klooster zou worden opgericht. „Wij besloten, zoo schrijft Moeder Elisabeth, ons verlangen met ons twee aan den Eerw. Heer van Baer per brief te kennen te geven. Alweer eens beproefd! Wij hadden Z.E. nooit gesproken en alleen uit de verte gezien. Wij gaven hem ons groot verlangen te kennen, maar wij maakten ons niet bekend.

Met welke gevoelens Pastoor van Baer dezen eenvoudig gestelden brief heeft gelezen, is ons niet overgeleverd. Gerust echter mogen wij zeggen, dat hij in dat zoo vurig uitgedrukte verlangen der beide maagden den vinger Gods heeft erkend. Had hij toen reeds de gedachte om een klooster te stichten, dan werd zij door dit stichtend schrijven zeker versterkt. Volgens de rede, later op de professie van Moeder Elisabeth gehouden, moet hij nu reeds overwogen hebben, hoe door de verschrikkelijkste aller revoluties, om de zonden der menschen hel en duivel over de wereld was losgelaten, hoe schier overal en in het bijzonder te Maastricht een groot aantal kloosters door den stroom der goddeloosheid waren verzwolgen en vernietigd; hoe elders in Nederland, zoowel in de Noordelijke als in de Zuidelijke provincies, enkele kloosters en gestichten als uit de asch herrezen, doch alleen het vroeger zoo bevoorrechte en rijk bedeelde Maastricht, als een verwaarloosde stiefdochter in troostelooze verlatenheid bleef, zonder dat ter vergoeding van al het verlorene ook maar één enkel klooster binnen haar muren was opgericht. Bijna in alle wijken der stad stiet zijn voet tegen de puin-

Digitized by Google

hopen der verwoesting; nauwelijks een straat, of hij ontmoette er verlaten kloosters en kerken. Moest dan Maastricht alleen van elke weldadige instelling verstoken blijven?

Met zulke gevoelens las pastoor van Baer den bovengenoemden brief van haar, die hij nooit had ontmoet, maar wier brandende liefde tot God en den naaste uit deze met onbeholpen hand geschreven bladzijde zoo luide tot hem sprak. „De Eerw. Heer van Baer las den brief", zegt Moeder Elisabeth en eenige maanden later dacht hij eraan en vroeg reeds in een ander klooster een Regelboek ter leen. Dit wist ik echter niet, want we kenden mekaar nog niet. God wist het en Hij begon al heimelijk te werken. Hij begon Zijn onzichtbare hand erover uit te strekken en mede te werken".

Met het volste recht kon Elisabeth dit schrijven. In haar ziel was God reeds voor jaren begonnen en thans deed Hij ook de eerste gedachte bij pastoor van Baer ontwaken. Met een helder inzicht van boven werd zijn verstand verlicht, zijn wil voor het moeilijk werk gesterkt, zoodat hij in den zomer van 1836 reeds de eerste hand legde aan een Dagorde, een leefwijze en enkele noodzakelijke regelen voor Zusters van liefde. Het duurde echter nog vele maanden, voordat de Goddelijke Voorzienigheid de twee personen, die elkaar in de stichting der Congregatie zouden helpen, bij elkander bracht.

Terwijl Pastoor van Baer zijn plannen rijpelijk overwoog, deed Elisabeth door haar vurig verlangen en innig gebed den hemel geweld aan. Het woord des Heeren: *Vraagt en gij zult verkrijgen* stond diep in haar hart geprent. En haar kinderlijk vertrouwen werd niet beschaamd.

Intusschen brak de 15 Augustus 1836 aan. Had zij altijd van haar eerste jaren af, een innige devotie tot de H. Maagd, wier naam zij droeg (Maria Elisabeth), dezen dag voelde zij haar godsvrucht en liefde tot Maria in een meer dan gewonen gloed ontbranden. Wat wonder, dat zij zich naar de St. Nicolaaskerk begaf, waar destijds het miraculeuze Lieve Vrouwebeeld, *Ster der Zee,* werd vereerd. Deze kerk stond aan de Noordzijde van het Lieve Vrouweplein met het priesterkoor naar de Maas en met de achterzijde naar de Wolfstraat gericht. Het schip werd afgebroken in 1838, het koor in 1843, zoodat met dien tempel elke plaatselijke herinnering aan de groote genade, welke Elisabeth op gemelden 15 Augustus van God ontving, verdween.

Digitized by Google

Op dien dag woonde zij er de plechtige Hoogmis bij „met zes Heeren en vol orkest", zegt zij. Hiervan echter hoorde of zag zij niets; want zij was niet bij haarzelve en scheen het gebruik harer zintuigen te hebben verloren door haar groot en vurig verlangen. Recht tegenover het miraculeuze beeld van Onze Lieve Vrouwe geplaatst, nam zij, omdat zij zoolang gebeden had en zelf niet meer durfde, drie heilige kloosterlingen tot voorsprekers aan, den H. Antonius, den H. Franciscus en den H. Dominicus en verzocht hen, dat zij hare smeekingen zouden te hulp komen en in hare plaats zouden treden voor den troon der H. Moeder Gods.

Nedergeknield voor het wonderdadige beeld bad zij tot de drie Heiligen met een levendig geloof en onder een vloed van tranen: O gij, glorierijke Heiligen, Franciscus, Antonius en Dominicus, ik weet, dat gij getuigen zijt van mijn langdurige verzuchtingen en gebeden, van de vele tranen, die ik stortte om toch in een klooster opgenomen te worden, maar dit is nu voorbij, mijne jaren zijn te hoog, talenten en groote vermogens heb ik niet, maar treedt toch om de liefde Gods eens tot voor den troon van de H. Moeder Gods en vraagt Haar in mijn naam. Ik weet, dat die goede Moeder op dezen grooten feestdag van haar zegepralende hemelvaart nog nooit iemand een gunst heeft geweigerd. Mijne vraag, die ik U verzoek te doen, is deze: Indien het God behaagt, dat dan toch alhier in de stad Maastricht een klooster zoude worden opgericht, waarin God oprecht gediend wordt en dat het mij onverschillig is van welke orde of welke Regel er in zal worden onderhouden, als er maar zielen in komen, die God oprecht en in volmaaktheid dienen; dat ik wel weet, dat ik er geen deel in kan nemen wegens mijne hooge jaren, maar dat ik toch mijn vaderlijk erfdeel, hoe weinig het ook is, tot den laatsten penning aan dit huis of klooster zal opdragen".

Onder dit gebed werd haar geloof levendiger, hare hoop sterker en een brandende liefde, vergezeld van zoete tranen bracht haar in zoete rust .... en zij hoorde eensklaps het gebenedijd *Jawoord* uit den hemel en dit jawoord was niets anders dan dit: *„Het zal wel gebeuren!"* Haar tranen hielden op te vloeien en zij kwam weer tot zichzelve met een groote inwendige vreugde, met troost en verlichting. En ofschoon haar kleederen besmeurd en „verkapt" waren, haar zielsgeluk vergat dit alles. Zij stroomde over van vreugde en op straat gekomen, meende ze zonder geest te zijn, ze hoorde of zag niemand en voelde geen grond onder haar voeten. „Ik geloof,

Digitized by Google

zoo zegt zij, als men een weinig acht op mij had gegeven, dan had men mij voor dwaas gehouden, maar dat wilde de goede God niet".

Hoewel zij dacht, zeker te zijn van hetgeen er gebeurd was, voelde Elisabeth zich ook nu, zooals op andere tijden, wanneer ze bijzondere gunsten van den hemel had ontvangen, eenigszins bevreesd door den duivel bedrogen te zijn. En daarom nam zij terstond bij haar thuiskomst de *Navolging van Christus* en het boek openslaande vond zij het XVII hoofdstuk van het eerste boek en las: „Het is geen kleinigheid, in kloosters of in een vereeniging te leven en daarin zonder klacht te verkeeren en trouw te volharden tot den dood. Zalig, wie daar zijn leven wèl gesleten en gelukkig voleind heeft! Gij moet als dwaas worden om Christus' wil, zoo gij een godgewijd leven wilt voeren". Dit was voor haar een bewijs om al meer en meer haar leven in God te vestigen en te steunen op het hemelsch antwoord, dat zij nauwelijks een uur geleden uit den hemel in haar hart had gehoord.

Het is hier de plaats onze hoogste bewondering te uiten voor die eenvoudige en zoo weinig ontwikkelde vrouw. Hoevelen zouden niet, na zulke gunsten van God te hebben ontvangen, vrij en onvervaard vooruit zijn gegaan, zonder eenige vreeze voor dwaling. Niet zoo Elisabeth. In haar hooge bovennatuurlijke voorzichtigheid vertrouwde zij haar eigen inwendige gevoelens en inspraken niet geheel, maar wendde tegelijk ook alle natuurlijke middelen aan, die het gezond verstand en de menschelijke voorzichtigheid gebood, volgens het beroemde woord van den H. Ignatius, dat wij moeten bidden, alsof God alleen onze taak moest verrichten en tegelijkertijd moeten werken, alsof wij alles zelf moesten doen.

Daarom ondernam zij een tocht naar het dichtstbijgelegen klooster, dat der E.E. P.P. Redemptoristen te Wittem om den Overste, dien zij nooit gezien of gesproken had, te raadplegen en hem haar inwendige gesteltenis en de bijzondere genaden, die zij gedurende den tijd van 15 of 16 jaren van God ontvangen had, mede te deelen. Van de gunst echter op 15 Augustus ontvangen, repte zij met geen enkel woord. Waarom niet? Zij zelve zegt: „Het schijnt, dat de goede God het niet heeft gewild, dat ik er van sprak. .... Ik had er niet eens aan gedacht". Zij openbaarde hem haar groote genegenheid voor het klooster, zeggend, dat ze zóó zeer verlangde opgenomen te worden, dat ze er op haar knieën heen zou kruipen, al was het ook honderd uren ver. Pater Rector stelde haar in alles

Digitized by Google

gerust en stemde haar tot groote tevredenheid, zoodat zij na dien tijd bleef hopen en bidden, maar geen tranen meer stortte.

Intusschen had Pastoor van Baer, die zooals gezegd is, van Gods buitengewone werking in die bevoorrechte ziel niets wist, volstrekt niet stil gezeten. Reeds had hij een dagorde voor zusters van liefde gereed en deed in de maand November 1836 een beslissenden stap verder. In die maand huurde hij in de Lenkulenstraat (thans N⁰ 12) een huis, om er een klooster op te richten. Nu liep natuurlijk spoedig het gerucht door de stad, dat er al verscheidene Maastrichtsche juffrouwen waren aangenomen en dat het Zusters van liefde zouden zijn. Dit gerucht kwam ook Elisabeth ter oore. Hoe moet zij daaronder te moede zijn geweest? Dit heeft zij zelve in haar eenvoud beschreven: „Het gerucht van dat nieuwe klooster verspreidde zich alle dagen meer en meer door de stad. En ik, arme gek, liet alles links liggen, dacht aan niets meer en van al hetgeen ik hierboven schreef, kwam mij niets meer in het geheugen. Ik was onder al die verhalen als een dom schaap. Maar de zaak wat meer inziende, begon ik toch van tijd tot tijd wat droevig te worden, omdat het mij dacht, er heel en al buiten te zijn, alsof die zaak mij in 't geheel niet aanging".

Onze Lieve Heer echter hield het oog Zijner goedertierenheid op haar gevestigd en zond Zijn heiligen Engel om haar te troosten en den weg te wijzen naar het zoo vurig verlangde doel.

Want een maand daarna, het was in December 1836, bevond Elisabeth zich reeds zeer vroeg op pad naar de St. Mathias-kerk, om te gaan biechten. Nabij de kerk gekomen, werd zij plotseling vastgehouden op straat. „Ik twijfel niet, zoo zegt zij, of het is mijn Engelbewaarder geweest, dien ik zeer liefheb". Op die plaats werd haar alles voor oogen gebracht: al die jaren, dat zij met tranen en verzuchtingen verlangd had; al die opofferingen, verachtingen, versmadingen en ook het groot gevaar, waarin zij volgens haar eigen nederig woord geweest was, om al die bijzondere genaden en zegeningen en vooral de gave van gebed, waarin zij tot dan toe met de genade Gods volhard had, te verliezen! Er werd haar gevraagd, wat zij dan toch voornemens was te doen .... dat de tijd nu daar was! dat er een huis was gehuurd om een klooster op te richten! Waarom zij zich niet ging aanbieden om die lang gewenschte zaak voort te zetten? .... Verbaasd stond zij daar, wijl dit alles haar zoo zonneklaar in de dikke duisternis voor de oogen kwam. Met

Digitized by Google

het voornemen dit alles aan den biechtvader bekend te maken, trad Elisabeth de kerk binnen. Haar geestelijke leidsman, kapelaan Maiëlle, gaf haar echter geen hoop, zeggend, dat er voor haar geen kans bestond te worden aangenomen, omdat ze te ver in jaren was gevorderd, geen talenten en ook geen middelen voor een dot had; ten slotte, omdat er zich zeker twintig voor een zouden aanbieden.

Zeer merkwaardig en een teeken van hooge deugd was het antwoord van Elisabeth. Het is niets dan gehoorzaamheid, onderwerping, tevredenheid en berusting. „Nu ben ik heel en al tevreden met Gods H. Wil, zoo sprak zij en zal in de wereld blijven; ook zal ik in 't vervolg U niet meer lastig vallen met deze vraag. Ik heb alles gedaan, wat ik meende te moeten doen om aan de stem van God te beantwoorden. Mij dunkt, dat ik daarover geen rekenschap zal behoeven te geven; wel hoop ik altijd aan God getrouw te blijven en in Zijne liefde te volharden tot den dood toe".

Op dit antwoord van heldhaftige onderwerping zag de biechtvader wel in, dat haar bijzondere gunsten en haar verlangen naar het klooster duidelijk het merk des hemels droegen. Hij hervatte zich, sprak over het groot geluk van het kloosterleven, dat het de zekerste weg was om zalig te worden. Ten sterkste raadde hij haar aan, zich bij Pastoor van Baer aan te bieden. Getroost ging Elisabeth naar huis. Onze Lieve Heer had nu niet alleen inwendig in haar hart, maar ook uitwendig door het wettig gezag tot haar gesproken. Toch wachtte ze nog acht volle dagen, alvorens zij het wagen durfde, den beslissenden stap bij Pastoor van Baer te doen. Op een Zaterdag, vermoedelijk omtrent Kerstmis 1836 meldde zij zich door den koster bij hem aan. Wel was „de goede man", toen hij vernam, dat zij niet kwam om te biechten, ontevreden over haar bezoek en begon hij, zooals Elisabeth zegt, „flink te preutelen", maar het ijs was gebroken, „al sprekende werd hij kalmer, de stichteres der Congregatie en de helper, haar door God gegeven, hadden elkander gevonden.

Elisabeth werd als Liefdezuster aangenomen. Maar nu bleek tevens, dat zij de eerste was en daarom het gerucht, dat reeds velen zich hadden aangegeven, op ijdele praatjes berustte.

Hier, zooals bij elk waarlijk groot werk van God, werd de grondslag niet gelegd op rijkdom en aardsche middelen. De pastoor, die voor het tijdelijke zou zorgen, had „geen halven cent in voorraad". Elisabeth bezat slechts een gering vaderlijk erfdeel. Het huis was

Digitized by Google

gehuurd, maar alles ontbrak. „Het gerucht was onder de menschen, zegt Elisabeth, en er kwam zich niemand aanbieden". Zij kwam van alles te kort en had in de eerste dagen geen stoel om op te zitten. Na eenigen tijd kwam Elisabeth Maria Paulussen zich aangeven. Maar zij bracht niets mee. Zelfs werd zij na eenige dagen mismoedig en wankelde in haar roeping. „Armer visschers dan wij, had God nooit kunnen kiezen tot het ondernemen van zulk een werk", schreef later Moeder Elisabeth.

Onze Lieve Heer echter koesterde de eerste kiem der later zoo bloeiende Congregatie. Aan Elisabeth Gruyters gaf Hij heldhaftige deugd, om alle moeilijkheden te boven te komen; aan Elisabeth Maria Paulussen schonk Hij nieuwen moed en de volharding in de roeping; aan pastoor van Baer wijsheid en kracht, „vooral, zegt Moeder Elisabeth, in het bestuur der geestelijke gemeente".

De 29 April 1837, feestdag van den H. Petrus Martelaar, is de eigenlijke stichtingsdag der Congregatie, waarop, zooals de stichteres zelve schrijft, „wij met ons tweeën, Elisabeth Maria Paulussen, later zuster Marie en ik het groote werk begonnen. God gaf ons moed en sterkte daartoe".

Door de goddelijke Voorzienigheid was het feest van den H. Petrus Martelaar gekozen voor een Congregatie, die reeds zulk een groot aantal martelaressen der naastenliefde heeft voortgebracht en met Gods hulp tot in de verste tijden nog voortbrengen zal. En met de *Postcommunie* der H. Mis van dien gedenkwaardigen dag bidden wij met aandrang, dat God haar door de voorspraak van den H. Martelaar voor alle vijandige aanvallen moge beschermen.

Het spreekt vanzelf, dat de twee zusters, die zich den 29 April 1837 in de Lenkulenstraat te Maastricht hadden gevestigd, wat de kloosterlijke vorming betreft, niet aan haar lot mochten worden overgelaten, maar de zoo noodzakelijke leiding van het noviciaat moesten ontvangen.

Daarom wendde zich Pastoor van Baer tot de Congregatie van Onze Lieve Vrouw te Amersfoort, die een 15-tal jaren geleden ontstaan was. Deze Congregatie, die thans in twee takken bestaat, is gesticht door Pater Mathias Wolff S.J., een Luxemburger en destijds overste der Hollandsche Jezuïetenmissie. Haar eerste huis ontstond den 29 Juli 1822 te Amersfoort. Ofschoon deze Congregatie met veel moeilijkheden had te kampen en zóó weinig zusters kon opnemen, dat ze in het jaar 1840 niet meer dan 17 leden telde,

Digitized by Google

stonden de oversten toch twee zusters voor Maastricht af. De dankbaarheid vergt, dat hier de namen dezer twee zusters worden genoemd. Het waren zuster Francisca ter Horst, ingetreden te Amersfoort 1826 en zuster Theresia Weysenveld, eveneens te Amersfoort ingetreden ten jare 1828. Men begrijpt lichtelijk, dat deze zusters, welke werden uitgezonden om de eerste schreden eener nieuwe Congregatie te leiden, den uitnemenden geest van haar eigen genootschap in hooge mate hebben bezeten. Geen wonder dan ook, dat Moeder Elisabeth vele jaren daarna van haar nog met dankbaarheid gewaagt en zegt: „Zij waren ons beiden zeer genegen en echt bezorgd, om ons in de kloostertucht te onderrichten, hoe dom we ook waren, om zulk een groot werk te ondernemen. Zij zagen, dat de goede God ons alle dagen meer en meer zegende met alles, wat wij noodig hadden.

Helaas, het verblijf der twee Amersfoortsche zusters te Maastricht duurde niet lang. Want nauwelijks was Moeder Elisabeth getroost door de intrede eener derde gezellin, zuster Anna, den 5 October 1837, en begon zij volgens haar eigen woorden „moed te krijgen", of daar komt een brief van het Amersfoortsche klooster met het bevel, dat de zusters terstond moesten terugkeeren. Als reden gaf men op, dat de Waarde Moeder doodelijk ziek was. Ofschoon in een talrijke Congregatie zulk een reden nauwelijks kon gelden, iets anders was het natuurlijk voor de nog zoo geringe Congregatie van Amersfoort. De zusters keerden derhalve terug. Zuster Francisca ter Horst vinden wij in 1840 te 's Hertogenbosch werkzaam, waar evenwel eerst in 1842 van een wel gevestigd succursaalhuis sprake kan zijn. Toen er in 1840 om verschillende redenen een splitsing in de Congregatie ontstond, de huizen van Engelen, Nijmegen en Zevenbergen zich van Amersfoort afscheidden, bleef zuster Francisca in het Noord-Brabantsche gedeelte, dat op 1 Maart van hetzelfde jaar Engelen als Moederhuis ontving en onder den titel van *Congregatie van de Zusters der H. Maagd Maria,* genaamd *Gezelschap Jezus, Maria ,Jozef* een hoogen bloei tegemoet ging. Zuster Francisca overleed te Nijmegen in het jaar 1871. Haar gezellin te Maastricht, zuster Theresia Weysenveld bevond zich in het jaar der splitsing in het Moederhuis te Amersfoort en bleef er tot aan haar dood in 1875. Ook deze tak, die den ouden naam *Congregatie van O. L. Vrouw* behield, klom tot hoogen bloei op. Aldus profiteert ook deze dubbele Congregatie van het gebed van Moeder Elisabeth te

Digitized by Google

Maastricht, die haar altijd een dankbaar hart toedroeg, hoewel ze den 10 October 1837, toen de zusters werden teruggeroepen, bijna den moed verloor. Van de 5 zusters, die tot dien dag het huis op de Lenkulenstraat bevolkten, bleven er drie in verlatenheid achter. „Dit", schrijft Moeder Elisabeth, „was voor ons allen een droeve tijding; ik dacht en de meeste menschen met mij, dat het nu met ons klooster gedaan was. Daar zaten wij als drie visschen buiten het water, zonder hulp of steun. Wij overdachten weliswaar van tijd tot tijd de wondervolle inzichten van God, maar niet genoeg. Al hetgeen ik voorheen over deze oprichting van den Hemel had gehoord, scheen in mij uitgedoofd; er bleef mij niets meer over dan een groot vertrouwen op de Voorzienigheid Gods. Ik had in ons keukentje een beeldje van de Moeder van Smarten geplaatst. Hier stond ik gedurig te bidden, vereenigde mijne tranen met de tranen van Maria onder het kruis en smeekte haar om toch in mijn voornemen te mogen slagen".

En Moeder Elisabeth slaagde. Het huurhuis op de Lenkulenstraat verliet zij, omdat het aantal zusters gaandeweg grooter werd, en kocht een ruimer op het Vrijthof (thans n° 23), waar zij reeds een huiskapel mocht hebben en met Jezus wonen onder één dak.

In 1845 betrok zij de oude proostdij op het Klooster en sinds ging de Congregatie onder veel beproevingen een hoogen bloei tegemoet. Te Maastricht, de gelukkige bakermat der Congregatie, ontving ze allengs 6 bloeiende huizen. In het jaar 1857 zetten de Liefdezusters het eerst haar nog weifelende schreden buiten Maastricht en stichtten een huis te Sittard, dat zich later afscheidde en tot een afzonderlijke Congregatie uitgroeide. Voorgoed begon echter eerst de uitbreiding in 1878. Amsterdam kreeg van lieverlede 3 huizen, waarvan een in 1911 werd opgeheven; Den Haag met Scheveningen eveneens 3 huizen, een groot huis te Nijmegen, en verder nog ontvingen verschillende steden en dorpen in Nederland elk een huis, zoodat er thans reeds over de 20 bloeiende huizen der Congregatie bestaan. En reeds is te Batavia, de hoofdstad van Insulinde, en te Bandoeng een huis voor de Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs gesticht. Hunkerend zien zij uit en voelen in haar hart een vurig verlangen ontbranden om gezonden te worden en als missionarissen van christelijke liefde over verre zeeën in de tropen voor de uitbreiding van Gods rijk werkzaam te zijn. Dit verlangen werd vervuld. Ook Noorwegen heeft reeds een huis.

Digitized by Google

Had Moeder Elisabeth dit mogen aanschouwen! Maar al was, zooals zij zelve zegt, hare hoop in God gevestigd en niemand in staat haar daarin te doen wankelen, zulk een bloei had haar van ijver brandend hart niet kunnen hopen.

En toch was die eenvoudige maagd de eerste bewerkster van deze zoo heerlijke uitbreiding, de bewerkster van het verblijdende feit, dat het Moederhuis *Onder de Bogen* voortdurend toenam in aantal en gehalte en telkens weer nieuwe scharen kon uitzenden voor een nieuwe stichting. Dat dit alles voornamelijk het werk was van Moeder Elisabeth bewijs ik aldus: Het bovennatuurlijke geeft aan den religieuzen staat leven en veerkracht. De roeping moet steunen op bovennatuurlijke gronden. De onderhouding der geloften kan alleen geschieden door de bovennatuurlijke kracht der genade. Wordt het bovennatuurlijke zwakker, dan begint de kloosterlijke geest te kwijnen en sterft geheel weg, wanneer het bovennatuurlijke verdwijnt. Het kloosterleven berust dus op bovennatuurlijken grondslag en wordt eigenlijk alleen door het bovennatuurlijke bevorderd.

Dezen grondslag van het bovennatuurlijke heeft Moeder Elisabeth zeer vast, onwrikbaar gelegd. Haar meer dan gewone deugd en heiligheid steunt nog heden de Congregatie. In het bijzonder bedoelen wij hier haar grenzenloos *vertrouwen,* haar brandende *liefde tot God en den naaste,* haar liefde tot de *H. Armoede* en haar *geest van gebed.* Van het jaar 1822 tot 1837 Gods roepstem tot het religieuze leven wachtend, bleef zij onwankelbaar in haar vertrouwen en wapende zich „met de hoop der patriarchen", hoopte zij als de aartvader Abraham tegen alle hoop in. Hoeveel goeds bracht zij daardoor reeds als gewone, nederige dienstmaagd tot stand! Hebben niet de Heer en Mevrouw, bij wie zij het laatst in dienst was, aan haar vertrouwvol gebed hun bekeering en zaligen dood te danken? Door haar vaste hoop verwierf zij neergeknield voor het miraculeuze beeld, *De Ster der Zee* en gesteund door Gods lieve Heiligen dat verblijdende Jawoord, waardoor haar de stichting van een klooster van Liefdezusters verzekerd werd.

„O, almachtige en barmhartige God, zoo roept zij daarna uit, dit is nu de eenigste hoop van verhoord te mogen wezen en te bekomen die gunst, waarvoor ik nu sedert 15 of 16 jaren zooveel tranen, gebeden en verzuchtingen tot den Hemel en alle Gods lieve Heiligen gestuurd heb".

Voortdurend werd haar onwrikbare hoop door God versterkt,

Digitized by Google

zelfs door buitengewone verlichtingen, zooals bij de deur van de Mathiaskerk; maar ook door zware beproevingen, zooals het ontmoedigende antwoord van haar biechtvader. Doch in God gevestigd, stond zij als een wijze vrouw hoog boven al dit wisselvallige. Nadat het gezag in Gods plaats had gesproken, bleef zij hopen en bidden: „Ik liet alles aan God over", zoo schreef zij, „en berustte in Zijn H. Wil".

Hoe machtig was haar vertrouwen, niettegenstaande de geweldige tegenwerking, toen zij zoo innig verlangde, met haar zusters de arme zieken op Calvariënberg te mogen verplegen! En ook later, toen naast de zusters er enkele „zielenverdervers" werkzaam bleven, heeft haar moedig vertrouwen alles gered, want na haar „bidden met vertrouwen, heeft de goede God er een einde aan gemaakt". De goede Moeder sluit dan ook haar stichtend verhaal met de woorden: „Bidden om geduld en dikwijls zijne oogen vestigen op het kruis, dan komt alles terecht. Dat de Naam des Heeren in eeuwigheid gebenedijd zij. Amen".

Uit zulk een hecht vertrouwen op de goddelijke Voorzienigheid volgt reeds vanzelf, dat de stichteres van de Congregatie der Liefdezusters haar stichting niet bouwde op tijdelijke middelen. Maar wij weten dit ten overvloede ook uit haar eigen woorden. Immers, toen zij door Pastoor van Baer als zuster werd aangenomen en deze openhartig bekende, geen halven cent in voorraad te hebben om het klooster te beginnen, toen juichte haar hart van blijdschap. „Bij het hooren van die woorden, zoo schreef zij, werd mijn hart zoo brandend, dat ik nauwelijks nog een woord kon spreken en dat van louter vreugde, omdat er geen tijdelijke middelen waren; want mijn geheele rijkdom in dit werk bestond enkel en alleen in mijn vertrouwen op de goddelijke Voorzienigheid, steunende op het eerste artikel des geloofs: Ik geloof in God, den Vader Almachtig. „Wij begonnen met kloeken moed en leege handen, zegt zij elders. Armer visschers had God niet kunnen kiezen". Door dien geest van armoede kwam Moeder Elisabeth tot een zeer diepen ootmoed en was innig overtuigd, dat overvloed tot hoogmoed leidt.

Het grootste beletsel voor de bekeering van een heer, dien zij tot een christelijk leven terugbracht, vond zij volgens haar eigen woorden hierin, dat „hij door de vele rijkdommen, die hij bezat, hoogmoedig van geest was".

Onze Lieve Heer voldeed aan haar innig verlangen en hield haar

Digitized by Google

voortdurend in de meest nijpende armoede. Toen zij begon, ontbrak alles in haar huis. Zelfs waren er geen middelen om voor een kachel den huurprijs van dagelijks één cent te betalen. Zoo gering en in zulk een gebrek is wellicht nooit eenige stichting begonnen. Dan echter juichte het hart der stichteres, omdat ze arm mocht wezen met den armen Jezus. Eenvoud en armoede bleven haar trouwe gezellinnen tot aan haar dood; en nog op den dag van haar zalig afsterven gaf zij een roerend voorbeeld van deze deugden.

Het spreekt vanzelf, dat zulke onthechting haar moeite gekost heeft en dat zij aldus ten einde toe een zwaar leven leidde. De kracht waarmede zij dit niet alleen met geduld, maar ook met innige vreugde bleef dragen, vond zij in haar aanhoudend en innig gebed. Reeds hebben wij gezien, dat zij anderen leerde bidden, dat zij door haar gebed anderen bekeerde, hoe zij onbeweeglijk en in tranen badende lag neergeknield voor het miraculeuze beeld *De Ster der Zee,* hoe zij als 't ware den hemel dwong aan de stad Maastricht een klooster te schenken; hoe zij zoo verslonden was in God, dat zij niets van hetgeen rondom haar omging, bemerkte; hoe zij bij het gaan over straat nauwelijks den grond aanraakte en meende voor een dwaze te worden gehouden. „Hoe gelukkig is men toch, schrijft zij, als men met vertrouwen tot God kan bidden en verzuchten en hoe meer heimelijke tranen, hoe aangenamer".

Dat Elisabeth werkelijk de gave der tranen bezat, blijkt overvloedig uit haar eigen geschriften. Zij verhaalt, dat zij nog in de wereld zijnde 15 of 16 jaren lang „zooveel tranen, gebeden en verzuchtingen tot den hemel en alle Gods lieve Heiligen gestuurd heeft". Vóór en na mijn generale biecht, zegt zij op een andere plaats, heb ik zulk een berouw en leedwezen des harten gevoeld, dat ik mijn brood en drank met tranen besproeide en 's nachts mijn hoofdkussen met mijn tranen bevochtigde. Dit deed mij aan den H. Petrus denken, vooral in mijn overweging over de goedheid van God en de afschuwelijkheid der zonden. Het verwondert mij geenszins, dat de H. Petrus zoo bitterlijk weende, wijl door het overdenken van de liefde van Jezus Christus een steenen hart wel bewogen moest worden". Wat zij onvolmaaktheden noemde, deze waren haar zoo leed, dat zij ze in haar overwegingen bitterlijk beweend heeft.

Zelfs leidde God Zijn dienares den weg der beschouwing op. „Hij bracht mij", zoo schrijft zij uit gehoorzaamheid, „van tijd tot tijd ook al eens in Zijnen wijnkelder. In haar hemelschen troost genoot

Digitized by Google

zij dan van den Heer. „Ik zit zoo gaarne van tijd tot tijd bij mijnen lieven, vermoeiden Jezus op den put van Jacob met de Samaritaansche vrouw en ik zeg Hem zoo dikwijls: Heer ik heb dorst, geef mij van dat levendmakend water! Maar helaas, zoo klaagt zij dan in haar eenvoud, ik heb mijn wittebroodje reeds opgegeten. Ik zwerf nu in den duisteren nacht, maar toch met kloeken moed en op het woord van mijn geestelijken leidsman werp ik alle dagen het net uit. Dat de naam des Heeren in eeuwigheid zij gebenedijd. Amen".

Reeds uit het bovenstaande kan men opmaken, door wat een brandende liefde tot God deze zoo bevoorrechte ziel verteerd werd. Als dienstmaagd te midden der wereld voelde zij haar hart zóó zeer ontvlammen, dat zij den gloed niet wist te verbergen. Zooals op den eersten Pinksterdag de H.H. Apostelen, zoo werd ook Elisabeth, van Gods H. Geest vervuld, gelijk de leerlingen van dronkenschap beschuldigd door menschen, die niet eens konden vermoeden, met wat buitengewone voorrechten Jezus Christus Zijn bruid had begiftigd. Doch hooren wij haar eigen, zoo oprechte en kinderlijke taal. „De Heer maakte mij soms dronken van Zijn Goddelijke liefde. De menschen, bij wie ik in dienst was, besloten hun bierkelder te sluiten, meenende, dat ik aan het oude bier pimpelde, omdat ik dan een hoogroode kleur had. Ik hoorde, dat ze dit met mekaar afspraken en inderdaad lieten zij voor mij een vaatje van het allerslechtste bier komen, en ik dus niet meer dronken kon zijn van het oude bier, zooals zij dachten. Ik loofde en dankte den goeden God, dat ik om de liefde van Christus wat te lijden had, want daarin was ik in dien tijd niet te verzadigen".

Als zij in de grootste verdrukking en vervolging was en haar hart telkens gloeiender werd van den brand der liefde, dan riep zij vaak met den grooten Apostel uit: „Wie zal mij scheiden van de liefde Gods? Noch tribulaties, noch vuur, noch zwaard, niets is bekwaam mij de liefde tot mijnen God te ontnemen".

Ook zeide zij wel soms met den zanger van het Hooglied: „Vele wateren zullen het liefdevuur niet uitdooven, de liefde is sterker dan de dood".

Zulk een vlammende liefde was de oorzaak der innige droefheid, wanneer ze eraan dacht, hoe onwaardig het H. Sacrament des Altaars in menige kerk en bijzonder in de kapel van den Calvariënberg gehuisd was. „Ik mag er niet aan denken, schrijft zij, of de tranen

Digitized by Google

stroomen. Wat is de goede God weinig geacht en weinig gekend onder de Zijnen! O, lieve Jezus, wat zijt Gij toch goed en lankmoedig!" Nog te midden der wereld levend, kon Elisabeth geen kruis aanschouwen, of ze voelde haar hart in liefde ontsteken.

Zoo gebeurde het eens in het huis van den Heer Nypels, dat zij, haar oogen gevestigd op een kruisbeeld en haar „hart brandend van liefde tot God" al stamelend haar gevoelens in dichtmaat uitte en uitriep:

O, zoete Minnaar van mijn hart
Maak mij deelachtig aan Uw smart!
Geef dat mijn hart in liefde ontvlam'
Maak mij tot Uwen dienst bekwaam
Toch niet alleen tot mijn profijt,
Maar ook tot mijns naasten zaligheid".

Zelfs tijdens haar nachtelijke rust kon zij het Kruisbeeld niet aanschouwen, of het Goddelijk liefdevuur laaide weer op en kwam over haar brandende lippen het vers:

O, Goddelijke zon, kom in mijn harte dalen,
Opdat het zij gewond door Uwe liefdestralen.
O, God, doorboor mijn hart, dat ik niet meer kan spreken,
Maar dat ik voel Uw smart en mijne tranen leken".

Dit zijn ontboezemingen eener van liefde gewonde en als in extase vervoerde ziel: „In deze gesteltenis zijnde, zoo bekent zij zelve, waren mijne ingewanden en ook mijn heele lichaam brandend gelijk vuur, zoodat mijn gezellin, aldus voegt zij er in haar kinderlijken eenvoud bij, die bij mij sliep en mij onverhoeds even aanraakte, ervan schrikte. Zij wist echter niets van hetgeen in mij omging. Het is ook aan niemand in de wereld bekend, wat eene ziel, in zulke gesteltenis zijnde, lijdt; niemand ook kan het schetsen dan hij, die het heeft ondervonden". Hoe gelukkig zijn wij, of liever hoe gelukkig zijn de Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs, dat haar met zoo buitengewone gunsten begiftigde stichteres deze bijzonderheden heeft opgeteekend. Had de gehoorzaamheid haar niet genoopt, dan zou haar stichtend voorbeeld ons niet hebben verheugd en versterkt. Had de dankbaarheid tot God haar niet gedreven, wij zouden niet geweten hebben, dat God haar „in dit huis (van den hoofdofficier Nypels) met zoovele genaden voorkomen heeft".

Zij kan haar gevoel niet bedwingen en looft God den Heer, zeg-

Digitized by Google

gend: „Dank aan den Almachtige, die mij geroepen heeft tot het religieuze leven en tegelijk zich van mij, onwaardige, heeft willen bedienen tot de oprichting van dit klooster".

Dit alles heeft zij gedaan uit liefde tot God en den naaste, welke door onzen Heer Jezus Christus in één en hetzelfde gebod wordt voorgeschreven. „Dit is mijn gebod", zegt de Zaligmaker en dit is voor Elisabeth de hoofdreden, waarom zij het gebod der naastenliefde, vooral jegens de arme zieken zoo heldhaftig onderhield. Nauwelijks was zij te Maastricht aangekomen en aan haar dienst gewend, of zij ging reeds, zooals wij zeiden, elken Zondag naar Calvariënberg om met de zieken te bidden en hun versnaperingen aan te bieden. Ziel en lichaam gelukkig te maken, de menschen wel te doen en tot God te brengen, dat was haar grootste genot; daarvoor voelde zij haar „hart branden van een heilig vuur". Alleen uit een vurige begeerte om voor de zieken te kunnen zorgen, trachtte Elisabeth, nog in de wereld zijnde, met haar geringe middelen een huis naast Calvariënberg gelegen, te koopen. Wat heeft zij later als religieuze niet gewerkt en gezwoegd om haar zusters dat dierbaar ziekenhuis binnen te mogen leiden. Herhaaldelijk drong zij door in de vergadering der zoo ongenaakbare regenten. Om haar doel te bereiken leed zij alles, zelfs het verwijt van eigenbaat en de schampere opmerking, dat het religieuze kleed „in staat was de lijdenden nog zieker te maken".

„Gaarne, zoo schrijft zij, wilde ik op de tong van allen rijden en heen en weer door den hekel getrokken worden, als het mij maar vergund werd, die arme kranken te helpen en hun verkwikking te mogen brengen; dan ben ik rijk genoeg met de hulp en de genade van God". O, wat een edele natuur heeft God aan die eenvoudige maagd geschonken! Wat een bevoorrechte, door Christus geadelde ziel schuilt er in die geringe en schier onbekende vrouw. Als dwaas, onwetend en stompzinnig verlangt zij te worden uitgekreten om dan te bidden voor hen, die haar lasterden en vervolgden.

Het krachtigste bewijs voor de heldhaftige naastenliefde van Elisabeth is haar weldadige stichting, welke zich geheel wijdt aan het heil van den naaste in onderwijs en ziekenverpleging. Wat zal haar vreugde groot zijn geweest, toen zij mocht neerschrijven, dat haar zusters, „die goede zielen, tevreden waren met alles en overgelukkig, dat zij die arme lijdenden dag en nacht mochten bijstaan en verplegen; vooral ook, dat zij voor hun zielenheil mochten zor-

Digitized by Google

gen". Met de hoogste voldoening schrijft zij: „Men hoorde reeds van generale biechten en buitengewone bekeeringen: nu werd een protestant Roomsch, dan bekeerde zich een Jodin en werd met haar eerstgeboren kind gedoopt, dan weder werd een in de zonde verouderde zondaar of hardnekkige zondares met alle omzichtigheid tot betere gedachten gebracht".

Op de eerste plaats echter en met een onuitsprekelijke teederheid beminde Elisabeth haar geestelijke kinderen, de Zusters van Liefde. Want terwijl haar hart opsprong van blijdschap, wanneer ze zag, dat de zusters zich bij dag en nacht opofferden, zooals het haar plicht was, voor het zielenheil en tijdelijk welzijn der arme weezen", voegde zij er echter ook met droefheid bij, dat in het weeshuis haar „arme zusters .... in het begin heel wat leed .... en ongehoord veel te lijden" hebben gehad. En met tranen in de oogen schrijft zij, dat het haar „een groote kwelling" en „grievend" was, „de zusters op zulk een onwaardige wijze te zien bejegenen". In zulk een moeilijken tijd noemde zij „Het beste, wat men hierin kon doen", de zusters „aan te moedigen tot geduld, en haar den lijdenden Jezus voor oogen te brengen". „Dit, zoo bekent zij in haar nederigheid, is voor mij ten minste de beste medicijn in zulke omstandigheden". Uit liefde voor de zusters wilde de stichteres, dat zij goed werden bestuurd; en was er dus ten zeerste op bedacht, in de nieuwe huizen, een goede Moeder te plaatsen". Deze moest zelve „goed weten te gehoorzamen; besturen „met medelijden en liefde"; in niets hoegenaamd zich zelve zoeken"; allerminst den schijn geven van te willen heerschen". Ofschoon ze „met ernst moest spreken voor onbuigzame karakters, moest ze „veel bidden en dikwijls verzuchtingen tot God doen, om in alles den gulden middenweg te kiezen". Er moet medelijden zijn, geen hebzucht. In het tegenovergestelde geval beklaagde zij „de arme zusters". „Zij kwijnen, worden ziek en sterven", zoo gaat zij droevig voort.

Wat een eenvoud en nederigheid, wat een gehoorzaamheid en onderwerping, wat een edelmoedigheid en heiligheid, wat medelijden en liefde voor den naaste, wat een brandende liefde tot God openbaart ons het hart van Moeder Elisabeth. Zij was rijp voor den hemel. Toen de Congregatie genoegzaam gevestigd was en reeds uit vier huizen bestond, overleed zij, den 26 Juni 1864.

Wel kon zij Gode dankbaar zijn voor het goede, dat zij had

Digitized by Google

mogen verrichten. Heeft zij ook vermoed, dat haar instelling een zoo schitterende toekomst tegemoet ging? dat haar geest van onverwinbare liefde een zoo groot aantal maagdelijke harten zou ontgloeien? dat over heel Nederland huizen zouden worden opgericht, waarin men zou werken en zwoegen en lijden voor hetzelfde doel, waarvoor zij zelve als tarwe zou willen gemalen worden"; dat binnen een niet onafzienbaren tijd meer dan twintig, deels talrijk bevolkte hospitalen in en buiten ons land zouden oprijzen, waarin haar zusters werken:

Niet alleen tot haar profijt
Maar ook tot 's naasten zaligheid"?

Eindelijk, dat het zoo arme huis op de Lenkulenstraat zou plaats maken voor het flink gebouwde Moederhuis *Onder de Bogen* en van daaruit de zusters, gevormd door den geest van Moeder Elisabeth, welke de geest van onzen Heer Jezus Christus is, zouden uittrekken om de lijdende menschheid te dienen? Wij weten het niet. Dit echter weten wij zeker, dat de *Congregatie der Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs* nimmer zoo sterk in aantal en gehalte zoude wezen, wanneer zij niet steunde op den zoo hechten grondslag, de meer dan gewone heiligheid van Moeder Elisabeth. Wij zijn ook vast overtuigd, dat de voorbede van zulk eene Moeder haar stichting ook verder zal beschermen en tot nog hoogeren bloei en ruimere uitbreiding brengen. Want de Congregatie hier op aarde is voor haar, die thans het loon harer werken geniet in den hemel, een voorwerp van innige vreugde. Den 15 Augustus 1836 uitte zij, neergeknield voor de *Sterre der Zee,* als haar vurigste verlangen, dat „Alhier in de stad Maastricht een klooster zou worden opgericht of gesticht, waarin God oprecht gediend wordt".

Overvloedig is dit verlangen vervuld, omdat er zelfs telkens nieuwe kloosters in heel Nederland en daarbuiten verrijzen, waarin, volgens haar uitdrukking, altijd door „zielen inkomen, die God oprecht en in volmaaktheid dienen".

Hiermee kunnen we deze *geschiedenis* eindigen. Onze taak was het, de *allereerste wording* der Congregatie en de *hooge deugd der Stichteres* in het licht te stellen. Die taak meenen wij, al is het ook onvolmaakt, te hebben voltooid.

Voor het overige verwijzen wij naar de beschrijving der volledige geschiedenis, welke, naar we hopen, later volgt.

Digitized by Google

Laten wij sluiten met een woord van dank en een gelukwensch. Dank aan de Algemeene Overste, die terecht meende, dat de hand moest worden gelegd aan de geschiedenis van de eerste 80 jaren der Congregatie. Niet alleen heeft HaarEerw. daarmee een zeer stichtende lezing bezorgt aan de thans levende en later volgende zusters, maar ook een kostbare bijdrage geleverd voor de Kerkgeschiedenis van Nederland.

Een gelukwensch aan de gansche Congregatie, vooreerst met het zoo heerlijke en stichtende beeld der Stichteres, Moeder Elisabeth, dat thans voor de eerste maal voor haar oprijst; dan met het machtige werk van weldadigheid en naastenliefde, dat de in den Heer rustende en nog overlevende Zusters hebben verricht. Mogen de eerste daarvoor haar overgroot loon reeds genieten in den hemel en de laatst genoemde nog zeer veel werken ter meerdere eere Gods en tot lafenis der lijdende menschheid.

P. ALBERS S.J.

Digitized by Google

AANVULLING OP HET VOORGAANDE ARTIKEL: ELISABETH GRUYTERS, DE STICHTERES DER CONGREGATIE VAN DEN H. CAROLUS BORROMEUS.

O. L. Heer kan geen kerkje stichten of de duivel bouwt er een kapelletje naast. De goede wordt door den booze vervolgd. Het zou daarom wel wonder zijn, indien de stichting van Elisabeth Gruyters met rust was gelaten. Men leefde in den tijd van het liberalisme der Fransche revolutie, den tijd der loge, den tijd van Willem I en zijn kloostervrees, den tijd van minister van Maanen en zijn antipathie tegen de Roomsch-Katholieke Kerk, den tijd van Dibbets speciaal voor Maastricht. Dus was elk klooster uit den booze. En daar verstouten zich zoo waar enkele eenvoudige zusters, om de grondslagen eener religieuse Congregatie te leggen. Dit moest worden voorkomen, zoo niet door geweld, dan toch door plagerij en spionnage. Men dacht, dat daardoor de zusters terstond als schuchtere duiven uit elkaar zouden vliegen. Maar zoo schuw waren de op God vertrouwende nonnekes, en zeker Elisabeth Gruyters niet. In haar eenvoud vermoedden ze wellicht niet eens, dat het een poging van opheffing hunner stichting was. Moeder Elisabeth heeft er later in haar Aanteekeningen zoo goed als niets van gezegd. Wat daar van zij, ze bleven bij elkaar en eerst uit de politie-archieven vernemen we thans, dat de Zusters van den H. Carolus Borromeus reeds terstond in den beginne zijn vervolgd.

Ons bestuurslid, de heer J. Schaepkens van Riempst, was zoo gelukkig eenige interessante bijzonderheden in de archieven te ontdekken en ze als aanvulling van ons artikel te kunnen mededeelen.

P. ALBERS S.J.

In de tweede helft van het jaar 1925 was er te Maastricht een tendenz merkbaar om aan de nagedachtenis van Luitenant-Generaal Dibbets meer luister bij te zetten dan hij tot toen genoot in den vorm van een grafmonument aan een der uithoeken der stad.

Dit streven nam vaster vorm aan bij Hollandsche militaire autoriteiten en werd ernstig, toen de burgerlijke overheid er toe overging,

Digitized by Google

den Raad van Maastricht een voorstel voor te leggen om genoemd „monument" te verplaatsen naar het nieuw aangelegde park bij de Tongersche Poort.

De Raad gaf blijk van historische kennis en Maastrichtschen burgerzin door het voorstel te wijzen van de hand, met 16 tegen 10 stemmen.[1])

Genoemde militaire autoriteiten hebben bovendien gemeend in de plaatselijke Pers hun zin te moeten doorzetten[2]) hetgeen meerderen met mij naar de pen deed grijpen om te voorkomen, dat onze voorvaderen van de jaren 1830-1839 en wij hunne kleinkinderen, zouden gesmaad worden in een vereering van den genoemden opperbevelhebber, die een eereplaats moge verdiend hebben ergens boven den Moerdijk, maar dien wij Maastrichtenaren niet anders kunnen herdenken, dan als een man die, gedurende negen jaren, Maastricht heeft bedwongen met zijn 6000 Hollandsche soldaten en 300 vuurmonden en de ongelukkige bewoners onzer stad heeft prijsgegeven aan ongebreideld militair geweld.

Bij gelegenheid der debatten en polemieken over Dibbets, heb ik de hand mogen leggen op meerdere onbekende bescheiden over genoemde periode. Telkens blijkt, ook voor Maastricht, dat toen de oude geest tegen de „Roomsche papen" nog altijd rondspookte. Kerk en geestelijkheid hebben het ondervonden onder heerschappij van Dibbets, die Mgr. C. R. A. van Bommel (het sieraad der geestelijkheid in die dagen[3]), hield voor een revolutionair, pastoor Partouns deken van St. Servaas, zijn opvolger pastoor-deken van Baer, al hun medepastoors en kapelaans voor niet beter, terwijl de Broeders der Onbevlekte Ontvangenis in de geschiedenis hunner Congregatie (Maastricht 1915) schrijven:

„In het jaar 1837 had kath. Maastricht eene godsdienstlooze school gesticht in het voormalige Augustijnenklooster. Onder de 600 leerlingen waren 15 niet-katholieken, waarom door den protestantschen burgemeester en zijn (door den koning benoemden) volgzamen Raad, besloten werd, ter wille der gewetensvrijheid, het godsdienstonderwijs te verbieden. (Bladz. 16).

Dat Mgr. Rutten, de stichter der Congregatie, onder voortdurend toezicht der geheime politie stond.

---

[1]) Handelingen Gemeenteraad 21 Juli 1925.

[2]) Limburger Koerier Oct. Nov. 1925.

[3]) P. Albers S.J. Gesch. v. h. Herstel der Hierarchie in de Nederlanden, I, bladz. 115.

Digitized by Google

Men was immers nog in de dagen der veete met België, en het was waarlijk niet de schuld der Maastrichtenaren, dat de rood-wit-blauwe vlag van het „protestantsche Holland" nog van de wallen woei. (Bladz. 17).

„Vader Willem" in den Haag was volstrekt geen vriend van al wat maar in de verte op een klooster geleek. Zijne beruchte Koninklijke Besluiten hadden menige kloosterpoort gesloten, drukkende en zelfs doodelijke bepalingen vastgesteld omtrent aanneming van nieuwe leden. Goederen werden in beslag genomen, boedelbeschrijvingen op touw gezet, congregaties verbannen.

Zie toelichting op de houding der overheid tegenover de kloosters in de klappers op de politierapporten van Maastricht (Rijksarchief).

Zie bericht aan den Procureur Criminel van 8 Mei 1837."

Wat hier in de geschiedenis dezer Congregatie met enkele woorden vermeld wordt, geeft een idée van den toenmaligen algemeenen toestand.[1])

Het was der eerste leden van de latere Congregatie der Liefdezusters van den H. Carolus Borromeus niet beter vergaan. Eenige merkwaardige stukken betreffende hare eerste daden zijn te vinden in de geheime politierapporten uitgebracht op last van den opperbevelhebber en den burgemeester Nierstrasz. Beiden waren protestanten met de begrippen van verdraagzaamheid dier dagen en Nierstrasz, benoemd op voordracht van Dibbets, was diens werktuig.

De kapitein van Politie Hennequin (niet te verwarren met den vroegeren burgemeester Hennequin die afgezet was omdat hij de zaak der Belgische revolutie aanhing) was een politieman tot in de slechte beteekenis van dit woord.

De secretaris der stad Verduchêne was Katholiek en lichtelijk verdacht van revolutionaire gevoelens die door zijn zoon openlijk werden beleden.

Aan de hand der bedoelde stukken reken ik het mij tot een voorrecht aan bovenstaande studie van den wijdvermaarden historicus Pater P. Albers S.J. over Elisabeth Gruyters en haar stichting der Congregatie van den H. Carolus Borromeus het volgende te kunnen toevoegen. Ik teeken hierbij aan (alles is betrekkelijk in de wereld) dat het der Zusters nog goed is vergaan in vergelijking bij anderen,

[1]) Zie de Gerlache: Histoire du Royaume des Pays-Bas, bladz. 58 en volgende.

Digitized by Google

beoordeeld in de geheime rapporten van die dagen. Zoo werd Pater Fol S.J., uit den Krijtberg te Amsterdam (een allergoedigst, vreedzaam en voorzichtig man, die geen idee had van politiek en de vraagbaak en biechtvader was van een groot deel der Amsterdamsche geestelijkheid: (H. J. Allard, De St. Franciscus-Xaverius-kerk of de Krijtberg, bl. 135) afgebeeld als: „een brutale, boosaardige „vent, de stoutste van alle hier aanwezige monniken, wiens ser„moenen boven alle verbeelding hatelijk, vervolgzuchtig en oproe„rig zijn." [1])

Dezelfde mentaliteit was gevaren in de dienaren des Konings te Maastricht, blijkens de Dibbetsrapporten over de kapelaans: W. Heuvels van St. Mathias, uit de vesting gezet; van Gulick, die tegen de Hervorming predikte, moest speciaal worden nagegaan door de politie; Meynders, aalmoezenier van Calvarie, werd onder toezicht gesteld en uit de stad gezet. Allen werden door hun bisschop aangemoedigd en ondersteund.

Het waren alle kleine episoden uit die dagen, toen nog in het algemeen, naar Hollandsche traditie, geen recht bestond voor de katholieken, gelijk wij zulks nog heden ten dage zien naleven in menig opzicht.

De eerste opdrachten van Burgemeester en Schepenen aan den kapitein van Politie gegeven luiden als volgt:

9 Mei 1837.

Volgens het openbaar gerucht zoude een Huis, alhier in de Lencule Straat No. 673 bestemd wezen, voor eene vereeniging van geestelyke Zusters, die zich met de oppassing van zieken en het onderwys van jeugdige kinderen zouden belasten; en bereids zouden eenige van deze Zusters, in voorz. huis vereenigd en met de uitvoering van het voorgestelde doel bezig zijn; terwyl haar getal, weldra aanmerkelyk vermeerderd zoude worden.

UwEgestr. wordt uitgenoodigd, om hieromtrent, een passend onderzoek te doen en ons met den uitslag daarvan eenigsinds spoedig vertrouwelyke mededeeling te doen.

Vooral wenschte wy onderrigt te worden, over de volgende poincten.

1° Hoeveel is het getal dier vrouwen, thans in het bedoelde huis aanwezig, hare Namen, ouderdom, geboorteplaats en vroeger be-

[1]) Zie P. Albers S.J. Geschiedenis v. h. Herstel der Hierarchie in de Nederlanden, I, bl. 133.

Digitized by Google

roep? Sedert wanneer bevinden zy zich binnen deze stad? Is daartoe permissie aangevraagd en verleend geworden?

2⁰ In welk gewaad verschynen deze vrouwen in het openbaar? Waardoor onderscheiden zy zich op de straten of in de kerk? (Alle byzonderheden hieromtrent op te geven.)

3⁰ Welk soort van onderwys, wordt door haar, binnenshuis, aan jeugdige kinderen gegeven? Tot welke stand of klasse behooren deze kinderen? Hoe groot is thans derzelver getal? Geschiedt het onderwys kosteloos?

4⁰ Wordt het onderhoud dezer vereenigde vrouwen, door eige of vreemde middelen bekostigd? En

5⁰ Wie zyn de voornaamste Beschermers dezer Inrigting?

En dit alles, onverminderd zoodanige andere Inlichtingen, welke UwEgestr. omtrent de bedoelde vereeniging, ons zoude kunnen aan de hand geven.

Burgemeester & Schepenen
(geteekend) Nierstrasz.
Ter ordonnantie van denzelven.
De Secretaris der Stad
(geteekend) Verduchene.
voor eensluidend afschrift
De kapitein belast met de Algemeene Politie
Hennequin.

NB Beantwoord den 13 Mei 1837 met No. 117 Lettr A geheim.

23 Mei 1837.

Onder dankbetuiging voor de door UwEdGestr. aan ons bij Missive van den 13⁰ dezer maand vertrouwelyk gedane mededeelingen betrekkelyk de nieuwe inrigting, bedoeld by onze Missive van den 9 daartevoren No. 378; verzoeken wy UwEdgestr. om op deze inrigting, steeds een waakzaam oog te houden, en ons tydig te onderrigten van alle daaraan te geven uitbreiding, zoo ten aanzien van de Leden en derzelver kleeding, en het onderwys onder hun opzigt gegeven, als omtrent alle andere omstandigheden, die eenig belang kunnen opleveren.

Tevens vermeenen wy, UwEdgestr. te moeten doen opmerken, dat wy in onze nasporingen, hoofdzakelyk op het oog hebben, de handhaving der bestaande verordeningen, waarby alle *zamenwooningen* van eene *geestelyke strekking en doel,* uit welk getal het personeel daarvan, ook zoude mogen bestaan, uitdrukkelyk ver-

Digitized by Google

boden zyn, voor zoo verre dezelve, door den Souverein, niet mogten zyn erkend.

Burgemeester & Schepenen
(geteekend) Nierstrasz.
Ter ordonnantie van dezelven
De Secretaris der Stad
(geteekend) Verduchene.
Voor eensluidend afschrift
De kapitein belast met de algemeene politie
Hennequin.

De politieman toog onmiddellijk aan het werk met een ijver een betere zaak waardig. Behalve mondelinge rapporten aan den opperbevelhebber en aan den Burgemeester, heeft de man, die een bordeelhouder onder zijn vertrouwde medewerkers telde, het resultaat zijner inquisitie op schrift gesteld in het volgend antwoord:

13 Mei 1837 n° 117.

Onmiddelyk na den ontvangst der Missive van den 9de dezer No. 378 Letter A geheim, heb ik my onleedig gehouden, met het daar in aanbevolen onderzoek, en heb de eer den uitslag van dien, hier onder vertrouwelyk aan UwEdele Achtbaren mede te deelen.

In de eerste plaats, voeg ik hiernevens onder Sub letter A, afschrift der aanteekeningen, eener opdragt, van Zyne Excellentie den opperbevelhebber dezer vesting, aan my ondergeteekende, houdende last, dezelve verbalyk aan den Eerwaarde Heer *P. A. Van Baer* Commissaris generaal en Pastoor der Parochiekerk van St. Servaas over te brengen, gedagteekend den 10de February dezes Jaars, uit welk stuk, waarvan ik destyds ook verbalyk mededeeling aan den WelEdele Achtbare Heer Burgemeester dezer stad heb gedaan, voldoende blykt, dat vanwege welgemelde Luitenant generaal, geene magtiging is verleend, tot de daarstelling van eenig gesticht of order van geestelyke Zusters, maar zelfs dat tot het bijeenwonen van 5 à 6 vrouwen te bestemmen van oppassing van Zieken, den Pastoor *van Baer,* door my, op hoogen last, is aangezegd, de toestemming hiertoe, van de Civile autoriteit, te vragen.

Ter beantwoording der overige poincten, voorkomende in de even aangehaalde missive, is dienende:

1° dat de vier vrouwen, het huis No. 673 (heden n° 12), gelegen, in de Lencule Straat alhier bewonen.

Digitized by Google

Te weten:

A Gruyters, Maria, Elisabeth geboren te *Leuth* Provintie Limburg oud 47 jaren.

wonende zedert 16 jaren hier ter stede — geweze keukemeid van den Heer *Nypels,* rentenier, wonende op St. Servaas klooster Alhier.

b Paulissen, Maria, Elisabeth geboren te *Veldwezel* — Provintie Limburg — oud 29 Jaren.

Zedert 13 jaren hier ter stede wonende — geweze keukemeid van den Heer *Visschers,* kerkmeester van St. Servaas kerk.

c Bolsius, Catharina — geboren te *'s-Bosch* oud 47 jaren.

d d'Erkenne, Francisca — geboren te *'s-Bosch* oud 34 jaren.

beide laatste zich opgevende zonder beroep te zyn, alhier aangekomen den 13en April l.l. voorzien van behoorlyke binnenlandsche paspoorten, gedagteekend den 8en April dezes Jaars, waarin geen beroep vermeld stond.

Blykens het verzoekschrift van de twee laatstgemelde vrouwen, Copielyk Sub Letter B hier bygevoegd, is aan hun, het verblyf in deze vesting tot den 14en october aanstaande, door welgemelde opperbevelhebber, toegestaan; en ofschoon Zy zich als geen beroep uitoefenende, by de Politie en wykmeesters hier ter stede hebben aangegeven, zoo is het my echter, als nu, gebleken, Zy werkelyk deelmaken van de zoogenaamde order van de *Liefde Zusters* te *'s-Bosch.*

Of tot het byeen wonen, der hiervoren vermelde vier vrouwen, de magtiging van de Burgerlyke autoriteit alhier gevraagd en door deze verleend is geworden, ben ik ondergeteekende, ten eenemalen onkundig.

2⁰ het gewaad, waarin deze vier vrouwen in het openbaar verschynen, bestaat in eene Zoogenaamde Zwarte Priester Stoffe mantel, zeer eenvoudig gemaakt, waarvan de kap het hoofd dekt.

De mantels, der beide vrouwen *Bolsius* en *d'Erkenne,* verschillen echter met die der twee anderen, door dat dezelve met Zwarte Zyde kleine franje langs de randen en kap omzet zyn, zoo als dezelve algemeen door de geringe volksklasse in Noordbraband en de beide Vlaanderes en in de Provintie *Antwerpen* gedragen worden.

De kleederdragt van alle evengenoemde vrouwen binnen 't Huis bestaat in

a Zwart stoffe Jak, Rok en voorschoot.

b Eenvoudige wit linne muts, voorzien van een zwart zoogenaamd ficelle lindt, ter breedte van twee vingeren, onder den bodem.

Digitized by Google

c zwart stoffe omslag of halsdoek.

d een smal zwart lindtje om den hals.

Deze kleederdragt, gelykt die van zwaare rouw.

Op straat of in de kerk, onderscheiden zy zich door niets, wat bepaald aan eenige geestelyke order, toegeschreven kan worden, doch wel aan gebruiken, hier ter stede aangenomen, door de wees en arme huizen, zooals het ter kerke gaan en terug keeren met de kinderen, aan wien zy het hier na te meldene onderwys verleenen, die als dan gerangschikt op twee reyen, door twee dezer vrouwen geleid worden.

3⁰ Het zoo even vermeld onderwys bestaad uitsluitend in het leren naayen, breyen, stoppen en borduren.

Het getal leerlingen circa 70 hoofden, behooren tot de geringste en onvermogenste volksklasse; betalen geen schoolgelden, terwyl het overige gedeelte, bestaande uit 8 à 10 Meisjes van de gemiddelde Burgerstand, de nader te bepalen retributie voor het onderwys zullen moeten bydragen.

Geene leerlingen dan van het vrouwelyk geslagt beneden de 10 jaren en tot het R.K. geloof behoorende, worden in het school toegelaten.

Op 1 Mei l.l. is door *M. E. Gruyters* en *M. E. Paulissen* voornoemd, aanvraag voor patent als naayesters, by den ontvanger der directe belastingen alhier gedaan.

Het onderwys wordt dagelyks en meestal verleend, na het eindigen van andere scholen.

4⁰ Volgens ingewonnen renseignementen, wordt het onderhoud dezer vereenigde vier vrouwen voorzien, door gifte en gaven van de milde hand, der geloofsgenoten, byzonder door den R.K. geestelykheid hier ter Stede, aanbevolen.

5⁰ Als voornaamste beschermer der inrigting wordt den Heer Pastoor *van Baer* genoemd, en men kan zulks ook met grond, uit de bylage Letter a afleiden; daarenboven ben ik in het zekere onderrigt, dat dien geestelyke, soms twee malen daags, de vereenigde vrouwen bezoekt, de tegenwoordige woning voor hun, van den Heer *Simons,* tot october 1838 gehuurd, en als huurderesse de namen van *M. E. Gruyters* benevens *M. E. Paulissen* heeft opgegeven.

Mede is my van goedertrouw gezegd, dat den meer genoemde heer *Visschers,* de betrekking van buiten vader over de vrouwen op zich heeft genomen, terwyl de Baronesse weduwe *Dopff* de jaarlyksche huur van het huis, by wyze van onderstand betaald, en

Digitized by Google

andere personen, zooals Juffrouw *Vaessens* van de Tongerschestraat en wellicht meerder door geldelyke bydragen subsidieeren.

Het door hun bewoond huis, is zeer eenvoudig gemeubeld, en men vindt daarin niets, dan het hoog noodige, benevens een groot aantal banken voor de schoolieren, terwyl geen kapel of altaar tot de uitoefening van eenige kerkelyke dienst, aldaar aanwezig zyn.

Hiermede vertrouw ik, aan de verschillende vragen beantwoord te hebben.

De kapitein belast met de algemeene politie
Hennequin.

30 Oct. 1837 n° 128.

Overeenkomstig UwEdele Achtbare vertrouwelyke missive van den 23en Mei dezes jaars Litter A No. 403 — heb ik het huis gelegen in de Lencule Straat No. 673 bewoond door vrouwen die zich met het oppassen van zieken en onderwyzen in handwerken aan jeugdige kinderen onleedig houden, onder de werkzaamheden van de Politie gesteld, en heb de eer, eenige daar onlangs plaats gehad hebbende aangelegenheden hier onder aan UwEdele Achtbare mede te deelen.

Te weten.

In den aanvang dezer maand, is in bedoelde woning opgenomen, zekere *Maria Anna van Mechelen* — geboren te *Wilré* by Gulpen Provintie Limburg oud 25 jaren — zonder beroep — zedert 9 jaren onafgebroken alhier verblyf houdende; welke vrouw reeds de kleeding heeft aangenomen, omschreven by myne vertrouwelyke missive van den 13en Mei l.l. No. 117 Letter A.

Op den 11en dezer zyn van hier naar *'s-Bosch* vertrokken, *Maria Francisca d'Erkenne* en *Catharina Bolsius,* my voorgevende haare Zuster, in eene zeer bedenkelyke toestand verkeerende, te gaan bezoeken, doch over 14 dagen terug te keren, om zooals te voren in meergemeld huis intrek te nemen.

Echter zyn zy tot op heden, niet alhier aangekomen, en zullen volgens ingewonne renseignementen haar vast verblijf te *'s-Bosch* houden.

Eindelyk ben ik door vertrouwder hand en oog getuigen onderrigt, dat zedert kort, een altaar op een boven vóórkamer in meergemeld huis is opgericht, waar de daar inwonende vrouwen des avonds, de Rooze Krans bidden, en zich tevens vleyen, mogelyk

Digitized by Google

wel spoedig, de mis aangezegd altaar, door een R.K. Priester bediend te zullen zien.

De kapitein belast met de algemeene Politie
Hennequin.

18 Jan. 1838 n° 139.

Overeenkomstig de vertrouwelyke missive van den 23en Mei 1837 Litte A No. 403 heb ik de eer UwEdele Achtbare te rapporteren — Dat zekere *Anna Maria Duysens* geboren te *St. Geertruide* den 23 February 1811 en daar wonende — zonder beroep — zich by rekwest gedagteekend den 17de dezer tot Zyne Excellentie den Heere Luitenant generaal opperbevelhebber dezer vesting heeft gewend, de vergunning verzoekende om met er woon alhier te mogen verblyven, ten einde zulk met *Maria Elisabeth Gruiters* wonende in de Lencule Straat Alhier te engageren tot het oppassen van zieken en onderwyzen van arme kinderen.

Dat welgemelde Luitenant generaal aan de adressante *Anna Maria Duysens* het verblyf tot nader opzeggen, om als particulier by bovengenoemde *M. E. Gruiters* in te wonen, op heden heeft toegestaan.

De kapitein belast met de algemeene Politie
Hennequin.

11 Aug. 1838 n° 149.

Overeenkomstig de uitnodiging vervat in de vertrouwelyke missive van den 23 Mei 1837 No. 403 — A, heb ik de eer UwEdele achtbaren, eenige aangelegenheden mede te deelen, betrekking hebbende tot de vrouwen wonende op de Lencule Straat in het huis No. 673 welke zich onleedig houden met het oppassen van zieken en het verleenen van onderwys in handwerk aan jeugdige kinderen.

Een der bedoelde vrouwen met name *Maria Elisabeth Gruyters* vervoegde zich op den 6 dezer maand ten kantore van Politie, my ter inzage aanbiedende, het Copielyk hier by overgelegd Extract uit het register der verbalen der handelingen van het Collegie van Regenten van den algemeenen armen der Stad *Maastricht* uit de Zitting van den 11 July 1838.

Daarna deed zy de vraag.

„of er by my ook bedenkingen zouden bestaan, om binnen eenige „tyd de magtiging van toegang in de vesting en het verblyf ten

Digitized by Google

„haare huize te verleenen, aan één a twee vreemde vrouwen, die „even als de verzoekster, wenschen zieken op te passen."

Dan niet bevoegd beslissens te antwoorden heb ik haar verzoek afgewezen.

Ik kan niet voorbygaan ten deze aantemerken, dat de bedoelde vraag en inzigten van genoemde M. E. Gruyters my te regt opvallend is voorgekomen, te meer daar my door een geloofwaardig vertrouwd persoon is medegedeeld, dat den R.K. Priester *Deppen* op den 5en dezer maand des nademiddags by het doen van des zelfs redevoering in St. Servaas Kerk, zich openlyk als een groot voorstander tot het oprichten van kloosters had doen kennen, zoo als zulks onder anderen voldoende is af te leiden door de volgende bewoordingen.

„Ons Heer! Zal eenmaal de verwoestende hand der Kloosters „weten te vinden en te straffen, doch hopen wy, indien eenmaal de „tyden veranderen, de kloosters zullen herbouwd worden tot steun „der Godsdienst, waardoor *Maastricht* zich in vroegere Jaren wist „te onderscheiden — het Land zal wel tegen de kosten niet opzien, „maar hierdoor zal het ook gezegend worden".

Deze geestelyke of kerkelyke verklaring moet wel het denkbeeld doen ontstaan dat zy steeds werkzaam en zyn en blyven tot de verdere uitbreiding en vermeerdering die zich thans noemende zieke oppasseressen, en van hunne zyde dan ook wel middelen in het werk zullen worden gesteld, bedoelde vrouwen weldra tot eene geestelyke orde te doen overgaan.

De kapitein belast met de algemeene politie
Hennequin.

Hetgeen de Katholieke Priester Deppen op 5 Mei 1837 predikte in Sint Servaaskerk, is vooral ten aanzien der Zusters van Liefde in vervulling gegaan. Dit blijkt uit de bovenstaande studie van den geleerden schrijver P. Albers S.J., zoo mede uit hetgeen Maastricht en een groot deel van Nederland, sinds negentig jaren, in groote dankbaarheid, aanschouwen en ondervinden in de Liefde door de Congregatie der Zusters van den H. Carolus Borromeus, aan de menschheid zonder maat gemeten.

J. SCHAEPKENS VAN RIEMPST.

Maastricht, Pinksteren 1927.

Digitized by Google.

Schepenbrieven

van het

Kapittel van O. L. Vrouw

te

Maastricht.

VERVOLG.

Digitized by Google

Digitized by Google

N° 446.

1456 (Februari 2) op onsen Liever Vrouwen Liecht dach.

Schep. v. M. oorkonden, dat hun medebroeder de schepen Johan van Hese in name van *gichten* aan de *broderschap* van O. L. Vrouwe kerk, vertegenwoordigd door haren meester heer Heynrick Sneyart, een jaar- en erfcijns van 10 schel.[1]), half met Sint Jan Baptist en half met Kerstmis te beuren uit het huis van Gerit Hulkens, timmerman in de *Kesenruwe*[2]) tusschen het huis van wijlen Reyner Tsonkens en dat van Emont geheeten van Mobertingen, overdraagt, belooft de gebruikelijke rechtsformaliteiten te zullen nakomen en haar tegen elke vordering te vrijwaren, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Loye Strycker en Peter Tyloy. — Zegels in bruine was: 1. gevierendeeld, 1 en 4 een kruis; 2 en 3 eene vijfbladige roos; omschrift: .... *Striker, scep....*; 2. een krulkruis; omschrift: .... *Peter Tyloii scabini.*

N° 447.

1456 (Mei 4) vyer dage inden Mey.

Schout en schepenen van Bemelen, oorkonden dat Johan Rouper van Burssen (Boorsheim) aan Johan Lynen, kapellaan en rector van het altaar der H. Katharina in de O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve van dat altaar verkoopt en overdraagt de jaarlijksche erfpacht van 6 vaten rogge, vermeld in den brief waardoor deze gestoken is, te leveren op zijn *kost, vuerynghe, anxt ind arbeyt .... in eynen husse end op eynen solre* naar aanwijzing van Johan Lynen of zijne opvolgers, belooft hem gedurende een jaar tegen elke vordering te zullen vrijwaren met de verklaring dat het land, waarop

---

[1]) In dorso: *de X solidis qui fuerunt Johannis de Hese, scabini Trajectensis ad bona Gerardi Hulkens in vico casei.*

[2]) De *Kesenruwe, vicus Caseus* is de tegenwoordige Hekkestraat.

Digitized by Google

die pacht gevestigd is, met niets anders bezwaard is dan met den gewonen *lantcyns;* dat vervolgens Johan Lynen als *rectoer* van het voornoemd altaar voor zich en zijne opvolgers verklaart van die 6 vaten jaarlijks te zullen geven aan deken en kapittel van O. L. Vrouw 2 vaten en 2 koppen voor een jaargetijde ***als den heren wael kondich is ind beschreven sal syn ind is in honnen calendyer der kirken vuerscreven want sy dye ses vaet rogge hebben helpen betaelen na panz belanck vanden gelde ind meer....*** [1]).

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Bavyr, schout en schepen, Johan Bauwens, Cloes van den Gasthuys, Dyerick Hagen van Eymolle, Art Auwen van Lyebeck, Mychiel Geldolff en Heynrich Byemelman. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

N.B. Transfix van den brief van 7 Januari 1452 (n. 430).

N° 448.

1456 (Juni 28) des achtendetwintichsten daichs Junii geheiten Broemoent.

Schout en schep. van St. Pieter oorkonden, dat Willem Pellens *der cremer* aan Michiel Zurees, zijne echtgenoote Margriete en hun beider kinderen eene erflijke pacht van 2 vaten rogge, goede erfpacht en maat van Maastricht, met het feest van St. Andries voor zijne rekening en kosten te leveren in een huis of op eenen zolder naar hun genoegen, overdraagt, te beuren uit eene hoeve te St. Pieter op een hoeve geheeten *an weggen hoeffke,* behoord hebbende aan wijlen Philip Reybotz *den gerdenere* en gelegen tusschen de straat geheeten *die papenstroet* en de *gruenstraet* en met het hoofd naar den kant van Maastricht aan Lambrecht Groetens land en Michiel volgens de gebruikelijke rechtsgebruiken in het bezit dier pacht wordt gesteld door den schout ***nae manisse der schepenen.***

Orig. op perkament. — Schepenen: Oloff Happart, schout en schepen, Dyeric Lamboy, Johan Willems van Eymael, Loye Stryckere, Keerstgen van den Ketele, Johannes Goelen en Pouwels van Middelhoven. — Zegels in bruine was: 1, 3, 4, 5 geschonden, 2, 6, 7, 8 afgevallen.

---

[1]) In dorso: *den brett te schryven V stuver ind te syegelen den schoutet II quarten ind ellick schepen 1 quart vor dye quart IIII boddreger.*

Digitized by Google

N° 449.

(1456 November 25) Gegeven int jare ons Heren dussent vyerhondert ind sessendevyfftich vyffentwintich dage in Novembri.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Elysabet van Vranckenborch, vrouw te Vogelsanck en te Zonnouwen, ten behoeve harer *dynsjuffrouwen* Margrete, dochter van Everart van der Merckt, afstand gedaan heeft eener erfelijke jaarpacht van 33½ mudden spelt uit de hofstede van wijlen Dierick van Berge, groot ongeveer 38 bunder zoo bouw- als weiland, thans in het bezit van Conne van der Lacke geheeten inden Rossegarde, gelegen in de heerlijkheid Heugem, waarvoor Conne tot onderpand stelt twee perceelen *laeslant,* en zij ze haar met inachtneming der gebruikelijke formaliteiten en met behoud van ieders rechten overdraagt.

Schout en schepenen: Johan Sernell van Borns, schout, Hubrecht Penres, Tylman opten Puth (?), Johan Goertz soen van Hogem, Peter Cloes soen van Hoegem, Johan Hane van Voerendael, Wynant van den Hove en Johan Bavyr.

Orig. op perkament met het zegel der schepenbank van Heugem in groene was gebroken, zijnde: Onder eene gothieke nis de H. Aartsengel Michael lucifer vertredend en met zijne speer hem verslaande; omschrift: *Sigillum....*

N° 450 (D).

1457 (Januari 8) .. achsten Januario.

Schout en schepenen *der banck ende Heerlicheit* van Heugem, *Hoeghem,* oorkonden, dat Thomaes Raven, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, in het bezit is gesteld eener jaarlijksche pacht van 67 mud spelt, welke Elisabeth van Vranckenberg, echtgenoote van Zuylre van Zonouwe, hem bij testament gelaten heeft uit twee perceelen lands van 48 en 3½ bunder, welke Koene van den Rosengaerde van Elizabeth voornoemd houdt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Scharneel schout, Hubrecht Penres, Tielman Op ten Put, Johan Goerts son van Hoe-

---

Digitized by Google

ghem, Peter Cloes soen van Hoeghem, Johan Huen van Voerendaill, Winant van den Hoeve en Johan Bavyer. — Zegel der schepenbank Heugem in groene was gebroken.

N⁰ 451.

1457 (October 23) op des gueden sint Severyns dach.

Schep. v. M. oorkonden, dat Vranck van Eyck, priester, als uitvoerder van het testament van Kathryne Danswaelen aan de broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk eene jaarlijksche rente van 23 schell., aan de tafel van den H. Geest 10 schel. en aan de fabriek der St. Nicolaaskerk ook 10 schel. uit het huis van Goetsscalck *der mesmaker* nabij het klooster van O. L. Vrouwe kapittel bij den bisschopsmolen naast het erf van Ide Hultspant[1]) overdraagt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Goedart Warwellc, Johan van Hese en Wouter van den Bosschc. — Zegels in bruine was: 1. in een driepas een schild beladen met een naar rechts klimmenden leeuw; omschrift: *Goert van Warwel. schepen. Triecht;* 2. een XIX; omschrift: *Sigel. Jans. van Hees;* 3. afgevallen.

N⁰ 452.

1457 (November 1) op ten iersten dach in Novembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat Conrart Otten, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, Lambrecht Keirstgens van Lanaeken genoemd Kempener vleeschhouwer, en Johan van Buel, kramer, als uitvoerders des testaments van Goert van Suetendaele *cremer,* aan Johan Roeseler, meester der broederschap van kapellanen van genoemde kerk, ten behoeve dier broederschap 12 schel. jaar- en erfcijns uit het huis van Gielys Verlies *achter*

---

[1]) In dorso: *littera assignationis XXIII solidorum pro fraternitate, X solidorum pro fabrica ecclesie sancti Nycolai et adhuc X solidorum pro mensa sancti Spiritus Trajectensis ad bona Godecalci cultellificis prope molendinum domini episcopi juxta tenorem testamenti Katherine Danswalen.*

Digitized by Google

sinter Cloes indie alde planck gelegen tusschen het huis van Kathryne Doemen en dat van wijlen Hausman Prickinx, overdraagt, voor het jaargetijde van Goert van Suetendaele voornoemd *alle joer ewelich ende ommermee inder broderscap vurschreven te doen ende voer synre zelen te bidden als dartoe gehoert.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Goedart Warwelle en Wouter van den Bossche. — Zegels in bruine was geschonden.

N° 453 (D).

1457 (December 22) des donresdaichs voer Kersdach.

Schout en schepenen van Sint-Pieter oorkonden, dat Henrich Clabers aan de broederschap der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk 3 vaten rogge *guetz worachtichs erfpachs van Sint Peter ende moeten* van Maastricht uit een morgen *gardelant* aan de Jeker tusschen land van Johan van Here *te lanx ter straten,* land van Collar der Waile van Emael *aen dat heut* en land van Ghielis Clabers, overdraagt met de verklaring dat hij vroeger die broederschap op ditzelfde land een gelijke pacht verkocht en overgedragen heeft, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Zander van Sipde, onderschout en stadhelder van den schout, Johan van Cortenbach, Oleff Happart, Johan Wilhelms van Eymoele, Loye Strickere, Kerstgen van den Ketele, Johannes Goelen, Michiele Zurees en Henrick van Ghellick. — Zegels in bruine was: 1—5 afgevallen; 6, 7 en 8 geschonden.

N° 454.

1458 (Maart 13) dertheene dage inden Meirte.

Deken en kapittel van O. L. Vrouw verklaren, *als oeverste,* namens den rector van het altaar der H. Katharina 1e dotatie in hun

---

[1]) In dorso: N° XI. *Littera de sex vasis siliginis in sancto Petro emptis erga Henricum Kalabers.*

Digitized by Google

kerk, met Peter Pierkens eene ruiling te hebben aangegaan, waarbij deze, zijne echtgenoote en hunne erfgenamen voor altijd *verloeten ende ontdragen* zullen zijn te betalen de 30 schel. erfcijns welke zij ten behoeve van voormelde 1e dotatie betaalden van hunnen molen te St. Pieter aan *dat cleyn moelen portken opten aldenhoef,* en zij eene erflijke molenpacht van 12 vaten rogge, gevestigd op dien molen, den rector van genoemd beneficie jaarlijks te leveren met St. Andreas of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis[1]) toewijzen.

Orig. op perkament. — Zegels in bruine was: dat van het Kapittel voor het grootste deel gebroken; dat van Peter Pierkens geschonden, zijnde een omzoomd schild waarop eene figuur in den vorm eener X waarop een kruis; omschrift: *Sigillum* ....

N° 455.

1458 (September 4) vyere dage in Septembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat heer Peter van Aubelen, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, overdraagt eene jaarlijksche rente van 22 schel. uit het huis van Johan Sestkens, *pyper, indie guylkelmans strote* tusschen dat van Johan Kempeners en dat van Kathryne Beckers, waarvan 5 schel. voor zijn jaargetijde te houden jaarlijks *opten choor* dier kerk, van welke schel. de *gesellen* zullen genieten *den derden penninck* en de overige 17 ten behoeve der broederschap van kapellanen dier kerk *voer intelegendum missen van Requiem voerder zelen des selven heren Peters, synre suster ende den gheenre zelen die hem ye guet gededen off noch doen soelen.*[2])

Orig. op perkament. — Schepenen: Goedart Warwelle en Wouter van den Bosch. — Zegels in bruine was geschonden.

---

[1]) In dorso: *Dyt is der brieff van Peter Pierkens moelen doer dat cleyn portghen.*

[2]) In dorso: *XXII solidi in vico guylkermans de quibus supra chorum V, socii tertiam partem, reliquos XVII pro interlegendum in fraternitate pro commemoratione domini Petri de Aubelen.*

Digitized by Google

N° 456.

1459 (September 15) des anderen daichs na des heyligen Cruysdach Exaltacionis.

Schep. v. M. oorkonden, dat Dierich Roeseler, leerlooier, aan deken en kapittel van O. L. Vrouwekerk en de „gesellen" dier kerk, te weten den heeren 2/3 en de „gesellen" 1/3 *als dae honre kirken vurschreven gewoente inhelt*, een jaarlijkschen erfcijns van 5 sch. uit zijn erf in de *groet loerrestrate* tusschen het huis van Peter van Liechtenborch, voller en zijn ander huis, voor het erfjaargetijde van Aleyde, natuurlijke dochter van Heynrix Sioncheren[1]) opdraagt, waarbij tegenwoordig was Heynrich van Boedingen, rentmeester van voormeld kapittel, beloft hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Aleyde, met de verklaring dat het erf nog bezwaard is met 37 à 38 sch. erfelijke jaarcijns, alles onder verband zijner tegenwoordige en toekomende goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Clut en Wouter van den Bosch. — Zegels in bruine was: 1. drie pelgrimsschelpen, 2-1; in den rechter bovenhoek een getand kruis; omschrift: *S. Joha. Clut. scepen. triecht;* 2. een naar links blikkende adelaar.

N° 457.

1460 (April 21) eynendtwintich dage in den Aprille.

Schout en schepenen van Bemelen, oorkonden, dat Heynrich van Bodingen, „poerter" van Maastricht, aan Jan Weeckman voor 14 vaten rogge, pacht van Bemelen en maat van Maastricht, jaarlijks met St. Andries, met *des heren lantchees gedragende des joers acht penninge,* in erfpacht geeft de helft van drie bunders bouwland in de *banc ende herlicheyt* van Bemelen en Jan, na in het bezit daarvan

---

[1]) In dorso: *littera quinque solidorum ex legato H. Jonckers in die loerestraet. Pro scriptura III boddreger duobus scabinis cuilibet 1 quartam, pro quarta II½ boddreger ..*

Digitized by Google

te zijn gesteld, dat land, alsmede 1/2 bunder achter *„gheen roet"*, tusschen land van Frambach van Berge en land der kapittelheeren van St. Servaas te Maastricht, tot pand stelt onder beding dat, bij gebrek van geregelde levering der 14 vaten rogge voornoemd, Heynrich van Bodingen dan *synen onderpant vurschreven aen sien sal ende aenspreken noe der banck recht als wes der tyt dat hem ende synre huysvrouwen Annen vurschreven genuech geschiet sy.*

Orig. op perkament. — Schepenen van Bemelen: Johan Bavier, schout en schepen, Michiel Geldolff van Bemelen, Jan Bouwens, Cloes opt Gasthuys, Arnt Auwen, Heyn Bemelmans en Aussem Weeckmans de Jonge. — Zegel der schepenbank in bruine was gebroken en grooterdeels afgevallen.

N° 458 (D).

1461 (Februari 10) der theende daichz in Februario.

Schout en schepenen van Borgharen *tue horende der wael geboeren onsser zeer geminder vrouwen Margrieten van Hamel van Bornhem ende van Boirchharen* oorkonden, dat heer Heynrich Sneyartz, kapellaan van O. L. Vrouwe kerk namens de broederschap der kapellanen dier kerk van hen verzocht *vernuwet ende verclert* te hebben de reingenooten van 16 bunders, 4 groote en 9 kleine roeden akkerland, van wie meerderen overleden zijn, welk land tot onderpand gesteld is eener jaarlijksche erfrente van 10 mudden rogge, pacht en maat van Maastricht, die Willem van Here *knape te wapenen* 10 Mei (?) 1417 aan Willem van Here, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel, verkocht en overgedragen had, en in de volgende perceelen in den *gevilten* van Borgharen gelegen zijn: 17 groote en 7 1/2 kleine roeden *ten groeten drissche* aan de Maas tusschen land van Elderen en land van Johan van Haren; 33 groote en 17 kleine roeden *op ten canjel* tusschen land van Elderen en land van den Tempel; 22 groote en 17 kleine roeden achter het erf van Geridt Hardvuest naast land van Elderen *des goen der wenne aeff theene cleyn roede; aenden hoeff vanden Wyngart* 17 groote en 5 kleine roeden naast land van den Tempel; 34 groote en 4 1/2 kleine roeden geheeten *aen wetschart* tusschen land van den Pastoor van Borgharen en dat van Willem Muy-

Digitized by Google

len; *voer den hoeff ten wyngart* 19 groote en 1 kleine roeden tusschen land van den Tempel en land van Willem Muylen; *optie strate te Haren* 2½ morgen en 1 kleine roede tusschen land van den Tempel en land der kerk van Borgharen; *in dat Lemmale velt aen den cangel* 5 bunder, 7 groote en 13½ kleine roeden tusschen land van Lisabette Bouten en land van den Tempel; 2 bunder, 3 groote en vijf kleine roeden tusschen land van den Tempel, land van Lisabet Peter Duven en land van den *persoen* van Limmel; *in dat roggevelt* achter Limmel 9 groote en 7 kleine roeden tusschen land van Ghylis van Scharne en land van Nese de weduwe van Mertijn Uleners; 1½ morgen tusschen land der kerk van Borgharen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Adam van Overbunde, schout, Peter Dries, Willem Pellen, Goirdt Tallenrechts, Johan Winantz, Lenss Duven, Geridt Goirtz en Ghylis van Scarne. — Zegels: dat van den schout in bruine was gebroken en niet te ontcijferen; dat van de schepenbank afgevallen.

N° 459 (D).

1461 (Juni 30) inden broemoent des dertigsten daechs.

Schout en schep. van Vleytingen oorkonden, dat Johan van Kuellen aan Geraert zijn *wettich ende adel soen van der eerste geboirt* als wettige erfgenaam overgedragen heeft, zijne rechten op het derde deel der helft van 29 groote roeden akkerland in het veld onder Vleytingen, welke hem aangekomen waren bij den dood van Mechtilde Lemmels, dat deze ze *op den stoenden voet* verkoopt en overdraagt aan Mychiel Tzoorees, als man en momboor van Margryte wonende te St. Pieter, welke roeden in de volgende perceelen gelegen zijn: 18 groote roeden achter *die hove* te Laeffeld naast land van de tafel van den H. Geest te Vleytingen en land van St. Servaas kapittel te Maastricht naar den kant van Heukelom; 11 groote roeden *vuer Overhem,* naar den kant van Elcht naast land van Moes *in den platteel* wonende te Maastricht en naar den kant van Vleytingen naast land van Lambrecht Heylenen anders Liebrechtz; dat Mychiel daarna ze verkoopt aan de broederschap van kapellanen van O. L. Vrouw, die in den persoon van haar lid

Digitized by Google

Ghysebrecht van Borne in het bezit daarvan gesteld wordt; dat Dierick Moerseels, poorter van Maastricht, op zijn verzoek in het bezit wordt gesteld van 1/3 deel van die perceelen, welk hem insgelijks bij den dood van Mechtilde voornoemd aangevallen is, dat hij daarna verkoopt en overdraagt aan Lambrecht van der Eycken, kapellaan van O. L. Vrouwe kerk ten behoeve der broederschap van kapellanen dier kerk.

Orig. op perkament. — Schepenen: Doume Schatz, Loye Bollen Corenmerckt, Geraert Taubens, Cloes Bollen Corenmerckt, Johannes Thys van Laeffeld, Filips Lynders anders Proismans en ..... Brandenberch (?). — Zegels afgevallen.

N⁰ 460.

1461 (Juli 9) noeghen dage in Julio.

Meier en schepenen des laathofs van Veltweselt *toehorende den eerweirdighen heren deken ende capittel van Onsser liever Vrouwen kirken triecht* oorkonden, dat jonker Johan van Kestelt aan den gezworen bode Engel Olislegher ten behoeve van het kapittel voornoemd eene erfpacht van 8 vaten rogge 's jaars[1]), pacht van Veldweselt en maat van Maastricht, te leveren met het feest van den H. Andreas *als dat gewoenlich is .. alle jore loss ledich ende vry van alreleye anspraecken ende commer* en te beuren uit 18 groote roeden bouwland aan *den trokelwech* naar Hees leidend, naast land van Wilhem van Molken als momboor zijner huisvrouw Cathryne verkoopt en overdraagt, met de verklaring dat het land met niets bezwaard is dan met den simpelen landcijns.

De meier als hebbende geen eigen zegel, zegelt met het zegel van zijnen broeder Wynant.

Orig. op perkament. — Schepenen van Veldweselt: Lambrecht Moers *als gesadt meyer due ter tyt,* Heynrich van Bodinghen, Symon Sweerts van Kestelt, Peter Zurees, Johan Bavyer,

---

[1]) Uit de aantcekening op den rug blijkt, dat van die 8 vaten 5 dienden voor de stichting van het jaargetijde van den scholaster Henricus Dass en de drie overige voor de 20 schelligen gelegateerd aan het kapittel door meester Symon Amelii.

Digitized by Google

Johan Huene van Voerendaal, Thys Schulen en Wynant Moers. — Zegels in bruine was: 1. dat van Wynant Moers: een klimmende leeuw, in het rechter kanton drie rozen (?) 2-1; omschrift: *S. Winant. Moers;* 2. een ankerkruis, in de beide bovenhoeken een gewei; 3. een ploeg; omschrift: *Symon.... van....*; 4 en 5 afgevallen; 6. drie ruiten 2-1; tusschen de beide eerste een kruis; omschrift: *S.... van den Hune*; 8. gebroken.

N⁰ 461 (D).

1463 (Mei 2) des tweden daechs inden Meye.

Schep. v. M. oorkonden, dat Aleit Lentmans aan Lambrecht vanden Eyken, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve *der cappellanen ende bruederscappe gemeynlich* dier kerk een jaarlijksche rente van 10 schel. uit het huis van Marye van Boen *opten baljuyn*[1]), vermeld in den brief waardoor deze gestoken is, overdraagt en onder verband harer goederen belooft haar gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Hese en Dierich Wolff. — Zegels in bruine was: 1. gebroken; 2. geschonden.
N.B. Transfix van den brief van 10 Januari 1446 (n. 409).

N⁰ 462.

1463 (Mei 10) theene dage inden Meye.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan Hoen van Voerendael, Heynrich van Oeteren en Bertram van Hoegem zich borg stellen voor de geregelde levering en betaling van 3/4 van 40 mud koren, half rogge, half tarwe, 40 schel. en 40 levende kapoenen, of voor elken kapoen 4 boddreger, *van drie houpe stroo* voor iederen kanunnik die een of meerdere paarden houdt en van de 18 ponden was

---

[1]) In dorso: *X sol. super baelium ex legato Aleydis Lontmans,* met eene latere hand er onder geschreven: *X sol. opten bolioen op goet geheyten die fonteyn.*

Digitized by Google

's jaars, waarvoor Gerit van Gronselt, cantor te Aken en kanunnik van St. Servaas kapittel te Maastricht, 3/4 der tiend van het kapittel van O. L. Vrouw te Heugem voor 6 achtereenvolgende jaren gepacht heeft, waarvan het overig 1/4 gedeelte blijft ten behoeve van den *persoen,* pastoor van Heugem, en beloven bij niet geregelde levering *tot simpelen menisse ende versueke des rentmeysters der heren vurgenoempt oft hons sekeren boeden sonder vertreck ingoen sullen .. ende sullen sculdich syn integoene in eyne van drye eersamen herbergen bennen der stat vurschreven die hon aldae genoempt ende geteyckent sullen werden om darin te syn ende te blyven liggen leysten in rechter leystinge op hons selfs cost, schade ende pande als van altz nader stat recht vurschreven gewoenlich is geweest ende uyt derre leystingen niet te scheyden, aef te loeten noch op te hoeren in eyniger wys, bis ter tyt toe dat den vurgenoempden heren deken ende capittel off honnen rentmeyster sal tierst voldoen ende volcomentlich genoech geschiet syn vanden gebreke der talingen, darom sy te leysten gemaent weren ....* [1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Bavier en Gielys van der Sargien. — Zegels afgevallen.

N° 463.

1463 (Augustus 22) XXII dage Augusti.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jacop Hekeler, *verver,* aan deken en kapittel van O. L. Vrouw overdraagt een jaarlijksche *erfmoelen*pacht van 1/2 mud rogge, maat van Maastricht, te leveren jaarlijks met het feest van den H. Servatius op hun *spyker .... off anders woe in eynen huyse ende op eynen solre binnen Maastricht* naar hun genoegen of dat van hun rentmeester, en te nemen van het 1 1/2 mud rogge, dat hij beurt uit den molen van Aert Baerts *opten aldenhoff;* 10 schellingen jaar- en erfcijns uit het huis van Kerstgen van Gangelt, brouwer, *aen die vurste port van den aldenhoeff by die menrebruederen* tusschen die poort en den tuin van deze

---

[1]) In dorso: *Ista littera est capitulo multum utilis, igitur bene custodiatur, quia tangit dominum Cantorum Aquensem.*

Digitized by Google

laatsten, zulks *voer ende tegen* een mud rogge erfpacht welke Heynrich van Bodingen als rentmeester van deken en kapittel voornoemd *met nachtingen rechten* gevorderd had van den voorschreven molen en van de andere goederen *in der stat ende vryheit* van Tricht gelegen en waaruit wijlen Heynrich van Here kanunnik van St. Servaas *hedde mogen gestorven syn nader talingen* die deze dikwijls zoude hebben laten doen aan Heynrich van Bodingen ten behoeve zijner heeren voornoemd, van welke goederen van Heynrich van Here de erfgenamen en *navolgeren* waren de kinderen van wijlen Wilhem van Schoesberg, die zijne trichtsche goederen ontvangen en *voert darmet gewarckt aen* Jacob Hekeler en over welke een proces was gevoerd voor de Brabantsche schepenen van Maastricht wegens het niet betalen van het voorschreven mud rogge jaarpacht, van welk proces in beroep was gegaan *op hon wettich heuft* de schepenen van Aken en waarover om verdere procedures te vermijden, door bemiddeling van vrienden eene overeenkomst was getroffen, verklaart dat het half mud rogge voormeld, het mud dat Jacob uit diens molen en het 1½ mud rogge erfmolenpacht hetwelk die van Mulken uit dien molen hebben te vorderen die *wederdeylinge van desen volmakende te samen dry mudde rogge al gelyc pacht is ende eyne deylinge,* en hij die overdracht zal doen goedkeuren door zijne echtgenoote Kathryne, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gielys van der Sargien en Johan van Ophem. — Zegels in bruine was: 2. gefaast van acht stuk waarover drie klimmende leeuwen, 2-1; omschrift: *S' Jo. va. Ophe scep.*

N.B. Transfix der schepenbrieven van 5 Februari 1367.

N° 464 (D).

1463 (December 13) des dertienden daechz inden maent Decembris.

Meier en laten *des eyrwerdigen loethoeffs* van Oys, behoorende aan jonker Reyner van der Nuwerborch heer tot *Wauwenberch* enz. oorkonden, dat Neze van Zuetendale, weduwe van Godart van Zuetendale, in het bezit gesteld is eener erfpacht

Digitized by Google

van 9 vaten rogge 's jaars, haar aangevallen bij den dood harer ouders, te weten 6 vaten uit Wilhem Hupers hoeve, afkomende van *dy auwen* Dierix Hollen, tusschen het erf der kinderen van Heyn Vaetzin en de hoeve van Hennen Diebolts; en 3 vaten uit de hoeve van Hennen Diebolts in pacht van Arnt Gielssen tusschen de hoeve van Wilhem Herpen en de *„rechte stroete die uter Oys tricht wert geit"* en zij die 9 vaten erfpacht[1]) overdraagt aan deken en kapittel van O. L. Vrouw ten behoeve eener *„Pater noster clocke"* .... *„ende die Pater noster clocke alle dage eeuwich ende emmermeer geslaen gelyck sich dat gebuert des middachs ter rechter noenen"*, die in het bezit dier 9 vaten erfpacht gesteld worden in den persoon van den kanunnik Heynrick tJabot.[2])

Orig. op perkament. — Laten: Heynrick van Vleecke, meier, Arnolt Putman, Jan Moer, Gherit Thysman. — Zegels afgevallen.

N⁰ 465 (D).

1464 (October 18) achthien dage octobris.

Schep. v. M. oorkonden, dat hun medeschepen Dierich Wolf de jaarlijksche erfpacht van 2 vaten rogge min ½ kop en van 2 vaten gerst ook min ½ kop, welke juffrouw Petersse van Wange beurt uit de tiend van het kapittel van O. L. Vrouw te St. Pieter, aan dat kapittel overdraagt, met de bepaling dat zoo zij daarvan eenige kosten of last mochten ondervinden hij die betalen en hen daarvan bevrijden zal, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Tiloe en Wilhem van Hese. — Zegels in bruine was: 2. gefaast van acht stuk, in den rechter bovenhoek een rechten schuinbalk beladen met (?); het schild gehouden door een adelaar naar rechts; omschrift: *S. Wille. va Hese. scepen.*

---

[1]) In dorso: *littera scabinalis de IX vasis siliginis hereditariis in Oys ad opus pulsationis Pater noster;* iets lager, *prope Hoghen.*

[2]) Hij komt als kanunnik nog voor in 1478.

Digitized by Google

N° 466 (D).

1464 (November 4) ipso die sancti Huberti.

Schep. v. M. oorkonden, dat Symon Sweirtz van Kestelt van den deken en kapittel van O. L. Vrouw voor drie achtereenvolgende jaren, aanvang genomen met het feest van den H. Johannes den Dooper ll. in pacht neemt hun groote en kleine tiend te Veldwezelt, de groote voor 104 mudden graan, half koren en half rogge, maat van Maastricht en pacht van Veldwezelt naar keuze en effractie der brouwers en bakkers der kapellanen van S. Servaas en O. L. Vrouw, 104 schel., 104 levende kapoenen of voor iederen kapoen 4 boddregers en 24 zware ponden was en voor drie hoopen stroo voor iederen resideerenden kanunnik en de kleine tiend voor 30 schel., iedere schel. berekend aan drie denaren gezegd *stuyver,* alles te betalen en te leveren het geld met het feest van St. Pietersbanden (1 Augustus), het was met Allerheiligen, de kapoenen met Kerstmis, het graan op den zolder van het kapittel en het stroo in de huizen der kanunniken naar aanwijzen van den rentmeester van het kapittel, en tot fidejussores stelt zijn zoon Michael en Hubertus de Kestelt lakenscheerder, die zich aan elke formaliteit bij dergelijke verpachtingen in voege zullen schikken en deze nakomen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Egidius de Sarto en Theodricus Lupi. — Zegels: 1. afgevallen; 2. in bruine was geschonden.

N° 467.

1464 (November 15) des donresdaichs te weten des vyfftheenden daichs Novembris.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Petersse, weduwe van Arnolt van Wange, aan Henricx van Boedyngen, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, ten behoeve daarvan, 2 vaten min ½ kop rogge en 2 vaten min ½ kop gerst jaar- en erfpacht uit een tiend te St. Pieter, behoorend aan genoemd kapittel, overdraagt.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Michiele Zurees, onderschout en stadhouder van den schout Johan van Cortenbach, Oloff Happart, Johan Wilhems van Eymole, Keerstgen van den Ketele, Johannes Goelen, Henrick van Ghellck en Johan Huen van Voerendaal. — Zegels in bruine was: 1. van vair in den rechter bovenhoek eene S; omschrift: *Siegel Michiel Sorees;* 2. en 3. gebroken; 4. gebroken een St. Andrieskruis, in het schildhoofd een barensteel; 5. gaaf; 6. gedeeld: boven twee rozen, onder een plomp; omschrift: *Siegel :. Hrich :. van :. Gelc :.;* 7. beschadigd een klimmende dubbelstaartige leeuw; kuiphelm; helmteeken ?; omschrift: .... *Hoen* ....

N⁰ 468.

1465 (December 10) theene dage in Decembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat Heynrich van Coelmont aan deken en kapittel van O. L. Vrouwekerk en de „gesellen" dier kerk respectievelijk 2/3 en 1/3, *als dae honre kirken vurschreven gewoente inhelt* van 6 schel. erf- en jaarcijns uit het huis van wijlen Cornelys Preutz *der stat secretaris, in den stock,* tusschen het erf van Heynric van der Sargien en dat van Kathryne van Calfstert en uit twee daarachter en naast elkaar gelegen huizen *in eyn ruweken* tusschen het erf van Catryne van Susteren en het erf van Rutte Renpartz, te beuren van 3 marken erfcijns welke hij op die erven verkregen heeft van Johan Philips, verver, als momboor zijner echtgenoote Barbe, dochter van Cornelys voornoemd, waarvoor deken en kapittel zich verplichten jaarlijks het jaargetijde te doen wijlen Arnolt Tymmermans rector der kapel van Sint Hylaris, onder beding hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en die overdracht te doen goedkeuren door zijne echtgenoote Gertruyde.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Clut en Cloes Bollen. — Zegels in bruine was: 1. drie pelgrimsschelpen, 2-1; in den rechter bovenhoek een getand kruis; omschrift: *S. Joha. Clut....*

Digitized by Google

N° 469 (D).

1466 (Juni 11) elff dage in broemoent.

Meier en laten van den laathof van het kapittel van O. L. Vrouw van Maastricht te Heukelom oorkonden, dat Stas Mathys van Hoekelom aan her Ghyselbrecht van Berne, priester en kapellaan van voormeld kapittel, als uitvoerder des testaments van Bartholomeus Clercks[1]), kanunnik van dat kapittel, ten behoeve daarvan voor diens jaargetijde *mit vigilie zeelmesse ende commendacien als behoert nae honre kirken gewoente* overdraagt eene erfpacht van 6 vaten rogge, jaarlijks met St. Andries te leveren in het huis en op den zolder naar aanwijzing van den rentmeester van het kapittel door den houder en bezitter van het onderpand nl. 6 groote roeden bouwland in een perceel *opten moren dael,* gelegen tusschen het erf van Heynrix Indie Smysse naar den kant van Maastricht en het erf van jonker Dyebot van Eynatten naar den kant van Heukelom en hem aangevallen bij den dood zijns vaders en 2 groote roeden *opt langen holt* tusschen het erf van Johan Pouwels naar den kant van Sussen en dat van Jacop Schols naar den kant van Maastricht, belooft hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren, met de verklaring dat het land met niets anders bezwaard is dan met den gewonen landcijns.[2])

Orig. op perkament. — Laten: Johan Pouwels van Heukelom meier en laat, Heynrich Palmartz, Reyner Box, Johan Scherff, Johan Hubrechs Scherfs, Johan Smeet van Heukelom en Oebrecht Sweirtz van Heukelom.

Aangezien meier en laten van Heukelum gewoon zijn zaken voor hen gebracht, *daer partyen brieve aff begheren,* te brengen voor schout en schepenen van Lenculen als voor hun *wettich heut,* werd de akte bezegeld door: Johan Clut, Wilhem Indie Haghe, Friderich van Reymerstock, Johan Bavier, Gielis van der Sargien, Wilhem vanden Biessen en Johan Heutz *ten goestwynstorne.* — Zegels: 2. 4. 6. afgevallen; de overige in bruine was min of meer geschonden; 7. Eene heraldische lelie; omschrift: *S. Jan.... goswyns toren.*

---

[1]) Als kanuunik vinden wij hem in 1461.

[2]) In dorso: *Littera V vasorum siliginis ex parte anniversarii domini Bartholomei Clerx in Hokelem sub curia nostra. Eustachius Mathie de Hoekelem tenetur predictis quusque vasis siliginis etc.*

Pro expensis factis in emptione predictorum V vasorum siliginis, pro investitura, licopio, denario Dei, scriptura et sigillatione litterarum simul XXXI grossos IIII boddreger 11½.

Digitized by Google

N⁰ 470 (D).

1467 (Augustus 27) in die maent die men heydt oechstmoent opden sevenendetwintichsten dach.

Meier en gezworen laten en *helders* van den cijnshof van Andries Reys te Tongeren oorkonden, dat Cloes van Rutten, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel in die stad, eene weide voormaals een wijngaard te Berg naast het erf van meester Aerdt Scaetzen naar den kant van Kitsingen, en naar den kant van Tongeren naast dat van Lambrecht Eykenhuyts, bezwaard ten behoeve der weduwe van Andries Reys met 11½ *walm* met het feest van St. Jan Baptist en 5 coppen (copii) met St. Remigius en aan den hof van Hamel thans toebehoorende aan Aerdt van Rixinghen met drie penningen op *alle kinderdach* (28 December), aan Goert Gentas lakenmaker opgedragen heeft, die daarvan in het bezit gesteld ze aan Willem Ruysteberch, bakker verkoopt en opdraagt volgens de gebruiken van hunnen hof, met behoud van ieders rechten en met de verklaring Goert Willem in het rustig bezit dier weide te zullen houden en *oft yemant Willeme voirschreven die weyde aefbescudde, wes Willem of syi swogher Lambrecht Eykenhuyts suelen dorren sweren ten helghen aen die voirschreven weyde ghelacht te hebben, dat hen weder op te richten ende te betalen .... alle welcke pointen biden voirschreven meyer in onser der loeten hoiden ghekeert ende bevolen worden om ewich ghedenckenisse darvan te hebben, des die partyen hen recht becanden ende ons wael betaelden; oic hiessche Willem voirgenoempt van ons op sijnen cost besieghelde brieve, dar Guert voirschreven nyet tieghen ende sacht ....* [1])

Orig. op perkament. — Laten: Andries Reys meier en *hoetheer*, Arndt vanden Hirt, Vrint vanden Borne, Matheus Ghielis, Dyonys Scroux, Cloes Vrints, en Anthonis Wens. — Zegels afgevallen.

---

[1]) Uit de aanteekening in dorso blijkt dat de weide naderhand gekomen is aan Cornelis Motmans.

Digitized by Google

Nº 471 (D).

1468 (Maart 31) der leste daeges Marcii.

Schout en schep. van *shoegen gerichz van Veltweset* oorkonden dat Jan der Smet van Veldweset aan Heynryc Boyengen, ingezeten burger van Maastricht als rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, ten behoeve van dit verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 6 vaten rogge, maat en pacht van Maastricht *en noe gewoenten derselver stat die erffelyc ende ommermere te leveren en te betaelen alle joer bennen Sinte Andries dage des heiligen Apostels* uit eenen *camp inden gerichte ende herlicheit van Veltweset,* gelegen aan *den gemeynen herweech,* reinende naar den kant van Kestelt dien weg en naar den kant van Rosmeer land der erven Peter Boxs, met de andere zijde aan den hof van Dieteren, *opt heut te sinte Anthonis hoeve wart* naast land van Hausmans kinderen, verklaart dat genoemde *camp* nog bezwaard is met 6 vaten rogge jaarlijksche rente ten behoeve der broederschap van kapellanen in de O. L. Vrouwekerk te Maastricht en met *synen joer ceens* te weten een *alt moerken* en zij hem in het bezit dier pacht stellen *tougedoen ban, vree en al sollempniteit ende andere behoerlicheit van rechte als daer toe was sculdich en vuechelic te gescien noe unser banc gewoenten sonder eynich point van rechtz wegen daer in achter te loeten* behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Cloes inden Liebart schout, Oloff Liezons van Vleytingen, Symon Sweertz van Kestelt, Lodewyc van Heerderen, Jan Sam van Kestelt, Goert der Hont van Kestelt. — Zegels: 2 en 4 afgevallen; de overige in bruine was meer of minder geschonden: 1. In een driepas een schild beladen met een klimmenden leeuw naar rechts; omschrift: .... *den Lebart;* 3 gebroken: een ploeg; omschrift: .... *n . van Kestel;* 5. onleesbaar; 6. een ?; omschrift: *S. Goert Hont van K.....*; 6. Een naar rechts klimmende leeuw; omschrift: *S. Jan Semhen.*

Nº 472 (D).

1468 (Juni 12) twelff dage in Junio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan van Rommen *schoemeker* aan Kathryne Vryentz en hare erven drie marken cijns 's jaars

Digitized by Google

in ruil voor dergelijke drie marken als deze hem heeft toegekend op haar huis *opten groyten kracht,* overdraagt en die vestigt op het huis aldaar waarvan melding is in den brief waardoor deze gestoken is, en belooft onder verband zijner goederen de gebruikelijke rechtsformaliteiten te zullen nakomen.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter *Tyloye* en Wilhem van Hese. — Zegels in bruine was, gebroken.
Transfix van den brief van 21 Mei 1443 (n. 396).

N⁰ 473.

1469 (Maart 11) opten elffsten dach van Meerte.

Meier en laten van den cijnshof van O. L. Vrouw te Heukelom oorkonden, dat Lambrecht Cornelys soen van Hoekelum *int panhuys* aan Michiel Bloemen en Johan van Bunde, als momboren van Sint Evers kapel[2]), ten behoeve van het licht dier kapel 10 groote en 9 kleine roeden akkerland *op ten wyendale* tusschen het erf van Stas Tyelmans van Meer naar den kant van Riempst en dat van Hubrecht Mathys van Hoekelem naar den kant van Maastricht opdraagt, en onder verband zijner goederen belooft hen in het rustig bezit van dat land te zullen houden en gedurende een jaar en dag hen tegen elke aanspraak te vrijwaren, dat Jan Pauwels de meier hetzelfde belooft en Lambrecht nog deze van *synre voirschreven gelusten ende wentenisse costeloes ende schadeloes te omheffen.*

Deze akte werd op verzoek der leden, gelijk gewoonlijk in dergelijke gevallen geschiedt door de schepenen van Lenculen *als hun wettich hoeft* gezegeld.

Orig. op perkament. — Laten: Johan Pauwels meier en laat, Johan Smet, Johan Scherff, Reyner Box, Jacob Scholl, Johan Hubrechs en Claes Palmartz. — Schepenen van Lenculen: Johan Clut, Wilhem indie Hage, Johan Bavir, Gielys vander

---

[1]) In dorso: *die brieve van drie marcken gelegen opten groten gracht .. her Johan Vestaertz met testament besat en gelaten erffelyck van Kathrinen Vrients van Helmont.*

[2]) In dorso genoemd: *Capella Sancti Evergisli.*

Digitized by Google

Sargen, Johan ten Goeswynstorne, Johan Clut int gruythuys en Heynryck van Anstenrode. — Zegels afgevallen.

N⁰ 474 (D).

1469 (Augustus 18) des achtheenden dachs inder Austmoent.

Meier en schepenen van den hof *des guden Sint Peters* te Montenaken toebehoorende den abt van Corbie oorkonden, dat Meylot Clercks van Emael aan deken en kapittel van O. L. Vrouw ten behoeve van het Lieve Vrouwenhof eene jaarlijksche pacht van tien vaten rogge, waarvan 8 voor deken en kapittel en 2 voor het voormeld lof, welke pacht te beuren is jaarlijks met St. Andries (30 November) uit een bunder lands te Sussen bij het erf van Lenart Boesmans, dat van Geridt Clercks, dat van Johan Lyn van Emael en dat behoorende aan het beneficie der H. Maagd in de kerk van St. Pieter bij Maastricht, overdraagt, welke pacht door heer Johan Rampartz en heer Lambrecht van der Eyken, priesters en kapellanen van voornoemd kapittel, als testamentaire uitvoerders van wijlen Wolter Rampartz,[1]) deken van dat kapittel, die die pacht voor beide doelen gelaten heeft, *gegolden, assyngniert ende bewyst hebben.*

En aangezien bij gemelde hof het gebruik bestaat om wanneer partijen brieven verlangen zij dan *die saken gewoenlick syn te brengen aen scoutet ende scepenen des hoeffs van Lenculen ende dat sy die brieve als onsse heufft voor ons plegen te siegelen, soe hebben wir diese saken an hon bracht ende bidden dat sy hone siegele als hoeff hier an willen hangen,* hetgeen zij gedaan hebben.

Orig. op perkament. — Schepenen: Herman van Eynotten meier en schepen, Peter Meiers, Willem indie Hage, Dierick Voirse, Johan Bavier, Johannes van Oicheym ende Art Brandenberch. — Schepenen van Lenculen: Gielys vander Sargien schout en schepen, Johan Clut, Willem in die Hage, Johan Bavier, Johan Clut *int gruythuys*, Johan Heutz *ten Goeswynstorne* en Henrick van Anstenroyde. — Van de zegels nog aanwezig dat van Henrick van Anstenrode.

---

[1]) Als deken van het kapittel komt hij reeds voor in 1450.

Digitized by Google

N⁰ 475 (D).

1470 (Februari 3) des derden daichs in Februario.

Schout en schepenen der *banck ende des gerichts* van Heer, toebehoorende aan deken en kapittel van St. Servaas oorkonden, dat Thys Schols aan Johan Rampart, als rentmeester der *broederschaff van Onsser Vrouwen* te Maastricht ten behoeve dezer, eene jaarlijksche pacht van ½ mud rogge, pacht van Heer en maat van Maastricht, jaarlijks met St. Andriesdag te beuren uit twee bunders akkerland onder de heerlijkheid ende *gevilte* van Heer, in drie perceelen gelegen: het eene van een bunder *aen Wailhems haege* naast het erf der erven van Neelis van Raede en dat van Gillis int Sweert naar den kant van Maastricht, het tweede van ½ bunder daarbij gelegen naast het erf van Herman Weeckman en dat van Peter Aussem van Welpsdaell en het derde, ook van ½ bunder gelegen aan den weg naar Maastricht en geheeten *dat dailvelt* naar den kant van Maastricht naast land van Herman Weeckman en dat van Jan Weeckman, overdraagt en onder verband zijner goederen belooft de rechtsgebruiken in dergelijke zaken van voornoemde bank te zullen nakomen en zijne broeders Jacop en Hans Schols verklaren op die pacht geen recht te hebben noch te zullen behouden *in egheynre wys.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Gielys vander Sargen schout en schepen, Jan Bavier, Lambrecht zoon van Cloes van Eckelraede, Wynant vanden Hove, Johan vanden Veels en Art Brandenberch. — Zegels afgevallen.

N⁰ 476.

1470 (April 12) des twelffden dachs inden Aprill.

Schep. v. M. oorkonden, dat Lambrecht Schoenbroet, kramer, als uitvoerder des testaments van Goirt van Lemboirch, kramer, en van zijne echtgenoote Yde aan de priesterbroederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk eenen erfelijken jaarcijns van 3 marken uit het erf vermeld in den brief waardoor deze gestoken is overdraagt, met de bepaling haar tegen elke vordering te zullen vrijwaren, waarvoor hij zijne bezittingen verbindt.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Heze, Henrick van Gellick en Willem van Heze. — Zegels afgevallen.
N.B. Transfix van de brieven van 11 Januari 1424 en 31 Maart 1438 (nos. 302 en 364).

N⁰ 477 (D).

1470 (Mei 19) des noghentheenden dachz inden Meye.

Schout en schepenen van de bank en heerlijkheid Opkanne behoorende aan het kapittel van St. Maarten te Luik oorkonden, dat Johan Mathys van Hokelem aan de priesterbroederschap van het kapittel van O. L. Vrouw eenen cijns van 1½ Hollandschen gulden en ⅙ van een vierde deel van drie dergelijke gulden uit een huis met tuin aldaar *by die brugge* tusschen het erf van wijlen Geridt Jonckers pastoor te Opkanne en de Jeker en uit 2½ groote roeden land aan den weg naar Sussen en het erf van het convent van Hocht overdraagt en heer Lambrecht van der Eycken, meester van genoemde broederschap, in het bezit van dien cijns gesteld wordt, welke cijns aan de broederschap geschonken was door de ridders Henrich en Jacob Bauwet voor het jaargetijde van ridder Johan Bauwet, zijne echtgenoote Kathrine en hun beider zoon Johan, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel, met vigilien te houden daags voor St. Laurentius.

Orig. op perkament. — Schepenen: Kerstioen vanden Ketell *overste schout*, Peter Louwerix, Michiel Zurees, Dierick Hage, Wynant Wyninx, Goirt Krutsen (?) en Gyse Vrancken. — Zegels afgevallen.

N⁰ 478.

1470 (November 25) in Novembri des vyfentwintichsten daichs.

Schout en schepenen *des hogen gerichs* van Millen oorkonden, dat hun medeschepen Jan vanden Bossche aan Henrick Jonckers ten behoeve van deken en kapittel van O. L. Vrouw ongeveer

Digitized by Google

24 groote roeden land onder Millen *aen den wyngaert*[1]) bij land der erven van Goert Mombers naar den kant van Fall, land van Willem Scoutiten naar den kant van Eelst en land van het *luminaris* der kerk van Millen *voer thoet ter cuylen wairt* verkoopt en opdraagt, welk land in een perceel gelegen, *bonres gelang* bezwaard is met 18 schellingen *in des greven hoeff* te betalen jaarlijks met het feest van St. Andries.

Orig. op perkament. — Schepenen: Wilhem Scoutiten schout en schepen, Wirick van Hese, Everart Goddyns, Lambrecht van Wanghe, Ghysebrecht Moes, Jan vanden Bossche en Cloes Scoutiten. — Zegels in bruine was gebroken: 1. en 6. vijf aaneengesloten spitsruiten; in den rechter bovenhoek een naar rechts springende bok; 2. een naar rechts gewende bok; 4. een karbonkel van zes stralen; 5. als n. 2; 7. afgevallen.

N⁰ 479 (D).

1471 (Maart 22) XXII dage inden Meerte.

Meier en gezworen laten van den cijnshof van Cauwenberch te Millen oorkonden, dat hun medelid Lambrecht van den Bossche aan Jan van den Bossche, ook hun medelid, ten behoeve van deken en kapittel van O. L. Vrouw 11 groote roeden akkerland te Millen *op steynacker*[2]) bij land van Wilhem Scoutiten *ten luycker wegh wart* en land der erven van Bauwens van Eelst *optie syde ten alden luyker weghe waert,* verkoopt, welk land met niets bezwaard is dan met 18 penningen cijns jaarlijks per bunder en aan genoemden hof en te betalen met St. Andreas en met inachtneming der gebruiken van voornoemden hof opdraagt *sonder eynich poent van rechs weghen dair in achter te latene,* behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Laten: Wyrick van Hese, meier en laat, Everart Goddyns, Ghysebrecht Moes, Wilhem Scoutiten, Lambrecht van Wanghe, Jan vanden Bossche en Lambrecht vanden Bossche. — Zegels afgevallen; dat van Lambrecht alleen aanwezig, doch gebroken en niet beschrijfbaar.

---

[1]) In dorso wordt deze plaats aangeduid *Millen opten driessche.*
[2]) In dorso van den brief aangeduid: *Myllen op ten driessche.*

Digitized by Google

N° 480.

1471 (Mei 9) noegen dage in Mayo.

Meier en schepenen van Veldweselt oorkonden, dat Heynrich van Bodingen hun medeschepen en rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw wegens het niet betalen van de verschuldigde pacht, cijnsen, capoenen en ? het erf bewoond door Jan Schulen met toebehoor *in naeten ende in droegen* tusschen den weg naar Covelens, het erf van jonker Winant Moers, dat van het kapittel van O. L. Vrouw naar den kant van *Breeckden* en het erf van Lambrecht Pellens heeft doen uitwinnen en zij het hun toewijzen met de bepaling dat *eyn recht erve* binnen een jaar en dag het kan *bescudden, loessen ende quyten met alsulge verseeten pecht, censs, capoen ende ? ende daertoe mit allen costen daer op erstreken.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyve vanden Veels meier en schepen, Heynrich van Bodinghen, Johan Bavier, Symon van Kestelt, Peter Surees, Wynant Moers, Cloes Bollen. — Zegels in bruine was: 2. een anker kruis, in de beide bovenhoeken een gewei; 4. een rad van 6 spijken; in het schildhoofd twee rozen naast elkaar; omschrift: *S. Symonis van Kestel;* 5. van vair in het vrijkwartier eene roos (?); 7. als n. 1.

N° 481.

1471 (Augustus 31) opten lesten daich van den oexstmaent.

Meier en gezworen laten van den cijnshof van Cauwenberch te Millen oorkonden, dat Peter Clois van Falle aan Lodewyck Noebens, *coelre* en inwoner van Maastricht, verkoopt en opdraagt een bunder akkerland in het veld van Millen in drie perceelen gelegen: 1° 9 groote roeden *aent peerke* naar den kant van Millen naast land van jonker Severyn van Meer en naar den kant van Maastricht naast land van Ghysebrecht van Cauwenberch van Millen, naar den kant van de Jeker naast land van Ghys Bungeners van Millen en naar den kant van Herderen naast land van Fastrart van den Kreeft; 2° 8 groote roeden nabij de vorige naar den kant van Falle naast land van Jan Pauwels van Falle, naar den kant van Herderen naast land van jonker Lambrecht van den Bos-

Digitized by Google

sche van Millen en naar den kant der Jeker aan land van Lambrecht Peters van Meer en naar den kant van Tongeren naast land van Jan Seyen; 3⁰ ongeveer 4 groote roeden insgelijks daarbij gelegen naar den kant van Herderen naast land van jonker Severyn van Meer, naar den kant van Maastricht naast land der erfgenamen van Pauwel Engelbrechs, naar den kant van de Jeker naast land van Peter Moes van Falle en naar den kant van Tongeren naast land van Peter Clois van Falle, verklaart dat die bunders met niets anders bezwaard zijn dan met eenen jaarcijns van 12 penningen, te betalen in hun hof met St. Andries en zij Lodewijk voornoemd in het bezit van dat land stellen *„tue gedoen ban en vrede als daer toe sculdich en vuechlich was te gesciene noe ons hoefs costuyme sonder eynich point van rechs weghen daer in achter te latene"* behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Laten: Wirick van Hexe meier en laat, Everart Goddyns, Ghysebrecht Moes, Wilhem Scoutiten, Lambrecht van Wanghe, Jan vanden Bossche en Lambrecht vanden Bossche. — Zegels afgevallen.

N⁰ 482.

1471 (October 12) twelff dage in Octobri.

Meier en gezworen laten van den laathof van den scholaster van St. Servaaskapittel van Maastricht te Rosmeer, oorkonden, dat Reyner Haenen te Rosmeer aan Heynrich van Bodingen, rentmeester van deken en kanunniken van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht, ten behoeve dezer eene jaarlijksche erfpacht van 5 vaten rogge uit zijn huis met tuin te Rosmeer gelegen *in naeten ende in droeghen egheyn doe van uutgescheiden* overdraagt, welke 5 vaten te leveren zijn als gewoonlijk met het feest van den H. Andreas en Liebrecht Vriens van Amelsdorp van hem verkregen heeft voor het jaargetijde van wijlen Leonys vanden Cruce kanunnik van voornoemde kerk.

Orig. op perkament. — Laten: Cloes Bollen meier, Wilhem Jans van Oyenberch, Goert Voechs Tauben van Rosmeer, Leess Bolllen, Wynant Moers, Oloff Lievensoen en Loye Bollen. — Zegels in bruine was: 5 en 7 afgevallen, de overige niet te ontcijferen.

Digitized by Google

N° 483.

1471 (October 21) opten eynentwintichsten daich in Octobri.

Schout en schepenen van Meer en Bolre oorkonden, dat Jan geheeten Rosseal van Juppille aan Lodewyck Noebens, *coelre* en burger van Maastricht, verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfrente van 4 mudden spelt, maat en pacht der stad Luik en volgens gebruik dier stad alle jaar te leveren met St. Andries uit 2 bunders akkerland *in den gevilte* omtrent Meer in twee perceelen gelegen: 25 groote roeden aan het voetpad van Meer naar Bolre, naar den kant der Jeker aan dat voetpad, naar den kant van Meer naast land der *Prekeren orden* (Predikheeren) van Maastricht en naar den kant van deze stad naast land van de erven van Clois van Falle: 15 groote roeden naar den kant der Jeker reinende aan land van Lambrecht Peters van Meer, naar den kant van Herderen aan land der erven van Pauwel Engelbrechs van Falle en naar den kant van Millen aan land van Jan Seyen van Meer, welke rente Jan voornoemd als naaste erfgenaam en Aleyde weduwe van Stassin tJabouts, schout van Luik, bekomen hadden en zij Lodewijk voornoemd in het bezit daarvan stellen met inachtneming van de gebruiken en formaliteiten van hun schepenbank, behoudens ieders recht. *beheltelic oick dat Gheret Boxs van Meer die dese pande ende eirfelicheyt der twee boenre lantz haldende is als voer syn eirffwenninghe bekande voer ons dat hy joerlix die vier mudde spelten daer van sculdich weer ende wail betaelt hedde ....* [1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Wirick Lievesoens schout en schepen, Rutgher van Spauwen, Stas Tielmans, Jan Peters, Cornelis Sweerts, Goert van Coelen en Adam Schats. — Zegels in bruine was gebroken.

N° 484 (D).

1472 (Februari 6) in Sporkille des sesden daichs.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Peter der smeet van Heugem aan Thonys Wilken Kannemans zoon ver-

[1]) In dorso met eene latere hand: *pro fundatione Yde Lodewici ad presentiam chori;* deze stichting had plaats 17 September 1515.

Digitized by Google

koopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van vier vaten rogge uit zijn huis met tuin te Heugem tusschen het erf van Wilhem Claes en dat der erven Nyelis Spapen, en zij hem in het bezit van die pacht stellen, met behoud van ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Goeswyn Scheiffart van Impstenroede schout, Peter Claes soen van Hoeghem, Wynant van den Hove, Jan Bavier, Jan Scernele van Bun, Jan Mor (?) van Gronselt, Jan aen geen Kerck te Heugem en Gerart van Hasselt. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

N⁰ 485.

1472 (Mei 31) opten lesten daich van Meye.

Meier en gezworen laten van den cijnshof van het kapittel van *Sint Jan Ewangeliste in yle* te Luik, gelegen in het dorp van Fall oorkonden, dat Gheret en Hermen broeders, zonen van wijlen Mewuys van Falle en hun zwager Cornelis Emonts van Herderen aan Goeswyn geheeten in den Kersboum, brouwer en poorter van Maastricht verkoopen en opdragen ongeveer negen groote roeden lands tusschen Meer en Fall *aen den hazenspronck* naar den kant van het paadje naar Meer naast land van de erven Jan Kathrynen van Fall en naar den kant van Millen naast land der erven van Mewuys voornoemd, bezwaard naar hun beweren met slechts een cijns van een *copye* 's jaars en zij Cornelis voornoemd in het bezit van dat land stellen met inachtneming van al de rechtsgebruiken van hun hof en met behoud van ieders rechten, en de drie *geswogeren* voornoemd Gheret, Hennen en Cornelis *gesproken hebben voer hon suster Heylvien die wellige buyten lants gehilickt is oft geviele dat sy den vurschreven nueghen roiden lants yet heysschen off tyen wolde in nocomenden tyden, het weer bennen off buyten joers, dat sy dat sullen aif stellen ende los maken,* alles onder verband hunner bezittingen.

Orig. op perkament. — Laten: Lambrecht Pauwels meier, Stas van Falle, Jan Pauwels, Stas Tielmans, Engel Pauwels, Clois van Falle, Peter Moes en Peter Clois. — Zegels in bruine was: 1. gedeeld rechts doorsneden, boven twee (?), onder

Digitized by Google

ledig; 2. doorsneden, boven eene roos, onder ledig; omschrift: *S. Peet. .... alle;* 5. een kruis, in het rechter boven kanton eene roos.

N⁰ 486 (D).

1473 (April 26) op maendach neest nae beloken Paeschdach.

Schout en schepenen der *prosthyen ind shoefs van Merssen* oorkonden, dat Mewus indie Stiege aldaar en zijne echtgenoote Sponze aan Peter Beckker *int hert* ten behoeve van Lambrecht in den helme en zijne erven eene jaarlijksche pacht van 12 vaten rogge, pacht van Meerssen en maat van Maastricht, jaarlijks met het feest van St. Andries binnen Maastricht op hun kosten, risico enz. te leveren binnen deze stad in het huis of op den zolder naar aanwijzing van Lambrecht voornoemd of zijne erven verkoopen en overdragen en *om sulcher betalonge ind lieveronge* der twelff vaet rogge erfpachs *ten dage, tyde, stede ind inder manieren vurschreven alle jare sicher ind gewisse te syn* tot onderpand stelt ongeveer 1½ bunder land in de volgende perceelen gelegen: ½ bunder *opten bhysenberch* tusschen het land van Johan Schoenmeker *van Schytekoeven;* ½ bunder *opten boyendale* naast land van de armentafel van den H. Geest te Meerssen en dat van Thoenis van Boershem; 1 morgen *int hoge velt* tusschen land van Tewus Slangen en van voornoemde armentafel; 1 morgen *int Cruysser velt* naast land van voornoemden Tewus en *der cruysser wech,* onder beding dat zoo eenigertijde in gebreke wordt gebleven deze pacht in het geheel of ten deele te leveren Lambrecht of zijne erven daags na O. L. Vrouwe Lichtmisdag de hand zullen mogen slaan aan genoemd onderpand, om daarmede te handelen naar goedvinden als met hun eigene bezittingen.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Arndt van Berchem schout en schepen, Mathys Bosch, Gerit Heppen, Johan Smyet, Seger van Werdde, Jannes Dierix en Herman van Oeverbunde. — Zegels van den schout en van de schepenbank, waarmede de brief werd afgevallen.

---

[1]) In dorso van den brief: Bij vonnis van 12 November 1548 der schepenbank Meerssen werden de erfgenamen van Mees indie Steege te Meerssen in het proces met den mombeor der weduwe van Jonker Werner van Strythaegen, alzulke zaken als de rentmeester van de Kruisheeren van Sint Antonius van haar vordert veroordeeld te voldoen.

Digitized by Google

N° 487.

1475 (Juni 30) opten lesten dach van Junio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Heinryc van Coelmont een cijns van 2 marken 's jaars uit de helft van twee huizen *in die pausruwe* tusschen het erf van Emele van den Ketel en dat van Lees Woufs aan Johan Wyx overdraagt ingevolge schepenbrief daar over handelende, waarbij hij ook beloofd heeft gedurende een jaar en dag elke vordering op dien cijns te zullen afweren en onder verband zijner goederen verklaart dat gemelde huizen buiten dien met niets anders bezwaard zijn dan met eenen cijns van 12 schellingen en Johan Wyx die 2 marken cijns overdraagt aan het *godshuys ende cloester jouffrouwen van Rekem* in handen van Heynric van Oere prior van dat klooster volgens overeenkomst met Aeghte Nys religieuse van dat klooster en de overige religieuzen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gillis vander Sargien en Heynryc van Gelke. — Zegels afgevallen.

N° 488 (D).

1477 (Februari 28) des leestens daichs inden Broemoent.

Schep. v. M. oorkonden, dat Collart Ernoult als momboor zijner echtgenoote Marye, als vruchtgebruiker en Merten Soeres zoon dezer en ongehuwd als *eyn rechte erffgenaem* aan Wilhem van den Berghe, Elyzabetthe zijne huisvrouw en hun beider erven een jaarcijns van 1 mark te beuren half met Kerstmis en half met St. Jan Baptist uit een erf gelegen tegenover de *pesterie* van O. L. Vrouw kapittel en tusschen de erven van Jehenne Mengelers en die stoeff behoorende *ant honysken* (?) overdraagt, en verklaart hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Marye.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Clut en Lambrecht van Lynde.

Digitized by Google

N° 489.

1477 (Maart 23) des Sondaichs noe halfvasten te weten den XXIII dach vanden Meert.

Meier en laten van den laathof van O. L. Vrouw kapittel oorkonden, dat Johan Pauwels hun meier namens voornoemd kapittel wegens achterstallige pacht op Johan Hubrechtz hun medelaat heeft doen uitwinnen acht groote roeden akkerland in twee perceelen gelegen, te weten het eene van 6 groote roeden *opten morendael* tusschen het erf van Reyner Scroeders kinderen naar den kant van Riempst en het erf van Pouwel Heynens naar den kant van Maastricht en het tweede van 2 groote roeden gelegen *opt langenholt* tusschen het erf van Johan Pauwels naar den kant van Canne en dat van Jacob Schol naar den kant van Maastricht en zij het hem voor een jaar toewijzen behoudens ieders recht — *theens dat joer om comen is, he come weder voer ons int recht, men sal hoem dan seggen wat dat recht leert ende cleren sal vanden saken voerts te doen.*

Orig. op perkament. — Meier en laten: Johan Pauwels, meier en laat, Johan Scherff, Johan der Smet, Reiner Box, Cloes Palmartz, Jacob Scholl en Johan Hubrechtz.

Op hun verzoek zegelden *als hun wettig heut* schout en schepenen van den Vroenhof met namen: Gielys vander Saeglen schout en schepen, Johan Clut, Wilhem indie Hage, Johan Clut *int gruythuys*, Henrick van Anstenrade, Heynrich van Gellyck en Heynrich van Ophem. — Zegels in bruine was geschonden. 5, 6 en 8 afgevallen.

N° 490 (D).

1477.

Schout en schepenen der bank en heerlijkheid Borgharen, toebehoorende Margriete van Haemel van *Bornhem* en van *Borcharen* enz. oorkonden, dat Marie de natuurlijke dochter van Dierick Varssen verzoekt in het bezit gesteld te worden van een mud rogge pacht welke haar vader voor haar verkregen had uit 16 bun-

Digitized by Google

ders, 4 groote en 9 kleine roeden akkerland behoorende aan de hoeve *vanden wynghaert* onder Borgharen, en te leveren jaarlijks met het feest van den H. Andreas in het huis naar hare aanwijzing, op kosten en risico van den houder des lands, hetgeen haar geschiedt *met eynre groenre waessen ind metsse met witten elpenbeynen hecht end met allen den recht, dat der scholtit vurschreven haer dat schuldich was te verleenen satse, erffdese en guedese daer in ....*

Orig. op perkament. — Schepenen: Jacop Tallenrecht schout en schepen, Jan Wynantz, Gerit Hoeffman, Jacop Haerdvuyst, Heyn Cupenbender, Jocop Duven en Nys Hardvuyst. — Zegel der schepenbank in bruine was gebroken.

N⁰ 491.

1478 (Januari 21) eynendetwyntich daege in Januario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan Elman aan Heynrick vanden Daele, priester en kapellaan van St. Servaas kapittel aldaar. eene jaarlijksche erfrente van 25 schell. uit het huis in de *Capuynstroet* door hem bewoond tusschen het huis van wijlen Woulter Snackart en dat van St. Jacobs gasthuis overdraagt, belooft hem tegen elke rechtmatige *aensprocke ende calangie* te vrijwaren zooals behoorlijk is en verklaart dat het huis buitendien nog belast is met drie marken erfcijns, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Heeze en Lambrecht van Lynde. — Zegels: 1. in bruine was geschonden; 2. afgevallen.

N⁰ 492.

1478 (April 5) des vyffden daichs in Aprill.

Meier en laten van het laathof van O. L. Vrouw kapittel oorkonden, dat zij aan voornoemd kapittel de perceelen land vermeld in den brief waardoor deze gestoken is definitief toewijzen om het *te helden, te hebben ende te besitten gelyck honnen anderen properen*

Digitized by Google

erfgulden, onder beding dat eyn recht erffgenoem het zal kunnen *loessen, quyten* ende bescudden tusschen nu en daags na het feest van Sint Servaas te weten 14 Mei. *Want wyr meier en loeten vurgenoempt van alden rechten ende hercommen gewoenlyck syn soe wannie eynge partye van onss beghert breeve te hebben dat wir dan die saken sculdich syn te brengen aen scoutet ende scepenen shoeffs van Lenculen ende dat sy die brieve als ons wettich heut voer ons te siegelen plegen, soe hebben wir die saken aen hon bracht ende bidden dat sy honne siegele als haff heran willen hangen ....*

Orig. op perkament. — Meier en laten: als van den brief van 20 Maart 1477 (n. 489). Schout en schepenen van Lenculen ook als van dien brief.

N.B. Transfix van den brief van 20 Maart 1477.

N° 493.

1478 (Mei 28) achtendetwyntich daghe inden Meye.

Schep. v. M. oorkonden, dat Lambrecht Kyven, weduwnaar, aan Willem Berden en zijne echtgenoote Maria Lambrecht's dochter, en hun erven een jaarlijkschen erfcijns van twee marken te beuren half met het feest van St. Jan Baptist en half met Kerstmis uit zijn huis *op den pleyn* tusschen dat van Lambrecht van Syttert, *der pelser* en dat van Gysse vander Assche overdraagt, belooft hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en onder verband zijner goederen verklaart dat bovendien dat huis met niets anders bezwaard is dan met eenen cijns van 8 marken en 5 schellingen en Gysse Kyuwen, Jan van Wendeggen als man en momboor zijner echtgenoote Aleyde, Lenert van Eyck als man en momboor zijner echtgenoote Agnese, en Lysbet dochter van Lambrecht voornoemd verklaren voor die 2 marken cijns „guede deylinghe" te hebben aan andere erfgoederen en daar op geen recht te hebben of te houden onder verband hunner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht van Lynde en Arnt van Noyrtbeeke. — Zegels in bruine was geschonden.

Digitized by Google

N° 494.

1478 (Juni 18) des achtheenden daechs van Junio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Willem Berden, als momboor zijner echtgenoote den cijns van twee marken, waarvan melding in den brief waardoor deze gestoken is, aan Heynryck van den Dale, priester en kapellaan van Sint-Servaas aldaar, overdraagt, verklaart dat het erf waarop die cijns gevestigd is met niets anders bezwaard is dan in dien brief vermeld is en belooft die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Marie, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht van Lynde en Arnt van Noyrtbeke. — Zegels in bruine was: 1. van vair met een band beladen met drie lelies naast elkaar; het schild gehouden door een leeuw; omschrift: *S. Lambrecht van Linden;* 2. geschonden.
N.B. Transfix van den brief van 28 Mei 1478 (n. 493).

N° 495 (D).

1478 (October 17) in Octobri des seventheende daigs.

Schout en schepenen der bank en heerlijkheid Heer oorkonden, dat Merthen van den Vels wonende te Wyck aan heer Henrick van Monjouwen *als meister ende in name der bruederschappe van den gemeynen cappellaenen* van O. L. Vrouwe kerk verkoopt en overdraagt eene erfpacht van 12 vaten rogge jaarlijks met het feest van den H. Andreas of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis daaraanvolgende *loss, ledich, vry, komerlois, onbesweirt en ongehindert van alre mallich* te leveren in het huis en op den zolder naar aanwijzing van Henrich voornoemd of zijne opvolgers, en tot onderpand stelt een huis met tuin te Bemelen binnen de heerlijkheid van Heer tegen den hof *vanden vels;* een bunder bouwland *in Ryersdael by den kersboem* naast het erf van Wilhem van Borne en dat der kinderen vanden Veels; ½ bunder akkerland *op schouwerberch* tusschen het erf van heer Wilhem van Heeze en dat van Jonker

Digitized by Google

Arnt vanden Driessche, welke onderpanden houdt de weduwe van Giell Geldolff.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt Brandenberch schout en schepen, Gillis vander Sargien, Peter Duyts, Lambrecht Cloes soen van Ecrelroide, Johan Scheyve van den Veels, Henrick van Gellick en Johan van Elben. — Zegels: dat der schepenbank afgevallen, dat van den schout gebroken.

N⁰ 496.

1479 (Februari 28) achtendetwintich daege inde broemaent.

Rentmeester en schepenen van Lenculen oorkonden, dat Servaes Cannartz als uitvoerder des testaments van Johan van Roethem aan Andries Haegens ten behoeve van zijnen broeder Johan Haegens, rector van het Altaar van den H. Bartholomeus 2e fundatie, in O. L. Vrouwe kerk gelegen, tot stichting eener wekelijksche Mis op dat altaar, de volgende perceelen bouwland onder het rechtsgebied van Lenculen gelegen overgedragen heeft: 35 groote roeden *aenden Koekelemreberch* tusschen land van Johan Thys van Lauffelt naar den kant van Tongeren en het erf van de erven Clois inden Pot; ½ bunder achter Kestelt gelegen tusschen land van Goert van Jesseren en dat van Wouter Pester naar den kant van Maastricht; 19 groote roeden in het *Lauffelre velt* tusschen land van Wilhem Potthem naar den kant van Ryempst en naar den kant van Maastricht naast land der erven Cloes inden Pot; 9 groote roeden tusschen *die steynstrate ende die groet Zoe opten wech te Loedenacken wart* tusschen land der Antonieten van Maastricht en land van Dierick van Schaern naar den kant van Lanaeken en 5 groote roeden *int cauberger velt op die steynstraet* tusschen land van Jonker Johan van Schaluyn *ten Doutsberch wart* en land der *Stommen* van Maastricht, en onder verbintenis zijner tegenwoordige en toekomstige goederen beloofd heeft hem tegen elke vordering te zullen vrijwaren.

---

[1]) In dorso: Desen brieff cost soe aent gericht te siegelen ind aen den clerck te scryven tsamen op twee gryppen.

Uit eene andere noot blijkt dat die pacht later kwam aan de erfgenamen Haerdtvuyst.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen van Lenculen: Johan Clut *inden Heppenart,* Wilhem in die Haege, Gielis van der Sargien, Johan Clut *int Gruythuys,* Heynrich van Anstenroede, Heynrick van Gellick en Heynrick van Ophem.

Zegels: 1 en 4. Een naar rechts klimmende leeuw met gespleten staart; 2. verloren; 3. drie pelgrimsschelpen 2-1; in het rechter vrijkwartier een getand kruis; omschrift: *S. Johan Clut schabini;* 5. Een achtkoppig slangenkruis met hartschild waarop drie koeken; omschrift: *S. Henrick de Anstenrode;* 6. afgevallen; 7. ....; omschrift: *S. Henrich . va . Oppem.*

N⁰ 497 (D).

1479 (Juni 6) in Junio des sessden daigs.

Meier en laten van den gezworen laathof van het kapittel van Sint Maarten te Luik te Eben (*Embems op dit Jecker)* oorkonden, dat hun medelaat Dirick Servoes aan Henrick van Monjouwen als meester der broederschap *van den ghemeynen cappelaenen* van O. L. Vrouw eene jaarlijksche erfpacht van 6 vaten rogge uit een perceel bouwland gelegen ter plaatse *alle sapynet te Romont* tusschen land van Gerar Salvem, dat van Michiel Salvem en dat van Collar Pirar verkoopt en overdraagt.

Orig. op perkament. — Meier en laten: Johan Bevertz meier, Melot van Roesmer, Dirick Servoes, Bertram Hagens, Collart Bechet, Johan van Roesmer, Machiel Salveur en Collart Pirar.

N.B. Het stuk heeft door vocht veel geleden en heeft op een paar plaatsen gaten.

N⁰ 498 (D).

1479 (September 13) des dertiende daechs Septembris.

Acte van Johannes Rampaert notaris van het kapittel van O. L. Vrouw, waarbij de deken van dat kapittel Henricus Rumpst[1]) en

[1]) Henricus Riempst kanunnik reeds vermeld in 1446 en als deken in 1469 stierf in 1492; hij werd opgevolgd door Petrus Caldebrenner, die wellicht scholaster werd gekozen na den dood van Henricus Dass in 1451.

Digitized by Google

de kanunniken met name Johannes de Monte zanger,[1]) Petrus Caldebrender scholaster, Anthonius de Buyten,[2]) Gerardus Pyl,[3]) Johannes de Hoeps,[4]) Theodericus de Vivario[5]) en Egidius de Ponte,[6]) *redelich, rechtverdelyck ende wetlyck* .. om *noetsaken der incorporatien der kerken* van Wuestherck bisdom Luik aan Arnolt van Meroide[7]) kanunnik van Luik en proost hunner kerk eene erfelijke jaarrente van 12 gouden rijnsche keurvorster gulden verkoopen, onder beding dat, zoo men in gebreke mocht blijven die rente op tijd te betalen, dan Arnolt voornoemd of zijne erven dagelijks ten hunnen koste verteeren mag of mogen een engelschen *stoeter* totdat de rente is betaald *ende daertoe mach hee of sy op onsen gueden ende erven voirgenoempt vervolgen met commer, rechte geistelyck off werentlyck wye hem oft hon dat genoegen sal ende soe wat cost, schade oft hynder hee off sy dar om lyden oft cryghen, den sullen wir hem oft hon geloeven synen off haeren sympelen woirden sonder eynighe eyde dar om te doene oft ander geverde oft hantteringhe te hebben ende denselven cost, schade, ende teringhe metten principalen tweelf golden Rynschen gulden soelen wir hem oft hon guetlyck ende lyflyck betalen ende geven op verbentenisse ons erfs ende guetz voorgenoemt* ....

Daarbij waren als *geloeffelike* getuigen tegenwoordig: Jan Makart priester en Johannes van Bodinghen rentmeester.

---

[1]) Johannes de Monte wordt in 1462 reeds genoemd en stierf in 1481.

[2]) Anthonius van Buyten nog vermeld in 1501.

[3]) Gerardus Pyl voor het eerst als kanunnik vermeld in 1454, overleed in 1480.

[4]) Johannes Hoeps nog vermeld in 1503.

[5]) Theodoricus de Vivario of van Wyer vonden wij vermeld in 1464 en overleed in 1487.

[6]) Egidius de Ponte zou gestorven zijn in 1488; G. D. Franquinet, *Beredeneerde inventaris der oorkonden en bescheiden van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht,* deel I bl. 388 noemt hem Everardus de Ponte.

[7]) Arnoldus baron van Merode was zoon van Ricaldus II baron van Merode de Frentz en van barones Beatrix van Petersheim, vrouwe van Oorschot, Hilvarenbeek en Leefdael. Ten gevolge van een ruil met zijn broeder Ricaldus van Merode verkreeg hij diens prebende van het kathedraal kapittel van Luik. Aan de universiteit van Orleans behaalde hij het baccalaureaat in de rechten en de genealogen geven hem de waardigheden van Kamerheer van paus Eugenius IV en van Nicolaes V, Kanunnik van Utrecht en van Aken, proost van O. L. Vrouw van Maastricht en van den H. Georgius te Wassenberg en deken van Leuven in 1456. Hij overleed 22 Augustus 1487 en werd te Aken begraven in de kapel van den H. Nicolaus.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Zegel van het kapittel in bruine was gebroken.

N⁰ 499.

1480 (Januari 15) inden loemoent des vyfftheende daigs.

Schout en schepenen van Bemelen, behoorende aan het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht oorkonden, dat Johan Belten aan meester Dirick vanden Wyer en Gillis de Ponte, kanunniken van voornoemd kapittel, verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van ½ mud rogge, pacht van Bemelen en maat van Maastricht, uit zijn huis met hoeve gelegen *op dat overste roet* naast het huis met erf van Griet Moirss te *Berger bossche wart* en naar den kant *des woeffs huys* naast dat van Kathryne Weeckmans en *uytgoende op die stroet,* telken jare met het feest van Sint Andries te leveren *loss, ledich, vry, komerloes, ombezweert end ongehindert van alre mallich* binnen Maastricht in een huis en op den zolder naar hunne aanwijzing en zij daarna die pacht overdragen aan deken en kapittel van O. L. Vrouw voornoemd die in het bezit daarvan gesteld worden in den persoon van hun medekanunnik Johan van Hese.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyffart van den Veels schout, Henrick Bemelmans, Wilhem Brull, Jan Kauff, Frambach van Berghe, Lenss van der Blyt en Arnt Brandenberch. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

N⁰ 500.

1480 (Februari 14) op des guden sinte Valentyns dach.

Schep. v. M. oorkonden, dat Ide Wouters, als vruchtgebruikster en hare kinderen Jocop, Vyncensius en Kathryne als *recht erff-*

---

[1]) In dorso: *Diesen brieff cost aent ghericht voer honne rechten te siegelen vyfftheen stuver, item den clerck sess stuver.* .... Met eene latere hand: *pro anniversariis domini Florencii de Valle, sue matris et T. de Vivario, videlicet pro T. VI vasa siliginis, pro anniversario domini Florencii V vasa et pro matre ejusdem domini Florencii unum vas.*

Digitized by Google

genamen aan Peter van Asten en zijne erven een jaarlijkschen erfcijns van 2 marken,[1]) half met Sint Jan-Baptist en half met Kerstmis te beuren uit het huis van Willem Ketelbueter *op den veemerckt*[2]) tusschen het huis van Goeswyn Bartschere en *die logenporte* overdragen, onder beding hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en Jocop en Vyncensius beloven hunne respectieve echtgenoote Margriete en Gertrude die overdracht te zullen doen goedkeuren, alles onder verband hunner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt vander Molen en Heynryck van Anstenroyde. — Zegels: 1. in bruine was: een karbonkel met een geblokt hartschild waarop een band; omschrift: *Si. Arnoldi de Moledino.*

N° 501 (D).

1481 (Januari 24) inden loemoent des vierendetwintichsten daichs.

Schout en schepenen van Heer, bank van St. Servaaskapittel te Maastricht, oorkonden, dat Ausem Ackerman wonend *opt gasthuys* aan Zilie Goltsmeitz weduwe van Dirik van Lichtenborch verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van een mud rogge, pacht van Heer en maat van Maastricht, te betalen met het feest van den H. Andreas of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis en te leveren in het huis en op den zolder naar verkiezing van Zilie, hare erfgenamen en nakomelingen, te beuren uit 36 bunders land in een perceel gelegen op *sint Servoes berch achter cleynen Welpsdaell* tusschen land van Peter Ackerman, van het klooster van St. Gerlach, van de kinderen Weekemans en uit twee bunders land geheeten *vanden bongart,* met de belofte haar gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en de verklaring dat met den gewonen landcijns het land nog bezwaard is met 6 Maastrichter mudden erfpacht waarvan 4 ten behoeve van

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt, dat naderhand dien cijns door Petronella van Asten geschonken is aan de broederschap van kapellanen van O. L. Vrouwekerk.

[2]) De *Veemarkt,* een gedeelte van den *Saterdagsmarkt* was gelegen binnen den ouden wal die in de richting van de Groote Gracht naar de Kleine Gracht liep, vóór of dicht bij de *Logenporte,* die bij den ingang der Kleine gracht stond.

Digitized by Google

het kapittel van St. Servaas voornoemd en de twee overigen ten behoeve van den broeder en de zuster van Ausem voornoemd, en zij haar in het bezit dier pacht stellen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt Brandenberch schout en schepen, Gillis vander Sargien, Peter Duyts, Lambrecht Lambrecht Cloes soen van Eckelroide, Johan Scheyve schout te Bemelen, Henrick van Gellick en Johan van Elben. — Van het zegel der schepenbank nog slechts een klein brokstuk over.
N.B. Met transfixbrief van 15 Maart 1483 (reg. n. 510).

N° 502.

1481 (Februari 15) vyfftheen daghe in Sporkille.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Heynryck Pickert ten behoeve der *presensien op den groten koor tonsser Lieven Vrouwen Tricht ende ouch in behoeff onsser Liever Vrouwen Loff ouch in onsser Liever Vrouwen Kerk gelegen* eene erfpacht van 12 vaten rogge, betaalbaar met het feest van den H. Andreas en te leveren in het huis of op den zolder naar aanwijzing der bezitters dier *presencien* en lof op risico, kosten enz. van den houder des onderpands en te beuren uit een perceel land van ongeveer 7 groote roeden *te Bevortz* tusschen land van het gasthuis van St. Pieter en land van jonker van Lichtenborch, overdraagt, met inachtneming der rechtsgebruiken hunner schepenbank en zij heer Heynryck van Monjouwen, kapelaan van voornoemd kapittel, namens die beide functiën in het bezit dier pacht stellen met behoud van ieders rechten.

Orig. op perkament. — Schepenen: Herman van Eyneten, stadhouder van den schout, en schepen, Peter Broetzen, Mychiele Zerees, Goert Huen, Sander van Sybde, Lambrecht van Mobertingen *naturlich* van Peter voornoemd, Goeswyn vanden Kampe. — Zegels afgevallen.

N° 503 (D).

1481 (Februari 17) in Februario des seventhiende daichs.

Schout en schepenen van den gezworen laathof van het kapittel van St. Servaas te Maastricht gelegen te Sichen *(Zichen)* oorkon-

Digitized by Google

den, dat nu wijlen Jan Paîmen van Zichen, volgens mededeeling van den schout van Sichen Arnt Brandenberch, Willem Bettge en Ogier van Wange oudste schepenen, *die dat aen ons als volgericht aenbracht hebben noe dat sulke andere scepenen shoeffs voerscreven van leven ter doet comen syn* aan heer Henric van Monjougen, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht, ten behoeve *der cotidiane presencien op den choer dier* kerk verkocht en overgedragen heeft eene jaarlijksche erfrente van 10 vaten rogge, te leveren met het feest van den H. Andreas te Maastricht op den zolder naar verkiezen van den rentmeester dier presentien, uit 1½ bunder in een perceel achter *Jans hoeff* gelegen tusschen land van deken en kapittel van St. Servaas voornoemd *opt heut* naar den kant van Riempst, land van Herman Hoen *opt heut* naar den kant der Jeker en aan *die gemeyn souwe* naar den kant van Maastricht, en zij Henric voornoemd in het bezit dier rente stellen met inachtneming der gebruiken hunner schepenbank.

In plaats van Pouwels Palmarts zegelt Bertram Hagels.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt Brandeberch, schout en schepen, Willem Bettge, Ogier van Wange, Herman Hoen, Bertram Hagels, Jan Smeet van *Hoekelem* en Pouwels Palmarts. — Zegels: 1. in bruine was, gebroken; 3. geschonden, in bruine was, acht ringen 3-3-2 in het schildhoofd een barensteel; omschrift: .. *Ogir . de Wang;* 4. Een naar rechts klimmende leeuw; in den schildvoet een vierblad; de overigen afgevallen.

N° 504.

1481 (September 10) thiene daege Septembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Heynrick Haenen aan Kerstioen vanden Ketel, zijne echtgenoote Aleyde en hun beider kinderen een mark erflijken jaarcijns uit zijn woonhuis *in die gracht straet* tusschen het erf van Lyenart Bourmans en dat van Elizabeth Neven overdraagt, belooft hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren en verklaart dat het huis met niets meer bezwaard is dan met eenen erfcijns van 15 schel. met de belofte tevens die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Margriete, alles onder verband zijner goederen.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynrick van Anstenroede en Heynrick van Gellick. — Zegels afgevallen. Met een transfix van 25 April 1494.

N° 505 (D).

1481 (November 22) des tweendetwyntichsten dachs in Novembri.

Schout en schepenen van St. Pieter bij Maastricht oorkonden, dat Herman Olysleger als man en momboor zijner echtgenoote Mechtilde, dochter van Herman Dries, aan heer Johan Wagemans, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht, ten behoeve der broederschap van kapellanen dier kerk, een mud rogge erfpacht, maat van Maastricht, leverbaar aldaar met het feest van den H. Andreas, uit eenen volmolen te Nekum *Nyekum* behoorende aan Herman voornoemd of aan zijne moeder en uit 2½ bunder bouwland en weide vóór dien molen gelegen tusschen de *gemeyne stroet* en het erf van Gyeles vander Sargien overdraagt, en belooft de gebruikelijke rechtsformaliteiten te zullen nakomen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Broetz schout en schepen, Gort Huen, Sander van Sybde, Goeswyn van den Kampe, Herman van Eyneten, Mychele Pannesleger en Moes van Herderen. — Zegels: dat van Herman van Eynatten in bruine was nog voor de helft aanwezig; de overige afgevallen.

N° 506 (D).

1482 (Maart 16) op sinte Gertruyden avont.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Thees Munter wonende te Wyck aan Arnt van Ordingen ingezetene van Maastricht verkoopt en overdraagt eene erfpacht van 2 mudden, pacht van Heugem en maat van Maastricht, met Sint-Andreas of uiterlijk O. L. Vrouw Lichtmis te leveren *ombehindert ind ombesweirt van alre mallich* te Maastricht in het huis en op den zolder naar verkiezen van zijne erven en te beuren uit 7 bunders akkerland *binnen de heerlicheit ind gericht van Hoegem* in meerdere perceelen

Digitized by Google

gelegen: 1½ bunder *int prier* tegenover *Caster* geheeten *op die savell kuyl* naast eene weide van den *voegelsanck* naar den kant der Maas en naar den kant van Heugem naast land *der pastoerschappe* van Heugem en naar den kant van Gronsveld naast land van Nelis Papen; daarbij 5 groote roeden land naast dat van Ruylken *der Korver* te Wyck en land van Jocob van Buele naar den kant der Maas; 2 bunders gelegen aan den *auwen wech daer men te Oest wart gheit* naast land van Jocob van Buele en naar den kant van Maastricht naast land van Nelis Papen van Oest; daarbij 1 bunder meer naar den kant van Heugem naar den kant van Oest naast land van Jacob van Buele en naar den kant der Maas naast land der kerk van Heugem *te lanx ten auwen wech* voormeld; aan den weg meer naar den kant van Heugem 1½ bunder naast land van Johan Clutz naar den kant van Heugem en naar den kant van het broek land vander Waerden en naar den kant van Oost land der kerk van Heugem; tegenover dit laatste perceel 2 groote roeden naast land van Peter van Heese naar den kant van Oost en land van Jan *aen die Kircke* naar den kant van Heugem; 1 morgen *opten Kapenberch opten Gronselre wech lanx schietende* tusschen land vander Waerden; ½ bunder ter plaatse geheeten *opten dueme* naast land vander Waerden naar den kant van Gronsveld en naar den kant der Maas naast het perceel vander Waerden voormeld en naar den kant van Heugem naast land der kinderen van Jan *aen die Kircke;* dat Thees verklaart dat deze perceelen buitendien bezwaard zijn met 7 vaten rogge en met den gewonen landcijns en zij Arnt voornoemd in het bezit dier erfpacht stellen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van den Veels *den men noempt* Scheiffart, schout en schepen, Peter Cloes van Heugem, Johan Mor van Gronsveld, Reyner ven Berne, Johan van Ewen, Arnt Brandenberch en Dirick Braetz. — Zegel der schepenbank in bruine was: den H. Aartsengel Michael den duivel vertredend, wiens muil hij met zijne lans doorsteekt; omschrift: *Sigillum der* (banc van) *Hoegem.*

N° 507.

1482 (April 15) inden Aprill des vyfftheenden daigs.

Schout en schepenen van Bemelen oorkonden, dat Lambrecht Lenssen aan Johannes van Boedingen als rentmeester van

Digitized by Google

het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht verkoopt en overdraagt eene erfpacht van 6 vaten rogge 's jaars te leveren met Sint-Andreas of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis op zijn *cost, anxt, arbeit ind voeringe,* van zijne erven of van den houder des pands uit een bunder los akkerland te Bemelen gelegen *opten cruyss steynwech* naar den kant van het gasthuis naast land der kinderen van Claes vanden Gasthuys, *aen dat voerheuft ten velde waert* naast land dezer en naar den kant van Blijt (Terblijt) den straatweg, *steynwech,* en naar den kant van Bemelen naast land van den schout Scheyven voornoemd, belooft de gebruikelijke formaliteiten te zullen nakomen en verklaart dat het land buitendien met niets bezwaard is dan met *synen gewoenlichen lant cheyss,* alles onder verband zijner bezittingen en zij Johannes ten behoeve van het kapittel in het bezit dier pacht stellen.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van den Veels geheeten Scheyffart schout, Heyn Bemelmans, Johan Kauff, Peter Hannen, Wilhem Beul, Frambach van Berge en Arnt Brandenberch. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

N° 508.

1482 (Juni 2) des tweeden dachs in Junio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jocop van Lent *soelmeker* aan Matheus Herben *scholmeyster* van Sint-Servaas kapittel ten behoeve van het altaar ter eere van het H. Kruis in de O. L. Vrouwe kerk 1½ mark jaar- en erfcijns uit zijn huis in de *swolffstroet* tusschen dat van Pouwels Azenarii en dat van meester Gylis Pelres overdraagt, belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Dylle en verklaart dat buitendien op dat huis gevestigd zijn 2 marken en 15 schellingen.

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat van de 6 vaten vijf bestemd werden voor het jaargetijde van Johannes de Monte, cantor en kanunnik van O. L. Vrouw kapittel en het 6e voor het jaargetijde van Johannes Stippeleer, kapellaan van dat kapittel.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Heze en Lambrecht van Lynde. — Zegels: 1. afgevallen; 2. in groene was voor de helft aanwezig.

N° 509 (D).

1482 (Juni 15) inden broemoent des vyfftheende daigs.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Thees Munter te Wyck aan Henrick Wagemans verkoopt en overdraagt 2 mud rogge erfpacht, pacht van Heugem en maat van Maastricht, op de gebruikelijke wijze en voorwaarden te leveren met het feest van den H. Andreas of uiterlijk O. L. Vrouw Lichtmis uit zijn huis en tuin met verdere toebehooren te Heugem *voir op die Maese*, naast dat van Gile *der bruwer* naar de zijde opwaarts, dat van Cloess Hallerts naar den kant van Maastricht en dat van Jocob Kanneman naar den kant van Cadier; en 7 bunder bouwland in de volgende perceelen: 1½ bunder *int prier* tegenover Castert gelegen en geheeten *op die savelkuyll* naast eene weide van den *voegelsanck* naar den kant der Maas, naar den kant van Heugem naast land van den pastoor dier parochie en naar den kant van Gronsveld naast land van Nelis Papen; daarbij 5 groote roeden naast land van Ruylken Korver van Wyck en land van Jocob van Buele naar den kant der Maas; 2 bunder gelegen *aenden auwen wech* naar Oost, naar den kant der Maas naast land van Jocob van Buell en naar den kant van Oost naast land van Nelis Papen; daarbij meer naar den kant van Heugem 1 bunder naast land van Jocob van Buell naar den kant van Oost, naar den kant der Maas en aan den ouden weg naast land der kerk van Heugem; aan dien ouden weg meer naar den kant van Heugem 1½ bunder, naast land van Jan Clut naar den kant van Heugem, naar den kant *ten broeck* naast land vander Waerden en naar den kant van Oost naast land der kerk van Heugem; tegenover dit perceel 2 groote roeden naast land van Peter van Heeze naar den kant van Oost en naar den kant van Heugem land van Jan *aen die Kirke;* 1 morgen *opten kapenberch op ten Gronselre wech lanx schietende* tusschen land vander Waerden; ½ bunder ter plaatse *opten dueme* geheeten naast land vander Waerden naar den kant van Gronsveld en

Digitized by Google

naar den kant der Maas; dat hij verklaart dat op die perceelen land buitendien nog gevestigd zijn de gewone landcijns en twee mud en 7 vaten rogge en zij Henrick in het bezit dier pacht stellen als in *syn wettich proper erve ind gued* met inachtneming der rechten, gebruiken en *sollempniteiten* hunner bank.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van den Veels geheeten Scheyffart, schout en schepen, Peter Cloes van Heugem, Johan Mor van Gronsveld, Reyner van Berne, Johan van Ewen, Arnt Brandenberch, Dirick Braetz. — Zegel der schepenbank afgevallen.

N° 510 (D).

1483 (Maart 15) inden moent van Mert des vyfftheenden daigs.

Schout en schepenen van Heer oorkonden, dat Zilie Goltsmetz weduwe van Dirix van Lichtenborch de pacht van een mud rogge 's jaars vermeld in den hoofdbrief waardoor deze gestoken is aan Jannes van Boedingen, rentmeester van deken en kapittel van O. L. Vrouw, ten behoeve der *gemeynre presencien opten koer ind van wegen der tweder fundacien des altaers vanden gueden sinte Johan ewangelisten*[1]) in de kerk van O. L. Vrouw gelegen, overdragen, te leveren volgens aangifte in dien hoofdbrief.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt Brandenberch, schout en schepen, Gillis vander Sargien, Lambrecht Lambrecht Cloes soen van Eckelroide, Henrick van Gellick, Johan van Elben, Conrart indie Haege en Lambrecht van Lynde. — Zegel der schepenbank afgevallen, dat van den schout in bruine was geschonden en onduidelijk.

N.B. Transfix van den brief van 24 Januari 1481 (reg. n. 501).

N° 511.

1483 (Juli 9) des nogendes dachs vander mont van Julio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Herman Alertz aan heer Tylman van Elst, kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve der broe-

[1]) Uit de aanteekening in dorso blijkt, dat dit altaar gelegen was bij den omgang der kerk .... *staende bi den omganck.*

Digitized by Google

derschap van kapellanen dier kerk, een erfcijns van 1 mark 's jaars van de 5 marrken welke hij beurt uit twee naast elkander gelegen huizen op de veemarkt tusschen het huis geheeten *den capryn*[1]) en dat van Jan Thybus *der scroder* overdraagt, belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordrering te zullen vrijwaren en zijne echtgenoote *doe bye te brengen inder selver wys doen te vertyen* zoo zulks noodig mocht zijn, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henryck van Gellick *ten alden moer* en Henryck van Gellick *by den Vrythoff.* — Zegels afgevallen.

N° 512.

1483 (November 17) seventheen dage Novembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Dierick Broetz aan Johan Hugen en Herman van Brede, uitvoerders des testaments van Marie Reybots, tot stichting eener H. Mis *die men ondernymen* zal in de Sint-Nicolaas kerk door haar getesteerd, 1½ mark 's jaars uit het huis van Reyner Vrerix *in die jodenstraet* tusschen dat van Wouter in die Hage en dat van Johan Nys overdraagt, met de belofte hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren en die overdracht te doen goedkeuren door zijne echtgenoote Kathryne, alles onder verband zijner *guede, erve ende gereyde* zoo tegenwoordige als toekomende.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Ewen en Ghysbrecht Lamboy. — Zegels: 1. in bruine was: gedeeld boven eene halve heraldische lelie, onder ledig (?); kuiphelm; helmteeken: de lelie van het schild tusschen een hertengewei; omschrift: *S. Johan van Ewen;* 2. in bruine was gebroken.
N.B. Met transfix van 1483 November 19.

N° 513.

1483 (November 19) nogentheenden dachz Novembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Peter Broetz aan Jan Hugen en Herman van Brede als *testamenture* van Marie Reybots ten

[1]) *Capryn, capruyn, caproen* = kop, muts, kaper enz.

Digitized by Google

behoeve *eynre meessen die selve Marie geordenyert heet tot eynre messen tsinter Cloes bennen der stat vurscreven noe luyde hors testaments,* 1½ mark jaarcijns uit het huis vermeld in den brief waardoor deze gestoken is, overdraagt, belooft de gebruikelijke formaliteiten te zullen nakomen en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Lysbette alles onder verband zijner goederen[1]).

Orig. op perkament. — Schepenen: Ghysbrecht Lamboye en Reyner Pronen. — Zegels: 1. in bruine was; 2. gebroken.
N.B. Transfix van den brief van 1483 November 17 (reg. n. 512).

N° 514.

1483 (December 15) des vyfftheenden dachs van Decembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat Gerit Hogems, vleeschhouwer, aan Johan Hugen en Herman van Brede, uitvoerders des testaments van Marie Reybots tot stichting van een H. Mis in de St. Nicolaas kerk dier stad, door haar bij testament geordend, 2 marken en 8 schell. erfelijken grondcijns, waarvan 24 schel. uit een huis *inden stock* (de Stokstraat) toebehoorend aan *eynen geheyten Lenert* Zerees *naturlich,* tusschen diens huis en dat van Wolff *der becker* en de overige 24 schell. uit het huis van Goris Louweren ook in de Stokstraat gelegen tusschen het huis van Meus *pannesleger* en dat van Lenert voornoemd, overdraagt, belooft de gewone rechtsgebruiken te zullen nakomen en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Gertrude, waartoe hij zijne goederen tot pand stelt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henryck van Gellick *inden aldenmoer* en Reyner Pronen. — Zegels: 1. afgevallen; 2. in bruine was, 3 voetangels 2-1, in den hartpunt eene roos; het schild gehouden door eene vrouw; omschrift: *S. Reiner Pruenen.*

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat die H. Mis gesticht was ter eere de Allerheiligste Drievuldigheid, *ad opus misse sancte et individue Trinitatis.* — Van eene latere hand erbij geschreven: joedestraet.

Digitized by Google

N⁰ 515.

1483 (December 23) des dryendetwyntichsten dachs van December.

Schep. v. M. oorkonden, dat Willem van Bolre, verver, aan Johan Hugen en Herman van Brede als uitvoerders des testaments van Marie Rybotz ten behoeve der H. Mis, in de St. Nicolaaskerk door haar bij testament gesticht, een grondcijns van 3 marken 's jaars uit het huis van Ghysse Bessemeer op de Houtmarkt tusschen het huis van wijlen Peter Nyven en het kerkhof van St. Matthias overdraagt, onder belofte de rechtsgebruiken te zullen nakomen en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Aleyde onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henryck van Gellick en Ghysbrecht Lamboy. — Zegels: 1. in bruine was: in het schildhoofd twee rozen naast elkaar; 2. in bruine was, een band, in het rechter bovenkanton drie tweelingsbalken; het schild gehouden door een griffioen; omschrift: *S. Gysebrecht . Lamboy.*

N⁰ 516.

1484 (Februari 5) vyff dage Februarii.

Schep. v. M. oorkonden, dat Oloff Happart namens zijne echtgenoote Gertruyt aan Hubrech van Vleck, rentmeester der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwekerk ten behoeve dier broederschap een jaar- en erfcijns van 4 marken uit het huis van Johan Lamboy *in den stok* (Stokstraat) tusschen dat van Johan Pannesleger en dat van Wilhem Prysen overdraagt en belooft onder verband zijner goederen de broederschap gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrich van Anstenrade en Johan van Ewen. — Zegels: 1. afgevallen, 2. in bruine was.

---

[1]) In dorso: *littera IIIIor marcarum in trunco;* lager met eene jongere hand: *supra sampson.*

Digitized by Google

N° 517 (D).

1484 (October 17) inder moent October geheyten opden seventheenden daich.

Meier en gezworen laten van den laathof van het kapittel van St. Maarten te Luik gelegen in de heerlijkheid Hees oorkonden, dat Wilhem Stas van Millen, aan Houbrecht van Vleeck rentmeester der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk te Maastricht verkoopt en opdraagt drie bunders en ongeveer vijf groote roeden bouwland te Hees in de volgende perceelen: 4 groote roeden *int tommervelt* naar den kant van Veldwezelt naast land der erven van Lees Bauwens van Maastricht en naar den kant van Roesmeer land van Wilhem van Potthem; 5½ groote roeden *opden lynden pait* naar den kant van Veldweselt naast land van Hanss van Coenegracht en *op dat heut* naar den kant van Hees *der lynden pait;* 20 groote groeden *inden maryn* naar den kant van Hees naast land der Karthuizers van Luik en naar den kant van Veldweselt naast land van Jocop Poes van Maastricht; 15 groote roeden *int bolkarts velt* naar den kant van Veldwezelt naast land van St. Servaaskapittel te Maastricht en naar den kant van Maastricht naast land van Wilhem van Hoemelen en *vuer theudt* Jan Coninx; ½ bunder *boven den wynckel* naar den kant van Hees naast land van Thys Lenarts en naar den kant van Maastricht naast land der *stommen erven;* 6 groote roeden aan den *herwech* naar den kant van Hees naast land der erven Jan Scheyven van Hees en naar den kant van Vleytingen naast dat der erven van Loye Bollen van Vleytingen; 2½ roeden *int noppen velt* naar den kant van Laaffelt naast land van de broederschap voornoemd en naar den kant van Roesmeer naast dat van Wilhem Meyer Lambrechs; 3 groote roeden aan den weg van Maastricht naar den kant dezer stad naast land der *panyster* van St. Lambertus te Luik en naar den kant van Hees naast dat der erven Liebrech van Lodenaken; dat Wilhem Stas verklaart die perceelen met niets anders bezwaard te zijn dan met den *sympelen ende gewoenlyken landcyns* en zij Houbrecht in het bezit van dat land ten behoeve der broederschap voornoemd stellen, *toegedoen ban ende vrede ende allen ander solempniteiten ende behuerlycheit van rechten gelyck daer toe sculdich en behuerlyck was te gheschyeden noe costume ende ghewoente ons hoeffs recht.*

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Laten: Cristioen vanden Ketel meier en laat, Loye Vryents, Wouther Meyers, Marcielis van Lodenaken, Ghys Botscarts, Willem Liebrechs en Pouwel Symens van Heer. — Zegels afgevallen.

Nº 518 (D).

1485 (Februari 27). Schout en schepenen van Heugem geven eene verklaring van de goederen van wijlen Thyl Theyen.

Wir Johan Scheyve vanden Veels, den men noempt Scheyffart inder tyt als schoutit, Peter Cloes van Hoegem, Johan vanden Veels voirschreven, Arnt Brandenberch, Derick Broetz, Lambrecht van Bossenhoven, Henrick van Gellick ind Lenss Clabers als schepenen der banck, herlicheyt ind gericht van Hoegem tubehorende onsen lieven gemynden joncker, joncker Henrick van Bronckhorst ind van Batenborch here tot Gronselt ende tot Rengberch etc. doin kont allen luyden, tuegen ind gestoen mit diesen tiegenwordigen clerenissebrieff, dat voer ons lyfflick komen ind herschenen is Johannes van Boedingen als rentmeester der Eerweerdiger Heren Deeken ind Capittel der Kircken van onsser Liever Vrouwen Triecht, ind heeft van ons begert eyne clerenisse te hebben beschreven ind besiegelt omme syn rechten als antreffende ind ter saecken van zeekeren nachtingen, beleitenissen ind vervolch van recht derselve Johannes als rentmeister voirschreven voer ons aengesat ind gedoen heeft op zeeker gueden ind onderpanden dair uytgestorven is walve Thyl Theyen ind allet wes voer ons geschiet were in onsser hueden inde ontheltenissen liggende is offt in onsen schepenen boeck geteyckent end bescreven mach syn, dair tiegen Gertruydt des selver Thyll Theyen huysvrouw was dach hadden gelyke ons geswoeren boede des voer ons gestanden ind op synen eydt gedragen heeft. Dair op wye schepenen nae onsser bedster ernsticheit ons beroeden ind mit mallich anderen besproecken hebben ind ouch ons schepenen boeck by onsen geswoeren clerck doen visentieren ind oversien van voer tot noe, seggen ind cleren eyndrechtentlichen nae menisse ons schoutiten ind opt verbeteren ons wettichs heufts, dat ons wale kundich is dat Jannes van Boedingen als rentmeester voirgenoempt

Digitized by Google

voer ons comen is ind heeft zeeker nachtinge aengesat ind die vervolcht mit mere anderen bekentenissen ind verbentenissen dair op geschiet syn in formen, voegen ind manieren naebescreven volght: Inden yersten anno dryendtachtentich inden moent Octobri des sevende daigs wesen die schepen Jannes van Boedingen als rentmeister der heeren van Onsser Liever Vrouwen Triecht syn yerste nachtinge op guede ind onderpande haldende is Gertruydt wettige huysvrouw van Thyl Theyen zeeliger noe der banck recht als omme gebreeck van erffpacht noe inhalt synre brieve. Anno etc dryeindtachtentich opter Heilger Elffduysent megden dach[1]) wesen die schepenen Jannes van Boedingen als rentmeister voirscreven syn twede nachtinge op Thyl Theyen achtergeloeten guede noe inhalt der yerster ind noe der banck recht. Anno etc LXXXIII op Dinsdach neest nae sint Hubrechtsdach[2]) wesen die schepenen Jannes van Boedingen syn derde nachtinge op guede Thyl Theyen achtergeloeten heeft noe inhalt der yerster ind twede noe der banck recht ind wesen voert dat men partien dach doen sall tiegen den neesten gedinge betalinge te doen off saisieringe aen te sien noe der banck recht. Anno etc dryeindtachtentich op Dinsdach neest nae Sint Andriesdach[3]) wart Jannes van Boedingen gesasiert ressche ind erde verleent in alsullige guede ind onderpande dair uyt Thyl Theyen gestorven is noe inhalt ind uyt craft synre nachtingen ind aenbrengen des boeden ind voert gewesen die cleyne geboeden te doen op seven, viertheen ind eynendetwyntich schillinge noeder banck recht; Anno etc vierindtachtentich in den loemoent des viertheenden daigs bekande Gertruydt Thyl Theyen huysvrouw was dat sy met Jannes van Boedingen rentmeester tonser Liever Vrouwen Triecht overkomen ind synen moet hebben sall bynnen den neesten vyffthien dagen ind off sy des niet en deit dat alsdan der voirscreven rentmeister syn recht voirt vervolgen sall sonder wieder seggen der selver Gertruyden offt ymants anders ind wart mit orken verbonden noe der banck recht; Anno etc vierindtachtentich op Dinsdach in Februario des theenden daigs, soe bekande Gertruydt wedue walve Thyl Theyen te voldoen ind te betalen aen Jannes van Boedingen als rentmeister der heeren van onser Vrouwen Triecht alsullige rechts cos-

---

[1]) 21 October.
[2]) 12 November.
[3]) 2 December.

Digitized by Google

ten sich bevenden sall derselve Jannes uytgegeven heeft in synre nachtingen ind vervolch van recht bynnen half vasten neest kompt; ind voert noch dat principoel ind achterstedige pechten, dair omme der rentmeister voirscreven genacht heeft bynnen Poesschen dair noe nest volgende soe wes sich dan bevint die pecht gedragende syn. By alsoe oft Gertruyde voirscreven inden yersten oft leesten termyn voirscreven gebrecklick vonden worden ten dage voirgenoempt, dat alsdan der rentmeister voirscreven totten groeten gebot op syn onderpande komen ende gedoen sall werden sonder widerseggen oft allegatien der voirscreven Gertruydt off ymants anders van hoeren wegen aen argelist ind wart mit orken verbonden ind wart in hueden gelacht anno ect. vierintachtentich op Dinsdach neest nae bloeken Poesschen[1]) op eyn wettich voecht gedinge opten selven dach nae dat der boide gestanden heeft die cleyne geboeden op seven, viertheen ind eynendetwintich stuver geschiet te syn, soe wart dats groet gebot opt een gedoen ten versueke Jannes van Boedingen voirgenoempt als opten gueden daer uyt Thill Theyen gestorven is soe uyt craft der nachtingen ind vervolch Jannes voirscreven als ouch overmits den bekentenisse Gertruyden voirgenoempt noeder banck recht. Ind des allet torkonden der woerheit soe hebben wyr schoutit ind schepenen voirgenoempt onsser banck ind hoeffs schepenen siegel, des wyr alle tsamen dagelix gebruyckende syn aen diesen brieff gehangen. Gegeven ind aldus gecleert inden joer ons Heeren duysent vierhondert vyffindtachtentich inden moent Februario des seventhienden daigs.

Orig. op perkament. — Zegels in bruine was gaaf.

N° 519.

1486 (Mei 18) XVIII dage in Meye.

Schout en schepenen van Lenculen oorkonden dat voor hen *in vollen gericht sittende in der denckbanck* Johannes van Boedingen als rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw een erf te Wilre (Oud-Vroenhoven) tusschen dat van het klooster der Wittevrouwen en den weg naar Laaffelt op Dyonis Thielman, Peter en Lysbeth Meyers wegens achterstallige pacht heeft doen uitwinnen

[1]) 27 April.

Digitized by Google

en zij het hem voor een jaar en dag toewijzen, waarna zij hem bekend zullen maken met wat het *recht leert en cleeren sal.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Gielys van der Sargien, Henrick van Anstenrade, Henrick van Gellick, Conrart indie Hage, Arnt Brandenberg en Gielys van Reymerstock. — Zegels in bruine was geschonden en geplet.

N° 520.

1486 (Mei 20) inden moent van Mey des twintichsten daiges.

Meier en schepen van Veldwezelt oorkonden, dat Ghys Sweirtz, wettige zoon van Symon Sweirtz, aan Lees Voirsters *der pester* overdraagt een mud rogge erfpacht, met het feest van den H. Andreas, uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis te leveren binnen Maastricht in het huis en op den zolder naar aanwijzen van Lees, van zijne erven of den houder van dezen brief, uit het huis met hoeve van zijnen vader, doch door hem bewoond gelegen te Kestelt naar den kant van Maastricht naast het erf van jonker Geret van Meroetgen, naar den kant van Canne naast dat van jonker Johan van Kestelt, *stoetende op des heren straet voir aent heuft beneven den groeten poell,* welk huis hem bij huwelijksvoorwaarden toegezegd is om na den dood zijns vaders het te bezitten voor dat mudde rogge 's jaars, en zij hem, zijne echtgenoote Marie en hun beider erven in het bezit dier pacht stellen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Symon Sweirtz meier en schepen, Wynant Moers, Henrick van Gellick *in den Aldenmoer,* Jannes van Boedingen, Lambrecht Moers, Lens Clabers en Wilhem van Hoenselen. — Zegels: 7. in bruine was beschadigd: drie kepers boven elkaar; omschrift: *S. .... van . H..*

N° 521.

1486 (Juli 6) des sessden dachs van Julio alias Hoymont.

Schep. v. M. oorkonden, dat Tylman van Elst, Arion van Heusden en Johan van Stockhem priesters en kapellanen

Digitized by Google

van O. L. Vrouwe kerk en meesters der broederschap van kapellanen dier kerk aan Johan van Lyeke goudsmid, Lysbette zijne vrouw en hun beider erven een huis bij de St. Nicolaaskerk tusschen dat van meester Gielys Coresnyders en dat van Dierick van der Luth voor de jaarlijksche rente van 8 marken[1]) in erfrecht opdragen, beloven hen daarin *hantvast, rastlich ende vredelich* te houden, hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren en verklaren dat buiten dien cijns dat huis met niets meer bezwaard is, alles onder verband der goederen van de broederschap voornoemd en dat Dierick voornoemd belooft van die acht marken telken jare een af te lossen, telkens met het feest van Sint-Jan Baptist waarvoor hij zijne bezittingen verbindt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Heze en Dierick Broetz.

N° 522.

1486 (December 13) des derthiensten daichz Decembri.

Schout en schepenen der bank *van der proestyen des gueden sint Servoes* te Maastricht, oorkonden, dat Willem Halsberch aan Adryaen van Huesden, priester, als meester der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk ten behoeve dier broederschap een jaarlijkschen cijns van 8 marken, half met Kerstmis en half met St. Jan Baptist te beuren uit 23 groote roeden tuingrond hem toebehoorende en gelegen buiten de Tweebergenpoort tusschen het erf van Lambrecht Massijs en dat van Willem Dryens, beenhakker, overdraagt, met inachtneming der rechtsgebruiken hunner bank en met de verklaring dat op die roeden nog gevestigd is een jaarcijns van 1 mark en 20 vaten rogge erfpacht, alles onder verband zijner goederen.[2])

Orig. op perkament. — Schepenen: Aert Brandenberch schout en schepen, Gielys vander Sargien, Reyner Pruenen, Jan Oeslinger, Dieryck van Geleen, Heynryck van Gelck

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat 7 marken gelegateerd zijn door Mees Sloetmekers.

[2]) Uit de noot in dorso blijkt dat die roeden gelegen waren voor de Tweebergenpoort: *ante portam de duobus montibus.*

Digitized by Google

en Coenrart inde Haghe. — Zegels: 3, 5 en 8 afgevallen, de overige in bruine was; 6. een keper, vergezeld in de beide bovenhoeken en in den schildvoet van eene roos; omschrift: *S. Dyeryck : van : Ghelen;* 7. in het schildhoofd twee rozen naast elkaar; helmteeken een (?) tusschen eene antieke vlucht; omschrift: *S. Henrich van Ghelke.*

N⁰ 523.

(1487 April 18) Sous lan de grache de la sainte Nativiteit nostre Seignour Jhesu Crist milhe quatrecens quatrevings et sept de moes davril le dyessewyetiesme jour.

Meier en schepen van den laathof van St. Jacques van Luik te Bitsingen en Rukkelingen *(Bachenge et Rockelinge),* oorkonden. dat Loys de Choukier, kanunnik van O. L. Vrouw te Maastricht en van St. Denis te Luik, aan Johannes de Bodinghen rentmeester van O. L. Vrouw kapittel voornoemd ten behoeve van deszelfs kapellanen in erfrecht overdraagt 4 mudden en 2 sextaren spelt uit: 16 groote en 1 kleine roede akkerland te *Bachenge* ter plaatse *alle tombelle* gelegen tusschen land der erven Gilet de Bachenge en dat der erven le Vorit de Liers; ter plaatse *a berchs* 4 groote roeden tusschen land van het kapittel van St. Jacques en het kathedraal kapittel van Luik; 11 groote roeden ten noorden van *le tombelle* aan den weg naar Fall tusschen land der kapittels van St. Jacques et St. Denis van Luik; 4 groote roeden aan den weg van Rukkelingen naar Fall; 4 groote roeden tusschen land van het kapittel van St. Jacques te Luik en dat van den deken van *Bachenge.*

Orig. op perkament. — Laten: Collanst Bechet, Wilhem de ....., Johan Haustrin (?), Johan Wateneal, Saveneal de Rockelenge, et Cloustrin de Brouchem (?). — Zegels afgevallen.

N⁰ 524 (D).

1487 (Juli 11) in Julio des eelffden daichs.

Schout en schepenen van Sichen, behoorende aan deken en kapittel van St. Servaas te Maastricht, oorkonden, dat Cloes Wy-

Digitized by Google

nants brouwer, *inwoenende poerter* dier stad, aan Hube van Vlieck leerlooier, rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouwekerk dier stad, ten behoeve dezer verkoopt en opdraagt 36 groote roeden lands onverdeeld gelegen in het veld van Sichen, waarvan de helft behoort aan genoemde broederschap, begrensd door land van het kapittel van St. Servaas, van .... van den Bossche en der erven van Cloes Marken (?) en zij Hube voornoemd ten behoeve van genoemde broederschap in het bezit daarvan stellen, met inachtneming der gebruiken hunner schepenbank en met behoud van ieders rechten.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnt Brandeberch schout en schepen, Ogier van Wange, Herman Hoen, Bertram Hagens, Jan Smeet van Hoekelem, Pouwels Palmarts en Houbrecht Hubrechs. — De brief is zeer beschadigd.

N° 525.

1487 (October 18) achthien daige in Octobri.

Schout en schepenen van Lenculen oorkonden, dat zij aan Johannes van Bodingen als rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw het erf waarvan gewag is in den *vernachden brief* waardoor deze gestoken is definitief toewijzen, met het voorbehoud dat een recht erfgename het zal kunnen lossen tot Donderdag na St. Katharina (29 November).

Orig. op perkament. — Schepenen: Gielys vander Sargen, Henrick van Anstenrode, Henrick van Gellick, Coenrart indie Hage, Arnt Brandeberch, Gielys Corensnyder en Gielys van Reymerstock. — De zegels der 6 schepenen die zegelden, zijn gebroken of geplet.

N.B. Transfix van den brief van 18 Mei 1486 (zie n. 519).

N° 526.

1489 (Juli 25) vyffindtwyntich dage Julio.

Schout en schepenen *shoiffs ind dynckbanck* van Meerssen oorkonden, dat Johan van Dailhem de 6 vaten rogge erfpacht welke

Digitized by Google

hij bij beschud van Welter inden Goessenstoeren uit eene weide *op den Kangel dair Johan Wycx ind Lemmen Bailgens*[1]) *die hant ane haven ind hon tuebehuert* aan Mathys van Valkenbergh kapellaan van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht ten behoeve van het O. L. Vrouwenhof in die kerk .. *ind omb der dynst Goitz onsse rliever Vrouwen loff dair mit voirder te bedienen ende te syngee* overdraagt, en zij hun in het bezit daarvan stellen volgens de gebruiken hunner bank, behoudens de rechten van den leenheer en van eenieder *van den (?) wilgen vurgeschiet synde her Mathys verbant met orkonde ende dis hoiffs brieff begiert op honne costen ind Johan van Dailhem mit der siegel gebeden hait, dairomme wir scholtit ind schepen onsse hoeffrechten ontfangen haven ende ter beden beider pairthyen, soe hayne ich Sieger als scholtit vur mynen siegel ind wir schepen noe onsser hoiffs siegel in getuychenis der woirheit hironden ane doen hangen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Sieger van Weirde, schout en schepen, Johan Smiet, Jannes Dierix, Peter Kemerlynck, Meus indie Stiege, Jan Rutten van Schairne en Goissen van Weirde. — Zegels in bruine was: 1. onduidelijk: drie koeken 2-1, in den hartpunt eene ster; helmteeken ?; omschrift: *S. Sieger . van . Wert;* 2. gebroken.

N° 527 (D).

1489 (Augustus 25) des vyffendetwyntichsten dachs in den ouxstmaent.

Schep. v. M. oorkonden, dat Willem van der Linden en Dierick *in tSweirt* te Wyk aan Johan Ghielis, zijne echtgenoote Margriete en hun beider erven een huis gelegen *op den pleyn* tusschen het huis van Heynrick Coumans steenhouwer en dat van Heyn Cuper, voor eenen jaarlijkschen erfcijns van 21 marken opdragen beloven hen in het rustig bezit van dat huis te zullen houden en tegen elke vordering vrijwaren onder verband hunner goederen *van welligen aelingen erffcens voergenoempt der voergenoempte Jan*

[1]) In de noot in dorso worden deze genoemd: Laurentius Wyck en Lambertus Bailjuwen; terwijl uit eene recentere hand blijkt dat die weide 25 roeden bedroeg en half weide en half bouwland was. — In 1735 werd die pacht betaald door Walterus Dolmans.

Digitized by Google

becande aeff te quiten alleen den erffgichteren baete soe wes men bevindt die gedragen sall boven den voercyns den diese guede jaerlix ut geldende syn ende die affte quiten all te samen aen Willem van der Linden vurgenoempt dar om te betalen terstont tot versueck des selven ene merck ende te Kersmisse nest comende vyff merck ende van Kersmisse over enen jaer vyff merck ende dar nae Kersmisse dat ander gebreke, want men bevindt dat gedragen sal igelike merk om ende voer twyntich griepen Triechter paymentz voir den dach sonder cens ende daernae mitten cens alsoe gewoenlyck is.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynrick van Gellick *ten Aldemoer* en Lambrecht van Linde.

N° 528 (D).

1489 (Augustus 26) des seesendetwyntichsten daichs inden oustmaent.

Schep. v. M. oorkonden, dat Willem van der Linden en Dierick int Swert aan Jan Ghielis, zijne echtgenoote Margriete en hunne kinderen een jaarlijkschen erfcijns van 15 marken uit het huis vermeld in den hoofdbrief, waardoor deze is gestoken, overdragen beloven hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, verklaren dat buitendien dat erf nog bezwaard is met eenen erfcijns van 6 marken en hunne echtgenooten Lysbethe en Marie die overdracht te zullen doen goedkeuren, alles onder verband hunner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Gellick *ten Aldenmoer* en Lambrecht van Linde. — Zegels in bruine was: 1. In het schildhoofd twee vijfbladen; omschrift: .. *H. Gerit* ....; 2. afgevallen.

N.B. Transfix van den brief van 25 Augustus 1489.

N° 529.

1489 (December 3) des derden daighs in Decembri.

Schout en schepenen van Meerssen oorkonden, dat Airnolt van Byecht, poorter van Maastricht, ten behoeve der presentien in de

Digitized by Google

kerk van O. L. Vrouw aldaar eene erfpacht van 4 vaten rogge[1]) uit Geritz *erve te Bruecke* te Amby in het dorp gelegen naast het erf van Rutgen Porligemans en dat der erven van Jan Schepers, zulks voor de stichting voor zijn jaargetijde en dat zijner echtgenoote overdraagt en zij Johan Rampart, kanunnik van O. L. Vrouwekerk in het bezit dier pacht stellen ten behoeve der presentien voornoemd met behoud van ieders rechten.

De brief werd bezegeld met het zegel van den schout en dat der schepenbank.

Orig. op perkament. — Schepenen: Sieger van Weirde schout en schepen, Johan Smiet, Jannes Dierix, Peter Kemerlinc, Meus indie Stege, Johan Rutten van Scharn en Goissen van Weirde. — Zegels in bruine was: dat van den schout: drie koeken, 2-1; omschrift: *S. Sieger . van . W. ....*; 2. Zegel der schepenbank Meerssen gebroken: De H. Remigius in bisschoppelijk ornaat, ten voeten uit, de mijter op het hoofd, houdende met de linker hand den kromstaf en met de rechter opgeheven de H. Ampulla waarboven eene duif; aan beide zijden van den Heilige een schild beladen met een gekroonden tweestaartigen leeuw en gedekt door eene valk (Valkenburg).

N° 530.

1490 (April 16) des sesthienden dachs Aprilis.

Schep. v. M. oorkonden, dat Baetz van Holsoet aan Mathys Rentmeisters en Johan Willems, priesters en kapellanen van O. L. Vrouwekerk en *meesteren ende rectoers* der broederschap van kapellanen dier kerk, ten behoeve dier broederschap een jaar- en erfcijns van 16 schel. uit een huis *in den stock*[2]) tusschen het huis van Huben den schoenmaker en de straat overdraagt, belooft goede wering te doen en haar gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Dieryck Broetz en Ghisebrecht Lamboy. — Zegels: in bruine was: 1. drie klaverbladen 2-1; het schild gehouden door een wildeman (?).

---

[1]) In dorso: *littera IIII vasorum siliginis in Amy pro anniversario Arnoldt de Biecht et sue uxoris.*

[2]) In dorso: *XI solidos supra domum Huberti calcificis in trunco.*

Digitized by Google

N° 531 (D).

1490 (April 25) den lesten Sondach van Aprill.

Schout en schepenen der *hoiffs ind dynckbanck* van Meerssen oorkonden, dat Clais zoon van Gerart op ten Pas genaamd van Berchem en zijne echtgenoote Katherine aan Peter *ledertouwer,* zijne echtgenoote Lysebethe en hun erven verkoopen en overdragen eene jaarlijksche *loisspacht* van 12 vaten rogge met het feest van den H. Andreas (30 November) of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis (2 Febr.) daaraanvolgende te leveren *op eyne myle ombganx* Berchem of binnen Maastricht in een huis en op eenen zolder naar keuze van Peter voornoemd op zijn *cost, anxt, arbeit, vorderonge ende verluyst* en tot onderpand stellen eene hoeve *hoeffreide* te Ulestraten van ongeveer 5 morgen, behoord hebbend aan wijlen Walrave van Ulestraeten met de bepaling dat, zoo dit onderpand niet voldoende mocht blijken, hij of zijne erven dat *guetdoene* zullen en Peter, zijne echtgenoote en erven Clais toestaan *altyt wanere sy willen ende konnen off wanere hon dat believen sall* die pacht af te lossen elk vat met 2 rijnsche gulden, elk aan 20 stuiver berekend, en zij Peter *mit allen den rechten ende solempniteten daertue gehoerende ende allit nae costume ende gewoenheit ons hoiffs ende banckrecht* in het bezit dier pacht stellen met behoud van ieders rechten. *Alsoe balde dit geschiet was begheerde Peter dis hoiffs brieff op synen cost ind Clais mit der siegel gebeden hait* ....

Orig. op perkament. — Schepenen: Andries van Pallant schout, Johan Smiet, Sieger van Weirde, Jannes Dierix, Peter Kemerlynck, Meus inder Stiege, Johan Rutten van Schairne en Goissen van Weirde. — Zegels afgevallen.

N° 532.

1490 (Mei 14) des anderen daigs neest nae sint Servaes dach des Heiligen Bisschops.

Schout en schepenen der heerlijkheid en gerecht Opcanne toebehoorende aan het kapittel van St. Maarten te Luik, oorkonden, dat Poess Hermans van Canne aan Dierick Broetz uitvoerder des

Digitized by Google

testaments van wijlen meester Dirix van den Wyer,[1]) kanunnik van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht, ten behoeve der presentien *op ten koer* dier kerk ter vermeerdering van het jaargetijde van den voornoemden kanunnik en dat zijner ouders verkoopt en opdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 9 vaten rogge te leveren telken jare met het feest van den H. Andreas, uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis, *vry, loss, komerloiss, ombesweirt ind ombehindert van alre mallick* binnen Maastricht in het huis en op den zolder naar aanwijzing en te beuren uit 12 groote roeden weide buiten het *valderen* van Canne *neest aent dorpe* naast het erf der erven van Coen van Vilre naar den kant van Eymael en naar den kant van Canne land van den zoon van Thyske Cluckers, met een hoofd aan de Jeker en met het andere naar den kant der straat naast land van Mees Leenen, verklaart dat die roeden buitendien met niets anders bezwaard zijn dan met den gewonen landcijns, en zij Everart van der Bruggen[2]), kanunnik en rentmeester van O. L. Vrouwekerk, in het bezit dier pacht stellen volgens de gebruiken van hunne schepenbank.

Orig. op perkament. — Schepenen: Thomas van den Ketel schout en schepen, Ghis Vrancken, Herman Hoen, Peter Zurees, Ghys Smetz, Arnt Langere en Merck Gheritz. — Zegels in bruine was: 1. een St. Andrieskruis, in het schildhoofd een barensteel; omschrift: *S. . Th. . van den Ketel;* 2. Twee haken (?) in den vorm van een St. Andrieskruis, in den schildvoet de letter g.; omschrift: *S. Ghyse . Vrancken;* 3. een dubbelstaartige klimmende leeuw; omschrift: *S. Herman . Hoen . va . Broeck;* 4. van vair met in den rechter bovenhoek de letter P; omschrift: *S. : Willem van Sorees;* 6. In den rechter bovenhoek eene roos, in den linker bovenhoek en in den schildvoet een ring, in den hartpunt eene vijfpuntige ster; omschrift: *S. Gis . Smeits . van . Can;* 7. eene egge vergezeld in de beide bovenhoeken en in den schildvoet van eene roos; 8. afgevallen.

N° 533 (D).

1490 (November 30) op Sint Andriessommer des heelgen Apostels.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Heynryck Happart aan Michiel Olislegers, zijne echtgenoote Agnese en

[1]) Dirix van den Wyer of Theodericus de Vivario komt als kanunnik reeds voor in 1464 en overleed in 1487.

[2]) Everart van der Bruggen, Everardus de Ponte als kanunnik voor het eerst vermeld in 1488 overleed in 1503.

Digitized by Google

hunne kinderen eene erfpacht van 2 mud rogge, pacht van St. Pieter en maat van Maastricht, uit alle de goederen der hoeve van Liechtenborch waar ook te St. Pieter gelegen *heet sy berch, dael, boschs, bampt, wyngart ende ackerlant* niets uitgezonderd, overdraagt en zij hem in het bezit dier pacht stellen volgens gebruik hunner schepenbank, voor welke pacht voornoemde hoeve met toebehoor tot onderpand wordt gesteld.

Orig. op perkament. — Schepenen: Dieryck Broetz schout en schepen, Goert Hoen, Goesswyn van den Campe, Herman van Eynatten, Michel Pannesleger, Willem Ruebe en Thoemies van Herderen. — Zegels in bruine was: 1 en 2 afgevallen, 3. gebroken; 4. onduidelijk: een rechter schuinbalk vergezeld van 6 merletten aan iederen kant 3; 5. geplet; 6. gebroken, slechts ten deele aanwezig; 7. een zittend eekhoorn naar rechts, houdende met de beide voorpooten opgeheven eene (?); omschrift: .. *oinnes . van . Herderen.*

N° 534.

1490 (December 6) sees daige in Decembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat Goert Rycken pater, Yde Artus moeder, Eermgart van Goch, ondermoeder, Oye van Nederhoeven, Magdaleen van Heythuysen, Katherine van Bonne *procuratrix des goidshuys ende clooster vanden Mechden Driessche* namens haar klooster aan Conrart Schet *moutmeester,* zijne echtgenoote Marye en hun beider erven een jaar- en erfcijns van 13½ marken en 1 schel. waarvan 11 uit het huis den *gulden leeuwe* [1]) aan het Vrijthof tusschen dat der kinderen van Benotyns en dat van Henricx van Gellick *aenden Vrythof,* schepen van Maastricht, en 2½ marken en 1 schel. afkomstig zijn van hun medeschepen Henrick van Gellick *ten alden moer,* overdragen en beloven hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren. alles onder verband der goederen van hun convent.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Anstenrade en Lambrecht Lamboy. — Zegels afgevallen.

---

[1]) De noot in dorso meldt dat de 11 marken gevestigd op het huis *op ten gulden leuwe* 20 November ten overstaan der schepenen Gellick en Calaber gelost zijn door Jan Scheyf van den Veels. — Het jaar wordt niet vermeld.

Digitized by Google

N° 535 (D).

1491 (Mei 16) sestene dage inden Meye.

Schout en schepenen der bank en heerlijkheid Berg. toebehoorende aan deken en kapittel van St. Servaas oorkonden, dat Gerart Offermans van Berg aan zijnen broeder Goedart Offermans voor 7 mudden rogge 's jaars in erfpacht geeft zijn kindsgedeelte hem bij den dood van zijne ouders aangevallen van de goederen bestaande in *huysinge, hoeffreyden, ackerlant, bempde ind weyde* gelegen en beschreven als volgt: 1½ morgen bouwland *vor (?) der smitz* tusschen dit en het land van Lambrecht Frambach; ½ bunder *op ten bornss dorn (?)* tusschen land van Thys Brusten en dat der erven van Dierick Rulant; 1 morgen *opten brusdail* tusschen het land van den pastoor, dat van Thys Brusten; 15½ groote roeden *voir dat dorpe* naast land der kapittelheeren van St. Servaas voornoemd en dat van Frambach; 1 bunder aan Reyner Bossche tusschen *der scheyt* en het erf van Thonis van Nutte; ½ bunder op dat *woffshout* tusschen het erf van Jan Frambach en dat der kinderen van Peter Rueseler; 2½ morgen en 30 kleine roeden gelegen boven *dat gericht* tusschen land der kapittelheeren voornoemd en dat van Lambrecht Frambach; 6 groote roeden land *onder den aldenberch* tusschen land van genoemde kapittelheeren en dat van deze; 3½ morgen land *ane Scharnart* tusschen land der kerk van Berg en dat der erven Jan Frambach; 1 morgen land op *Happartzberch* tusschen land van Lambrecht Frambach en dat van Lysa Kaudenberch; 1 bunder land *op die Liessche groeven* tusschen land van Lambrecht Frambach en dat van de kinderen van Peter Roeseler; 1 groot roede tusschen land der kapittelheeren voornoemd en dat van Jan Frambach; 1 groote morgen *an die blyterheyde,* tusschen *die post* en dat der erven van Lyse Kaldenberch; 1 groote morgen *opten langen acker* tusschen dat van de erven van Lyse voornoemd en dat van Jan Frambach; 11 groote roeden aan deze zijde van *die post* naast land der kapittelheeren van St. Servaas en dat der erven Frambach; 2 bunders en ½ morgen te *Goillem* grenzend aan land der gemeente Berg en dat der erven van Jacob Offermans; 1 bunder en 1 morgen bij het voorgaande tusschen land der erven Peter van Goillem en het voorschreven perceel; 8 groote roeden benoorden *dat mier*

Digitized by Google

naar den kant van Maastricht; 16 groote roeden *anden rastberch* tusschen *der groet gaeffe* en *der baick;* 1 bunder beneden den berg *dar der hairwech doir geyt* tusschen land van de kapittelheeren van St. Servaas ter beide zijden; 4 groote roeden bij het voorgaande perceel naast dat van Peter Lantmaicker; 1 bunder en 1 morgen benoorden *die driessch* tusschen land der kapittelheeren van St. Servaas; 3½ morgen bij *swalen wyden* naast het erf van voornoemde kapittelheeren en land der erven van Lambrecht Frambach; 4 morgen *onder den berch dae der heirwech doer geyt* tusschen land van voornoemde kapittelheeren; 2 morgen bij *die hagen doer der Valkenberger wech doir geyt* tusschen land der erven van Jan Frambach en dat der erven Lambrecht Frambach; 2 morgen benoorden *de coment* tusschen deze en land van Jan Frambach; 2 morgen *op diese syde dat meir* tusschen land der erven Jan Frambach en dat van Goissen Anen; 1½ morgen *an dat meir* tusschen land der erven Jan Frambach; 2 morgen bij het voorgaande tusschen land der erven Lambrecht Frambach en dat der erven Jacob Offermans; 3 morgen *opten Rastberg* tusschen de *grote grave* en land van den bode, welke 9 laatste perceelen te samen uitmaken 6 bunders voor de helft toebehoorende aan den *boegemeker* op de munt te Maastricht; de behuizing van de geheele hoeve *mitter hoeffreiden* gelegen in het dorp van Berg bij de kerk met den grooten en kleinen wijngaard en *der cloet,* met hun toebehooren; de hoeve met de tiende schuur met toebehooren langs de kerk eenerzijds en *die putstiege* anderzijds, welke laatste zaken verheven worden voor de bank van Berg; welke mudden Goedart en zijne erven jaarlijks met het feest van St. Andreas op zijne kosten en risico leveren zullen *eyne myle wechs ombganx den dorpe* van Berg in het huis en op den zolder naar believen van Gerart of zijne erven, en zij Goedart in het bezit daarvan stellen met inachtneming der gewone gebruiken hunner schepenbank.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Frambach schout en schepen, Arnolt Brandenberg, Mathys Bossch, Jan vander Tzargien, Meirten Boenartz, Jan Krane en Peter Wrede. — Zegels afgevallen.

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat van dezen brief en zijn transfix (n. 540) een autenthiek afschrift is voorgebracht in de schepenbank Berg 20 Mei 1575.

Digitized by Google

N° 536.

1491 (Juni 6) des seesden daichs in Junio anders geheiten broemoent.

Schout en schepenen van Vleytingen oorkonden, dat heer Pouwels van der Layck[1]), kanunnik van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht, die de tweede fundatie ter eere van de H.H. Hieronymus en Martinus op het altaar ter eere van den H. Johannes Evangelist *inder crypten onder dat clockhuyss* van O. L. Vrouwekerk met *seker erfftalen van synre patrimonie gueden begoefft ende erfflyke ghedoteert heeft, .. die presentie des choers van synen patrimonie gueden desgelycken ouch wuld begoeven ende provideren met eynen mudde rogge guetz werlychs erffpaichs,* dat mud jaarlijks te leveren door den houder van het onderpand binnen Maastricht in het huis en op den zolder naar aanwijzing van deze, aan heer Johan vander Layck, kapellaan en rector van voornoemde tweede fundatie, en *inden name en van weghen allen der resident heren die presencie aldoe inden choer verdyenen noe recht ghewoenten ende ordinancien der selver kercken vurschreven* overdraagt te beuren uit eene hoeve[2]) met aanhoorigheden te Vleytingen *in die Eerhem stroit vander stroiten totten veld toe geheiten der layckhoeff,* grenzend naar den kant van Tongeren aan het erf der erven Lees Bollen en Liebrecht vanden Biesen wonende te Maastricht aan het Vrijthof en naar den kant van Heer aan de *wenhoef* der erven Lantmeter en zij Johan voornoemd in het bezit dier pacht stellen volgens de rechtsgebruiken hunner schepenbank met behoud van ieders recht *dair van he brieff en siegel van ons begerden om synen recht.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Wilhem Passart schout en schepen, Arnt Brandeberch, Loye Vryents, Loye Bollen, Ghys Schats van Herderen, Thys Jans van Laufelt en Wilhem van Houmelen. — Zegels: 1. in groene was: een inhoeking van boven uitgaande; helmteeken: een uitschietende hond (?) naar rechts met de inhoeking van het schild om den hals; omschrift: *S. Wilhelm Passart;* 2. in bruine was: een gekanteeld kasteel, in het schildhoofd eene vijfpuntige ster; 3. in bruine was, drie zespuntige

---

[1]) Pouwels van der Laeck, Paulus de Lacu vinden wij als kanunnik vermeld reeds in 1486.

[2]) Eene aanteekening in dorso noemt die hoeve *Laerhof;* terwijl in eene noot de krypt genoemd wordt *cripta campanilis.*

Digitized by Google

sterren; omschrift: *S. Loie* ....; 4. in bruine was, gebroken: een band met in het vrijkwartier 3 hoefijzers, 2-1; het schild gehouden door eene vrouw.

N° 537.

1492 (Maart 29) opten negenentwintichsten dagh van Meert.

Schout en schepenen van de heerlijkheid en gerecht van Petersheim oorkonden, dat Lenss Meys *opter wisselen* en Symon Jorith, wonende *int drakenvelt,* gezworenen als momboren hunner echtgenooten, aan heer Heynrick van Monjouwen namens de *presentien opten koer* van O. L. Vrouwekerk, ten behoeve dier presentien voor het jaargetijde van meester Johan Tarter genaamd van Tzols, zijne echtgenoote Gheertruyde en hunne kinderen overdragen 7½ mud rogge jaar- en erfpacht, met het feest van den H. Andreas uiterlijk met dat van O. L. Vrouw Lichtmis te beuren uit het huis met tuin van Peter Vencken met toebehooren gelegen *op dat overste ende des dorps Loyennaken* (Lanaeken) tusschen het erf van Symon en Johan Moelener gebroeders naar den kant der kerk en het erf van de kapel van den H. Bartholomeus en St. Servaaskerk te Maastricht naar den kant van Herderen, met de derde zijde aan land van Gherit Vossen naar den kant van Gellick en met de vierde zijde aan de *gemeinstraet* naar den kant van Maastricht en zij hem in het bezit dier pacht stellen volgens de gebruiken hunner schepenbank, met behoud van ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Dyrick van Ghemert schout, Johan vander Santen, Johan Mutener, Heynrick van Gellick, Johan van Heze, Arnt Muggen, Thomas van Heerderen en Wynant Moers. — Zegels: 1, 2, 3, 5 en 8 afgevallen; 4 gebroken het wapen weg; 6 in groene was, een naar rechts gewende adelaar met uitgespreide vleugelen; omschrift: *S. Arnt . Mugge;* 7 in bruine was: een naar rechts gewend zittend eekhorentje houdende in de opgeheven voorpooten een eikentakje (?); omschrift: *Sigillum Thomoes van Herderen.*

Digitized by Google

N⁰ 538.

1493 (November 19) op ten negentheensten dagh des moentz Novembris geheyten slachmoent.

Schout en schepenen van Bemelen geven vonnis in zake de vordering door heer Johan Wilhems, priester, als rector van het altaar van Sint Nicolaas gelegen *op dat clockhuys* van O. L. Vrouwekerk eener jaarpacht van elf vaten rogge op Agnese weduwe van Johan Scheyff, in rechten vertegenwoordigd door haren schoonzoon Johan Molener, voor welke elf vaten Geerlick van den Veels 7 morgen akkerland in twee perceelen te Bemelen, met toestemming van deken en kapittel van O. L. Vrouw, van zijn voorganger als rector van dat altaar, Gysbrecht Scepens, in pacht heeft genomen en tot onderpand gesteld ½ bunder bouwland; dat hij die pacht regelmatig betaald heeft en ook aan Gysbrecht's opvolger als rector van gemeld altaar, Johan Stippeler, en aan hem Wilhems betaald zijn tot 1490.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyve vanden Veels genoemd Scheyffart schout, Peter Haenen, Wilhem Brull, Johan Kalls, Lens van der Blyt, Laurens Clabers, Johan van Lodenaken en Andries vander Heyden. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

N⁰ 539.

1494 (April 25) vyff ende twintich dage inden Aprylle.

Schep. v. M. oorkonden dat jonker Herman van den Buesdale aan Johan Wageman pastoor van Hulsberch en Johan van Moerse, priester, beide kapellanen van O. L. Vrouwekerk te Maastricht, ten behoeve der *gemeynre broederscappen ende cappellanen* dier kerk eene jaarlijksche rente van 3 marken uit het huis van Heyn Hanen, thans in bezit van Lysbet Neven, tusschen dezer huis en dat van Lenaert Boermans overdraagt, van welke

[1]) In dorso: *de XI vasis siliginis sententia scabinorum in Bemelen pro altari sancti Nicolai,* met eene latere hand erboven geschreven: *Beneficium sancti Nicolai sub campanili nostrae ecclesiae B. M. V.*

Digitized by Google

rente gewag is gemaakt in den brief waardoor deze gestoken is, onder beding de gebruikelijke rechtsformaliteiten te zullen nakomen en dat de broederschap voornoemd een *erfjoergetyde* nu reeds in zijn leven en na zijn dood *ten ewegen dagen* houden zal.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Gellick *ten alden moer*, Henrick van Gellick *aenden Vrythoff*, Diederick Broetze en Laurens Calaber. — Zegels: 1, 2, 4 afgevallen, 3 nog slechts ten deele aanwezig.
Transfix van den brief van 10 September 1481 (n. 504).

Nº 540 (D).

1494 (Augustus 18) achthiene daghe in Augusto.

Schout en schepenen van Berg, alsmede stadhouder en leden van den laathof van jonker Johan van Palant aldaar oorkonden, dat Gerart Offermans, zoon van Goedart Offermans van Berg, en zijne echtgenoote Margrieta aan heer Mathys, rentmeester der kapellanen van O. L. Vr. kerk te Maastricht verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche pacht van 2 mudden en 19 vaten rogge 's jaars, pacht van Meerssen en maat van Maastricht, te leveren met het feest van den H. Andreas op *eyne myle weichs ombganx van Berg* of binnen Maastricht in het huis of den zolder hem of zijne erven aan te wijzen en tot onderpand stelt de erven vermeld in den hoofdbrief waardoor deze gestoken is, waarbij Goidart Offermans in erfpacht genomen heeft van zijnen broeder Gerart diens onverdeeld kindsgedeelte der nalatenschap hunner ouders, voor 7 mudden rogge erfpacht, waarvan hij zijnen broeder Gerart een mud toewijst op zeker onderpand bij Aalbeek, onder de schepenbank Klimmen, van welke overblijvende 6 mudden Goidart Hornssberch 3 mud en 5 vaten bekomen heeft zoodat nog overblijven de voormelde 2 mudden en 19 vaten.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Frambach van Berg schout en schepen, Arnolt Brandenberg, Mathys Bossche, Johan vander Thargien, Mertyn Boenartz van Vilt, Jan Cranen en Peter Wreders van Opharen. — Laten: Peter Bairtz stadhouder, Jan Frambach de jonge, Goidart Offer-

---

[1]) In dorso: *Littera de duobus modiis et XIX vasis siliginis in Berghe*, iets lager: *ex parte misse Buyten quam fundavit dominus Antonius Buyten.*

Digitized by Google

mans, Lienart van Berge en Goidart Hornsberch. — Zegels afgevallen.

N.B. Transfix van den brief van 16 Mei 1491 (n. 535).

N° 541.

1495 (September 15) opten vyfftheensten dagh des moents Septembris geheyten Eevenmoent.

Schout en schepenen van Bemelen doen uitspraak in een geschil gerezen tusschen Johan Ulrici, kanunnik van O. L. Vrouw en *rydtproest* van dat kapittel te Bemelen, en hun medeschepen Wilhem Brull wegens het niet betalen door dezen laatste van den verschuldigden cijns zijner goederen onder Bemelen gelegen, waarbij bepaald wordt dat Wilhem voornoemd aan Ulrici betalen zal van elk bunder dat hij heeft liggen *in den daele ofte onder den berch* 10 penningen[1]) en voor elk bunder land gelegen *op ten berg* 5 pen. cijns 's jaars, voor elken penning te betalen 6 haller *in sulker payen, pryse ind valore dat die derttich haller wert syn eynen alden thuyn.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyve vanden Veels, genoemd Scheyffart schout, Peter Hannen, Lenss vander Blyt, Laurens Clabers, Johan van Lodennakken, Andries vander Heyden en Johan Belten. — Zegel der schepenbank een weinig geschonden.

N° 542 (D).

1495 (November 17) opten seventhiensten daich des maents Novembris geheyten slachmoent.

Schout en schepenen der *banck, herlicheyt ende gericht van Hoeghem* oorkonden, dat Elysabeth weduwe van Henrich Wagemans als vruchtgebruikster aan haren zoon Bernardyn en diens broeders en zusters opdraagt een huis en hoeve met 7 bunder bouwland, ge-

---

[1]) In dorso wordt vermeld, dat naderhand bepaald is dat van een bunder onder den berg *infra montem* betaald worden 10 denaren, makende 16 *fliguten* of 2 *alde thuynen.*

Digitized by Google

legen te Heugem en als pand en onderpand eener jaarlijksche erfpacht van 2 mud rogge, welke wijlen hare man gekocht had van Thys Muynter den 15 Juni 1482, welk huis en hoeve gelegen zijn tusschen het erf van Giele *der bruwer op warts* en dat van Claes Hallerts naar den kant van Maastricht en dat van Jacob Kanneman naar den kant van Cadier en de 7 bunders in de volgende perceelen: 1½ bunder *int prier tegen Castert geheyten op die Savelkuyle* tusschen eene weide van *den Vogelsanck* naar den kant der Maas en naar den kant van Heugem naast land *der pastoerssscappe* van Heugem en naar den kant van Gronsveld land van Neelis Papen; daarbij 5 groote roeden tusschen land van Ruylken Corver te Wyck en land van Jacob van Buell naar den kant van Maastricht; 2 bunder *aen den auwen wech daer men tot Oest wart geyt* naar den kant der Maas naast land van Jacob van Buell en land van Neelis Papen naar den kant van Oost en Maastricht; 1 bunder daarbij gelegen meer naar den kant van Heugem tusschen land van Jacob van Buell naar den kant van Oost en naar den kant der Maas en van voornoemden *auwen wech* land der kerk van Heugem; aan dienzelfden weg meer Heugemwaarts 1½ bunder naast land van Jan Clut naar den kant van Heugem, land vander Warden *ten broeck wart* en naar den kant van Oost, land der kerk van Heugem; recht tegenover de meeste voornoemde perceelen 2 groote roeden tusschen land van Peter van Heye naar den kant van Oest en naar den kant van Heugem land van Jan aendie Kercke; 1 morgen *opten Kapenberch* aan den Gronsvelderweg voorbij schietend tusschen land van van der Warden aan twee zijden; ½ bunder ter plaatse *opten dueme* naast land van dezen laatste naar den kant van Gronsveld en der Maas; zij Bernardyn, zijne broeders en zusters in het bezit van dat huis, hoeve en 7 bunder land stellen; Bernardyn daarop voor zich en zijne broeders en zusters dat huis, hoeve en land voor eene erflijke jaarpacht van 4 mud, 14 vaten rogge en 7 koppen knolzaad, 6 kapoenen en 6 oude grooten cijns *ende payen ter plaetsen gewoenlick inder betalinge jaerlycx ende erfflicks pachs ceynss ende renten* opdraagt aan Johan Symons *scrynemeker,* wonende te Oost, welke pacht jaarlijks *onbehindert ende onbesweert van alre mallich* geleverd moet worden binnen Maastricht in het huis of op den zolder naar goeddunken van Bernardyn of de zijnen, met hulp van zijnen momboor Berthram Hagens opdraagt, onder beding dat Johan Symons, zijne erven

Digitized by Google

of nakomelingen tot een bijpand stellen 10 groote roeden land onder Breust, met niets anders belast of bezwaard dan met den gewonen landcijns en met de belofte dat hij Johan Symons in het rustig bezit van dat pand en onderpand gedurende een jaar en dag zal houden en hem tegen alle rechtmatige aanspraken vrijwaren met de verklaring dat genoemd huis, hoeve en 7 bunders met niets belast zijn dan vermeld is en door zijne broeders en zusters, wanneer zij tot *honnen mundigen dagen gecoemen sullen syn,* op verzoek van Johan Symons of zijne erven die opdracht te zullen doen goedkeuren alles onder verband zijner goederen tegenwoordige en toekomende,

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyff vanden Veels geheeten Scheyffart schout en schepen, Arndt Brandenberch, Dierick Broets, Lambrecht van Bossenhoeven, Heynrick van Gellick, Laurens Clabers en Wilhem Cloes. — Zegel in bruine was gebroken.

N° 543.

1498 (April 2) in den Aprille des tweeden daechs.

Schout en schepenen van Millen, meier en laten van den cijnshof van Jacoba van Durasse, weduwe van ridder Aernt van Berlo, aldaar, en meier, laten en *geswooren helderen* van den cijnshof van Steyvoert ook aldaar oorkonden, dat Laurens vanden Bossche van Millen, als naaste erfgenaam van Johan vanden Bossche en zijne echtgenoote Margariete zijne ouders, Gherit Box van Meerschepen van Millen en laat van den hof van Cauwenberch onder Millen, als man en momboor zijner vrouw Heilwig, aan Wilhem Hanssenmekers burger en inwonende poorter van Maastricht als rentmeester van deken en kapittel van O. L. Vrouw, ten behoeve dezer hun rechten op 5 bunder, 3 groote en 8½ kleine roeden akkerland in verschillende perceelen onder Millen gelegen en waaruit voornoemde deken en kapittel 3 mudden rogge 's jaars beuren, overdragen *touwe ghedaen ban ende vrede ende alle andere solempniteyten end behuerlicheyden van rechte als daertauwe van rechtswegen schuldich ende vuychlick waren te geschieden sonder eynich poent van rechswegen hierin vergeten oft achter te laten nae onsser*

Digitized by Google

banck ende hueve costume beheltelick allen smalen hueven mallick ende eynen jeghelicken syns gueden rechts ....

Orig. op perkament. — Schout en schepenen van Millen: Lambrecht vanden Bossche schout, Wilhem Charlie, Wilhem Mees, Godenoel Noelmans, Gerit Box, Ghyselbrecht Damen en Wirick Lievesoens; laten van den hof Cauwenberch: Bastiaen Clincken meier, Rutger Proest, Lambrecht vanden Bossche, Wilhem Charlu, Willem Mees, Gherit Box, Ghyselbrecht Damen en Johan van Cauberch en laten van den laathof van Steevoort: Willem van den Bossche meier en laat, Lambrecht Bertuyns, Wilhem van Cuylen, Wilhem Charlie, Wilhem Wirix, Wirick Lievesoens. — Zegels in bruine was: 1, 3, 11, 16, 20, 21, 22 afgevallen, de overige meer of minder beschadigd.

N.B. Transfix van den brief van 1410 (n. 238).

N° 544.

1498 (Juli 9) noegen daege in Julio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Coenraet Sceth[1]) *moetmeyster* aan heer Johan Wyllems, priester en meester der broederschap van kapellanen der kapellanen der O. L. Vrouwekerk, 2 marken en 16 schel. jaar- en erfcijns uit het huis op de Muntstraat tusschen het huis van wijlen Wyllem vander Hoeven en dat van Wyllem Spinde, waarvan melding is in den brief waardoor deze gestoken is, overdraagt en onder verband zijner goederen belooft de gebruikelijke formaliteiten te zullen nakomen en zijne vrouw *hyrby te brengen ende inder selver wys te doen verthien oftz noet gebuerden.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht van Lynde en Laurens Calabers. — Zegels: 1 afgevallen, 2 in bruine was nog slechts een brokstuk over.

N.B. Transfix van den brief van 6 December 1490 (n. 534).

---

[1]) In de noot in dorso wordt hij genoemd: Conrardus Schetz *moneiarius* van den Prins-Bisschop van Luik, terwijl eene tweede noot meldt, dat hij die cijns schonk voor zijn jaargetijde en dat zijner vrienden.

Digitized by Google

N° 545 (D).

1498 (Juli 15) vyfthien dage in Julio.

Schout en schepenen van St. Pieter, ***der banck ende vryheyt van Sinte Peter by Triecht*** oorkonden dat Mychiel Olisleger aan heer Johan Ulrici alias Putheym[1]), kanunnik van O. L. Vrouwe kapittel, ten behoeve daarvan eene erfpacht 1° van 2 mudden rogge 's jaars, pacht en maat van Maastricht uit het erf geheeten ***dy guede van Liechtenborch mit allen honnen anhanck ende toebehoerten nae begriepe ind inhalt der brieve dar van synde;*** 2° van 12 vaten rogge 's jaars uit den molen van Melchior Bosman tusschen den molen van Ghielis van Brustum en de brug, zooals hij dat half mud van Bartelmees Olisleger 24 December 1492 verkregen had, overdraagt, ingevolge den erfverkoop van zeke landerijen nabij Heugem van 24 April ll., en zij hem in het rustig bezit dier pachten stellen volgens gebruik hunner schepenbank, behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht Lamboye schout, Heynrick van Gellick, Goerdt Hoen, Michiel Pannesleger, Dieryck Broetz, Thomaes van Herderen, Reyner Proenen en Peter Sorees. — Zegels in bruine was: 1, 2 en 7 gebroken, 3, 4, 5 afgevallen.

N° 546.

1498 (Augustus 17) seventhien dage in Augusto.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jacop van Oerbrocke verklaart aan de kapittelheeren van O. L. Vrouw verschuldigd te zijn eene jaarlijksche rente van 2 vaten tarwe uit zijne goederen ***inder vryheit gelegen ende besunder Tweymbergen*** tusschen het erf van jonker Lambrecht van Canne en dat van wijlen Heynrick Coumans en belooft onder verband zijner goederen hen gedurende een jaar en dag *bennen ende buten jaers* tegen elke rechtmatige vordering te zullen vrijwaren.

---

[1]) Als kanunnik komt hij reeds in 1488 voor.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynrick van Gellick *ten aldenmoer* en Reyner Proenen. — Zegels: 1 afgevallen, 2 in bruine was gebroken.

N° 547.

1498 (Augustus 20) opten twintichsten daich des moentz Augusto geheyten oustmoent.

Schout en schepenen *der heerlicheiden ind bancken* van Bemelen oorkonden, dat Neelis Mewis hun gezworen bode, aan heer Johan Rampartz[1]) kanunnik en scholaster van O. L. Vrouw kapittel ten behoeve der *presentien opten choer* in O. L. Vrouwekerk eene jaarlijksche erfpacht van 12 vaten rogge[2]) verkoopt, te leveren te Maastricht ten gebruikelijke tijden in het huis of op den zolder naar goedvinden van den rentmeester of ontvanger der renten dier presentien en te beuren uit 1 bunder en 7½ groote roeden land in drie perceelen gelegen: 12½ roeden achter de hoeve van Lens van der Blyt, hun medeschepen, tusschen den berg geheeten *Haechwylre* naar den kant van Berg en land van jonker Dyrix vanden Driesche naar den kant van Bemelen; 10 groote roeden *opt crombonre* tusschen land van dezen naar den kant van Bemelen en dat van Heynrix Hoerens naar den kant van *Schayenroetz;* 5 groote roeden *op schayenroetz* tusschen land van het klooster van Sinnich; verklaart haar gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en dat die goederen buitendien met niets bezwaard zijn dan met den gebruikelijken landcijns, waartoe hij zijne goederen verbindt en zij den rentmeester van O. L. Vrouw kapittel met name Willem Hanschemeker, *die tegenwoordig was in het bezit dier pacht stellen tuegedoen banne ende vrede met allen anderen rechten ind solempniteyten dair tue schuldich ind noe dieser bencken rechten gewoenlick te geschien.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyff vanden Veels genoemd *Scheyffart* schout, Peter Hannen, Willem Brull, Lens vander Blyt, Laurens Clabers, Johan van Lo-

---

[1]) Hij wordt als kanunnik en scholaster nog vermeld in 1503.

[2]) Eene noot in dorso meldt, dat van die 12 vaten en nog 9 vaten rogge de erfgenamen van den schout Hildernis vijf gulden en 10 stuiver brabantsche munt betalen.

Digitized by Google

denaken, Andries vander Heyden en Johan Belten. — Zegel der schepenbank in bruine was geschonden.

Nº 548 (D).

1498 (October 5) des vyffden daechs Octobris.

Schep. v. M. oorkonden, dat ten hunnen overstaan *inden capittel van onsser liever Vrouwen kercken,* aldaar *tcapittel totter nabescreven saken indiceert,* vice-deken en kanunniken aan hun deken meester Peter Callenbrenner, doctor in de medicijnen, en zijne *rechte erven* eene erfrente van 5 gouden overlandsche Rijngulden 's jaars uit de *guede, lant, ccyns ende renten* van hun kapittel, waar ook gelegen, overdragen en onder verband der goederen van hunne kerk belooven hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, zooals behoorlijk en gebruikelijk is. De vicedeken en kanunniken zegelen met de beide schepenen met het zegel van hun kapittel.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynrick van Gellick *ten aldenmoer* en Hellinck Havet. — Zegels: dat van het kapittel gebroken nog slechts een brokstuk over, dat der beide schepenen afgevallen.

Nº 549.

1499 (April 15) des vyffthienden daechs inden Aprylle.

Meier en gezworen laten van den cijnshof van Hocht gelegen te Roesmeer oorkonden, dat Isabeel, weduwe van Peter Fastrart, en Johan Herstgens en zijne echtgenoote Kathryne verklaren, dat Peter voornoemd bij testament *der eerwerdigen heylger Kyrcken des geluechs ind der fabriken des goden sint Ilaris* binnen Maastricht gelaten heeft eene jaarlijksche pacht van 5½ vaten rogge, met het feest van den H. Andreas (30 November), uiterlijk met het feest van O. L. Vrouw Lichtmis *vry behalt ind gewalt, kommerloysse ind schaedeloese* aan de kerkmeesters dier kapel te leveren en te beuren

Digitized by Google

uit eene *hoeffreysinge* behoorende aan Loye Naelmants te Rosmeer naar den kant van Mopertingen aan dye *ghemeynstraet dye Tryecht wart gheyt* en naar den kant van Maastricht de *scheyvenstraet* en naar den kant van Vlytingen aan land van Houbrecht Crommenhoff en zij die pacht overdraagt aan haren zoon voornoemden Jan, die ze op zijne beurt aan die kapel in den persoon van den kerkmeester Nyes Clercx ook namens zijne medekerkmeesters Joris van Loyennaken en Heyn Symons, burgers van Maastricht, overdraagt en zij deze in het bezit dier pacht stellen, met behoud altijd van *sheren recht ind van jegelicken syns goetz rechts* en ten slotte Johan's echtgenoote Kathryne voornoemd verklaart *dese vurscreven ghycht van macht ende van werde ewelicken vast ind stede te halden.*

Orig. op perkament. — Laten: Ulryck van Weerst meier en laat, Laureess van Lynde, Lodewick Sammen, Noelman Goertz, Lambrecht Styls, Cloes Zylen en Johan van Lonzen. — Lambrecht Styls en Johan van Lonzen zegelden respectievelijk met het zegel van Ulryck van Weerst en van Cloes Zylen. — Zegels: 1 en 5 in bruine was geplet; 6 geschonden, vertoont nog een ploeg naar links.

N° 550.

1500 Januari 10) des thienden dachs in Januario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan van den Daele priester aan de *broederscappe vanden cappellanen* van O. L. Vrouw kapittel een mark cijns 's jaars uit het huis van Lenart Kywen *op ten pleyn* tusschen het huis *der swaen* geheeten en dat van wijlen Lambrecht Pelsers overdraagt, van welken cijns melding is in den hoofdbrief waardoor deze gestoken is en belooft die broederschap gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynryck van Gellick *ten alden moer* en Laurens Calabers. — Zegels: 1 in groene was gebroken, vertoont nog het schild, het schildhoofd beladen met twee vijfbladen naast elkaar.

N.B. Transfix van de brieven van 28 Mei en 18 Juni 1478 (n. 493 en 494).

Digitized by Google

N° 551.

1500 (Februari 18) opden achttheenden daich der moent gheheyten Sporkille.

Meier en laten van den gezworen laathof van het kapittel van St. Maarten te Luik binnen het dorp van Heer oorkonden, dat Wilhem Meyers van Veldweselt, ingezetene van Maastricht, en Wilhem Hanschemeker, ook burger dier stad en rentmeester van deken en kapittel van O. L. Vrouw, handelende namens dezen eene ruiling van zekere erfrenten aangaan, waarbij eerstgenoemde aan voornoemden deken en kapittel afstaat eene erfpacht van ½ mud rogge, pacht en maat van Maastricht, tegen een erfpacht *ryefftterpechte* welke Wilhem Meyers voornoemde heeren verschuldigd is van zijne erflanden te Veldweselt gelegen, welk half mud jaarlijks met het feest van den H. Andreas *off onbevanghen* met O. L. Vrouw Lichtmis te leveren is in het huis en op den zolder naar aanwijzen van voornoemde kapittelheeren of hunnen rentmeester, op kosten, last en risico van den houder van het onderpand en te beuren uit het huis met hoeve die *erfflyck haldende* is Wouther Scheyven te Hees *op stryckerstroit* die naar Rosmeer leidt, tusschen de *Syelis* hoeve naar den kant van Vleytingen en de Kerkstraat naar den kant van Maastricht, welk huis met hoeve buitendien bezwaard is met 2 kapoenen, 8 oude grooten en 1 vat rogge erfpacht ten bate van den Pastoor van Vleytingen en Hees, met ½ kapoen ten behoeve van het *geluycht* der kerk van Vleytingen en met den gewonen landcijns en hij dat ½ mud rogge aan voornoemde kapittelheeren overdraagt en zij dezen daarvan in bezit stellen *toegedoen ban ind vrede met allen anderen solempniteiten van rechten gelyck dairtoe sculdich ind behuerlyck was te geschieden noe costume ind gewoenten ons hoeffs rechs vurschreve.*

Orig. op perkament. — Laten: Herman Hoens meier en laat, Loye Vryents, Marcielis van Lodenaken, Wilhem Liebrechs, Pouwel Symens, Moes vanden Ketel en Thys Jans van Laufelt. — Zegels in bruine was: 1 een naar rechts klimmende leeuw; omschrift: *S. Herma Hon . va....*; 2 gebroken; 3 een omzoomd schild met eene omgekeerde S (?); omschrift: *S. Celis van Laecken?;* 4. omzoomd schild waarop een tak met drie bloemen (lelies ?); omschrift: *S. Villem Liebrechts;* 5 een sikkel in in de richting van den paal, vergezeld rechts van een vierblad; om-

Digitized by Google

schrift: *S. Powels Myeers;* 6 afgevallen; 7 een krulkruis; omschrift: *S. Matthis* ....; 8

N° 552.

(1500 December 10) Int jaer onss Heren Jhesu Christi doussent vyffhondert des thyenden daechs in den maent Decembris.

Meier en laten van den gezworen cijnshof van Spauwen onder Rosmeer gelegen oorkonden, dat Lodewick Sammen van Rosmeer aan zijn zoon Thysse Sammen *syn toucht* van eene hoeve [1]), waarop de tiendschuur staat, erfelijk overdraagt en nadat deze volgens de gebruiken van hun hof in het bezit daarvan was gesteld en *dat toucht ind erffdomme tsamen vergadert was,* hij die hoeve met hare lasten *erfflicken* op- en overdraagt aan deken en kapittel *onsser Liever Vrouwen collegien Kyrcken* krachtens eene minnelijke *slychtynge ind uytspraeck gemaeckt* en gesloten tusschen die kapittelheeren eenerzijds en Lodewick en Tysse voornoemd, welke deze laatsten *gelaudeyrt ind gevolcht hebben* en Tysse verklaart dat die hoeve welke te Rosmeer gelegen is tegenover het erf van Lodewick voornoemd tusschen die *gemeynstraat* aan beide zijden, belast is met eene erfpacht van 17 vaten rogge ten behoeve van voornoemde kapittelheeren, 3 vaten rogge ten behoeve van het *gelucht* der kerk van Rosmeer en 1½ vat ten behoeve van Palm Cluckers van Gellick en dat, zoo *bynnen joers off buyten* blijken mocht dat die hoeve met nog iets anders bezwaard is, hij dit zal *aff stellen op synen cost sonder argelist,* en zij genoemde kapittelheeren in het bezit dier hoeve stellen in den persoon van hunnen medekanunnik Servoes van Coelmont volgens de gebruiken van hunnen cijnshof behoudens ieders rechten, en dat daarna deze *myt goden rade ind concent* van deken en kapittel voornoemd die hoeve in erfrecht opdraagt aan Steven Wouters van Rosmeer met behoud der lasten die daarop gevestigd zijn en deze belooft binnen het jaar 5 vaten roggen erfelijk *tot eynen sekeren onderpant* te zullen aflossen met 4 Hornsche gulden voor elk vat, voor het feest van den H. Andreas zonder en na dat feest met de pacht en deze vestigen en aanwijzen

---

[1]) De noot in dorso luidt: *pronunc Stephanus Waltere aut Johannes filius ejusdem Stephani de curia nuncupata der scuerhoeff XVII vasa siliginis.*

Digitized by Google

op een deugdelijk en voldoende pand onder de schepenbank van Rosmeer gelegen, waarmede genoemde heeren *verwart ind te vreden syn moegen,* waarna zij Steven in het bezit stellen van die hoeven met inachtneming der gebruiken van hun cijnshof.

Orig. op perkament. — Laten: Ghysse Bollen van Spauwen meier en laat van Laurees van Lynde, Ulryck van Weerst, Cloes Zylen, Loye Noelmans, Nyes Inghen stege en Johan van Lontzen. — Zegels: 1 in bruine was gebroken: een bloementak met drie rozen, 2-1; op de roos van rechts eene duif (?); omschrift: *S. G.... Bollen;* 5 in bruine was gebroken en onduidelijk; de overige afgevallen.

N° 553.

1502 (Maart 5) inder maent van Meert des vyffden daechs.

Meier en laten van den cijnshof van Meer en Bolre toebehoorende jonker Guert van Arenberch, heer tot Nuwerborch enz., oorkonden, dat Arnt Proenen, poorter van Maastricht, aan meester Peter Caldenbreder, doctor en deken van O. L. Vrouw kapittel aldaar, verkocht heeft en overdraagt een jaarlijksche erfpacht van 1 mud rogge[1]) maat en pacht der stad Maastricht en *nae ghewoente* dier stad te leveren *bennen synt Andries dage Apostel* uit 5 bunder akkerland *inden gevilten van Meer, van Valle ende daeromtrent* in verschillende perceelen gelegen en te nemen *uut solger sommen lands* welke Cloes Reyners en Stas Lambrechs van Fall van hem in pacht hebben, verklaart dat die 5 bunders slechts bezwaard zijn met *honnen simpelen ende gewoenliken lantchinse* en zij *te synen eernstigen versueke nae manisse van onsser meyer wysenis ende ghevolgeniss* van hen Peter in het bezit stellen van dat mud volgens de gebruiken van hun cijnshof *sonder iet van rechswegen hier in vergeten oft achter te laten* met behoud van ieders rechten. *Ende oft dat mudde roggen beschodt wuerde so heft Arnt voerschreven den voergenoemden meyster Peter gesproken van eynen pacht.* Anthonius Esternel zegelt in plaats van Lambrecht Russeaule die geen zegel heeft.

---

[1]) Luidens de noot in dorso legateerde Petrus Caldebrenner dat mud bij testament van 13 December 1502 aan het kapittel. Hij overleed 18 Augustus 1504 na van 1492 af deken van het kapittel te zijn geweest; in 1488 was hij scholaster.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Laten: Wilhem Chaerlir, meier en laat, Stas Tilmans, Wilhem Bonaertz, Thomas Schoutitten, Lambrecht Russeaule, Anthonis Esternel en Symon vanden Daele. — Zegels: 1 en 2 Een St. Andrieskruis beladen met een hartschild waarop een klimmende leeuw naar rechts; het schild heeft in het hoofd, den puntvoet en rechts en links eene ster; het schild gehouden door een adelaar met uitgespreide vleugelen; 8. gedeeld rechts een plomp, links een bloemtak met drie rozen van onder opgaande; omschrift: *S. Symon . van . den . Daele.*

N° 554.

1502 (Juni 12) opten tweelfften daich des maentz Juny geheyten Bramoent.

Schout en schepenen *der bancken, heerlicheyden ind gherecht* van Bemelen oorkonden, dat tusschen Johan Rampartz[1]) scholaster, Everart vander Bruggen[2]), Johan Plebis[3]) en Servoes Koelmont[4]) rijproost, *rydtproest,* allen kanunniken van het kapittel van O. L. Vrouw, namens dit en Johan Moelenner lakenscheerder wonende te Maastricht, bijgestaan door hun medeschepen Laurens vander Blyt tot overeenstemming zijn gekomen en *vereynicht* in het geschil over de vordering van 3 *koeren* erfelijk door voornoemd kapittel van het erf destijds behoorende aan Laurens voornoemd, buiten en behalve de vordering van nog een *koer* door datzelfde kapittel, toen Laurens op 23 Juni 1495 van Johan Moelener voormeld dat erf in erfpacht had, zijnde een huis met tuin, *hoeffreysinge,* landen, *weydenwasse* en verdere toebehooren, onder beding dat hij het kapittel voornoemd voor zijne vorderingen op die 3 *koeren* eene erflijke jaarpacht van 6 vaten rogge uit dat erf te beuren en te leveren op den gebruikelijken tijd en gewone wijze door den pachter, *helder* daarvan, toezegt en mitsdien die 6 vaten rogge jaarlijksche erfpacht aan voornoemd kapittel overdraagt *want*

---

1) Johannes Rampart reeds in 1498 vermeld als scholaster.

2) Everardus de Ponte kanunnik geworden 26 Aug. 1484 overleed in 1503.

3) Johannes Plebis als kanunnik vermeld reeds in 1494 en nog in 1504.

4) Servatius Coelmont, kanunnik 9 October 1493, werd 25 Juli 1513 tot deken gekozen en overleed 13 November 1534.

Digitized by Google

Johan Moelener vurgenoempt hoem Laurenssen vertyer vernueght ind voldoen hedde van sulcker summen geltz sy des oevercoemen waeren omme dat vertyer derselver sesse vaeten roggen joerlix erffpachtz by hoem Laurenssen den vertyer te geschyen ind alsoe gedoen te werden en onder verband zijner goederen belooft *guede weeringe te doen* jaar en dag binnen en buiten het jaar, het tegen elke vordering in rechte te vrijwaren en zij voornoemde kanunniken ten behoeve van dat kapittel in het bezit stellen dier 6 vaten rogge volgens de gebruiken hunner schepenbank, behoudens ieders rechten daarop en Laurens vander Blyt voor zich en zijne nakomelingen verklaart dat genoemd kapittel op zijn voormeld erf nog behoudt eenen *koer*[1]) *te vallen als gewoenlick is.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyff vanden Veels genoemd Scheyffart schout, Peter Hannen, Wilhem Brull, Laurenss Clabers, Andries vander Heyden, Johan Belten en Hubrecht van Vleeck. — De zegels van het kapittel van O. L. Vrouw en der schepenbank van Bemelen in bruine was een weinig geschonden.

N° 555.

1502 (Augustus 26) des seesende twyntichsten dachs in Augusto.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jacop Plebis aan Loye Cristiaens eenen jaarlijkschen erfcijns van 5 marken uit een huis in *dy wytmekerstraete* tusschen dat van Jacop der Loes en dat van Styne van Rutten overdraagt met inachtneming der gebruikelijke beloften en de verklaring dat het erf nog belast is met eenen cijns van 26½ *alde groet,* welke hij belooft binnen het jaar te zullen afleggen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Dieryck Broetz en Johan vander Bloekerien. — De beide zegels in bruine was gebroken en onduidelijk.

---

[5]) In dorso de aanteekening: *littera sex vasorum siliginis et unae cormedae.*

Digitized by Google

N° 556.

1502 (October 5) viff dage in Octobri.

Schout en schepenen van Meerssen oorkonden, dat Michiel Sammen en zijne echtgenoote Mechtelde aan meester Gerart van Marbais verkoopt en overdraagt eene erfpacht van 6 vaten rogge 's jaars, pacht van Meerssen en maat van Maastricht, met het feest van den H. Andreas of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis te leveren *op eyne myle wechts ombganx* Meerssen of binnen Maastricht in een huis of op den zolder naar hunne aanwijzing en op *hun cost, anxt, arbeyt, vorderonge ende verluyst* en te beuren uit eene hoeve te *Roider* (?) (Raer) *dair Kirstgen van Roider nu tertyt die hant ane hait,* groot ongeveer ½ bunder tusschen het erf van Kerstgen Aue en dat van Driess Volre, welke hoeve buitendien belast is met den gewonen landcijns, en zoo bevonden mocht worden dat die hoeve met nog meer bezwaard is hij nog tot onderpand stelt 1 morgen akkerland *inde lore* naast het erf van Meus Nymegens, die met niets belast is dan met zijnen landcijns en zij Gerart in het bezit dier pacht stellen, behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Andries van Palant schout, Meus inde Stiege, Rutten van Scharn, Goissen van Werdde, Heynrick Truydener, Andries Daemen, Herman van Overbunde en Augustyn van Amby. — Zegels van den schout en de schepenbank afgevallen.

N° 557.

1503 (Februari 25) in Februario des vyffendetwintichsten daechs.

Meier en gezworen laten en *helderen des chinshoefs* van Meer, behoorende aan jonker Guert van Arenberch heer tot Nuwerburch enz. gelegen in den *dorppe ende heerlicheyt* van Meer oorkonden, dat Dionys Pruenen, burger en inwonende poorter van Maastricht, aan meester Peter Caldenbrender, doctor en deken van O. L. Vrouwe kerk aldaar eene jaarlijksche erfrente van 1 mud

[1]) De noot in dorso luidt: *VI vasa siliginis in Rarren prope Mersen.*

Digitized by Google

rogge volgens gebruik der stad Maastricht te leveren en te beuren uit het land en *kendsgedeylten* hem toebehoorende en *hovende* voor hun cijnshof, gelegen in het veld van Meer, Fall en daaromtrent, op welk land Peter van Dionys vroeger nog een dergelijk mud bekomen heeft en welk land groot is ongeveer 14 bunders en met niets anders bezwaard dan met den gewonen landcijns en zij hem in het bezit dier pacht stellen *toegedoen ban ende vrede ende alle andere solempneteyten ende behuerlicheyden van rechte als daer toe schuldich ende behuerlick waren te geschieden nae ons hoeffs recht* behoudens ieders recht en onder beding dat, ingeval Dionys als momboor zijner kinderen of iemand anders *saeke hebbende* dat mud zal willen inlossen vóór het feest van den H. Andreas e.k., hij of deze aan Peter een pacht te weten *eyn mudde roggen by syne principael penningen geven ende betalen suelen.*

Orig. op perkament. — Laten: Wilhem Charlir meier en laat, Lambrecht Russeaule (?), Symon vanden Dale en Anthonnus Esternelle. — Zegels in bruine was: 1 onduidelijk; 2 niet te ontcijferen, 3 en 4 afgevallen.

N⁰ 558

1503 (Juni 1) inder moent gheheyten Junio des iersten daechs.

Laten van den cijnshof van Meer, toebehoorende jonker Guert van Arenberch heer tot Neuburg enz. en gelegen te Meer oorkonden, dat Deonys Pruenen, burger en *inwonende puerter* van Maastricht, aan meester Peter Caldenbrender doctor en deken van O. L. Vrouw kapittel verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 2 mudden rogge[1]) volgens gebruik der stad jaarlijks te leveren *binnen synte Andries dage Apostels* en te beuren uit ongeveer dertien à veertien bunders akkerland, welke hem bij scheiding en deeling met zijne broeders en zusters bij den dood zijner ouders zijn aangevallen, gelegen in meerdere perceelen *inden gevilten* van Fall-Meer en *daromtrent,* voor het grootste gedeelte gepacht en beakkerd door Cloes Reyners en Stas Lambrechs en

[1]) Uit aanteekeningen in dorso blijkt dat die twee mudden naderhand geschonken zijn aan het beneficie van den H. Thomas. — *Beneficium Sancti Thomae pro 2 modiis siliginis in Fal et Meer.* — Documenta redditiuum altaris sancti Th....

Digitized by Google

bezwaard met den gewonen landcijns en eene erfpacht van 1 mud welke Peter voornoemd eenige tijd geleden van hem gekocht en verkregen heeft en zij Peter in het bezit dier 2 mudden stellen volgens de rechtsgebruiken van hunnen hof, behoudens ieders rechten en op voorwaarde dat, zoo Deonys namens zijne kinderen of iemand anders *daertoe sake hebbende,* voormelde twee mudden *mit recht beschudden voer sint Andries dach neestcomende oft naeden lantrecht,* dat dan die beschudder meester Peter *allen alsulge penningen als hy daeromme ontborst heft te weten twehondert hornsgulden oft die werde in anderen gueden gelde restituweren ende wedergeven sal mit allen gerichs costen van brieve, ziegelen etc. ende mit eynen pacht der twe mudden rogge* ..

Orig. op perkament. — Laten: Wilhem Charlir meier en laat. Lambrecht Rufscoule, Symon vanden Dale en Anthonis Esternelle. — Zegels in bruine was geplet en onduidelijk.

N° 559 (D).

1503 (September 23) opten drye ind twintichsten dagh des moents Septembri geheyten Eevenmoent.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Elysabeth, de weduwe van Heynrix Wagemans met assistentie van haren momber Johan Creefft aan hare drie kinderen, uit haar huwelijk met Heynrix voornoemd, met name Heynrick, Marie en Elisabeth, hare rechten tegenwoordige en toekomende op eene pacht van 2 mudden 's jaars uit de hierna te vermelden onderpanden omschreven in den schepenbrief van 15 Juni 1482 (n. 509) overdraagt, waarna deze, alle drie nog ongehuwd zijnde, die pacht verkoopen en overdragen aan Thomas vanden Ketell met het feest van den H. Andreas of uiterlijk met O. L. Vr. Lichtmis te leveren binnen Maastricht *op cost, last, anxt, arbeyt ind voeringe* van den houder der onderpanden, van welke onderpanden de 7 bunders bouwland bebouwd worden, bovendien nog bezwaard zijn met 2 mudden en 7 vaten rogge 's jaars en met den *gewonlyken lantcynss,* belooven goede wering te doen en Thomas vanden Keetel voornoemd gedurende een jaar en dag *bennen ende buyten jaers* tegen elke vordering en aanspraak in rechte te zullen vrijwaren als behoort te geschieden, en zij Thomas

Digitized by Google

in het bezit stellen van die pacht met inachtneming der gebruiken en rechtsvorderingen hunner schepenbank, waarna Thomas verklaart, dat hij *omme Goitz wille ind in eynre puere elmoesen* 4 mudden rogge jaarlijksche erfpacht, maat van Maastricht uit genoemde onderpanden *totter erectien vander fundatien der Heylger Dryvoldicheit ind synte Thomas Apostell erigiert offte erigiert sall* worden in de kerk van O. L. Vrouw op het altaar van den H. Bisschop en Martelaar Lambertus, waarvoor de rector van dit altaar wekelijks drie H.H. Missen, eene des Maandags, eene des Woensdags en de derde des Vrijdags zal lezen tot lafenis zijner ziel en die zijner vrouw Gertruyde, *als sy uyter den kerker hons sterfflyken lichaems gescheiden sullen syn,* en der zielen waarvoor zij verplicht zijn te bidden, welke H.H. Missen beginnen moeten na het Evangelie van de Hoogmis, die dagelijks in voormelde kerk gezongen wordt, bestemt en aan deken en kapittel van voornoemde kerk overdraagt en belooft hen gedurende een jaar en dag tegen elke vordering in rechte te zullen vrijwaren onder verband zijner goederen en zij voornoemden deken en kapittel in het bezit dier 4 mudden pacht stellen volgens de rechtsgebruiken hunner schepenbank.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Scheyffe van den Veels genoemd Scheyffaert schout en schepen; Arndt Brandenberch, Dierick Braetz, Lambrecht van Bosshoeven, Heynrick van Gellick, Laurens Clabers en Wilhem Cloes. — Zegel der schepenbank in bruine was.

N° 560.

1505 (Januari 9) des noegenden daechs January.

Schout en schepenen van St. Pieter bij Maastricht oorkonden, dat Jan vander Bosse aan Wyllem Hansemeker, Cathryne zijne vrouw en hun beider erven eene erfpacht van 6 vaten rogge, jaarlijks *ten daege ende termynen gewoenlyck* te beuren uit zijn huis en tuin te *Bevoertz*, tusschen het erf van wijlen Thys van Bevortz en dat van Heyn Cryns overdraagt, onder beding hem gedurende

[1]) De noot in dorso luidt: *littere secunde fundationis in altari sancti Lamberti in honore Sancte Trinitatis et Thome apostoli*, terwijl eene tweede aanteekening meldt dat de eerste rector of beneficiaat van die stichting was Libertus Rogexter op voordracht van Thomas inden Arrenberch.

Digitized by Google

een jaar en dag tegen elke vordering in rechte te zullen vrijwaren en met de verklaring dat dat erf nog bezwaard is met 11½ vaten rogge, alles onder verband zijner goederen en zij Wyllem in het bezit dier pacht stellen *met banne ende vrede ende allen anderen rechten ende solemniteiten daer toe sculdich ende gewoenlyck te geschieden nae reecht ende gewoenten der banck ende vryheyt voerschreven.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Meys schout en schepen, Henrick van Gellick *ten alden moer,* Gordt Hon, Dirick Broets, Mychiel Pannesleger, Reyner Proenen en Johan vander Blockeryen. — Zegels in bruine was: 1. geschonden, 3 pelgrimsschelpen, 2-1; het schild gehouden door een adelaar naar rechts met uitgespreide vleugelen; 2. in bruine was gebroken; 3. in bruine was onduidelijk; 4. drie klaverbladeren, 2-1; het schild gehouden door een wildeman; de overige afgevallen.

N° 561.

1505 (Januari 9) des noegenden dachs in Januario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Engel Beckers, leerlooier, *loere,* verklaart, dat ingeval het onderpand door Jan van den Bosse gesteld voor de 6 vaten rogge erfpacht, welke hij Willem Hansemeker verkocht en overgedragen heeft, waarvan melding in den brief waardoor deze gestoken is, onvoldoende mocht blijken hij in dat geval al zijne goederen te Maastricht gelegen verbindt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynryck van Gellick *ten alden moer* en Dieryck Broetz. — Zegels: 1 in bruine was in het schildhoofd twee vijfbladen naast elkaar; helmteeken ?; omschrift: *S. Heinrich van Gelck.*

N.B. Transfix van den voorgaanden brief van 9 Januari 1505 n. 560).

N° 562 (D).

1505 (November 26) opten sessendetwintichsten dach des moents Novembris geheyten Slachmont.

Schout en schepenen der bank en heerlijkheid Heugem oorkonden. dat Henrick Schillinx de Jonge verkoopt en overdraagt aan

Digitized by Google

Johan van Grevenroide eene jaarlijksche erfpacht van 18 vaten rogge, te leveren te Maastricht in het huis en op den zolder naar aanwijzing van Johan voornoemd of zijne nakomelingen *commerlos ende onbehindert van alremallick op cost, last, anxt, voerderonge ende arbeyt* van den houder des onderpands, waarvan 12 vaten uit de hoeve van Johan van der Laeck geheeten *der hoeff van den Voegelsange* met behuizing, landerijen, beemden, weiden en verdere toebehooren te Heugem gelegen en de 6 overige vaten uit de hoeve van de weduwe van Vranck Doelmans en hare beide kinderen, geheeten *den hoeff van den Swaen* met toebehooren ook te Heugem gelegen, en zij hem in het bezit dier pacht stellen met inachtneming der gebruiken en formaliteiten hunner schepenbank en hij onder verband zijner goederen belooft Johan tegen elke vordering in rechte te zullen vrijwaren.

Afschrift op papier, gecollationeerd door den notaris Guil. Bolromius junior. — Schepenen: Doem zoon van Wilhem Claes onderschout en schepen, Arndt Brandenborch, Dierick Braetz, Laurens Claebers, Pauwels Hoen, Dierick van Gellick.

N° 563 (D).

1505 (November 26) onten sessende twintichsten dach des moents Novembris geheyten Slachmont.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Pauwels van Meerssen als momboor zijner echtgenoote Aleyde Scillinx beschud heeft de 18 vaten rogge erfpacht vermeld in den brief waardoor deze gestoken is en welke Johan van Grevenroide gekocht en met *gichten begrepen heeft gehadt* van Henrick Schillinx *neeff ende moege* van Aleyde voornoemd en bekende Johan voornoemd *ontfangen te hebben ende hem content ende voldoen te syn by den voerseyden Pouwels van Meerssen vanden iersten ende lesten gelde, voert van allet wes hy Johan doert vercrygen sulcker achtien vaeten roggen jaerlicx erffpachts uuytgegeven ende ontboerst heeft gehadt* en Johan aan Pouwels, zijne echtgenoote en kinderen *allen dat recht, actie, toeseggen ende hervoerderinge hy hadde ofte in eenigher wys hebbende mocht zyn in naeme van beschudde* .. overdraagt, en zij Pouwel, zijne echtgenoote Aleyde en

Digitized by Google

hun beider erven in het bezit dier 18 vaten rogge stellen, volgens de gebruiken, rechten en *solemniteyten daer toe schuldich ende nae deser bancken rechten gewoenlick te gescheyen,* behoudens ieders recht.

Afschrift op papier, gecollationeerd door den notaris Guil. Bolremius de jonge. — Schepenen als van den voorgaanden brief.

N° 564.

1506 (Augustus 7) opten sevensten dach Augusti.

Schout en schepenen van Nedercanne oorkonden, dat Thomas van den Ketel geheeten Inden Arenberch, burgemeester van Maastricht, verklaart dat hij voormaals in tegenwoordigheid wijlen zijner echtgenoote Gheertruyde voor de schepenen van den Vroenhof eene jaarlijksche erfpacht van 32 vaten rogge uit 2 bunders land in een perceel gelegen bij *Neykom* ter plaatse geheeten *in sinte Servaes broeck,* waarvan 20 vaten ten behoeve der *presentien* in de O. L. Vrouwe kerk te Maastricht en de overige 12 vaten ten behoeve der broederschap der kapellanen dier kerk en aangezien van die 2 bunders land onderpand de helft verloren is gegaan ingevolge vonnis der schepenen van den Vroenhof in een proces van Servaes Oest, *bartscheerder* tegen Hoen Thomas, zoo stelt hij tot nieuw onderpand 2/3 van 38 groote roeden akkerland in de heerlijkheid van Nedercanne onverdeeld in twee perceelen gelegen, waarvan het eene van 20 groote roeden *aenden bossche,* geheeten *gruythuyse bosche,* tusschen land van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, land van Mielis van Kanne *gheerdenneer* aldaar, land der kinderen van wijlen Peeter Louwericx en land van Wyllem Resken en het andere van 18 groote roeden gelegen bij *die V cleyne cancy* van Nedercanne tusschen land van het convent van Hocht, land der kinderen van wijlen Laurens Bauwens, land der begijnen van den Nieuwenhof te Maastricht en land der kinderen van wijlen Johan Vestarts, welke 2/3 hij 26 Juni 1504 beschud heeft op Wylhem Resken en waarvan hij in het bezit is gesteld daags na derthien dag (7 Januari) 1505.

Afschrift op papier door den secretaris W. Bolre. — Schepenen: Hoen onderschout en schepen, Heyde, Wange en Esternel.

Digitized by Google

N° 565.

1507 Mei 10. Goedkeuring eener clausule van het testament van Petrus Caldenbrender deken van O. L. Vrouw kapittel door het laathof van Meer.

Wyr Wilhelm Chaerlir teertyt meyer ende loet Lambrecht Russeauls, Anthonis Esternelle, Symon van den Daele, Ogier van Wange, Hubrecht Wynands ende Wouter Godins geswoeren loeten ende helderen des chinshoefs van Meer tugen, dat voer ons comen ende gestaen is in synen properen persone Lodewich Franck, der willich voer ons toenden ende exhibeerden eyn cedulle op pappier gescreven by formen van testament, onderteykent Petrus de Palude priester ende notaris etc. seggende dat sulx weer dat testament ende lesten wille ghemaeckt ende geordineert overmitz den seer eerwerdigen heren meyster Peter Caldenbrender, doctor ende deken der seereerweerdiger kircken van onsser Liever Vrouwen to Tricht seliger gedachten, in willigen testament dat meyster Peter voerscreven hem den voergenoempten Lodewick gelaten ende besadt hedde drie mudde rogge erflick trichter maeten op seker pande oft onderpande voer ons hovende ende beruerende toubehuerende Deonys Pruenen, burger der stat van Tricht mit sulker vurwarden ende condicien als die clausulle inden voergenoempter testament begrepen voerder inhelt, sprekende van datum ons Heren Jhesu Cristi vyfteenhondert en de twe in Decembri des teenden daechs. Ende om die voerscreven clausulle voer ons te approbeeren noder lantrecht, alsoe Lodewick voerscreven voer ons begeerden ende versoucht daertegen dach gecundicht mitz ons meyer ende loeten voerscreven den mumber Deonys voerscreven om te horen oft hy tegen sullich prueffenis iet seggen oft allegeren wulde ende ten dage dienende, cumpareerden der voergenoempte Lodewick mitten notarius ende den getugen inden selven testament genoempt, te weten her Peter de Palude priester ende notarius, her Heynrick Lounenborch senger ende canonick der eerwerdigen kircken van onsser Liever Vrouwen voerscreven, meyster Reyner van Meer, canonck der selver kircken, her Remeys Schaers priester ende cappellaen inder kircken voergenoempt, op hon borst gemaent tuychden eyndrechtichlick ende namen op honnen eyt dat hon wael cundich weer, dat sulx weer dat selve testament ende les-

Digitized by Google

ten wille geweest meyter Peters doctor ende deken voerscreven, concorderende princepalick by dese clausule van woerde te woerde gelyck hiernae bescreven volch: Item lego pro anniversario meo octo vasa siliginis hereditarie et pro anniversario genetricis mee duo vasa siliginis hereditarie et laude beate Marie duo vasa siliginis hereditarie, que simul faciunt duodecim vasa que duodecim vasa capiuntur de meliori et promptiori modio, quem emi de tribus modiis per me emptis, reliqua vero duodecim maldra siliginis, ut premittitur. per me empta unacum quinque florenis aureis super mensam capitularem per me emptis, lego Ludowico Franck, filio Johannes Franck consangwineo meo, quoadusque ipse vixerit, post mortem autem ipsius Ludowici volo quod de dictis decem maldris siliginis et quinque florenis renensibus aureis in honori sancti Thome beneficium erigatur, cujus collatio in solidum spectabit ad capitulum totum et non ad epdommedarium, et volo quod conferetur uni qui possit preesse choro tam in simplici cantu quam in discantu. Si autem dictus Ludowicus in vita sua desideravit beneficium erigi per executores meos pro se, volo ut fiat sic tamen, ut executores mei quantum ad primam memorationem presentent eum Ludowicum dominis meis de capitulo ad providendum eidem de dicto beneficio noviter erecto, sin autem, quod non spero, domini se in hiis difficiles vellent reddere, volo extunc, quod hujusmodi decem maldra siliginis post mortem Ludowici prefati ad propinquiores antedicti Ludowici heredes deveniant, similiter quinque floreni aurei etiam deveniant ad ejusdem Ludowici heredes propinquiores. Si autem contigerit, quod aliquis trium modiorum siliginis seu quinque floreni aurei redemantur, volo quod alii redditus emantur loco redemptorum de pecunia redemptionis ad eum finem, ut voluntas mea suum sortiatur effectum. Si in vita Ludowici, eo consentiente, erectum beneficium fuerit per executores meos et ipse ex eorum nominatione consecutus fuerit hujusmodi beneficium et Ludowico defuncto nec executores mei nec amici seu consangwinii nullam de hujusmodi beneficio habebunt despositionem seu nominationem, sed volo quod totum capitulum tali conditione, sicuti supratactum est, conferat etc. Daer doer wy halden, nae ons hoeffs recht ende nae onser alder usantien nae manis van onssen meyer ende op correxie van onssen wettige huefde die voerscreven clausulle van testament, want Deonys Pruenen noch syn mumber vurscreven nit daertegen en allegeerden, wael ende volcomelick geapprobeert naeden lantrecht, des wir meyer ende loeten boven-

Digitized by Google

genoempt in getuychenis der warheyt onse eygene propere ziegele desen tegenwoerdigen letteren hebben aengehangen. Ghegeven in den jaer der zeliger Geboerten ons liefs Heren Jhesu Christi duysent vyfhondert ende seven in der maent van Mey des teenden daechs.[1])

Orig. op perkament. — Zegels: 1, 3, 5, 6, 7 afgevallen; 2 en 4 in bruine was gebroken en onduidelijk.

N° 566 (D).

1509 (Juli 5) des vyffden daichs in Julio.

Akte van notaris Johannes Thabieme alias Ramparts, clericus van het diocees Luik meldend dat Wilhem Deutz en Leonart van Goelmen voor den tijd van zes achtereenvolgende jaren, aanvang nemend met St. Jan Baptist 1510 van den deken en kapittel van O. L. Vrouw in pacht nemen hun tiend te Schuelem (*Schuylem*) *inde dair all omme groet ende cleyn* voor 60 goudgulden 's jaar, elke goudgulden tegen twee bescheiden Hornsche gulden berekend, in twee termijnen betaalbaar met Kerstmis en met het feest van St. Servaas[1]), welke pacht is *ten halven tyde aeff te staen* zulks een half jaar te voren op te zeggen *welcke parthien sulcx believen sall, het en weer tsaick dat sy Wilhem inde Leonart dry yerste toekoemende jairen quaet inde dair inne merckelick scaide hedden alsdan omme honnen schaide te verhailen sullen sy dy thienden voirscreven den toust van seess jaeren voirscreven gans sonder myddell hebben inde gebruycken* voor die 60 goudgulden te betalen in het huis van den deken of *dair ten heeren believen sall,* onder beding dat, zoo de pachters te kort komen in het betalen dier gelden op de overeengekomen termijnen of in een der gestelde voorwaarden, de deken en kapittel voornoemd of iemand van hunnentwege onmiddellijk na dien vervolgdag zullen *inde nae eynre maenynghe het sy met brieve, scryffte oft montboetscappen alle daighe moighen leysten oft doen verleysten in wat plaetsen hon sulx believen sal opter pechter kost alle daighe eynen golden gulden van ghewychte alsoe lange inde totter tyt thoe sy pechters voirscreven wettelick*

[1]) In dorso: Anno 1507 X maii fuit testamentum quondam domini Petri Kaldenbrender coram justicia seculari approbatum postquam perlegendum. Et dictus testator obiit anno 1504 18 Augusti.

Digitized by Google

betaelt hedden vander principaelder sommen inde der leystinghen voirgheruert; en zij *pechters inde thienders* jaarlijks gedurende den *toust* binnen de acht dagen na het feest van St. Jan Baptist *als voir den lycop der presencyen aengaende* zullen betalen 12 bescheiden Hornsche gulden of hunne waarde, en bij gebrek der betaling daarvan op dien tijd voor iederen dag een Hornschen gulden verliezen zullen en zij tot onderpand stellen hunne bezittingen.

De schepenen van Weustherck, nadat ten hunnen overstaan Jannis Duytssen en Joes Willems zich tot borgen gesteld hebben en beloofd de gestelde voorwaarden te zullen nakomen, bezegelen op verzoek der beide partijen de akte.

Orig. op perkament. — Met het teeken van den notaris en het zegel der schepenbank Weustherck in bruine was onduidelijk.

N° 567 (D).

1509 (Juli 5) des vyffden dachs inden maent Julii.

Acte van notaris Johannes Thabieme alias Rampartz waarbij Peter Lantmeter van deken en kapittel van O. L. Vrouw voor 6 achtereenvolgende jaren *sonder middell duerende, ten halven tyde aff te stoen ende sullyck goets tyts eyn halff jaer twoeren op te seggen* in pacht neemt hun tiend te Weustherk en omstreken groot of klein, voor de som van 300 Hornsche gulden per jaar of hun waarde in ander geld en 800 *taelwerdighe schouffe oft walme (?) op die daecken des hoefs alle jaer te werdecken*, belooft het geld elk jaar op den gestelden tijd te zullen voldoen ten huize van den deken of waar de kapittelheeren verkiezen, onder beding dat zoo hij in gebreke is om den pacht ten deele of in het geheel op de gestelde tijden te voldoen de deken en kapittel of iemand van hunnen wege zullen na aanmaning per *brieff, scriften oft montboetscappe alle dage mogen verleysten off doen verleysten naer dat hon believen sal ende in wat plaetsen op des vorscreven here Peters kost verleysten ende vertheren eynen golden gulden van gewicht altyt ende alsoe lange tot ten tyde toe die voergenoempte heer Peter wael betaelt ende vernuecht hedden van der principael sommen ende der leystinge* en onder de voorwaarden als vermeld in den voorgaanden brief.

De schepenen van Weustherck verklaren, dat Aernout Bruys-

Digitized by Google

sen, Aernout vanden Inde ende Jan Wilsens als *saechwolden, borghen en als principael* de voorwaarden hebben goedgekeurd en beloofd deze te zullen nakomen, en zij ten verzoeke der beide partijen de akte met hun schepenbanks zegel zegelen.

Orig. op perkament. — Met het teeken van den notaris zijnde op een voetstuk van twee treden eene kolom waarboven op een halve maan omgewend, waarop eene vijfpuntige ster; op de treden: *Joh. Thabriens alias Rampartz.* — Het zegel der schepenbank Weustherk in bruine was gebroken en onduidelijk.

N° 568.

1511 (April 9) des noegenden dachs inden Aprille.

Schout en schepenen der bank en vrijheid St. Pieter oorkonden, dat Naele van Geldenaeken, ongehuwd zijnde, met bijstand van haren momboor Herman van Overbunde, aan Anthonis van Buyten, priester en kanunnik van O. L. Vrouw kapittel, zijne erfgenamen *off den ghenen den hy sulx toevuegen, overgeven off assigneren sall,* eene jaarlijksche pacht van 1½ mud rogge overdraagt, waarvan 6 malder met het feest van den H. Andreas te beuren uit eene hoeve met boomgaard, *gardlanden* en weiden achter de drie molens *te Verthornen* tusschen het erf van wijlen Ghisebrecht Lamboy, de Zoe, de Jeker en land der kapittelheeren van St. Servaas, metend te samen ongeveer een bunder en zijnde *loes, thiende vry ende ceyns vry,* verklaart dat zij op datzelfde erf jaarlijks nog te beuren heeft 1½ mud rogge, welke zij toezegt ten allen tijde te blijven *nae pacht ende met onderpant der voerscreven sees malder rogge voormeld* en tot meerdere zekerheid voor de geregelde levering dier 6 malder rogge *soe heft die verthiersse voergenoempt becant dy koerenmoelen te Verthornen gelegen, daer Thys van Roide inwoenende is met hoeren toebehoere ende noch eyn huys daerby ende tegenover staende byder stadt grave met bypant syn ende ten ewigen dagen met onderpant bliven sullen der voerscreven sees malder roggen dy welge nochtan daerom geyn moelenpacht bliven en sullen noch alsoe off gelyck molenpacht betaelt worden, maer gelyck ander Triechter pacht ter merckmeyster prise, gevielt ouch, dat last van buwe ander molen off huse geviele ende queme*

Digitized by Google

daer mit en sullen diesse sees malder roggen erffpacht nyet te doen hebben noch ter saecken van eynger ongeluck in eynige cortinge off afslach gehalden syn, Naele belooft *jaere ende dach ende bennen ende buyten* onder verband harer tegenwoordige en toekomende bezittingen hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren en zij Anthonis *daer tiegenwordich wesende ende ontfangende* in het bezit dier pacht stellen met ban en vrede en met inachtneming van de gebruiken hunner schepenbank.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Luymertyngen schout en schepen, Laurens Meys, Johan vander Blockerien, Laurens Calabers, Andries van Palant, Anthonis Hustyn en Anthonis Esternell. — Zegels: 1 in bruine was onduidelijk; 7 geschonden: drie kepers boven elkaar, vergezeld rechts van eene ster (?); in het schildhoofd drie inhoekingen van boven uitgaande.

N⁰ 569.

1511 (Juni 27) des sevenendetwyntichsten daechs in Junio.

Schep. van St. Pieter oorkonden, dat zij de oudste tiendenaren van St. Pieter der tienden van O. L. Vrouw kapittel met name Johan van Liechtenborch geheeten Jan Ingelen en Claes Deyns van Brustum onder eede ondervraagd hebben en deze verklaren dat tiend schuldig zijn aan voormeld kapittel: zes roeden lands *opten berch opten herwech* gelegen en behoorende Jacop van Can, *dy uter den doerpe van Canne nu gewonnen worden;* een perceel van 12 of 15 roeden *inden hoeff te Castert behoerende,* 7 morgen *aen den reyn gelegen inden hoeff te Castert* en 24 roeden naast het voorgaande gelegen behalve twee of drie *schouwe ende alsoe recht ut tot op ten dryekentigen reyn naden gevallen berch over thient sint Peter ende van dan 7 morgen tot opt gruen wechken doer Lyechtenborchs 7 morgen op dy syde te Canne waert* tiendt te Canne en *op dy syde sint Peter waert* tiendt te St. Pieter; van af den groenen weg tot aan den *reyn steyn* geheeten *her Artz Steyn tot over naden gevallen berch* naar den kant van St. Pieter tiend aldaar en naar den kant van Canne tiend aldaar; atn de overzijde

[1]) In dorso: *littera de XXXV vasis siliginis in sancto Petro, de quibus presentia in choro habet I modium siliginis et fraternitas capellanorum XIII vasa siliginis op dat wolseckske in sancto Petro.*

Digitized by Google

der Jeker *an Montenaker kele opten berch* 7 bunders nl .2 bunders aan den eenen kant en 5 bunders aan de andere zijde van den weg tienden te Sint Pieter; onder Voes Stroekens wijngaard ongeveer 6 bunders grenzende aan dat *straetgen* naar den kant van Montenaken; dat deze die tienden *sonder eynge croninge off letsel te voel stonden opgehaeven ende geboert te hebben ende sien boiren ende opheven vander thiendeneren van Sint Peter sonder eynge indracht off wiederseggen van ymant* en zij daarom ten teeken der waarheid hun zegel aan den brief hangen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Calabers, Andries van Palant, Anthonis Hustyn en Anthonis Esternel. — Zegels: 2 in bruine was gebroken en half aanwezig; de overige afgevallen.

N⁰ 570.

1511 (November 15) des vyfftheenden daichs Novembris.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Wyllem Hansemeker ten behoeve der *presentien* in de O. L. Vrouwe kerk en van het jaargetijde van wijlen heer Heynrix van Louvenberch de zes vaten rogge erfpacht te St. Pieter uit het erf te *Bevortz,* waarvan melding is in de beide brieven waardoor deze is gestoken overdraagt en zij Servoes vander Heyden als rentmeester van genoemde *presentien* in het bezit dier pacht stellen volgens de rechtsgebruiken hunner bank.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Luymertyngen schout en schepen, Laurens Meys, Johan vander Blockerien, Laurens Calabers, Andries van Palant, Anthonis Hustyn en Anthonis Esternell. — Zegels: 1 in bruine was: drie lelies 2-1; in den hartpunt eene roos; gekroonde helm; het schild gehouden door een aanziende wildeman; omschrift: *S. Jan . van . Lymertingen;* 2, 3, 5 afgevallen; 6 in bruine was gebroken en onduidelijk; 7 in bruine was drie kepers boven elkaar vergezeld rechts boven van eene roos, en een schildhoofd met drie inhoekingen van boven uitgaande.

N.B. Transfix van de brieven van 9 Januari 1505 nos. 560 en 561.

---

[1]) Uit eene noot in dorso blijkt, dat deze brief in de beide transfixen gediend hebben in een proces dat Pouwels van Val als rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouwe tegen Dierick van Lille alias Kempeners.

Digitized by Google

N⁰ 571 (D).

1511 (December 26) des seesendetwyntichsten dachs Decembris op sinte Stevens dach.

Schep. v. M. oorkonden, dat Liebrecht Vastrart aan Heynryck Kerstgens, zijne echtgenoote Alethe en hun beider erven een jaarlijkschen erfcijns van 5 marken, te beuren half met St. Jan Baptist (24 Juni) en half met Kerstmis uit zijn erf in *die grachtstraete* tusschen dat van Jan van Boerssen en dat van Claes Huben en uit zijn huis op de Muntstraat, *die moente,* tusschen het huis *dy lerse* en het huis *die lantern* overdraagt, belooft hen gedurende een jaar en dag tegen *alle recht ansprake ende calangie* te zullen vrijwaren, verklaart dat die erven buitendien nog belast zijn met eenen cijns van 13½ schelling en zijne huisvrouw Marie die overdracht te zullen doen goedkeuren, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Noetstock en Niclaes Vryns. — Zegels: 1 afgevallen; 2 in bruine was drie rozen, 2-1; omschrift: ....*um Nicolai . Vriens.*

N⁰ 572 (D).

1512 (Maart 31) des lesten daichs inden Merte.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Agnese Kempeners, weduwe, eene rente van 7 bescheiden Hornsche gulden uit den molen van Baertelmees van Syttart geheeten *dy slypmoelen* tevens een oliemolen gelegen *byder stadt moer bennen den nuwen grave*[1]) tusschen het erf van Peter Engelen en het erf der stad, aan Peter Parkin (?) als man en momboor zijner echtgenoote Marie, Loedewick Roers als man en momboor zijner huisvrouw Bilien en Margriet Kempeners hare dochter en kinderen overdraagt en Peter, Loedewick en Margriete ingevolge verkoop die rente aan heer Johan Ausems priester en zijne erfgenamen overdragen, beloven hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren, en verklaren dat die molen nog bezwaard is met eene rente van 4 ge-

[1]) In dorso: *vander moelen in dye noustraet VII Hoen gulden.*

Digitized by Google

lijke Hornsgulden, *dy welge kelick cyens syn ende ewen alt,* en ten einde de geregelde betaling dier rente te verzekeren en in geval *dat eynich overlaest aen dyser moelen quem off bevonden worde off dat derselve onderpant in toecomenden tyden niet goet genoich en were* zij voor dat geval nog tot een bijpand stellen eene hun toebehoorende weide achter de kerk van St. Pieter tusschen de straat en die *gemeynten.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Dierick Broetz schout, Lanrens Meys, Johan vander Blockeren, Johan van Luymertingen, Laurens Clabers, Andries van Palant, Anthonis Hustyn en Anthonis Esternell. — Zegels afgevallen.

N⁰ 573.

1512 (Juni 24) op des heylgen sinte Johans dach nativitatis.

Schep. v. M. oorkonden, dat Heynryck van der Eyken, priester, ten behoeve der H. Mis *van den heylgen Sacrament* in O. L. Vrouwe kerk een jaar- en erfcijns van 3 marken uit het huis van Jannes Broeckmans *opten saterdachs merckt* tusschen dat van Johan Vryns en dat van Styn van Boshouer overdraagt, belooft goede wering te doen en gedurende een jaar en dag elke vordering naar behooren af te weren, alles onder verband zijner goederen, tegenwoordige en toekomstige.

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Calabers en Johan van Rymptz. — Zegels afgevallen.

N⁰ 574.

1512 (October 28) inden maent geheiten Novembri (sic) op sinte Symonis ende Juyden daich.

Schout en schepenen van Vleytingen oorkonden, dat Franck Paresis en Guert Puessen als momboren van Servaes vander Heyden en deze als rentmeester van deken en kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht voor hen verschenen en Guert voornoemd *op*

Digitized by Google

synen eydt gedragen als gesworen boede met hulpen des heren ende des rechts namens Servaes voormeld wegens achterstallige pacht van 2 mudden en 12 vaten rogge, te weten 12 vaten sedert 1509, een mud sedert 1510 en een mud sedert 1511 niet betaald, te beuren uit den *graeshoeff geheeten der laeckhoeff* van Lienaert Wynants, gelegen in *erhem straet ter syden* naar den kant van Rosmeer, naar den kant van Maastricht aan eene pachthoeve behoorende aan de erven van Loye Bollen van Vleytingen, met de derde zijde naar den kant van het dorp naast het huis met hoeve van Guert Puessen en met de vierde zijde aan het huis met hoeve van Lees Bollen voornoemd, die hoeve hebben doen uitwinnen en *want sich Lienart noch nyemant van synen wegen bynnen diesen viere genachten verschenen noch tiegen die vuergenoempde mombaeren int verantworden gestalt en heeft ende sy voert menisse vanden scoltit ende vonnisse van ons schepenen begerden, soe hebben wy hun telinge off geleytenisse mit vonnisse geweesse te hebben totten hoeff vuerscreven, behalven den erfgenaemen die buyten den herlicheyt woenechtich sien, daich van recht te hebben tiegen den daich die vurscreven mombars inden naem Servoessen vuergenoempt ende sullichs in den naem der heren van onsser Vrouwen vuerscreven sich in den vuerscreven hoeff met recht sulden doen geleyden, wilke dechlicheit aen Lienaert Wynants alsoe gekundicht ende geschiet is geweest met onssen gesworen boede die des vuer ons scepenen gestanden eyd op synen eydt gedragen heeft ende want nyemant vanden erfgenamen tiegen den dach hun gekundicht is geweest verschenen en heeft ende die mombaers voert recht ende geleytenisse begeert hebben nae inhalt huns vervolchs ende des vonnisse vuergeschreven, soe is hun dat geleytenisse verleent ende sien in dien vuergescreven pandt met ordel ende vonnisse geweessen inden naem der heeren vuergenoempt denen te hebben ende erffelyck te behalden, te gebruycken gelyck hunnen anderen properen erve ende goyt ende dat aefgebot is ouch geschiet met allen anderen rechten ende soelempniteiten* volgens gebruik en gewoonte hunner schepenbank en behoudens ieders rechten.

Orig. op perkament. — Schepenen: Coenraert Gryn van Aldenhoven, schout, Mathys Jans van Laeffelt, Loye Vryents van Hees, Jannes Scobben van Heukelom, Lees Bollen van Vleytingen, Heynryck van Puthem van Mopertingen, Jannes vander Volmuelen en Lienaert Lybrechs van Vleytingen. — Zegels in bruine was: 1. gebroken; 2. een krulkruis; 3. drie rozen,

Digitized by Google

2-1; 4. eene S waardoor eene I; 5. drie hoefijzers 2-1; gescheiden door een smallen band; 6. afgevallen; 7. een gelijkarmig verkort kruis beladen aan het uiteinde van iederen arm met ....; in den hartpunt eene schelp (?); 8. van vair in het rechter vrijkwartier twee balken boven elkaar.

N° 575 (D).

1515 (Juni 19) des noegentheenden daghs in Junio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Peter van Itteren *scomeker* aan Ghele de Luwe, leerlooier, zijne echtgenoote Lysbette en hun beider erven een erfcijns van 5 marken 's jaars uit zijn huis op de *Kesenruwe* naast het huis *off hoeff van Baetenborch* overdraagt, belooft hen tegen elke vordering te zullen vrijwaren, verklaart dat het huis met niets anders bezwaard is en die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Anthonis Hustyn en Goerdt Beren. — Zegels in bruine was gebroken en geplet.

N° 576 (D).

1516 (Januari 4) des vierden dachs in Januario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Heynrick Kerstgens, *cuper,* aan Johan van Stockum, zijne echtgenoote Else en hun beider erven den erfcijns van 5 marken uit de beide huizen vermeld in den brief waardoor deze gestoken is overdraagt en belooft die overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote Alethe.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Noetstock en Goerdt Beren. — Zegels afgevallen.

N.B. Transfix van den brief van 26 December 1511 (n. 571).

Digitized by Google

N⁰ 577 (D).

1516 (Mei 7) inden moent Mey des sevensten daighs.

Meier en schepenen *des hoeffs ind gerichtz tuebehoerende den Eerwerdigen onssen lieven Heren Deken ind Capittell van onsser liever Frouwen kercken Triecht sy liggende hebben inden dorpe van Veltwesit* oorkonden, dat Aleydt, de weduwe van Peter Mewis geheeten Roesellers den oude, eenerzijds, haar zoon Peter Mewis offte Roesellers de jonge, anderzijds en Goessen Sprewartz een der acht commissarissen der stad Maastricht, voor hen verschenen en Aleydt bijgestaan door haren momboor Johan Breydeloe geheeten Koevoet hare rechten op een perceel land van ongeveer een bunder, *onder den bergh geheyten der doutzberch ind der weech genant der moelen weech ofte der galgewech gheyt daer doir* tusschen land van Goessen Sprewartz voornoemd naar den kant van voornoemden *Doutzberch,* land van Lambrecht van Lynde, oud schepen van Maastricht naar den kant der hoeve van *Couwenberch* en land van Goessen voornoemd aan de derde zijde, aan haren zoon Peter voornoemd overdraagt en deze daarna ze aan gemelden Goessen verkoopt en opdraagt en zij deze, zijne echtgenoote Marie en hun beider erven in het bezit van dat perceel bouwland stellen behoudens ieders recht en Peter onder verband zijner goederen verklaart dat dit land bezwaard is slechts met *synen sympellen der opgenanter onssen heren deken ende cappittel van onsser liever Frouwen kercken lantceynss* ....

Orig. op perkament. — Meier en schepenen: Wynant Moers meier en schepen, Laurens Clabers, Johan Belten, Andries vander Heyden, Henrick Meyerls, Henrick Schellinx, Henrick van Gellick. — Zegels afgevallen.

N⁰ 578.

1516 (October 8) opten achden dach in Octobri.

Schout en schep. van Borgharen oorkonden, dat voor hen verschijnen Gherrat Henssen anders geheeten van der Broggen en zijne echtgenoote Anne van Gangelt en deze *in by weesen*

Digitized by Google

believen ende consent haers huysheren Greratz voornoemd als *eyn tochtersse* en *heet sich gerichtelycken gedoet hoers tocht* van de helft van een mud rogge jacht- en erfpacht haar toekomende na den dood van Marie, de natuurlijke dochter van Dyerick Voersen, en deze overdraagt aan hare kinderen uit haar huwelijk met Johan Frambach met name Aleydt, Jan, Katherine en Jenne; daarna dragen Jannes Broets echtgenoot van voornoemde Aleydt, als mede Jan, Katherine en Jenne dat half mud rogge over aan Loedewich Christiani, priester en kapellaan van O. L. Vrouw kapittel, ten behoeve der broederschap van kapellanen van dat kapittel; dat *opten selven dach ende van stonden aen nte allen diesen opdregenissen ende verthyenissen* Jan *inden Wolff, cupenbender* poorter van Maastricht en wonende in de *Wolffstraete* aan voornoemde broederschap der kapellanen overdraagt het geheele mud rogge jaar- en erfpacht *daer vuyt Marie Vorsen natuerlick gestorven ende defflivich woerden was met ouch allen richtlycken vervolck inde allen die gerechticheyt der selff Jan in eynger manyeren totten vurschreven modde roggen jaerlycke renten hebbende mocht syn, bekennende ouch dair ain gheyn gerechticheyt meer te hebben noch te behalden allet totter gansser broederscappen inder kirken vurscreven ende sonder argelist.* Dit geschied zijnde vraagt Loedewich voornoemd, als meester van genoemde broederschap, *dat eyn voer inde dat ander nae myt orken verbonden en onsser memorien bevoelen. Ende dit vorschreven altsamen alsoe geschiet ende met orken verbonden synde begheerde der vorschreven her Loedewichs vurschreven hoeffs ghemoede,* wordt hij in het bezit dier pacht gesteld en vraagt hij in naam der broederschap *des vurschreven is in eynen besiegelden hoeffs bryeff omme syne geboirlycke rechten te hebben ende terselver tyt die parthien ende her Loedewich vurschreven der siegelen baden,* zij hem dezen hierbij verleenen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gherat van Bornhem schout, Jacop Wynants, Jacop Hardvuyst offt Bovens, Doim vander Hagen, Aerdt van Schaern, Peter Dryes, Geret Nysten en Melis Francis. — Zegels in bruine was: 1. dat van den schout: vier palen; gekroonde helm; helmteeken een drakenkop en hals met de vleugel; omschirft: *erat .. ver.;* 2. zegel der schepenbank gebroken.

N.B. Transfix van den brief van 10 Februari 1461 (n. 458).

Digitized by Google

N° 579.

1517 (September 25) des vyffendetwyntichsten dach Septembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Catryn van Braemptz ongehuwd aan de broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwekerk een jaar- en erfcijns van 1 mark uit haar huis *in die heydenstraete* tusschen dat van Mees Noellens en dat van Jacob Capuyns overdraagt, belooft haar een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren als behoorlijk is, onder verband harer bezittingen zoo tegenwoordige als toekomende.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Rymptz en Goerdt Beren. — Zegels in bruine was: 1. drie vlammen van uit den schildvoet opgaande; het schild gehouden door een engel; omschrift: *S. Johan van ....*; 2. een omziende beer naar links; helmteeken: een uitschietende beerenkop met hals naar rechts; omschrift: *S. Guert . Beer. - scepen.*

N° 580 (D).

1517 (November 17) .. die vero decimaseptima mensis Novembris.

Akte van Johannes Thabieme alias Rampartz, clericus van het diocees Luik, keizerlijk notaris en van het hof van Luik waarbij de *honesta matrona* Yda de Waltvucht, *mulier sui juris,* aan de broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk, vertegenwoordigd door hare meesters Mathias Receptoris, Johannes Bartholomei en Ghysbertus Baeten, 110 gulden, munt van Erard de la Marck bisschop van Luik, voor een mud rogge jaarlijksche pacht overdraagt voor de stichting van een jaargetijde voor hare echtgenooten, ouders en weldoeners, te houden den eersten der quatertemperdagen voor Kerstmis, onder beding dat van dat mud rogge 12 vaten brooden gebakken en op dien quatertemperdag uitgedeeld worden aan de huisarmen en in de O. L. Vrouwe kerk met het jaargetijde 10 H. Missen door de kapellanen gelezen worden en zoo de broederschap in gebreke mocht blijven aan die verplichting gere-

[1]) In dorso: *littere unius marche in die Heyenstraet supra bonis Katherine de Brampt.*

Digitized by Google

geld te voldoen, de deken en de kanunniken dat mud rogge tot zich mogen nemen met de verplichtingen en voorwaarden voormeld en de broederschap hun dat mud dan jaarlijks leveren zal totdat zij hun de 110 gulden zal betaald hebben .... *exsolverit et reburſavit.*

Daarbij waren als getuige tegenwoordig Ffredericus de Valckenborch en Johannes Doelmans clerici van het diocees Luik.

Orig. op perkament met het teeken van den notaris.

N⁰ 581.

1517 (December 7) op onsser liever Vrouwen avont Conception.

Schep. v. M. oorkonden, dat Hubrecht dy Bye aan de broederschap *vander capellanen inder erwerdiger kircken* van O. L. Vrouw een jaar- en erfcijns van 4 marken uit zijn huis[1]) te Wyck tusschen de huizen van Catryna Beertz overdraagt, belooft de broederschap gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en die overdracht te doen goedkeuren door zijne echtgenoote Catryne, wanneer het noodig zal zijn, alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Rymptz en Peter Broetz. — Zegels: 1. afgevallen; 2. in bruine was geschonden: drie klaverbladen, 2-1.

N⁰ 582.

1518 (Februari 23) dryendetwyntich daege in Februario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Cristiaen Eligii off Lodewix aan Johan Cristiani priester en zijne erven 8 marken jaar- en erfcijns te beuren op de gewone en gebruikelijke termijnen *in sulger werden ende valoer gelyck dy voertytz vercregen ende vercocht syn* luidens den schepenbrief waardoor deze gestoken is, *van vyff*

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat dit huis gelegen was te Wijk op de Hoogbruggestraat tegenover het St. Gillis gasthuis .. *in opposito hospitalis sancti Egidii.*

Digitized by Google

maerken mentie maekende, ende des scepenboex van drye maerken inhaldende in date vyfthienhondert daerthien twelff dage in Septembri, ieder mark te betalen met ½ bescheiden Hornschen gulden. te beuren uit het huis in de *wytmekerstraete* tusschen dat van Jacob der Loese en dat van Styn Rutten overdraagt, belooft de rechtsgebruiken te zullen nakomen en die overdracht door zijne echtgenoote te zullen doen goedkeuren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Noetstock en Peter Broetz. — Zegels: 1. afgevallen; 2. in bruine was gebroken.
N.B. Transfix van den brief van 26 Augustus 1502 (n. 555).

N° 583 (D).

1518 (September 8) acht dage Septembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Baertelmees Olislegers alias van Syttart als *helder ende erffman* van eenen molen *bennen den newen grave gelegen opter Jekeren byder stadt moer* tusschen het erf van Peter Ingelen en dat der stad, pand en onderpand van den priester Johan Ausems en zijne erven voor de rente van 7 Hornsche gulden, welke zij verkregen hadden van de erfgenamen van wijlen Jan Kempeners verklaart, dat voornoemde priester en zijne erven *jaerlix om gebreke van betalingen der selver seven Hoerns gulden erffrenten op die voirscreven moelen sullen mogen versueken ende vervolgen met recht nae der stadt ende bancken recht, alsoe voele hyr toe gedoen dtt inder tyt dis bekentenisse over all genoich gescieden.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Meys, Peter Noetstock en Heynrick Dollart. — Zegels: 1 in bruine was: drie schelpen, 2-1; omschrift: .. *Laur* .. *Meys;* 2 en 3 afgevallen.
N.B. Transfix van den brief van 31 Maart 1512 (n. 572).

N° 584 (D).

1518 (October 15) des vyfthienden dachs Octobris.

Schep. v. M. oorkonden, dat jonkheer Gerart van Hulsberch, anders van Schaluyn aan Servois Meys *inden yseren hoet,*

Digitized by Google

zijne echtgenoote Lysbete en hun beider erven eene jaarlijksche rente van 9 goudgulden min een oort ten laste der stad Maastricht[1], zijnde deze het vierde deel eener rente van 35 rijnsche goudgulden waarvan de overige drie vierden behooren aan Art Proenen *in die roese* en *synen gelyngen,* overdraagt, van welke rente melding is in den hoofdbrief waardoor deze gestoken is, en onder verband zijner goederen belooft hen het rustig bezit dier rente te zullen verzekeren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Herman van Overbunde en Heynrick van Sculenberch.

N° 585 (D).

1519 (Maart 17) des seventheende daichz Martii.

Akte van notaris Johannes Thabieme alias Rampartz, meldend dat Servaes Coelmont deken en Goeswyn Passartz scholaster van O. L. Vrouw kapittel namen hunne medekanunniken voor den tijd van zes achtereenvolgende jaren aan Johan Ailen, Wylhem Snyers en Johan Scoitz, wonende te Schuelen, verpachten hun tiend aldaar voor 75 gouden rijnsche gulden of voor elke dier gulden 28 brab. stuiver, betaalbaar half met Kerstmis uiterlijk met O. L. Vr. Lichtmis en half met het feest van St. Jan Baptist, verder hun jaarlijks betalen met dit laatste feest voor den *droighen lycop* 8 gouden rijnsche gulden en den kapellaan van Schuele 4 postulaat gulden, onder verdere voorwaarden dat zoo de tiendenaren in gebreke blijven het pachtgeld ten deele of in het geheel op den gestelden tijd te betalen, de deken en kapittel, acht dagen nadat zij hen aangemaand hebben tot betaling, mogen *van stonden ayn ter plaitzen dair hon sulx gelieven sall op hon alle daighe eynen golt gulden verliesen offt verteeren totten tyden des gansser betalinghen des gebreecks met ouch alsulcken kosten als die voirscreven heren op hon verteert oft verleyst moichten hebben,* welke *leystinghe en costen* de tiendenaren zullen bekostigen; dat de tiendenaren drie dagen na dezen dag ten overstaan der schepenbank van Weustherck hunne goederen tot pand zullen stellen en

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat die rente naderhand is afgelost.

Digitized by Google

aldaar in het openbaar te bekennen *honne gueder ter saicken voirscreven moighen te penden ende omme te sloen voir tgebreck* van een of ander der voorgaande en volgende punten; dat zij *sufficiente borghen* zullen stellen, die binnen voornoemde drie dagen voor het gericht van Weustherck hunne goederen zullen verpanden en voor de nakoming der gestelde voorwaarden zich *parthie, boirghe principail ende saickwailde te maicken ellick van hon bisonder ende voir ale* op verbeurte aan deken en kapittel van 20 rijnsche goudgulden; dat ingeval de tiendenaren de gestelde voorwaarden niet nakomen, deken en kapittel het recht hebben de tiend aan anderen naar hun goedvinden te geven; dat zoo de gestelde borgen niet *sufficient genoich ende weeren* om alle de voorwaarden na te komen en de kapittelheeren betere wenschen, de tiendenaren binnen acht dagen nadat hun dit was medegedeeld nieuwe degelijke borgen te stellen op verbeuren van 20 rijnsche goudgulden, die dan ook verplicht zullen zijn zich te verbinden als voren; dat die tiend van Schuelen *stain sall op der Heeren voirschreven cost ende anxte te weten van Heervairt ende haigelslaich* tot het feest van den H Andreas en na dien dag (30 November) op *last ende anxt* der tiendenaren; en ingeval tusschen St. Johansdag (24 Juni) en St. Andries à30 November) merkelijke schade aan de tiend mocht overkomen de tiendenaren binnen drie dagen daarvan kennis zullen geven aan deken en kapittel om de schade te *visiteren* en bij verzuim daarvan zullen deze hen daarvoor *nyet costen;* en zoo schade geschied is zullen de kapittelheeren en ook de tiendenaren ieder twee mannen kiezen om de schade te *myddelen ende te slichten* en zoo deze vier het niet eens mochten worden, de deken en kanunniken eenen *overman* kiezen en de tiendenaren niet en *wair die overman den stoit oft twist stelt dair sall hy blyven sonder voirder versueck.*

1519 (Mei 21) den XXIten dach in May.

Schout en schep. *der stadt Herck* (Weustherk) oorkonden dat Jan Aelen, Willem Snyders en Jan Schats wonende te Schuelen 16 Maart 1519 zich tot borgen en principaal en hunne bezittingen tot pand gesteld hebben voor voormelde tiend, onder beding dat bij gebreke van gedeeltelijke of geheele betaling de kapittelheeren de hand mogen slaan aan die goederen totdat hun volledige voldoening daarvan is gegeven en keuren goed en bekrachtigen de voorwaarden in bovengenoemde verpachting gesteld.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Met onderschrift en teeken van den notaris en het aanhangend zegel der schepenbank Weustherk in groene was beschadigd.

N⁰ 586 (D).

1519 (Maart 17) des seventhiende daichz Marty.

Akte van notaris Johannes Thabieme meldend dat Servaes Coelmont deken en Goesswyn Passartz scholaster van O. L. Vrouw kapittel namens hunne medekanunniken voor den tijd van 6 achtereenvolgende jaren de tiend van het kapittel te *Schakenbroek*[1]) in pacht geven aan Mychael Koenen en Henrick Ruelens wonende aldaar, voor 51 rijnsche goud gulden, iederen gulden tegen 28 brab. stuivers gerekend, betaalbaar in twee termijnen, de helft met Kerstmis uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis en de helft met St. Jan Baptist, onder beding dat de tiendenaren jaarlijks voor het feest van St. Jan Baptist den kapittelheeren voor den *droyghen lycop* betalen 3 goudgulden en den kapellaan van Herck 2 goudgulden en tot onderhoud des *tiendenhoiffs* honderd welmen en onder verdere voorwaarden als de voorgaande verpachting van de tiend te Schuelen.

1520 (Mei 21) den XXI dach Mey.

Schout en schepenen van Herck oorkonden, dat voor bovengenoemde verpachting der tiend en nakoming der gestelde voorwaarden zich tot borgen stellen Mychiel Coenis en Henrick Ruelens wonende te Schackebroeck en hun hebben en goed tot pand stellen, waaraan deken en kapittelheeren zich kunnen verhalen bij gedeeltelijke of geheele niet nakoming der voorwaarden, en zij deze goedkeuren en bevestigen.

Orig. op perkament. — Met het onderschrift en teeken van den notaris en het zegel der schepenbank Weustherk in groene was gedeeltelijk afgevallen.

---

[1]) Schaikenbroeck, Schaekenbrouck een gehucht van de gemeente Herck.

Digitized by Google

N° 587 (D).

1519 (Maart 17) des seventhiende daichz Martii.

Akte van notaris Joannes Thabieme alias Rampartz waarbij Servais Coelmont en Goesswyn Passartz, respectievelijk deken en scholaster van O. L. Vr. kapittel, namens hunne medekanunniken aan Peter Lantmeter wonende onder de parochie Weustherk voor den tijd van 6 achtereenvolgende jaren verpachten hun tiend te *Weustherck*[1]), *Wyer*[2]), *Diepenpoel*[3]) en *Tichelerie,* nl. die van Herck voor 70 rijnsche goudgulden of voor iederen dier gulden 28 brabantsche stuivers, die van *Wyer* voor 30, die van *Diepenpoel* ook voor 30, die van *Tichelerie* voor 16 dier gulden en onder de gewone voorwaarden bij dergelijke verpachting gebruikelijk en Peter voornoemd tot borgen stelt zijn neef Peter Lantmeter.

1519 (Maart 16) den XVIe dach in Mertte.

Schout en schepenen van Herck oorkonden dat Peter Lantmeter voornoemd als *principaal* en zijn neef Peter Joes als zijn *borghe mit honnen gheleverden momber* hun have en goed, tegenwoordige en toekomende tot pand stellen voor voormelde tienden *oft in ghevalle den vorgenoempten heeren eynighe teylingen ghebreke het were in deyl oft int geheyl, dat alsdan die heeren voerscreven oft yemant van honnen weghen des commissie ende beveyl hebbende altyt dat sullen moegen apprehenderen ende aenverden als voer hon proper goet,* totdat den heeren voornoemd voldoening zal zijn gegeven.

Orig. op perkament. — Met het teeken en onderschrift van den notaris en het zegel der schepenbank Herck in groene was gebroken.

---

[1]) In dorso: *van den teynde van Wuystherk* met eene latere hand erbij geschreven: *arendatio decimae de Herck anno 1519, .. de anno 1519 pro 165 aureis florenis.*

[2]) *Weyer* gemeente gelegen op ruim een uur van Herck.

[3]) *Diepenpoel* gehucht van Herck.

Digitized by Google

N⁰ 588.

1519 (Juli 7) seven dage in Julio.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Servoes van Coelmont[1]) deken en kanunnik van O. L. Vrouwe kerk en Johan Frenkens alias van Valkenborch[2]) kanunnik dier kerk dat zij, namens de kanunniken dier kerk, aan heer Voes vander Heyden *van gratien ende om seker getrouwen dynst der kerken ende fabryken* dier kerk toestaan af te lossen een erfpacht van 22 vaten en 2 kop rogge, welke zij beuren uit 36 groote roeden land, welke Wyllem van Boerne bezit, gelegen in twee perceelen te Wilre en welke Servoes na den dood van Margriete van Bloemendael bij erfenis bekomen heeft en daarna Wyllem voornoemd als tochtenaar en aangezien Servois voornoemd den kanunniken voormeld geschonken heeft 100 bescheiden Hornsche gulden en de fabriek hunner kerk kwijtgescholden heeft 10 goudgulden, zij hem en zijne erfgenamen die pacht overdragen; dat tot *merder sekerheyt ende getugenisse der woerheyt aller dingen ende poenten voerscreven* hebben de deken en kanunniken hun kerk- en kapittelszegel *voer an diessen bryf gehangen* .... en de schepenen *in orkonden der woerheyt onsse siegelen onder an diessen bryff gehangen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Lanrens Meys schout en schepen, Johan van Luymertyngen, Andries van Palant, Anthonis Esternel, Peter van Sproelant, Conraet Noerenberchs en Peter vanden Byessen. — Zegels afgevallen.

N⁰ 589.

1519 (Juli 11) elff dage in Julio.

Schep. v. M. oorkonden, dat Gerardus van Kanne aan de *broederscappen vtnden cappellanen der erwerdiger kerken van onsser liever Vrouwen* eene erfcijns van 4 marken 's jaars uit het erf van

[1]) Hij werd deken gekozen 25 Juli 1513 en overleed 13 November 1534; als kanunnik komt hij reeds voor in 1493 en in 1502 was hij rijproost.

[2]) Hij komt als kanunnik reeds voor in eene akte van 7 Juli 1503; hij stierf 22 October 1564.

Digitized by Google

Heynrick Loeff *in die Wolffstraete*[1]) tusschen diens huis geheeten *der wyldeman* en dat van Lambrecht van Asseler overdraagt, en belooft onder verband zijner tegenwoordige en toekomstige goederen haar het rustig bezit dier rente te zullen verzekeren zooals gebruikelijk is.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Rymptz en Servoes vander Heyden. — Zegels in bruine was: 1. geschonden; 2. een wildeman houdende een schild waarop drie molenijzers, 2-1; omschrift: *S. Servaes . van . der . Heyden.*

N° 590.

1520 (Januari 15) vyftheen dage in Januario.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan Cristiani, priester, aan de broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk een erfcijns van 8 marken 's jaars, de mark tegen 1/4 bescheyden Hornsche gulden gerekend te beuren uit het huis in de *wytmekerstraete,* waarvan melding is in den brief waardoor deze gestoken is, overdraagt en onder verband zijner goederen belooft de gewone rechtsgebruiken te zullen nakomen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Rymptz en Servoes van der Heyden. — Zegels in bruine was gebroken en ten deele afgevallen.

N.B. Transfix van den brief van 18 Februari 1518 (n. 582).

N° 591 (D).

1520 (Juni 8) den achsten dach van Junio.

Meier en laten van den gezworen laathof van St. Servaas kapittel te Sichen oorkonden, dat Peter en Guert Waggen aan de broederschap der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk eene jaarlijksche pacht van 22 vaten rogge uit de hoeve der broederschap in pacht bij Collar Wylhem van Sussen, verkoopen en overdragen, welke

[1]) In dorso: *littere de 4or marchis in vico swevi,* iets lager *Wolffstraet.*

Digitized by Google

hoeve begrensd wordt door het erf van Peter Danen en den straatweg die van Sussen naar Maastricht loopt.[1])

Orig. op perkament. — Laten: Jan vander Volmolen, meier en laat ...., Jan Lenarts, Ffranck Pharesis, Henrick ...., Thys (?) in die Croen en Jan Moelener. — Zegels afgevallen.

N⁰ 592 (D).

1520 (Juni 19) opten negenthienden dach der maent Junio.

Schout en schepenen van Herderen oorkonden, dat Pauwels Ardts aan de kapellanen van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht opdraagt eene jaarlijksche pacht van ½ mud rogge uit zijn huis met tuin te Riempst gelegen tusschen de erven van Jan Claes naar den kant der Jeker en van de Biessen naar den kant der kerk en bezwaard met 40 vaten rogge 's jaars aan verschillende personen en tot bijpand stelt 6 roeden land *aen die weytmolen* tusschen *die meerstraete* en die *molestrate,* en 4 roeden land met twee zijden grenzend aan land van Frank Daelmans.

Orig. op perkament. — Schepenen: Jaspar vanden Dycke schout, Lambrecht van den Bosch, Vriendt ...., Henrick van Scoulenborgh, Henrick van Hey...., Peter Schatz, Lenart Meers en Jan Moers. — Zegels: dat van Peter Schatz in bruine was: boven 2 hoefijzers naast elkaar, onder drie schietspoelen naast elkaar; omschrift: *S. Peter Schats* —.

N⁰ 593.

1521 (September 10) des thienden daechs Septembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat meester Reyner van Mere en heer Goessen Passart, kanunniken van O. L. Vrouwe kerk en uitvoerders des testaments van wijlen Liebrecht Quoedexter[2]), in

[1]) Het perkament heeft van vocht veel geleden, is op enkele plaatsen onleesbaar en verscheurd.

[2]) Libertus Quoedexter, Coexter, Quoyexter ontmoeten wij voor het eerst als kanunnik in 1513; hij overleed in 1521 na 11 Augustus, van welke datum zijn testament dagteekent.

Digitized by Google

leven kanunnik dier kerk, aan Jan Teus, molenaar en zijne erven *allen der gerichticheyt vander moelen ende gronde* in de Nieuwstad gelegen tusschen de beide armen der Jeker, *tussen beyde die Jekeren,* van welken molen Johan de helft verkregen heeft op Willem en Loye van Can, en Liebrecht voornoemd dien molen *beschud hadde met nachtingen brieven viertich dage brieven ende gewalt op dy voirscreven moelen gedoen .... ende in diesen den vorgenoempden executoren gereserveert* het mud rogge hetwelk Liebrecht uit dien molen beurde, en voor de verloopen pacht kosten en anderssints Johan ten behoeve der kapittelheeren op dien geheelen molen eene erfpacht van 8 vaten rogge vestigt, te beuren op de gebruikelijke termijnen, onder beding dat Johan binnen de acht jaren in de plaats dier acht vaten rogge een anderen *suffisanten* onderpand mag stellen, binnen de vrijheid van Sint-Pieter of van Maastricht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Rimptz en Henrich van Sculenborch. — Zegels: 1. in bruine was geschonden, 2 afgevallen.

N⁰ 594 (D).

1521 (November 23) in den maent Novembris geheyten Slaichmaent der dryendetwintichsten daechs.

Meier en laten van den gezworen laathof van Lovyt te Veldweselt oorkonden, dat de priester Lenart Creemers (?) met bijstand van zijn leeken momboor eene jaarlijksche pacht van 1 mud rogge uit het erf van Symon Moers, bestaande uit huis met hoeve, grenzend aan de straat naar Gellick, naar den kant van Breegden[1]) aan erf van het kapittel van St. Lambert te Luik en dat van St. Servaaskapittel te Maastricht naar den kant van Rosmeer, en de straat geheeten *die Hochte* naar den kant der kerk van Veldweselt en het erf van Lambrecht Moers, broeder van Symon voornoemd verkoopt en overdraagt aan de broederschap van kapellanen, die daarvan in het bezit gesteld werd in den persoon van haren *medemeyster* den priester Gysebrecht Baeten.

Orig. op perkament. — Laten: Loye Sammen, meier en laat, Claess Schuylen, ... Meyers, Andries van der Heyden,

---

[1]) Breegden een gehucht van Gellick.

Digitized by Google

Willem Meyers en Heynrick van Heesvelt. — Zegels afgevallen.
N.B. Het stuk heeft van vocht geleden.

Nº 595 (D).

(1522 April 23) .. inden jair nae der saliger geboerten onss Heren Jesu Christi duysent vyffhondert tweindtwyntich inden maent van Aprille des dryindtwintichsten daichs.

Schout en schepenen der *bancken, heerlicheyden ende gerecht* van Opkanne, behoorend aan het kapittel van St. Maarten te Luik, oorkonden, dat Elizabeth geheeten Lyseken Lambrechtz ongehuwd aan Claes Falher priester en *verdiener* der kerk van Kanne eene jaarlijksche erfpacht van 2 vaten rogge uit haar huis met tuin te Opkanne in de *Luyckerstraet* tusschen het erf der kerk van Kanne naar den kant van Luik en voormelde straat naar den kant van Maastricht, met bemiddeling van haren momboor Wilhem Compier verkoopt en overdraagt *in des wellicken pantz ende onderpantz sy ouck yerst hoeff ende heer hadde als sich dat gebuerden* en onder verband harer goederen belooft alsmede haar momboor gedurende een jaar en dag hem tegen elke vordering te zullen vrijwaren, gelijk gebruikelijk is.

Orig. op perkament. — Schepenen: Dionys Proenen, Andries vander Heyden, Anthoenis Hesternelle, Johan Eernoutz van Hymmercourt, Peter van Dilssen, Johan Ghielen, Peter van Roeye en Johan Smeetz. — 2. in bruine was niet te ontcijferen; de overige afgevallen.

Nº 596 (D).

1522 (Mei 19) inden maent van Meye des noegenthiensten daighs.

Schout en schepenen van Opkanne oorkonden, dat Johan Eernoutz van Hymmercoert hun medeschepen, aan Claes Falher, priester en *verdiener* der kerk van Kanne eene jaarlijksche erfpacht van 2 vaten rogge, ieder vat voor 7 gulden gangbare munt

Digitized by Google

verkoopt en overdraagt, door hem en zijne nakomelingen te leveren binnen Maastricht in het huis en op den zolder naar aanwijzing van Claes voornoemd en op de gebruikelijke termijnen te beuren uit het huis met tuin van Heyncken Moes te Opkanne tusschen het erf van het kapittel van Sint Maarten te Luik naar den kant van Eymael en de *gemeyn straet* naar den kant van Maastricht en met de derde zijde de Jeker naar den kant der kerk van Kanne.

Orig. op perkament. — Schepenen van Opkanne als van n. 596. — Zegels afgevallen.

N° 597 (D).

1523 (September 5) inden maent van September des vyfte daichs.

Schout en schepenen van Nederkanne oorkonden, dat Peter Leuwerix de jonge, wettige zoon van wijlen Peter Leuwerix den oude, aan Claes Falher priester en kapellaan van O. L. Vrouw te Maastricht verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 8 vaten rogge, pacht en maat van Maastricht, uit 1. het derde deel van een *hoefken van aldertyt Leuwerix wingart, geheyten* en liggende aan het voetpad van Kanne naar Montenaken tusschen het erf van Johan Leuwerix naar den kant van Kanne of de Jeker en den weg geheeten *die fontenelle;* 2. het vijfde deel van 8 groote roeden akkerland gelegen bij het *Trichter bosche* naast dat bosch naar den kant der Jeker; 3. op het vijfde deel van 8 groote roeden boven *den alden berch* tusschen het erf van Willem Jekermans naar den kant van Emael en dat bosch naar den kant van den weg *die fontenelle;* 4. op het vijfde deel van ongeveer 5 groote roeden lands tusschen *die fontenelle* en den *muyssberch* tusschen *die fontenelle* naar den kant van Emael en voornoemden *muyssberch ter groter caveyen* van Nederkanne *wart* en onder verband zijner goederen belooft hem en zijne erven gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Heesvelt schout, Andries van der Heyden, Dirick van Roesmer, Anthonis Hesternell, Johan Ernoutz van Hymricourt, Johan Ghielen, Johan Smetz en Peter van Dilssen. — Zegels afgevallen.

Digitized by Google

N° 598 (D).

1523 (September 23) in Septembri des dryentwintichsten dachs.

Schout en schepenen der bank en heerlijkheid Zichgen (Sichen) oorkonden, dat Kathryn, weduwe van Cloes Nalen *in hueren weduwen staet synde* bijgestaan door haren momboor Cloes Nalen den jonge ten behoeve harer kinderen met name Cloes alias Brurken, Lhysken en Jamsyn echtgenoot harer dochter Nalen wonende te Eben, eene jaarlijksche pacht van 6 vaten rogge[1]) uit eene hoeve gelegen *op die liepers stege* naar den kant van Fall naast land van de Biesen van Maastricht en naar den kant dezer stad naast land der erven Cloes Nalen overdraagt en Cloes alias Brurken als momboor en Jamsyn als wettig man zijner echtgenoote die 6 vaten rogge aan Jacob van Vueren, *cluestener* van Onze L. Vrouwe kerk, ten behoeve der *presentien op den koer van Onser Lyver Vrouwen* verkoopen en overdragen, te leveren met St. Andries of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis te Maastricht ter plaatse naar aanwijzing van de momboren der *presentien* Jamsyn en zijne vrouw *canden ende sy sachten dat hun dese ses vaet roggen vurscreven aeffgedeylt te werden aen hoen kyns gedeylten ende allet van werde te syn dat vorschreven ys ende myts des der vurschreven Cloes alias Brurken heeft sich gemechticht ende ouch gesproken dat synre susters Nalens kyndere verweckt van haeren ersten man dese overdracht sullen lauderen ende van macht halden,* en zij Jacob voornoemd in het bezit dier pacht stellen *met allen solempniteyten* van *rechte daer tou behorende nae onser banck rechte* behoudens ieders recht *in ys altesamen in hoden gelacht.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Jaspar vanden Dyck schout, Everat Goddins, Jan Lennarts, Jan van den Volmolen, Ffranck Pharesis, Henrick van Puttum, Jan Moer en Jan Palmen. — Zegels in bruine was: 1 drie baarsen, 2-1; omschrift: .. *Jasp.* .. *Dieck;* 2 gebroken; 3, 4, 5, 7, 8 afgevallen; 6 onleesbaar.

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt, dat die vaten later bestemd werden voor de jaargetijden van Franciscus Cuper, Johannes van der Laer en Theodoricus de Zusteren.

Digitized by Google

N⁰ 599 (D).

(1524 Mei 13) Inden joer ons Lieven Heeren Jhesu Christi doen men schreiff dusent vyff hondert ind vierentwintich op sint Servoes dach des heiligen bisschop.

Schout en schepenen der heerlijkheid Breust toebehoorende deken en kapittel van St. Maarten te Luik oorkonden, dat Art Palmen van Eckelrade aan Jocop van der Greeven Voeren, kapelaan en *cluestener* van O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve der *presencien op den koer* dier kerk verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 6 vaten rogge[1]) uit zijn woonhuis met hoeve te Eckelrade van ongeveer 1½ bunder tusschen het erf der erven Matys Hoels en dat van Peter Putmans, en zij Jocop voornoemd in het bezit dier pacht stellen volgens de gebruiken en voorschriften hunner schepenbank.

Orig. op perkament. — Schepenen: Reyneert van Elven schout, Houb Lienaerts van Sint Geertruydt, Jan Symen van Sint Geertruydt, Jan Pach van Maarland, Cloes Haghens, Jan Frambachs van Breust en Jan Tuyt van Eisden. — Zegel der schepenbank afgevallen.

N⁰ 600.

1525 (Maart 24) den vierendetwintichsten dach Marty.

Schep. v. M. oorkonden, dat hun *mebrueder* Servaes van der Heyden verklaart van Adam Thoreel ontvangen te hebben 200 Philippus gulden *in den naem van affquitongen* den rector van de tweede stichting van het altaar ter eere de H. Katharina in O. L. Vrouwe kerk *vur syn baet* voor de 40 marken die hij beurt uit het huis in de Hondstraat tusschen dat van Servaes van Coelmont, deken van voornoemde kerk, en dat van Jacop Teybons en hij daarvoor belooft genoemden rector jaarlijks gedurende het leven van Kathryn Tserclaes op den 25 Maart 1 Philippus gulden te geven en deze gedurende haar leven zijn huis bewonen zal, dat ge-

---

[1]) In dorso: *de VI vasis in Eckelrade ad bona Arnoldi Putmans et moventur in Bruyst pro anniversario Anstenrode ..*

Digitized by Google

legen is in de *Joedestraet* tusschen dat van Lens Meys en dat der erven van Reynerke Pener, en dat hij .. ***uytgelden lesten ende bouwe op synen cost onderhalden sall*** onder beding dat na den dood van Kathryn hij of zijne erven of nakomelingen die som ***aen sich slaen ende selen voir hon eygen erve*** en zullen zij ten verzoeke van deken, kapittel en rector voornoemd alsdan voormelde 200 gulden of die waarde in ander geld ***uyt te reyken ende te betaelen*** onder verband hunner goederen ***soe var dat eenen ygelicken aengaet.***

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Broetz en Herman van Oveabunde. — Zegels afgevallen.

N° 601 (D).

1525 (Juni 10) opten thienden dach der maent Junii.

Schout en schepenen ***des dorps, hoeffs ende dingebanck van Opharen*** oorkonden, dat Jan Moleneer gehuwd met Eele die 9 Februari 1503 de helft van 16 bunders, 4 groote en 9 kleine roeden akkerland onder de heerlijkheid Opharen (Borgharen) in meerdere perceelen gelegen, aan Mathys Rentmeesters, meester der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk ten behoeve dier broederschap, verkocht hebben, in 1522 voor hen verscheen, ***vermeynende by miscoupe ende moderatie achtervolgende den nuwen statuten ende ordonnantien der keyserlycken majesteyt als Hertoghe van Brabant hyr voirmaels ghepubliceert totten voirschreven landen weder om te moegen komen mits loesingen ende sich gestalt dair van hadde tiegen die voerscreven capellonen voir ons scholtit ende scepenen te recht, soe dat mits onderwyss tusschen sprecken van vrunden ende oplegginge eynre zekere summe van penningen by die selve geordineert,*** dien verkoop en opdracht bevestigt en goedkeurt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gherart van Meraide schout, Jacop Winants, Daem van der Hagen, Peter Dries, Art van Scharn, Jacop Hardtvuyst, Cornelis Franses, Gerart Hardtvuyst. — Zegels van den schout en van de schepenbank afgevallen.

N.B. Transfixbrief; de hoofdbrief is verloren.

Digitized by Google

N° 602.

1527 (Juni 19) inder maent van Junio den XIX daich.

Schout en schepenen van Heer oorkonden, dat zij op verzoek van Jacop van Voyren, priester en kapellaan in O. L. Vrouwe kerk namens *der presentien opten choer ende der broederscappen der capellanen* dier kerk een onderzoek hebben ingesteld in hun transportboek naar eene overdracht ten behoeve dier beide instellingen van 4 vaten rogge 's jaars 27 Februari 1509 door Leenart Tymmermans van Cadier en zij hem diensvolgens brief van overdracht verleenen, welke vaten te beuren zijn uit Leenarts huis en tuin te Cadier, groot 3 groote en 3 kleine roeden, tusschen het erf van Peter Scrabbartz, dat van Barbara Geerlix en de *gemeynne straet,* luidens het testament van Johan Ulrici, kanunnik van O. L Vrouwe kerk en van zijne dienstmaagd Magdalene.

Orig. op perkament. — Schepenen: Anthoenis Koelen schout, Thewus van Heeze, Joest van Schaerne, Johan van Canne, Johan vander Volmoelen, Christiaen Aussems, Aert Thees en Peter Broets. — Zegel der schepenbank: 1 op een geruiten grond, links de H. Petrus in Romeinsche toga, het hoofd omgeven door een nimbus en hebbende aan de handen eene ketting, zijnde dit eene zinspeling op den kerker; houdende in de linker hand een boek en reikende met de andere een sleutel aan den H. Servatius, bisschop, die in bisschopelijk gewaad, met mijter op het hoofd en door een nimbus omgeven voor den H. Petrus knielt; omschrift: *S. Scab'or . cur' . i . villa . de Here sci. Servatii.* Contrazegel met dezelfde voorstelling en tot omschrift: *Secretum;* 2 dat van het schoutambt: de H. Maagd zittend op eene bank met het Kindje Jesus op den linker arm en houdende in de rechterhand opgeheven een stengel met leliebladeren; links van het Kindje eene zespuntige ster; omschrift: *S. Sculteti . ville p d c veritat.*

N° 603 (D).

1527 (November 20) den twyntichsten dach Novembri.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jan Parys *achtervolgende en uuyt cracht van eenen appointement* gemaakt tusschen Jan van den Kerchoff en hem, voor schepenen van Luik, aan Jan van-

Digitized by Google

den Kerckhoff, zijne vrouw Agnese en hun erven eenen cijns van 7 marken[1]) 's jaars uit zijn huis *in die spaerenstraet* tusschen dat van Reyner Vaessen (?) en dat van Daen Riceben verkoopt en overdraagt, elke mark voor 11 gulden.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Riempst en Herman van Overbunde. — Zegels afgevallen.

N⁰ 604.

1529 (Januari 26) den sessentwintichsten daich January.

Meier en schepen *der bancken ende gericht ons Eerwerdige Heren Deecken ende cappittel der collegiail kyrken van onsser liever Vrouwen Tricht liggende hebben [in] den dorpe van Veltwesint* (Veldweselt) oorkonden, dat jonker Lambrecht Passart, ook namens zijn *ander wettige sustere inde bruder* ten behoeve der presentien van voornoemde kerk tot stichting van het jaargetijde van zijnen broeder wijlen Goisswyn Passart[2]), rijproost, scholaster en kanunnik dier kerk, eene erfpacht van 6 vaten rogge 's jaar, *der wellicker hy hoeff ende heer hadde* uit eene hoeve behoord hebbende successievelijk aan Wouter Tuys en Jan Moer, thans behoorend aan Dyrick Dingen en Festgen Janus en te Kestelt gelegen naar den kant van Maastricht aan de straat van Kestelt naar Veldweselt, *Wesint, opt heut ter cappellen waert* voornoemde straat *ter cappellen waert gaende,* naar den kant van Vleytingen aan het erf van jonker Jan van Ampstenroye en *opt heut* naar den kant van Hees aan het erf van Coin Scampart overdraagt en zij heer Jacop .... *cluestener als synde boye ende in der namen der vuerschreven* presentien in het bezit dier pacht stellen, onder beding dat zoo jonker Lambrecht, of zijne zuster of zijn broeder voornoemd de presentien andere 6 vaten rogge erfpacht, even goed als deze en *wael veronderpant* waarmede het kapittel voornoemd tevreden zal zijn, in hun plaats wil stellen, dit geschieden kan, *wes alletys dy*

---

[1]) De noot in dorso meldt, dat 5 December 1527 ten overstaan der schepenen Voesse van der Heiden, jonker Johan van Riempst en Aert van Bunde die cijns overgedragen is aan den *armen vanden Bellick.*

[2]) Komt als rijproost reeds in 1595 voor.

Digitized by Google

vuerscreven partien hon rechten becanten ende ons daervan vernuegende waeren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Wynent Moers meier en schepen, Henrick Meyers, Gerit van Meere, Willem Meyers, Henrick van Putthem, Lambrecht Henricks en Servoes Meyer. — Zegels in bruine was. 1 een naar rechts klimmende leeuw, met gespleten staart, aan de rechter zijde van het schild drie rozen boven elkaar; — 2 een bloementak waartusschen drie hoefijzers, 2-1; omschrift: .. *Henrich Meiers;* 3 gedeeld schild: rechts gefaast van 12 stuk, links drie hoefijzers, 2-1; het schild gehouden door een adelaar naar rechts met uitgespreide vleugelen; omschrift: *Guert van Mere;* 4 een hek (?); 5 een St. Andries, aan de boveneinde eene lelie, tusschen de armen boven een vijfblad en tusschen die beneden eene hand; omschrift: *S. Heinrich va Puttem;* 6 gedeeld, rechts 3 lelies (?) 2-1; links: een klimmende leeuw naar rechts; 7 een schepens merk in den vorm eener A; omschrift: .. *Waes Meier.*

N⁰ 605.

1529 (Maart 4) op den veerden dach van Meert.

Schout en schepenen van Heugem oorkonden, dat Servais van Colmont deken, Johan van Valkenberg, Cornelius Daems en Thebolt Moes van Oenssel, kanunniken van het kapittel van O. L. Vrouw, bij hen voorbrengen eene minnelijke schikking in een geschil tusschen hun kapittel en Kathryne weduwe van Peter Frambach, *mit hairre vorgebort Lieben Scampart,* waarbij zij veroordeeld worden aan voornoemde weduwe op te dragen ongeveer 21 bunder land en beemd met al hunne rechten daarop, gelegen onder de jurisdictie der schepenbank van Heugem, zooals Tylman opten Putte ze voorheen in pacht had, tegen dezelfde jaarpacht als hij betaalde, namelijk 9 mud en 20 vaten rogge en zal het Kathryne of hare kinderen vrijstaan den pacht der bijpanden te betalen, doch enkel op haar kosten en Kathryne de erfgenamen van Michgiel Olislegers 60 current gulden, munt van Maastricht, en voormeld kapittel van O. L. Vrouw voor *honne gerechticheyt hons verloupen pachtz ind afstantz* 40 dier gulden eens betalen *mit furwardt ondersproken off Kathryne ind haer erven eynnich swaerre gelt geven moesten den erfgenamen Michgelen Olislegers dan vurschreven steit, dairvan solden die heeren dragen ind betalen den derden pennynck, off ouch*

Digitized by Google

gevyele dat die erfgenamen van Olisleger eynniche voirder vorderonge deden uit craft mit contracte sy vortits mit der vurgenoempten heren gemaickt, so verre die heren sulx moesten gheven ind dat mit recht so erkant were, totter summen toe van negentich gulden, dairvan sal Katryne ind haer erven die heren scadelois halden, behalven dat die heren der parthien sal doin kondigen omme sulx helpen verantworden sonder argelist, dat zij, *gemechticht van hons ganssen capittels wegen,* die landen en beempden aan Lieben Scramparts en zijne *mitgedelingen* opdragen, onverminderd hun jaarlijksche erfpacht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heynrich van Hultset genant Oest schout, Johan Stampart van Gronsveld, Daem Clais van Hoegem, Pauwels Hoen, Johan Belderbusch, Merthen van den Veels en Dries van der Heiden. — Zegels afgevallen.

N° 606.

1529 (Maart 19) den negenthienden dach Martij.

Schout, rentmeester en schepenen van Lenculen geheeten den Vroenhof en schepenen van Maastricht oorkonden, dat Dionys Pronen aan Wilhem Scobbel en zijne erven het erf gelegen *op die commont* tusschen dat van Cornelis van Can en dat van Jan van Werde, welk erf slechts belast is met den *heeren chens,* met de belofte dit te zullen doen goedkeuren door zijnen broeder opdraagt *sustineerende want byden geestelycken heere soe verre geprocedeert waer soe dat syn huyssvrouwe byden geystlyken heer van hem gescheyden waer als hy sacht dat van ghien noeden ende waere die selve te doen believen ende hyrinne consenteeren* en Wilhem Scobbel in ruil het kapittel van O. L. Vrouw ontslaat van de lasten en jaarpachten en restanten welke het of zijne officianten ter oorzake van de *cruysmessen* te vorderen hebben van den tuin en andere goederen van Dunge Pronen te Wyck en aangezien *die selve gueder beeter syn inder settingen byden vrunden gemaect eyn mudde roggen erfelyck,* verklaart hij daarvoor te zullen betalen 70 goudgulden waarmede Dionys Pronen verklaart *voldoen, vernucht ende betaelt te zyn, des hebben beyde paertien voerscreven becant ende hon guede voer scepenen van den Vronhoff en de*

Digitized by Google

van Tricht verbonden goet te syn voer guede guedinghe onder verband hunner goederen, tegenwoordige en toekomstige.

Orig. op perkament. — Schepenen van Lenculen: Cloes Daems schout en schepen, Johan van Eynatten, rentmeester en schepen, Arnt van Bunde, Herman van Overbunde, Frans Scaers, Johan Clut en Servaes van der Heyden; — Schepenen van Maastricht: Claes Daems, Arnt van Bunde, Servaes van der Heyden en Herman van Overbunde. — Zegels in bruine was.

N⁰ 607.

1529 (April 25) den vyffentwyntichsten dach Aprilis.

Schep. v. M. oorkonden, dat Johan Wolff en zijne echtgenoote Beele eene jaarlijksche erfrente van 7 marken, waarvan 6 marken uit het huis van Jan Gruysen te *Hoech bruggen achter onser liever Vrouwen* naast diens huis en het straatje leidende naar de Maas *....ende dat straetgen ter maeser waert* en Jan Gruysen *selver achter,* en de 7e mark op zijn huis, ten behoeve der fabriek van O L. Vrouwe kapittel overdraagt, onder beding dat hij of zijne erven ten allen tijde de 1 mark op zijn huis *geguet* met 10 gulden munt van Maastricht kan of kunnen lossen, en met de belofte hem tegen elke vordering te zullen vrijwaren alles onder verband zijner goederen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Riempst en Peter van Oersbeke. — Zegels: 1 in bruine was; 2 afgevallen.

N⁰ 608 (D).

1529 (Juli 15) den vyfftiensten dach Julii.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Lenart van Daelhem en zijne echtgenoote Gertruyde, weduwe van Peter van Cadier, aan Jacop Cloestener ten behoeve *der presentien van onser liever Vrouwen op den choer* voor 16 goudgulden ver-

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt, dat die pacht naderhand besteed werd voor het jaargetijde van Peter Cadyer en zijne echtgenoote Aleydis de Veels.

Digitized by Google

koopt en overdraagt 6 vaten[1]) rogge lospacht uit 7½ roeden land *in plenckers hoff,* toebehoorende Teesken Tonnis in twee perceelen te weten 5 roeden naast land van Lenart van den Broeck naar den kant van *Viertoernen,* naar den kant van den St. Pietersberg land van Peter Kenen en naar den kant van *Synt Servaes Boern* land der erfgenamen van Gerart Vizelboen en 2½ roeden daarbij gelegen dichter bij den St. Pietersberg naast land van Claes Deyn naar den kant van *Viertoernen,* naar den kant van den berg naast land van Gilis Preuten en Peter Kenens, op welk land Peter van Cadier van Theesken Thonnis 24 April 1518 verkregen heeft een malder rogge en 31 October 1519 nog een malder rogge.

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Meys schout en schepen, Andries van Palandt, Coenraerdt van Nurenborch, Peter vanden Biessen, Heynrick Dolhart, Cristiaen van Eelen en Peter Braets. Zegels in bruine was: 1, 5 en 7 afgevallen; 2 en 3 gebroken; 6 drie plompen 2-1; het schild gehouden door een Engel; omschrift: *Christ .. van Ellen.*

N⁰ 609.

1530 (April 4) den vierden dach Aprilis.

Schout, rentmeester en schepenen *shoeffs van Lenculen geheyten den Vroenhoff,* gelegen binnen Maastricht, oorkonden, dat Tylman Pronen, kanunnik van St. Martinuskerk te Luik, heeft *gelaudeert, geratificeert ende van machten ende werden bekend,* den ruil .... *alsulke mangelinge ende wisselinge* als zijn broeder Dionys Pronen 19 Maart 1529 van de goederen *op die commont* gedaan heeft ten behoeve van Wilhem Scobbel[1]) kanunnik van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht, en hij diensvolgens dat erf aan dezen opdraagt onder de voorwaarden vermeld in den brief waardoor deze gestoken is, en belooft Wilhem in het rustig bezit daarvan te zullen houden en hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.[2])

---

[1]) Guilielmus Scobel, Scobbolt vinden wij als kanunnik vermeld in 1522; hij stierf 26 Juni 1560.

[2]) In dorso van den brief: *tangit floreno debitos super villam in Wyck pro missa S. Crucis* 1529-1530.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: als van n. 607.
N.B. Transfix van den brief van 19 Maart 1529 (n. 607).

N⁰ 610.

1530 (April 29) noegenendetwyntichsten dage inden Aprile.

Schout en schepenen van Lenculen oorkonden, dat Jacop Viselboen, rector van het altaar ter eere van de H.H. Felix en Audax in de O. L. Vrouwe kerk een erf te Montenaken tusschen het erf van Goert .... en dat van Gilken .... wegens achterstallige pacht hun hoeve en ltnd der erven van Pouwel Pomerie (?) op de gebruikelijke wijze heeft doen uitwinnen en zij hem dat voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders recht.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Cloes Daems schout en schepen; Johan van Eynatten, Arnt van Bunde, Herman van Overbunde, Frans Schaers en Servaes van der Heyden. — Zegels afgevallen, een in bruine was slechts aanwezig en gebroken.

N⁰ 611 (D).

1530 (Juni 11) des elleffden daichs Junii.

Schep. v. M. oorkonden, dat Merten Oelysleger ten behoeve van Aert van Buel eene losrente van 2 goudgulden uit twee perceelen land buiten Wyck, waarvan het eene groot 13 groote roeden gelegen is tusschen land van Thonis Huystyn en van Peter van Merssen en het ander van 8 roeden tusschen land der erven Lodewick Lamboeys, het zijne en dat van Peter Tant overdraagt, verklaart voor den gulden ontvangen te hebben twintig stuver (?) en hij of zijne erven die rente lossen willen, dit een half jaar te voren dient gekondigd te worden, den gulden met vier gulden 6 stuivers current en met den interest en belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke aanspraak te zullen vrijwaren.

---

[1]) In dorso: van eennen huys ende hoff tot Montenaken toubehorende Sint Felix altaar.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Noetstock en Johan van Riempst. — Zegels in bruine was: 1 geplet; 2 gebroken vertoont nog drie vlammen van onder uitgaand.

N° 612 (D).

1530 (Augustus 26) des ses ende twyntichsten dach Augusti.

Schep. v. M. oorkonden, dat Merten Oelisleger bij de twee goudgulden los rente waarvan melding is in den brief waardoor dezen gestoken heeft nog drie dier gulden voegt en deze vijf aan her Aert van Buele overdraagt en tot bijpand stelt ½ bunder land buiten Wijk *in die slanck* naast land van Jan van Scharn van Wijk, zijn land en *onder die slackstrait* en onder verband zijner goederen belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Riempst en Henrick van Schulenberch. — Zegels in bruine was; 1 gebroken; 2
N.B. Transfix van den brief van 11 Juni 1530 (n° 611).

N° 613.

1531 (September 24) veerindtwintich dage in Septembri.

Schout en schepenen van Bemelen oorkonden, dat Lem Kalfs, wonende te Wyck, aan Jacob van Voeren kapellaan en *cloestener* van O. L. Vrouwe kerg 1½ mud rogge erfpacht[1]) maat van Maastricht en *pachtcorens* van Bemelen voor 90 bescheiden Overlandsche Rijnsche gulden in goud verkoopt en overdraagt, te beuren uit zijn huis met hoeve te Bemelen *vor int dorp des orts* naar den kant van Maastricht recht tegenover Lempken Lambrechts en tot onderpand stelt zijne erfgoederen in de heerlijkheid van Bemelen gelegen en waaruit onlangs zijne zuster Yrmgart uitgestorven is, welke

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat die pacht naderhand werd afgelost met eene rente van 22 schel. en 10 stuivers gevestigd op het huis *den wolf*.

Digitized by Google

overdracht geschiedt ten behoeve van voormelde kerk *ind haerre aendechtiger heilger Sacramentzmyssen* onder beding dat hij of zijne erven dat 1½ mud erfpacht naar verkiezen mogen lossen *in den onderscheyden termynen* te weten iederen keer ½ mud meer maar niet minder en ieder half mud voor 30 van voormelde gulden of hun waarde in ander *gueden gevaluerden gelde als den tiden in der stat van Maestricht genge ende gheeve sin sal ind altit pacht by gelt na quantiteyt des louppenden jaers, bis dat dit vurscreven anderhalff mud roggen jairpachs tsamen aff in den dry vorgeroirten termynen weren mit negentich golde gulden wie vurschreven gensselick afgeloest, dair by alle restanten die dertyt noch onbetalt woeren mitten gerichtskosten volkommelyck betaelt ind uitgericht syn sullen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Konnynck schout en schepen, Jacob van Hoerne, Heynrich Claber, Joost van Scharn, Jheronimus van der Heyden, Johan Belderbusch en Pauwels Hoen.

N° 614.

1532 (Januari 11) den elleffden dach Januarii.

Schout en schepenen van Lenculen oorkonden, dat zij op zijn verzoek den rector van het altaar ter eere van de H.H. Felix en Audax, het erf, waarvan melding is in den vernachtingsbrief waardoor deze gestoken is, toewijzen en *pronuntieeren in synen handen te hebben, te besitten ende te gebruycken gelick synen anderen properen erfguederen* behoudens ieders recht en dat *eyn recht naest erffgenaam* het zal kunnen lossen binnen de 40 dagen na dezen dag. [1])

Orig. op perkament. — Schepenen als van n° 611. — Zegels afgevallen, slechts dat van den schepen Johan Clut gebroken aanwezig. N.B. Transfix van den brief van 29 April 1530 (n° 610).

---

[1]) In dorso: *op den XI dach Januarii anno XVc XXXIII is Jacop Viselboen als rectoer van St. Felix ende Audacx altaer resse ende erde verlient van diessen goede behoudelick die indulten der Keyserlycke Majesteyt in honre macht blyvende ende sonder prejudice derselve.*

Digitized by Google

N⁰ 615.

1532 (Maart 23) des drieentwyntich dach Marcy.

Schep. v. M. oorkonden, dat heer Gerart van Kanne, organist van O. L. Vrouwe kerk, aan hun medeschepen Johan van Riempst *ongehilict weesende* en zijne erven een erfelijken jaarcijns van 3 *alde mercken* uit het huis van wijlen Gerit Geraet thans van Hans Kueben naast dat van Kerst Bollen en dat van Reyner Cynkelman van Strabach overdraagt, welke cijns gekomen is van Gerets *over alde vaeder* geheeten Gerart van Erkelens, en belooft onder verband zijner goederen de gewone gebruiken in deze te zullen nakomen, waartoe hij zijne goederen verbindt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Broctz en Peter van Oersbeeck. — Zegels in bruine was geschonden; 2 afgevallen.

N⁰ 616 (D).

1532 (Mei 11) op den elffden dach des mans Mey.

Meier en laten *vanden hove van den Rossen* te Gellick oorkonden, dat Jan Ross en zijne echtgenoote Linke aan Gheeret van Mere als *exsecutor* van het testament zijns broeders Reiner van Mere[1]) ten behoeve van O. L. Vrouwe kerk 8 vaten rogge, het *onsser liever Vrouwen loff* in die kerk 2 vaten rogge en de *clockbruederen*[2]) dier kerk ook 2 vaten rogge te samen 12 vaten[3]) uit 11 roeden land *in dat broekvelt,* naar den kant van Mopertingen naast het bunder land van het klooster *den Beyart* te Maastricht; en naar den kant van *Covelt* naast land der abdis van Hocht; en uit 9 roeden in hetzelfde veld naar den kant der kerk van Gellick naast de hoeve van Jan Stunen, *aen dat hoeff te breden wart* de straat van *convelt* verkoopt en overdraagt, verklaart dat gemelde perceelen land slechts bezwaard zijn met 1 penning cijns, dat zijne moeder Kathryn van den Rossen afstand doet van hare rechten en aanspraak

---

[1]) Reynerus van Meer was kanunnik en Cantor van O. L. Vrouwe Kerk.

[2]) De *Clockbruederen* waren de *choraules.*

[3]) Uit eene noot in dorso blijkt dat die pacht naderhand beschud werd door den rentmeester der Tafel van den H. Geest te Maastricht.

Digitized by Google

op die pacht en zijne broeders Theus en Volter Rossen dien verkoop en overdracht goedkeuren, welke volgens gebruik hunner laathof uitgevoerd wordt.

Orig. op perkament. — Laten: Theus van den Rossen, Henrick Meiers, Jan van den Rossen, Willem Boulen, Jan Micheils, Merten Damen, Jan Paressis, Jan Rennons. — Zegels in bruine was; 1 en 2 gebroken en onduidelijk; de overige afgevallen.

N⁰ 617.

1533 (Januari 16) in Januario des sesteenden dachs.

Meier en laten van den laathof Beltenhof geheeten en gelegen te Veldweselt oorkonden, dat Jan Maengartz, burger van Maastricht, aan heer Jacob *cloisteneer* en rentmeester van O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve der *gemeynre presentien*[1]) dier kerk eene jaar- en erfpacht van 12½ vaten rogge uit het huis met tuin van Jan Palmen te Veldweselt reinende naar den kant van Kestelt aan het erf van de erfgenamen van Symon Muyls, naar den kant van Roesmeer land van Engel Franssen en naar den kant van Gellick aan land der erven van Jan Clut van Maastricht, *ende der gemeyn wech geyt der doer* verkoopt en overdraagt en zij hem in het bezit dier pacht stellen *thougedaen ban ende vrede mit allen anderen solempniteyten ende rechten daer tou schuldich te geschieden noe ons hoefs recht* behoudens ieders recht en Jan onder verband zijner goederen belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren en dien verkoop en overdracht te zullen doen goedkeuren door zijne echtgenoote, wanneer het noodig mocht zijn. *Ende want Jan vuerschreven sacht dat zyn deyl van den vuerschreven gueden ende onderpanden moveerden voer den hoff van Deteren, soe becande hy ende sacht tanvoerden vuerschreven hoff ouch hiervan hoeffvullinghe* te doen zoo het noodig mocht zijn.

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat die pacht diende voor deze jaargetijden: 6 vaten voor dat van Everarde de Ponte, 4 vaten voor dat van Gerardus en Johannes de Bunne; 2 vaten voor dat van Katharina de Kanne en 2 koppen voor dat van Arnoldes Hambroeck.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Laten: Merten op den Berch meier en laat, Symon van den Dale, Daniel van Ophem, Johan Palm, Michiele der Smeet (Smeetz) en Aernt Plucken. — In de plaats van Jan Palmen, Michiele Smeets en Aernt Plucken, die hun zegelstempel niet bij zich hadden, zegelen Symon van den Dale, Merten Op den Berch en Daniel van Ophem. — Zegels in bruine was. 1, 3 en 6 gebroken; 2 een ploeg; 4 en 5 onduidelijk.

N° 618 (D).

1534 (September 7) inden maent van September des sevensten daich.

Schout en schepenen *den bancken, heerlicheiden ind gericht* van Opkanne oorkonden, dat Peter Schroers aan Claes Falhee, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, eene jaarlijksche erfpacht van twee vaten rogge elk vat voor 14 gulden, te Maastricht gangbare munt, verkoopt en overdraagt uit zijn huis met hoeve te Canne met het eene hoofd aan *die gemein strait* geheeten *op die steyn* en met het andere aan *die gemeyn Jeker* en zij hem, zijne erven en nakomelingen in het bezit dier pacht stellen, en Peter onder verband zijner goederen belooft hem gedurende een jaar en dag, *bennen en buyten jaers,* tegen elke rechtmatige vordering te zullen vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter Braitz schout en schepen, Johan Ernoutz, Peter van Raye, Ffrans Doelmans, Guert Waggen, Vranck Clois en Claes Jamaer. — Zegels afgevallen.

N° 619 (D).

1534 (December 20) op den XX dach Decembri.

Schout en schepenen der bank *Recom* (Reckhem) oorkonden, dat Mathis Molepedder van Bopart, rentmeester te Reckhem, *gedelich bekant* Ernen Pauls te Veldwezelt in erfpacht geeft en *gedelschap bekant* voor 8 vaten rogge pacht ½ bunder land naast *myns Jonckeren boes,* beneden het ½ bunder van Symon Martens van Reckeim naar den kant van Grimby, zijnde dit die *wederdeylinge,* uit welk bunder *mynen genedegen Jonckeren beurt* een

Digitized by Google

keur en telken jaar op Zondag na het feest van St. Andries een cijns van 26 penningen, en Ernen tot onderpand stelt zijn huis met hoeve en toebehoor, door hem bewoond en gelegen te Veldweset *aent walderen,* onder beding dat zoo Ernen of zijne erven in gebreke blijven die pacht te betalen Mathias dan, zijne erven of houder van dezen brief die goederen met recht mag *aenspreken ende procederen daer up .. der betaelinge tuwe,* en zal Ernen of zijne nakomelingen de hoofdsom, restanten en kosten Mathis moeten terugbetalen, *na denen dan dat dyt guet vurschreven koer guet is ende der vurschreven Mathis den koer ontfangen heeft, dat hy syn leven lanck helder blyven sal van den guede, mer na Mathis doot sal Ernen ende syn erven eynen anderen helder moegen setten, mer der vurscreven Mathis of syn erven en sullen met den koer ende zem in synen leven noch na synen doot nyet te doen hebben dan die vurscreven VIII vaet roggen eerffspachs, mogen sy des jaers loes ledich ontfangen ten ewigen dagen tuwe.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Ghylis op den Acker schout, Vaes Jancyns, Gerart van Noerbrock, Peeter Wyllems, Thys inden Monxhoeff, Gerart Wyssers, Willem Keskens en Heynrick Brons. — Zegels afgevallen.

N⁰ 620.

1536 (October 6) des seszden daichs in den maent Octobri geheyten ten Ruselmaent.

Schep. v. Heer oorkonden, dat Heylwych van Meer, achtergelaeten weduwe of huysfrouwe van wijlen Diericx Schellincx, aan heer Jacob van Voyren, *cloestenier* en rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw ten behoeve daarvan, overdraagt eene jaarlijksche erfpacht van 7 vaten rogge, welke Diericx voornoemd bij testament voor zijn jaargetijde *in behoeff der presentien opten choer* van O. L. Vrouwekerk voornoemd, uit 1½ bunder bouwland omschreven in den hoofdbrief waardoor deze gestoken is, beurt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Jeronymus Meys schout, Thewus van Heeze, Joest von Schaern, Johan van Canne, Peter Broetz, Henrick Dolhart, Aert Thees en Pouwels Hoen. Zegel der schepenbank in groene was gebroken en onduidelijk.

N.B. Transfix van den brief van 4 Dec. 1449 (n⁰ 425).

Digitized by Google

N⁰ 621 (D).

1537 (Maart 8) op den achtden dach van Meert.

Schout en schepenen der ***heirlicheit ind gerichtzbanck*** van Heugem oorkonden, dat Rykaldt van Vuolen J.U.L.[1]) en Ulrich van Scharn[2]), kanunniken van O. L. Vrouw kapittel, namens dit met Merthen van den Veels, hun medeschepen en poorter van Maastricht gewisseld hebben, eene erfpacht van 7 vaten rogge welke het kapittel beurt uit 14 groote en 2 kleine roeden bouwland in een perceel gelegen aan den weg die uit het broek ***ant falderen na den alden wech*** gaat, thans in bezit bij jonker Heinrich van Oert schout voornoemd, en uit een tweede perceel van 5 groote roeden achter Heugem, tegen eene erfpacht van 4½ vaten uit 2 bunder 4 groote en 10 kleine roeden akkerland in 7 perceelen in pacht bij Hueben Pothouftz van Heugem nl. 4 groote en 10 kleine roeden bij ***die hegge*** tusschen land van van der Warden en land van Hueben voornoemd; 8 groote roeden achter de hoeve van der Warden, tusschen deze en het land van Hueben voornoemd; 4 groote en 10 kleine roeden ***op den molenwech*** bij land van Johan ven Herckenrode en Hueben Pothouftz; 3 groote en 15 kleine roeden aan den ***molenwech*** naast land van Johan Wynants en jonker Jonan van Kystelt; 25 kleine roeden in ***het gronsfelder Vrondal*** bij land van de hoeve van van der Warden en dat van Huebe Pothoufs; 11 groote roeden daarbij gelegen tusschen land van Johan Wynants en land der hoeve van der Warden; 17 groote en 10 kleine roeden insgelijks daarbij gelegen tusschen land van Peter Pothoufts en Johan Wynants voornoemd.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henreich van Hultset genaamd Oest schout, Pauwels Hoen, Daem Clais van Hoegem, Johan Scampart, Johan Belderbusch, Peter Mulardt en Johan Ness van Gronsselt. — Zegels der schepenbank in bruine was.

---

[1]) Ricaldus van Merode Voelen, komt nog voor in 1548; hij was zoon van Hendrik van Merode, heer van Voelen, Moesmael, Brenez enz.

[2]) Ulricus Cluetz van Scharn vinden wij voor het eerst vermeld 10 Maart 1531; hij stierf in 1539.

Digitized by Google

N° 622.

1538 (November 15) den vyfthienden dach Novembris.

Schout en schepenen v. M. oorkonden, dat Jacop *cloestener* van O. L. Vrouw kapittel een huis met erf te Wyck naast dat van .... Kaenen wegens achterstalligen cijns op Jan Veucht heeft doen uitwinnen en zij het hem voor een jaar en dag toewijzen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Geraert van Ghoer heer ter Hameit schout van Zijne Kon. Majesteit, Johan van Eynetten, Claes Daems, Aernt van Bunde, Herman van Overbunde, Peter van Oersbeeck, Johan Clut en Andries van Palant de jonge. — Zegels afgevallen.

N° 623.

1539 (Mei 30) inden maent Mey des dartichsten daichs.

Schout en schepenen van Heer oorkonden, dat Peter Deu van Lymborch *gewantmeker,* aan Henrick Noetstock, roededrager van O. L. Vrouw kapittel, zijne vrouw Marie en beider erfgenamen verkoopt en overdraagt eene jaarlijksche losrente van 5 bescheiden goudguldens, elke gulden tegen 30 stuivers brabantsch, waarvoor deze hem betaald heeft 100 goudgulden, te beuren uit zijn erfgoed onder Heer, hem toegekomen van wege zijne vrouw Jenne dochter van Arndt Steynne, en bestaande uit huis, hoeve, beemden, weiden, land, en te betalen met het hoogfeest van Pinksteren, *Penxten,* belooft hem gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren, en zij Henrick in het bezit dier rente stellen volgens gebruik hunner schepenbank, onder beding dat zoo Peter die rente binnen het jaar lossen wil hij de volle rente van 5 gulden bij de hoofdsom zal moeten betalen en na dat jaar de rente naar gelang van den verloopen tijd, doch de vervaldag der rente blijft Pinksteren, uiterlijk het daaropvolgende feest van St. Jan Baptist.[1])

---

[1]) In dorso: *Item diesen brieff te siegellen cost IX quarten, die quart IX stuver ende den scryver van den te scryven XXVIII stuver ende vur dat wasz 1½ stuver ende den bade ½ quart.*

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Jeronimus Meys schout en schepen, Thewus van Heeze, Joest van Scharne, Johan van Canne, Peter Broetz, Henrick Dolhart, Aernt Thees. — De zegels in bruine was van het kappitel van O. L. Vrouw en der schepenbank Heer, waarmede het perkament bezegeld is, gebroken.

N⁰ 624.

1539 (Juni 11) den ellyfden daich Junii geheyten bramant.

Meier en schepenen der *bancken ende gericht dy onsse Eerw. Heeren Deecken ende Cappittel der collegial kercken van onsser liever Vrouwen Tricht liggende hebben binnen den dorpe van Veltwesent* oorkonden, dat Jan Jamsen te Kestelt ten behoeve van de H. Sacraments Mis in de O. L. Vrouwe kerk voornoemd eene *loes ende quytpach* van 2 vaten rogge uit zijn woonhuis met hoeve te Kestelt naar den kant van Montenaken aan de straat, naar den kant van Maastricht het veld, overdraagt, welke pacht jaarlijks met het feest van den H. Andreas Apostel (30 November), uiterlijk met O L. Vrouw Lichtmis daaraanvolgende moet geleverd worden te Maastricht op zijne kosten in het huis naar believen van den rector of rentmeester dier stichting, en zij heer Peter ab Aggere, kanunnik en grootzanger van O. L. Vrouw kapittel, *daer present stande* in het bezit dier pacht stellen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Wynant Moers meier en schepen, Henrick van Puthem, Lambrecht Henrichs, Servaes Meyers, Hans Moer, Peter van Berge en Symon Nyss. — Zegels in bruine was. 2 gedeeld: rechts een St. Andrieskruis gevormd door twee staven aan wier boveneind eene lelie, en vergezeld in het hoofd door een vijfblad en in de zij- en benedenkanten door eene lelie; omschrift: *S .... ttum;* deze zegelt ook voor Symon Nyss; 4 een schepensmerk in den vorm eener A; omschrift: .... *Meiers;* 6 Een boom (appelboom) op een terras; omschrift: *S. Peter ....*; 3 en 5 afgevallen.

---

[1]) In dorso: *Pro missa Venerabilis Sacramenti de duobus vasis siliginis emptis a Johanne Janis in Kestelt. Super eisdum bonis retroscriptis habit eadem missa Sacramenti adhuc octo vasa siliginis perprius empta a Christiano Wynants.*

Digitized by Google

N⁰ 625.

1539 (December 22) opten tweentwyntichsten dach inden moent December.

Meier en laten van den gezworen laathof van de Antonieten te Veldweselt oorkonden, dat Yda Moers, weduwe van Symon Moers, met toestemming van haren momboor Nys van Wylre aan hare zonen Johan en Wynant, hare *tocht ende voert allen des rechtz actien, tueseggen ind hervoerderinge* op de hoeve *der byshoeff*[1]) geheeten en gelegen te Veldweselt tusschen het erf der erven Holtmoelen, dat van Wynant Mertens, *die heerstraet* en *die om straete,* overdraagt, en Wynant Moers voornoemd *tocht ende erfdom vergadert synde* daarna aan Henrick Noetstock *ingeseten* burger van Maastricht, zijne vrouw Maria en beider erven eene jaarlijksche lospacht van 20 vaten rogge, elk vat voor 2 goudgulden behalve *goetzpenninc, lycoupe ende gerichts costen* verkoopt en overdraagt en deze vestigt op voornoemde hoeve, welke verkoop en overdracht zijn broeder Johan voornoemd goedkeurt en bevestigt, belooft gedurende een jaar hem tegen elke vordering te zullen vrijwaren en verklaart dat die hoeve nog belast is met 14 vaten rogge ten behoeve der kerk van Veldweselt en *synen behoerlicken lantcens,* alles onder verband zijner goederen en met behoud van ieders rechten.

Orig. op perkament. — Laten: Wilhem Wynantz van Mobertingen meier en laat, Henrick van Hersvelt, Servaes Meyers, Johan Mertens, Noelman Conengracht, Henrick van Puthem en Reiner Stassen. — Zegels in bruine was, onduidelijk en gebroken; 4 en 6 afgevallen.

---

[1]) In dorso: *van XX vaten roggen jaerlix loespecht vercregen van Wynant Moers tot Velwesit opten byschoeff. — Diessen brieff cost LXVI penninc VII quarten wyns VI rechten ende aen ziegelgelt X quarten wyns, aen was eynen licht stuver (?), den clerck eyn halff wyns. — Item noch van den dechlyckeyt tot Tricht ende den vervolch te samen costen tweentwintich stuver bone. — Somme — 38½ stuver brab.; noch — 13 groten — 3½ curient.*

Digitized by Google

N⁰ 626.

1541 (September 24) den vierentwyntichsten dach Septembris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Willem Crasborn aan Jan van Tilborch, zijne echtgenoote Agneese en hun beider erven een perceel land buiten Wyck achter den *Schuttenhoeff,* tusschen het erf van Jan in den Beer naar den kant van Maastricht, erf van Sym Pitten naar den kant van Scharn, naar den kant van Meerssen dat van Boenke inden Stock en naar den kant der *straet* synt Kathrynen lant, groot ongeveer 22 groote en 5 kleine roeden, voor negen goudgulden van 28 brab. stuvers de roede verkoopt en opdraagt, bekent dat *hyran aff getoegen syn hondert gulden brab. seven ende twyntich ende eenen halven stuver brab. seven ende eynen halven neuwe penning ende brieve ende siegel* van een mud rogge dat Peter van Anst op dat perceel verkregen heeft, *ende Jan van Tylborch becande Willem syn loes bennen jaers als eynen maege ende Willem becande Jan van Tylborch in dat guet te houden.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Meys en Christiaen van Eelen. — Zegels: 1 afgevallen; 2 in bruine was, beschadigd, drie plompen 2-1, de steel naar boven; het schild gehouden door een eengel; omschrift: .. *Christiaen* .. *Eelen.*

N⁰ 627 (D).

1542 (Januari 24) opden vierendetwintichsten daich Januarii alias loemaent.

Schout en schepenen der dingbank en heerlijkheid Vleytingen oorkonden, dat Katheryn weduwe en *achtergelaaten* huysvrouwe van Bollen Jans te Laaffelt aan haren zoon Jan hare rechten op eene jaarpacht van 8 vaten rogge[1]) overdraagt en deze daarna die pacht *te luesse* verkoopt en overdraagt aan heer Jacop van Voeren, elk vat voor 2½ Jochemsdaalders, welke pacht te beuren is uit 9 groote en 7 kleine roeden akkerland in twee perceelen, te weten 6 groote en 7 kleine roeden gelegen *int cleyn veltggen op die*

[1]) Uit eene aanteekening in dorso blijkt dat met die pacht naderhand gesticht werd het jaargetijde van heer Jacobus Forocometis.

Digitized by Google

steynstraet tiegen Lauffelt tusschen land van het Sinte Cesilyen altaar in St. Servaaskerk te Maastricht naar den kant dezer stad en naar den kant van Tongeren land van Loye Bollen van Vleytingen en het tweede perceel van 3 groote roeden tusschen Laeffelt en die *steynstraet niet verre vanden wege gheyt uyt Lauffelt nae Hoekelum,* reinende naar den kant van Herderen aan land van Loye Bollen voornoemd en naar den kant van Maastricht aan land van erfgenamen van Yde Loywix, welke perceelen buitendien nog slechts belast zijn *mit hunnen simpelen ende gewoenlycken lantzensse,* waarbij bepaald wordt dat, zoo *die luesse binnen diessen eersten jaer gebuert by die penningen te leggen den ganssen pacht en daer buyten den pacht nae quantenteyt van den jaer,* zij Jacop in het bezit dier pacht stellen en Jan's broeders Bullen en Stass dien verkoop en overdracht goedkeuren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht Heynrycks van Kestelt schout en schepen, Jan Scobben, Heynryck van Puthem, Jan van Reymerstock, Servaes Meyers, Jan Moer en Geret Scobben. — Zegels in groene was: 1 gedeeld, rechts 3 schelpen, links een klimmende leeuw; — 2 gebroken een S en I door elkaar gestrengeld; — 3 afgevallen; — 4 nog slechts een brokstuk over; — 5 een klimmende leeuw; — 6 gebroken, vertoont nog eene klok.

N° 628.

1541 (October 22) den tweentwyntichsten dach Octobris.

Schep. v. M. oorkonden, dat Peter van Anst verklaart, dat Jan van Tylborch het mud rogge uit het perceel land vermeld in den brief waardoor deze gestoken is, gelost heeft.

Orig. op perkament. — Schepenen als van 24 September 1541 (n° 627).

N.B. Transfix van den brief van 24 September 1541 (n° 627).

N° 629.

1544 (September 24) des XXIIII daichs Septembris.

Meier en laten *des hoiffs genant der daelhoiff* in het dorp van Wilre oorkonden, dat heer Jacop *cluestener* van O. L. Vrouw ka-

Digitized by Google

pittel namens deken en dat kapittel heeft *gevolch met dachlichein ende viertegenachten* op Adam Daems en Servaes Meyss wegens achterstallige pacht een bunder land zijnde pand en onderpand *in die drenckelinck* tusschen land van den H. Geest en land van het klooster de „Beyart" te Maastricht en zij het hun voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders recht.

Aangezien zij niet gewoon zijn te zegelen verzoeken zij schout en schepenen van den Vroenhof dit in hunne plaats te doen, met name Ricalt van Gemert namens den schout Jan van Eynatten, Art van Bunde, Ffrans Schaers, Jan Clutte, Andries van Palant, Adam van Overbunde en Ffrans Erselius.

Orig. op perkament. — Laten: Art van Gestingen meier en laat, Wyne Moers, Henrick van Heesvelt, Ghis Arndts, Ffrans Doelmans, Hoube van Vleeck en Willem Vreen. — Zegels afgevallen.

N⁰ 630 (D).

1544 (November 10) den thienden dach Novembris.

Schout en schepenen van *Nyderharen* (Neerhaeren) *toebehoerende den erenvesten ende vromen Dyrick Dobbelsteyn van Doinraede heer tot Nyderharen* oorkonden, dat Lenaert Franssis aan de broederschap der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk eene lospacht van 7 vaten rogge uit 3 morgen bouwland in twee *vryken over die Maze inder herlicheit* voornoemd gelegen tusschen het erf van Gylis Pellen en dat van Reyner Cox alias Hardtvoust overdraagt, verklaart dat dit onderpand met niets anders nog belast is dan met *des heeren lantchens* en zij die broederschap daarvan in het bezit stellen in den persoon van heer Lambrecht van Bevelloe met inachtneming der gebruiken en wetten hunner schepenbank en onder beding dat Lenart en zijne erven die pacht lossen kunnen met 8 goudgulden of hun waarde en vijf gulden *lycop ende goetzpennick* en die pacht op zijne kosten en risico leveren zal te Maastricht in het huis en op den zolder naar believen der broederschap.

---

[1]) Luidens eene noot op den rug van den brief zou dat onderpand door de Maas zijn verzwolgen; .. *aiunt fundum perysse per Mosam.*

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Geret Snox onderschout en schepen, Peter Mulckens, Jan Huys, Aert Cryns, Aert Mutener en Willem Canen. — Zegels in bruine was: 1 een snoek in de richting van den band; omschrift: *S. Geret Snoch;* 2 afgevallen; 3 en 4 gebroken en onduidelijk; 5 gebroken vertoont nog: 5 ringen 2-1-2; 6 een ploeg; omschrift: *S. Wilhem . Canen.*

N⁰ 631.

1544 (November 19) den niegenthienden dach Novembris.

Schout en schepenen van het Luiksch hooggerecht oorkonden, dat de *rectoer van Sinte Cruys altaer* in O. L. Vrouwe kerk wegens achterstallige rente op Neys Moulartz het huis in de Jodenstraat tusschen het huis *den bock* en dat van Nelis Beckers heeft doen uitwinnen overmits *drie vierthienachten* als gebruikelijk is en zij hem dat voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders rechten.

Orig. op perkament. Schepenen: Emondt Passart *hoechscholtit,* Laurens Meys, Johan van Ryempst, Dyrick Braetz, Cristiaen van Eelen, Guert Sammen, Adriaan Beelen en Servaes van Aust. — Zegels afgevallen.

N⁰ 632.

1545 (Februari 4) en moix de feverier le quattre jour.

Meier en laten van den gezworen laathof van het kapittel van Sint Jan-Evangelist te Luik in het dorp van Emaell, *Eymale sour Geere,* oorkonden, dat Cloes Jamair van Emael aan Henry Bluyes, priester en kanunnik *delle venerable engliese de Nostre Dame* te Maastricht ten behoeve van het beneficie van den H. Thomas, gesticht op het altaar der H. Cecilia *Cycyle* en dat van de H. Maagd en van den H. Michael gesticht op het altaar der H. Katharina eene jaarlijksche erfrente van 12 Carolus *doerpitis* overdraagt. te beuren uit: 14 groote en 2 kleine roeden land aan den weg van *Phons* en naast land van Ermot Lencken; *en sous de labeas* 8 groote roeden naast land van Thiri de Roesmeer; 12 groote

Digitized by Google

roeden naast land van Maroe Jamair Pelherpchon en dat van Collair Ghierken; 1/2 bunder van een perceel van 28 groote roeden te *Busson ryvaige de la le gerre* naast land der gemeente Mall; 3 groote en 13 kleine roeden tusschen den weg naar Phons en dien naar Seynen naast land van Hubier de Lamont; de helft van 13 groote roeden tusschen (Emael) Eymael en Embenne (Eben) naast land van Jan Gelreman, Jamsin en Cloes Meiss; nabij de Jeker 2 perceelen te zamen groot ongeveer 7 groote roeden; 9 groote roeden tusschen Emael en Phons naast land van Melot Cloez en dat van Wilheme Cloez; 4 groote en 4 1/2 kleine roeden *a daval De Mollin* naast land van Gile De Mollin; 26 groote roeden nabij *Dembein* naast land van Wilhemen Cloez en dat van Johan Hustin.

Orig. op perkament. — Laten: Thiri de Roesmer, Jamsin Cloez, Cloez Jamair, Giel delle Boverie, Ffranck Jamair en Jehan Fraykin. — Zegels afgevallen.

N° 633.

1545 (December 12) des tweelfste dach van den maent Decembris.

Schout en schepenen van Millen oorkonden, dat jonker Herman van den Bossche, aan Henrick Bleus *conunck* (kanunnik) van O. L. Vrouwe kerk, ten behoeve der *presentatien vanden choere* eene jaarlijksche lospacht van 1/2 mud rogge te leveren naar gewoonte der stad Maastricht met St. Andreas en te beuren uit een bunder land *op die Eyck* onder Eelst naast land van Christiaen vander Heyden, naar den kant van Eelst *der wederaert* en naar den kant van Sluysen land der kerkfabriek van Millen, verkoopt en overdraagt, verklaart dat gemeld bunder daarenboven slechts bezwaard is met den gewonen landcijns en die pacht ten allen tijde te lossen is met 33 1/2 goudgulden, elke gulden *extimeert* voor 5 gulden en 10 stuivers current, makende 184 gulden en 5 stuiver en *aen den goetspenninck* 1 stuiver brab.

Orig. op perkament. — Schepenen: Paulus Pauli *substituyt scoltet* en schepen, Johan Coenen, Lambrecht vanden Bossche, Christain van der Heyden. — Zegels: 1, 4, 5 afgevallen; 2 en 3 in brokstuk slecht over.

Digitized by Google

N° 634.

1546 (Januari 29) den negenentwintichsten dach Januarii.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jenne, weduwe van Mertten van Baeden, ten behoeve der *presentie van onsser Vrouwen* een jaar- en erfcijns van 1 mark uit haar deel van het huis bij de St. Nicolaaskerk gelegen tusschen dat van Pouwel Baertscheerder en het huis der erven van Anthonis Etten geheeten *dat witleuken,* overdraagt, welke mark tevoren gevestigd was op *dat oerthuys vanden seventreppen* behoorende aan de erven van Conraert van Noerenborch, en waarvan dat hoekhuis nu ontlast is, *daervan die vertiersse becanden haer den pennyngen te vreeden te syn* en zij onder verband harer goederen belooft goede wering te doen en de presentie gedurende een jaar en dag tegen elke rechtmatige aanspraak te vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht van Gangelt en Jehan van Oersbeeck. — Zegels afgevallen.

N° 635.

(1547 April 30). Gegeven inden jaer onss Heren Jhesu Christi dusent vyfhondert sevenenviertich den lesten dach apprilis.

Schout en schepenen van Kestelt (?) oorkonden, dat Lambrecht Henricks aan Henrick Bleus, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel, ten behoeve daarvan voor 40 Jochemsdaalders eene *loess ende quyt* pacht van 12 vaten rogge *opt ganssen berch geheyten den dousberch,* groot omtrent 2 bunders 17 groote roeden zoo bosch als land, slechts belast met een cijns van een penning *aenden groeten heer,* verkoopt en overdraagt, *welcke penden des berchs vurgenoemt hye Lambrecht eyrst hoff ende heer hadde als dat gebuert,* onder beding dat die pacht gelost moet worden met 40 dergelijke daalders, *item hyr van is licoup gerichtz cost brieff gelt niet gegeven doer om ter loessinge ouck niet te geven.*[1])

[1]) In dorso: *littera de XII vasis siliginis emptis per Henricum Bleus, canonicum, nomine presentie ecclesie beate Marie, ex pecuniis provenientibus de X vasis siliginis, que vasa presentia antea habuit annue in Nederkan. — In Kestelt.*

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Heisvelt schout *off lutenant* en schepen, Peter van den Berge, Lambrecht Henricks alias Moers, Jan van Remerstock, Wilhem Teus, Jan Moers van Wesit en Servaes Meyers. — Zegels: 1, 3, 4, 6, 7 afgevallen, de overige in groene was gebroken.

N⁰ 636 (D).

1549 (April 8) des achden dachs Aprille.

Schout en schepenen der *banck, heerlicheyt ende gericht van Groete Spauwen* oorkonden, dat Mathys Cryns van *cleynen Mumberken* aan zijn zoon Goerdt uit zijn huwelijk met Mary Poessen overdraagt zijne rechten op 21 groote roeden lands in drie perceelen gelegen nl. 10 groote roeden achter *Cleynen Mumberken int weerter velt* tusschen land van Jan Printen naar den kant van Luik en naar den kant der Biesen land van Wynant Gherets; 6 groote roeden *int Spauwere velt* naar den kant van Tongeren naast land van Jaspar van Putthem en naar den kant van Luik aan *die gemeynstraet* geheeten *die mere* en 5 roeden *int weerter velt* naar den kant van Spauwen naast land van Jan Peters en aan den anderen kant aan land der erven Wynant Aerden, en Goert daarna een mud rogge 's jaars uit die perceelen land aan de broederschap der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk, die in het bezit daarvan wordt gesteld in den persoon van haren meester heer Lambrecht van Beverloe, overdraagt, onder beding dat genoemd mud ten allen tijde kan gelost worden met 60 goudgulden of hun waarde in ander gangbaar geld en Dries Pasmans tot een bijpand stelt 3 bunder land in *dat nederemer* (?) *velt* tusschen land van Wynant Gerets en land van Jacop Monen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick van Puthem schout en schepen, Noelman Wynants, Andries Pasmans, Henrick ...., Jaspar van Putthem, Rut Parisis en Henrick van Esch. — Zegels afgevallen.

N.B. Het stuk heeft van vocht veel geleden.

Digitized by Google

N° 637 (D).

1550 (April 17) den XVII daech Aprilis.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Jacop Teypens bij heer Goert Sammen 100 brabantsche gulden en 17 goud gulden geleend heeft tegen 6 % *luesch renten* en daarvoor tot pand stelt zijn huis met hoeve *op die alde Maes* tusschen het erf van Thys Bauwens, dat van Lem Beckers naar den kant van Luik en naar den kant van Maastricht *die ghemeynte* en verder al zijne goederen onder St. Pieter gelegen, bekennende hij, Helewich zijne huisvrouw en hun beider erven *der en den anderen altyt en halff jaer te voeren te cundigen wanner sy dy penningen geven, leggen ofte ontfangen wolden* en Jacop belooft goede wering te doen en Goert gedurende een jaar en dag tegen elke vordering te zullen vrijwaren.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter van Asch stadhouder van den schout jonker Herman van Eynatten, en schepen, Laurens Meys, Christiaen van Eelen, Ffrans Doelmans, Ffrans van Limborch, Jan van Arendonck en Hadrion Beelhen. — Zegels nog aanwezig, dat van Christiaen van Eelen zeer onduidelijk, de overige afgevallen.

N° 638 (D).

1550 (April 29) den neghenendetwintichsten dach des maendts Aprille.

Schout en schepenen van Herderen oorkonden, dat Peter wettige zoon van Claes van Weren 15 November 1544 aan Hendrik Hanen van Herderen opdraagt een *graeshoeffken* te Herderen aan *die groensteghe* bij de kerk, groot 4 groote roeden nl. het vierde gedeelte *van den Kerckhoeve geheyten,* reingenooten naar den kant van Maastricht voornoemde *cromsteghe* naar den kant van Tongeren de *wederdeylinge* van dat *graeshoeffken* en naar den kant der steenstraat zijn erf; 2½ groote roeden akkerland *int Kerck velthen* naar den kant van Tongeren en Spauwen naast land van Jan Kestermans en naar den kant der Steenstraat naast dat van Jan van Curingen en naar den kant van Maastricht aan land van

Digitized by Google

het O. L. Vrouwe altaar te Herderen, voor ieder roede *graeshoeff* 2 vaten rogge en voor ieder roede lands 1½ vaten rogge 's jaars, met de bepaling dat zoo dat goed minder opbrengt dit gekort zal worden op voormelde pacht en onder beding dat Henrick voornoemd of zijne erfgenamen ieder vat kunnen lossen met 15 gulden, en Henrick Hanen tot onderpand stelt eene *graeshoeff* gelegen naast voormelde groot 4½ groote roeden naar den kant van Maastricht naast het erf van Daem Hennekens, en aan den anderen kant genoemde *cromsteghe* en Peter en zijne broeders, die deze overdracht goedkeuren, aan de broederschap der kapellanen van het kapittel van O. L. Vrouw voor 21 bescheiden gouden keurvorster guldens eene lospacht van 8 vaten rogge uit het voormeld onderpand overdragen, welke Henrick Hanen of zijne erven kunnen lossen het 1e jaar met de volle pacht, en de volgende jaren naar advenant, en in het bezit van welke 8 vaten rogge die broederschap wordt gesteld in den persoon van haren meester Lambricht van Beverloe.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Leersemeecker schout, Peter Schat, Wyrick Lieffsoens, Kerst vanden Hercken, Guert Heckeleers, Henrick Ffloren, Willem van Hesvelt en Adam van Castart.

N⁰ 639 (D).

1550 (Juli 10) den thienden dach Julii.

Schep. v. M. oorkonden, dat Pouwels van der Heymoelen, barbier, aan Emont Passaert, schout van den Prins-Bisschop van Luik te Maastricht, eene losrente van 6 hornsgulden uit een huis tegenover de kerk van O. L. Vrouw tusschen de kapel ? en het huis van Meert Mons, overdraagt, welke rente losbaar is met 100 hornsgulden met *de verloupen rentte nae beloup des tytz* in *twee termynen met vyfftich hoerns gulden te maelle* en Emont tot onderpand stelt zijne goederen *off den vurgenoempten Pouwels eynige aenspraecke off calangie ter saecken van diessen gebuerden tselve aeff te stellen ende te verantworden.*[1])

[1]) Uit de noot in dorso blijkt, dat dit stuk gediend heeft in een proces, in April 1599 gevoerd tusschen *jouffrouw Catryn Passart* en Heymolen voornoemd.

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Riempst en Adriaan Beelzen. — Zegels in bruine was: 1 drie vlammen van den schildvoet uitgaande; het schild gehouden door een aanzienden Engel; omschrift: .. *Rympst;* 2 afgevallen.

N⁰ 640 (D).

1550 (September 6) inden maent van September des sessden dachs.

Schout en schepenen *der herlicheiden ende gericht van Opcanne,* schout en schepenen *der herlicheiden ende gericht van Nedercanne* oorkonden, dat Peter Jehaes wonende te Nedercanne als man en momboor zijner echtgenoote Menten aan Lambricht Beverloe ten behoeve der kapellanen van O. L. Vrouwe kapittel in wier naam hij handelde voor 60 bescheiden zilveren Jochemdaalders verkoopt en overdraagt 1 mud rogge jaarlijksche *luespacht ofte quytpacht* uit: 18 groote roeden bouwland *opten plattenberch* bij land van de Begaarden van Maastricht naar den kant van Emael en naar den kant van Maastricht *die caven* van Opcanne; 1 bunder land in drie perceelen en roerende van de heerlijkheid Nedercanne te weten: 8 groote roeden *aen die Hoenscher hage nae Susschen te goen,* naar den kant van Maastricht naast land van het klooster van Hocht, 7 groote roeden *op die baginen nuts* naast land van den Bisschop van Luik en naar den kant van Luik land van Johan van Harff en het derde perceel van 5 groote roeden *in die boemker delle* naast land van Jacop Jekermans alias Jonckheuft en naar den kant van Luik naast land van Lambrecht van der Hernen en Art Berchmans; dat hij belooft voor zich en zijne erfgenamen dat mud rogge jaarlijks met St. Andries of uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis leveren zullen binnen Maastricht ter plaatse naar genoegen der kapellanen voornoemd en zij Lambricht van Beverloe als last hebbende dier kapellanen volgens gebruik en gewoonten hunner bank in het bezit dier pacht stellen.[1])

---

[1]) In dorso: *item voir der brieff te maken ende te doin besiegelen by beide gerichten cost tsamen derden halven gulden ende vier stuver brab., die gulden gerekent voir vier gulden tertyt current.*

Digitized by Google

Orig. op perkament. — Schepenen van Opcanne: Ffranck Cloes schout en schepen, Peter van Raye, Ffrans Doelmans, Claes Jamair, Art van Gestingen, Johan Arendonck en Derick Roesmer. — Schepenen van Nedercanne: Ffrans Doelmans stadhouder en schepen, Clais Jamair, Art van Gestingen, Johan Arendonck, Willem Vreen, Emont Ramecker en Willem Voss. — Zegels in bruine was: 8 een rooster; in het schildhoofd drie rozen naast elkaar; — 11 gedeeld: rechts doorsneden boven een adelaar, onder een (?); links: drie visschen (?) 2-1; omschrift: *S. Johan . van . Arendonck;* 12 Een kruis met voetstuk; het schild gehouden door een naar links gewende adelaar; omschrift: *Willem .. en;* 13 een rad van 6 spijken; de overige afgevallen.

N⁰ 641 (D).

1551 (Januari 17) inden loemaent op sinte Antonisdaich.

Schout en schepenen van Vleytingen oorkonden, dat Hans Bullens, wonende te Laaffelt onder de bank van Vleytingen, aan de *presentien ende capittel* van O. L. Vrouwe kerk, vertegenwoordigd door Peter Agere, kanunnik en zanger, en Heinryck Bluess, ook kanunnik dier kerk voor 72 Jochemsdaalders verkoopt en overdraagt 1 mud rogge lospacht maat van Maastricht, *totter luessen touwe* jaarlijks te leveren op een zolder of den *spieker* van voornoemd kapittel en te beuren uit zijn woonhuis met hoeve, groot te samen 1½ bunder *in naeten en in druegen vander duerpstraeten totten velde touwe* naast den kant van Vleytingen, reingenooten naar den kant van Herderen huis en hoeve van Claes Thyss en naar den kant van Maastricht huis en hofstede der erfgenamen Peter Meyers, welk huis met hoeve nog bezwaard is met een erfpacht van 10 vaten rogge ten behoeve der erfgenamen van Jacop van Aelbroeck en hij nog tot pand stelt al zijne goederen *beyde erff ende gereyde,* tegenwoordige en toekomende, dat zijne broeders Stas en Bullen die overdracht goedkeuren en verklaren dat genoemd huis met hoeve met niets anders bezwaard is dan zooals voormeld is.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht Heynrycks van Kesselt schout en schepen, Jan Scobben, Servaes Meyers, Geret Scobben, Ghyssebrecht Bollen, Aert van Gestingen en Claes van Bruysterboss. — Zegels in bruine was: 2 en 3

Digitized by Google

afgevallen; 4 Eene klok; omschrift: *S. Geret .. en;* 5 een kruis; in het linker boven kanton een naar rechts gewende hond (?); 6 onduidelijk; 7 een naar links gewende bok.

N⁰ 642 (D).

1552 (Maart 8) opden achden daech der maent van Mert.

Meier en laten van den laathof, *van den Gruythuysse* geheeten, te Riempst, oorkonden, dat Wilhelm van Boelre hun meier aan Henrick Bleus, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel, ten behoeve der *presentien* dier kerk eene jaarlijksche lospacht van 6 vaten rogge, te *luesschen ende te quiten* met 18 bescheiden Joachim daalders of hunne waarde in ander geld, uit zijn huis en tuin te Riempst, naar den kant van Maastricht naast land van den H. Geest en naar den kant van Spauwen land van Lambrecht van Gangelt, welke 6 vaten rogge bestemd zijn voor het jaargetijde van Servaes van Herckenroede, kapellaan van O. L. Vrouwekerk en van Angele van sint Vyto.[1])

Orig. op perkament. — Laten: Henrick Hanen ondermeier en laat, Lees Ardts, Reyner Reyners, Henrick Palmarts, Henrick Lysens, Leenart Thys. — Zegels in bruine was: 1 drie kippen (?) 2-1; het schild gehouden door eene aanziende vrouw; omschrift: *S. Henr. .. Hanen;* 2 Eene trucel, de handvat naar boven, vergezeld van twee vijfbladen; omschrift: * *Siegel* * *L .. * . erts;* 3 gebroken: twee brouwers rieken in den vorm van een St. Andrieskruis, in den schildvoet een korf; omschrift: *S. Reinn ....;* 4 gebroken, een ploeg; omschrift: *Hendrick . Palmart;* 5 Twee molenwieken kruiselings in den vorm van een St. Andrieskruis; omschrift: *S. Hendrick * Lysens;* 6 Een St. Andrieskruis gevormd door twee doorntakken (?); omschrift: *S : Lenart : This.*

N⁰ 643 (D).

1552 (Juni 26) den sessentwyntichsten daech Junii.

Schep. v. M. oorkonden, dat Jacop Teypens al zijne goederen, erven te Maastricht gelegen tot pand stelt voor goede *beweringhe,*

[1]) In dorso: *die rechten syn quyt ghescholden, behalven acht stuver brabants voer scryffgelt. Henrick Hanen.*

Digitized by Google

jaerlixsse betalonghe ende afflossenghe der rente, welke hij 17 April 1550 overgedragen heeft ten overstaan der schepenen van St. Pieter aan Goert Sam, schepen, en zijne huisvrouw Heylwyghe, vermeld in den brief waardoor deze gestoken is.

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht van Gangelt en Johan Paell. — Zegels afgevallen.
N.B. Transfix van den brief van 17 April 1550 (nº 638).

Nº 644.

1552 (October 31) inden maent van October des lesten daichs.

Schout en schepenen van Pietershem oorkonden, dat Johan van Valkenburch, Urlich van Scharn en Henrick Bleus, kanunniken van O. L. Vrouw te Maastricht, met *believen, wille, weten ende consent honder medebruederen ende capittelheren* met Henrich van Meraede, vrijheer te Pietershem een ruil aangaan waarbij zij aan deze overdragen 14 groote roeden akkerland op de Maas bij *die zoo* tusschen land van de Biesen en land der kapittelheeren van St. Servaas, voor *erve om erve* 14 roeden van een perceel groot 25½ groote roeden te Pietershem naar den kant van Veldweselt land van de abdij van Hocht en naar den kant van het dorp land van voornoemden heer, met het hoofd naar den kant der Maas naast land van het *wyn ampt* van Hocht en naar den kant van het huis van Pietershem land der kapellanen van St. Servaas, beide partijen verklaren dat gemelde landen met niets bezwaard zijn dan met *honnen sympelen des heren lantchens* en onder verband hunner goederen beloven elkander tegen elke vordering gedurende een jaar en dag te zullen vrijwaren, alles onder hunner erfgoederen onder de heerlijkheid Pietershem gelegen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Augustyn van Ghoer schout en schepen, Ricalt van Gemert, Henrick Noetstock, Johan Heris, Ffrans Doelmans, Art Mutener en Mees in die Stege. Zegels in bruine was: 1, 3, 4 en 6 afgevallen; 2 drie plompen (?) 2-1; — 5 onduidelijk; — 7 een barier waarboven eene M.; boven het schild een bloementak met rozen; omschrift: *S. Mees : in : die : Steeg :*

Digitized by Google

N° 645 (D).

1554 (Januari 30) inden loemaent opden dertichsten dach.

Schout en schepenen van Vleytingen oorkonden, dat Hans Bullens te Laaffelt, aan Ingel Leinaerts van Kestel als *sinbaede* der *presentien* van O. L. Vrouw kapittel ten behoeve dezer verkoopt en overdraagt 1/2 mud rogge jaar- en lospacht, elk vat van 3 daalders, te leveren te Maastricht in het huis of den zolder aan te wijzen door den rentmeester dier presentien, en te beuren uit 17 roeden lands *op den rykels weich* reingenooten naar den kant van Montenaken Reyner Toreels, naar den kant van Hees Peter van Scharn; en 9 roeden lands tusschen Laaffelt en Kestelt tusschen land van Claess Jans en land der armetafel van den H. Geest, en verklaart dat die landen met niets belast zijn dan met den *simpelen lantzensse.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht Heynrycks van Kestelt schout en schepen, Gheret Scobben, Ghyssebrecht Bollen, Jan Scobben, Aert van Gestingen, Claess van Bruysterboss en Guert van Jesseren. — Zegels in bruine was gebroken; 3, 5 en 7 afgevallen.

N° 646.

(1555 April 6). En lan de la Nativiteit nostre Selgneur Jesu Crist mille chincq cens et chincquantechincq le VI davril.

Meier en laten van den gezworen laathof van de abdij ven St. Remacle te Stavelot gelegen te *Dembem* (Eben) oorkonden, dat Jacque Goddin van Eben in huwelijk met Marole Salveur aan Paulus Bocx van Fall, rentmeester, *procureur et conpteur,* van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht ten behoeve daarvan overdraagt eene jaarlijksche pacht van 18 vaten rogge, betaalbaar te Maastricht met het feest van den H. Andreas Apostel, *à la Saint Andries Apostle,* uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis, *et a paier a plus tart à la Chandeleur après ensiewant,* en te beuren uit: een bunder land gelegen te *Godneamont* tusschen land van Jehan le Pot, Sibile weduwe van Johan Wilhemot en Michiel le Salveur; een

Digitized by Google

bunder bouwland daarbij tusschen land van Thys Haneken, van het kapittel van St. Jacob te Luik en van Holwy echtgenoote van Pakea Lhoiron en acht groote roeden niet ver van de vorige perceelen verwijderd tusschen land der kinderen van Jehan Mathie van Eben, dat van .. Symon de Treit en den weg van Luik naar Maastricht .. *à royal chemyn tendant de Liège à Treit.*

Orig. op perkament. — Laten: Johan le Pot, Jamyn Colchon, Cloes Jamair, Gile le Pot, Johan Collair en Cloes Mathie. — Zegels: 1 in groene was beschadigd, eene egge, in de beide bovenhoeken een drieblad; de overige afgevallen.

N⁰ 647.

1555 (November 22) den tweendetwintichsten dach Novembris.

Schout en schepenen van Brabantsche zijde te M. oorkonden, dat de rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouw kapittel op Thees Deelder den oude wegens achterstalligen cijns een huis te Wyck heeft doen uitwinnen, en zij hem dit voor een jaar en dag toewijzen, behoudens ieders rechten, *tens dat joer om comen is hy come dan wederomme voer ons int recht men sall hem dan seggen wat dat recht leeren en cleeren sal vander saken voerscreven te doen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Christiaen van Eynatten schout, Lambrecht van Gangelt, Wilm Weertz, Rycalt van Gemert, Johan van Oersbeeck, Adam Daems, Henrick van Assche en Johan Poell. — Zegels afgevallen.

N⁰ 648.

1556 (Januari 18) den aechthienden daech January geheyten loeymoent.

Schout en schepenen der *hoegerbanck van* Veldweselt oorkonden, dat Aerdt Schulen van Veldweselt aan Bartolomeus Dollart eene jaarlijksche los- en *quyt*rente van 4½ brabantsche gulden uit zijn huis met hoeve te Veldweselt tusschen het erf van Lambrecht Reyners naar den kant der kerk, naar den kant van *die holt* dat

Digitized by Google

van Jan Mertens en de straat die van de kerk naar Mopertingen gaat en verder uit al zijne andere tegenwoordige en toekomende goederen onder Veldwezelt, verklaart dat gemeld huis en hoeve daarenboven nog bezwaard zijn met 1/2 mud rogge ten behoeve van Wylhem van Hersvelt, en de rente van 4 1/2 gulden te lossen is met 75 dier gulden en zoo die binnen het jaar gelost wordt binnen het jaar met de volle rente bij die hoofdsom en boven een jaar met rente naar advenant, onder beding dat zoo hij in gebreke blijft die rente te betalen Bartolomeus *coemen met eynre degelicheyt van vyffthien daegen gedoen ende gewesen siende, coemen tot geleytenis der penden vorscreven sonder eynighe vorder procederen daer op te doen* en *becandt sinre penninghen te vreden te sin.*[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Lambrecht Heinricks alias Moers schout en schepen, Wylhem Thewaertz, Hans Moers, Heinrick van Puthem, Wylhem van Hersvelt, Claes Bruysterboss en Heinrick van Puthem naturael. — Zegels afgevallen.

N° 649 (D).

(1557 Maart 31) Sur lan de grace de la saincte Nativité nostre Seignour Jhesucrist mil chincque cens et cincquante sept le dernier jour de moix de mars.

Schepenen van Luik oorkonden, dat Lambrecht Eickenhoets van Tongeren eene *weade* van 2 1/2 bunder te Berg bij Tongeren, grenzend naar den kant van Henis aan *boisket* geheeten *quest* en behoorende aan het hospitaal van St. Jacob te Tongeren, naar den kant van Berg aan een *enclo* voeger *weade* behoorend aan Ghil de Berghe, naar den kant van Blole en Tongeren aan land van Anna de dochter van wijlen meester Dirick Spoulants van Tongeren, welke weade hij bij den dood van zijn vader wijlen Cloes Eickenhoets georven heeft en bezwaard is met 5 *stiers de Regon* ten behoeve van de tafel van den H. Geest te Tongeren; 7 dier *stiers* ten behoeve der erfgenamen van Adrian Belenne van Maastricht; 2 1/2 dier *stiers* ten behoeve van het gelucht der kerk van Berg; 2 1/2

[1]) Eene noot in dorso meldt, dat de kosten van deze brief bedragen 21 stuiver brab. en voor den secretaris 7 stuiver.

Digitized by Google

dier *stiers* ten behoeve van het gelucht van St. Nicolaas te Tongeren; 4 *stiers de spelte* ten behoeve der erven Charle Pex; eene rente van 4 *copeis* en 10½ *wanze* ten behoeve van het hof *Reyshofft;* die *weade* aan Cornelis Motmans van Tongeren opdraagt.

Orig. op perkament. — Schepenen: Mathier de Lathour ondermeier namens den meier Henri de Berleymont heer van Petit Modave.

N° 650 (D).

1557 (September 15) den vyfthienden dach September.

Schout en schepenen van M. oorkonden, dat Pauwel van Vall, rentmeester van O. L. Vrouwe kapittel wegens achterstallige pacht der molen van Lysbech Kocken heeft doen uitwinnen en zij hem dien molen voor een jaar en dag toewijzen *beheltenis mallick syns rechts.*

Orig. op perkament. — Schepenen van den Bisschop van Luik: Emondt Passart hoogschout, Johan van Riempst, Servaes van Aust, Reyner Pruenen, Arnt van Genck, Laurens Meys, Gylis Witten en Henrick Schillinx. — Zegels in bruine was gebroken en onleesbaar.

N° 651.

1557 (October 8) den achden daich Octobris.

Hoechscholtet der Con. Majesteit en schep. v. M. oorkonden dat zij, *in vollen gericht sittende inder dingbanck* ten verzoeke van den rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk het vernachte goed, beschreven in den brief waardoor deze gestoken is, hem met vonnis toewijzen om het te gebruiken als zijne andere erfgoederen behoudens, *dat eyn recht erffgenaem die sal moegen loessen, quyten ende beschudden tusschen dit ende den neesten viertich daegen nae datum van diesen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Christiaen van Eynatten hoogschout, Lambrecht van Gangelt, Wilm Weerts, Rycalt

Digitized by Google

van Gemert, Jehan van Oersbeek, Adam Daems, Henrick van Asche en Johan Pael. — Zegels afgevallen.
N.B. Transfix van den brief van 22 November 1555 (n° 648).

N° 652.

1558 (Januari 12) des twelliffden dach Januari.

Hoogschout en schepenen van den Bisschop van Luik te Maastricht oorkonden, dat de rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouw een huis *by die pauspoert* wegens achterstalligen cijns op Jan Goltyenshuys heeft doen uitwinnen en zij hem dat voor een jaar en dag toewijzen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gerart van Schaloun hoogschout, Johan van Riempst, Servaes van Aust, Reyner Pruenen, Arnt van Genck, Laurens Meys, Ghylis Wytten en Henrick Schillinx. — Zegels: slechts een brokstuk van dat van den schout over, de overige afgevallen

---

N° 653 (D).

1558 (September 28) den achtendetwintichsten dach Septembri.

Schout en schepenen van M. oorkonden, dat zij *in vollen gericht sittende inder dengbanck* op verzoek van Pouwel van Vall, rentmeester van O. L. Vrouw kapittel, hem het goed vermeld in den brief waardoor deze gestoken is bij vonnis toewijzen *in synen handen te hebben, te bezitten ende te gebruycken gelyck syn andere propere erffguederen,* onder beding dat een recht erfgenaam binnen de veertig dagen het zal kunnen lossen.

Orig. op perkament. — Schepen van het Luiksch Hooggerecht: Gerardt van Schaloun hoogschout, Johan van Riempst, Servaes van Aust, Reyner Pruenen, Arnt van Genck, Laurens Meys, Ghylis Witten en Henrick Schillinck. — Zegels afgevallen.
N.B. Transfix van den brief van 15 September 1557 (n° 650).

Digitized by Google

N⁰ 654 (D).

1558 (November 17) den seventhienden daech des maents Novembris.

Schout en schepenen van den Bisschop van Luik te M. oorkonden, dat Pauwel van Fall, rentmeester van O. L. Vrouwe kapittel hen verzocht heeft hem in het bezit te stellen der goederen welke hij wegens achterstallige pacht het doen beschudden, en hun schout den gerechtsbode gelast den bezitter van dat erf te kondigen, dat erf binnen de drie eerstvolgende dagen te ruimen en Pauwel voornoemd *daermede honnen vrien wille te laeten doen op alsullicke correctie als die schepenen daervan hueden en halden solden.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Geraert van Hulsberch genaamd Schalioun schout, Johan van Ryempst, Servaes van Aust, Reiner Pruenen, Arnt van Genck, Laurens Meys *inden Cronenberch* en Henrick Schillinck. — Zegel in groene was: 1 en 3 gebroken; 5 onleesbaar; 2, 4, 6, 7 afgevallen.

N.B. Transfix van den brief van 28 September 1558 (n⁰ 653).

N⁰ 655.

1559 (October 6) den seesden dach Octobris.

Schout en schep. van het Brabantsch gerecht van Maastricht oorkonden, dat Cristaen Cruper (?), rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouw wegens achterstalligen cijns het huis van Joannes van Spauwen geheeten *die gebraeden ganss* en gelegen in de Kapoenstraat heeft doen uitwinnen en zij het hem voor een jaar en dag toewijzen, behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Christiaen van Eynatten hoogschout, Lambrecht van Gangelt, Willem Weerts, Rycalt van Gemert, Henrick van Asch, Johan Peerboim, Lambrecht van Weesterberch en Claes Vaegx.

Digitized by Google

Nº 656.

1562 (Mei 22) den twee ende twintichsten daich des smaents May.

Stadhouder en schepenen der *banck ende vryheyt tot synte Peters* geven op verzoek van Pouwel van Fall, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, *keinlicken ende autentique copie in manier van certificatie* van de volgende gichten:

1505 Januari 9 draagt Jan van den Bossche over aan Willem Hanssemeker en zijne echtgenoote Catryne eene erfpacht van 6 vaten rogge uit zijn huis met hoeve te *Bevoertz* tusschen het erf van wijlen Thies van Bevortz en dat van Heyn Cryns, met de verklaring dat op dat pand nog gevestigd is eene pacht van 11½ vaten rogge.

1505 Januari 11 draagt Willem Hanssemeker voornoemde pacht over ten behoeve van de presentien der O. L. Vrouwe kerk voor het jaargetijde van Heynricx van Louwenberch.

1524 October 16 dragen de meesters van het gasthuis van den H. Geest Libericht van Lonaken en Lambrecht van Gangelt op aan Jehae Clusener het huis met hoeve van Jan In Hollant te *Bevortz,* tusschen de erven van Lyske Crusen en van Herman Goens met de rechten daarop, zooals hun die bij uitwinning waren verbleven en dragen hem 15 vaten rogge erfpacht over welke zij, voor dat het huis beschud was, daaruit beurden.

Orig. op perkament. — Schepenen: Peter van Asch stadhouder van den schout jonker Heinrick van Eynatten, en schepen. Frans Doelmans, Johan van Arendonck, Claes van Limborch, Johan Conincx, Heinrick Schillinck en Peter Stas de jonge. — Zegels in bruine was: 1 een kruis op een voetstuk, het schild gehouden door een omgewenden zwaan (?); — 2 een .... in het schildhoofd drie rozen naast elkaar; — 3 onduidelijk; — 4 doorsneden: boven een helm, een bijenkorf op een ...., vergezeld links van een zesblad; omschrift: .. *Liemborch;* 5 en 7 afgevallen; 6 drie rozen (?) 2-1; helmteeken, de roos tusschen twee trompen (?).

Nº 657 (D).

1569 (Juni 24) am vier und zwentigsten Juni.

Schout en schepenen van Grevenbicht oorkonden, dat Frans Rickelen aan Merken Lyn en zijne erven voor 150 Maastrichter

Digitized by Google

gulden verkoopt en overdraagt 7½ vaten rogge jaarlijksche rente, *gut drogen korn kauffmansgut,* maat van Maastricht, uit een half bunder akkerland en een huis met tuin gelegen *uff Horns* naast het land van Gerken Rickelen en land der hoeve vander Marck.

Orig. op perkament. — Schepenen: Melchior Gartwiler, schout.

N⁰ 658 (D).

1570 (Januari 12) opten XIIten dach January.

Meier en laten van den laathof genaamd *Molepeerts hoff* oorkonden, dat 1 Juli 1569 Wouter Croechs en Matheeus Stapparts, momboren der kerk van St. Joris te Schuelen, aan deken en kapittel van O. L. Vr. van Maastricht voor 6 rijnsche gulden en 8 stuivers 's jaars een huis met tuin tusschen de erven van Michiel Alen, Leych Stapparts, de *Zwanenhoff* en *sheeren straet* opdragen, en deze 7 Januari 1570 daarvan in het bezit zijn gesteld in den persoon van meester Jan Lamyns, die daarop *uut crachte van zynder constitutien* dat huis met tuin opdraagt ten behoeve van voornoemde St. Joris kerk en tot onderpand stelt een *stuxken erffs* met een bosch *byden berbosch.*

Afschrift op perkament in den certificatiebrief van 26 Januari 1570 door meier en schepenen van *Lumpmen buyten ten Loenschen recht* met name Henrick Windelen, meier en schepen, Willem Geerts, Jaspar Cornelis, Peter Neven, Jan Kenens en Lenart Swarts.

N⁰ 659 (D).

1570 (Januari 30) opten XXXten Januari.

Meier en schepenen van Lumpmen *buyten ten Loonschen recht* geven 1⁰ een afschrift der akte van notaris Michiel van Hamont van 16 November 1569 waarbij de deken en de kanunniken van O. L. Vrouw in *honnen capittelhuys capitulaerlick* vergaderd zijnde hebben *gemombert, geconstitueert ende machtich gemaect* Michiel

Digitized by Google

Boesmans, *verdiener* der kerk van Schuelen, en meester Johan Lamyns van Weustherck om in hun naam voor den laathof van Schuelen in ontvangst te nemen een huis met tuin bij de kerk van Schuelen gelegen en geheeten *Sint Joris hoeffken,* welk huis hun ingevolge proclamatiebrieven van den Officiaal van Luik als meest biedende verbleven is, en tot onderpand van dat huis met tuin te stellen een bosch geheeten *der heeren van onsser Liever Vrouwen bosschken,* naast *den berbosch,* de erven Nys Kelberchs, de erven Henrick Vernyen en Jan Gathis en met de momboren van voormelde kerk te onderhandelen over de kosten van die proclamatiebrieven; 2⁰ van eene akte van 7 Januari 1570 waarbij Michiel Boesmans met zijnen momboor Jacob Minten aan de kerk van Schuelen voornoemd O. L. Vrouwen *bosschken* opdragen tot onderpand der 6 rijnsche gulden en 8 stuivers 's jaars welke die heeren aan O. L. Vrouwe kerk aan de kerk van Schuelen hebben overgedragen.

Afschrift op perkament in den certificatiebrief van meier en schepenen van *Lumpmen buyten ten Loonschen recht* met name als bij die van 1570 Jan. 12. — Zegel der schepenbank Lumpmen in bruine was: een geschakeerde balk van drie rijen, waarboven een uitschietende leeuw: gekroonde helm.

N.B. Transfix van den brief van 12 Januari 1570 (n. 658).

N⁰ 660 (D).

1570 (Maart 9) den negenden dach des maentz Martii.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Willem van Hoenre, priester en meester der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk, Claes Hoelbeck *bymeester* en Gheritz Luyten lid dier broederschap met hunnen gekozen momboor jonker Gheritt van Hulsberg genaamd Schaloen aan Heynrick van Eynatten[1]) heer tot Abe, Tynloy enz., zijne echtgenoote jonkvrouwe Aleth en hun beider kinderen, eene jaarlijksche erfpacht van 12 vaten rogge uit de goederen van Lichtenberg overdragen in ruil voor 12 vaten rogge jaarlijksche *gront erffpacht* uit huis, hoeve,

[1]) In de noot in dorso wordt hij genoemd: Henrick van Eynatten *op Lyechtenberch.*

Digitized by Google

schuur, stallen, boomgaard en verdere bijbehooren waaruit Reynner van Wildere gestorven is en beide partijen respectievelijk in het bezit dier pachten gesteld worden.

Orig. op perkament. — Schepenen: Claes van Limborch stadhouder en schepen, Johan van Arendonck, Johan Coenincx, Heynrick Schillinck, Johan Playoul en Vrient Vrients van Herderen. — Zegels afgevallen.

N° 661 (D).

1570 (Juli 26) den seesentwintichsten dach des smaentz Julii.

Schout en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat zij, op verzoek van Rikalt van Meraede[1]), deken van O. L. Vrouwe kerk, namens dat kapittel uit hun schepenregister een authentiek afschrift geven van de gicht van 23 October 1494, waarbij Bartholomeus Olislegers aan Melchoër Bosmans, zijne vrouw Stynnen en hun kinderen in erfrecht geeft een korenmolen te Viertoren tusschen den molen van Ghielis van Brustum en de brug, voor 6 mud en 15 vaten rogge, uit welken molen beuren Jan Oeleslinger 2 mud, Johan van Marland 23½ vaten, de kapittelheeren van O. L. Vrouw 12 vaten *naeder effractie,* Willem *van Marlant* 9 vaten, Jan Kremer 1 mud, Ghiel Olisleger 12 vaten en de heer 6 vaten tarwe, geschat te zamen op 5½ mud en 3 vaten, te lossen *die baete te weten ein mudde met hondert vyffentseventich gulden current bennen acht daegen ende Bartholomeus bekande dy moelen los te maecken tot sint Andries dach.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Claes van Limborch stadhouder van den schout Heinrick van Eynatten en schepen, Johan van Arendonck, Johan Coeninx, Heinrick Schillinck, Johan Playoul, Vrient Vrientz van Herderen, Johan van den Weyer. — Zegels in bruine was: 1 doorsneden: boven

---

[1]) Recoldus van Merode van Voelen, zoon van Hendrik van Merode, heer van Voelen, Moesmael, Brenez enz. verkreeg 19 November 1548 eene prebende en kanunnikaat bij het Kapittel van O. L. Vrouw, werd in 1553 gekozen tot deken en overleed 20 Februari 1572.

[2]) In dorso: *costen die brieff VIII gulden XVII stuver. — Littere XII vasorum siliginis super molendinum Johannis Theus in Vyrtorne concernentes fabricam capituli Nostre Domine Trajectensis.*

Digitized by Google

een helm (!); onder eene spade de steel naar beneden; in den linker bovenhoek eene roos; omschrift: *Claes van Lemborc;* 2 onduidelijk; 3 gedeeld: rechts een klimmende leeuw, links 3 knollen (?) 2-1; omschrift: *S : Johan : Coninxs;* 4 drie schelpen, 2-1; omschrift: *S. Henric . Scellinck;* 5 onduidelijk; 6 afgevallen; 7 drie plompen, 2-1; helmteeken: een zwanenhals naar rechts; omschrift: *S. Johan . van . de . Wyer.*[2])

N⁰ 662.

1572 (Mei 10) den Xen dach Mey.

Stadhouder en laten van den laathof der Antonieten van Maastricht te Veldwezelt oorkonden, dat Henderick Noetstock, burger van Maastricht, en zijne vrouw Maria aan de *fabrieken der collegiale kerck van onser Liever Vrouwen* voor 533 gulden en 12 stuiver current verkoopen en opdragen eene hoeve *soe gras ende wenhoef* geheeten *den byshoef* te Veldweselt, gelegen naar den kant van Maastricht naast het erf van jonker Holtmoelen, naar den kant van Rosmeer naast dat van Wynant Mertens, naar den kant van Kesselt *die heerstraet* en naar den kant van het dorp *die omstraet,* welke hoeve bezwaard is met eene jaarlijksche pacht van 14 vaten rogge ten behoeve der kerk van Veldweselt en welke som voormeld Henderick betaald is namens de fabriek door den deken Thomas Scobbel[1]), destijds fabriekmeester, en Cloes van Casen als rentmeester en *voerganger* in het bezit dier hoeve is gesteld.

Afschrift op papier. — Laten: Niclaes Brusterbos ondermeier of stadhouder, Hinderick Puttem, Jan Mertens en Winant Mertens.

N⁰ 663.

1572 (Mei 10) den thynden dachs Maye.

Meier en laten *des laethoyffs van Synte Anthonis toubehoerende den heeren ende commendatoir des gaetshuysse bynnen Maestricht*

---

[1]) Thomas Scobbel, Scobel, Schobboel werd tot deken gekozen 21 Februari 1572 na den dood van Ricaldus de Merode van Voelen, en overleed 7 Juni 1579.

Digitized by Google

van Synte Anthonis liggende binnen den dorpe van Veltwesent oorkonden, dat Henrick Noetstoick, burger van Maastricht, en zijne echtgenoote Marie, de hoeve *soe grays ende wenthoyff* te Veldweselt geheeten *der byshoyff,* tusschen het erf van jonker Holtmoelen, dat van Wynant Mertens, *die heerstraet* en *die omstraet,* bezwaard met eene erfpacht van 14 vaten rogge 's jaars en den gewonen landcijns voor de som van 533 gulden elke gulden tegen 11½ stuiver berekend, waarvoor hij die hoeve heeft beschud verkoopt en opdraagt ten behoeve der fabriek van O. L. Vrouwe kerk te Maastricht, die in het bezit daarvan gesteld wordt in den persoon van Thoma Schobbel, deken, kanunnik en fabriekmeester dier kerk en Nicolaus Cazen, rentmeester dier kerk.[1])

Orig. op perkament. — Laten: Wyllem Bruwers meier en laat. Wyllem Thewartz, Johan Mertens, Henrick Putthem, Niclaes Brusterbos, Wynant Mertens en Wyllem van Heesvelt. — Zegels in bruine was: 1 gebroken: een band waarboven drie kippen naar rechts naast elkaar; 2 en 4 een St. Andrieskruis, tusschen welks beenen, boven een zespuntige ster, en de drie overige eene hand; omschrift: *S. Henric . van . Putten;* 3 eene egge; omschrift: *S. Johan Mertens;* 5 en 7 onleesbaar.

N.B. Transfix van den brief van 22 December 1539 (nº 626).

Nº 664 (D).

1572 (Mei 20) den twintychsten dach der maent Meye.

Schout en schepenen van Bemelen oorkonden, dat zij op verzoek van Michiell van Hamont, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw een uittreksel geven uit hun schepenbankregister, behelzende dat 30 Maart 1530 overmits den schout Coninck en de schepenen Belderbusch, Hoen en Heyden, Heyn Stevens en zijne vrouw Jenne Kalffs voor 133 gulden van Maastricht en 2 stuiver ten behoeve der presentien op het koor van O. L. Vrouwe kerk ½ mud rogge erf- en jaarpacht *op ewige wederlose* uit hun huis met tuin te Bemelen tegenover dat van Lemken Lambrichts.

---

[1]) In dorso: *die costen van dyssen brieff loupen op twe gulden vier stuver brab. J. Putthem. — Vell Wesent. Eyne Anthonis hoyff vanden bysshoyff vercregen aen Henrick Noitstock.*

Digitized by Google

overdraagt, in welke overdracht Lem Kalffs als broeder en *rechte erve* van voornoemde Jenne toestemde[1]), en in welke lospacht de presentien in het bezit worden gesteld in den persoon van Thebot van Oensloe, kanunnik van O. L. Vrouwe kapittel.[2])

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick Schilinck schout en schepen, Houb van Gestingen, Johan van Averdonck, Houbrecht Hermans, Laurens Molenborch, Vranck Nelis en Peter Nelis. — Zegels in bruine was: 1, 2 en 3 afgevallen; 4 gebroken en onduidelijk; 5 beschadigd gevierendeeld: 1 een molenijzer, waarboven eene zespuntige ster; 2 en 3 niet te ontcijferen; 4 een kruis; 6 drie pelgrimsschelpen, 2-1; helmteeken: twee olifants trompen waartusschen eene schelp van het veld.

N⁰ 665 (D).

1572 (Juni 25) den vyffentwyntichsten daech Junii.

Schep. v. M. oorkonden dat Laurens van Meer[3]), kanunnik en scholaster van O. L. Vrouw kapittel, namens dit en hun medeschepen Houbrecht van Slenaeken hun toonen een *franchynen bezygelden brieffe* van voormeld kapittel van 7 Mei te voren, en beloven den inhoud daarvan voor zooveel ieder aangaat te zullen nakomen op pandstelling hunner respectieve bezittingen en Houbrecht nog tot pand stelt zijn huis met toebehoor, bij welken brief voornoemd kapittel Houbrecht van Slenaeken, burger van Maastricht, toestaat „te betymmeren alsulcke bouwe oft ledighe plaetze met allen haeren toebehoere gelyck die gelegen is tusschen zijn huys ende die kercke van Sint Everars, beginnende van voer tot achter ende oock tot vast aen die kercke voerschreven, dat hij die selve plaetze sal moegen bebouwen, gebruycken, bewoenen ende besitten voer syn proper erffve sonder wederzeggen van yemantz, ende dat doer seker oersaeck ende meerder proffyt der kercken voerschreven, des en sal Houb voerschreven die gelaes vinster staende op die selve syde van der kercken voerschreven nyet moe-

---

[1]) In dorso: *betaelt voir desen brieff soe voer scryffgelt ende siegelen tsamen twee gulden twelff stuver brabants.*

[2]) Theoboldus Moes van Oensel overleed 30 December 1535.

[3]) Laurentius van Meer werd kanunnik benoemd 2 Januari 1535.

Digitized by Google

gen betymmeren offt eynighe lochte daeraen benemen, dan hy sal deselve vinsteren meerder locht maeken dan sy nu heeft; noch sal Houb voerschreven eynen blyen caenjel boven tusschen syn huys ende die kercke maeken, om dat waeter van den daeck der kercken op syn syde te draeghen ende ontfanghen; desgelycken sal hy oeck binnen synen huys draghen oft ontfanghen dat hemelwaeter van den kerckhoff des voerschreven kercken"; onder beding dat Houb jaarlijks betalen zal een gouden kroon met Kerstmis te beuren uit zijn huis naast die kerk gelegen en eens de som van 8 brabantsche gulden, voor elken gulden vier gulden en 5 stuivers current voor herstellingen aan voormelde kerk.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Meys *in den Cronenberch* en Henrick Schillinck. — Zegels: 1 gebroken: drie hoeden, 2-1; omschrift: *S. Lins .... in cronebe ..*

N⁰ 666 (D).

1574 (November) den .. November.

Schout en schepenen van het Luiksch hooggerecht te Maastricht oorkonden, dat Claes van Casen, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, op Rudt Raetz wegens achterstallen eene jaarlijksche rente van 4½ vaten rogge, achterstallig van 1564 tot 1573, een pand *op die Locht gaende nae Hoegen* heeft doen uitwinnen en zij hem dat voor een jaar en dag toewijzen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Heinrick Schillinck *hoechscholtet,* Jacop van Riempst, Johan Playoul, Ryckalt van Edelen (sic) (Elderen?), Macharis vander Haegen en Vrient Vrientz.

---

[1]) In dorso: Quitantie door den bovenvermelden kanunnik en scholaster Laurens van Meer wegens ontvangst der 8 Brab. gulden en de gouden kroon zijnde de rente van het eerste jaar 19 Januari 1573, en quitantie van Sophia Meys weduwe Jan van Raede voor Laurens van Mees dier 8 gulden brabantsch.

Her Laurens van Meer heeft betaelt voer die gerichs costen van desen briefte tsamen sees gulden elleff stuvers current. Playoul.

Legis opere de coronato aureo annue et hereditarie super domo vicinae choro sancti Evergisli prope pontem Mosae.

Eene andere noot meldt, dat die jaarcijns van een gouden kroon 16 December 1682 gelost is.

Digitized by Google

N° 667.

1574 (December 9) den negenden dach Decembris.

Stadhouder van Henrich van Eynatten, heer tot Abe, Tynloy enz. schout, en schepenen van St. Pieter oorkonden, dat Houb en Ghielis Graeven, *spreckende voer hunnen broeder* Thys en hunnen zwager Meis Simens verklaren, aan het kapittel van O. L. Vrouw, vertegenwoordigd door Johan Box alias Fall, priester kanunnik en zanger van dat kapittel en zijn rentmeester Claes van Casen, schuldig te zijn 6 vaten rogge 's jaars, maat en pacht van Maastricht, uit eene rente van 24 vaten 's jaars, en waarvoor tot pand en onderpand gesteld is een perceel bouwland van 9 groote roeden te St. Pieter gelegen achter *Sonnenberch, opt hoefft* naar den kant van Tongeren, grenzend aan land van de hoeve *int Meesenbroeck,* naar den kant van Luik en Maastricht aan land van den heer van Lichtenburch en *opt hoefft* naar den kant der Maas het bosch van Lichtenburch, en zij, begeerende van die pacht van 6 vaten rogge *in deel ende int geheel nu ende ten ewigen daegen te wesen gequiteert ende ontledicht,* dragen dat perceel bouwland op aan het kapittel van O. L. Vrouw, dat in de personen van Johan Box en Claes Casen voornoemd in het bezit daarvan wordt gesteld, behoudens het recht van den Bisschop van Luik en van een ieder en zij dit perceel land voor 5 vaten rogge 's jaars in pacht geven aan Thiel van Nicke alias Jaspars, die belooft die vaten telken jare met het feest van St. Andries uiterlijk met O. L. Vrouw Lichtmis binnen Maastricht ter plaatse naar believen van het kapittel te zullen leveren en tot bijpand stelt zijn huis met hoeve te St. Pieter tusschen het erf van Lenart van Malle naar den kant van Maastricht land van den Nieuwenhoff te Maastricht, naar den kant van Luik en Tongeren en naar den kant der Maas *die gemeynstraet.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van den Weyer stadhouder en schepen, Johan Coenincx, Henrick Schillinx, Johan Playoul, Vrient Vrients van Herderen, Lambrecht Raimundi en Peter Nelis. — Zegels in groene was: 1 drie plompen, 2-1; gekroonde helm; helmteeken een zwanenhals naar rechts; omschrift: *Johan . van . de . Wyer;* 2 gedeeld: rechts een klimmende leeuw, links drie harten (?), 2-1; omschrift: *S. Johan ..oeninxs;* 3 gebroken; 4 een wildeman houdende met de rechterhand

Digitized by Google

een schild waarop drie (?) en in de linkerhand opgeheven eene knods; omschrift: *S. Johan Playoul;* 5 gedeeld, rechts drie vijfbladen, 2-1; links doorsneden, boven een naar rechts springend hert, onder 4 palen (?); omschrift: *S. Vrient . Vrients . van . Herderen;* 6 beschadigd: een naar rechts gewende wildezwijnenkop vergezeld van drie rozentakken, 2-1; omschrift: *Lamberti ....ndi.*

N⁰ 668 (D).

1576 (Maart 21) den XXI dach Marty.

Schout en schepenen van het Luiksch Hooggerecht te Maastricht oorkonden, dat zij het pand dat Claes van Casen, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, heeft doen uitwinnen, bij vonnis dezen toewijzen *ende in zynen handen te hebben ende gebruycken ende besitten als zyn eyghen ende proper erve,* behoudens dat *eyn recht erffgenaeme* het zal kunnen lossen binnen de 40 dagen eerstkomende.

Orig. op perkament. — Schepenen: Niclaes van Blyterswyck genaamd Passart schout, Jacop van Riempst, Johan Playoul, Rickalt van Elderen, Macharis van der Haeghen, Vrient Vrients en Johan van den Wyer.

N.B. Transfix van den brief van November 1574 (n⁰ 666).

N⁰ 669.

1576 (April 4) den vierden dach Aprilis.

Schout en schepenen van Bemelen oorkonden, dat Catharina weduwe van Matthys Resens, aan haren zoon Johan Reezen en hare dochter Mechtilt ongehuwd overdraagt *haer tocht* van eene jaarlijksche losrente van 12 gulden current overdraagt en deze die overdragen aan den rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw en ten behoeve dezes presentien op het koor en zij die vestigen op een huis met tuin *nu ter tyt werssche betimmert,* groot 18 groote roeden en gelegen aan *die Aecker gemeyn straet* naar den kant der kerk naast het erf van Tulleners, en naar den kant van Cadier naast land van Lens Reupertt alias Lempaens en

Digitized by Google

aan het hoofd naar *die Berghe die Aeckerstraet* voor de som van 200 gulden current, *bennen jaers vollen pacht ende voertz naer advenant van den tyde* en de rentmeester voornoemd consenteert dat die *vurscreven parthien die vurschreve rente sullen moeghen affquyten te twemalen onder conditie dat die verthieren die selve rente sullen moegen een offt twee maenden schuldich syn op te seggen.*

Afschrift op papier. — Schepenen: Claes van Kaesen schout, Houbrecht Hermans, Laurens Moelenborch en Houb van Gertinghen.

Nº 670 (D).

1582 (April 27) den XXVII April.

Schout en schepenen van het Brabansche gerecht oorkonden, dat Lambrecht Biesmans als rentmeester der kapellanen van O. L. Vrouwe kerk op Neese Coenen heeft doen uitwinnen een huis te Wyck *toestaende* de erfgenamen van Peter Maesen met name Lemmen en Rut, wegens achterstallige rente van 8 vaten en drie koppen rogge, en zij dat huis aan de kapellanen voornoemd voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders rechten, *tyts ende wanneer het jaer om syn sall hy dan coeme, men sall hem seggen wat het recht vorts leeren ende cleren sall te doen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Jaques Maes schout, Gielis Ruyschen, Jan Kaenen, Jan Crykelman, Lauwerens Meys, Peter van Suetendael en Willem van Buel. — Zegels afgevallen.

Nº 671 (D).

1584 (September 7) den sevenden dach der maent September.

Schep. v. M. oorkonden, dat Dierick van Kestelt *ingeseten ende mitborger* ingevolge testament met zijne eerste echtgenoote Marie Jenthis 5 Mei 1579 gemaakt aan Jacop Dortebies, burger en koopman van Luik, zijne echtgenoote Marie en hun kinderen eene jaarlijksche losrente van 4 goudgulden, met de achterstallen der 6

Digitized by Google

laatste jaren, ten laste der stad Maastricht, ***boven alle cortingen daervan affgetogen,*** luidens den brief van 15 October 1518 waardoor deze gestoken is, overdraagt, van welke rente de andere drie deelen behooren aan Aert Pruenen ***inde roese,*** onder beding dat zoo die achterstallen dier 6 jaren aan Jacop niet betaald worden, Dierick hem dan terstond zal ***goede sufficiante betaelinge te doene in prompten gelde,*** en ontslaat Jacop voornoemd ***hem sterck maekende*** voor zijnen zwager Jaspar Oestermans, Dierick voornoemd ***van alsulcker gerichtelicken verbintenis*** als op 14 Juli 1582 voor schepenen van den Vroenhof ***by den voerschreven van Kestelt geven is geweest tot behoeff van hem Dortebies ende synen swaegere bovengenoempt.***

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan Kanen en Johan Crieckelman. — Zegels afgevallen.

N⁰ 672.

(1587 Decembre 11) Lan quinse cens ottantesept le onzeme jour de decembre.

Meier en schepenen van Fexhe en Slins oorkonden, dat Laurens Blockerie alias Lamen, kanunnik en ***escolaistre*** van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht, ingevolge dezes opdracht, aan Nicollar Casen voor zich en Cornelis Box overdragen de 60 mudden spelt welke voormeld kapittel van St. Lambert te Luik heeft overgedragen en 13 November 1587 beschud.

Schepenen: Stas de Chestea souverain maieur, Piere de la Motte, Loys Tilkin, Johan le Saulveur, Philippe Dheure, Jacque de Limbourgh, Piron Jacquet en Johan Petit Johan.

Afschrift op perkament door: Schepenen van Fexhe en Slins: Franche Bietrand, nostre sergant, Piere de la Motte en Phelippe Dheur.

---

[1]) Op den omslag meldt Nicolaas Casen met eigen hand geschreven, dat hij en Clock aan de schepenen voor de overdracht en gerechts jura alsmede voor het opstellen en verzenden van den brief betaald hebben 3 gulden en 18 stuivers, welke het kapittel hen zal moeten terugbetalen, hetgeen door den rentmeester Joannes Boelsbeeck 8 November 1596 gedaan is.

Digitized by Google

N⁰ 673 (D).

1589 (Maart 9) den negenden dach Martii.

Schout en schepenen van Lenculen oorkonden, dat Paulo Prechelio als kapellaan en rector der eerste fundatie van het altaar ter eere van de H. Catharina in de O. L. Vrouwe kerk wegens 40 vaten rogge jaarlijksche pacht, achterstallig sedert 1585, op Jan Ruckeling wonende te Tongeren heeft doen uitwinnen zekere landerijen en hoeve te Heukelom *inden morendael* zijnde 2 bunder 9 groote roeden land en ½ bunder hoeve aldaar bij den put gelegen, en zij hem deze voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen van *Lenculen geheyten des Vroenhof:* Jacques Maes schout, Johan Kanen, Carle Huys, Lambrecht van der Hoven, Ghilis Ruyschen, Johan Crieckelman, Johan Houpeaus en Laurens Meys. — Zegels: 1 onduidelijk; de overige afgevallen.

N⁰ 674.

1589 (April 5) op den vyffden dach der maent van April.

Schout en schepenen van Zijner Majesteits *gerichte ende hooftbanck* Meerssen oorkonden, dat Peter Nelis schepen van het hooggerecht en rentmeester der armentafel van den H. Geest te Maastricht ingevolge volmacht van jonker Willem van Corttenbach van 9 Februari 1589, aan hun medeschepen Johan Coecken, zijne echtgenoote Geertruyd en hun erven 5 bunders akkerland te Meerssen gelegen tusschen *dye tweebruggen,* naar den kant der *yserekoule* tusschen de Geul en de *gemeyn straete gaende van Maestricht nae Merssen, voer hoeft* naar den kant van den molen land van Jan Jaspars van Meerssen, verkoopt en opdraagt, elke bunder voor 100 bescheiden zilveren Philipsdaalders, tot godspenning ½ Statendaalder *metten behoerlycken lycop,* onder beding dat jonker Cortenbach voornoemd het *besayt coren ende vruchten voor desen jegenwoerdigen jare van den voerscreven lant volgen ende innecomen zal,* en verklaart dat het land slechts bezwaard is met den gewonen

Digitized by Google

landcijns. Ten teeken en meerdere kennis der waarheid van het bovenstaande hebben schout en schepenen *tiersten onse eygen hant ende naeme hieronder gestelt ende daernae onse siegelen aende zelve dese jegenwoerdige gehangen mitz bekennende dat wy wederom versien zynde van eenen gemeynen gerichtz ziegel nae alder gewoonten denselven ten versueke van partye hieronder oyck zullen doen aenhangen.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Merten Moenen schout en schepen, Ghilis Ruysschen en Diederich van Raedt. — Zegels in bruine was: 1 een naar rechts gewende maan met gezicht, gehouden door twee leeuwen; 2 gevierendeeld: 1 en 4 eene merel naar rechts, 2 en 3 een kruis; omschrift: *S. Algidius Ruyschen;* 3 gebroken.

N⁰ 675 (D).

(1596 Maart 21) den XXI Martii anno XCVI.

Schout en schepenen *der hoegerbanck* Veldwezelt oorkonden, dat zij op verzoek van Bartholomeus Clauwen den jonge, als man en momboor zijner echtgenoote Anna, en van de weduwe van Cornelis Bocx een onderzoek hebben ingesteld in hun registers en bevonden hebben dat 19 Januari 1583 de kanunniken van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht met name Lucas Constantini deken, Peter Georgii, Gerardus Meer, Ardt Tuteleer, Erasmus Momvyl, Everardus Merven, Philippus Blocqueren, Franciscus Oranus, Henrick Scobbel, Niclaes Passu, Adam Liebeeck, Thomas Hamont, genoodzaakt zijnde bij schrijven en bevel van den gouverneur en Luitenant-generaal van Zijne Majesteit *over dese Nederlanden* van 8 December 1575 *te furneren ende op te brengen merckelicke groote somme ende die tot onderhaldenisse vanden inliggenden garnisoen van syn Majesteit wegen in deser stadt Maestricht, ende om die catholixe religie te helpen defenderen,* onder andere bij Cornelis Bocx, burger van Maastricht en roededrager van hunne kerk, opgenomen hebben de som van 730 gulden min 13 stuivers, tegen eene rente van 45 en 3 ort goudguldens of die waarde in ander gangbare munt, waarvan het eerste jaar zal beginnen 20 No-

Digitized by Google

vember 1575 en aangezien zij de bevoegdheid niet hadden hunne kerkelijke goederen te verpanden heeft Claes van Caesen op hun verzoek zich voor dien interest borg gesteld, totdat de Paus hen daartoe toestemming had verleend, welke zij bekomen hebben 10 Januari 1583 bij schrijven van den Officiaal van Luik daartoe door den Paus gemachtigd, hebben zij door hunnen momboor Jan Buytenaeken, Cornelis Box en zijne voorkinderen uit zijn eerste huwelijk met Gertruyt Syps toegewezen de *lues ende quitrente* van 45 gulden en 3 ort goudgulden uit de hoeve *den vroenhoff* te Veldweselt *aen den lynderpoel* aan den weg gaande van dien poel naar Brechden, met het hoofd naar den kant der hoeve van de Antonieten *die gemeyn dorpstrate,* naar den kant van Maastricht en Brechden naast land van O. L. Vrouw kapittel voornoemd; 4 bunders land *ten velden wardt* beneden den Vroenhof voornoemd aan het pad van die hoeve gaande naar Maastricht achter het huis en hoeve van Henrick Puthem, reingenooten naar den kant van Maastricht de erven van Willem Meyer Starren, naar den kant van Brechden land van den heer van Luydt (Leuth), naar den kant van Gellick de straat van Veldweselt naar Brechden, en voorts op alle des kapittels goederen, andere landen, *lantpechten, erffpechten, refterpechten, luespechten ende tienden* te Veldweselt en te Kestelt gelegen alsook op al deszelfs andere goederen zoo in het bisdom Luik als in Brabant gelegen, onder beding dat zoo de deken en kanunniken in gebreke blijven in het betalen dier rente Cornelis of zijne erfgenamen *met eender dechelicheyt van vyffthien daeghen gedaen ende gewesen synde moegen coemen tot geleydt van den panden, sonder voerdere proceduer behoeven te doen,* en zonder eenig verzet van hen of van hunnentwegen, dat Cornelis en zijne erfgenamen mogen dorschen in hunne schuur *totter voller betaelinge touwe, gemerckt die thiende gereyde guederen synt,* ook zonder eenig verzet van hunnentwegen en dat die rente jaarlijks tot de aflossing moet betaald worden *loss ende vry* en zonder eenige korting.[1])

Orig. op perkament. — Schepenen: Laurens Henricx schout en schepen, Peter Hercken, Peter Nelis, Houbrecht van Ges-

---

[1]) In dorso: desen bryeff cost met gichtgelt, scriffgelt ende te sigelen tzamen thien gulden en 12 stuiver brab. — Cornelius Bocx heette ook Clock. Het kapitaal werd afgelost in 1614.

Digitized by Google

tingen, Johan van Herckenraede, Willem Hercken en Henrick Meyers. — Zegels in bruine was geplet en oncijferbaar. 4 en 7 afgevallen.

N⁰ 676.

(1596 November 29) Sur lan de grace de la Sainte Nativité nostre Seigneur Jesu Christ mil cincq cens nonante siex de novembre le vingteneufteme jour.

Schepenen van *chieff haulte Courte et Justice* van Luik oorkonden, dat Johan Charle, burger dier stad, en Wilhem Jeha, burger van Maastricht namens Nicolas Caesen, schepen van Maastricht, Mathys Hermans, Bartholomeus Clauwen en Wolter van Aust, als voogden der minderjarige kinderen van Cornelis Bocx en zijne laatste echtgenoote Margarite vanden Venden, aan Johan de Bombay, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, ten behoeve daarvan verkoopen eene jaarlijksche pacht van 60 mud spelt voor de som van 2760 gulden Brabants, waarbij tegenwoordig is Lauren Blocquerie, kanunnik en scholaster van O. L. Vrouw kapittel.

Orig. op perkament. — Schepenen: Servaix Nollens submayeur namens den souverain mayeur ridder Herman van Linden, vrij baron van Reckhem, heer van Tongerneelen. De overige schepenen zijn niet genoemd. — Zegels afgevallen.

N⁰ 677.

1596 (November 29) de moix de Novembre le vingt neuffieme jour.

Meier en schepenen van Luik oorkonden, dat Johan de Bombaix, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht, namens dit aan Servais Hellinx den oude, inwoner van Luik overdraagt eene jaarlijksche pacht van 60 mud spel uit: een perceel bouwland van 15 bunder en 18 groote roeden tusschen Slins en Brus aan den molenweg gaande naar Brus, en gewoonlijk geheeten *la voye delle basse Slins,* tusschen land van Welheaume Cloes en Toussaint Kincy naar den kant der Maas en naar den kant van

Digitized by Google

le thyer tusschen land van de pastorij van Sclaym, van Anthoine de Or en dat der weduwe Wuelheame Cloes en naar den kant der Jeker land van Oliver de Chestea en den weg naar Boirs; 38 groote en 12 kleine roeden bij het voorgaande perceel aan gene zijde van den molen, grenzend naar den kant van Brus of de Jeker aan land van Arnuelt Bertotz, naar den kant der Maas aan land van Anthoine Dheur, door welk perceel de weg naar Boirs loopt; 2 bunder, 2 groote en 2 kleine roeden aan den weg naar Boirs in een perceel, op welk perceel zich bevindt eene *fosse* waarin dikwijls water stond, grenzend aan land van het kapittel van St. Barthelemy te Luik, naar den kant der Jeker naast land van Herman Meylart van Basse Slins en naar den kant van Slins land van den *marlier* dier plaats; een perceel van 6 bunders en eene groote roede nabij Boirs ter plaatse Foelhe geheeten, naar den kant der Jeker naast het bosch en naar den kant der Maas naast land van Anthoine Dhee en van Jehan Phelipkin; 26 groote en 2 kleine roeden, voorheen weide, in een perceel aan gene zijde der Jeker gelegen *en la haulteur* van de Brus grenzend aan den onderkant aan een *cortil* behoorende aan Lambert le fils Pathi; een perceel van 10 groote roeden ook gelegen op de hoogten van Brus aan de *passea* gaande naar Millen *sur le desseurtram* aan land van .... van Brus en *sur le dessoubtram* naar den kant der Jeker aan den weg *qui vat deden le champ;* 5 groote roeden aan gene zijde van het bosch geheeten *le vingne ou vinguellette;* en *item et sur diexhuytz chappons en plume douze gelinnes (?) et aucuns cens.*

Orig. op perkament. — Schepenen: Herman de Lvnden ridder vrijheer van Reckheim schout en Servaix Nollens onderschout.

N⁰ 678 (D).

1604 (Januari 6) zess daeghen in Januario.

Schep. v. M. en schepenen van den Vroenhof oorkonden, dat Johan van Dueren, burger van Maastricht, aan Dyrick Spangen weduwnaar, verkoopt en opdraagt, de groote roede voor 22 daalders, de daalder tegen 20 stuivers brabantsch berekend, behalve den godpenning van een *fransen sleper ende lycoop nae lantcoope:* 1⁰ een bunder *welgewasch* beneden het erf van Nys Roggen reingenooten naar den kant van Meerssen Niclaes van Dueren, naar

Digitized by Google

den kant van Maastricht Jan Cornet in huwelijk met Margriet Rameeckers; 2° een bunder *weygewasch* ter plaatse *lancx dye maese daer dat wyt huysken plaecht te staen* reinende *nae den Beck* aan de Maas, naar den kant *der Smeermaese* de weide van B. Frans Numygen welk bunder releveert van den Vroenhof; 3° 15 groote en 3 kleine ressorteerende onder de schepenbank van Maastricht gelegen buiten Wyck en zijnde de helft van een perceel van 1½ bunder lands reinende *nae dye siecken* land van Willem Grootenclaes, naar Guesselt land van Marie de weduwe van Peter Philippens, naar Maastricht aan *dye groenstraete,* verklaart dat het voorschreven *weygewasch ende lant* bezwaard is met een kapitaal van 1200 brab. gulden ten behoeve van Catarina van Cauberch en met *zynen behoerlycken sheeren lantchyns* en dat na afleg van dat kapitaal met den interest van een jaar en twee maanden het surplus 500 gulden en 37 stuivers brab. der kooppenningen *geemployeert* is aan Steven Grouwels van Maastricht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Ghilis Ruysschen en Peter Nelis schepenen van Maastricht, Charles ...., Ghilis Ruysschen, Johan Houpeaus, Lambrecht Schaers en Anthoin de Laval, schepenen van den Vroenhof. — Zegels in bruine was: gebroken en onduidelijk.

N° 679 (D).

1600 (December 15) den vyfthienden dach van December.

Stadhouder en schepenen van den hertog van Brabant te M. oorkonden, dat Jan van Boelsbeeck, rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, op Lempken Doyarts, de *huysplaetse* te Wyck *op die oeveren,* voorheen behoord hebbende aan Nys *der screymecker* wegens achterstallige rente van 25 schel. 's jaars, achterstallig sedert 1588 en waarvan hij geen betaling kan bekomen, overmidtz vier genachten als gewoenlick is heeft doen uitwinnen en zij het hem voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders rechten.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gilis Ruysschen stadhouder, Andries van Wyck, Niclaes Cazen, Servaes Hameekers, Henrick van Buel, Jacob Laureten, Houbrecht Creusen en Andries van Buel. — Zegels afgevallen.

Digitized by Google

N⁰ 680 (D).

1600 (December 15) den vyfthienaen dach Decembris.

Stadhouder en schepenen van den hertog van Brabant te M. oorkonden, dat Jan van Boelsbeeck als rentmeester van deken en kapittel van O. L. Vrouw, wegens het niet betalen van den cijns van 5½ marken achterstallig sedert 1575 op Frans Gubbels heeft doen uitwinnen een huis in de Stokstraat geheeten *Cluynsgoet*[1]) voorheen behoord hebbende aan Servaes Cluyns, reingenoot naar den kant van de O. L. Vrouwe kerk het huis der erven Maes Valcken en naar den anderen kant het huis van Heyn Boutin en zij hem dat erf voor een jaar en dag toewijzen behoudens ieders recht.

Orig. op perkament. — Schepenen: Gilis Ruysschen stadhouder, Andries van Eyck, Niclaes Cazen, Servaes Hameckers, Henrick van Buel, Jacob van Laureten, Houbrecht Creusen en Andries van Buel. — Zegels: 1 gebroken, de overige afgevallen.

N⁰ 681.

1604 (Mei 20) opden XXe May.

Schout en schepenen van Bemelen oorkonden, dat het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht met Johan van Hildernisse, Brabantsch Hoogschout te Maastricht en van den Vroenhof eene minnelijke schikking getroffen hebben aangaande twee korenrenten, waarvan de eene van 12 vaten rogge gevestigd is op een perceel land behoorende aan van Hildernisse voornoemd, welke rente hij beweert te zijn *subject der placaten vande reductie gepubliceert int jaer XVc LXXII ende dat hy alsoe vermocht die te betaelen met gelde naer advenant van den penninghe sesthien* en bepalen dat in de plaats dier beide korenrenten Hildernisse jaarlijks betalen zal 5 gulden en 10 stuivers brabantsch *loopent gelt* en de panden, voor die beide renten wegens achterstallen verbonden, dit zullen blijven

[1]) Uit de noot in dorso blijkt dat het huis gelegen was *inden Stock* (Stokstraat) *neven den putt.*

Digitized by Google

tot ...., en de kapittelheeren van O. L. Vrouw van hetgeen zij van die renten *in valore quanti plurimi* ontvangen hebben, niets behoeven te restitueeren.

Afschrift op papier.

N° 682.

1608 (December 2) den IIe December.

Laten van den laathof van Jonker Emondt van Blitterswyck genaamd Passart te Veldweselt oorkonden, dat Willem Hercken, hun meier, eenen *graeshoeff* te Veldweselt, waarop voorheen een huis stond, gelegen tegenover de hoeve van Leuth behoorende aan Winant Moers van Veldweselt, welk huis en *hoeffplaetse* Jan van Herckenraye als meier van voormelden laathof namens jonker Passart wegens niet betalen van den cijns van 6 penningen en 1 kapoen 's jaars heeft doen uitwinnen, bekennende Willem *overal vernuecht te zyn soe van gerichtscosten als andersints geresen ter causen van desen,* aan Peter Lindanus[1]), scholaster en kanunnik van O. L. Vrouwe kapittel, ten behoeve daarvan en van het beneficie ter eere de H.H. Marcus eu Barnabas *inde voerschreven kercke neuwe geincorporeert* opdraagt, *om te conserveren een jaerlixe rente van een mudt rogge twee capoynen chints hinnen ende eyren.*

Afschrift op papier. — Schepenen: Frambach, van der Warden, Rickalt, Goessens.

N° 683.

1611 December 22.

Schout en schepenen van Bemelen realiseeren eene akte van 12 September 1611 waarbij Gilis Cocx, *sanger ende ryproest*, Petrus

---

[1]) Petrus Lindanus of van der Linden werd kanunnik benoemd 13 Juni 1586 en 29 Mei 1618 tot deken gekozen; hij overleed 12 Juni 1623.

Digitized by Google

Lindanus scholaster, Diederick Canisius[1]) en Joeris Weertz namens het kapittel van O. L. Vrouw met Jan van Hilderniss, schout van Maastricht en van den Vroenhof, ten gevolge van zeker geschil ten eerste wegens het goed der erfgenamen van Jan Olislegers te Bemelen ter oorzake eener *pertskeure* door het kapittel in 1585 beschud, wegens 18 vaten rogge en een kapoen jaarcijns en den heeren-cijns, welke het kapittel uit dat goed te beuren had en dat goed al ongeveer een jaar wegens het niet betalen daarvan in handen hadden totdat voornoemde erfgenamen dat goed aan Hildernisse verkocht en hebbende het kapittel *alle de profyten* ontvangen, *hebbende hen selven mitsgaders noch vier vaeten rogge aende coralen, twelliff vaeten roggen aende roede van Mr. Philips Pellenrock ende elliff vaeten roggen aen de cappellaenen heer Hubrecht Perinin als rector van het St. Nicolaes altaar onder het klokhuis van O. L. Vrouwekerk;* — ten anderen wegens eene pacht van 6 vaten rogge, welke voornoemd kapittel voorgaf te vorderen uit een perceel land gelegen achter de hoeve *Blomendaell* te Bemelen ook behoorend aan Helderniss e voornoemd en welke deze *by faute van bewys des pants* reeds eenige jaren niet betaald had en ten derden wegens 2 gulden 2½ stuiver, welke het kapittel jaarlijks beurde uit het huis van Thys Beesen te Bemelen en welke sedert de belegering van Maastricht niet betaald is, — door bemiddeling van den oud-burgemeester en schout van Bemelen. Niclaes Casen en Henrick Lambrechts, rentmeester van voormeld kapittel eene minnelijke schikking aangaan waarbij bepaald wordt, dat het kapittel ontslagen wordt van het doen van rekening der inkomsten van de goederen der erfgenamen Olislegers en zich tevreden stelt met de rente tot het jaar 1610 inclusief alsook de choralen, roededrager en kapellaan en zal het kapittel niets meer vorderen van de achterstallen der pacht van 6 vaten rogge uit de hoeve van *Bloemendaell* noch van de 3 gulden 2½ stuiver uit het erf van Thys Reesen, en dat Hildernisse te beginnen St. Andreas 1611, die rente jaarlijks betalen zal en thans reeds behalve de *pertskeure* die hij aan voornoemden heer Cocx *zanger* betaald heeft, aan het kapittel geven 100 gulden eens en buitendien aan het kapittel zal terugbetalen de uitgaven gedaan om het goed van Olislagers te beschudden *ende daeraff beleytenisse te nemen* mids

[1]) Theodorus Canisius komt als kanunnik reeds voor in 1595 en Georgius Weerts in 1590 en overleed 31 Mei 1613.

Digitized by Google

welke het kapittel van deselve *evictie ende beleytenisse* afstand zal doen ten behoeve van Helder nisse en zijne erfgenamen met de verklaring daarop geen recht meer te doen gelden *als de voerschreven perdtskeure rente ende cappuynen mitsgaeders den heerlycken chyns dye op den voerscreven goeden blyven staen in natura te betalen soe langen ende totten tyt toe men sal bevinden, dat deselve der reductie nyet subject en zyn daeraff de voerscreven Hildernisse tallen tyden blyfft in syn geheel.*

Afschrift op papier. — Schepenen: Niclaes Casen schout en schepen, Lambrecht Cortenbach.

N⁰ 684 (D).

1612 (November 30) in Novembri den daertichsten dach.

Schep. v. M. oorkonden dat Anna Cass, weduwe van Caspar Rutten, bij Johannes Boermans meester, en Hubertus Perinus en Steven a Custodia als bijmeesters der broederschap van kapellanen van O. L. Vrouw kapittel *ten penninck sesthien* opneemt 500 gulden brabantsche munt, te vorderen op haar huis *inden Koyestraet* tegenover *den draeck,* reingenooten naar den kant van O. L. Vrouwe kerk het huis der erfgenamen van Ghys Engelen, welk huis zij 8 Maart 1606 verkocht heeft aan Lambrecht Spalbeeck. en welke som van 500 gulden de broederschap voornoemd 24 October 1612 verkregen heeft uit handen van meester Jan Bollandt, *rectoer* der scholen van O. L. Vrouw kapittel van wege Gisbertus Swinnen ten einde *euwelyck te weeken eens in henne gewoenlycke capelle s morgens stracx na de metten een singende misse te singen met diaken ende subdiaken ende dat alle goensdaegen van der H. Dryvuldicheyt ende offt saecke were des daechs voerschreven eenich wettich beletsel waere, sal men alsdan deselve mogen voercoemen eens dachs te voeren den dyenst mogen doen gyelycke wys met de heylige sacramenss misse geschiet ens off tweemael des jaers als Kersdach des donderdachs compt ende in de goede Weecke anders nyet,* welke schenking onder deze voorwaarden werd aanvaard door de leden der broederschap met name Jan Boermans meester, Hubrecht Perinus, Jan Jullinck, Ghysbrecht Swen-

Digitized by Google

nen, Houbrecht Goffin, Jan Hollonius, Niclaes Bombaye, Henrich Petri, Jacob Hutins en Jan Goessens.

Orig. op perkament. — Schepenen: Henrick Cauwenberch J. U. L., oud-burgemeester en schepen, Gilis Ruysschen de jonge, Mathys Hermans. — Zegels afgevallen.

N⁰ 685.

1616 October 12.

Schep. v. M. oorkonden dat Ghilis Cocx[1]), cantor, en Niclaes Beeckman, beide kanunniken van het kapittel van O. L. Vr., als gevolmachtigden van deken en kapittel dier kerk als *administrateurs ende superintendanten van St. Ghilis Gasthuys* en deszelfs goederen, tengevolge *seker transactie ende emphiteusen vercoopingen* gedaan in hunne kapittel vergadering van 29 Augustus 1615 en goedgekeurd door den prins-bisschop van Luik Ferdinand van Beieren 21 Mei 1616 voor de jaarlijksche *erffelyke, onlosbaer ende inextinguibele* rente van 20 Philipdaalders, makende 60 gulden brabants, waarvan 50 gulden ten behoeve der armen van St. Ghilis gasthuis en 10 ten behoeve der fabriek van O. L. Vrouwe kerk *ter cause van de thiende schuere plaetse,* godspenning 30 stuivers brabantsch aan Johan Coen de Herstal[2]), oud schepen thans gezworen van Maastricht, zijne echtgenoote Marie Slenaecken en hun beider erven opdragen *St. Gillishoeve metten poorten en huysken daeraenclevende,* groot, inbegrepen de tiende schuurplaats, 12 groote min 6 kleine roeden, te Wyck gelegen naar den kant der Maas St. Gillis gasthuis, uitkomende aan den tuin van het huis van *Beusdael ende Vroenhof* behoorende aan jonker Willem van Gulpen, en naar den kant der Hoogbrugge poort de erven van Theel van Millen, van Steven Moerslach, van den *haversack* en een tuin van wijlen Jan Joliet, aan den voorkant grenzend aan den wal, het erf van Servaes Cakarts en den tuin van voornoemden jonker van Gulpen.

---

[1]) Egidius Cocx werd kanunnik benoemd 1 Februari 1586.

[2]) Als gezworen van Brabantsche zijde komt hij voor in 1613, 1618, 1624 en 1629, en als schepen in 1615, 1617, 1621, 1625 en 1628.

Digitized by Google

Afschrift op papier. — Schepenen: Coenraerdt Graven en Janssen.

N° 686.

1618 (Juli 23) den 23 Julii.

Schout en schepenen van Millen oorkonden, dat om te *eviteren die riguer van executie van drye comform vonnissen,* die de kanunniken van O. L. Vrouw tegen hem verkregen hebben, Mertten Hermans alias Deenen wonende te Herderen en zijne echtgenoote Catharina, ingevolge overeenkomst 17 Juli 1623 aangegaan met voornoemde kanunniken, aan dezen eene jaarlijksche erfpacht van 5 vaten rogge[1]) overdraagt en tot pand stelt een perceel *van een bloeck* bouwland van 8 groote en 10 kleine roeden los en vrij gelegen *int mits* van het dorp naar den kant der Jeker naast land van Jan Liessens den jonge van Millen, naar den kant van Maastricht land van Dierick Coups en naar den kant van Herderen land van Kerst vander Heyden, hetgeen Dierick Dyrickx rentmeester van voornoemde kanunniken in ontvangst neemt, en ter voldoening van voormelde overeenkomst belooft genoemde kapittelheeren of hunnen zaakgelastigde voor *alle verloepen restanten ende gedaende oncosten, die tot een groete merckelicke somme waeren loupende, boven die gratie aan hem gedaen* eens te geven 200 gulden brabantsch Maastrichter koers, waarvan hij 50 gulden betalen zal met het feest van den H. Remigius eerstkomende en vervolgens elk jaar met de pacht 25 gulden totdat de geheele som betaald is, waarvoor hij het voorschreven *bloeck* verbindt, zijn persoon en erven, alsmede zijn huis met tuin te Herderen gelegen en belooft zijne kinderen gelijke *obligatie* te doen doen.

Orig. op perkament. — Schepenen: Jan Lors, Brint (?) Floris Brints, Libert Towaige, Gisbrecht Mossis, Jan Wex, Symon Hendricks en Ardt Slechten. — Zegels in bruine was geplet; 3 en 4 afgevallen.

---

[1]) Luidens eene noot in dorso kwam die pacht naderhand aan het *beneficium incorporatum* der H.H. Vincentius en Helena.

Digitized by Google

N⁰ 687.

1618 (December 18) den XVIII Decembris.

Leenmannen van Petersheim oorkonden, dat Peter vanden Driesch te Bemelen bij jonker Eustachius Berlier den jonge opneemt 100 daalders, den daalder tegen 30 stuivers, voor eene *losende quytbaer* rente van 9 gulden 8½ stuiver uit zijn huis met hoeve te Bemelen aan de dorpstraat naast het erf van Peter van Kaesen naar den kant der kerk, en naar den kant van Keer het erf van Jan van Oest, bezwaard met 30 daalders ten behoeve van Joanna Coenen en met een vierde van 106 Brabantsche gulden ten behoeve van jonker Bruninex, en verder met niets anders en tot onderpand stelt 5 groote en 15 kleine roeden bosch naar *Berchdael* naast het erf van Claes Kaenen naar den kant van den *Vellscher berch* naast het erf van Lens vander Blytt.

Afschrift op papier. — Leenmannen: Thoelen stadhouder, Hendrick vander Schoett, licentiaat Nysmans, Scroux en Bunde.

N⁰ 688.

1620 (Maart 18) den XXVIII Martij.

Schepenen van Riempst oorkonden, dat, ten einde verwikkelingen te voorkomen, de kanunniken van O. L. Vrouw een perceel land van 14 groote en 8 kleine roeden, behoorende tot de hoeve de „Swaenhoff' te Riempst, welke zij wegens achterstallige rente van 11 vaten tarwe beschud hadden en in pacht gegeven voor 8 vaten tarwe en Dionys Beltgens hen had te kennen gegeven dat hij in 1608 het groot gebod en *saisinne* op den geheelen „Swaenenhoff" met toebehoor en waaronder die 14 groote en 8 kleine roeden begrepen zijn voor 26½ italiaansche pistoletten 's jaars verkregen had, dat perceel van 14 groote en 8 kleine roeden in een ijzeren pacht van 7 vaten tarwe aan Dionys Beltgens en zijne echtgenoote Lucia Ploum overdragen als eene belooning omdat door zijn toedoen het kapittel van O. L. Vrouw terugbekomen heeft een hoeveelheid hunner tiendelanden onder Veldweselt die in *voorledene desolatie tyden ende*

Digitized by Google

troubelen waeren vervrempt ende gecoemen in duystere ende machtige handen en hij ruim 40 jaren de interest van 6 Philips daalders uit de „scheversteynen hoff" verlooren had, dat Dionys belooft daarvoor te verbinden niet alleen voormeld perceel maar de geheele *swaenen* hoeve en zij hun medekanunnik en groot rekenmeester Wilhem van Caverson met de uitvoering daarvan belasten.

Afschrift op papier. — Schepenen: Mathys Coenegrachts en Adam Lievesoens.

N° 689.

1622 (September 13) den XIII Septembre.

Stadhouder en leenmannen der vrije *baender heerlicheyt* Petersheim oorkonden, dat Hendrick van Oest, burger van Maastricht, aan Jan Olieslaeghers te Bemelen, zijne echtgenoote Jenne en hunne kinderen opdraagt een huis met hoeve groot 15 groote roeden te Bemelen, onlangs door hem verkregen aan Peter Scheyffven en gelegen aan de dorpstraat, reingenooten naar den kant van het gasthuis de hoeve van Vrenck Olieslaegers, naar den kant der kerk Peter Moenissen, belast met 100 daalders kapitaal van jonker Berlier en met 27 gulden van jonker Bruninex, in ruil voor een bunder akkerland onder Heer omtrent *Sint Servaesberch* en schietende *metten hoeff* naar den kant van Keer op dien berg; dat Aerdt van Susterseel burger van Maastricht, aan voornoemden Jan Olieslaegers verkoopt en opdraagt 5 groote roeden akkerland, elke roede voor 17 gulden 10 stuivers brabantsche munt, 4 stuivers godspenning en *lycop naer landtcoep,* gelegen te Bemelen aan het bosch, tusschen land van Aerdt voornoemd naar den kant van Maastricht, naar den kant der straat naar Aken land van Vrenck Olieslaegers, met de verklaring dat dit land met niets bezwaard is en onder verband zijner erffelijke en gereede goederen.

Afschrift op papier. — Leenmannen: Tholen, vande Schoet, licentiaat Nysmans, Ghylis Bathen en Aerdt van Sustersaal.

Digitized by Google

N⁰ 690.

1626 (Mei 19) den XIXe May.

Leenmannen der *vrye baenderyen* Petersheim oorkonden, dat Hendrick van Oest voor 60 gulden Brabantsche munt, godspenning een halven reaal en *lycoop naer landtcoep* aan Jan Olieslaegers van Bemelen, Jenne zijne vrouw en hun kinderen opdraagt eene roede *heoffreysinge* te Bemelen aan de dorpstraat, omringd door het erf van Jan voornoemd, met de verklaring dat die roede met niets bezwaard is, *daervoer waerandtschoppe doende.*

Afschrift op papier. — Leenmannen: Licentiaat Groeteclaes stadhouder, Tholen en Francq Olieslaegers.

N⁰ 691.

1628 (Maart 17) den 17 Martii.

Schepenen van Sichen en Sussen oorkonden, dat Wyn Thyssen met goedkeuring zijner echtgenoote Elisebeta Meusen bij het kapittel van O. L. Vrouw uit handen van den kanunnik Wilhem Caverson opneemt de som van 200 gulden voor 12 gulden 10 stuivers rente tot stichting van het jaargetijde van Egidius Cox en dat van Arnoldt Smeets respectievelijk deken en kanunnik van dat kapittel en tot onderpand stelt 1⁰ zijn huis met hoeve te Sichen groot 13½ roeden reingenooten naar den kant der kerk land van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, naar den kant der Jeker land van Paulus Meiers, naar den kant van Maastricht Nelis Neelen, naar den kant van Sichen *die gemeinstraet;* 2⁰ vijf roeden land geheeten *op den Bosch,* reingenooten naar den kant van Riempst land van Thys Thonessen, naar den kant van Cautemberch .... Merssen, naar den kant van *der Burgh* land van Jan Stevens, naar den kant van Sichen land der kapellanen van O. L. Vrouw; 3⁰ 5 groeden daarbij gelegen boven *die viele* reingenooten naar den kant van den *Burg* land van Paulus Meiers, naar den kant van Bolre land van Steven Peters, naar den kant van Sussen land der Predikheeren van Maastricht en zij den kanunnik Caverson in het bezit dier rente stellen.

Digitized by Google

Afschrift op papier. — Schepenen: van den Hoeve en van der Heggen.

N⁰ 692 (D).

1633 (November 14) du mois de novembre le quatuorzieme jour.

Schout en schepenen van Luik oorkonden, dat Jehan Malcorps, zoon van wijlen Wilhem Malcorps en Catherine Hellinx, dochter van wijlen Servaes Hellinx, koopman en burger van Luik, voor de eene helft, Guilleame Quentin ook koopman en burger van Luik, zoon van Nicolas Quentin en Catherine Malcorps, dochter van voornoemde Wilhem en Catherine ook als momboren de minderjarigen Nicolas, Catherine en Anneken Quentin, alsmede zijn zwager Wynand Boms gehuwd met Marye Quentin voor de andere helft, aan Martin Le Joeusne, kanunnik van O. L. Vrouw, ten behoeve daarvan voor de som van 8043 gulden 13 stuivers brabansch terugverkoopen en overdragen eene pacht van 60 mud spelt waarvan hun moederlijke grootvader Servais Hellinx 29 November 1596 bij overdracht door het kapittel van O. L. Vrouw in het bezit was gesteld, en tot pand stellen Malcorps eene rente van 125 gulden welke hij 25 Januari 1632 bekomen heeft en Quentin zijn aandeel in den molen, *by risinne* geheeten *de Poll,* gelegen *à la boverye* bij Luik.

Afschrift op papier. — Schepenen: Jean baron de Berlo, graaf van Hozémont, grootschout.

N⁰ 693.

(1633 November 14) sur lan de grace mille seexcents trengtetroix du mois de Novembre le quatuorsième jour.

Schout en schepenen van Luik oorkonden, dat Jean Macors, zoon van wijlen Willem Macors, en zijne echtgenoote Catherine Hellincx, dochter van wijlen Servaix Hellincx, koopman van Luik, Guilleaume Quentin, koopman van Luik, zoon van wijlen Nicolas Quentin, en Catherine Macors, dochter van wijlen Wil-

Digitized by Google

lem en van Catharine Hellincx voornoemd, als aangestelde momboren door den Officiaal van Luik van Nicolas, van de minderjarigen Catherine en Annickenne Quentin, alsmede Winand Boesme echtgenoot van Marie Quentin aan Martin le Jeune, kanunnik van O. L. Vrouwekerk ten behoeve van het kapittel dier kerk overdragen de 60 mudden spelt welke wijlen hun grootvader en moederlijke grootvader Servaix Hellincx, 29 November 1596 van het kapittel van O. L. Vrouw voormeld bekomen had en welke dat kapittel voor de som van 8043 gulden en 13 *patars* heeft teruggekocht en tot onderpand stellen Jean Macor eene rente van 125 gulden welke hij 15 Januari 1632 bekomen heeft van Lambert Posson, koopman te Luik en Quintin voornoemd zijn aandeel in den molen *by risum,* geheeten *de pollet* en gelegen *à la bouverie* bij Luik.

Geschreven in dorso van den schepenbrief van 29 November 1596. — Schepenen: Jean baron de Berloz, graaf van Hozemont. hoofdschout.

N° 694.

1642 (Februari 7) op den sevenden Februari.

Schepenen van Heugem realiseeren de akte, hun voorgelegd door Anthoen Gracht, kanunnik en fabriekmeester van O. L. Vrouwe kerk, waarbij de kanunniken voor eenen jaarlijkschen cijns van 7 vaten rogge, maat van Maastricht, ten behoeve hunner fabriek in erfpacht geven aan Nicolaes Janssen *der nouw* hun tiendeschuur te Heugem, met bijbehoorende tuinen en verdere dependentien metende ongeveer 7 groote roeden, die tot pand daarvan stelt eene weide van 4 groote roeden onder Breust.

Afschrift op papier.

N° 695.

1643 (April 16) opden sestienden Aprilis.

Schepenen der vrijheid Sint-Pieter realiseeren de notarieele akte van 15 April 1643, waarbij Nicolaus Beeckman en Henricus Con-

Digitized by Google

rardi, respectievelijk zanger en scholaster van O. L. Vrouw kapittel — dat met Margareta Pastours, weduwe van Didderik Hemmerich heer van Rothenborch proces voerde voor de schepenbank van Sint-Pieter over het bezit door Margareta voornoemd en in pacht gegeven aan haren pachter Dionys van Gangelt van een perceel akkerland van 9 groote roeden gelegen achter den *Sonnenberch* naar den kant der Maas naast het bosch van Lichtenberg, naar den kant van Maastricht en Luik land van den heer van Lichtenberg en met de vierde zijde naar den kant van Tongeren land van den Prins-Bisschop van Luik — namens dat kapittel met Margareta voornoemd eene minnelijke schikking hebben getroffen, waarbij deze afstand doet van voormeld perceel ten behoeve van het kapittel en dit voor achterstallige pacht sedert 1631 binnen de veertien dagen leveren zal tien vaten rogge, waarvoor zich tot borg stelt de licentiaat Stas, en waarbij als getuigen tegenwoordig zijn: Jan van Herck en Willem Cruyseneer.

Afschrift op papier. — Schepenen: Dollarts, Gouthoven, Ghaethouven en de Licentiaat Helsfort.

N° 696.

1644 (September 20) den twintichsten 7bris.

Schepenen van Riempst realiseeren de notarieele akte 16 November 1643 verleden voor den notaris Hubertus Goffin, waarbij Henricus Conrardi scholaster, Jan Happartz[1]) en Dionys Cruysen[2] grootrekenmeester, kanunniken van O. L. Vrouw kapittel, daartoe door dit gemachtigd, een vergelijk aangaan met Kerst Coenengracht, schepen wonende te Riempst, in huwelijk met Anna Castermans, met wie het kapittel in proces was over de betaling van 10 vaten rogge landpacht van een perceel bouwland van 14 roeden en van een van 8 roeden, waarbij eerstgenoemden aan Kerst voornoemd in erfpacht geven het perceel van 14 roeden en *alsulcke gerechticheyt actie* als het kapittel heeft op en aan het vermeld perceel van 8 roeden om die door hem *gesocht ende*

---

[1]) Tot kanunnik aangesteld 7 October 1625.

[2]) Tot kanunnik benoemd 7 Februari 1625 en overleden 9 Maart 1644.

Digitized by Google

recupereert worden op synen cost ende ancx tot synen particulieren behoef mids Kerst jaarlijks met St. Andreas het kapittel los en vrij levert 9 vaten rogge maat van Maastricht, buiten en behalve de 3 kop gerst, de 3 kop rogge en de 15 penningen daarop gevestigd ten behoeve van den Landcommandeur der Duitsche Orde te leveren met het feest der H. Gertrudis (17 Maart), waarvoor Kerst tot pand stelt het perceel der 14 roeden voormeld en tot bijpand of *naeder hypotecque* een ½ bunder akkerland *inden meeremboedem* reingenooten naar den kant der *steynstraet* land van den landheer, naar den kant der Jeker land van Theys Gilissen met het hoofd naar den kant van Tongeren het voormeld perceel van 14 roeden en met het hoofd naar den kant van Riempst land van Matthys Hubrechts, en verder tot *bluyssinghe van de restanten ende des voorschreven pachtz* welke het kapittel vordert tot het jaar 1642 inclusieve belooft in twee termijnen te zullen betalen 45 brabantsche gulden cours van Maastricht.

Deze akte was verleden in het huis van voornoemden scholaster, waarbij als getuigen tegenwoordig waren Nicolaus van Cortenbach en Guilhem Schenck.

De beide voormelde perceelen van 14 en 8 roeden waren gelegen *op die meerenstraet,* het perceel van 14 roeden was begrensd naar den kant der *steynstraet* door land der erfgenamen van Adam Lysens, naar den kant der *meerenstraet* door land van Jan Loyen *als gebruycker;* het perceel van 8 roeden beweerde Kerst niet te bezitten zoodat het scheen dat dat perceel *qualyck vintbaar* was.

Afschrift op papier. — Schepenen: Adam Lysens, Loverick en Stevens.

N° 697.

(1659 December 30) Lan de grace mille six cent cincquante noeuff stiell de Liége du mois de decembre le trengtieme jour.

Schepenen van Luik oorkonden, dat ten hunnen overstaan *comme pardevant chieff haulte courte et justice* Jean Gerard Rochart als gevolmachtigde van Martin le Joeune, kanunnik van O. L. Vrouwe kerk, ook namens diens neef Robert Crasier wegens terug-

Digitized by Google

koop aan hun griffier Jean de Parfondry ten behoeve van het kapittel van O. L. Vrouw eene rente van 30 mud spelt overdraagt

Afschrift op papier geteekend: J. de Parfondry.

N° 698.

(1668 Maart 8) Sur lan de grace mille siex cens soixantehuit, du mois de mars le huitieme jour.

Schepenen van Luik oorkonden, dat Nicolas Graven, Leonard Spauwen en Gerard Lensens, respectievelijk kanunniken en rentmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, daartoe door dit gemachtigd, voor de som van 5522 gulden 17½ pattacons brabantsche munt van den kanunnik van dat kapittel Martin le Joeune en van zijn neef Robert Crasier terugkoopen 30 mud spelt rente, restant van 60 dier mudden, welke 9 November 1596 het kapittel overgedragen heeft aan Servais Hellinx en welke kanunnik le Joeune voornoemd *a titre de redemption* 14 November 1633 van de erfgenamen Hellinx[1]) bekomen heeft.

Orig. op perkament.

N° 699 (D).

1668 November 16.

Schout en schepenen der bank van Heugem, ressort van het graafschap van Gronsveld, oorkonden, dat Joanna Clara Towent, weduwe van Johan Meys afstand doet van de hoeve Vogelsanck met dependentien onder Heugem gelegen, ten behoeve der broederschap van kapellanen der O. L. Vrouwe kerk, die uit die hoeve eene jaarpacht te vorderen had van 60 Luiker mudden spelt en zij die broe-

---

[1]) Uit de aanteekening in dorso blijkt dat de kosten van deze akte bedroegen: *drois de justice, registration, vacations et lettres — 6 folius 10 patars.*

Digitized by Google

derschap in den persoon van haren meester Johan Jadors in het bezit dier hoeve stellen.

Orig. op perkament. — Het opgedrukte zegel in was afgevallen. — Onderteekend namens den secretaris door Lamb. Lousberchs.

N° 700.

1680 (Februari 6) den sesden february.

Akte van notaris Jac. a Cruce oorkondend, dat Jeronimus Ruesens supprior, bij afwezigheid van den Prior pater Joannes Quix en pater Dominicus Hanen sindicus, Predikheeren te Maastricht met toestemming van de Capitularen van hun klooster aan Herman Schellinx van Veldwezelt, zijne echtgenoote Maria Geurdts en hunne erven eene weide te Veldwezelt reingenooten de wed. Geel Jeurissen, naar den kant der kerk Hellinx van Luik, naar den kant van Kesselt *de gemeenstraet* en naar den kant van Gellick de wed. Geel Jeurissen voornoemd, gelegen in *hare hagen* en groot ongeveer 11 groote en 12 kleine roeden verpachten voor 17 vaten goed leverbaar koren, vrij van alle lasten van *cleinen cyns ende schattingen,* dat zoo bevonden wordt dat uit de weide de kanunniken van O. L. Vrouw te Maastricht jaarlijks een kapoen beuren. Herman dien leveren zal en zij voor hunne rekening nemen de achterstalligen, en hij tot onderpand stelt de weide zelve, eene van 3 groote roeden te Veldweselt naast *d'omstraet* tusschen het erf van Jan Winants naar den kant van Kestelt en naar den kant van het dorp Geurdt Geurdts.

Op papier.

N° 701.

1680 Juni 3.

Schepenen der O. L. Vrouwe bank te Veldweselt realiseeren de akte 24 Mei 1679 verleden voor den notaris Henricus Bernardt, waarbij Servatius Clercx en Martinus Libert, kanunniken en

Digitized by Google

grootrekenmeesters van O. L. Vrouw kapittel, daartoe door dit gemachtigd, aan Loy Palmans, ingezeten van Kestelt, in erfpacht geven 10 groote roeden land, tiend vrij, gelegen op de *spanhuysstraet* in den vorm van een St. Antonius kruis, grenzend naar den kant der kapel van Kesselt aan de voornoemde straat, naar den kant van Hees aan land van Peter Geelen, naar den kant van Maastricht aan land van dezen laatste en aan land van Pauw Bastiaenssen *als reefter landen,* en naar den kant van Vleitingen aan land der erfgenamen van Simon Bastiaens en Lees van den Wyer, welk land te voren in pacht was bij den schout Hendrick Moors, voor eene jaarlijksche pacht van 10 vaten rogge, *goed ende leverbaer corn,* en te leveren te Maastricht op den zolder van het kapittel, *ende sal den aennemer er niet moghen pretenderen van den voerschreven erffpacht eenighe gratie, oft quytslagh noch door miswasse, hagelslagh oft eenige andere oirsaecke* en Palmars tot pand stelt al zijne erven en goederen tegenwoordige en toekomende en bijzonder 2 groote roeden bouwland op den *Strueckels wegh* naast het land van Gielis Haesen naar den kant van Kesselt en naast land van voornoemden schout Moors aan de andere zijde. Bij die verpachting waren getuigen: Jean Libert en Henri Bertrand.

Afschrift op papier. — Schepenen: Aussems en a Cruce.

N° 702.

1680 October 28.

Akte van notaris Jac. a Cruce oorkondend, dat Guilielmus Clerx, kanunnik tot Soust aan de kanunniken van O. L. Vrouw Servatius Vrencken, Servatius Clerx en Franciscus de Grati, ten behoeve van het kapittel dier kerk overdraagt: 8 vaten rogge erfpacht uit een boomgaard met boomen beplant van Jan Mertens van Herderen, voormaals akkerland, groot 8 groote roeden, welke pacht hij verkregen heeft van Jan Nelissen van Rosmeer 13 Mei 1623; 7 gulden 10 stuivers rente van het kapitaal van 122 gld. 10 st. ten laste van de panden van Lambertus Willems te Laeffelt zijnde eene *hoef* van 4 groote roeden te Laeffeld naast Lenaert Bruisterbos en naar den kant van Vleytingen naast Rulken Thysen; 3

Digitized by Google

groote roeden *opden Auberch* naar den kant van Maastricht naast het erf van Wolter Hamelers en naar den kant van Herderen Gilis Graven; welke erfpacht en rente dienen tot betaling van eene achterstallige rente van 70 gulden tot den 17 Mei 1680.

Op papier.

N° 703.

1686 (Juni 28) op den acht en twintichsten Junii XVIc ses en tachentich.

Schepenen van Riempst realiseeren de akte van notaris Tilman a Cruce van 20 Mei 1686, waarbij Johan Lourix en Joanna Lourix ook namens hun afwezigen broeder Dries Lourix en hunne minderjarige zuster Neele, als erfgenamen van wijlen hunnen vader Joan, ten einde onnoodige kosten te voorkomen wegens beschud ten gevolge van het gedurende vele jaren niet betalen eene erfpacht van 7 vaten tarwe 's jaars, aan het kapittel van O. L. Vrouw opdragen de hoeve *den swaenen bampt* geheeten, groot 14 groote roeden en gelegen te Riempst op de Merestraet tusschen die straat naar den kant van Bolre, land van Conengracht van Herderen en land van Peter Conengracht naar den kant van Riempst met een *bylstuck* naar den kant van Riempst, naar den kant van Meer naast land van Peter Conengracht van Riempst voornoemd en naar den kant van Maastricht Cloes Potty, welk kapittel daarvan in het bezit gesteld wordt in den personen van Martinus Libert en Petrus Depontpierre, kanunniken en grootrekenmeesters, *laetende d'heeren voorscreven in haer geheel wegens de restanten van de verachterde seven vaeten terve erfpacht te soecken tegens de genen, daer ende alsoo haeren raedt gedraagen sal sprekende voor goede cessie ende transport binnen ende buyten jaers warantschap doende,* onder verband van hun persoon en hunne goederen.

Afschrift op papier. — Schepenen: Peter Conegracht en Smeets.

Digitized by Google

N° 704.

1686 (Juli 28).

Schepenen van *onser Liever Vrouwen banck* te Veldweselt oorkonden, dat zij gerealiseerd hebben eene akte 6 Juni 1681 verleden voor notaris Jac. a Cruce, waarbij Servatius Frencken en Franciscus de Grati als *groote reckenmeesters* van O. L. Vrouw kapittel namens dit aan Claes Janssen te Veldweselt in pacht geven 7 groote en 8 kleine roeden, half land half weide, gelegen achter het panhuis van Dieteren, grenzend naar den kant van Rosmeer aan land van een altaar van Luik, naar den kant van Veldweselt land van genoemd *Diederen panhuys* ook genaamd *Claude huys,* naar den kant van Kestelt land van de armentafel van den H. Geest te Maastricht, naar den kant van Kestelt land van *St. Anthonis hoff,* land van voormeld altaar en land van Jan Claude, door welk land het voetpad van uit het dorp loopt, voor 5 vaten rogge maat van Maastricht jaarlijks te leveren op den zolder van voormeld kapittel, onder beding dat Janssen *op sich genoemen heeft permissie te besorgen van de geestelycke overheyt tot dese alienatie noodich, surrogeerende de voorschreven heeren uuytgevers den voorschreven acceptant in hunne plaetse ende gerechticheyt* en tot pand stelt met voormeld land zijn huis met tuin te Veldweselt, gelegen aan de *heyrbaen* naar den kant van Veldweselt, naar den kant van Kesselt grenzend aan voormeld land, naar den kant van Maastricht aan land van het gasthuis van den H. Geest dier stad en naar den kant van Bilsen aan land van Jan Stevens.

Afschrift op papier. — Schepenen: Aussems en a Cruce.

N° 705.

1701 (Juli 1) .. op den eersten July.

Schepenen van Borgharen realiseeren eene akte van notaris Tilmannus a Cruce van 22 Augustus 1700, waarbij Adriaen Partouns, burger en apotheker van Maastricht, en zijne echtgenoote Margareta Bresmael voor 1/6, Reynier de La Haye, ook burger en apotheker dier stad, als man en voogd zijner echtgenoote Elisa-

Digitized by Google

beth Partouns voor 1/6, Frans Partouns burger en vleeschhouwer, gehuwd met Catharina Dresens voor 1/6 van een perceel land van 14 groote roeden en van een perceel van 7½ groote roeden. aan Lambrecht Ronnen van Borgharen en zijne vrouw Margriet Fossen de helft dier 14 roeden gelegen *int daelder velt* tusschen land der weduwe van Geleen van Maastricht. land van den heer Collet schout van St. Pieter en aan den *gemenen wegh,* en de helft van voormelde 7½ roeden gelegen tusschen land der erfgenamen van den ritmeester Berckeveldt, land der erfgenamen van de weduwe Craen en land van den heer van Haeren, van welk land Jan Hanen borger en vleeschhouwer de *wederdeylinge* heeft voor 223 gulden en 15 stuivers verkoopen en opdragen, *lycoop naar lantcoop* en een blauwmuyser voor godsheller, welk land bezwaard is met 2 vaten rogge 's jaars ten behoeve van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht, waarvan de kooper de helft zal hebben te dragen, *spreeckende oversulcx soo voorseyt voor eene goede gighte, cessie ende transport, soo binnen als buyten jaers tegens alle lasten, calangien en aenmaeninge onder obligatie van hinc inde haere personen en goederen, erven en gereyden hebbende en vercrygende gene uytgesondert ter wat plaetse gelegen, om in cas van eenige recherche, molestatie of aenspraeck daerop erhael genomen te worden onder costuyme locael.*

Afschrift op papier door den notaris Tilmannus a Cruce. — Schepenen: I. van der Smissen en P. Hermes.

N° 706.

1713 (October 24) op den vier en twintighsten October.

Schep. v. M. realiseeren de verkoopakte 20 October 1713 verleden voor den notaris J. C. a Cruce, waarbij Mechtildis Ploumen, weduwe van Petrus Joannes van Donge, voor zich als vruchtgebruikster van het derde deel van het huis met tuin nagelaten door wijlen Anna Elisabeth Ploumen, mede namens haren zwager Engelbert Bauduin Poullon J.U.L. en advocaat te Luik gehuwd met Judith Ploumen, alsook voor Matthias Ploumen te samen voor 1/3 in dat huis met tuin op de Hooghbruggenstraat tusschen de huizen van den kanunnik Chardonnet en van de

Digitized by Google

Leeuw, de eerwaarde heer Joannes Mathias van Donge en Hendrik Heros gehuwd met Anna Elisabeth van Donge namens hunne zuster en schoonzuster Elisabeth van Donge voor een tweede derde deel, Anna Maria Ploumen, Christina en Paulus Ploumen voor het resteerend derde deel, allen erfgenamen van Anna Elisabeth Ploumen voornoemd, dat huis met tuin aan Joannes Bauwin, vicaris en kanunnik van St. Anna in de O. L. Vrouwekerk, verkoopen voor 1700 brabantsche gulden, op welk huis gevestigd is eene rente van 30 gulden 's jaars ten behoeve van O. L. Vrouw kapittel en een kapitaal van 1500 gulden tegen eene losbare rente van 4 % tot stichting eener Zondagsche Mis te elf uur in O. L. Vrouwe kerk.

Als getuigen waren daarbij tegenwoordig: Lucas van Donge, kapellaan van St. Servaaskerk en Guiljelmus Franciscus De Tongre.

Afschrift op papier. — Schepenen: A. D. de Limbourgh J.U.L. en D. vander Wyck J.U.L.

N⁰ 707.

1718 (Maart 31) op den eenendertighsten Meert.

Schep. v. M. realiseeren de akte van den 30 Maart te vóren, verleden voor den notaris J. W. Kicken, waarbij Benedictus F. de Camus[1]), Andreas Nicolaus Graven[2]), Johannes Baptista van Dalem[3]) en Joannes Baptista van den Schrick[4]), kanunniken en respectievelijk grootrekenmeester, fabriek- en choraulmeesters van O. L. Vrouw kapittel verklaren, dat zij gemachtigd door hunne medekanunniken 7 Mei 1717 onder eventueele *permissie ,aggreatie, approbatie ende dispensatie van syne Heyligheyt* aan Joseph Gallinet, burger en verver van Maastricht, verkocht hebben voor de

[1]) Franciscus Benedictus le Camus werd 5 Mei 1713 tot kanunnik benoemd ter vervanging van Joannes Jacobus Mercier; hij overleed 11 December 1714

[2]) Andreas Nicolaus Graven kanunnik benoemd 18 Juni 1677, overleed 29 April 1739.

[3]) Joannes Baptista van Dalem, kanunnik benoemd 8 April 1693 ter vervanging van Joannes Estricht overleed 29 April 1724.

[4]) Joannes Baptista van der Schrick tot kanunnik gekozen 13 Februari 1696, overleed 6 Januari 1725.

Digitized by Google

som van 6000 gulden twee huizen met hun tuin en verdere dependentien behoorende aan de fabriek en *choraulen register* der kerk naast elkander gelegen in de St. Agatha-straat reingenooten naar den kant der Looierspoort het huis van Gallinet voornoemd, van achteren de Jeker en naar den kant der Steenenbrug de *capiteyn lieutenant* Robert, onder beding dat Gallinet daags na den verkoop 2000 gulden zou betalen, alsmede de kosten door het kapittel gemaakt om de *permissie, aggreatie en approbatie* van dien verkoop van Zijne Heiligheid te bekomen, welke *permissie* enz. het kapittel 12 Februari en 23 Maart l.l. bekomen heeft, en zij diensvolgens die twee huizen aan Gallinet opdragen, die ook de resteerende som van 4000 gulden voldoet, *renuntieerende den acceptant ende de syne overall surrogerende in hare plaetse, recht, actie ende gerechtigheyt, caverende voor goede overdraght, alle calangien ende naemaningen, soo binnen als buyten jaers, alles onder obligatie ende verbant als nae rechten, met consent in de realisatie ende constitutie op alle toonders dezes.*

Als getuigen waren daarbij tegenwoordig Jacobus Erckens J.U.L. en Hieronymus Neven.

Afschrift op papier. — Schepenen: E. G. Cox J.U.L. en Quirinus Collard J.U.L.

Nº 708.

1720 (Juli 15) du mois de juillette le quinsieme jour.

Schepenen van Luik realiseeren de akte verleden 14 Juli te voren voor den notaris G. Dothet, waarbij Jean Sauveur ook namens zijne zwagers, Batholomé Radoux en Martin Bellefontaine, aan Henry Jehollet gezegd Bracque, Jean Bracque, Jean Duchateau, Pierre de Vivier en de weduwe Jean Petitjean opdraagt de landerijen onder de jurisdictie van Slins gemeenlijk genoemd *les terres du chapitre de Notre Dame à Mastreeck* bezwaard met 60 mud spelt 's jaars ten behoeve van dat kapittel zijnde: 15 bunder en ongeveer 18 roeden aan den weg *de la basse Slins,* reingenooten Jean Wilkin, Tossaint Sauveur pachter van het kapittel van St. Croix te Luik, Henry Pintte, Martin Bellefontaine, George Lance, Henry Bracque, Wery Piette en an-

Digitized by Google

deren, en naar den kant der Maas Martin Bellefontaine en Antoine Botty en naar den kant der Jeker aan de *patures* (?) *en isle;* 6 bunder en ongeveer eene groote roede reingenooten naar den kant der Jeker *aux bois fallea* Jean Boveroux, Leonard Pirquet en anderen, naar den kant der Maas Jean Pirotte, het kapittel van St. Lambert te Luik, Jean Sauveur, verder Martin Bellefontaine en Collas Goddar; ongeveer twee bunders bezuiden den weg naar *basse Slins,* uitgenomen 5 roeden in bezit van Jean Wilkin, reingenooten het kapittel van St. Paul te Luik, Jean Du chateau, George Lance, de pastoor van Fexhe Slins, Toussaint Sauveur en naar den kant der Jeker George Lance; 27 roeden zijnde een deel der 42 roeden gelegen aan den weg naar Boir, reingenooten Arnold Maloire, het kapittel van St. Barthélémi te Luik, land van den pastoor of *marguelier* van Slins, en naar den kant der Jeker, land der representanten Jacques en Collas Simon. Deze akte werd verleden te Luik ten huize van voornoemden Sauveur onder de parochie van St. Severinus, in bijzijn der getuigen Hardy en Sente Elias.

Afschrift op papier.

N⁰ 709.

1723 (Mei 12) opden 12 May.

Schepenen van Veldwezelt oorkonden, dat de kanunniken en grootrekenmeester van het kapittel van O. L. Vrouw, Dujarding[1]) en vander Veecken[2]) aan Paulus Ghyzen en zijne kinderen met name Jan, gehuwd met Lysbet N.N., Peter en Gertruyd gehuwd met Meis Bastiaens, namens hunne medekanunniken toestemming verleenen tot aanzuivering, *tot purgement* mits 60 gulden van een huis met hoeve te Veldwezelt aan *den steenen muer,* belast met

---

[1]) Nicolaus Dujardin tot kanunnik benoemd 5 Januari 1717 ter opvolging van Hieronymus Dujardin werd 23 Januari 1731 tot deken gekozen en legde die waardigheid 3 Januari 1750 neder.

[2]) Ludovicus van der Veecken J.U.L., kanunnik sedert 8 April 1719, werd 31 Januari 1731 tot scholaster gekozen en deed in 1766 afstand zijner prebende wegens permutatie ten behoeve van Joannes Jacobus Nathanael de Gotzendorff Grabowski uit Polen.

Digitized by Google

eene jaarlijksche erfpacht ten behoeve van voormeld kapittel, en op hem uitgewonnen wegens achterstallen dier pacht, onder voorwaarde dat hij of zijne kinderen betalen zal of zullen binnen de 4 jaren 60 gulden, elk jaar 15 gulden, *afgetrocken de gratie ofte quytslagen aen denselven vergunt,* buiten en behalve de jaarlijksche pacht van 5 vaten rogge en dat ingeval hij of zijne kinderen in gebreke zal of zullen zijn in het betalen van een dier termijnen of van die pacht, het voormeld kapittel zal vrijstaan dat huis met hoeve wederom tot zich te nemen zonder eenige de minste oppositie recht *of anderssints.*

Afschrift op papier. — Schepenen: van Royen en Joris Caenen.

N° 710.

1732 Maart 14.

Schepenen der heerlijkheid Mopertingen realiseeren eene akte verleden te Maastricht 13 Maart 1732 voor notaris R. Veugen in tegenwoordigheid van Caspar Lepiemme, kanunnik van St. Anna van O. L. Vrouw kapittel te Maastricht, en van Marceelis Moors van Mopertingen, waarbij Benedictus Le Camus, Ludovicus vander Veecken en Otto Fosseroul, kanunniken en respectievelijk fabriekmeester, scholaster en grootrekenmeester van voornoemd kapittel, namens dit voor eene jaarcijns van 6 gulden ten behoeve der fabriek van dat kapittel buiten alle *schattingen als andere naburige lasten daerop comende* aan Ludovicus Lemmens en zijne echtgenoote Margareta Zielen, wonende te Mopertingen, in erfpacht geven 12 groote roeden bouwland aldaar, reingenooten naar den kant van Gellick land van mevrouw van Merode, naar den kant van Rosmeer land van Barbara Hulbeex, met het hoofd naar den kant van Mopertingen land van het klooster van den Nieuwenhof te Maastricht en met het andere hoofd naar den kant van Hees, land van Aert Meesters, door welk perceel loopen de weg van Maastricht naar Bilsen en die van Gellick naar Rosmeer, alles *soo foit en faibel* als het kapittel dat land bezit, met de verklaring dat het slechts met den gewonen schat belast is en onder beding dat Ludovicus voornoemd zich verplicht op dat land binnen de

Digitized by Google

twee jaren een huis te bouwen dat tot pand der erfpacht zal dienen en waartoe hij nog al zijne hebbende en verkrijgende bezittingen tot pand stelt geene uitgezonderd, zonder dat de ***generaliteyt sal derogeeren aan de specialiteyt.***

Afschrift op papier. — Schepenen: A. Loyens en J. Ruth.

N⁰ 711.

1741 (Maart 30) den 30 Marty.

Leenmannen van het hooggrafelijk leenhof van Gronsveld oorkonden, dat Nicolaus Erckens namens het kapittel van O. L. Vrouw verzoekt te relcveeren en in het bezit gesteld te worden van 5 groote roeden akkerland, welke aan gemeld kapittel als hoogste bieder bij proclamatie verbleven zijn en gelegen boven ***steenbergh aen St. Bartholomes wyen,*** reingenoot naar den kant van Ryckholt Thys Ryckels van Gronsveld en naar den kant van St. Geertruyd land in pacht bij Peter Carden, welke roeden gemeld kapittel als hoogste bieder bij proclamatie verkregen heeft voor de som van 114 gulden, buiten de erfrente die het kapittel daarop bezit en ***des heeren werfschelling*** en het verhef, zijnde deze 5 roeden split van een klein leen van een half bunder, dus voor eene ***rechte hellichte zynde gereekent de rechten van den leenheer in puncto relivii.*** [1])

Afschrift op papier. — Leenmannen: Joannes Godefridus Lebens, Matthias Oligschlager en Jacob Bergmans.

N⁰ 712.

1767 (December 22) den twe en twintighste Decembris.

Schepenen van O. L. Vrouwe bank binnen Veldweselt en Kestelt realiseeren eene akte van notaris P. Frederix te Maastricht van

[1]) In dorso: *Realisatie van de avictie en incoop bij uytgaen der brandende kaertse van 5 roeden lants onder Rykoelt en is leen van Gronsvelt, by faulte van betalinge van 7 coppen myt 3½ .... rogge erfpacht voor het Eerw. Ed. Capittel van O. L. Vrouwe tot laste van derfgenaem van Abraham Cauwan (?).*

Digitized by Google

14 December 1767, waarbij Cornelis Loyens en Maria Loyens wonende te Kestelt, Isabella Loyens en Gerardt Heertskens als echtgenoot van Anna Loyens beide wonende te Maastricht, allen kinskinderen van wijlen Loy Palmans gewoond hebbende te Kesselt, te kennen geven dat zij, alsmede hunne imbecille zuster en schoonzuster Barbara Loyens gehuwd met Jan Nulans wonende te *Trigt Wilre* (Oud-Vroenhoven), belast zijn met eene jaarlijksche erfpacht van 10 vaten rogge verschuldigd aan O. L. Vrouwe kapittel uit 10 groote roeden, deels weide deels akkerland te Kesselt aan de straat naar Spauwen *in forme van sint Anthonis cruys,* reingenooten naar den kant der kapel voormelde straat, en tot bijpand dier pacht gesteld hebben 2 groote roeden akkerland op den struykelweg te Kesselt en de overige goederen door Loy Palmans achtergelaten blijkens notarieele akte van 24 Mei 1679 en gerealiseerd voor Onze Lieve Vrouwe banck 3 Juni 1680, dat zij dat half bunder eenige jaren geleden overgedragen hebben aan Michiel Geelen die voor zich nam gemelde erfpacht en een gedeelte der restanten daarvan, blijvende het ander gedeelte der restanten ten hunnen laste tengevolge waarvan zij aan voornoemd kapittel *deugdelyk* en *liquidelyk* schuldig zijn 98 Brabantsche gulden, welke zij niet in staat zijn in contante penningen te betalen, dat zij daarom aan dat kapittel vertegenwoordigd door zijn kanunnik en grootrekenmeester C. T. P. Trico verkoopen en overdragen 2 groote roeden lands, behoudens de rechten welke de heer Grotaedts schout tot Veldweselt en Gilis Palmans op die twee groote roeden bezitten. Getuigen daarbij zijn: Nicolaus Vincent, priester en beneficiant van voormeld kapittel en Philip Jacob Frederix.

Afschrift op papier. — Schepenen: Johannes Stevens en S. G. Machuré.

N° 713 (D).

1411 (Juni 18) den XVIII Junii.

Schout en schepenen *des hoeffs ende dingbanck van Hugom* (Heugem) oorkonden, dat Neze, weduwe van Johan van Heer, in leven schepen van Maastricht, en haar zoon Johan van Heere aan Arnout van Bicht, poorter en wisselaar te Maastricht, zijne echt-

Digitized by Google

genoote Trude en hun beider kinderen verkoopen eene erfpacht van 6 mud rogge[1]), pacht van Meerssen en maat van Maastricht, uit meerdere perceelen akkerland weleer geheeten *Vrow Nuestenlant* thans in bezit bij Wyllem Hulenter van Heugem, groot te samen 30 bunder en gelegen te Heugem *in dat Vroenendaell ende daer all omme* en ze hem opdragen, onder beding dat Arnout jaarlijks die pacht *op zyn cost ende vueringe* te Maastricht leveren zal in een huis of op eenen zolder naar hun genoegen en belooft hen tegen elke vordering en *rechte aenspraecke* te zullen vrijwaren en onder verband zijner goederen verzekert dat die perceelen daarenboven met niets anders belast zijn dan met den gewonen *lantcens* en Claes van den Roeden Scilde, broeder van Nese voornoemd, die ook ter rechtbank verscheen, verklaart op de erfpacht geen recht te bezitten, keurt goed hetgeen zijne zusters en neef daarmede doen en belooft deze voorschreven *guedinge voor hem ende voor zyn erven ten eewigen daegen vast ende steede te halden zonder argelist.*

Afschrift op papier. — Schepenen van Heugen: Goedart Haessenpeck van Steyne schout, Johan Lemmoel der alde, Goessen van Sichenne, Johan Scepens van Heugem, Johan Smedt van Wyck, Caris Bastins van Herckenraede, Johan Oestlingers en Willem Fants vleeschouwer. — Afschrift op papier.

Nº 714 (D).

1416 (Augustus 29) noegen ende twyntich dage in Augusto.

Schep. v. M. oorkonden dat heer Symon Melis, priester en kapellaan van O. L. Vrouwe kerk, als testamentaire uitvoerder van den priester Johan van den Putte ten behoeve van het altaar ter eere van *sinte Karoel* in die kerk een jaar- en erfcijns van 5 sch. uit het huis Peter, den zoon van Tees Roeseler in *die groete Loerestraete* tusschen diens ander huis en dat van Lambrecht van der Brueke overdraagt, welke 5 sch. gelijke cijns zijn als de mark

[1]) Uit eene noot aan het eind van den brief blijkt, dat die pacht binnen het jaar door Willem van Heer, kanunnik van O. L. Vrouw kapittel als *naeste vrunt van de vercouperen* beschud is geworden en door hem gelegateerd aan de kapellanen van dat kapittel *tot geestelycke fondatie.*

Digitized by Google

welke de broederschap van kapellanen dier kerk jaarlijks vanwege Johan voornoemd beurt uit dat huis.

Orig. op perkament. — Schepenen: Johan van Luytken en Johan van Boemendaele. — Zegels: 1 afgevallen, 2 in bruine was.

N° 715 (D).

1437 (December 5) vyff dage Decembris.

Schep. v. M. oorvonden, dat Henrick Bovyer hun medeschepen met de gebroeders Wilhem en Art Capuyns van Tweebergen ruilt ½ bunder bouwland aan den *doutsberch* tusschen het erf van wijlen de juffrouw *vanden gulden barde* en dat der erven Jacob Tant vleeschhouwer, en 31½ groote roeden geheeten *die kule* en gelegen bij *Caldenberch* naast het land van Jan Ysermans en dat der erven van Bertolomees van Zels, en 8 roeden *aent heser boumken*[1]) tusschen land der kerk van St. Matthias te Maastricht en dat der erven van Gerart Jan Gerarts zoon, voor 45 groote roeden benoorden het erf van Henrix Wyngart bij land van Henrich Bovyer voornoemd en het land van Jan Ysermans en die *loedenaeker straet dae tussen schoende ter derder syden* en aangezien het land dat Henrick ruilt grooter is dan dat van Capuyns zullen dezer kinderen en hun erven jaarlijks aan gene en zijne erven betalen eene erfpacht van 4 vaten rogge, op voorwaarde dat Henrick den cijns betalen zal, den cijns op het land dat hij geruild heeft en de kinderen Capuyns of hunne nakomelingen wederkeerig dien van hunne landerijen en met de bepaling dat zoo de kinderen Capuyns of hunne nakomelingen in gebreke mochten zijn om de 3 mudden en 5 vaten rogge 's jaars, welke de kapel van den H. Vincentius te Maastricht van die 45 roeden land beurt, te betalen en *sich daraff metten recht lieten verwennen off dat lant darvoir wolden verloeren laeten off verloren bleve, soe soelen her Henrich ende syne erven honne erven vurscreven wederom hebben ende daran hant ende vuet sloen gelyc sy dat teersten hadden voer dess wisse-*

---

[1]) Uit de noot in dorso blijkt, dat die landerijen naderhand gekomen zijn aan het kapittel van O. L. Vrouw bij legaat van zijn kanunnik Petrus Bavyer.

Digitized by Google

linge ende ouch die twe boenre lants by sinte Servoes born gelegen die ouch verbonden syn metten vyff ende veertich roeden lants als voer, die drie modde ende vyff vaet roggen erfpachs vurscreven erflich nae sich sloen ende metten twe boenre vurscreven alsoe wale als metten vyff ende veertich roeden lants vurscreven honnen eygenen wille doen, beheltenis dat her Henrich ende syne erve dan erflic betalen soelen den selven erfpacht der capellen vurscreven.

Orig. op perkament. — Schepenen: Arnolt Clut en Servoes Kippe. — Zegels: 1 afgevallen, 2 in bruine was geschonden.

Digitized by Google

De vereering van St. Marcoen in de Zuidelijke Nederlanden.

Daar bestaat wel degelijk verband tusschen heiligencultus en volkspsyche, tusschen volkspsyche en volksgeloof.

Het volksgeloof, wanneer het strikt-populair blijft m. a. w. wanneer het een tegenstelling vormt met kerkelijk geloof, draagt den naam van bijgeloof.[1])

Een meerdere of mindere mate van bijgeloovigheid bij het volk komt voort uit zijn psyche. De volkspsyche bepaalt of het volk in zijn heiligencultus bijgeloovig is of niet.

Is nu de vereering van den H. Marcoen „Beleider en Abt van Nanteville, van het Order van den H. Vader Benedictus"[2]), strikt-populair en dus bijgeloovig? Met opzet wordt deze vraag gesteld, omdat door sommigen in de vereering van den H. Marcoen bijgeloovige elementen worden gezien.

Alvorens hierop te antwoorden, over den heilige zelf.

De naam van den H. Marcoen wordt verschillend gespeld. Zoo wordt hij te Echt (L.) vereerd onder den naam van Marchutus[3]), hetgeen doet denken aan „l'influence d'un son", waarvan P. Hippolyte Delahaye S.J. spreekt in zijn „Les Legendes hagiographiques" (Bruxelles 1906 p. 54). Hierover echter later.

In het Latijn wordt Marcoen geschreven Marculphus. Of hij ook — zooals mij eens gevraagd werd — Marcovis wordt genoemd, zou ik niet kunnen zeggen.

De Franschen schrijven den naam van Marcoen verschillend n.m.: Marcou, Marcoul, Marculphe, Marcu, Marculf. Niet te ver-

---

[1]) Dr. Jos. Schrijnen, Nederlandsche Volkskunde I (Zutfen z. j.) blz. 62.

[2]) Titel van een oude Litanie.

[3]) Marchutus (Machutus) is bij Rosweyden dezelfde als Maclovius (15 Nov.). Doch Maclovius is niet dezelfde als Marcoen. Vgl. Public. de Limb. 1923, Dl. 59, alwaar zij foutief vereenzelvigd worden.

Digitized by Google

warren met den 11de-eeuwschen monnik van denzelfden naam, en schrijver der bekende „Libri formularum duo".[1])

Op z'n Duitsch wordt Marcoen gespeld Markolf (wat ook „meerkol" beteekent), en is een mannelijke doopnaam.[2])

Hoewel een merkwaardige heilige, is de H. Marcoen voor velen wellicht een onbekende heilige.

Daarom moge een korte levensschets hier volgen.

Marcoen werd geboren te Bayeux in Normandië, omstreeks 490, uit edele, zeer godvruchtige ouders.

Van zijn jeugd af beminde hij het gebed en de afzondering. Hij hoorde gaarne spreken over God en godsdienst. Allen omgang met hen, die minder deugdzaam waren, vermeed hij. Nooit zag men hem in lichtzinnige gezelschappen waar de deugd ondermijnd en de kuischheid, die hij zoo lief had, maar al te vaak uit jeugdige harten wordt weggeroofd.

Met het toenemen der jaren, vorderde hij in deugd. Zijn nederige zachtmoedigheid maakte hem bij iedereen bemind. Hij vastte veel, en kastijdde zijn lichaam om het gemakkelijker in bedwang te houden.

Een bijzonder genoegen was het hem de armen en noodlijdenden te spijzigen en te verzorgen.

Na den dood zijner ouders deed Marcoen afstand van al zijn goederen, verliet zijn geboortegrond, en begaf zich naar den H. Possessor, die bisschop was van Coutances.

Overtuigd van den deugdzamen levenswandel van den jongen man, nam de H. Possessor[3]) hem op onder het getal dergenen die zich voorbereidden tot den geestelijken staat. Met voorbeeldigen ijver bereidde Marcoen zich voor tot het ontvangen der heilige wijdingen.

Eenmaal priester-gewijd droeg zijn bisschop hem op om op verschillende plaatsen van zijn bisdom het H. Evangelie te verkondigen.

In zijn onderrichtingen trachtte Marcoen den Christenen vooral

---

[1]) Zie: Kirchenlexicon in voce. Het Sint Marcoensboekje, uitgegeven te Maastricht in 1896, maakt deze vergissing door op blz. 15 en 16 te spreken over de werken van Marcoen, met verwijzing naar het hier geciteerde Kirchenlexicon.

[2]) Pieper, Encyclopedie, in voce.

[3]) In het Hs. van koningin Christina van Zweden wordt hij Professor genoemd. A A S S 1 Maji I blz. 74. Wanneer Marcoen priester werd is niet bekend.

Digitized by Google

op het hart te drukken hun doopbeloften getrouw na te leven. Tevens toonde hij hun aan, hoe zij door zuiverheid van zeden zich den verheven naam van Christen moesten waardig maken.

Daar God de prediking van zijn dienaar met vele wonderen bekrachtigde, werd zijn naam weldra wijd en zijd bekend. Zelfs kwamen jongelingen en mannen tot hem met het verzoek hen op den weg van deugd en volmaaktheid te geleiden.

Dit deed Marcoen het plan vormen een klooster te bouwen, waar zij in gemeenschap konden leven. Hij begaf zich tot koning Childebert, en verkreeg van hem den grond en de noodige gelden voor de stichting van een klooster.

Het klooster, dat bestond uit een bidplaats en eenige afzonderlijke cellen werd gebouwd te Nanteuil[1]) nabij de zee.

Als eerste overste was Marcoen zacht voor zijn medebroeders, doch gestreng voor zichzelf. Jaarlijks in de vasten zonderde hij zich af op een der nabij de kust gelegen eilanden. Dan had hij slechts een geringe hut tot woning, leefde van water en brood en eenige rauwe kruiden, terwijl hij sliep op den harden grond, waarbij een steen hem als hoofdkussen diende.

Eens werd hij in de vasten door den duivel bekoord. In de gedaante eener vrouw, die veinsde een schipbreukelinge te zijn, kwam de Booze tot den heilige. Deze nam een stuk brood, zegende het, en reikte het over met de woorden: „Neem dit brood in den naam van Jezus Christus, en indien gij gekomen zijt om mij te beproeven, ga van hier".

Toen verdween de duivel.[2])

Later verhaalde hij aan zijn broeders wat hem was wedervaren.

Onder zijn leerlingen echter waren er eenigen die strenger dan de overigen leefden en bovenal de afzondering beminden. Op hun verzoek stond Marcoen hen toe zich naar het eiland Jersey te begeven om daar een volstrekt afgetrokken kluizenaarsleven te leiden.

Zelf volgde hij hen eenigen tijd later naar dat eiland, waar hij het geloof predikte, en een klooster bouwde.

---

[1]) Het is niet waarschijnlijk, dat Nanteuil hetzelfde is als het tegenwoordige Nantes, al spreken de oude Martyrologiën van Nant, Nantum (vulgo Nantevil). Zie A A S S 1 Maji I blz. 74.

[2]) Hierop doelt wellicht de muurschildering in St. Servaas te Maastricht, waarop de heilige een brood reikend aan een geknield persoon, met het bijschrift: S. Marculphus medelam porrigit panem sacrum.

Digitized by Google

Tijdens zijn verblijf op het eiland dreigde er een inval der Angel-Saksen.

De bewoners, ongewapend en onbedreven in de krijgskunde, de vijandelijke schepen ziende naderen, namen hun toevlucht tot den H. Marcoen, en deze tot het gebed. En door een plotselingen storm werden de schepen teruggedreven.[1])

Met de hulp van Koning Childebert stichtte Marcoen nog meerdere kloosters.

Hij stierf 1 Mei 558, en werd begraven in het klooster van Nanteuil, het eerste klooster dat hij gesticht had.

Van den H. Marcoen bestaat een dubbele levensbeschrijving, door de Bollandisten aangeduid als Vita prima en Vita alia.

Het „vita alia", vóór den inval der Noormannen in de 9e eeuw geschreven, werd opnieuw en in zijn oorspronkelijken stijl uitgegeven door Laurentius Surius; het „vita prima" is ontleend aan een handschrift uit de bibliotheek van koningin Christina van Zweden. Dit laatste moet geschreven zijn vóór het pontificaat van den H. Adoënus, omdat er van de overbrenging der relieken van St. Marcoen door dezen bisschop niet in gesproken wordt d. i. vóór 690. Op deze levensbeschrijving doelt dus M. Paulin Paris, die in zijn Histoire litéraire de la France[2]) onder 630 aanteekent: Un anonyme écrit la vie de S. Marcoul, abbé de Nanteuil en Neustrie. En op een andere plaats zegt hij, dat het is „chargé de quelques miracles, sans lesquelles elle n'en vaudroit que mieux". Doch hij voegt er aan toe: Il (l'auteur) ne dit point où il a puissé ce qu'il rapporte; mais il ne laisse pas de mériter notre créance pour sa sincérité et sa candeur.

Het is dus een betrouwenswaardige levensbeschrijving, afgezien dan van enkele wonder-verhalen, die beter niet verhaald hadden kunnen worden. Welke wonderen hier bedoeld zijn, wordt niet vermeld. Wellicht eenige al te naïeve verhalen, zooals er in vroegmiddeleeuwsche heiligenlevens wel meer voorkomen, en waarvan we, met betrekking tot St. Marcoen, een voorbeeld hebben in het volgende, ontleend aan een onbekenden schrijver.

---

[1]) Vandaar, dat Marcoen ook wordt aangeroepen als beschermer der landsgrenzen (Pieper, Encyclopedie).

[2]) Paris (1866) tom. III, pag. 670.

Digitized by Google

De menschen uit de buurt van Coutances hadden een kerk gebouwd ter eere van St. Marcoen. Zij waren reeds gevorderd tot aan het dak, dat zij, geheel gereed vóór de kerk hadden neergelegd om het er ineens op te plaatsen. Doch de opkomende zee nam het dak op, en droeg het „ad Fiscana littera", waar zij het neerlegde voor een kloosterkerkje dat daar gebouwd werd, en waar men ook juist tot aan het dak gevorderd was.[1])

Si non e vero — —

Thans vraagt echter de overbrenging der relieken van den H. Marcoen onze aandacht.

Zooals gezegd, werd Marcoen begraven in het klooster te Nanteuil.

Ten jare 679 nu bezocht de heilige Bisschop Adoënus van Rouen (Rotomagensis) de stad Coutances, en werd er opgewacht door den abt van Nanteuil, Erminus, die den bisschop kwam verzoeken het lichaam van St. Marcoen naar een waardiger plaats over te brengen.

Volgaarne voldeed de bisschop aan dit verzoek, en bracht het lichaam van Marcoen over naar de daarvoor bereide plaats. Als dank, en tevens om zijn godsvrucht voor Marcoen, vroeg de bisschop den abt hem een gedeelte van het lichaam des Heiligen te schenken. Wat de abt toestond. Toen nu Adoënus er over dacht het hoofd van den Heilige te nemen, werd hij vanuit den hemel aldus hiertegen gewaarschuwd: „Neem wat ge wilt, van het lichaam van St. Marcoen, doch waag het niet het hoofd aan te raken!"[2])

Wat hiervan zij, later is ook het hoofd van Marcoen overgebracht naar Corbeny, en werd in 1637 gestolen.[3])

Intusschen verhaalt een zeer oude overlevering, dat de heilige bisschop Adoënus de hem geschonken relieken van St. Marcoen heeft overgebracht naar Keulen. Want toen er oneenigheid was ontstaan tusschen Duitschers en Franken, reisde Adoënus, om den vrede te herstellen, naar Keulen „ex martyrum multitudine reliquias secum tollens". Aldus het Vita prima van den Heilige. Het Vita altera voegt er aan toe, dat hij „reliquias more suo ex eorum monumentis ablatas, secum cum magno honore deportaret".[4])

---

[1]) Anonymi Fiscannensis libellus de revelatione, aedificatione et auctoritate Fiscannensis Monasterii. Migne P.L 151 col. 714.

[2]) A A S S 24 Aug. IV blz. 799.

[3]) Les petits bollandistes V pag. 35 (1).

[4]) A A S S 24 Aug. IV blz. 808 en 817, vergeleken met A A S S 1 Maji I blz. 83.

Digitized by Google

Merkwaardig evenwel is, dat noch in het Vita prima noch in het Vita altera de naam van Marcoen in het aangegeven verband genoemd wordt. Toch schijnen te Keulen wel degelijk relieken van St. Marcoen aanwezig te zijn geweest zooals blijkt uit de verklaring van Petrus de Walenburg, opgenomen in de erkenningsbrief van Ambrosius Capello, bisschop van Antwerpen, waarover later.

Te Nanteuil rustte het lichaam van Marcoen tot omstreeks 906. Toen namen de monniken, door de herhaalde invallen der Noormannen bedreigd, het kostbaar gebeente van hun stichter, en vluchtten ermede dieper Frankrijk in. Een gedeelte van het heilig lichaam kwam toen terecht in le Mans (diocees Chartres) en werd geplaatst in de kerk van O. L. Vrouw[1]). Een ander gedeelte werd overgebracht naar Corbeny, in het diocees Laon.[2])

Te Corbeny werden de monniken ontvangen door Karel den Eenvoudige, die voor hen een klooster bouwde, dat als priorij onderworpen was aan de abdij van St. Remigius te Reims. Toen omstreeks 1100 de priorij van Corbeny, door binnenlandsche oorlogen in ernstig verval geraakte, gaf de abt van Reims verlof, om, naar de gewoonte dier tijden, een plechtigen omgang te houden met de relieken van den heiligen abt en wonderdoener Marcoen, teneinde in den treurigen toestand hunner priorij te voorzien[3]). In 1102 keerden de monniken te Corbeny terug, hun tocht was een zegetocht geweest.

Het lichaam van den H. Marcoen werd geplaatst boven het hoofdaltaar der prioraatskerk, en dag en nacht brandde er vóór het altaar een lamp ter eere van den heilige.[4])

Den 20 Mei 1229, Zondag vóór 's Heeren Hemelvaart werden de overblijfselen van den heiligen Abt en belijder Marcoen in een zilveren houder geplaatst, terwijl het hoofd in een afzonderlijk schrijn werd gesloten.

[1]) Over het verder verblijf der relieken te le Mans is in later tijden een ernstige twijfel ontstaan. Zie A A S S. App. 1 Maji VII blz. 522.

[2]) Te Coutances zijn eenige partikels achtergebleven, of althans later teruggekomen, zooals blijkt uit het Martyrologium van Frankrijk, dat op 1 Mei vermeldt: Au diocèse de Coutances, Saint Marcoul, abbé, qui a mérité à nos très-chrétiens rois la grace héréditaire de guérir les écrouelles. Il y a **quelques parcelles de ses reliques** dans l'église cathédrale de Coutances, ainsi que dans l'église paroissale de Saint Marcoul dans le même diocèse. 558. (Les petits bollandistes V pag. 6.)

[3]) Het uitvoerig relaas van dezen tocht zie A A S S App. 1 Maji VII blz. 525.

[4]) Uit een Sermo de Sto Marculfo. Migne P.L 151 col. 729.

Digitized by Google

Nog driemaal nadien werden de relieken in andere reliekhouders overgeplaatst n.m. in 1295, in 1352 en in 1479.

Omstreeks het jaar 1654 schijnen de relieken tijdelijk wegens nieuwe oorlogsrampen te zijn overgebracht naar Reims[1]), doch zijn spoedig daarop naar Corbeny teruggebracht.

In 1793 werden ze van den ondergang gered door zekeren Pierre Dubois, en erkend door Mgr. Leblanc, die ze in de parochiale kerk bracht. Hier werden ze in 1835 door Mgr. Simony, bisschop van Soissons, in een nieuwen houder geplaatst op het hoogaltaar.[2])

Waar waren ze in den tijd tusschen 1793 en 1835?

Eigenaardig is het in alle geval, dat Karel X, de laatste der Fransche koningen die, nadat hij 29 Mei 1825 te Reims was gezalfd, door een zijner aalmoezeniers de bedevaart naar Corbeny liet doen, er geen relieken meer aantrof.[3])

Deze bedevaart naar Corbeny deden de Fransche koningen na hun kroning, zeker sinds de H. Koning Lodewijk, om door de oplegging der handen en het teeken des kruises de koningszeer-lijders te genezen. Of alle Fransche koningen de bedevaart deden is niet zeker.

Het is hier de plaats om het een en ander te zeggen over het bijzondere privilegie, dat de Fransche koningen volgens het getuigenis van Benedictus XIV niet bezaten uit eigen kracht, doch ofwel om het feit dat Clovis zich tot het geloof bekeerde ofwel omdat St. Marcoen het van God voor hen verkregen had.

Dat zij werkelijk dit privilegie bezaten noemt Sedulius in zijn Historia Seraphica een „constans opinio".

D. H. Kerler in zijn boek: Die Patronate der Heiligen geeft het privilegie en zijn oorsprong aldus aan: Die Französischen Könige von Karl den Einfaltigen bis auf Karl X hatten die wunderbare Gabe, Serofulöse heilen zu können; sie wurde zuerst Karl dem Einfaltigen vom hl. Marculphus verleihen, der dadurch dem König für den Bau des über seinem Grab errichteten Klosters Corbeny danken wollte. So viele Scrofulöse wurden von den Königen geheilt, dass man die Krankheit nur noch „morbus regius" (Königskrankheit) nannte.

Zoo kan het uitgelegd worden, doch zoo behoeft het niet uitge-

---

[1]) Anno MDCLIV .... ad templum S. Remigii, in quo ob bellorum tempestates corpus S. Marculfi repositum erat. A A S S. App. 1 Maji VII blz. 523.

[2]) Les petits bollandistes V pag. 33 (1).

[3]) Butler-Kam, Vies des Pères, martyrs et autres principaux saincts III (Bruxelles 1854) pag. 8.

Digitized by Google

legd te worden. En de andere meening, als zou alles te danken zijn aan de zalving met olie uit de Sainte Ampoule, is minstens even waarschijnlijk. Beide meeningen zijn vervat in het boven-aangehaalde getuigenis van Benedictus XIV.

Op het oogenblik echter lijkt de stand van de kwestie zóó te zijn, dat zoowel tegen een natuurlijken als tegen een bovennatuurlijken uitleg van het curieuze verschijnsel ernstige moeilijkheden zijn in te brengen[1]). Als dit zoo is, dan lijkt mij de opmerking van M. Lequeux in zijn Antiquités religieuses du diocèse de Soissons et Laon niet van belang ontbloot. Hij zegt n.m. dat de genezing van het koningszeer wordt verkregen door de voorspraak van Marcoen, vooral omdat het gebed vergezeld gaat van een levendig geloof en van een oprechte belijdenis van zonden voortkomend uit een rouwmoedig hart. En als men nagaat, wat de menschen er ook in deze streken, ook hier in Limburg voor over hadden en nog hebben om door de voorspraak van Marcoen genezen te worden, dan is men wel geneigd om aan de inmenging der Fransche koningen niet zulk een kracht toe te kennen als gewoonlijk geschiedt. Dit neemt echter niet weg, dat sommige feiten nog altijd op een verklaring wachten Ook is het waar, dat de priorij van Corbeny ten allen tijde hoog in aanzien stond bij Frankrijk's koningen, die haar met vele goederen begiftigden. Voor zoover mij bekend bestaat thans de priorij niet meer. Wel bestaat er te Corbeny een „hospice de St. Marcoul", en worden er te Reims nog religieuzen van St. Marcoul gevonden.[2])

Wanneer we nu het overzicht van de verspreiding der heilige overblijfselen van St. Marcoen voortzetten, dan is het hier de plaats te vermelden wat Adr. van Loo[3]) daaromtrent mededeelt. Nadat hij in groote trekken het leven van St. Marcoen heeft geteekend, laat hij er op volgen: „De Reliquien zijn naderhant verdeelt en gekomen in ons Nederlant, alwaer den Heyligen seer bekent is, en met grooten toeloop van die gequollen zijn met het Coninx-zeer, en andere gedient wort, voornamentlijk bij de Recollecten tot Rijssel, op het dorp van Wondelgem bij Gent. Daer zijn ook reliquien in de Abdye van den H. Christus of S. Salvator tot Antwerpen, alwaer sij met die van eenige andere Heyligen nedergelegt zijn in 't jaer 1676 door den Bisschop Ambrosius Capello".

---

[1]) Dr. G. Gorris S.J., Hist. Tijdschr. Jg. 5 (1926) blz. 117.

[2]) Almanach Catholique Français pour 1923, pag. 382.

[3]) De Levens der Heylige van Nederland I (Ghendt 1705) blz. 291.

Digitized by Google

De hier genoemde Antwerpsche relieken waren een gedeelte van het gebeente en een gedeelte van een kleine ribbe (partem ossis et aliam partem minoris costae — — S. Marculfi Abbatis). Beide waren door Bisschop Capello als echt erkend en van zijn zegel voorzien (utramque Episcopali nostro sigillo munitam).[1])

Welnu deze Antwerpsche relieken waren afkomstig uit Keulen. Zij waren door Petrus de Walenburg in 1675 geschonken aan den toenmaligen abt van S. Salvator om diens verdiensten jegens het Keulsche bisdom, om diens vriendschap met den bisschop, en om diens moedige en ijverige bestrijding van „de nieuwe leer". Verder verklaart de Walenburg, dat deze relieken in 677 naar Keulen zijn gekomen door den H. Adoënus om den vrede tusschen Franken en Duitschers te bevestigen.

Te Antwerpen werden de relieken van St. Marcoen met eere ontvangen. En om de godsvrucht van het volk aan te moedigen verleende bisschop Capello aan allen die de kerk van S. Salvator zouden bezoeken met het doel om de relieken te vereeren, een aflaat van 40 dagen (secundum formam matris nostrae Ecclesiae consuetam).

Uit denzelfden tijd ongeveer als de komst der relieken te Antwerpen, dateert de komst van St. Marcoen's relikwie naar het voormalig klooster der Predikheeren te Maastricht.[2])

Reeds in 1688 had de beroemde broeder Franciscus Romain voor zijn klooster te Maastricht een relikwie verkregen van den H. Eligius voor gepraesteerde diensten aan de abbatiale kerk der Reguliere kanunniken van St. Augustinus van St. Eligiusberg te Ancourt.

De reliek van St. Marcoen verkregen de Predikheeren in 1699 door tusschenkomst van Augustinus Routart, regulier kanunnik van St. Augustinus, en proost van Meersen. De reliek was afkomstig uit de bovengemelde abdij van Aucourt, waar zij in hooge vereering stond. Het was een gedeelte van het jukbeen van St. Marcoen. Augustinus Routart schonk de reliek, met toestemming van het convent van Aucourt, aan den Maastrichtschen prior der Predikheeren Joannes van Dalen 23 December 1699. Den 27 Januari 1700

---

[1]) AASS 1 Maji I blz. 83.

[2]) Wat hier wordt medegedeeld over de vereering van St. Marcoen te Maastricht is grootendeels ontleend aan een door P. Meijer O.P. uitgegeven kroniek (Public. de Limb. tom 46, 1911, blz. 106).

Digitized by Google

werd de relikwie als echt erkend door Wilhelmus Bernardus Hinnisdael, vicaris-generaal van Luik, en den 23 Mei daaraanvolgend in plechtige processie naar de kerk gedragen.

Het uitvoerig verhaal der plechtigheid, zooals het in de kroniek van het oude klooster staat opgeteekend, is wel de moeite waard om het in vertaling weer te geven.

Op het luisterrijk versierde hoogaltaar der kerk was het beeld geplaatst van den H. Marcoen in het pontificale kleed van den abt. Aan zijn voeten knielde aan de ééne zijde een koning van Frankrijk, aan de andere zijde een zieke, dragend in zijn hand het volgende chronicon:

Morbos DepeLLe Corporeos.

In den refter van het klooster was een eenvoudig altaar opgeslagen, waarop de reliek van St. Marcoen rustte, gevat in een borstbeeld uit witte was.

In processie kwamen de kloosterlingen den refter binnen. Achter hen volgde de proost van Meersen Augustinus in groot ornaat, met Carolus Duboys socius van den proost en Caspar van Gulpen pastoor van Schimmert in dalmatiek.

Toen namen vier priesters met witte stool om, het borstbeeld met de daarin gesloten reliek op. Onder het zingen van den antifoon *Sancte Marculphe Christi Confessor* en de hymne *Iste Confessor Domini* trok de processie door het kloosterpand naar het gastenkwartier en door den tuin naar de kerk.

Vanwege de kettersche overheersching kon de processie niet over straat worden gehouden.

In de kerk aangekomen werd de reliek op het versierde altaar geplaatst der St. Catharina-kapel, waar zij drie dagen bleef uitgesteld.

Den eersten dag werd een plechtige hoogmis gezongen door den proost Augustinus, den tweeden dag door diens socius Carolus Duboys, den derden dag door den prior P. Pius Thomae.

Den eersten dag preekte de rector der kerk P. Henricus Cuyper, den tweeden dag P. Petrus Lonsing ex-prior der Augustijnen, den derden dag P. Pius Thomae, die den titel voerde van Praedicator Generalis.

De voor den H. Marcoen ingerichte kapel der H. Catharina was in 1309 gesticht door de familie van Neust. Behalve de graftombe

Digitized by Google

dezer familie bevatte zij nog de graftombe van de familie Holzit of Holzet. In dezelfde kapel lagen de grafsteenen van Aegidius van Hoei, grootmeier van de stad Luik, overleden in 1461 en van Jacobus de Lannoy, opperschenker van Karel den Stouten, die sneuvelde bij het beleg van Luik in 1468.[1])

Jaarlijks werd op den 1en Mei de relikwie van St. Marcoen tegelijk met die van den H. Eligius ter vereering uitgesteld. En zoo groot was dan de toeloop van het volk, dat de kerk de menschen niet bevatten kon, behalve nog de dagelijksche toeloop.[2])

Toen in 1804 de kerk der Predikheeren gesupprimeerd werd, ging de reliek van St. Marcoen over naar de St. Servaaskerk. Zij wordt bewaard in een koperen reliekhouder in de sacristie.

De vereering van den H. Marcoen zette zich in St. Servaaskerk voort. Voor den H. Marcoen en St. Eligius werd een aparte kapel ingericht naast de Sacramentskapel. De oude traditie getrouw spreekt het volk van de St. Marcoenskapel. Ter rechterzijde van het prachtige oude altaartje is het beeld van St. Marcoen geplaatst. Hij is afgebeeld in het zwarte habijt van een benedictijnerabt; in de linkerhand heeft hij den kromstaf; in zijn rechterhand een open boek. Op het voetstuk van het beeld staat: H. Marculphus.

Boven den doorgang in de rechter-zijmuur wordt Marcoen tweemaal afgebeeld. Eenmaal, zooals ik reeds vermeld heb, brood reikend aan een geknield persoon; andermaal een geknield persoon de keel aanrakend met het bijschrift: S. Marculphus sanat strumosum.

Op den rand, waarmede de schildering der kapel is afgezet, las ik nog: O MARCULPHE PATER FAMULIS SUCCURRE BENIGNUS UT SANI VIVANT AETERNAQUE GAUDIA QUAERANT.

Dat ook in St. Servaaskerk de aanroeping van den Heilige niet vergeefs was, bewijst ons een verklaring bij een ex-voto, die aan zijn beeld hangt en die aldus luidt:

Hommage et Remerciments au Bien-Heureux St. Marc. pour la Guerison obtinue de mon fils Jean Derwa de Jupelle.

Joseph Derwa
1913.

---

[1]) Baron von Geusau, Korte Geschiedenis der kloosters te Maastricht (De Dominicanen). Overdr. Public. de Limb. 1894, blz. 29.

[2]) Public. de Limb. tom. 46 (1911) blz. 74.

Digitized by Google

Wat het beeld van den Heilige betreft, verklaarde de heer Mertz mij, dat hij het heeft zien plaatsen tijdens zijn, nu 53-jarige, kosterschap. Het is dus niet uit de voormalige Dominicanerkerk afkomstig, en beantwoordt ook niet aan de vroeger gegeven beschrijving van het beeld, dat bij de plechtige overbrenging der relikwie op het hoog-altaar der Dominicanenkerk prijkte. Hoe nu de Rijkscommissie voor monumentenzorg[1]) er toe komt om het, evenals dat van den H. Eligius, te dateeren uit de 16e eeuw, is mij niet duidelijk. Of is er nog een ander beeld van St. Marcoen in St. Servaaskerk behalve dat wat nu in het St. Marcoenskapelletje staat?

Zooals uit het voorafgaande omtrent de vereering van St. Marcoen te Maastricht is gebleken, was zijn vereering ten nauwste verbonden met die van den H. Eligius, meer bekend onder den naam van St. Elooy, den patroon der edelsmeden[2]). Minder bekend is het misschien, dat hij, evenals St. Marcoen, wordt aangeroepen tegen de gevreesde ziekte van het koningszeer.

Enkele plaatsen in Limburg, waar een beeld van den H. Elooy wordt aangetroffen, mogen hier een vermelding vinden n.m. Geleen (XVIII), Horst, Lottum, Schinveld (XV of XVI), Sevenum (XV), Venray. De cijfers tusschen haakjes duiden op den ouderdom der beelden.[3])

Doch keeren wij terug naar St. Marcoen.

Behalve op de tot hiertoe genoemde plaatsen wordt hij in België vereerd te Hechtel bij Wychmael op den weg naar Leopoldsburg, en te Neerglabbeek bij Bree.

In Limburg wordt hij, behalve te Maastricht, vereerd te Welten, waar jaarlijks op den 1 Mei een plechtige H. Mis te zijner eere wordt gezongen; te Oorloo, alwaar zich een 17e-eeuwsch beeld van den Heilige bevindt onder den naam van Machutus. Onder denzelfden naam wordt hij vereerd te Echt, alwaar een houten beeld van den Heilige waarschijnlijk uit de 17e eeuw.

Op het gehucht Laar onder Weert wordt hij als St. Marcoen vereerd in de kapel van den H. Sebastianus. Een 17e—18e eeuwsch beeldje stelt hem voor als abt. Zijn habijt is echter wit. Over het habijt draagt hij een lange stool. In zijn linkerhand een staf. Aan

[1]) Voorloopige Lijst der Nederlandsche monumenten van Geschiedenis en Kunst. Deel VIII. De Provincie Limburg. Utrecht 1926, blz. 581.

[2]) Over St. Elooy zie: Limburgsche Volkskunde CXXVII, Limb. Koerier 17 Nov. 1923.

[3]) Voorloopige Lijst — blz. 83, 105, 419, 422, 519.

Digitized by Google

zijn voeten ligt een abt-mijter. In de consol, waarop het beeldje rust, een kleine reliek.

Het meer-genoemde St. Marcoensboekje vermeldt op bl. 14 in een nota nog een bijzondere vereering van den Heilige in de voormalige Benedictijnen-abdij van Merkelbeek.

Ten slotte wordt de Heilige in Limburg vereerd te Hunsel, bedevaartplaats ter eere van den H. Marculphus, bijzonderen patroon tegen klierziekten enz.[1])

De vereering te Hunsel dateert zeker — zoo niet vroeger — van omstreeks 1824 toen de kerk in het bezit kwam van een reliek, afkomstig uit een plaats waar men de St. Marcoensvereering niet gunstig gezind scheen te zijn.[2])

Merkwaardig is, dat St. Marcoen te Hunsel vereerd wordt in een oud beeld van den H. Rochus, waarvan Poell in zijn Beschrijving van het Hertogdom Limburg zegt: „In de kerk (te Hunsel) is een oud beeld, naar het maaksel te gissen uit de laatste helft der 15e eeuw, voorstellende den H. Marcoen of Marculphus, die op den 1 Mei, 7 July en 2 October daar bijzonder wordt vereerd". Het reeds vroeger door eenige medebroeders mij kenbaar gemaakte vermoeden, dat dit werkelijk een beeld is van den H. Rochus, werd mij bevestigd door pastoor Linssen, die er bij voegde, dat het waarschijnlijk afkomstig is uit de voormalige abdij van Thorn.

Ook is er te Hunsel nog een oud onooglijk prentje in omloop, dat voor ongeveer 100 jaar met er aan toegevoegde gebeden gedrukt is bij Titeux te Maeseyck. Het stelt den Heilige voor als abt, terwijl hij een toestroomende menigte, waarvan de eersten voor hem neergeknield zijn, zegent.

Wat nu den uitwendigen vorm der vereering van St. Marcoen te Hunsel aangaat, is het voor mij duidelijk, dat zij afkomstig is van Maastricht. Men zal zich herinneren, dat de Maastrichtsche reliek van den Heilige als echt werd erkend door den Vicaris-Generaal van Luik ten jare 1700. Ook het Hunselsche formulier voor de zegening der zieken is goedgekeurd te Luik in 1742.

Dit zegt echter niet zoo heel veel.

Opvallend is, dat het tevoren-vermelde randschrift der St. Marcoenskapel te Maastricht, als antifoon voorkomt in het Hunselsche formulier der zegening. Met een kleine wijziging luidt het hier:

---

[1]) Pius-Almanak 1908 blz. 549.

[2]) Mededeeling van pastoor J. W. Linssen 11-1-'27.

Digitized by Google

„Onderwijzing hoe men zal onderhouden de novenen van den H. Marcoen," te Hunsel in omloop. Gedrukt ± 1830.

Digitized by Google

O Marculphe Pater famulis succurre potenter ut sani vivant aeternaque munera quaerant.

Duidelijk blijkt echter de Maastrichtsche afkomst der Hunselsche vereering uit een z.g. Onderwijzing, waarin de wijze van vereering wordt aangegeven, en de voorwaarden om verhoord te worden. Om hun typischen inhoud plaats ik het Maastrichtsche formulier (ontleend aan Public. tom. 46) naast het Hunselsche, dat mij door pastoor Linssen werd toegezonden.

Onderwijzinge
Hoe men zal onderhouden
de Novenen van den H. Eloy,
Bisschop van Noyen,
ende van den H. Marcoen,
Abt van Nanteville,
welckers Reliquien worden
geeert in de
Kercke der P.P. Predikheeren
tot Maestricht.

Onderwijzing
Hoe men zal onderhouden de
Novenen van den H. Marcoen,
Abt van Nanteville,
Bijzonderen Patroon tegen het
Koningszeer en andere kwalen
Welken geëerd wordt
in de Kerk van Hunsel.

Daar te Hunsel alléén de H. Marcoen bijzonder wordt vereerd is uit het opschrift de vermelding van S. Eloy vervallen, wat ook geschied is ter plaatse waar hij in het stuk zelf genoemd wordt.

God Almagtig, die wonderbaer is in syne Heyligen, heeft den H. Eloy en den H. Marcoen verkooren ende gegeeven aen de Behoeftigen als besondere Patroonen tegen verscheyde ziektens ende gevallen, namentlyck het koningszeer, gezwellen, apostumen, lammigheden in armen, beenen en voeten, en andere diergelycke kwaelen ofte verrotte wonden, van welcke ontallycke menschen door de verdiensten en voorspraeke van dezelve Heyligen worden verlost, ende verkrygen haere voorige gezondheyd.

Ook is den H. Eloy eenen be-

God almachtig, die wonderbaar is in zijne Heiligen, heeft den H. Marcoen verkozen, en gegeven aan de behoeftigen, als bijzonderen Patroon tegen verscheidene ziekten en ongevallen, namelijk het Koning-zeer, Gezwellen, Apostumen, Lammigheden in armen, beenen en voeten, en andere dergelijke kwalen of verrotte wonden, van welke ontallijke menschen, door de verdiensten en voorspraak van den zelven Heiligen, verlost worden, en verkrijgen hunne voorige gezondheid.

Digitized by Google

sonderen Patroon voor de Paarden, dewelcke met eenige Paerds-ziekte overvallen ende gekwelt worden, etc.

In den eersten, alle degene, die hun met de voorgemelde ziekte besmet vinden, zullen zoo haast zy de zelve ziekte gewaer worden, in de kercke der P.P. Predickheeren zelve in persoon/zoo het moogelyck is/ komen houden eene negendaagsche Boete of Novene, om geduirende de zelve overlezen en gezegent te worden; 't welcke zal geschieden alle dagen ten elf uuren aen den Autaer voor de Sacrificie.

Ende om diswille dat de zieckte dickwils straffen zyn van de zonden, zoo zullen zoodaniger persoonen eer zy hun laeten overleezen en zeegenen, of ten tyde van de Novene oft negen daegen, haere conscientie trachten te zuyveren door een rouwige Biechte, en degene, die daer toe bequaem zyn, met een oprechte devotie gaen tot de H. Communie, of de Ouderen van de kinderen, ofte iemand anders in haere plaetse, zoo zy onbequaem zyn.

Geduirende de negen daegen zullen zy anders niet doen als de wonden wassen met water gewyd ter eeren van deze voorgenoemde Heyligen, ende alle dagen met devotie ende vast betrouwen lezen negen *Pater*

In den eersten, alle degene, die hun met de voor gemelde ziekten besmet vinden, zullen zoo haast zij de ziekte gewaar worden, in de Kerk van ***Hunsel,*** zelver in persoon (zoo het mogelijk is) kunnen houden een negen-daagsche Boete of Novene, om gedurende de zelve gezegend te worden.

En om reden dat de ziekten dikwijls straffen zijn van de zonden, zoo zullen zoodanige personen, eer zij hun laten zegenen of ten tijde van de negen dagen, hunne conscientie trachten te zuiveren, door eene rouwige Biecht, en de gene, die daar toe bekwaam zijn, met een oprechte devotie gaan tot de H. Communie, of de ouders van de kinderen of iemand anders in hunne plaats, zoo zij onbekwaam zijn.

Gedurende de negen dagen zullen zij de wonden wasschen met water gewijd ter eeren van den voornoemden Heiligen, en alle dagen met devotie en vast betrouwen lezen, negen ***Pater noster*** en negen ***Ave Maria.***

Digitized by Google

nosters ende negen *Ave Maria's.*

Degene, die onbequaem zyn om persoonelyck te komen, zullen de zelve Boete ofte Novene mogen doen houden door yemand anders.

Daerenboven moeten zy geduirende de Novene op de welcke zy overlezen worden, en ook daer naer tot dat zy volkomelyck genezen zyn, abstinentie doen van look, ajuyn, porruyen, koolen, erwetten, aerdappels, verkensvleesch, geytenvleesch, ganzen, endvogels, duyven, en van alle groene vruchten ende ongekookte speysen ende hooftvleesch.

Item. Zy moeten hun wagten van te eeten palingen, leppers, botte, camperuijen, en van alle slymige ende gezouten visch, als aberdaen, etc.

Item. Zullen moeten onderhouden ende vieren de Feestdagen van de voorzyde Heyligen.

Nota. Den eersten Feestdag van St. Eloy is den 25 Juni, den dag naer St. Jan Baptist.

Den tweeden Feestdag is den eersten December, den dag na Sint Andries Apostel, op welcken Feestdag zal gezongen worden een solemneele Hoogmis.

De Feestdagen van St. Marcoen zyn deze naevolgende: den eersten en principaelsten is op

De gene, die onbekwaam zijn om persoonlijk te compareeren, zullen de zelve Boete of Novene mogen doen houden door iemand anders.

Daar en boven moeten zij gedurende de Novene, op de welke zij gezegend worden, en ook daar naar, tot dat zij volkomenlijk genezen zijn, abstinentie doen van Look, Ajuin, Porij, Koolen, Erwten, Verkensvleesch, Geiten-vleesch, Ganzen, Entvogels, Duiven, en van alle groene vruchten en ongekookte spijzen van Hoofd-vleesch.

Item moeten zij hun wachten van te eten Palingen, Leppers, Botte, Lampreijen, en van alle slijmige en gezoute Visch, als Aberdaan, enz.

Item zullen zij onderhouden en vieren de Feest-dagen van den H. Marcoen, die gehouden worden op den zevenden dag van Julij, en op den tweeden dag van October.

Doch den voornaamsten Feestdag is den eersten Mei, op welken dag eene groote me-

Digitized by Google

den 1 Meydag, welcken als dan solemneelyck geviert wordt. Den 2den is den 7 Julii en den 3den is den 2den October. Alsdan zal gelezen worden een Misse van den zelven Heyligen ten elf uuren; waer na de behoeftigen zullen gezegent worden.

Antiphone.

Tot den Heyligen Eloy ende Marcoen.

Heere, verleent ons, dat de H.H. Eloy ende Marcoen voor ons bidden, opdat wij van onze kwalen en zieckte verlost worden, en gelieft de zelve bermhertelyck voor ons sondaers en sondaressen te verhooren.

V. Bid voor ons H.H. Eloy ende Marcoen.

R. Opdat wy weerdig worden der beloften Christi.

Gebed.

Wy bidden u, O Heere God! verleent ons uwe dienaars en dienaressen altyd wel te vaeren naer ziel en lichaem, en door het voorbidden van uwe H.H. Beleiders Eloy en Marcoen, van deze tegenwoordige droefheyd en kranckheyd verlost te worden, en hier naer de eeuwige vreugd en bleydschap met hem te genieten. Door Jesum Christum onzen Heere Amen.

Den 29 April word jaerlycks geviert den Feestdag van den nigte van volk jaarlijks naar *Hunsel* komt, den eenen om door de voorspraak van den H. Marcoen van hunne kwalen genezen te worden, de anderen om God den Heer te danken over de genezing, die zij door de voorspraak van den voornoemden Heiligen bekomen hebben.

Antiphone.

Tot den H. Marcoen.

Grooten Vriend Gods Malculphus! komt uwe Dienaars en Dienaressen kragtelijk te hulp, opdat zij door uwe voorspraak van hunne ellendige kwaal verlost mogen worden.

V. Bid voor ons H. Marcoen.

R. Opdat wij waardig worden de beloften van Christus.

Gebed.

Wij bidden u Heer, Vader van alle vertroostingen, verleen ons altijd wel te varen naar Ziel en Ligchaam, en door het voorbidden van uwen H. Marcoen, van onze tegenwoordige droefheid en krankheid verlost te worden, en hierna de eeuwige vreugd en blijdschap met hem te genieten. Door Jezus Christus onze Heer. Amen.

Digitized by Google

H. Petrus Martelaer, bezonderen Patroon tegen de koortsen, op welcken dag het water gedronken word ende gezegent met de Reliquien van den zelven Heyligen.

Tot Maestricht.
By de weduwe Gysbertus van Gulpen, Boekdrukker woonende op de Munt.

Maeseyck, Ter Drukkerij van J. J. Titeux.

In het Maastrichtsche stuk volgen nu eenige practische opmerkingen met betrekking tot het voorafgaande. Als volgt:

Pro praxi quoad praecedentia.

Ten eersten. Die met een van de voornoemde quaelen besmet is, neemt zynen toevlucht tot de voornoemde H.H. met een vast betrouwen, en dat volgens het geen in de onderwysinge versocht wordt.

Ten tweeden. Als de quael een gezwel is blauw van coleur, zoo neemt men een pap; deze pap wordt gemaeckt van lynzaet meel, en beslaegen met gezegent water ter eeren van de voornoemde Heyligen.

Beslagen zynde, wordt zy gekookt tot dat zy styf is, en alsdan wordt van deze pap op een linnen doek gedaen, redelyck dick, en zoo warm als het lydelyck is, bloot op het gezwel gelegt, hetgeen 5 à 6 keeren daegs/nadat de pap weerom warm gemaekt is/ vernieuwt word, totdat het gezwel open is.

Nota. Deze pap kan maer goet blyven omtrent 3 daagen. Als dit voorschreven gedaen is en het gezwel nog niet open is, zoo kookt men weerom een nieuwe pap en legt die weerom als voren op het gezwel, zo lang tot dat het open is. Als het nu open is, zoo moet die wond uytgewassen en gesuyverd zynde, zoo word daerop gelegdt een pleyster van die salf, die daertoe gemaekt en gezegent is. Deze salf word heel dun op een linnen doekjen gedaen, en op de wond gelegdt, waerop zy blyft liggen 3 à 4 daagen, eer zy vernieuwt wordt.

Ten derden. Als de quael open is of een verrotte wond is, zo word de wond eerst als voren gesuyvert, eer men de salf gebruyckt.

Digitized by Google

Een pracht stukje volks-artsenijkunde.

Het in recept gegeven geneesmiddel is een — ook heden ten dage nog — beproefd huismiddeltje, dat echter evengoed werkt zonder dat het met gewijd water wordt toebereid. Dat de toebereiding met gewijd water een grootere, een zekerder kracht zou verleenen, is m. i. bijgeloovig.

Een zekere bijgeloovigheid ligt er ook in het streng onderhouden der abstinentie van velerlei spijzen, die door een gedrukte waarschuwing, welke de pastoor van Hunsel volgens oud gebruik altijd in voorraad moet hebben, worden verboden. De inhoud van deze waarschuwing is weer een korte samenvatting van de „Onderwyzinge".

Curiositeitshalve wil ik hier twee van die waarschuwingen laten volgen, welke ik van den Zeereerw. Heer J. W. Linssen, pastoor te Hunsel mocht ontvangen.

De eerste, waarschijnlijk ook gedrukt bij Titeux te Maeseyck, heeft op de achterzijde geschreven staan: „munikeglabbeek".[1]) Een aanwijzing voor de herkomst?

1. Waarschouwinge.

De sieke, die door de voorspraake van den H. Beleider Marcoen by God hulpe verzoeken, naar dat zy tot zyner eere eene novene of negendaagsche boete onderhouden hebben, tot dat zy ten vollen genezen zyn, moeten abstinentie doen van *Look, Ajuin, Porey, Koolen, Erwten, Aardappels* (dit woord is later doorgestreept), *Verkensvleesch, Geitenvleesch, Ganzen, Endvogels, Duiven, van alle groene Vrugten, en ongekookte spyzen: en ten allen tyden van Hoofdvleesch en van Palingen en andere slymige Visch met vel op*

2. PAROCHIE HUNSEL.

Waarschuwing.

Zij, die door de voorspraak van den H. Marcoen wenschen genezen te worden, zullen ter eere van dien heilige eene novene houden en elken dag dier novene de wonden wasschen met water, dat ter eere van den heiligen Marcoen gewijd is, alsook elken dag der novene bidden: negen maal het Onze Vader en negen maal het Wees gegroet, daarbij voegende Akte van Geloof, Hoop, Liefde en Berouw.

Die niet in staat zijn, de Boete of Novene te houden, kunnen

[1]) Is hier bedoeld Neerglabbeek bij Bree in België ?

Digitized by Google

zonder schulpen, als Leppers en Lampryen, enz.

Zy derven ook, tot dat zy genezen zyn, *Boekwey-meel, en alles wat daar van gemaakt is, en al wat de panne gemaakt heeft, wit Cabuist-moes, Vlaay, harde Eyeren, sterken en harden Kaes, alle Potagie met Verkensvleesch gekookt, alle gesoutene Vleesch en alle gesoutene Visch, als Haring, Aberdaan, enz.*

Zy bidden dagelyks met devotie en vast betrouwen, negen Pater Noster's en Ave Maria's: en zy vieren, gelyk den Zondag, de Feestdagen van den Heiligen Marculphus, de welke zyn deze: den eersten dag van Mey, den zevenden dag van Julius, en den tweeden dag van October.

daarmee iemand anders belasten.

Daarenboven moeten de zieken gedurende de Novene en ook daarna, totdat zij volkomene genezing verkregen hebben, volgens oud gebruik, zich onthouden van erwten, koolen, geiten- en varkensvleesch, ganzen, eendvogels, duiven, alsmede van alle groene vruchten en ongekookte spijzen en bijzonder van hoofdvleesch.

Nog zullen zij zich onthouden van paling, bot, tamprei, labberdaan, alsmede van allen slijmachtigen en gezouten visch.

Het voornaamste feest van Sint Marcoen wordt gevierd op 1 Mei, maar bijzondere feestdagen ter eere van den H. Marcoen zijn nog op 7 Juli en 2 October.

Elken Maandag wordt in de kerk van HUNSEL de reliquie van dien heilige vereerd, na de H. Mis, welke is 's zomers ten 7 uur en 's winters ten half acht.

Pastoor Linssen schreef hier nog bij: Wie genezen wil worden door tusschenkomst des heiligen Marculphus mag niets gebruiken wat onder den beganen grond groeit, ook geen ongekookte spijzen, noch vruchten b.v. peren of appels: dat hoor ik nog dagelijks van de goedgeloovige menschen! Het is een oude overlevering, waar die haren oorsprong heeft, weet ik niet.

„En het volk[1]) houdt daar zoo vast aan, dat zelfs gestudeerden bij mij komen klagen dat die en die, wijl ze niet de boete onderhielden, niet genezen konden worden".

[1]) Uit een brief van Pastoor Linssen (11 Jan. 1927).

Digitized by Google

Tot zoover over de vereering van St. Marcoen in Limburg.

Buiten Limburg wordt de Heilige als kerkpatroon vereerd te Dorst bij Breda, sedert onheugelijke tijden bedevaartplaats ter eere van den H. Marculphus.[1])

Daar de geschiedenis der vereering van St. Marcoen te Dorst nauw verbonden is met de geschiedenis der parochie, moge hier het korte relaas der parochiale geschiedenis volstaan, dat mij dato 16 Dec. 1926 door den Zeereerw. Heer Adr. den Ronden werd toegezonden.

„De parochie heeft een zeer oude geschiedenis; er wordt melding gedaan dat oudtijds hier eene kapel gesticht is geworden en begiftigd door zekeren Utrechtschen kanunnik, van Dorst geheeten.

In 1560 wordt voor het eerst het bestaan eener kapel vermeld.

In de dagen van den beeldenstorm schijnt ook dit gehucht een bezoek der opstandelingen te hebben gehad.

Na den Munsterschen vrede namen de Protestanten deze kapel in bezit.

Dit duurde tot aan de Fransche Revolutie.

De Kath. begonnen in 1675 wederom bijeen te komen in de school. en wel op den zolder van het huis, dat tegenwoordig als pastorie dienst doet, later in het benedenhuis.

Bij koninklijk besluit werden in 1828 de overblijfselen der oude kapel aan de Kath. gemeente geschonken. Kort daarna schonk de Koning eene gift van f 7000 voor het bouwen der kerk. In 1835 werd zij in bezit genomen.

Ter herinnering aan de milde gift des konings[2]) werd de gedenksteen geplaatst: Deo VIVo eX MUnIfICentIa regIs CorUsCo.

In Dorst wordt sinds onheugelijke jaren het feest gevierd van den H. Marcoen (1 Mei). Voor het eerst wordt melding gemaakt van de relieken van dezen heilige in het decanaal verslag van 1719. Reeds toen kwam een toevloed van geloovigen uit de omliggende dorpen deze relieken vereeren. En nog blijft het aantal vereerders van den H. Marcoen ieder jaar toenemen.

---

[1]) Pius-Almanak 1908, blz. 451.

[2]) Van deze gift werd melding gemaakt in het jaarverslag over 1834-'35 van den Gouverneur der Prov. Staten. (Hermans, Geschiedkundig Mengelwerk over de provincie Noord-Brab. I, 's-Hertogenbosch 1839, blz. 335.) De in 1835 gebouwde nieuwe kerk diende ter vervanging van een in 1790 gebouwde Waterstaatskerk. Voor de werkelijk-smaakvolle, door Jos. Cuypers van Roermond uitgevoerde inrichting en verfraaiing der nieuwe kerk, zie De Tijd van 25 Nov. 1926.

Digitized by Google

De vereering v. d. H. Marcoen bestaat in het gebruik van water gewijd door een bijzondere benedictie, vereering der reliek, ontvangen v. d. benedictio super strumozos, die na iederen dienst gedaan wordt. Hij wordt bijzonder vereerd tegen het Koningzeer en alle klierziekten en voor alle kinderziekten". Dit laatste is iets nieuws

De kerk van Dorst bezit een eenvoudig, in strakke lijnen opgetrokken altaar van den H. Marcoen, waarvan de retabel in drie vakken is ingedeeld. Het middenvak toont den Heilige als abt in zittende houding; hij houdt de rechterhand vermanend opgeheven, terwijl hij in de linkerhand een open boek heeft, dat steunt op zijn knie. Zoo wordt hij ook afgebeeld op een te Dorst in gebruik zijnde medalje. De zijvakken der altaarretabel toonen verschillende groepen van zieken en noodlijdenden, die vertrouwvol opzien naar den Heilige.

Het raam boven het altaar toont den H. Marcoen in verheerlijking.

Ten einde de godsvrucht tot den H. Marcoen te bevorderen heeft Z. D. H. Mgr. Leijten, bisschop van Breda, den 14 November 1889 de broederschap van den H. Marcoen opgericht in de parochiekerk te Dorst.

Bij rescript van 8 December 1889 verleende Z. H. Leo XIII een vollen aflaat:

1° Op het feest van den Heilige (1 Mei) of op een anderen dag van het octaaf en bij rescript van 7 Januari 1896, ook nog denzelfden vollen aflaat op de dagen na het octaaf tot en met den tweeden Zondag in Mei.

2° Op het feest van O. L. Vrouw ten hemel-opneming (15 Aug.) of op een anderen dag van het octaaf.

Om den vollen aflaat te verdienen, welke toevoegelijk is aan de geloovige zielen, moet men op een der voornoemde dagen waardig biechten en communiceeren, alsook de parochiale kerk van den H Marcoen te Dorst bezoeken en daar eenigen tijd bidden tot voortplanting van het heilig geloof en volgens intentie van Z.H. den Paus.

Van een broederschap ter eere van den H. Marcoen wordt reeds melding gemaakt in het leven van den heiligen Koning Lodewijk, van wien gezgd wordt dat hij er een oprichtte te Corbeny, van welke broederschap hijzelf de eerst-ingeschrevene en beschermer was. Naar het voorbeeld van den H. Lodewijk werden op verschillende plaatsen zulke broederschappen opgericht.

Digitized by Google

Ten jare 1672 werd te Brussel een broederschap gesticht in de kerk der H. Maagd (de Sabulone) met een eigen kapel en altaar, waar ook water werd gezegend onder aanroeping van den H. Marcoen. Deze zegening geschiedde door indompeling van de reliek[1]), zooals ook thans nog op sommige plaatsen gebruikelijk is. Met het aldus gezegende water worden de zieken, die de voorspraak van Marcoen inroepen, gezegend, nadat een reeks van gebeden over hen uitgesproken is[2]). Deze gebeden zijn op verschillende plaatsen verschillend, doch overal wordt aan het einde daarvan de reliek van St. Marcoen vereerd.

Hier en daar b.v. te Echt en op het gehucht Laar, is het gewoonte dat de menschen het gewijde water mee naar huis nemen.

De zegeningen, waarvan hier sprake is, geschieden doorgaans op „den eersten en principaelsten" feestdag van den Heilige: 1 Mei Behalve op dezen dag wordt echter het feest nog op meerdere andere dagen gevierd, waarvan de oorzaak moet gezocht worden in het feit op welken dag de een of andere kerk in het bezit eener reliek van den Heilige kwam.[3])

Voor de volledigheid laat ik een lijstje der verschillende feesten volgen, waardoor tevens de aandacht wordt gevestigd op een of andere niet-vermelde reliek alsook op de wijze waarop het feest van den Heilige gevierd wordt.

25 April: Marculphus Abbas Bajocis (Bayeux) in Gallia ***indicatur a Widone, Dargiano, Menardo, Bucelino et Ferrario. Verum ex antiquioribus.*** 1 Maji.[4])

28 April: Marculphus Abbas Mantuentiae in Normannia ***proponitur in Ferrarii catalogo, ab aliis*** 1 Maji.[5])

1 Mei: Solemni officio colitur in tota diocesi (Constantiensi, Coutances) cum lectionibus propriis in secundo nocturno recitari solitis; sed quae, prout habentur in Breviario anno MDCX excusso, non satis fideliter videntur ex Actis contractae.[6])

---

[1]) A A S S 1 Maji I blz. 72.

[2]) Te Hunsel elken Maandag na de H. Mis, 's zomers ten 7 uur en 's winters ten half acht.

[3]) Butler-Kam, o. c. pag. 8.

[4]) A A S S 25 Apr. III blz. 346 Onder: Praetermissi et in alios dies rejecti.

[5]) A A S S 28 Apr. III blz. 522 Onder: Praetermissi et in alios dies rejecti.

[6]) A A S S 1 Maji I blz. 72. Het feest-eigen van Breda heeft voor Dorst ook een eigen officie. Mis Os justi met eigen oratie.

Digitized by Google

1 Mei: In Gallia, Nanto monasterio, transitus S. Marculfi.[1])

1 Mei: Triplex autem Remis (Reims) eiusdem Sancti festum celebratur; primum et praecipuum hisce Kalendis Maji, quando et Indulgentiae Plenariae a Summis Pontificibus concessae sunt.[2])

1 Mei: In pago Laudunensi S. Marculfi Confessoris.[3])

1 Mei: S. Marculphi reliquias asservari Trecis in Ecclesia S. Stephani, eiusque festum ibidem celebrari ipsis Kalendis Maji, tradit Nicolaus Des-Guerrois de Sanctis Trecensibus.[4])

1 Mei: h. Marcoen b(elijder). De Maastrichtsche Almanak voor het jaar onzes Heeren 1922.

2 Mei: Remis in coenobio S. Remigii officium depositionis S. Marculphi abbatis.[5])

2 Mei: S. Marculphi Abbatis, officium depositionis fit hodie Remis in coenobio S. Remigii, teste Sanssago et colitur Nantii in diocoesi Constantiensi. Eius transitus fuit heri 1 Maji.[6])

3 Mei: S. Marculphus Confessor *refertur a nonnemini.* Acta varia dedimus 1 Maji.[7])

13 Mei: A Bayeux, la fête de Saint Marcou.[8])

Waarop de datums 7 Juli en 2 October steunen is mij niet bekend.

Na de feestviering ter eere van St. Marcoen, dient met een enkel woord te worden gesproken over zijn beeltenis.

Hoe hij werd voorgesteld in de voormalige Dominicanenkerk te Maastricht, hoe hij wordt voorgesteld in St. Servaas te Maastricht, in de kapel van St. Sebastianus op Laar onder Weert, in de parochiale kerk van Dorst bij Breda, is ter plaatse beschreven.

Blijven nog enkele vormen van voorstelling te vermelden over.

---

[1]) AASS 1 Maji I blz. 72.
[2]) Ibidem.
[3]) AASS 1 Maji I blz. 72.
[4]) Ibidem.
[5]) Ibidem.
[6]) AASS 2 Maji I blz. 170. Onder: praetermissi et in alios dies rejecti.
[7]) AASS 3 Maji I blz. 363. Onder: praetermissi et in alios dies rejecti.
[8]) Les petits bollandistes V pag. 254.

Digitized by Google

Te Parijs (Place Maubert) wordt St. Marcoen afgebeeld tezamen met St. Clou, wat zijn reden hierin heeft, dat zij in oude geschriften vaak samen genoemd worden.

De Dictionnaire Iconographique geeft bovendien nog twee voorstellingen op, waarvan de een onvolledig, de ander onjuist is.

Ik citeer de plaatsen.

Portefeuille no. 4778 (38), folio 58, n° 8, bibliothèque Mazarine. Pièce signée H. Hébert sculps. Il est représenté ici touchant la machoire inférieure d'un roi à genoux près de lui, sans doute pour le guerir de quelque infirmité.[1])

Dat St. Marcoen de kin van een koning aanraakt wil niet zeggen dat hij hem van een ziekte geneest, doch dat doelt op het privilege der Fransche koningen om het koningszeer te genezen. St. Marcoen verleent den koning de macht om door aanraking de zieken te genezen.

De andere voorstelling, en die m. i. onjuist is, wordt aldus aangegeven: Figure de la page 170 du 1er volume de la Vie des saints pères des déserts, 2 vol, in 12 par Bourgoin de Villefore, figure 28 du 1er volume. *En conférence avec d'autres solitaires.*[2])

Ik vermoed, dat hier de bekende voorstelling van den H. Romualdus bedoeld is, waarvan een afbeelding in St. Franciscus Jg. 40, 1925, bl. 43.

Ten slotte over het patronaat van St. Marcoen.

Zooals in het verloop van dit opstel reeds eenige malen is aangeduid, wordt St. Marcoen vereerd als patroon tegen het koningszeer, tegen alle klierziekten en tegen kinderziekten.

Vooreerst tegen koningszeer.

Wat is koningszeer? In de omstreken van Hunsel spreekt men van Hunselzeer en Hunselziek.

Koenen geeft in zijn woordenboek de volgende verklaring: een soort van kropgezwel, naar het volksgeloof te heelen door de voormalige koningen van Frankrijk.

In de authentieke stukken wordt echter gesproken van het „struma", dat vertaald wordt door „écrouelles", wat „klieren" beteekent. Door meerderen wordt het koningszeer dan ook gerekend tot

---

[1]) Encyclop. Theol. serie 1 tom 45 (Diction. Iconogr.) Paris 1850, col. 388.

[2]) Dict. Iconogr. col. 383.

Digitized by Google

de scrofuleusheid, een soort erfelijk overblijfsel van venerische ziekte. Zoo meent men althans in de omstreken van Weert.

Oudtijds bestempelde men de melaatschheid met den naam van koningszeer. Varro sprak van de „goudkleurige ziekte",[1]) vanwege de goud-gele kleur waarmede de lijder overdekt werd, en meende dat de ziekte daarom koningszeer genoemd werd omdat zij alleen door het gebruik van zoeten wijn en koninklijke spijzen kon genezen worden. Bij vele volken echter werd de goud-gele kleur een koninklijke kleur genoemd.

Uit dit alles blijkt echter genoeg, dat het koningszeer zich niet enkel bepaalt tot de keel, niet enkel een kropgezwel is, doch een ziekte die zich over het geheele lichaam vertoont. Wat ook blijkt uit het volksgezegde: „als ge met den vinger wijst naar de plaats waar iemand koningszeer heeft, dan krijgt ge 't zelf ook op diezelfde plaats.[2])

Vandaar is de bepaling van de reeds vroeger geciteerde Kerler — voor zoover ik er althans over oordeelen kan — niet juist, als hij zegt: Die Reliquien des H. Marculphus ruhen zu Reims (bedoeld is Corbeny nabij Reims). Dorthin kamen die Französischen Könige regelmässig nach der Krönung; sie sollen im Namen des hl. Marculph oft an Kropf Leidende geheilt haben.

Neen, als de Fransche koningen zieken door hun aanraking hebben genezen, dan hebben zij ze genezen van het struma, het koningszeer, dat een soort klierziekte is.

Toch wordt St. Marcoen ook aangeroepen als patroon tegen krop-, keelgezwellen. En hier denk ik aan l'influence d'un son, waarvan P. Hippolyte Delahaye spreekt, en waarop ik in het begin van dit opstel gezinspeeld heb.

Kropgezwel, in het algemeen keelpijn, is in het Fransch „mal au cou".

Welnu van „mal au cou" naar Marcou is de overgang voor het volk al heel gemakkelijk. En het had daarmede zijn patroon.

Wat nog versterkt wordt hierdoor, dat Marcoen ook wordt aangeroepen onder den naam van Ma(r)chutus, door overdracht van „malum gutturis".

Ik wil niet zeggen, dat dit doorslaande bewijzen zijn. Het is een

---

[1]) A A S S. App. 1 Maji VII, blz. 525.

[2]) Jacq. Cuypers, Folkloristisch Mozaiek (Volksgeneeskunde), Noordbr. Almanak 1893, blz. 881.

Digitized by Google

pogen om de volkspsyche te verklaren, die in haar heiligencultus vaak zoo vindingrijk is.

Het gewone volk dacht er b.v. aan om de „weegbree" het St. Marcoenskruid te noemen, omdat het sap van die plant heelkundige kracht heet te bezitten tegen scrofuleusheid.

Dat gewone volk dacht er ook aan om voor de ziekten zijner kinderen z'n toevlucht te nemen tot Marcoen, omdat het wist dat de Heilige tijdens zijn leven en na zijn dood zoo menig kind van z'n ziekten genezen heeft.

Daarom is de vereering van den Heilige zoo echt, omdat zij zoo diep in de volksziel is gevestigd, al heeft die ziel dan ook niet aan de verleiding kunnen weerstaan eenige bijgeloovige elementen in die vereering op te nemen.

Naschrift.

Mijn bedoeling was: een overzicht te geven van de vereering van St. Marcoen in de Zuidelijke Nederlanden n.m. Brabant, België, maar vooral van Limburg. Daarom de titel: De vereering van St. Marcoen in de Zuidelijke Nederlanden.

Hiertoe was echter een overzicht van de opkomst dezer vereering noodig, dat dus voorafgaat.

Of mijn werk geslaagd is, en of het tot eere strekt van den Heilige — — ik hoop het.

Mijn eenigste wensch is nu nog maar, dat de een of ander door dit opstel moge aangespoord worden tot een detail-studie over de vereering van St. Marcoen b.v. in Limburg, of meer bijzonder over zijn vereering te Hunsel, te Welten, te Maastricht enz.

Het wil mij voorkomen, dat een dergelijke detail-studie een interessant stuk Limburgsche folklore zal blootleggen, waarop tot nog toe geen aandacht is gevestigd.

In afwachting — —

Maastricht. P. MARCULPHUS HEIJER O.F.M.

Digitized by Google

Addenda à l'Histoire de l'abbaye de Hocht.

Le Freiherr von Negri zu Zweibruggen a bien voulu nous communiquer une liste des abbesses de Hocht.

Cette liste date des premières années du XVIIIème siècle, et fut probablement copiée par Guillaume Adolphe von Eys gen. Beusdael. Elle donne la filière de 37 abbesses, se terminant à Maria Ursula de Minchwyts moderna abbatissa. Deus conservet eam. 1716.

Le Baron von Negri nous dit lui même qu'il n'y a pas grand chose d'exact avant 1400.

Nous voulons cependant étudier ce document pour en extraire la vérité et ainsi compléter notre travail sur Hocht.

Cette liste nous prouve que, vers le XVIIIème siècle, on fit à Hocht certaines recherches sur l'histoire de l'abbaye; était-ce pour des travaux tels que Fisen: Flores ecclesiae Leodiensis, ou la Gallia Christiana, ou bien par simple désir de savoir?

Marie Ursule de Minckwitz passait pour être la 37ème abbesse, son épitaphe, que nous avons reproduite, lui donne cette numérotation.

Il fallait donc qu'elle eut 36 prédécesserices.

L'auteur de la liste s'est efforcé de les lui trouver.

Il a pris dans les archives, qu'il aura eues à sa disposition, les noms qu'il nous donne. Mais il n'observe pas l'ordre chronologique et nous donne, comme abbesses, des personnes qui ne l'ont guère été, ou dont on ne retrouve du moins aucune trace.

Sa base semble avoir été un obituaire.

Nous reprenons ce travail point par point en le commentant.

XIIIème Siècle.

1 Prima Abbatissa Dna GERTRUDIS obyt .... Xbris.

Cette première abbesse aurait du exister vers 1218 et avant 1235.

Nous ne trouvons pas d'abbesse citée nominativement avant cette dernière date. Mais en 1278 nous avons Soror G. dicta abbatissa in Hocht. Cette abbesse G. sera bien la Gertrudis de la liste.

Digitized by Google

2 2da, Domina GISLENA DE PETERSHEM, eius epitaphium:

„Moribus ornata dignis vitaque peracta
„gislena nomen erat de qua si os modo quaeras,
„en eius merita commendet sobria vita
„Petersem nata fuerat de sanguine,
„tota dulcedo cordis, omnis fugatio sordis,
„clauditur hoc tumbo.

(wappen: witte leef met gulde kron en dobbelen stert, velt roet).

Gislène ou Gelle de Pietersheim devint abbesse après 1240, elle l'était probablement en 1242, et mourut en 1257.

Nous connaissons, d'une façon certaine, deux abbesses qui l'ont précédée: Oda en 1235 et S... en 1240; elle ne peut donc pas avoir été la seconde.

Point intéressant que nous donne l'auteur de la liste, c'est cette épitaphe que nous donnons, telle qu'il nous l'a transmise.

En voici la traduction:

Ornée de moeurs dignes, et d'une vie accomplie,
le nom de celle dont tu cherches la dépouille était Gislène.
Voici: Sa vie frugale fait valoir ses mérites.
Elle était née du sang de Pietersheim.
Elle, toute douceur de coeur, toute horreur du mal
est enfermée dans cette tombe.

Les armes données: de gueules au lion d'argent, couronné d'or et la queue fourchée, sont exactes, sauf que le semé de billettes d'argent est oublié.

3 3a Abbatissa (ODA) obijt ultima Xbris, epitaph:

laude fuit digna
hoc ordinis Oda benigna
gemma fuit morum
fulgens et stella bonorum
nam Xto votis
studuit se ingere totis
hac lanicemo rapuit mors dira calendis.

La première abbesse que nous ayons trouvée est Oda, elle parait en 1235 et Gelle de Pietersheim lui est postérieure (1242 ? + 1257) et non antérieure.

Digitized by Google

Nous devons encore ici être reconnaissant à l'auteur de la liste de nous avoir conservé cette épitaphe.

Le mot lanicemo, d'une très basse latinité, pourrait être interprété: l'époque de la tonte des brebis, opération qui se fait généralement en mai, parfois dans la seconde moitié d'avril, nous traduirons donc:

Elle fut digne de louange,
Ode, si bienfaisante de l'ordre.
Elle fut la perle brillante des moeurs,
et l'étoile conductrice pour les bons;
car, elle s'étudia de tous ses désirs
à se jeter (s'unir) dans le Christ,
La mort cruelle la ravit
aux calendes de mai.

4 4ta Abb. Domina MECHTILDIS obijt 8a Augusti.

Après Oda, nous avons l'abbesse S. „Soror S. Dei patientia abbatissa de Hochte".

En 1252, nous connaissons Mechtilde de Wylre, moniale; l'auteur de la liste, voyant ce nom dans l'obituaire, en a-t-il fait une abbesse ou l'a-t-elle réellement été?

5 5ta Abba Domina CATHARINA obijt 13 Augusti.

6 6ta Abba Domina MARGARITA.

Nous connaissons Marguerite de Pietersheim moniale de Hocht en 1294.

Même remarque qu'au numéro 4.

En 1264 et 1276, l'abbesse de Hocht figure dans notre travail, mais sans indication de nom; entre 1257, année du décès de Gelle de Pietersheim et l'année 1278 où nous rencontrons l'abbesse G., Mechtilde (de Wylre) aurait pu être abbesse et Marguerite (de Pietersheim) après 1294.

Nous trouvons au moins ces noms cités dans les actes, tandis que nous n'avons jamais relevé celui de Catherine.

7 7a Abbatissa Domina MARTINA DE OBSINNICH, alias EYNATTEN. Obijt 28 8bris.
(Wappen: Eynatten)!

La neuvième abbesse de cette liste: Elisabeth de Mulcke parait

Digitized by Google

avec la dâte de 1273; donc celle-ci, septième, doit figurer avan cette date.

Ce ne peut être une Eynatten, Obsinnich n'étant venu que beaucoup plus tard dans la famille Eynatten. Elle ne figure en tous cas pas en son ordre chronologique.

Dans notre chronologie Martine d'Opsinnich parait 1490—1495.

8 8a Abb. Domina AGNES obijt 24 9bris.

En 1243, une Agnès, femme de Guillaume de Pietersheim figure dans un acte, où celui-ci donne la dîme de Neerhaeren, à l'abbaye de Hocht.

Les bienfaiteurs figuraient toujours dans les obituaires; on faisait leur commémoration.

L'auteur de la liste aura vu une Domina Agnès dans l'obituaire et en aura fait, au lieu d'une bienfaitrice, une abbesse.

9 9na Abbat. Domina ELISABETH DE MULCKE, anno 1273, 3a januarij.

(wappen grüne balken in Rot, in medio 1 Papegei)

Les armes de van Mulcken sont fascées d'argent et de gueules au perroquet de sinople brochant.

Les Mulcken sont une vieille famille scabinale de Maestricht, elle possédait dès le XIIIème siècle la vieille cour de Mulcken, à saint Pierre lez Maestricht.

Jean de Mulcken (Molkene), chevalier, est échevin brabançon de Maestricht en 1294. Nous retrouvons des van Mulcken, échevins liégeois ou brabançons, bourgmestre de Maestricht, chanoine de Saint Servais jusqu'au XVIème siècle.

Rien ne s'oppose à ce que Elisabeth de Mulcken ait été chanoinesse et même abbesse de Hocht.

10 10a Abbatissa Domina SIBILLA DE HAES a⁰ 1296.

En 1240, nous connaissons Soror S. Dei patientia abbatissa de Hocht.

Nous pensons que l'auteur de la liste a du se tromper de date. Vers 1240 il ne cite guère d'abbesse dont le nom commence par S. et nous avons un acte de 1240 avec l'abbesse S(ibilla).

11 11a Abbatissa Domina HELNWIDIS DE EYS obijt 15 may.

Eys est, comme Mulcken, un nom du pays, le copiste de la liste

Digitized by Google

est un Eys Beusdael, pensons nous, il n'y a guère de motif de rejeter a priori cette abbesse.

XIVème Siècle.

12 12a Abbatissa Domina JUTTA 1301. obijt 15 may.

Nous n'avons aucun indice concernant cette Jutta.

13 13a Abbatissa CATARINA D'AYS obijt anno 1313, 14 8bris.

Armes dessinées: d'argent à la croix engrélée d'azur, au lambel à 5 pendants de gueules.

Cette famille nous est totalement inconnue.

Les Broich, voués d'Eys, au XIVème siècle, portaient une croix engrélée.

Faut-il y voir un rapprochement, et une Catherine van den Broiche, des voués d'Eys, aurait-elle été moniale à cette époque?

14 14a Abbatis Domina PETRONELLA 1339. obijt 16 8bris.

En 1338, nous avons Soror Petronilla abbatissa.

15 15a Abbatis Domina MABILIA DE HAMEL alias Hamael 1390. obijt 4a.

16 16a Abat. Domina MABILIA DE HERS anno 1353 obijt. (roed leef in wis velt).

Remarquons d'abord que le scribe s'est manifestement trompé, les dates qu'il donne l'indiquent, il y a ici interposition: la 16ème abbesse devrait être la 15e et vice versa.

Mabilia de Hamel ou Hamal est totalement inconnue dans les généalogies de ces deux familles.

Nous avons Mabille de Heers, abbesse en 1353 et dont les armes sont d'or au lion de gueules, armé, lampassé et couronné d'azur.

Nous avons, comme successerisse de Mabille de Heers, Gertrude van den Steenhuys décédée en 1390, que l'auteur de la liste ne connait pas.

17 17a Abbata Domina JOHANNA DE HACCURIA anno 1396.

Armes dessinées: de gueules à 2 fasces d'or.

Jeanne de Haccourt figure comme abbesse dans notre histoire de

Digitized by Google

Hocht en 1390—1399. Elle était probablement fille de Rasse de Haccourt, chevalier, sire de Haversin et d'Ossogne, échevin de Liége 1354 + 1386 et de Marie d'Ossogne sa seconde femme.[1])

Haccourt porte de gueules au sautoir d'argent, cantonné de 4 merlettes du même.

XVème Siècle.

18 18 Abbatissa Domina SIBILLA SACH. anno 1405.
(wappen 6 rote Balken in gold).

En 1414 madame Sibille, abbesse de Hocht, nous est connue par un acte du 8 juin.

L'auteur de la liste nous indique son nom de famille et ses armes.

D'après celles-ci, elle était des Saecx (Sach, Zach) de Wyck qui portaient fascé d'or et de gueules ou d'or à 3 jumelles de gueules.

Jean Sach de Wyc était échevin de Maestricht en 1359.

Henri fut prisonnier à Baesweiler sous l'écoutête de Maestricht.

Un Jean fut avoué du pays de Fauquemont en 1391; un Jean, le même peut être, échevin de Maestricht en 1397.[2])

19 19 Abbata Domina CATHARINA DE CURIA VAN HOEVE a⁰ 1415 obijt 25 8bris.
(wappen: schwarzes kerbkreuz in gold).

De Curia et van Hoeve est une totologie.

Nous avons en 1481, Catherine de Hoeven, moniale de Hocht figurant dans le même acte que sa soeur l'abbesse Gertrude Marie.

L'auteur de la liste a confondu les deux soeurs, et l'époque.

20 20 Abbatissa Domina MARIA DE CROIX anno 1444 obijt 15a july.

C'est Marie de Crowys abbesse 1434—1447.

21 21 Abbatissa Domina ANTHONIA DE GLOIS obyt 26 january.

Glois ancien nom des Geloes. Aucune dame de cette famille ne figure, dans aucune généalogie, comme ayant été dame de Hocht.

22 22 Abbatissa Domina GERTRUDIS DE LUMAY.

Le nom est déformé. Nous avons en 1440 Gertrude van Lyme-

[1]) de Borman et Poncelet: Oeuvres de Jacques de Hemricourt II 232.
[2]) de Raadt: Sceaux armoriés de Belgique III 312.

Digitized by Google

neers, prieure de Hocht. Il est possible qu'elle soit devenue abbesse entre 1447 et 1470.

23 23 Abbatissa CATHARINA DE BEUSDAEL anno 1479. (wappen: goldenes Kreuz in gold).

Notre Histoire de Hocht donne Catherine de Beusdael, abbesse 1470—1479, à laquelle succèdent: Gertrude Marie de Hoeven 1481, Martine d'Opsinnich 1490—1495 et Jeanne van Walhoven 1495.

XVIème Siècle.

A partir du XVIème siècle, l'auteur de la liste est en général exact et concorde avec notre Histoire de Hocht.

Il ne connait pas l'abbesse de Brouwille 1565—1567, mais d'autre part ajoute une Marie de Falois morte en 1579.

24 24 Abbatissa Domina MARIA DE GULPEN alias van der Eycken anno 1518.

Nous indiquons la même abbesse à la même date.

25 25 Abbatissa Domina ANTHONIA DE MILLEN anno 1521 obijt 24 jan.

Nous avons Antoinette van den Bosch dite de Millen décédée le 24 ianvier 1521.

26 26 Abbatissa Domina ALEYDIS DE COURT .... anno 1532 praefuit annis 11 obyt 14 july.

C'est notre Alide Waltgraeff de Courtis qui présida aux destinées de l'abbaye de 1521 à 1532.

27 27 Abbatissa Domina MARIA DE REYPEN obyt anno 1543 - 7 - 9bris.

C'est notre Marie van den Bosch dite de Repen, abbesse en 1532 —1533 et qui, après avoir abdiqué sa dignité abbatiale, mourut en 1543.

28 28 Abbatissa Domina ANNA DE MOMBECK neptis antedicte praefuit annis 31 et mensibus anno 1575/65 ultima aprilis obyt.

C'est notre Anne de Mombeeck élue en octobre 1533 et décédée le 30 avril 1565.

Digitized by Google

29 29 Abbatissa Domina ALEYDIS DE MERODE praefuit annis 11 vel circiter.

Succédant à Anne de Mombeeck, nous avons l'abbesse Marie de Brouwille qui figure encore le 15 septembre 1567, puis nous avons Alide de Merode décédée le 17 mai 1577, elle n'a donc pu régner au maximum que 9 ans et 7 à 8 mois.

30 30 Abbatissa Domina MARIA DE FALOIS praefuit annis circiter 3bus, obyt anno 1579 13 Augti.

Nous connaissons bien Anne de Falloise, chanoinesse de Hocht en 1540. Mais nous ne trouvons nulle trace de Marie de Falois abbesse, que nous ne rejetons cependant point à priori.

31 31 Abbatissa Domina ANNA DE MOMBECK, electa statim mortua.

C'est Anne de Mombeeck qui nous indiquons en 1577, décédée en 1579.

Ces mots de l'auteur de la liste „electa statim mortua" expliquent que rien ne nous est connu d'elle, si ce n'est que Le Fort nous dit qu'elle mourut abbesse de Hocht en 1579.

32 32 Abbatissa Domina FRANZISKA DE MOMBECK electa anno 1579 obijt anno 1609.

Nous avons cette même abbesse, élue au mois d'aout 1579 et décédée le 5 février 1609.

XVIIème Siècle.

33 Abbatissa Domina ANNA DE ROBLES electa 1609, obyt anno 1651, 3a juny.

D'après son épitaphe que nous donnons, selon Le Fort, elle serait décédée le 3 juillet et non le 3 juin.

34 34 Abbatissa Domina MARIA DE HULSBERG dicta Schaloen electa anno 1651 obijt anno 1656, 24 9bris.

Les dates 1651—1656 sont celles, que nous lui avons également assignées, dans notre Histoire de Hocht.

Ici nous avons la date de son décès: 24 novembre 1656.

Digitized by Google

35 35 Abbatissa Domina MARIA DE ROBLES, electa 27a novembris a⁰ 1656, reposuit dignitatem anno 1671 et obyt anno 1690 die 20 may.

Notre travail indique pour son abbatiat les dates 1657—1672.

36 36 Abbatissa Domina Abbatissa DE VORT praefuit 22 annis.

L'auteur de la liste ignore les prénoms de l'abbesse de Voordt: Catherine Barbe, il dit qu'elle fut pendant 22 ans à la tête de l'abbaye.

Nous savons qu'elle fut élue en 1672 et nous la voyons figurer pour la dernière fois le 14 septembre 1685.

Si l'indication de l'auteur de la liste est exacte, cette abbesse aurait vécue jusqu'en 1694, ou jusqu'en 1693, si elle a succédé en 1671. En parlant de l'abbesse suivante, cette dernière, d'après lui, aurait du accéder au trône abbatial en 1692. L'auteur de la liste ne parle donc ici que par à-peu-près, mais en tous cas, nous pouvons admettre la date de 1692.

37 37 Abbatissa Domina URSULA DE MINCHWYTS, moderna abbatissa praefuit 24 annis et Deus conservet eam 1716.

(On a rajouté au crayon Maria à coté d'Ursula).

Marie Ursule de Minckwitz est l'abbesse en fonctions.

Ceci est écrit en 1716, elle gouverne depuis 24 ans.

Son accession a donc dû avoir lieu en 1692.

Comme c'est un contemporain qui écrit, ces derniers faits doivent être exacts.

Nous disions que le Pape Innocent XI (?) avait confirmé son élection et nous indiquions par le point d'interrogation que nous n'étions pas certain de cette numérotation. Il faut donc lire Innocent XII qui a régné de 1691 à 1700.

Conclusion.

Nous résumant, nous établissons, comme suit, la chronologie des abbesses de Hocht, marquant d'un point d'interrogation, celles qui ne sont point prouvées par des actes.

1 Oda 1235.
2 S (Sophia ou Sibilla) 1240.
3 Gelle de Petersheim + 1257.

Digitized by Google

4 Mechtilde de Wylre? (parait moniale 1252).
5 Elisabeth de Mulcken ? (1273).
6 G. (Gertrudis) 1278.
7 Margaretha de Pietersheim ? (1294).
8 Sibilla de Haes ? (1296).
9 Helnwidis de Eys ? (fin XIIIème siècle).
10 Petronella 1338 (1339).
11 Mabille de Heers 1353.
12 Gertrude van den Steenhuys + 1390.
13 Jeanne de Haccourt 1390—1399.
14 Sibille (Sach de Wyck 1405) 1414.
15 Zewecken 1416.
16 Marie de Mombeeck.
17 Marie de Crowys 1434—1447.
18 Gertrude de Lymeneers ? (entre 1447—1470).
19 Catherine de Beusdael 1470—1479.
20 Gertrude Marie de Hoeven 1481.
21 Martine d'Opsinnich 1490—1495.
22 Jeanne van Walhoven 1495.
23 Marie van Gulpen 1518.
24 Antoinette van den Bosch dite de Millen + 1521.
25 Alide Waltgraeff de Courtis 1521 + 1532.
26 Marie van den Bosch dite de Repen 1532—1533.
27 Anne de Mombeeck 1533—1565.
28 Marie de Brouwille 1565 + 1567.
29 Alide de Merode 1567 + 1577.
30 Marie de Fallois ? (1577 + 1579).
31 Anne de Mombeeck + 1579.
32 Françoise de Mombeeck 1579—1609.
33 Anne de Robles 1609 + 1651.
34 Marie de Hulsberg dite Schaloen 1651 + 1656.
35 Marie de Robles 1656(57) 1671(72).
36 Catherine Barbe de Voordt 1671(72) 1692.
37 Marie Ursule de Minckwitz 1692 + 1719.
38 Claire Scholastique de Warnant 1719 + 1733.
39 Thérèse de Leefdael 1733 + 1773.
40 A. M. Joseph de Pinchart de Wartet 1773 + 1788.
41 Marie Louise de Donckier de Doncel 1788 + 1794.
42 Rosalie d'Everlange 1795—1796 + 1839.

Digitized by Google

Maastrichtsche Noodmunten en Gildepenningen.

Toen ik in de ledenvergadering van ons Genootschap, in het Museumgebouw te Maastricht op 17 November 1926, mijne lezing over noodmunten en gildepenningen van de stad Maastricht geëindigd had, kwam van af de bestuurstafel het vereerend aanbod, het opstel in het eerstvolgende deel der *„Publications"* te doen afdrukken.

Met eenige nu noodzakelijk geworden wijziging in den aanhef, benevens enkele uitweidingen of voetnoten in den tekst, leg ik mijn bescheiden bijdrage tot het behandelde omvangrijke en nog niet voldoend, gezwegen van afdoend, belichte onderwerp een grooteren kring van lezers voor.

Noodmunten en gildepenningen hebben feitelijk geen onderling verband, hetzij dan alleen, dat ze in dezelfde stad gemunt en vervaardigd zijn ten dienste harer ingezetenen; de noodmunten in bange dagen, de gildepenningen tijdens vreedzame en blijde.

Tot het vervaardigen van metalen noodmunt is een zekere outillage noodig, eveneens voor die taak berekende arbeiders; zonder deze zou het onmogelijk zijn geweest tijdens het beleg van 1579 zoo spoedig in de behoefte aan een ruilmiddel te voldoen. Gelukkig bezat Maastricht een muntatelier.

Wil dus ons geschiedkundig relaas van het noodgeld niet in de lucht zweven, dan is een summier overzicht van het muntrecht, muntwerkplaats en muntgeschiedenis onzer stad in vervlogen eeuwen, als inleiding tot ons eigenlijk onderwerp, hier eenigszins geboden.

Het tijdstip waarop voor het eerst munt in deze stad geslagen werd is ver verwijderd. Er wordt beweerd dat dit reeds onder de Merovingers geschiedde; in ieder geval zijn een aantal merovingische munten met het opschrift TRIECTO FIT (gemaakt te Tricht), bekend.

Digitized by Google

Wij moeten even blijven stilstaan bij den merovingischen muntslag, die geheel in handen was der *monetarii.* Onder de numismaten van gezag wordt aangenomen, dat het verbijsterend groot aantal *monetarii* en muntplaatsen der Merovingers samenhangt met het innen der schattingen in goud opgelegd. Goudsmeden verwerkten het opgebrachte goud tot gouden *triens*[1]) en stempelden er den naam op van de plaats die hare belasting had voldaan.

Babelon stelt daartegenover, dat bij den val van het Westersch Romeinsche Rijk in de 4e eeuw de *monetarii* zich verspreidden en afzonderlijk werkten, slechts gecontroleerd door keizerlijke ambtenaren. In den loop der tijden groeiden deze muntmeesters aan tot een kaste, die de *familia monetalis* vormde[2]), waartoe zij gedwongen werden door een wet, in 317 door Constantijn uitgevaardigd. *Monetarius in sua semper conditione durare oportet* etc.: „De munters zijn verplicht hun ambtswerk te blijven uitoefenen, zij zullen daartoe gedwongen worden welke ook hunne waardigheid moge zijn".

Eene andere wet van denzelfden regelt het huwelijk der *monetarii* en zelfs de positie hunner dochters. Het doel schijnt geweest te zijn een gilde van muntmeesters te vormen, in staat steeds geoefende krachten voor den muntslag te leveren, waarbij zij onder toezicht van den *comes sacrarum largitionum,* een soort kanselier der schatkist, stonden.

Eindelijk werd het munten buiten de *officia,* de algemeene muntfabriek, verboden; eene wet die met het verval van het Rijk krachteloos werd. Met den inval der barbaren op het eind der 5e eeuw hield elk overheidstoezicht op de *monetarii* voor goed op, zij werkten voortaan voor eigen rekening, daartoe gedwongen door de vreemde horden. Zij mochten uitsluitend gouden munten vervaardigen, die nog altijd op naam der Byzantijnsche keizers geslagen werden met het woord CONOB, als kwamen ze uit de werkplaatsen te Constantinopel. Men kan begrijpen hoe dit munten zonder eenig toezicht, dan alleen op het gehalte, de kunstwaarde der producten beïnvloeden moest in ongunstigen zin.

Maatregelen tegen dit kwaad kan men bespeuren in de oprichting

---

[1]) De AS of AES *grave* was de eerste romeinsche standaardmunt, de triens werd verondersteld een derde er van te zijn, oorspronkelijk in koper, later in goud geslagen.

[2]) Paul Bordeaux. *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde.* XVII p. 43.

Digitized by Google

van een soort munterschool, althans uit het woord SCOLA REGIA, voorkomend op sommige penningen van Dagobert, is een dergelijk instituut te vermoeden.

Maar wat men ook deed, de voeling met de voormalige kunstcentra was verbroken, het verval ging zijn gang en daalde af tot het barbarenproduct der Pepijns en Charlemagne. Op de munten van Karel den Groote is zijn monogram of handmerk onbeholpen afgebeeld.

Uit het voorgaande blijkt, dat in verschillende plaatsen munt geslagen werd zonder dat er van eenig regaal recht daartoe sprake hoefde te zijn. De aanwezigheid van een bekwaam goudsmid, die den in edel metaal opgebrachten cijns afwoog en stempelde was daartoe voldoende. Maastricht, gelegen aan de romeinsche heirbaan, die daar de Maas overschreed en den grooten verkeersweg vormde tusschen het nieuwe Frankische Rijk en Allemanië, sedert het einde der 4e eeuw bisschopzetel en waarschijnlijk van tijd tot tijd woonplaats van den landsvorst, moet wel een goudsmidmuntmeester bezeten hebben.

Er zijn tal van kleine gouden en zilveren Maastrichtsche muntjes, met een doorsnee van 14 tot 20 m/m., uit den merovingischen tijd bekend; zij dragen het opschrift TRIECTO FIT met eenige varianten en den muntmeestersnaam, zooals *Ansoaldo, Bosone, Chrodeberto, Madelinus, Rimoaldus, Trasemundus,* enz., waarvan ook enkele voorkomen op te Dorestad geslagen penningen.

Nu is het eigenaardig, dat alle deze muntjes, met uitzondering van een enkel waarop VICVS TRECTVIS gestempeld staat, aan Utrecht werden toegekend, totdat in 1846 door Perreau eene poging werd gedaan ze aan Maastricht te restitueeren[1]). ***Hooft van Idekinge*** had reeds de gouden *triens* (waarvan een exemplaar in de verzameling van ons Genootschap prijkt) aan Maastricht toegewezen en verdedigt de stelling, dat het Maastrichtsche atelier naar Dorestad verplaatst werd. Dorestad, oorspronkelijk een slot, is naar de gangbare meening het tegenwoordige Wijk bij Duurstede; het werd tot twee maal toe (in 847 en in 864) door de Noormannen verwoest, zoodat van af die verwoesting Utrecht als muntplaats optreedt en als zoodanig het oude Dorestad vervangt. Vóór de verwoesting kan geene sprake zijn van Utrecht, munten die TRIECTO voeren zijn van Maastricht.

[1]) A. Perreau. *Recherches sur la ville de Maestricht et sur ses monnaies.*

Digitized by Google

De geleerde *B. Huydecoper*[1]), die meerdere geschiedkundige flaters ontleed en rechtgezet heeft, wil niets van een Dorestadum als beroemde koopstad en muntplaats aan den Rijn weten, hij plaatst het aan de Elbe, het tegenwoordige Stade. Vooral is hij gebeten op *Beka* die zegt dat binnen (het Hollandsche) Duersteden 55 parochiekerken hebben gestaan, hetgeen nauwelijks denkbaar is. Volgens hem waren in den tijd van de invallen der Noormannen twee plaatsen die dezen naam voerden, een in de nabijheid van Utrecht, het andere in de nabijheid van Hamburg, en hij haalt daartoe onder meer aan het *„Leven van Anscharius"* cap. XXI: „multi namque ibi antea erant christiani qui vel in *Dorstado* vel in *Hammaburg* baptizati fuerant". Een geldstuk waarop de afbeelding van een schip, zou volgens hem eerder van het duitsche Dorestadum dan van ons Duurstede afkomstig zijn.

Hoe het ook zij, er bestaan munten ontegenzeggelijk te Dorestad geslagen, van de Merovingers met den naam Madelinus, van Karel de Groote, Lodewijk de Goede en de beide Lothariussen tot 855, alle zonder muntmeestersnaam.

G. van Orden[2]) heeft in een zeer lezenswaardige en goed gedocumenteerde verhandeling de stelling van Huydecoper glansrijk bestreden. Uit dit steekspel van geleerdheid blijkt maar al te duidelijk, dat vele oude schrijvers zonder onderzoek de onwaarschijnlijkste zaken te boek stelden, zooals zij die uit den mond van het volk vernamen.

Wat ons in deze zaak kan interesseeren is, dat wij geen enkele denkbare reden kunnen aanvoeren, waarom in de onmiddellijke nabijheid van Dorestad tevens gelijktijdig een muntwerkpaats te Utrecht zou zijn.

Perreau beroept zich in zijn betoog ten gunste van Maastricht op een zilverpenning met VICO TRECTVIS, waaruit hij Wijk bij Maastricht leest.[3])

Tijdens de regeeringen der eerste Karolingers komen weer munten voor met de legenden TRIECT, TRIETTO en zelfs met IN

---

[1]) *Rijmkronijk van Melis Stoke.* I, p. 184.

[2]) *Tijdschrift voor algemeene Munt- en Penningkunde 1832 Tweede Deel.* bl. 763 e. v.

[3]) De Sint Maartenskerk te Utrecht vind ik echter op het einde der 8e eeuw tot tweemaal toe aangeduid als: Ecclesia Sti Martini in VICO TRAJECTO super fluvium Rhemi.

Digitized by Google

PORTO TRIECTO (haven van Tricht) vergezeld van de keizernamen Carolus of Hludovicus, die gewoonlijk aan Utrecht worden toegekend. De obolus met IN PORTO TRIECTO vertoont het monogram van Karel den Kale (875—877) en het omschrift Inperator Augustus, waarbij wij ons dienen te herinneren, dat ingevolge de overeenkomst van 870[1]) Karel de Kale geen gezag meer had over Utrecht, waar zijn broeder, Lodewijk de Duitscher, heer en meester was geworden. Derhalve heeft deze obolus van Karel den Kale meer kans en aanspraak afkomstig te zijn van Maastricht dan van het andere Tricht aan den Rijn, *Trajectum ad Rhenum* of *inferius*. Hierbij wil ik tevens de opmerkzaamheid vestigen op het keltogermaansche woord TRIECT in ééne lettergreep, met zijn varianten zooals wij die aantreffen op de munten van de 6e tot de 11e eeuw. Niet eerder dan tegen de helft der elfde eeuw ontmoeten wij voor Maastricht de gelatiniseerde spelling TRAJECTVM onder den derden of vierden Hendrik.

Ondanks alle bewijsvoeringen, zoowel pro als contra, is de wiskunstige zekerheid omtrent den muntslag van Maastricht tot aan het einde der 10e eeuw nog niet bereikt en blijft de aanspraak van Maastricht op het bezeten hebben van een rijksmunt ofschoon zeer waarschijnlijk toch nog discutabel.

Eerst op het jaar 908[2]) komt een diploom van Lodewijk het kind ons documentaire zekerheid brengen. Bij deze oorkonde, gedagteekend 28 Januari 908, door Miraeus (Le Mire) uitgegeven in zijn „Notitia Ecclesiarum Belgii" bevestigt de laatste Karolinger eene reeds vroeger gedane schenking aan de kerk van Luik, waarbij met name genoemd wordt het *jus monetae,* het recht om munt te slaan, te Maastricht. Er zijn dan ook munten bekend uit het einde der 10e en den aanvang der 11e eeuw met opschrift SCS SERVASIVS en met den sleutel, die wel niet met goede redenen aan Maastricht kunnen worden ontzegd.

---

[1]) De bijeenkomst van Karel en Lodewijk had, na den dood van hun beider broeder Lotharius II, plaats ergens aan de Maas op gelijken afstand tusschen Meerssen en Herstal *„in procuspide super fluvium Mosam":* waar de Maas een bocht of landtong vormt, vermoedelijk omstreeks de uitmonding van de Berwine in de Maas.

[2]) Utrecht kan evenmin op stukken procedeeren, want het ontvangt pas in 937 het muntrecht, bij diploom van keizer Otto aan bisschop Balderik verleend. Waarom zou dat recht nogmaals in 937 geschonken worden bijaldien het reeds uit de 6e of 7e eeuw bestond?

Digitized by Google

Het *jus monetae* was steeds een souverein recht. In de dagen van het leenstelsel, toen alles beleend werd, en Europa als een groot pandjeshuis kon beschouwd worden, werd het een veelbegeerd schenkingsobject. Het ging over in handen van wereldlijke en geestelijke potentaatjes, van leenmannen, steden, abdijen en zelfs kloosters, zeer tot schade van de muntkunst.

Met den val van het Westersch Romeinsche Rijk was ook het verval dezer te Rome eens zoo bloeiende kunst ingetreden, zoodat onder de Merovingers en vooral onder Karel den Groote niets meer over was dan eene afschuwelijke „barbarpraegung".

De ontelbare, kleine muntateliers brachten den muntslag op het laagst denkbare peil, zoowel wat de stempelsnijkunst als wat het gehalte betreft. De bracteaten zijn daarvan een voorbeeld. Blijkbaar waren de meeste stempelsnijders analfabeet, waarvan de zinlooze legenden en vormlooze letters het bewijs leveren. In de munt zien wij het peilglas van den beschavingsgraad der eeuw waarin ze geslagen werd.

Dat sommige muntheeren zich niet ontzagen op listige wijze andermans geld na te bootsen is bekend. Vooral heeft zich Reckhem daarin op niet loffelijke wijze onderscheiden, niet enkel door naslaan van goed ter faam staande geldspecie, maar ook door verzwakking der van hun aambeeld komende stukken. Arnoldus, heer van Stein bootste de vlaamsche boddragers na door van Arnoldus Arnoludus te maken en vervolgens den naam in twee te splitsen op zijne munt.

Reeds de Sombreffs te Reckhem beoefenden in genoemd atelier omstreeks 1400 deze winstgevende industrie, de van Lyndens na hen toonden er een waar meesterschap in. Ontelbare bewaard gebleven exemplaren leveren het bewijs.

Zooals ik reeds aanmerkte was het stempelsnijden geen kunst meer, .. nauwelijks een vak.

Op den réalistischen portretbeeldenaar bij Grieken en Romeinen was een vlakornamenteering gevolgd zonder relief of ronding en dikwijls zonder zin (désarticulatie).

Eerst onder den invloed van de heraldiek herstelde deze speciale kunst zich zeer geleidelijk om in de renaissance een bloeitijdperk te beginnen, meer merkbaar tot uitdrukking komende in de medaille dan in het geld. Van grooten invloed hierbij was de muntschroef door den Franschman Briot omstreeks de helft der 17de eeuw uit-

Digitized by Google

gevonden. Van nu af kregen de figuren van voor- en keerzijde eene vaste plaats ten opzichte van elkaar, hetgeen niet het geval is met de op het aambeeld geslagen penningen. In de Hollandsche officinae werd de muntschroef ingevoerd bij Resolutie der Staten-Generaal van 1670.

Doch laten we tot Maastricht terugkeeren. De vijfpuntige ster uit haar wapen is het muntteeken dezer stad van af het einde der 14de eeuw. Vóór dien tijd was het een bloem of plant, die als muntteeken voorkwam op de door den bisschop van Luik en den hertog van Brabant voor gemeenschappelijke rekening geslagen Maastrichtsche geldstukken. Een charter van 1283 schrijft daaromtrent voor:

„Item, het is geordonneert, ende geëffent dat de munte der stad Tricht, sij gemeen zoowel aan den bisschop als aen den hertogh; ende alle baten die daervan comen sullen, sullen ook deilbaer zyn zoowel voor den eenen van haer als voor den anderen; ende den eenen en magh geene munte maecken sonderlinge, maer beyde te samen en by gemeinen accoord mogen sy munten maecken ende niet anders. Ende die munte moet geslaegen worden in 't zelve muntyser, ende al van *ééne* gewichte ende *ééne* weerdigheyt: ende moet het muntyser gehaelt worden tot Luyck".

Zooals men ziet, werden de stempels voor de Maastr. munt bewaard te Luik. Omstreeks 1380 vestigden Johanna en Wenceslaus eene zelfstandige Brabantsche munt in den Vroenhof, waarin zij *Jan van Weert* en *Hendrik Mees* tot muntmeesters benoemden, die daar voortaan de met het sterretje versierde moetoenen, brijmannen, roosebeekers, clinkaerts, guldenvliezen, schilden, patards, grooten, myten, negenmannekens en hoe de talrijke geldsoorten verder heetten, sloegen.[1])

[1]) In 1283 sloten Jan I van Brabant en de Luiksche bisschop Jan van Vlaanderen eene overeenkomst, bekend onder den naam van *de Oude Caerte*, waarbij onder meer bepaald werd, dat zij voortaan in gemeenschap zouden munten. Dit accoord had geen langen duur. De Luiksche bisschoppen stichtten reeds in het begin der 14e eeuw een zelfstandig atelier te sint Pieter bij Maastricht, waar Hugo van Pierrepont, bisschop van Luik, reeds in 1212 eenen burcht gebouwd had, terwijl de Brabantsche hertogen evenceens een onafhankelijk muntatelier in het graafschap van den Vroenhof vestigden. De Hertogin-weduwe Johanna liet er omstreeks 1373 geld slaan met het opschrift: MONETA NOVA TRAJECTENS. IN VRONHOF.

P. O. van der Chys. *De munten der leenen van de voormalige hertogdommen Braband en Limburg*, bl. 162.

Digitized by Google

Van voornoemd jaar af tot aan de inneming door Parma in 1579 werkte de munt onafgebroken, uitgezonderd de negen jaren der regeering van hertog Antonius, en stroomde een ontelbaar aantal gouden, zilveren en koperen stukken uit deze werkplaats.

Aan de hand van instructies en rekeningen geeft Perreau de lijst met gewicht en gehalte van de gemunte stukken, wier aantal verscheidene miljoenen bedraagt. Zoo werden — om een voorbeeld van de belangrijkheid der Maastrichtsche munt te geven — door den muntmeester Lieven van Tschaeren in 1524—1528, buiten en behalve de honderdduizenden andere stukken, 1.283.230 zilveren halve-realen geslagen.

Wij laten hier de lijst volgen der Maastrichtsche muntmeesters van af het jaar 1500 tot 1630, volgens de rekeningen van den Vroenhof, berustende in de *Bibliothèque de Bourgogne* te Brussel en gepubliceerd door *P. O. van der Chys* in *De Munten van Brabant en Limburg.*

Jans van Woestbroeck was „meester particulier van der munte van goude ende van selvere, gemaeckt ende gewrocht in den Vroenhove". Hij werd aangesteld 17 Juni 1500.

Jan Smet, aangesteld 16 Juli 1502. Zijn laatste busopening heeft plaats op 9 Juli 1516. Hij moet vóór Maart van genoemd jaar overleden zijn.

Leeuwen van Tzaern wordt „by provisie" reeds aangesteld tijdens het leven van zijn voorganger, hij blijft in functie tot 1528.

Peter Huys is muntmeester van 12 Juni 1528 tot 19 October 1548.

Willem van Libbeke volgt hem op 20 December 1548. Hij is overleden voor 22 October 1558, als wanneer zijn laatste bus wordt geopend.

Zacharias Cornachini, 31 October 1558 tot 20 Juni 1561.

Clemente van Embrugghe, 5 Januari 1563—23 Maart 1564.

Reynier Borreman volgt hem op bij commissie van 9 December 1566, geteekend C. de Berlaymont, J. Damhoudere en Van den Berghe. Hij resigneert ten behoeve van *Emanuel Meynarts,* die 16 Juni 1569 wordt aangesteld. De volgende muntmeester is

Christoffel Buedels, aangesteld 18 Juli 1572. Hij is meester maar

Digitized by Google

tevens pachter „mits daer voere betaelende voere trecht van syne majesteyt sulcke ende gelycke somme als Emmanuel Meynarts betaelt heeft gehad".

Gilles van Haelbeke, 4 Augustus 1575 benoemd, sloeg in 1578 de eerste Nederlandsche munt te Maastricht voor rekening der Vereenigde Provinciën, en in 1579 de noodmunten, waarover later. Na de overgave der stad werkte hij voor rekening der Spanjaarden tot 1581.

Meynart Swole volgt hem op bij commissie van 5 Februari 1582, hij blijft in functie tot 31 December 1598. Van 1601 tot 1610 ontmoeten we *Thielman Coemans.* Op 7 Januari 1611 krijgt *Adam Dries* eene aanstelling, op 5 Augustus 1616 *Ghysbrecht van Caubergh,* op 6 Maart 1624 wordt *Arthur Huybrechts* pachter van de munt, op 13 December 1630 is de titularis *Artur Emonts,* die tevens de laatste muntmeester van Maastricht is.

In de rekeningen der munt is telkens sprake van busopening, waarmee de contrôle op de geslagen stukken bedoeld is. De waardijn[1]), functionaris belast met het toezicht, stak op ongeregelde tijden, soms elken dag, soms eens per week, een der juist vervaardigde muntstukken in de bus, welke bij de afrekening geopend werd in tegenwoordigheid van daartoe gecomitteerden, waarna de zich er in bevindende munten onderzocht werden op gehalte en gewicht.

Maastricht behield zijn hertogelijk Brabantsche muntatelier aan het Vrijthof tot 1632, toen de stad door de Staatsche troepen werd ingenomen en de werkplaats voor goed opgeheven.

Zoo zagen we, dat te Maastricht gedurende minstens elf eeuwen het koninklijke recht van muntslag is uitgeoefend volgens keur en ordonnantie, tot in het rampjaar 1579 de nood binnen de benauwde veste zoo hoog steeg, dat overgegaan moest worden tot het vervaardigen van koperen noodmunten, hetgeen opgedragen werd aan den muntmeester Gielis van Haelbeke.

Op 12 Maart begon Parma het beleg, op 29 Juni werd de stad stormenderhand ingenomen, waarbij verschrikkelijke oorlogsgruwelen werden gepleegd.

Bij de insluiting in het begin van Maart telde Maastricht, meegerekend een garnizoen van 1400 man en circa 2000 boerenvluchte-

---

[1]) Jan van Eynatten is waardijn in 1509, zijn zoon Christiaan van Eynatten in 1535, Jerôme Stas in 1625.

Digitized by Google

lingen uit den omtrek, zoowat 34.000 inwoners. Daar de rijke inwoners, met medeneming van hun bezit aan geld, tijdig de stad hadden verlaten, anderen hun zilver en goud verborgen hielden — hetgeen blijkt uit het miljoen (million d'or zegt Strada) bij de plundering en schoffeering als rantsoen uitbetaald — deed zich terstond het gemis van voldoende ruilmiddelen scherp gevoelen. Zilver was er niet. Men nam zijn toevlucht tot het vervaardigen van eene fiduciaire koperen noodmunt in waarden van 40, 16 en 8 stuivers, waartoe een fraaie stempel gebruikt werd, vertoonende op de voorzijde het gehelmde stedelijk wapen, waaromheen de legende PROTEGE DOMINE POPULUM TUUM, PROPTER NOMINIS TUI GLORIAM. 1579, hetgeen we vertalen met: „Heer bescherm uw volk, om de eer van uwen naam".

Op de keerzijde leest men: TRAJECTO AB HIS(panis) OBSESSO, PRO JUSTAE CAUSAE DEFENSIONE. toen Maastricht door de Spanjaarden belegerd was, tot verdediging onzer rechtvaardige zaak; in Nederl. zinbouw: ter verdediging onzer rechtvaardige zaak bij Maastrichts belegering door de Spanjaarden.

De emissie bleek al terstond ontoereikend voor de groote behoefte, eveneens de indeeling der waarden. Nieuwe stempels voor waarden van 24, 12, 2, 1 en van ½ stuiver[1]), eenvoudiger van gravure dan de eerste, werden met grooten haast vervaardigd en in gebruik genomen. Omtrent het juiste getal der vervaardigde noodmunten zijn mij geene gegevens bekend, waarschijnlijk is een zeer groote hoeveelheid geslagen, hetgeen wel blijkt uit de talrijke exemplaren na 350 jaren nog over. Met uitzondering van het halve stuivertje, komen ze in haast elke verzameling voor. De hier bedoelde stuivers waren brabantsche van circa 4¼ cent hollandsch, bewijs dat niet de holl. doch de brabantsche gulden de eenheid was.

De muntmeester Gielis van Haelbeke kreeg thans eene aanstelling van *Spaansche* zijde. Tot 1582, als wanneer hij vervangen werd door

---

[1]) Opmerkenswaardig zijn de maten dezer munten, alle van eene door vijf deelbare millimeter doorsnee. De stukken van XXXX, XVI en VIII stuiver brabansch met de legende rondom het gehelmde wapen van Maastricht, hebben een doorsnee van 40, 35 en 30 m.m. Die van het tweede type, met de legende PROTEGE enz. in vijf regels, van XXIIII, XII, II. I stuiver br. hebben respectievelijk een doorsnee van 40, 35, 30, 25 m.m. De kleinste munt zonder waardebepaling, die echter voor een halven stuiver wordt gehouden, heeft een doorsnee van 20 m.m. Zoo althans geeft *van Loon* de afbeelding; de penningen zelve zijn door afslijting en andere oorzaken minder zuiver gecalibreerd.

Digitized by Google

Meynaert Swole of Swale, vervaardigde hij een groot aantal Maastrichtsche munten. Na 1600 gebruikte men weer de voorzijde der noodmunten.

Een koperen legpenning uit 1599, met den engel houdende het stadswapen en als omschrift TRAJECTVM AD MOSAM, levert het bewijs van mooi werk uit het Maastrichtsche munthuis, hetgeen men weer niet kan zeggen van de patacons van 1625. Toen was dan ook het einde nabij, daar, zooals ik zooeven reeds zeide, het atelier in 1632 gesloten werd.[1])

Dat de laatste stukken uit ons atelier van zulke grove makelij zijn, vindt zijn oorzaak wellicht in het feit dat er geen muntmeester meer was, daar de fabricatie van geldstukken werd aanbesteed aan den meest voordeelige, en zoodoende werd Arthur Huybrechts (Hoebrechts ?) sedert 6 Maart 1624 pachter der munt onder den essayeur Jerôme Stas.

Het nu volgende beleg, van 1632, duurde slechts negen weken; het blijkt geen aanleiding te hebben gegeven tot het vervaardigen van noodmunt, evenmin dat van 1673, hetwelk dan ook den duur van drie weken niet overschreed. Wel was zulks het geval bij de belegering van 1794. Laten we de hoop uitspreken dat het de laatste maal zij geweest en Maastricht nooit meer gedwongen zal zijn noodgeld uit te geven.

Hoe de in 1794 genomen maatregelen om de stad van voldoend betaalmiddel te voorzien, kunnen verklaard worden is alles behalve duidelijk. Vermoedelijk bestond bij gouverneur en magistraat gegronde vrees voor een langdurig beleg, ofschoon het inderdaad slechts 6 weken duurde.

Een goed jaar te voren had men reeds een proef gehad van den hardnekkigen wil der Fransche Republiek om Maastricht in bezit te nemen, waartoe de Fransche generaal Miranda het beleg op 22 Febr. 1793 begon, doch onverrichter zake aftrok nà de nederlaag bij Aldenhoven.

De Staatsche goeverneur Frederik van Hessen-Kassel voorzag, dat het hier een uitstel, geen afstel beduidde en bereidde zich voor

---

[1]) In Februari 1633 richtte Herman Coninx tot de Staten-Generaal eene missive met opsomming van de zich te Maastricht bevindende muntwerktuigen en gereedschappen en zond hen tevens den sleutel van het munthuis. *Publications etc. 1913, p. 12.*

Digitized by Google

op het ondergaan eener langdurige belegering, door het nemen van voorzorgen en maatregelen, bijaldien de Fransche legers een hernieuwden aanslag zouden beproeven. Dit geschiedde inderdaad op 22 September 1794.

Zonder de wankelmoedigheid van den Oostenrijkschen generaal Klebeck, die binnen de stad het medebevel voerde, zou de tegenstand inderdaad langdurig zijn geweest. Nu moest Hessen-Kassel op 4 Nov., 42 dagen na den aanvang der insluiting, de hem toevertrouwde vesting aan Kleber overgeven.

Tot de genomen maatregelen van tegenweer behoorde ook de zorg voor voldoend betaalmiddel, aan welke voorzorg wij de laatste noodmunt danken, die van 1794.

Paul Bordeaux heeft in zijn *Numismatique du Siège de Maestricht en 1794* dit beleg uit een numismatisch standpunt behandeld, aan welk werkje ik het een en ander ontleen.

De insluiting der stad begon op 22 September 1794 onder bevel van generaal Duhesmes, aan wien de volksrepresentant Gillet-Laumond was toegevoegd. Na een maand, 23 October, verscheen generaal Kleber aan het hoofd van 20.000 man nieuwe troepen voor de stad en nam het opperbevel over het belegeringsleger op zich.

Binnen de stad voerde de prins van Hessen-Cassel het bevel over een garnizoen van circa 9000 man, meerendeels Oostenrijkers onder den Oostenrijkschen generaal Klebeck; het Hollandsch contingent stond onder bevel van Lamoraal van Welderen.

Daar de stad geheel was ingesloten en aan velerlei benoodigdheden reeds gebrek was, wendden de militaire overheden zich tot den magistraat om de onvermijdelijke maatregelen voor voeding van ingezetenen en garnizoen te bespreken en vooral om in de soldij der militairen te voorzien.

Bij het gerucht, dat de Franschen in aantocht waren, hadden reeds in de eerste dagen van September de bankiers en de meest gegoede burgers de stad in der ijl verlaten met meeneming van alle hun geld en kostbaarheden; dientengevolge waren de geldmiddelen zoo schaarsch geworden, dat alle nering dreigde te verdwijnen. Niemand wilde verkoopen, omdat niemand kon betalen.

Eene poging een 4 % leening in de stad te plaatsen faalde volkomen; aanmaking van fiduciair papiergeld zou op mislukking uitloopen, daar men juist in het débacle der assignaten zat, zoodat de magistraat naar den strengen maatregel van confiscatie greep.[1])

[1]) Zie Bijlage B.

Digitized by Google

Bij decreet van 4 October werd aan een iegelijk, kloosters, kerken, broederschappen en burgers, gelast en bevolen het in hun bezit zijnde zilverwerk op het stadhuis te brengen, voor hetwelk na taxatie vierprocents obligaties aan de eigenaars werden afgegeven.

Na verificatie aldaar werd het ingeleverd ten huize van den goudsmid Baudouin, die op het nummer 127 (au centre de la ville, zegt Bordeaux, zonder de straat te noemen) woonde.

De schepenen A. Bernard en Th. Fermin met den griffier Van Panhuys waren belast met de administratie.

In totaal werd 233 k⁰ zilver aangebracht.

De magistraat was van plan, na omsmelting, *vierkante* stukken te vervaardigen van verschillende grootte, waarop met een lossen stempel het stedelijk wapen zou worden ingeslagen, maar reeds in de eerste zitting, waarin over den aanmaak werd beraadslaagd, kwam de messensmid Arnould een bereids afgewerkten munstempel vertoonen waarbij hij het aanbod deed tweezijdige *ronde* muntstukken op dezen stempel te slaan, die op de voorzijde de vijfpuntige ster, omgeven van de woorden TRAJECTVM AD MOSAM, op de keerzijde de waarde met de woorden URBE OBSESSA vertoonde. Dit feit staaft het vermoeden, dat wij hier met een der reeds voor lang door den goeverneur genomen maatregelen te doen hebben. Arnould kreeg de opdracht tegen een rijksdaalder dagloon zoolang de aanmunting zou duren.

De stempels bleken niet voldoende gehard en niet bestand tegen den hamerslag, zoodat slechts eenige exemplaren het licht zagen; het zijn deze die thans meer dan hun gewicht aan goud opbrengen.

Na deze mislukking gaf Arnould zijne stempels den magistraat over, welke stempels berusten in het provinciaal Museum en door de goede zorg van Dr. Goossens, bij mijne lezing ter tafel gebracht werden. De enkele op deze stempels geslagen stukken in de cabinetten van rijke verzamelaars aanwezig, worden zelfs voor apocrief gehouden. In het „Vervolg op van Loon", X, p. 438 kan men lezen de bewering dat bedoelde dure penningen lang na 1794 werden geslagen. (?)

Nu zat men zonder stempels, de schijven waren reeds geponst, de groote van 100 stuivers op een gewicht van 30 grammen en $^{30}/_{100}$, die van 50 stuivers op $15^{1}/_{2}$ gram (het zilver der 50 st. is van minder allooi) en er was haast. Men nam dus zijn toevlucht tot z.g. zilversmidspenningen, en vervaardigde eenzijdige stukken waarop 4 losse

Digitized by Google

stempeltjes zijn ingeslagen. In het centrum ziet men de vijfpuntige ster waarboven het jaartal, er onder de waarde en heel beneden een stempeltje met L. E., de initialen van den essayeur Lambertus Eymael. [1])

Bij raadsbesluit van 27 October 1794 was gelast het vervaardigen van zilveren noodmunten in waarden van vijf gulden, van twee-en-een-halven gulden, van één gulden, van tien stuivers en van vijf stuivers. Alleen de stukken van 5 en 2½ gulden zijn vervaardigd en bekend, doch dragen den stempel 100 stuivers en 50 stuivers; de drie kleinere stukken zijn nimmer gevonden. Ofschoon voor en door de Staatschen geslagen zijn het geene hollandsche, doch luiksche stuivers, zoodat het groote stuk de waarde had van 5 luiksche guldens, het andere van 5 luiksche schelling. Men sprak destijds in onze streek van zwaar geld en licht geld; zwaar was hollandsche, licht luiksche munt. De verhouding was, dat twee luiksche gulden gelijkwaardig waren aan één gld. vijf stuivers hollandsch.

Door den onverwacht korten duur der belegering, gevolg van de houding van den Oostenrijkschen generaal Klebeck, zijn slechts ongeveer 1600 stukken van 100 stuiver en ongeveer 1100 stukken van 50 stuiver in omloop gebracht. Bij de overgave der stad nam de Fransche commissaris het nog niet verwerkte zilver en de nog ten stadhuize voorradige munten in beslag en legde de stad bovendien een oorlogsschatting op van 1.347.300 livres.

Een goede 30 jaren geleden doken plotseling onbekende noodmunten van 1794 op. Het waren heele en halve Fransche kronen waarop de 4 Maastrichtsche stempeltjes waren ingeslagen. Opschudding bij verzamelaars en numismaten. Men had er nooit van gehoord, het waren rarissimi, en eenige verzamelaars kochten de zeldzame stukken voor zeldzame prijzen. Charles Préau gaf er een brochure over om ze voor echt te verklaren, tot Paul Bordeaux het logisch bewijs leverde, dat men met een mystificatie te doen had. Waarom zou men Fransche kronen van Louis XV en Louis XVI, die in 1794 nog steeds gangbaar waren gaan stempelen op dezelfde

---

[1]). Dat de keerzijde van den stempel met URBE OBSESSA, reeds spoedig onbruikbaar was, bewijst een ex. aan eene zijde gemunt op den stempel met TRAIECTUM AD MOSAM doch aan de andere zijde glad en voorzien van de 4 zilversmids poinçons.

Digitized by Google

waarde, terwijl nog duizende stukken der noodmunten te Maastricht onuitgegeven lagen?

Daarmee waren de gelukkige bezitters een illusie en een goede duit armer.

* * *

Hiermee zijn we aan het einde van mijne mededeeling over Maastrichtsche noodmunten, en vraag ik nog even uwe aandacht voor de gildepenningen.

Zooals de noodmunten hun ontstaan danken aan den oorlog, zoo zijn de gildepenningen een uitvloeisel van tijden van vrede, ofschoon ik hiermee niet wil gezegd hebben, dat de gilden alleen ter wille van den vrede bestonden. Het is genoegzaam bekend hoe strijdlustig en strijdvaardig zij waren.

Als verzachtende omstandigheid kunnen wij aanvoeren, hoe zij te waken hadden voor de bescherming hunner vrijheden en voor de veiligheid hunner stad, bovendien ontstonden zij in de dagen van bruut geweld en leefde men in de vereering van het recht van den sterkste. Als kooplieden deden zij den handel bloeien, als ambachtslieden bereikten hunne producten een hoogen trap van afwerking. Het nog gangbare woord *meesterstuk* herinnert ons aan hunne organisatie en prestatie.

Als we thans gaan spreken over gildepenningen, stappen we eigenlijk geheel af van het begrip munt, dat is het wegen, waardeeren en wettig stempelen van een stuk metaal tot ruilmiddel.

We komen op het gebied der distinctieven.

Gildepenningen zijn slechts bij uitzondering koud geslagen, de meeste zijn één- of tweezijdige gegoten medailles waarop de patroon of de emblemata van ambacht of nering voorkomen, benevens een verklarend om- of opschrift.

Zij zijn voor ons waardevolle nagelaten monumenten van den opkomenden derden stand. Zij herinneren ons aan de worsteling van den voortbrengenden handwerker, de *minores* of *kwadien,* zooals zij destijds heetten, tegen de *majores* of *goeden,* de patriciërs. Tientallen van jaren had de wil tot macht gesmeuld en geleefd in het arme volk of beter in het volk van armen, tot in den loop der 13e eeuw de ambachtslieden zich in vakgroepen gingen aaneensluiten. De 13e en 14e eeuw waren de eeuwen der groote bouwwer-

Digitized by Google

ken, er was drang tot het scheppen van elkaar overtreffende monumenten van bouwkunst, vooral kerken, waar wij heden nog met ontroering naar opzien. Pausen, vorsten en bisschoppen moedigden het vormen van genootschappen van beeldhouwers, metselaars en bouwkundige arbeiders aan, in de eerste plaats om eene menigte van bekwame vaklieden te vormen, in de tweede plaats — en deze was misschien de voornaamste beweegreden — om een andere richting aan het ontwakende samenhoorigheidsgevoel der massa te geven.

Wereldlijke en geestelijke vorsten riepen de handwerkers op ter vergadering; zij noemden zich zelve *meesters,* de leden van het genootschap heetten *vrijmannen,* deze waren verdeeld in afdeelingen of loges, onder toezicht van *ondermeesters* gesteld, die zich tijdelijk vestigden ter plaatse waar een groot bouwwerk ging verrijzen.

Terwijl de gilden zich ontwikkelden tot een krachtige burgerij, ontaardden de metselaarsbonden tot cryptogame genootschappen met een geheimen ritus.

Politieke gebeurtenissen, vooral de strijd tusschen Philips den Schoone van Frankrijk en den graaf van Vlaanderen Gui de Dampierre, verhaastten de macht en den invloed der democraten dier dagen. In het graafschap Holland staan achtereenvolgens de Roomsch-koning Willem en zijn zoon Floris — der kèèrlen God — aan de zijde des volks, om er steun te zoeken tegen de aanmatiging hunner edelen. De strijd tusschen Clauwaert en Leliaert, tusschen democratie en aristocratie, breekt uit, waarbij een gebochelde wever, Pieter de Coninck, zijn wevers, volders, droogscheerders begeestert tot heldendaden en hen tot de overwinning bij Kortrijk voert.

Van Brugge ging voor den derden stand de victorie uit. Het gildewezen was voor goed gevestigd en de burgerij groeide in alle voorname steden tot een macht die het durfde opnemen tegen de geprivilegieerde standen. De voortbrengende arbeider kreeg medegerechtigdheid in het besturen zijner stad. De vorsten, die uit neiging of berekening meermalen aan de zijde van het volk stonden, schonken den gilden voorrechten en vrijheden. Het ontstaan der gemeenten en het ontstaan der gilden is een wisselwerking, die zich tegelijkertijd voltrekt. De opbloeiende gemeenten, waarin de gecreneleerde „steenen" der edelen plaats maken voor de leuben der gilden, geven aan de samenleving een nieuwen vorm en een nieuwe economische kracht, waardoor het westelijk Europa der 13e eeuw gunstig gaat afsteken bij het Europa van vóór de kruistochten.

Digitized by Google

Het was vooral het rijke Vlaanderen waar het gildewezen het eerst en het weligst opbloeide.

Daar waren de gilden bewapende vakvereenigingen, organisaties waar de machthebbers beurtelings mee heulden of voor vreesden.

Was het goed dat de ambachtsman, even als de edelman, de wapens hanteerde op eigen gezag en voor eigen rekening en zoodoende het aloude prerogatief met den adel deelde?

Deze vraag werd naar behoefte nu eens bevestigend dan weer ontkennend beantwoord, even als in onzen tijd in die landen waar revolutionair-communistisch of revolutionair-fascistisch geredeneerd wordt.

Het visschersgilde van Gent werd reeds in 1296 bevestigd, het reglement der Gentsche wapensmeden dateert van 1324, dat der Gentsche goudsmeden uit 1338. Er is zelfs een willekeur van Middelburg bekend, door graaf Floris in 1271 bevestigd.

Ook de Luiksche handwerkers hadden zich vroegtijdig doen erkennen en zoo kon het tweeheerige Maastricht profiteeren zoowel van de Luiksche als van de Brabantsche vrijheden en privilegies. Naar alle waarschijnlijkheid waren de burgers in onze stad reeds bij het einde der 13e eeuw in 23 gilden georganiseerd. Een verordening namens Jan van Beieren, bisschop van Luik, en hertog Antonius van Brabant in 1409 uitgevaardigd, bracht het aantal der gilden van 23 terug op elf.

We kunnen daarin gerust een poging zien om met het getal ook de macht der Maastrichtsche gilden te beknotten. Dit schijnt niet gelukt, want in 1420 komt met het oude aantal ook weer de oude toestand terug. Jan de Vierde, hertog van Brabant, bevestigde bij verordening van 12 Aug. 1420 zijne goede poorters der stede van Tricht in hunne oude vrijheden en verleent hen een octrooi, dat gedurende vier eeuwen als de grondwet der Maastrichtsche gilden kan beschouwd worden en eerst bij de inneming door Kleber in 1794 vervallen werd verklaard.

Bij raadsverdrag van 13 December 1478 werd geordonneerd dat ieder inwoner der stad lid moest zijn van een der 23 ambachten[1], een voorschrift hetwelk 102 jaren later, in 1580, door de Spaansche autoriteiten werd te niet gedaan (Maasgouw VI bl. 973). De gilden

---

[1]) De abdissen van Hocht, die een *refuge* op de Boschstraat hadden, moesten tot een der gilden toetreden. *Publications* 1926, p. 227.

Digitized by Google

immers hadden zich het jaar te voren zoo krijgshaftig betoond, dat eene kortwieking gewenscht werd geacht.

Ofschoon we het hier niet uitdrukkelijk over het gildewezen hebben, zou ik toch een paar algemeenheden er over willen aanstippen.

Zoo, de jaarlijksche benoeming op sinter Meis (1 October) door de ambachten van hunne overlieden en keurmeester, die daarna den eed in handen der stadsregeering aflegden en daarom den titel van gezworenen voerden. De gilden waren tevens belast met het opnemen der stadsrekeningen.

Voor zijne vergaderingen bezat elk ambacht zijne leube (luif, gaffel of hal), een gebouw of gedeelte van een gebouw — we zouden het thans societeitsgebouw noemen — soms in eigendom, soms gehuurd. Buitendien bezat elk ambacht zijn vaandel en eene volledige velduitrusting met tenten, wagens en kanonnen, terwijl ieder gildebroeder in het bezit moest zijn van een uniform in de kleuren van het gilde en eene volledige bewapening. Men weet hoe de *luiker kremer* hunne beste bussen vóór Valkenburg in den steek lieten.

De ideëele kant der broederschap vertoonde zich in het bezitten van eene kapel of een altaar, aan den Patroon van het gilde gewijd, in een der kerken.

En als we nu, na den langen aanloop, tot het bespreken van gildepenningen overgaan, dan komt al terstond de twijfel of de vroegste corporaties wel dergelijke penningen hebben gekend. Voor zoover ik weet is de oudste bekende penning een van Antwerpen uit 1480, dan volgt Middelburg met een uit 1590.

De Maastrichtsche zijn alle uit de 17e en 18e eeuw.

Volgens de stedelijke archieven was de rangorde der gilden als volgt, waarbij wij de respectieve patroons voor zoover bekend vermelden:

1. goudsmeden, patroon niet genoemd doch haast zeker St. Eligius.
2. grofsmeden, patroon St. Eligius.
3. schoenmakers, patroons St. Crispinus en St. Crispinianus.
4. metselaars, een gekroonde troffel als emblema.[1])

---

[1]) Gewoonlijk had het metselaarsgilde Sint Claudius tot patroon, soms de H. Barbara. Te Rome is eene kerk der vier gekroonden, *„S.S. Quattre Coronati"* Claudius, Nicostracius, Desiderius en Simplicius, de vier Koningen-Heiligen. Minard

Digitized by Google

5. kramers of winkeliers, patroon St. Nicolaas.
6. timmerlieden en wagenmakers, patroon St. Josef met als atribuut op hun penning eene afbeelding der voornaamste gereedschappen. Er bestond een ouder katholiek en een jonger protestantsch gilde.
7. molenaars; hun penning vertoont St. Victor in Spaansche dracht, den degen op zij en een windmolen in de hand.
8. bakkers, patroon St. Albertus.
9. kleermakers, patronessen de H. Maagd en de H. Anna.
10. bontwerkers.
11. droog- of lakenscheerders, waarbij ook de volders behooren, patroon St. Christoffel.
12. leemplakkers en pleisteraars.
13. kortspoelders of linnenwevers, patroon St. Severinus.
14. slagers.
15. looiers, patroon St. Bartholomeus.
16. schippers, patroon St. Nicolaas.
17. visschers en korvers, patroon St. Petrus.
18. hoveniers, patroon St. Urbanus.
19. ooftmengers of fruitverkoopers, patroon de Zaligmaker; hun penning vertoont het opschrift: SALVATOR MUNDI PATROEN VAN DE OEFMENGERS.
20. blauwververs.
21. wolwevers of gewandmakers, patrones St. Genoveva.
22. brouwers, patroon St. Arnoldus.
23. chirurgijns en barbiers, patroons St. Cosmas en St. Damianus.

Deze drie en twintig zijn de *goede ambachten* der stad, zooals zij in 1420 door den Brabantschen hertog, Jan den Vierde, met hunne politieke, wettelijke en administratieve bevoegdheden, waren erkend. Naast deze officieele organisaties vormden zich allengs officieuse onderafdeelingen, die, als zoodanig, geene politieke bevoegdheden bezaten doch hoofdzakelijk als vakvereenigingen de gelde-

---

van Hoorebeke vermeldt bij de beschrijving van het „Metserhuis" te Gend: „Onder de vijf vensterramen der eerste verdieping bevond zich in het midden het in steen gebeitelde gildewapen; aan beide zijden van het wapen waren vier paneelen, voerende links en rechts de beelden der *vier gekroonden*, elk onder een spitsboog" enz. *Description de méreaux des Gildes et Corps de métiers.* Deel I, bl. 225. In afwijking van de namen door Minard aan de vier gekroonden gegeven, wordt mij van bevoegde zijde medegedeeld, dat zij heeten: Severus, Severianus Carpophorus en Victorius.

Digitized by Google

lijke en commercieele belangen van hun speciaal bedrijf beoogden Men was b.v. lid van het *smedenambacht,* maar tevens van het *gilde der hoefsmeden,* of lid van het *kremer ambacht* en tevens van het *gilde der fripiers* of oude-kleerkoopers.

Dientengevolge vinden wij gildepenningen van hoefsmeden, wagenmakers, oudekleerkoopers, vischkoopers, kunstschilders, boogmakers, zwaardvegers, wijntappers, boekdrukkers, vettewariërs, kruideniers, apothekers, passementwerkers, draaiers, in een woord van haast elk soort van bedrijf.

Het smedenambacht was onderverdeeld in hoefsmeden, bussenmakers, messenmakers, grofsmeden, scharenmakers, sporen- en gebitmakers, bijlmakers, zwaardvegers en nagelsmeden.

Bij reglement van 18 December 1706 werd door meesters van het smedenambacht en den stadsraad de lijst der te maken proefstukken herzien en vernieuwd. Zoo was het proefstuk der messenmakers een rond mes om hostiën te snijden, dat der bussenmakers een snaphaanslot, een laadstok die niet hooger mag uitkomen als de lade en de bajonet mag niet hooger komen dan de loop. De zwaardvegers hadden een gevest te vijlen, te verzilveren op den snid en te vergulden zooals het behoort. Zoo worden voor de negen afdeelingen de proefstukken langdradig omschreven.

De ketelboeters waren reizende koperslagers en ressorteerden evenals de blikslagers onder de kramers, wier leube lag op den hoek der Kleine en Groote Staat tegenover het Dinghuis. Deze leube was in 1573 verhuurd aan Jacob Hubrighs tegen 45 gld. 's jaars.

Naast de ambachten bestonden nog drie z.g. broederschappen, namelijk de stootwagens, de zakdragers en de Schoensche verderen, dat wil zeggen de zeevaarders op Schoonen in Zweden, waarheen zij de Maastrichtsche lakens vervoerden en haring terugbrachten. Deze broederschap werd in 1525 opgeheven en hare bezittingen verkocht. Uit de rente van het door de stad verkregen kapitaal ontvingen de leden, en na hun afsterven de oudste der wettige afstammelingen, jaarlijks op sint Alofsdag — hun patroon — twee weggen. De families Hupkens, Minkeleers, Peerkens en Brouwers genoten tot in 1793 dit voorrecht en zelfs tot laat in de 19e eeuw ontving notaris Hupkens, in plaats zijner weggen, eene jaarrente van 64 cent uit de gemeentekas.

Het wekt eenigszins verwondering, dat geene penningen bekend zijn van schuttersgilden, ofschoon Maastricht reeds in 1387 zijne

Digitized by Google

gezworen schutten had[1]), doch deze waren lid van hun bewapend eigen ambacht en derhalve niet behoorend tot een afzonderlijk schuttersgilde.

Volgens het gevoelen van den heer Nuyts zou het handboogschuttersgilde St. Sebastiaan reeds uit de 13e eeuw dateeren.

Ook het busschuttersgilde St. Hilarius was zeer oud, vermoedelijk uit de 15de eeuw, het verdween na de inneming door Parma in 1579.

Op 31 December 1652 richtten „Broeders en Ouderlingen van het Busschietersgilde sint Hilarius" tot de Staten-Generaal eene suppliek om hun „gilde ofte confrerie" weer op te richten. Op advies van den Rijngraaf Goeverneur van Maastricht werd het verzoek door H.H. M.M. geweigerd. Zie *Publications* 1914, p. 185.

Het ontbreken van schutters-gildenpenningen heeft waarschijnlijk zijn oorzaak in het aloude gebruik bij schutterijen, om alle merkwaardigheden hun gilde betreffend, op andere wijze vast te leggen, namelijk op de platen van hunnen koningsvogel of juweel.

Van drie gilden, namelijk die der goudsmeden, bontwerkers en leemplakkers, kwam geen enkele penning tot ons. Waarom? Bezaten ze geene, of waren ze uit zilver geslagen — hetgeen haast voor de hand ligt bij de goudsmeden — en derhalve in den smeltkroes verdwenen?

Om dit verlies te vergoeden kunnen aan de lijst worden toegevoegd de penningen der kunstschilders, boogmakers, wapenmakers, wijntappers, lintwevers en wagenmakers, alle afgebeeld en beschreven in het standaardwerk op dit gebied door Minard van Hoorebeeke.

Ook een drinkpenning is er in beschreven en afgebeeld en wel als eene bijzonderheid der Maastrichtsche smeden: hij vertoont op de voorzijde een man, die uit een kan een glas of beker vult, op de keerzijde twee gekruiste smidshamers waarboven een kroon, omgeven van den naam van den gildebroeder.

Ieder hunner bezat een dergelijke penning.

Na afloop van het zware dorstverwekkende werk, vereenigde men zich in de een of andere taveerne (*niet* in het gildehuis) om een potje „aajd" te drinken, waarbij het regel was dat wie het minste dronk het gelag der anderen moest betalen. Het gebruik dier dagen was dat ieder deelnemer aan het gelag evenveel betaalde.

Men kan zich het gargantuaansche toernooi best voorstellen. Het

---

[1]) *Maasgouw 1891, bl. 196 en 1892 bl. 2. Bijdragen van den Eerw. Heer Nuyts.*

Digitized by Google

was iets uit Breeroo's dagen, toen de nabuursteden elkaar uitdaagden om te drinken voor de wed en Amsterdam b.v. er roem op droeg Alkmaar of Haarlem te hebben verslagen. Voor Maastricht, waar Gambrinus steeds eene bijzondere vereering werd toegedragen, kon die drinkwedstrijd niets ongewoons schijnen. Volgens het tijdschrift *„Het Bier", technisch blad voor Brouwers en Mouters"*, telde Maastricht vóór 1579 twee en dertig brouwerijen. Een in genoemd blad afgedrukt lezenswaard artikel van den heer F. Kurris geeft een goed beeld van het brouwersambacht in deze stad, tevens de verkleinde afbeelding van eenige brouwerspenningen en twee bierdragerspenningen [1]), welke beide echter van Amsterdam zijn, en derhalve geen aanspraak kunnen maken in de hier volgende lijst van Maastrichtsche gildepenningen te worden opgenomen.

Ten opzichte van het Brouwersambacht kunnen wij nog meedeelen, dat dit het eerste was hetwelk na het beleg van 1579 (waarbij zijne archieven verloren gingen) gereorganiseerd werd. Op 23 Februari 1580 zag het zijn nieuw statuut door de Regeering goedgekeurd. Het was ook een der rijkste. In 1442 kocht het van de H. Geesttafel de luiksche banaalmolen, genaamd de *Bisschopsmolen* en in 1446 van het kapittel van sint Servaas de brabantsche banaalmolen, de *Hertogsmolen.*

Uit de bijlage aan het einde van dit opstel, kan men ontwaren hoe het Gildewezen in het voorlaatste decennium der 18e eeuw nog in werking was, echter zonder zijne politieke prerogatieven uit de latere middeleeuwen. De Eerw. Heer J. L. Blonden, gemeentearchivaris, stelde mij het „Reglement voor het voerliedengild", uit 1781, voorkomend in de Recessen der stad Maastricht, welwillend ter beschikking. Zie Bijlage A.

Het Goud- en Zilversmeden ambacht kreeg nog in 1792, 23 Juli, een nieuw, door den stedelijken magistraat uitgevaardigd, reglement.

LIJST VAN BEKENDE MAASTRICHTSCHE GILDEPENNINGEN

De bij de beschrijving gevoegde letters a, b, c en d beteekenen: a) in de verzameling van het museum Lenculenstraat; b) Minard v. Hoorebeke; c) mijne verzameling; d) A. Perreau.

---

[1]) Het voornaamste gereedschap van den bierdrager is de *bierboom.* Een Franschman, die dit woord hoorde zonder het gebruik er van te vermoeden, schreef over onze goede stad „qu'on y adore tellement la bière qu'on a inventé un arbre à bière".

Digitized by Google

Bakkerspenning. Doorsnee 37 m.m. vz. De H. Albertus in bisschoppelijk gewaad met mijter, in de rechterhand den bisschopstaf, in de linkerhand de ovenschop beladen met drie koeken. Omschrift: S . ALBERT . PATRO . V . BECKER . AMBAC. kz. glad. Er zijn mij vier exemplaren bekend, ten name van Hubertus Broenkens 1758 (a); Joannes Bastiaens 1755 (a); Joseph Langen 1770 (b); Gerard Ternagan (d) z. j.[1])

Brouwerspenning. Doorsnee 49 m.m. vz. De H. Arnoldus, gemijterd en gekleed in langen mantel met kruisslot op de borst. In de rechterhand den bisschopstaf, in de linkerhand een boek, staande tusschen een moutkorf en een kuip waaromheen drie kinderen spelen. Omschrift: S . ARNOLDUS . PATROEN . VAN . TBROUWER . AMB: kz. glad. Vier exemplaren mij bekend, ten name van Cornelis Dehont 1717 (b); Willem Lenaers (b) zonder jaartal; Dinis 1782 (a); P. Horsmans (c) z. j. Verder een ovalen penning, doorsnee 40 op 35 m.m. vz. De H. Arnoldus met omschrift S. ARNOLDUS PATROEN VANT BRAUWER AMB. kz. Jacobus Gulpen 1778 n⁰ 19 (b)

Boogmakerspenning. Doorsnee 47 m.m. vz. De H. Quinlinus met stralenkrans en opgeheven handen, geflankeerd rechts een pijl, links een handboog, onder de voeten een banderol met S. QUINLINE kz. glad, waarop gegraveerd L. W. Boelens (b) z. j.

Droogscheerderspenning. Doorsnee 30 m.m. vz. De H. Christoffel met een stok in de hand en een kind op de schouders, naast hem een lakenschaar en een spanraam. Omschrift: DRVEGSCHVRDERS AMBACT 1738. kz. glad. Twee exemplaren mij bekend, op naam van Krans (b) z. j.; Frans Peter Wassenhoven (c) z. j. en een ex. zonder naam (a).

Fruitverkoopers of Oeftmengerspenning. Doorsnee 51 m.m. vz: De Zaligmaker met den wereldbol op de linkerhand, de rechter zegenend opgeheven, ter linkerzijde eene zittende vrouw met weegschaal. Omschrift: SALVATOR MVNDI PATROEN VAN DE OEFMENGERS kz. glad. Twee exemplaren mij bekend, op naam van: Jacobus Ghoele 1716 (b); Pierre Frêre 1767 (a). Minard v. Hoore-

---

[1]) Het fraaie zegel van het Bakkersambacht bevindt zich in de sphragistiek verzameling van het Rijksarchief te Maastricht.

De naam van den gildebroeder aan wien de penning toebehoorde is steeds op de gladde keerzijde gegraveerd.

Digitized by Google

beke teekent bij het gilde der fruitverkoopers aan: „Deze nering was een der armste van Maastricht; in het jaar 1671 kreeg zij toestemming van den magistraat om haar leube (gildehuis) te verkoopen voor 600 gulden, en in 1733 de vergunning de zilveren balans te gelde te maken (die het onderscheidingsteeken der nering was) en de opbrengst er van op renten te zetten ten voordeele van de nering. Niettegenstaande zijne armoede heeft het gilde der fruiteniers de fraaiste en grootste penningen doet gieten", ***Minard II bl. 184.***

Heelmeesterspenning. Doorsnee 47 m.m. vz. Twee figuren in priestergewaad heffen de een met de linker-, de andere met de rechterhand eene vijfpuntige ster omhoog. In eene banderol boven hunne hoofden S. COSMVS ET DAMIANVS; in de banderol, beneden aan hunne voeten het woord MAESTRIGT. Dit is een der drie bekende penningen waarop den naam der stad prijkt. kz. glad. Zoomin op het exemplaar in de verzameling van ons museum als op dat door Minard beschreven, komt de naam van het gildelid voor.

Heelmeester-barbierspenning. Doorsnee 31 m.m. vz: Een spatel of lepel tusschen twee scheermessen waarboven een kroon. Geen omschrift. kz. glad waarop gegraveerd M.R. (meester) IAN DE BASER (b).

Hovenierspenning. Doorsnee 50 m.m. vz: In het veld de zittende H. Urbanus met in de rechterhand het driearmige patriarchaal kruis, in de linkerhand een druiventros, beneden het jaartal 1706. Omschrift: S. URBANE PATROEN VANDE HOVENIERS. kz. effen. Zes mij bekende exemplaren, op naam van: Johannes Robus 1755 (a); Christiaen Dolmans 1795 (a); De Weduwe Herdy z. j. (a); Hendrik Clous 1773 (b); Jacobus Delno 1772 (c); Johannes Ritzy z. j. (d).

Kleermakerspenning. Ovaal 37 op 30 m.m. vz. De H.H. Maria en Anna met het kind Jezus waarboven een vijfpuntige ster, voor haar een schild waarop een geopende schaar. Omschrift: CLEDERMAECKERS AMBACHT IN MAESTRICHT 1698. kz. effen. Vier mij bekende exemplaren, ten name van: Gerart Bogart (b) met het gildenummer 167, overigens z. j.; Maria Geertruy Kruger (a) z. j.; Mari Katrin Beckers (c) z. j.; Tiedor Bassem (d) gildenummer 116 z. j.

Oude-kleerkooperspenning. Ovaal 28 op 18 m.m. vz. Een hemd of

Digitized by Google

overkleed waarboven een zespuntige ster. Omschrift: OUCLEER ROCK MAK(ers). kz. een heilige met een bijl in de linkerhand. Omschrift SANCTE MATHIAS AP(ostel). Ofschoon Minard dit penningje aan Maastricht toekent heb ik bezwaar hem hierin te volgen Eerstens is het een geslagen tweezijdig stukje van geheel andere factuur dan de overige Maastrichtsche penningen, tweedens vinden wij nergens eenig spoor van een oude-kleerkoopersgilde te Maastricht. Minard heeft zich blijkbaar laten leiden en verleiden door het zespuntig sterretje, hetwelk er op voorkomt.

Korfmakers- en *Vischkooperspenning.* Doorsnee 38 m.m. vz. Troonende paus met het patriarchale driearmige kruis. Omschrift: S. PETRE ORA PRO NOBIS. kz. glad, waarop de naam Joannes Franciscus Daemen 1725 (a); tweede exemplaar op naam van Gerard Klink A° 1767 (b); derde exemplaar op naam van Matheijs Klerck 1776 (d).

Kramerspenning. Doorsnee 38 m.m. vz. De H. Nicolaus met mijter en staf naast een kuip waarin drie kinderfiguren. kz. effen waarop met bijzonder mooie letter gegraveerd K. Hubert Reintjens 8 Maart 1642 n° 113 (b); het exemplaar (a) draagt het jaartal 1736 doch de naam van den gildebroeder is afgesleten. De leube van het *goede cremers ambacht* was gelegen op den hoek van Groote en Kleine Staat met een gouden keten als uithangteeken. *A. Perreau. Recherche sur les corporations des métiers de la ville de Maestricht.* p. 36.

Lakenweverspenning. Doorsnee 45 m.m. vz. De H. Genoveva met een toorts; naast haar de vijfpuntige ster rechts, een gekroonde schietspoel links en het opschrift ST VIEVA. kz. Joannes Soeters 1768 waarboven een kroon (b). De penning is beiderzijds onbeholpen gegraveerd.

Linnenweverspenning. Doorsnee 48 m.m. vz. De H. Severinus gemijterd heeft den bisschopstaf in de rechterhand en een weverspoel in de linker. Omschrift SANCTVS SEVERVS. kz. effen. Drie exemplaren mij bekend, ten name van: Iveran Steins 1783 (b); Peeter van Swol n° 18 (a). Dit laatste ex. zonder legende; Leonard Jacobus Wynants 1771 (d).

Leerlooierspenning. Doorsnee 50 m.m. vz. De H. Bartholomeus blootshoofds en met langen baard; op den rechterarm eene gelooide huid en in de linkerhand een vildersmes. Deze heilige geldt als pa-

Digitized by Google

troon der looiers en der vleeschhouwers omdat hem, volgens de legende, bij zijn marteldood de huid zou zijn afgestroopt. Omschrift S . BARTHOLOMEE . ORA . PRO . NOBIS. kz. glad. Twee exemplaren mij bekend, ten name van: Willem Kenner 1737 (b); Gulielmus van Gulpen den jonge A⁰ 1717 (d).

Metselaarspenning. Doorsnee 31 m.m. vz. Op een effen veld een gekroonde metselaarstroffel. Omschrift tusschen twee parelranden S ★ LOUWERENS ★ GILDEN ★ kz. een gekroonde steenhouwershamer en het jaartal 1681 (b). Steenhouwers, steenbakkers, kalk- en steenkoopers, blokdelvers, leidekkers, huisschilders, schrijnwerkers, beeldhouwers en kunstschilders zelfs, dus alle die aan de vervaardiging van een gebouw deelnamen, maakten deel uit van het metselaarsgilde. Hunne leube stond in de Groote Staat naast het huis *den Aremberg,* eene brouwerij waarin in 1506 de familie *Van Ketel* woonde.

Molenaarspenning. Doorsnee 49 m.m. vz. Een persoon in Spaansche kleederdracht, gepluimde baret op het hoofd, hooge laarzen aan en degen op zijde heeft een windmolen op de rechterhand. Daar de penning geen omschrift heeft is het twijfelachtig of wij hier met een heiligenfiguur te doen hebben. Minard noemt sint Victor als patroon der molenaars. kz. een vlak veld. Bekend zijn mij drie exemplaren, ten name van: Mathys Notte 1786 (a); Martinus Hensens 1735 (b); Nicolas Jansen 1771 (d).

Schilderspenning. Doorsnee 44 m.m. vz. Een schilder zittend voor een ezel waartegen een paneel rust. Naast hem de liggende os van St. Lucas, alles omgeven van een tulprand. kz. glad waarop gegraveerd een gekroond wapenschild en het jaartal 1765 benevens de naam Joseph Destruve (b); tweede exemplaar ten name van Johan Conrad Hangartner 1781 (a). Tusschen de cijfers 17 en 81 een metselaarstroffel, waarschijnlijk ten teeken dat de kunstschilders tot het ambacht der metselaars gerekend worden.

Schipperspenning. Doorsnee 36 m.m. vz. De H. Nicolaus naast een tobbe met drie kinderfiguren; op den achtergrond een zeilend schip en een steigerend paard. kz. effen met gegraveerden naam onder een kroon Simon L. Dejardin 1769 (b).

Het schippersgilde bezat nog een tweede penning uit den aanvang der 17de eeuw. Deze vertoont een schuit met tonvormige roef op

Digitized by Google

kabbelend water. kz. effen veld. Hiervan zijn mij twee exemplaren bekend ten name van Leonard Martens 1618 (b); Winant Janz Bouman 1681 (d).

Schoenmakerspenning. Doorsnee 49 m.m. vz. Een van drie smalle lijntjes omgeven effen veld, waarop een gekroonde schoenmakersels tusschen twee kromme messen. kz: in cursief letters Johannes Lambertij: den 11 decemb: 1693 ★ (b).

Een tweede penning van dit gilde, doorsnee 30 m.m. vertoont op de vz. de H.H. Crispinus en Crispianus, tusschen beide in, de vijfpuntige ster, waarboven een gekroonde laars. Omschrift: SEGEL . DER . SCHOENMAECKERS . I . MAESTRICH ★ kz. glad. Twee exemplaren, ten name van Melchior Busens (a); en van Fensent (Vincent) Heenus (b).[1])

Smedenpenning. Doorsnee 45 m.m. vz. De H. Eligius in bisschoppelijk gewaad, in de rechterhand een gekroonde hamer, in de linker een naar binnen gewende bisschopsstaf. Omschrift: S . ELIGIVS PATROE VAN . T . SMEDEN . AME . kz. keurig gegraveerd gehelmd wapenschildje met lambrequins, vertoonende een klimmende beer tegen een boom. Omschrift Johannes Jacobus Berents 1756 (b); een tweede exemplaar heeft op de keerzijde den naam van Nicolaas Renoir 1788 (a). Het is wel merkwaardig dat dit zelfde ex., thans in ons Museum, vóór 1878 zich bevond in het museum Minard v Hoorebeke te Gent en toen gediend heeft voor de gravure in de *Description des Méreaux etc.* T. II p. 177.

Smeden-drinkpenning. Doorsnee 58 m.m. (zie bl.). vz. Een man uit een dekselkan het drinkglas vullend. kz: twee gekruiste hamers waarboven een kroon. Omschrift: Jacob Stevens 1782 (b) Als onderdeel van het smedenambacht laten wij hier volgen een

Hoefsmedenpenning. Doorsnee 27 m.m. vz. In het midden van een bijna het geheele veld innemende *ze*spuntige ster een hoefijzer kz: twee gothische letters S. E. (sint Eligius) zonder naam noch datum. Minard schijnt ter wille der zespuntige ster dezen penning aan Maastricht te hebben toegekend, ofschoon het mij twijfelachtig voorkomt of hij dit ten rechte deed.

Timmerliedenpenning. Tot dit gilde behoorden alle houtbewerkers

---

[1]) *Dirks CXXXV. 8* beschrijft een Maastr. schoenmakerspenning met het omschrift SINTE CRISPYN. A° 1624.

Digitized by Google

zooals wagenmakers, draaiers, kuipers, houtzagers, echter met uitzondering van de schrijnwerkers en beeldsnijders die onder het metselaarsambacht ressorteerden. In de burgerboeken van Maastricht worden ze met *hulterambacht* aangeduid.

Er was een Katholiek en een Protestantsch gilde. De penning der eerstgenoemde heeft een doorsnee van 28 m.m. Hij vertoont op de vz. drie timmermansgereedschappen, boor, bijl en bijtel, en het jaartal 1683. Omschrift: EERT GODT MARIA . S . JOSEP ONSEN PAT ★ Hiervan zijn mij drie exemplaren bekend. Op de keerzijde gegraveerd, Joflaers Hybrecht 12 (b); Bours H. (d); Franciscus van Benede (c).

De penning van het protestantsche gilde is niet als de overige Maastrichtsche penningen gegoten, doch geslagen uit rood koper Doorsnee 25 m.m. vz. een geopende passer en het jaartal 1677. Drie ex. bekend met den naam Jahn Erenst Erckelens (b); J. Petit (a); Johannes Holtappel (a).

Dit gilde bezat tevens een begrafenispenning van dezelfde afmeting ook met een geopende passer, doch met het jaartal 1682 en tusschen de beenen van den passer een doodshoofd en een bijl. Hiervan zijn mij drie ex. bekend, respectievelijk ten name van Winand Freson (a); Theodocus Herkenrad (b) en Johan Wilhelm Hocfhingh 1771 (c).

Minard v. Hoorebeke geeft bij de penningen van Maastricht buitendien nog een afbeelding met beschrijving van een mooien grooten dubbelzijdigen geslagen penning, die *niet* aan deze stad behoort. Hij heeft een doorsnee van 45 m.m. vz. eenig timmermansgereedschap met omschrift HANS . COENE . DEKEN . ANNO . 1630 zespuntig sterretje. kz. een geornementeerde cartouche met TIMMERMAN'S AMBACHT waaromheen: PIETER . BAES . GORN . ERCKENBOUT . BELERS (lees beleeders). Deze namen zijn niet Limburgsch, de functie van beleeder was te Maastricht niet bekend, men had er gezworenen en keurmeesters. De Maastrichtsche penningen waren grover van uitvoering en alle gegoten en wat het meest afdoende is, de voorz. van het onderhavige stuk is, op het jaartal na volkomen gelijk aan een timmermanspenning van Leeuwarden.

Visscherspenning. Doorsnee 36 m.m. vz. In een vijflobbige boog een zwemmende visch waarboven de vijfpuntige Maastrichtsche ster. Omschrift S. PISCATORVM OPPIDI TRAJECTENSIS (zegel der visschers van de stad Tricht). kz. vlak, zonder naam (b).

Digitized by Google

Vleeschhouwerspenning. Doorsnee 50 m.m. vz. De H. Bartholomeus (zie leerlooiers). Omschrift S. BARTHOLOMEE . ORA . PRO . NOBIS. kz. effen met gegraveerden naam: Hedricus Delanck 1750 (a).

Wagenmakerspenning. Doorsnee 45 m.m. vz. Aambeeld en hamer waarboven eene kroon. Omschrift: HENDERECK IANVSEN 1670. In het veld: VRIJ GEWORDE DEN X MEY 1670. kz. wagenmakersgereedschap omgeven van een bladerenkrans (b). Het is twijfelachtig of deze penning aan het Maastrichtsche gilde heeft toebehoord.

Wapensmedenpenning. Doorsnee 18 m.m. vz. De letter G waarover een staand zwaard. kz. een zespuntige het heele veld dekkende ster, gecantonneerd van 6 vijfpuntige sterren (b).

Wijntapperspenning. Doorsnee 50 m.m. vz. Een kapmes met omschrift: HET . LOEFFELICK WIENVERLATERSGILDE. kz. P. Antoni Iseneer (b).

Maastrichtsche straatnamen aan de ambachten ontleend. Cortenstraat (kortspoelders of linnenwevers), Korverstraat, Looierstraat, Kleine Stokstraat of Broodstraat, Smedenstraat, Raamstraat, Spilstraat, Ververshoek, Visschersmaas, Witmakerstraat.

De gildepenningen waren en bleven eigendom van het gilde. Bij de opneming ontving ieder lid zijn penning waarop hij zijn naam liet graveeren of zelf graveerde. Bij overlijden of anderzins eindigen van het lidmaatschap kwam de penning terug bij deken af overmans en werd de naam uitgeslepen. Hieraan is het toe te schrijven, dat er zeer oude penningen zijn, doch met naam en datum van betrekkelijk jongen tijd.

Naast den gewonen penning bezaten sommige ambachten ook nog een meestal kleinere begrafenispenning. Deze werd bij den dood van een gildebroeder, van zijne vrouw of weduwe, door den *cnape* (bode) aan de leden uitgereikt als controle op de aanwezigheid bij de begrafenis, waar ze na afloop der plechtigheid wederom ingenomen werden.

Begrafenispenningen, meestal in lood, waren algemeen in gebruik. Zij dienden eigenlijk als offerpenning. Om de deelnemers aan lijkdienst en begrafenis het offeren uit eigen zak te besparen nam de rouwende familie dit voor hare rekening. Zij kocht bij den koster

Digitized by Google

het benoodigde aantal begrafenisloodjes tegen een vaststaande tarief. De loodjes werden in of voor het sterfhuis aan de deelnemers uitgereikt en kwamen dan bij den ommegang weer in de offerschaal der kerk terecht.

Er zijn nog enkele exemplaren dezer loodjes in de verzamelingen aanwezig, absoluut niet om fraaiheid of kunstwaarde, enkel om de curiositeit. Ons museum bezit zeldzame exemplaren en zelfs de matrijzen waarin ze werden gegoten.

Sommige gilden hadden armenpenningen, die aan de behoeftigen van het gilde werden uitgereikt, waarop zij dan of wel levensmiddelen of wel een geldstuk ontvingen. Ik ken een exemplaar waarop „1 boddreger" staat.

Omtrent de kunstwaarde der gildepenningen is niet veel te zeggen; het langdurig gebruik heeft bij haast alle een nadeeligen invloed gehad op de plastiek. De details zijn afgesleten, waardoor een oordeel over hunne oorspronkelijke modeleering uitgesloten is. Het geelgietersprocédé sluit fijnheid van afwerking uit.

Wat ik behandeld heb of trachtte te behandelen is een zeer klein onderdeel van de geschiedenis van Maastricht, misschien spoort het den eenen of anderen aan zijn aandacht te wijden aan de bescheiden stukjes metaal, die niettemin eens een rol speelden in het leven onzer voorgangers.

Men kent de treffende en schilderachtige uitspraak, dat geschiedenis een gebroken vaas is, waaraan elk naar zijn kunnen en naar zijn aanleg probeert ze in elkaar te zetten.

TH. DORREN.

P.S. Bij mijne lezing waren de besproken stukken ter tafel.

Een opstel over munten of penningen zonder afbeeldingen is slechts half werk, doch ons Genootschap kan zich niet eens de bescheiden weelde van een paar bladzijden met reproducties veroorloven.

Het is wel teekenend, dat in een tijd waarin de Olympische spelen herleven en voor sport, zelfs voor de onwaardige boksvertooningen, miljoenen besteed worden, kunstzinnige en wetenschappelijke vereenigingen tot een vernederende zuinigheid gedoemd zijn. Th. D.

Digitized by Google

Bijlage A.

RENOVATIE EN AMPLIATIE VAN HET REGLEMENT EN ORDONNANTIE VOOR HET VOERLIEDEN GILDEN DER STAD MAASTRICHT,

by den Eed. Achtb. Raad gearresteert den 2 April 1781.

Art. I. Niemant zal het voermanschap binnen deze Stad mogen excerceren, passagiers of vragten aanneemen, dan die door den Eedelen Achtbaren Raad deze stad daar toe is geadmiteert, zoodaanig dat die welke het Voermanschap zonder de voorz. geregtelyke qualificatie ondervinden, zullen verbeuren d'eerste reyse zes Guldens, de tweede reyse twaalf, en voor de derde reyse agtien Guldens, dezer Stads cours, van welke boetens een derde gedeelte voor dezer Stads Finantie, een derde voor den Man des Ban, en het overige derde gedeelte ten behoeve van deeze Gilde zal weezen.

Art. II. Alvorens imand tot Voerman geadmitteert zal worden, zal hy moeten betoonen het Borgerschap dezer Stad te hebben verkregen, en voor zyne inkomst in het Gilde ten behoeve van hetzelve betaelen een somme van twintig Rijxdaalders.

Art. III. De nieuw aangestelden Voerman zal alvoorens eenige vragten te mogen doen, moeten voorzien zijn van de nodige paarden en reytuygen tot het voermanschap vereischt.

Art. IV. De Voerlieden dezer Gilde zullen haare bedieningen in persoon of door bekwaame knegten moeten waarneemen, blijvende nogtans de meesters of principalen aansprekelijk voor de fauten en verzuijmenissen van die geene welke zij geëmploieert hebben.

Art. VII. Naar het veranderen der Magistraat zal door de Eed. Achtb. Heeren van de Magistraat van twee tot twee jaaren twee ordentelijke persoonen goede kennisse van voermanschap hebbende, edog geen Voerluidens zelfs weezende, alzoo dit incompatibel weezen zal, den eenen Luijksen en eenen Brabandschen tot Gilde-Meesters worden aangesteld, welke alternativelijk als alle andere Ambagts-Meesteren zullen fungeeren.

Art. X. De Gilde-Meesters zullen moeten zorge dragen, dat der

Digitized by Google

Voerman, die om uit te reiden op den tour staat, zig op den behoorlijken tijd en plaatze met zijn Reijtuyg en paarden in den vereijschten staet laat vinden.

Art. XIII. En op dat de Voerlieden haare paarden en reijtuijgen in loffelyken staat meugen houden, daarom zulle de Gilde-Meesters tweemaal in 't jaar, te weten in den maand Meert en September, dezelve visiteeren, ten overstaan van twee Heeren Gedeputeerden uit de Magistraat.

Art. XVIII. Wanneer de Voerlieden op hunne Voitures zitten, zullen zy zonder gemeen consent van die geene welke op hunne Voitures zyn, geen tabak meugen rooken op poene van 3 Guldens.

Art. XIX. De voerman die beschonken is, zal alsdan geene vragten mogen laaden nog borgers of passagiers vervoeren, maar daardoor zynen tour verliesen, zullende de Gilde-Meesters gehouden zyn, van aanstonds een ander in zyn plaatse te stellen.

Art. XXIII. Burgers en ingezetenen, alsmede militairen in guarnisoen zynde, of met de woon alhier gefixeert zullen zig meugen bedienen van zodanige Voerman uit het Gilde als zullen goedvinden. mits de vragt volgens het tarief betaalende.

Art. XXIV. De reijzigers en passagiers zullen om voortgeholpen te worden hun aan den Gilde-Meester adresseeren, en by hem aangaande de vragtloonen en voitures de nodige informatie neemen.

Art. XXVII. Den Gilde-Meester zal sorge dragen dat de bestelde voitures zonder versuym op de bestemde uure en plaatse in gereetheid zijn en dat de Voerman zig laat vinden aan het huys of logement van den reyziger of passagier.

Art. XXXI. De geene, welke plaatzen of voitures by den Gilde-Meester bestellen, zullen aanstonds de gereguleerde vragt in deszelfs handen moeten voldoen in diervoegen dat de voerman uit handen van den Gilde-Meester zyne betalinge ontfangen zal.

Art. XXXII. Die by den Gilde-Meester gelden, pakjes of andere bestelde goederen brengen zullen dezelve aldaar moeten laaten aantekenen, en voor ider bysonder partije ten behoeve van den Gilde-Meester eenen stuijver aanteeken-geld betalen: zullende den Gilde-Meester daarvan een ordentelyk annotitie boek houden, en by overleveringe van het geld, pakje of ander goed, door den Voerman zulks overneemende op zyn boek laaten onderteekenen, ten eijnde

Digitized by Google

die kan dienen tot decharge van den Gilden-Meester. En zullen de Voerliedens gehouden weezen, alle pakjens ofte andere bestelde goederen welke zy buijten of binnen de Stad brengen, ten huijse van den Regeerende Gilde-Meester te bezorgen ten eijnde van aanteekeninge, op poene van drie Guldens amende te verdeelen als Art. I.

Art. XL. De bagagie van de passagiers tot haar reijse behoorende niet excederende dertig pond voor ieder persoon, zal geen vragt verschuld zijn, dog van het meerder gewigt haarer bagagie, zullen zy per twee pond 3 oord betaalen, en byaldien de reijse niet op eenen dag voltrokken word, dan zal van dat meerder gewigt, ider dag van het transport drie oord per twee pond betaalt worden.

Art. XLIII. Geen voerman zal tot eenige tour of beurte van het Gilde admissibel zyn, die geene paarden heeft welke naa het oordeel van den Gilde-Meester bekwaam zijn tot het doen van de reijze of togte, voor welke dezelve gerequireerd worden, zullende den Gilde-Meester bevoegd zyn zulken voerman over te slaan en een ander in deszelfs plaatse te ordonneeren.

Art. XLIX. Geene vremde voerlieden zullen binnen deeze Stad of derzelver jurisdictie personen of goederen mogen oplaaden, op poene van verlies der bedongen vragloon en tien Goud-Guldens amende, te verdeelen als Art. I gereguleerd is.

Art. LX. Niemand der voerlieden zal mogen leveren eenige voorspan aan reyzigers en passagiers, welke postpaarden voor haare voitures gebruijken en nodig hebben tot de omleggende Keizerlijke Post-statien toe, maar zal zodaanig voorspan op de Posterije van Brussel en Aken moeten geleevert worden.

Blijkens de inhoud van dit reglement werden in 1781 door den Magistraat aan het reeds bestaande Voerliedengilde nieuwe voorschriften gegeven, vervat in zes en zestig artikels. Het gilde, dat als een gereglementeerde corporatie van rijtuigverhuurders gold, tevens belast met den bestel- en vrachtdienst, werd uitdrukkelijk afgescheiden van den dienst der posterijen op welks gebied het gilde niet mocht treden.

Van de vroegere ambachten onderscheidt het zich door gemis van politieke bevoegdheden.

Uit een aan het reglement toegevoegd „Tarif der Vragten" blijkt, dat het reizigersvervoer geschiedde per „*chaise*" bespannen met

Digitized by Google

twee en per „*barlyn*" bespannen met vier paarden en dat zelfs reizen tot Basel (100 uren) en Bern (120 uren) getariefeerd waren. Een vierspannige berline tot Bern kostte 360 gulden.

Voor één gulden tien stuivers kon men een heelen dag hebben „*een huurpaard om op te reijden*".

Bijlage B.

RESOLUTIE-REGISTER DER STAD MAASTRICHT.

Zondag den 21 Sept. 1794.

Door Heeren Borgemeesteren voorgedragen zynde hoe dat syne Hoogheid de Heere Prince Gouverneur haar heden hadde aangesproken, dat alle middelen in het werk moette gestelt worden, om soo veel doenlyk contante penningen te bekomen ten eynde de circulatie binnen deze stad so veel mogelyk te faciliteeren sullende Hy Heer Prince Gouverneur een declaratoir aan de geldschieters overgeeven dat de penningen gediend hebben ten nutte dezer Lande en sorge dragen dat dezelve in contante penningen worden gerestitueerd met den interest na rato des tyds, waarop gedelibereerd synde is goed gevonden en verstaan Heeren ordin. Gedeputeerdens te authoriseeren om met de Capittels deser Stadt te spreken ten eynde op vaste voete so veel mogelyk is contante penningen te bekomen en voorts alle maatregelen daaromtrent in het werk te stellen als sy sullen oordeelen te behoren.

Voerts is op propositie van Heeren Borgemeesters goedgevonden te renouvelleeren de publicatie van den 18 aug. laatsleden omtrent de proviandeering der nodige levensmiddelen, met deze ampliatie dat de geene welke sig niet van de noodzakelyke levensmiddelen souden hebben voorsien aangeraden worden om deze stad soo spoedig mogelyk te ruymen.

Digitized by Google

Luna den 22 September 1794.

Heeren ordinarie Gedeputeerdens, ingevolge resolutie van gisteren alle devoeren aangewent hebbende om sooveel mogelyk contante penningen op requisitie van syn Doorl. Hoogheid den Heere Gouverneur magtig te worden, hebben dus aan deze Vergadering te rapporteeren, dat hun van de beyde Capittels, eenige Cloosters als andere particulieren reeds besproken is eene somme van vyf en dertig duyzend een hondert guldens, tot welkers ontfangst geauthoriseert hebben den geswore clerq Hupkens om vervolgens ter stadsgriffie gedeponeert te blijven tot zoolange aan de geldschieters van wegen Syne Doorl. Hoogh. behoorlyke obligatiens zullen syn geextradeert.

Waarop gedelibereert zynde is goedgevonden en verstaan het gehandelde des Heeren ords Gedeputeerden te laudeeren en te opprobeeren en teffens te versoeken hierinne voorts te gaan mitsgaders den gesworen clerq Hupkens tot den ontvangst dier penningen te authoriseeren tegens behoorlyke recipisse, alsmede om des gerequireerd wordende dezelve aan syne Hoogheid te extradeeren en daar aff behoorlyke annotitie te doen.

Door de Heeren Borgemeesters voorgedragen. enz. .....

Daar uit de stukken nergens blijkt, dat de door de beide kapittels, kloosters en particulieren toegezegde fl. 35.100 inderdaad zijn gestort, kan men, gezien de onmiddellijk volgende confiscatie van zilverwerken, op goede gronden aannemen, dat de storting niet heeft plaats gevonden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Miscellanea over de familie Valzolio.

In Maasgouw jaargang 1884 vond ik een artikel onder den titel „Venetiaansche glasfabrieken te Maastricht", waarin de aandacht gevraagd werd voor twee glasfabrieken in onze streken, eene gelegen te Maastricht en de andere te Smeermaas, beide gedreven door Italiaansche of Venetiaansche kunstenaars. Deze noemde men ook wel Altaristen omdat zij in Altare bij Savona in het markgraafschap Montferrat tehuis behoorden enz. Dan verder: „Hier te Maastricht vertoefde de familie *Valzolio,* die aan de glasfabriceerende edellieden de Bounam of de Bonhomme vermaagschapt waren (1640—1700)".

Wat de familie de Bonhomme betreft geeft het Nederlandsch adelsboek aan als stamvader Henri Bonhomme, die 1585 of daaromtrent huwde met Jeanne Huberti, en als plaats van herkomst Luik. Ik ben echter van meening, dat die afstamming moest gezocht worden in het graafschap Bar ofwel in het Argonnerwoud in de omstreken van Ste Menehould, waar steeds adelijke glasfabrikanten woonden, zeer verknocht aan het fransche koningshuis, waarom dan ook wel Lodewijk XVI naar dien kant trachtte te vluchten. Voor deze edellieden gold voornamelijk de spreuk: „L'Industrie de la verrerie ne déroge pas à la noblesse".

Indien echter boven aangehaald artikel de familie Valzolio zou willen aanzien voor glasfabrikanten dan is zulks niet juist. Want het waren bankiers, lombarden en stamden uit Poirino in de nabijheid van Turijn, zooals later blijken zal.

Eenigen tijd geleden ontving ik ter inzage een zoogenaamd memorieboek of familiekroniek van Hieronymus Valzolio of zoo hij zich toen noemde van Seul, waarin hij généalogische aanteekeningen maakt omtrent zijne ouders, kinderen en verdere familie. Bij de geboorte zijner kinderen noteert hij zelfs de stand der maan. Ook voorvallen uit het dagelijksche leven, onweer, doortrekken van soldaten en de dagen der eerste H. Communie en Vorming worden aangeteekend enz.

Dat heb ik echter als minder interessant achterwege gelaten en

Digitized by Google

mij alleen bepaald tot de généalogische bijzonderheden, omdat deze voor de zuidelijke Nederlanden en ook voor Maastrichtsche families van waarde konden zijn.

De vader van den schrijver woonde te Leuven, waar hij 1610 overleed en hij zelf is daar steeds woonachtig gebleven. Ik vond echter nergens aangegeven welk bedrijf hij uitoefende en of hij eenig ambt bekleedde is ook niet aangegeven, wel wijzen enkele kleine notities er op dat hij met de voornaamste families in relatie was.

Dat hij bankier moet geweest zijn zal later kunnen aangetoond worden door den inhoud van het testament van Peregrinus Vogels.

Daar het memorieboek in het fransch is geschreven zal ik het ook in die taal laten volgen. Het begint met de ouders van Jerome van Seul, dan komen de kinderen uit dat huwelijk en ten derde zijn eigen huwelijk met de daaruit geboren kinderen.

Verder de aanteekeningen over de afstamming zijner vrouw.

Opmerkelijk is het ook nog dat hij den naam Valzolio slechts gebruikt ± 1636 en wel bij de geboorte eener dochter en voorts voor de aanduiding van familieleden in Spanje, echter ook weer bij eene nota zijn grootvader betreffend.

Derhalve ben ik geneigd aan te nemen dat de oorspronkelijke Italiaansche naam Valzolio was, dat hij dien, of wel zijn vader, vervlaamscht heeft, om ten slotte weer terug te komen op zijn Italiaansche afkomst en schrijfwijze.

Hubert Vanseul naquit en Piémont à Poirin l'an 1550, décédé à Louvain le 14 mai 1610 âgé de 60 ans.

Sa femme Anne Logier née à Valenciennes en Hainaut 1555, décédée à Anvers 1616 le 28 août à l'âge de 61 ans, enterrée à l'église des pères prêcheurs à Anvers.

1) Leur fils David van Seul né à Louvain avril 1er 1587, décédé à Anvers le 14 février 1646 58 ans 10½ mois, enterré dans le caveau de sa mère. Epoux de Marie Cornélie .....

2) Jérôme van Seul, né le 29 mai 1589 à Louvain (y décéda le 18 mai 1660 agé de 71 ans et enterré dans l'église de Ste Gertrude devant l'autel de Ste Barbe).

Il épousa à Bruxelles le 25 sept. 1610 Marguerite van Coutessem, née à Bruxelles le 6 sept. 1591, fille de François van Coutessem, né

Digitized by Google

en 1542 à Léau, et de Antoinette Gaisset, née en sept. 1558 au village nommé Lost ou Lorst.

3) Jean Vanseul né à Louvain le 12 nov. 1590, mort à Anvers le 30 août 1620, enterré auprès de sa mère.

4) Grégoire van Seul né à Valenciennes le 27 janvier 1593, mort 8 jours après la Toussaint 1594, vécut 20 mois.

5) Jeanne Vanseul née à Valenciennes le 1 juin 1595, morte à Lille en Flandre.

6) Hercule van Seul né à Louvain le 19 mai 1598. Parti pour l'Espagne le 10 juin 1618, il demeura à Séville. Est mort à Bordeaux en France le 24 octobre 1624; enterré à la „principale église devant la chapelle de notre Dame, dans l'Eglise de St. Remi".

7) Adrien van Seul né à Louvain le 31 oct. 1601.

Jerôme Vanseul ses enfants etc. né 29 mai 1589, épousa à Bruxelles Marguerite van Coutessem le 25 sept. 1610 dans l'église de St. Géry.

1) Antoine van Seul né à Louvain le 25 juillet 1611 et baptisé le 27 dans l'église de Ste Gertrude. Prêtre et Chanoine au chapitre d'Aix.

2) Anne van Seul née le 27 février 1613 à Louvain, baptisée le 28 à Ste Gertrude. Mariée 1° le 5 avril 1634 à Sr Bartholomé Hassel (ou Fassel) qui mourut le 31 août 1635 à Louvain laissant un fils Jérôme. 2° le 10 novembre 1636 à Louvain au Capitaine Alexandre van .....?

3) Jean Baptiste né à Louvain le 31 mars 1615, baptisé à Ste Gertrude le 1er avril. Il épousa à Mastricht le 21 avril 1646 Marie Adriani veuve du Sr Brunas.

4) Josina Marie van Seul née à Louvain le 16 février 1617, baptisée le 19 févr. Epousa le 19 décembre 1645 Jean van de Voust.

5) Jeanne van Seul née le 18 novembre 1618, baptisée le 19 suivant à Ste Gertrude à Louvain.

6) Hubert van Seul né le 8 décembre 1620, baptisé le même jour à Ste Gertrude à Louvain. Le 20 avril 1646 parti pour l'Espagne en compagnie de monsieur Henri du Buison. Epousa le 28 octobre 1653 mademoiselle Elisabeth de Paige.

Digitized by Google

7) Marie Marguerite van Seul née le 7 mai 1623 à Louvain, baptisée le même jour à Ste Gertrude.

Epousa le 21 mars 1640 à Derques (?) François van Haud du Dunkerke (licencié ès lois le 25 juin 1640).

8) Charles van Seul né le 18 juin 1625 à Louvain et baptisé le même jour à Ste Gertrude, mort le 16 juillet 1631 de la contagion à l'hôpital et y enterré à l'église.

9) Jérôme van Seul né à Louvain le 2 mai 1627, baptisé le 3 suivant à Ste Gertrude.

10) Adrien van Seul né à Louvain le 14 janvier 1630, baptisé le 15 à Ste Gertrude.

Parti pour l'Espagne le 26 mars 1647 pour demeurer près de son neveu? David Valzolio à Séville. Le 27 octobre 1651 parti pour la seconde fois pour l'Espagne d'Ostende à Cadix.

11) Bartholomé van Seul né à Louvain le 17 juillet 1632 et baptisé le même jour à Ste Gertrude. Mort le 15 novembre? (déc.) 1634 de la contagion.

12) Catherine Ingenia Valzolio née à Louvain le 6 novembre 1636, baptisée le 8 suivant à Ste Gertrude.

Confirmation au 2 may 1654 de Marie Marguerite Valzolio, fille ainée de Jean Baptiste Valzolio.

Le premier mari de la belle mère de Jérôme Valzolio (Antoinette Gaissel ou Gaisset) était Antoine Arts.

Antoinette Gaisset née en septembre 1558 à Lost ou Lorst, décédée le 22 octobre 1628 à la paroisse de St. Géry à Bruxelles.

Du premier mariage:

Antoine Arts.

Pieter Arts.

Jenne Arts béguine.

Jean Arts.

Anne Arts femme de Jean de Vaulbes.

Du second lit de

François van Coutessem natif de St. Pierre à Leau en 1542, mort en 1609 à Bruxelles:

Digitized by Google

1°) Marguerite van Coutessem née à Bruxelles le 6 sept. 1591.
2°) François van Coutessem né à Bruxelles le 22 juin 1593, mort le 24 avril 1638, enterré à l'église de St. Géry à Bruxelles.
3°) Joris van Coutessem né le 10 février 1595.

Mémoire que David Valzolio de Poirino en Savoie, mais je pense que c'est de Piémont, est père de Hubert Valzolio et Anne Logier sa femme, qui furent père et mère de

Jérôme Valzolio.

(N.B. Poirino est situé à environ 21 K.M. de Turin, donc en Piémont comme dit Jérôme Valzolio).

Jean Logier de Valenciennes et greffier de cette ville et sa femme Jeanne de la Febure du dit lieu furent père et mère de

Anne Logier.

David Valzolio mari de Marie Cornélie ....? dont un fils David né le janvier 24 l'an 1614.

Aanteekeningen bij het voorgaande:

Maasgouw 1883 p. 893. In het testament van Peregrinus Vogels (overleden te Roermond 4 Oct. 1649) staat, dat tot dotatie van 3 kanoniksdijen in de Domkerk te Roermond moesten dienen de revenuën van verschillende fondsen o.a. 2e „Eene rente van 150 gulden zwaar geld, gevestigd op het goed van *Hieronymus Walzolius in den lombard van Leuven*".

„Tot eene fondatie van drie beurzen aan de hoogeschool te Leuven .... laat ik een jaarlijksch inkomen van 200 gulden zwaar geld, gevestigd op het goed van *Hieronymus Walzolius in den Lombard te Leuven*" enz.

Publications etc. T 16. p. 251. Grafschriften in de kerken te Maastricht.

p. 270. In de St. Nicolaaskerk:

Digitized by Google

„Hic quoque jacent liberi Dni Carolus de Brienen J.U.D. dnus de Guesselt et Maria Marguerita de Valzolio con juges. Obiit ille 11 febr. 1700, illa 11 febr. 1709".

Blazoen: Brienen voert een éénhoren, Valzolio een leeuw.

„Hier ligt begraven den eersaemen François Prunas starf 1641 den 26 may, en Maria Adriani starf 1662 den 12 Nov.".

Blazoen: een leeuw en een adelaar.

Public. T 21 p. 380. Leenen van Valkenburg.

In 1678 of daaromtrent kwam Karel van Brienen ridder, in het bezit van Guesselt. Hij was gehuwd met Margareta de Valzolio erfvrouw tot Guesselt, dochter van Jan Baptista en van Maria Adriani.

Zooals blijkt uit het memorieboek van Jerôme Valzolio was François Brunas de eerste man van Maria Adriani, die den 21 April 1646 hertrouwde met Jan Baptiste Valzolio, waarvan bovengenoemde Maria Margaretha Valzolio de oudste dochter was.

Nederl. Adelsboek 1912 p. 371.

Jean Maximilien de Bounam, ridder des H. R. Rijks, heer van Gulpen en Margraten, vrijheer van de baronie Ryckholt, raad en thesorier-generaal van den Prins Bisschop van Luik, burgemeester aldaar, † Luik 23 November 1728, trouwde te Maastricht 12 Februari 1668 Anne de Valzolio † Luik 5 Januari 1710, dr van Jean Baptiste en Marie di Adriani.

Mededeelingen over bovengenoemde familie Valzolio zijn mij steeds hoogst welkom.

Roermond, October 1926. Eugène VREULS.

Digitized by Google

Kwartierstaat van Jean Baptiste Valzolio.

Hubert Valzolio × Anne Logier François v. Coutessem × Antoinette de Gaisset

Jérôme Valzolio × Marguerite van Coutessem

Jean Baptiste Valzolio
×
Marie di Adriani

Marie Marg. Valzolio
×
Charles van Brienen

Anne Valzolio
×
Jean Max de Bounam de Ryckholt.

Digitized by Google

David Valzolio
né à Poirino près de Turin.

Hubert Valzolio
né Poirino 1550
† Louvain 14 Mai 1610.

× Anne Logier
née à Valenciennes
† Anvers 28 Août 161

1) David V. né Louvain 1/4 1587 † Anvers 14/2 1646
×
Maria Cornelia ....
|
David V.
né 24/1 1614.

2) Jerôme Valzolio né Louvain 29/5 1589 † „ 18/5 1660
× 25 Sept. 1610 à Bruxelles Marguerite van Coutessem née Bruxelles 6 Sept. 1591.

3) Jean né 12/11 1590 à Louvain † 30 Août 1620 Anvers.

4) Grégoire né 27/1 1593 à Valenciennes † Nov. 1594.

5) Jeanne Valen 1.6 † L

1) Antoine Valzolio né à Louvain 25 Juillet 1611 Chanoine à Aix.

2) Anne Valzolio née 27 Févr. 1613
× 1o. 5 Avril 1634 Bartholomé Hassel ou Fassel dont un fils Jerôme
2o. 10 Nov. 1636 Alexandre van ... ?

3) Jean Baptiste Valzolio né Louvain 31 Mars 1615 épouse à Maastricht 21 Avril 1646 Marie Adriani veuve de François Brunas.

4) Josina Maria née à Louvain 16 Févr. 1617 épouse 19 Dec. 1645 Jean van de Voust.

5) M ne 1655 van

1) Marie Marguerite de Valzolio dame de Guesselt † 11 Février 1709.
×
Charles van Brienen † 11 Février 1700.

2) Anne de Valzolio † Liège 5 Janvier 1710 épouse à Maastricht 12 févr. 1668 Jean Maximilien de Bounam de Ryckholt † Liège 23 Nov. 1718.

Digitized by Google

Stamboom der familie Valzolio.

ercule
ouvain
5 1598
rdeaux
t. 1624.

7) Adrien Valzolio né à Louvain 31 Oct. 1601.

ubert
8/12
à Lou-
épouse
t. 1653
beth de

7) Maria Marguerite née 7 Mai 1623 épouse 21 Mars 1640 François van Haud.

8) Charles né 18 Juin 1625 à Louvain † 16 Juillet 1631,

9) Jérôme né 2 Mai 1627 à Louvain.

10) Adrien né 14 Janvier 1630 à Louvain.

11) Bartholomé né 17 Juillet 1632 à Louvain † 15 Nov. (Déc.) 1634.

12) Catherina Ingenia née à Louvain 6 Nov. 1636.

Digitized by Google

Digitized by Google

Romeinsch Vaatwerk gevonden te Heerlen.

Bij het graven van een zgn. mineursgang dienstig voor grondvervoer van de diepe insnijding voor de groote tunnel, die de Geerstraat met den Kloosterweg zal verbinden, werd dit jaar op 't terrein der Staatsspoorwegen gaaf en fragmentarisch Romeinsch vaatwerk gevonden, afkomstig van verschillende graven. Door de goede zorgen der heeren ingenieurs Dirickx en Weisfelt konden de volgende voorwerpen, die wij in teekening lieten brengen, voor de wetenschap gered worden.

I. In Terra Sigillata:

1). Bord, opening 16½ c.M. De geknikte iets schuin staande wand met dunnen ribbel aan den rand is eenigszins gebogen. Overgang van vorm Dragendorff 18/31. Op het verhoogde midden van den bodem het stempel SABINVS. Week baksel, het matte bruinroode glazuur niet vast. Einde 1e eeuw.

Buiten op den bodem staat een graffiet; er is n.l. door den gebruiker van het bord ingekrast na het bakken een scherphoekige driehoek, die gedeeld wordt door een ingekraste streep evenwijdig aan een der lange zijden.

2). Bord, opening 17½ c.M. Dragend. 31. Geknikte schuine wand met vrij dikken ribbel aan den rand. Op de kleine verhooging in het midden van den bodem NAS(SO). Baksel en glazuur als 1. Buiten op den wand ingekrast M; 2e eeuw. Vgl. voor 1 en 2 Dr. Goossens Vlengendaal, p. 11, Taf. III no. 1; Dr. Holwerda Arentsburg, p. 30, Afb. 65 nos. 1, 3; Oelmann Niederbieber, p. 19, Type 1 Taf. 1a.

3). Ingesnoerd, halfbolvormig, eenigszins scheef bakje met dunnen ribbel aan den rand; opening 12 c.M. Drag. 27. Baksel en glazuur als 1. Onleesbaar stempel binen op den bodem. Graffiet: V op binnenzijde van den standring. Begin 2e eeuw.

Digitized by Google

4). Ingesnoerd halfbolvormig bakje met dun ribbeltje aan den rand; opening 10 c.M. Op de binnenzijde loopt een ½ c.M. onder den rand een draaigroefje. Bleekrood baksel; 't bruinroode, glimmende glazuur gedeeltelijk afgesprongen. Geen stempel, standring beschadigd. Begin 2e eeuw.

5). Niet geheel gaaf, ingesnoerd bakje als 3; stempel onduidelijk, misschien CIVIATE. Dezelfde graffiet V op binnenzij van standring. Dateering eveneens 2e eeuw.

6). Ingesnoerd halfbolvormig bakje met vrij dikken ribbel aan den rand; grootte en baksel als 3 en 5, maar het bruinroode glazuur niet zoo glimmend. Van stempel alleen leesbaar TR....; 2e eeuw. Vgl. voor 3, 4, 5, 6 Dr. Holwerda Arentsburg, p. 31, Afb. 65, nos. 19, 20; Bonn. Jhrb., Heft 96/97, p. 86, Vorm 27. — Nog een fragment van een ingesnoerd halfbolvormig bakje met glimmend glazuur en dun ribbeltje op den rand, opening ± 10 c.M. en dateerend uit begin 2e eeuw; staat niet op de teekening.

7). Kraagschotel, zoo genoemd, omdat om den wand van den schotel een kraagvormige uitsprong aangezet is, waardoor het vaatwerk gemakkelijker vast te houden is; opening 12½ c.M. Dragend. 38. Boven den naar beneden omgeslagen kraag steekt de rechtstaande rand zonder ribbel ruim 1½ c.M. uit. Op de binnenzijde is ½ c.M. beneden den rand een groefje. Baksel iets beter dan 1 en 3. Onder den kraag op den buitenwand de graffiet: VS. Midden 2e eeuw. Vgl. Dr. Goossens Vlengendaal, p. 11 2b; Dr. Holwerda Arentsburg, p. 31, Afb. 65 no. 35; Oelmann Niederbieber, p. 30, type 20.

II. In grof aardewerk:

8). Grijswitte ruwwandige kom, S-vormig profiel met naar binnen verdikten rand. Buiten op den wand, 1½ c.M. beneden den rand, 4 draaigroefjes; opening 12½, bodemvlakte ruim 5 c.M. in doorsnede; 2e eeuw en later. Vgl. Dr. Holwerda Arentsburg, Afb. 94, no. 221 en Oelmann Niederbieber, p. 76, type 104.

Alle bovengenoemde voorwerpen — in enkele bevonden zich beentjes, houtskool en spijkers afkomstig van den brandstapel — stonden even in 't vaste leem in twee groepjes, een halven meter van elkaar verwijderd. De borden 1 en 2 waren met de standringen

Digitized by Google

op elkaar geplaatst en behoorden derhalve tot hetzelfde graf en denzelfden tijd.

Afgezien van de ingesnoerde en ook de kegelvormige bakjes in Terra Sigillata, die door hun gedrongen vorm al een taai leven hadden, dient opgemerkt, dat het bruinrood glimmende Terra Sigillata-vaatwerk over 't algemeen, als zijnde het fijne, het rijke en niet alledaagsche huisgerei, voorzichtiger behandeld werd en dus langer in gebruik bleef, evenals dit thans nog het geval is met het beste vaatwerk in een huishouden. Het eenvoudige, dagelijks gebruikte aardewerk daarentegen, gebakken van gewone klei, was niet van langen duur, maar is daarom doorgaans wel voor een nauwkeurige dateering meer betrouwbaar. Wij zouden daarom de graven, waarvan boven beschreven vaatwerk afkomstig is, willen dateeren na 't midden der 2e eeuw.

De vindplaats was ongeveer 60 M. verwijderd van de huizen van den Parallelweg bij de Geerstraat en behoorde tot het oostelijke gedeelte van 't Romeinsche grafveld, dat zich aan beide zijden uitstrekte van den Romeinschen weg, die noordwaarts van Coriovallum liep, ongeveer de richting volgde van een gedeelte der Geerstraat, van den Kloosterweg en den Sittarderweg en zich aan de Baak, d. i. bij de Musschemigerbeek in twee takken verdeelde.

Door den Directeur van 't Rijksmuseum van Oudheden te Leiden werd het gevonden vaatwerk afgestaan aan het Provinciaal Museum van Oudheden te Maastricht. Aan de arbeiders, die 't geluk hadden de voorwerpen te vinden, werd een goed vinderloon geschonken.

Heerlen, Oct. 1927. P. PETERS.

Digitized by Google

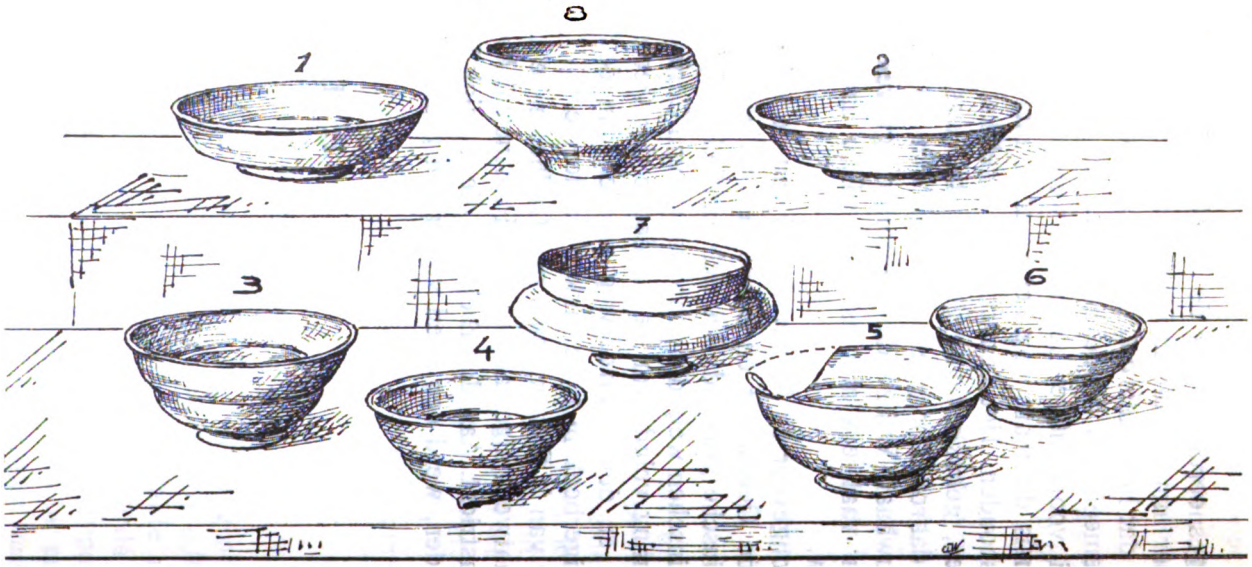

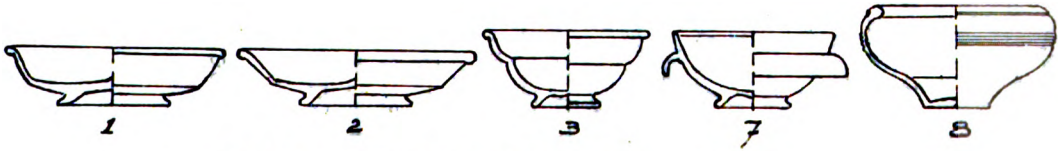

ROMEINSCH VAATWERK gevonden te Heerlen.

Digitized by Google

De plaats van den Bisschopszetel te Maastricht.

De geschiedenis leert ons, dat van af het tijdstip, dat de H. Servatius uit Tongeren vluchtte en zich vestigde binnen het versterkte Trajectum (omstreeks 380; hij stierf in 384) totdat de H. Hubertus in 722 zijn zetel overbracht naar Luik, ons oude Tricht het groote voorrecht heeft gehad, bisschopszetel te zijn.

Dit oogenschijnlijk zoo duidelijke en eenvoudige gegeven heeft niettemin een aantal twistvragen doen ontstaan, waarover door latere geslachten eeuwen lang met groote felheid is gestreden, zonder dat die strijd het beoogde resultaat, n.l. het onbetwist zegevieren van de eene of de andere der verdedigde opinies, heeft opgeleverd.

De eerste vraag dan, waarover de strijd heeft geloopen, was deze: ***Heeft met het vertrek van St. Servaas uit Tongeren het bisdom Tongeren opgehouden te bestaan en heeft dit plaats gemaakt voor een bisdom Maastricht?***

Deze vraag, wier beantwoording voor het hier te behandelen onderwerp weliswaar slechts van zijdelingsch belang is, dient niettemin ter wille der volledigheid in het kort te worden besproken.

De schrijvers der Groote Chroniek van België en de meeste andere Luiksche geschiedvorschers geven van deze zaak de volgende voorstelling: door het vertrek van St. Servaas uit Tongeren en zijne vestiging te Maastricht is in laatstgenoemde plaats geen nieuw bisdom gevestigd; het bisdom Tongeren heeft blijven bestaan, alleen de *residentie* van den bisschop is van de eene naar de andere plaats overgebracht. Zoo was dus b.v. de H. Monulphus de een en twintigste bisschop van Tongeren en tegelijkertijd de elfde bisschop, die te Maastricht *verbleef*. Bedoelde schrijvers gronden hunne meening o.a. daarop, dat eenige opvolgers van St. Servaas door de chroniek-

Digitized by Google

schrijvers nog „episcopi Tungrenses" genoemd worden en dat b.v. de H. Domitianus, bisschop van Maastricht, zich op het Concilie van Clermont in het jaar 535 liet inschrijven als: „Domitianus in Christi nomine episcopus ecclesiae Tungrorum, quod est Trajectum".

Deze stelling is met kracht van argumenten bestreden door de Bollandisten, met name door Henschenius, die aantoont, dat St. Servaas wel degelijk den bisschopszetel in den vollen zin des woords heeft overgebracht van Tongeren naar Maastricht, waardoor dus het bisdom Tongeren ophield te bestaan. De Bollandisten beroepen zich daarbij op het gezag van twee geschiedschrijvers, die tijdgenooten van Maastrichtsche bisschoppen waren, n.l. den abt Baudemond van Gend, den vriend van St. Amandus, zeventiende bisschop van Maastricht, en Godeschalc, diaken te Luik, die in het begin der achtste eeuw het leven van den H. Lambertus beschreef. Beiden spreken talrijke malen van: „de bisschop van Maastricht", „de kerk van Maastricht", „de te Maastricht vacant geworden bisschopszetel", „het bestuur der kerk van Maastricht", „Maastricht, de stad van den bisschopszetel" enz. Bovendien toonen zij aan, dat al onze bisschoppen, die St. Servaas hebben opgevolgd, gekozen zijn te Maastricht, terwijl, als Tongeren de eigenlijke zetel van het bisdom gebleven ware, toch op zijn minst van de latere bisschoppen de keuze in die stad zoude hebben plaats gehad. [1])

Deze kwestie met de daaraan verknochte strijdvragen is nog onlangs het onderwerp geweest van eene zeer belangwekkende studie van den Jesuietenpater E. de Moreau in de „Revue d'Histoire Ecclésiastique"; hij verdedigt daarin met klem de stelling, dat de bisschopszetel reeds lang vóór den tijd van den H. Monulphus in werkelijkheid naar Maastricht is overgebracht. [2])

Wat er nu van dit alles ook moge zijn, hierover bestaat, naar wij meenen, tusschen de verschillende partijen geen oneenigheid, dat van 380 tot 722 onze bisschoppen zonder onderbreking hunne vaste residentie binnen Maastricht hebben gehad.

En nu is de tweede en voor dit opstel veel belangrijker vraag: *Waar hebben die bisschoppen te Maastricht hun zetel gehad?* [3])

Deze vraag is op drie verschillende wijzen beantwoord:

---

[1]) Zie Publications 1892, p. 301 v.

[2]) De Maasgouw 1924, p. 69.

[3]) Annuaire de la Province de Limbourg 1827, p 119 v.

Digitized by Google

A. de bisschopszetel is altijd geweest op de plaats, waarop thans de St. Servaaskerk staat;

B. de bisschopszetel is steeds geweest ter plaatse, waar zich thans de O. L. Vrouwekerk bevindt;

C. van St. Servaas' komst tot den tijd van St. Monulphus zetelden de bisschoppen ter plaatse van de O. L. Vrouwekerk; na de stichting echter der St. Servaaskerk bracht de H. Monulphus den bisschopszetel naar die kerk over, alwaar hij gebleven is tot het vertrek van St. Hubertus naar Luik in 722.

Uit den aard der zaak werd de eerste oplossing voorgestaan door de kanunniken van St. Servaas, de tweede door die van O. L. Vrouw. Felle twisten tusschen die beide kapittels zijn daaruit ontstaan en de verhouding werd meermalen zoo gespannen, dat de tusschenkomst der hooge geestelijke en wereldlijke autoriteiten moest ingeroepen worden om de gemoederen wederom tot bedaren te brengen. Met welke vinnigheid de strijd somtijds werd gevoerd, moge uit het volgende blijken:

In het jaar 1620 waren de kanunniken van O. L. Vrouw, overtuigd van hun goed recht, op het denkbeeld gekomen, het in hunne kerk staande beeld van St. Lambertus te voorzien van eene koperen plaat, waarop zij lieten graveeren:

„Hac stetit insigni Lambertus episcopus aede,
Hinc sibi translatam Legia fert cathedram."

Toen dit opschrift geplaatst was kwamen de protesten van het kapittel van St. Servaas los, doch de plaat werd niet weggenomen. Ten slotte deed dat kapittel aan de kanunniken van O. L. Vrouw een proces aan, hetwelk tot gevolg had, dat de plaat van het beeld moest worden verwijderd.

Doch laten wij thans ieder der drie boven vermelde oplossingen meer van nabij beschouwen.

ad A. De oplossing, die de eer schenkt aan St. Servaaskerk, is vooral warm verdedigd door Willem Fexhius (de Fexhe), deken van St. Servaaskapittel van 1634 tot 1637 en door den kanunnik Hadelinus Junius (Lejeune). Vooral de eerstgenoemde heeft over de zaak uitvoerig geschreven. [1])

Fexhius dan beweert, dat, toen de H. Servatius den bisschopszetel van Tongeren naar Maastricht overbracht, hij dien zetel zou geves-

[1]) Publications 1892, p. 302 v.

Digitized by Google

tigd hebben in een kapel toegewijd aan den H. Petrus, welke door den H. Maternus, den eersten geloofsverkondiger in deze streken en eersten bisschop van Tongeren, omstreeks het begin der tweede eeuw zou gebouwd zijn op de plaats thans ingenomen door de St. Servaaskerk. In die kapel dan zou St. Servaas ook de relieken en kostbaarheden, die hij uit de kerk van Tongeren had medegevoerd, in veiligheid gebracht hebben. De opvolgers van St. Servaas zouden dan, altijd volgens Fexhius, in die kapel geresideerd hebben, totdat door den H. Monulphus de St. Servaaskerk werd gebouwd en daarna in deze kerk tot aan de overbrenging van den zetel naar Luik door St. Hubertus.

Voorts beriepen de kanunniken van St. Servaas zich op een diploma van keizer Hendrik IV, in 1087 aan het kapittel verleend, waarbij hij dit vrij verklaarde van alle onderworpenheid aan den aartsbisschop van Trier en onafhankelijk van alle andere geestelijke en wereldlijke vorsten met uitzondering van den Paus en den Keizer. Wanneer Hendrik IV dan verder belooft, de kerk onder zijne bijzondere bescherming te zullen nemen, motiveert hij dit met de groote vereering, die hij voor St. Servaas koestert en met het feit, „quoniam ipsa quondam viginti episcoporum sedes extitit".

Eindelijk beroept Fexhius zich erop, dat men niet in de kerk van O. L. Vrouw, maar wel in die van St. Servaas de relieken aantreft, welke oorspronkelijk door den H. Servatius uit Tongeren medegevoerd zijn.

ad B. In een zeer oud handschrift, waarvan eene copie uit de zeventiende eeuw in het Rijksarchief te Maastricht berust, staat het volgende te lezen: „De stichter onzer eerste kerk was St. Maternus, leerling van den H. Petrus en eerste bisschop van Tongeren, alwaar de bisschopszetel gevestigd bleef tot den tijd van St. Servatius. Deze bracht den zetel naar Maastricht in onze kerk over." De schrijver dezer regelen, die blijkens het opschrift zijner verhandeling bedoelt een pleidooi te leveren „voor de oudheid der beroemde en voorheen bisschoppelijke kerk van O. L. Vrouw te Maastricht", gaat van de veronderstelling uit, dat de door den H. Maternus gebouwde kapel binnen de toenmalige stad of versterking lag en wel op de plaats, waar thans de O. L. Vrouwekerk staat.

De reeds vermelde schrijvers der Groote Chroniek van België, begonnen door Sigebert van Gemblours op het einde der elfde eeuw, vermelden voorts, dat de H. Monulphus terzelfder tijde, dat hij boven

Digitized by Google

het graf van St. Servaas een nieuwen tempel bouwde, te Maastricht ook de kerk van O. L. Vrouw stichtte, dat hij in deze kerk zijn bisschopszetel vestigde en dat al zijne opvolgers, van welke St. Hubertus de laatste was, daarin hebben geresideerd.

De kanunniken van O. L. Vrouw beriepen zich voorts nog ten betooge van het feit, dat alle bisschoppen in hunne kerk zouden geresideerd hebben, op verschillende andere stukken uit hunne archieven, o.a. op eene regeling in 1296 getroffen tusschen Hendrik II, bisschop van Luik, en Jan II, hertog van Brabant, waarbij werd overeengekomen, „dat de geheele stad van Maastricht en Wijk met hunne voorsteden tot het gebied van den hertog behoorde, met uitzondering van de parochie van St. Marie, waar oudtijds onze bisschopszetel gevestigd was en van die van St. Pieter, welke tot het erfdeel van St. Lambertus behoorde". [1])

ad C. De derde oplossing houdt, zooals reeds vermeld, het midden tusschen de beide andere. Zij is het eerst verdedigd door Hariger, abt van Lobbes, wiens meening door den geschiedkundige de Chapeauville in zijn „Recueil" aldus wordt weergegeven: „Na het overlijden van St. Domitianus stichtte diens opvolger, de H. Monulphus, ter eere van St. Servaas eene kerk, waarin hij het lichaam van dien bisschop overbracht, terwijl hij bepaalde, dat voortaan in die kerk de bisschopszetel zou gevestigd zijn."

De Bollandist Henschenius [2]) acht het buiten eenigen twijfel, dat St. Servaas gedurende der tijd, dat hij in Maastricht geresideerd heeft, zijn zetel moet gehad hebben in de kerk, die zich destijds op de plek der tegenwoordige O. L. Vrouwekerk bevond, om het even of die eerste tempel ook reeds aan de H. Maagd was toegewijd of niet; ook staat voor hem vast, dat de opvolgers van St. Servaas tot St. Monulphus toe die kerk als bisschopskerk hebben gebruikt. Henschenius grondt zijne meening op het feit, dat het terrein, waarop de St. Servaaskerk gebouwd is, in die oude tijden buiten het gebied van de toenmalige stad lag. Wij kunnen n.l. veilig aannemen, dat de westelijke grens van het oude Tricht zich toen niet verder uitstrekte dan tot waar zich nu de oostelijke huizenrij langs het Vrijthof en in de St. Jacobs- en Kapoenstraten bevindt. Nu is het niet aan te nemen, zegt Henschenius, dat St. Servaas zich zou gevestigd hebben in die kapel buiten de veilige wallen van het oude Tricht,

[1]) Annuaire 1827, p. 123.
[2]) Acta Sanctorum Belgii selecta, I, p. 270.

Digitized by Google

temeer wijl de voornaamste beweegreden voor zijn vertrek uit Tongeren was de vrees voor de steeds meer naderende horden der Germaansche volksstammen. Zou hij, die het dreigend gevaar kende, de eene onveilige plaats hebben verlaten om zich naar eene andere, evenzeer aan de overvallen dier woeste stammen blootgestelde plaats te begeven? Zou hij het met zichzelf hebben kunnen verantwoorden, de relieken en kostbaarheden der kerk van Tongeren daarheen te vervoeren, waar zij even groot gevaar zouden geloopen hebben, in de handen der barbaren te vallen als op hunne oorspronkelijke plaats? Deze vraag stellen is ze tevens ontkennend beantwoorden.

En gesteld, St. Servaas hadde om de een of andere reden die onbeschutte plaats uitgekozen, zouden zijn opvolgers dan tot aan St. Monulphus het daar hebben kunnen uithouden, zouden wij nu nog in het bezit zijn van zoovele kostbare relieken onzer eerste Maastrichtsche bisschoppen, waar niemand minder dan Gregorius van Tours, de groote geschiedschrijver der „Historia Francorum", ons verhaalt, dat de kapellen, die het graf van St. Servaas bedekten, dikwijls door de barbaren vernield werden en dat, toen de H. Monulphus den bouw der nieuwe kerk ondernam, dat graf reeds langen tijd zonder schutsplaats was? Ook de Bollandisten na Henschenius zijn allen diens meening toegedaan en houden aan de stelling vast, dat eerst na den bouw der nieuwe, aan St. Servaas toegewijde kerk, die toen binnen de intusschen uitgezette omgrenzing der stad kwam te liggen, de bisschopszetel naar die kerk is overgebracht. Zij meenen, dat de H. Monulphus daartoe in hoofdzaak besloot wegens zijne piëteit jegens zijn grooten voorganger en wegens de vereering, die het volk voor dier Heilige had, eene vereering, die zich ook toen reeds uitte door een grooten toevloed van vreemde pelgrims van uit verre oorden naar diens graf. Ook Fisen acht deze opvatting voor alleszins aannemelijk. [1])

Ziedaar de drie naast elkander staande meeningen en de voornaamste argumenten, die ter ondersteuning van ieder zijn ingeroepen.

Wij willen het bij deze bloote vermelding niet laten, doch stellen ons voor, in deze partij te kiezen.

De opvatting dan van het kapittel van St. Servaas lijkt ons niet

[1]) Annuaire 1827, p. 125.

Digitized by Google

houdbaar en aan het door de Bollandisten daartegen aangevoerde meenen wij nog het volgende te moeten toevoegen:

Vooreerst komt ons de verklaring van Keizer Hendrik IV in zijn diploom van 1087, waarop zich het kapittel van St. Servaas steeds met zooveel ophef heeft beroepen, van twijfelachtige waarde voor. Wanneer wij deze zaak nuchter en onbevooroordeeld beschouwen, moeten wij ons afvragen: van wie heeft de Keizer vernomen, dat de St. Servaaskerk de zetel is geweest van alle bisschoppen van Maastricht? En het antwoord hierop moet haast noodwendig luiden: van niemand anders dan van het kapittel zelf, dat zich immers reeds vroeger op dat standpunt had gesteld. Wanneer men met de politiek van dat kapittel nader kennis maakt, staat men meermalen versteld van de handigheid der fijne diplomaten, die er de zaken voerden en die daarbij in den regel zelfs de hoogste overheidspersonen naar hun hand wisten te zetten, getuige vooral de zoo interessante en leerzame Maasbrug-geschiedenis. Daarmede wil echter niet gezegd zijn, dat het kapittel den Keizer tegen beter weten in op een dwaalspoor zou hebben gebracht. Men kan hier gerust goede trouw aannemen: het kapittel was er zelf ten stelligste van overtuigd, het recht aan zijne zijde te hebben, doch had het verkeerd voor. Maar dat de Keizer zijn wetenschap bij eene andere bron zou hebben geput, achten wij wel zoo goed als uitgesloten.

Doch er is meer. Fexhius betoogt, dat St. Servaas, toen hij Tongeren verliet, ook de geheele geestelijkheid van die stad naar Maastricht heeft medegenomen en grondt zulks voornamelijk op vier argumenten: [1])

Vooreerst de hechte genegenheid tusschen den bisschop en zijn clerus, die niet gedoogde, dat beiden van elkander werden gescheiden; vervolgens de onmogelijkheid voor den bisschop om zonder zijn clerus te leven en zijn ambt naar behooren uit te oefenen; in de derde plaats de onwaarschijnlijkheid, dat St. Servaas, wanneer hij den reliekenschat, de heilige vaten en al het kerkelijk huisraad uit Tongeren wegvoerde, ten einde dat alles uit de handen der barbaren te redden, de geestelijkheid aan haar lot zou hebben overgelaten en eindelijk het feit, dat de Tongersche geestelijkheid zich wel niet zoo goedwillig van de relieken en de andere gewijde voorwerpen zoude hebben laten scheiden.

---

[1]) Publications 1892, p. 324: „An clerus Tungrensis cum suo episcopo Traiectum migravit."

Digitized by Google

Wij kunnen niet anders dan verklaren, dat deze argumentatie het geheele systeem van Fexhius omtrent de oorspronkelijke plaats van den bisschopszetel eer verzwakt dan versterkt. Immers wij moeten ons reeds geweld aandoen om ons St. Servaas voor te stellen als resideerende in een armzalig bedehuisje. En nu wil Fexhius ons nog doen gelooven, dat ook de geheele clerus van Tongeren zou ondergebracht zijn in die „ecclesiola", zooals hij ze zelf noemt. Wanneer die clerus werkelijk St. Servaas naar Maastricht gevolgd is, zal hem allicht toch wel een veilig en behoorlijk onderdak zijn verstrekt.

Wanneer men nu verder ook al als vaststaande zou aannemen, dat St. Maternus zijne kapel op de plaats der latere St. Servaaskerk gesticht heeft, hetgeen dan omstreeks het jaar 100 moet geschied zijn, zoo is het toch niet aan te nemen, dat er tusschen dat jaar en 380, toen St. Servaas hierheen kwam, niet reeds binnen de versterking Tricht een ander bedehuis zou verrezen zijn, vooral nu wij weten, dat het Christendom in deze streken reeds zeer vroegtijdig tot bloei kwam. En het is niet waarschijnlijk, dat, waar Constantijn de Groote in 313 aan den katholieken godsdienst de vrijheid had geschonken en verlof gegeven om waar noodig kerken te bouwen, de hier wonende Christenen zich zoo lang zouden hebben tevreden gesteld met dat onaanzienlijk oratorium, dat nog wel buiten de wallen lag. Men bouwde toch ook toen reeds de kerk midden in het dorp.

Hoeveel moeite zich dus ook Fexhius doet om zijne lezers te overtuigen, dat het door St. Maternus „in via strata aggeris publici" gestichte bedehuis het eenige in de geheele omgeving was, zoo valt het ons toch moeielijk, zijne meening in deze te deelen.

Maar bovendien, gesteld al, dat de St. Maternus-kapel tot aan den bouw der nieuwe kerk heeft kunnen dienst doen (Gregorius van Tours zegt stellig van neen), zoo zijn toch, zooals wij weten, met dat bouwen ongeveer dertig jaren gemoeid geweest. Gedurende dien tijd zouden dus de bisschoppen noodwendig eene andere kerk tot hunne beschikking moeten gehad hebben, want de oude kapel moest toch eerst afgebroken worden, voordat de H. Monulphus zijn bouwplannen kon ten uitvoer brengen.

Het kapittel van St. Servaas moet dus in deze wel in het ongelijk worden gesteld en de lezing der Bollandisten, dat de bisschopszetel van den beginne af in de O. L. Vrouwekerk is gevestigd, als de juiste worden beschouwd.

Maar moeten wij daaruit nu concludeeren, dat Henschenius c.s.

Digitized by Google

het bij het rechte eind hebben, wanneer zij beweren, dat door den H. Monulphus die zetel naar de St. Servaaskerk is overgebracht?

Zeker, deze is de op heden algemeen gangbare meening en het gezag der schrijvers, die haar hebben voorgestaan, is niet weg te cijferen.

Toch is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat die schrijvers op dit punt hebben gedwaald. Dr. Doppler zegt dan ook, deze kwestie behandelend: „het getuigenis van meerdere bisschoppen van Luik, namelijk dat in de kerk van O. L. Vrouw de zetel zou geweest zijn der bisschoppen van Maastricht, welke zij meermalen inriepen om de handhaving te erlangen van hunne betwiste rechten binnen die stad, is nooit geheel en al ontkend en weerlegd geworden." [1])

Onze bescheiden meening is dan ook deze, dat alles in de geschiedenis der beide kerken erop wijst, ***dat de bisschopszetel niet alleen van den beginne af in de O. L. Vrouwekerk is gevestigd geweest, maar dat hij er ook gebleven is, totdat St. Hubertus hem naar Luik verplaatste.***

Alleen deze opvatting stelt ons in staat, een aantal feiten te verklaren, die anders raadselachtig blijven. Alleen bij deze opvatting kan men ook de latere politieke indeeling van het tweeheerig Maastricht ten volle begrijpen en als eene volkomen logische en natuurlijke aanvaarden, terwijl zij anders ten eenen male willekeurig toeschijnt.

De feiten, waarop wij meenen een beroep te kunnen doen, zijn de volgende:

1. Vele eeuwen lang telde Maastricht slechts twee parochiën, die van O. L. Vrouw en die van St. Servaas. Nu werd bij de verdeeling van het stadsgebied, in 1296 tusschen den bisschop van Luik en den hertog van Brabant opgemaakt, het gedeelte, dat tot de parochie van O. L. Vrouw behoorde, tot Luiksch gebied verklaard, niet dat, hetwelk de parochie van St. Servaas uitmaakte. Waarom aldus en niet omgekeerd?

2. Tusschen de kapittels van O. L. Vrouw en van Luik heeft steeds een nauwe band en uitstekende verstandhouding bestaan, hetgeen niet altijd het geval was tusschen het laatstgenoemde en dat van St. Servaas, die meermalen met elkander op gespannen voet stonden. Zoo b.v. in 1233, toen de bisschop van Luik de wereldlijke

---

[1]) Publications 1892, p. 314.

Digitized by Google

jurisdictie over de kerk van St. Servaas tot zich wilde trekken. De kanunniken dezer kerk verzetten zich heftig tegen dat voornemen, waarna de bisschop hen in den ban deed. Zij dienden daarop eene klacht in bij keizer Frederik II, die besliste, dat de bisschop geen enkel wereldlijk recht op de kerk had en hem dan ook gelastte, den banvloek in te trekken. Toen de bisschop dit weigerde, liet de keizer zijne inkomsten achterhouden, totdat hij aan het tegen hem uitgevaardigde bevel gevolg gegeven had. [1])

3. In O. L. Vrouwekerk en niet in die van St. Servaas had steeds de plechtige inhuldiging plaats van iederen nieuwen bisschop van Luik als prins-bisschop en mede-soeverein van het tweeheerig Maastricht. Teekenend is vooral ook, dat de bisschop bij dergelijke plechtigheid de stad binnenkwam langs de Tweebergenpoort, de Servaaskerk passeerde zonder deze aan te doen en zich terstond begaf naar O. L. Vrouw. [2])

4. Na de overbrenging van den bisschopszetel naar Luik hielden de aartsdiakenen, wanneer zij naar Maastricht kwamen om er de kerkelijke aangelegenheden te regelen, hunne vergaderingen in O. L. Vrouwekerk, nimmer in die van St. Servaas. [3])

5. Elken Woensdagmorgen werd in O. L. Vrouwekerk de banklok geluid om aan te kondigen, dat de Luiksche schepenbank hare zitting begon.

6. Op de feestdagen van Maria-Lichtmis en Maria-ten-Hemel-Opneming woonden de leden der stedelijke regeering, doch alleen die van Luiksche zijde, met al hunne onderhoorigen de plechtige hoogmis in O. L. Vrouwekerk bij. [4])

7. In eene akte van 1354 regelende de processiën der Kruisdagen werd bepaald, dat op den eersten Kruisdag de geestelijkheid van St. Servaas zich zou begeven naar de kerk van O. L. Vrouw om van daar uit de gezamenlijke processie te beginnen en dat op den tweeden dag de geestelijkheid van O. L. Vrouw zich met hetzelfde doel naar de kerk van St. Servaas begaf. [5])

8. De lijkdiensten voor de zielerust der Luiksche bisschoppen

---

[1]) Annuaire 1828, p. 144.
[2]) Annuaire 1827, p. 134 v. v.
[3]) Annuaire 1827, p. 126.
[4]) Annuaire 1827, p. 128.
[5]) Annuaire 1827, p. 128 v.

Digitized by Google

werden altijd in O. L. Vrouwekerk gecelebreerd en bijgewoond zoowel door den Magistraat van Brabantsche als door dien van Luiksche zijde. [1])

Bij dit alles nu valt ons terstond op een als het ware stelselmatig uitschakelen van het kapittel en de kerk van St. Servaas in alle Luiksche aangelegenheden, hoewel toch ook die kerk, evenzoogoed als die van O. L. Vrouw, tot het diocees van Luik behoorde.

Wanneer inderdaad van St. Monulphus tot St. Hubertus, dus gedurende ongeveer 125 jaren, alle Maastrichtsche bisschoppen in St. Servaaskerk geresideerd hadden, wanneer die laatste bisschop van uit St. Servaas zijn zetel naar Luik had overgebracht, waarom zouden dan plotseling alle banden met die kerk verbroken zijn, waarom zou dan Luik naderhand St. Servaaskerk geheel en al hebben losgelaten en de voorkeur gegeven hebben aan die van O. L. Vrouw? Geen enkel feit hebben wij in de geschiedenis kunnen ontdekken, dat eene dergelijke onnatuurlijke zwenking ook maar eenigszins aannemelijk zou kunnen maken. Want onnatuurlijk moet het inderdaad genoemd worden, wanneer die banden tusschen de bisschoppen van Luik en de kerk, waar zoovelen hunner voorgangers dan zoo lang hunne bediening zouden hebben uitgeoefend, zonder eenige aanleiding totaal werden verbroken. Natuurlijk is het daarentegen en aan iederen mensch eigen en daarom dan ook van alle tijden, dat onder normale omstandigheden de laatst bestaan hebbende banden, de laatst gegroeide betrekkingen het langst hunne nawerking blijven uitoefenen, het langst gevoeld worden.

Dat de bisschoppen van Luik juist de parochie van O. L. Vrouw als hun wereldlijk gebied hebben gaan beschouwen en officieel hebben willen erkend zien — het kernfeit, waarmede alle andere hierboven opgesomde feiten verband houden —, dat zij van meet af aan voor die kerk eene praedilectie hebben getoond, dat althans een voornaam deel van het nog heden bestaande kerkgebouw door den Luikschen bisschop Notger omstreeks het jaar 1000 is gebouwd, daarvoor is maar ééne verklaring mogelijk en wel deze, dat hunne gedragslijn is geweest de voortzetting eener *traditie,* dat zij een van ouds bestaan hebbenden band met O. L. Vrouwekerk hebben *gevoeld,* een band, die gelegd was door St. Hubertus, m. a. w. dat St. Hubertus, toen hij naar Luik vertrok, in de nauwste betrekking

---

[1]) Annuaire 1827, p. 127.

Digitized by Google

tot die kerk stond, immers hem deze veel nader lag dan die van St. Servaas.

Het kan dus wel niet anders, of St. Hubertus moet, toen hij besloot, den bisschopszetel naar Luik over te brengen, in O. L. Vrouwekerk geresideerd hebben. Maar dan moeten natuurlijk ook al zijne voorgangers in die kerk hunne bediening hebben uitgeoefend en achten wij zoodoende de strijdvraag in het voordeel van het kapittel van O. L. Vrouw beslist.

Eerst wanneer men zich op dit standpunt stelt wordt de geheele loop van zaken duidelijk. Alles blijkt nu te zijn geweest de bestendiging — behoudens de veranderde omstandigheden — van wat vroeger bestaan had, de eerbiediging van oude relaties, het voortleven van een verwantschapsgevoel, dat nimmer afstompte, doch integendeel door het intense der vroegere banden den tijd wist te trotseeren. Zoo wilden de Luiksche bisschoppen als hun speciaal gebied beschouwen het terrein der parochie, waar eens hunne voorgangers gezeteld hadden, zoo stelden zij er prijs op, ingehuldigd te worden in diezelfde kerk, waar dit ook met hunne voorgangers was geschied, zoo gaven de aartsdiakenen er de voorkeur aan, te vergaderen op dezelfde plaats, waar zoo dikwijls hunne collega's in vroeger tijden onder hunne Maastrichtsche bisschoppen beraadslaagd hadden.

Nog enkele vragen dienen in dit verband onder het oog te worden gezien.

Vooreerst deze: Wanneer dan O. L. Vrouwekerk altijd bisschopszetel is geweest, hoe komt het dan, dat de relieken der Maastrichtsche bisschoppen zich in de St. Servaaskerk bevinden?

Wij meenen hierop dit te moeten antwoorden: vaststaat, dat St. Servaas werd begraven op de plaats, waar thans den aan hem gewijden tempel verrijst; ook weten wij, dat reeds spoedig na diens dood de vereering voor zijn heilig gebeente zeer groot was en dat in de tijden, waarover wij nu spreken, het de vurige wensch was van vele vroome Christenen, in de nabijheid van het lichaam van iemand, die als een Heilige vereerd werd, ter aarde te worden besteld; het is dus van zelf sprekend, dat meerdere opvolgers van St. Servaas ook het verlangen zullen gehad hebben, na hun dood te rusten dicht bij het lichaam van hun grooten voorganger. Verder had de H. Servatius zelf reeds een aantal relieken en kostbaarheden

Digitized by Google

bij zijn vlucht uit Tongeren hierheen medegebracht; het lag dus voor de hand, dat die ook later gesteld werden en verblijven zouden onder de hoede van hem, aan wien zij reeds bij zijn leven waren toevertrouwd.

De aanwezigheid van de overblijfselen van zoovele Maastrichtsche bisschoppen in de St. Servaasekrk kan dus niet als argument gelden tegen de door ons ten aanzien van de plaats van den bisschopszetel zooeven verdedigde stelling.

Ten slotte nog dit: waarom wordt aan de door de kanunniken van O. L. Vrouw ingeroepen zinsnede uit de regeling van 1296 meer waarde gehecht en meer geloof geschonken dan aan die uit het diploma van Hendrik IV, waarop het kapittel van St. Servaas steunde? Is dit geen meten met twee maten?

O. i. niet. De verklaring van Hendrik IV is slechts een bloot te kennen geven, eene motiveering als men wil. Bij de regeling van 1296 daarentegen vinden wij twee partijen, die verschillende belangen hebben en die onderling voor de toekomst vastleggen, zij het dan in een nieuwen vorm, een gedeeltelijk reeds bestaanden en door hen gevonden toestand. Zelfs al wil men aan de zinsnede: „waar oudtijds onze bisschopszetel gevestigd was" even weinig waarde hechten als aan de door Hendrik IV in zijn diploma gebruikte, dan nog blijft de regeling zelf, gegrond op een verleden van eeuwen her en ten bewijze van het bestaan van zulk een verleden willen wij nog slechts één feit aanhalen, dat echter doorslaande is: Toen het lichaam van St. Lambertus, die in 698 te Luik was vermoord, in een boot op de Maas hierheen was komen afdrijven en te St. Pieter aanlandde ongeveer op de plaats, waar nu nog het zoogenaamde „Sint-Lambeers-Kapelleke" staat, werd, zoo vinden wij verhaald, dat lichaam, alvorens het werd bijgezet onder St. Pieter, door de *geheele* geestelijkheid van Maastricht in plechtige processie overgebracht .. naar de kerk van St. Servaas? Neen, naar die van O. L. Vrouw. [1])

Dr. EDM. JASPAR.

---

[1]) Annuaire 1827, p. 121.

Digitized by Google

Digitized by Google

Notice sur la Seigneurie

de

Neerhaeren

par

Louis Baron de Crassier.

Digitized by Google

Digitized by Google

Notice sur la Seigneurie de Neerhaeren.

I. Emplacement. — Préhistoire.

Neerhaeren, commune de la province belge de Limbourg, est situé à 3 kilomètres de Reckheim, et à 6 kilomètres nord de Maestricht.

La route romaine de Bavai à Cologne, via Tongres, bifurquant à Maestricht et longeant la rive gauche de la Meuse pour aller à Nimègue, sur la rive droite, passe par Neerhaeren.

A diverses reprises, on a fait des découvertes d'antiquités sur son territoire. Nous signalerons les principales.

En 1825, lors des travaux du canal de Maestricht à Bois le Duc, on a exhumé, à l'endroit du pont actuel du canal, une magnifique urne funéraire en argent, de la période de La Tène.

Elle était remplie d'ossements humains calcinés. Elle orne aujourd'hui le musée Royal d'Antiquités de Leiden.

En 1856, monsieur Keelhoff découvrit dans sa propriété un cimetière romain et y trouva: un lacrymatoire en verre, des urnes, des vases etc. Il y recueillit aussi divers instruments en silex.

Enfin en 1885, au lieu dit „op den Kamp" on a découvert une villa Belgo-romaine, à environ soixante mêtres de l'ancienne route ou Heirbaan.

On y remarquait l'hypocaustum, des peintures murales; on y trouva nombre de pièces de monnaie, allant du règne d'Antonin le Pieux (138—161) à celui d'Honorius (393—423).

En mars 1887, on découvrit une seconde villa, à 150 mètres de la première, puis à la fin de la même année une troisième.

Il parait incontestable qu'elles ont été détruites par le feu.

Des urnes cinéraires, des vases lacrymatoires, des bracelets et autres bijoux, un cachet en bronze furent trouvés à Neerhaeren. [1])

[1]) Rijks-museum van Oudheden — Oud Europa — Gids voor de voorhistorische afdeeling. 1926, pag. 34, 35.

Abbé Keelhoff: Notices historiques et archéologiques sur l'ancienne église et les villas Romaines de Neerhaeren.

De Seyne: Dictionnaire historique et géographique des communes Belges I, 134.

Digitized by Google

II. La Seigneurie.

La seigneurie de Neerharen relevait en fief du comté de Looz en sa noble salle de Curange.

Voici la description qu'en donne un registre de cette salle, le 21 mars 1457, lorsque Guillaume de Dobbelstein-Doenrade releva „Altum et bassum dominium, castrum, villam et bona de Haren, cum eorum pertinentiis sitis prope monasterium de Hocht, cum homagiis, censibus, curiis, nemoribus, redditibus et aliis juribus et pertinentiis universis".

Anciennement Neerhaeren allait en appel à Aix la Chapelle. [1])

A partir du règne du Prince Evèque Gérard de Groesbeeck (1562 1581) Neerhaeren fut en appel à Vliermael. [2])

Dans les temps très anciens et sans doute antérieurs au XIVème siècle, Neerhaeren aura été terre allodiale. Ses seigneurs auront fait, comme leur voisin Henri de Pietersheim le fit en 1292, pour son château-fort et sa seigneurie de Pietersheim [3]), ils se seront déclarés vassaux du comte de Looz, tout en conservant leurs anciens usages. Ce qui expliquerait l'appel à Aix.

Sur le territoire de Neerhaeren se trouvait la cour allodiale des tenants de Momfels relevant en appel des échevins de Looz, et en dernière instance de la salle de Curange, ainsi que la cour lossaine de Notre Dame de Tongres, du ressort de la cour supérieure de Vliermael. [4])

La seigneurie de Neerhaeren comprenait, outre Neerhaeren, le village de Herberigt et contribuait à la fin du XVIIIème siècle pour une somme de 9 florins 5 sous à la taille ordinaire au profit de l'Etat. [5])

---

[1]) Neerhaeren figure de 1415 à 1602 parmi les justices ressortissant en appel à Aix la Chapelle (Publications IX, 302) et de 1400 à 1461 y a été 9 fois.

cfr. Meulleners: Eenige bladzijden uit de geschiedenis van de Rijksheerlijkheden Obbicht en Leuth, benevens eene bijdrage tot het hooger beroep naar Aken, dans Publ. de la Soc.. hist. et arch. dans le Duché de Limbourg XXIV, 164.

[2]) Robijns topographia lossensis, p. 164.

[3]) de Borman: la livre des fiefs du Comté de Looz, sous Jean d'Arckel, p. 290.

[4]) de Corswarem: Mémoire historique sur les anciennes limites et circonscriptions de la province de Limbourg, p. 348.

[5]) Id. p. 154.

Digitized by Google

Au point de vue ecclésiastique, Neerhaeren était diocèse de Liège, archidiaconé de Campine, concile d'Eyck (Maeseyck).[1])

La seigneurie de Neerhaeren donnait à son propriétaire, s'il réunissait les autres conditions requises, entrée à l'Etat noble de la Principauté de Liège, à titre de Looz. C'était un des „nobles ténemens" du Comté de Looz.[2])

Il ne faut pas confondre les seigneuries de Neerhaeren et de Borghaeren, situées sur les rives opposées de la Meuse et qui toutes deux se sont indifféremment appelées Haren ou Haeren.

Le seigneur de Neerhaeren avait en sa seigneurie tous les droits habituels des seigneurs.

Il y exerçait la justice, y nommait les drossard, écoutête et échevins.

Il avait le jus patronatus (collation) de l'église, ainsi que des deux bénéfices qui s'y trouvaient, celui de Saint Agathe et celui de la Sainte Croix et de Saint Nicolas.

Le seigneur de Neerhaeren était aussi collateur du bénéfice des saints Jean Baptiste et Charles en l'église Notre Dame à Maestricht.

L'autel de Saint Charles était le sixième en ordre dans ladite collégiale.

En 1590 le seigneur de Neerhaeren en est encore seul collateur.[3])

Au commencement du XVIIIème siècle, l'abbesse de Hocht en tant que Dame de Neerhaeren et le chapitre de Notre Dame en sont alternativement collateurs. Cet état de choses dure jusqu'à la fin de l'ancien régime.

Ce bénéfice n'est plus alors dénommé que bénéfice de Saint Charles.[4])

Quant aux dîmes de Neerhaeren, le seigneur y avait renoncé dès le XIIIème siècle en faveur de l'abbaye de Hocht:

En 1242 Guillaume de Pietersheim seigneur de Neerhaeren, du consentement de sa femme Agnès, donne à l'abbaye de Hocht la dîme de Neerhaeren.

En 1243, il confirme cette donation et vend à l'abbaye pour 50 marcks, l'usufruit qu'il s'était réservé sur cette dîme. Etaient présents à cet acte le seigneur Henri de Lanaeken, Arnold de Castellano, chevalier, et Arnold de Campo.

---

[1]) de Corswarem: Mémoire historique sur les anciennes limites et circonscriptions de la province de Limbourg, p. 160.

[2]) Le Fort 2ième partie VII 388 et 835, aux Archives Royales de Liége.

[3]) Index loge 5.I et Franquinet: Inventaris — O. L. Vr. II, 16.

[4]) — (Dd. et L.).

Digitized by Google

Le 3 février 1243 Robert de Torote, évèque de Liège, confirme cette donation.

Le 13 janvier 1280 Théodore de Pietersheim, seigneur de Neerharen, renonce pour lui et ses héritiers à toute prétention qu'il pourrait avoir à cette dîme. Ses deux fils Henri de Pietersheim et Giullaume de Pietersheim, chanoine de Liège, signent la charte avec lui. [1])

Le seigneur de Neerhaeren était un des cinq nobles bourgeois extérieurs de Maestricht.

Les autres étaient le sire de Pietersheim, le seigneur de Gronsveld, celui de Hoensbroeck et le seigneur de Berg-Trips.

En 1343 Thierry, seigneur de Neerhaeren relève la bourgeoisie. [2])

Le *22* avril 1616, S.A.S. Ernest de Bavière, Evèque et Prince de Liège confirme, au seigneur de Neerhaeren, son privilège d'exemption de tonlieu, gabelle et soixantième dans le pays de Liège, exemption dont jouissent les bourgeois de Maestricht. [3])

Les cinq nobles bourgeois extérieurs devaient concourir à la défense de la ville.

La seigneurie de Neerhaeren avait ses ordonnances de police, son code pénal.

Nous en avons retrouvé un exemplaire du XVIIIème siècle.

Les mêmes loix s'appliquaient à la seigneurie d'Op-Grimby qui appartenait également alors à l'abbaye de Hocht.

Nous extrayons les points suivants de ce „Jaergeding van de Vrijheerlykheid Neerhaeren en Opgrimby" publié en la chambre de justice de Neerhaeren en 1769, à Herberigt en 1770 et à Opgrimby en 1787. [4])

> Art. 3. Personne ne pourra tirer ou abimer lièvres ou lapins, pigeons, perdreaux ou autres oiseaux, ni employer pour la chasse fusil ou autre instrument, sous peine d'une amende de 10 florins d'or, plus la confiscation des armes.
>
> Art. 4. Tous les chiens de bergers et autres devront être munis au cou d'un bâton d'un pied et demi de long, à faute de

---

[1]) Index loge 3 P P q q R R S S.

Lorsque nous citons Index, c'est l'Index du répertoire raisonné des Archives de Hocht 1789, aux archives Royales à Maestricht.

[2]) Dr. Dopp'er: Het oudste Burgerboek van Maastricht, page 51 du tiré à part des Publications 49e année.

[3]) Index loge 4g.

[4]) Portefeuille Archives de Neerhaeren, aux Archives Royales de Maestricht.

Digitized by Google

quoi leur propriétaire devra payer une amende de 10 florins d'or.

Art. 5. Les aubergistes ne pourront garder leurs hôtes en leurs maisons et leur verser bierre ou eau de vie que jusqu'à 9 heures du soir en été, et huit heures en hiver sous peine de dix florins d'or d'amende pour la première fois, ensuite le double. Les hôtes qui seront trouvés aux auberges, après l'heure dite, payeront la même amende.

Art. 6. Personne ne pourra verser à boire, ou boire bierre, eau de vie ou autre boisson les dimanches, jours fériés durant la messe, le sermon, l'instruction chrétienne et les vêpres sous peine d'une amende de 10 florins d'or.

(Dans ces deux derniers articles l'amende était d'abord fixée à trois florins d'or, jusqu'en 1782. Dans le plaid de 1787 elle est portée à 10 florins d'or. Ce genre de délit avait sans doute fortement augmenté).

Art. 8. Seront frappés d'une amende d'un florin d'or, et chaque fois, tous ceux qui profèreront n'importe quel juron et tous ceux qui se tiendront pendant les offices divins sous le portail de l'église ou sous la tour, d'une façon peu décente.

Art. 9. Tous les étrangers, qui viendront s'établir dans la Seigneurie, devront fournir une attestation des autorités de leur précédent domicile, et avant qu'ils ne soient reconnus comme surcéans, devront verser une caution suffisante, d'au moins quatre cents florins, sous peine d'une amende de deux florins d'or et de quitter le territoire de la seigneurie.

Art. 10. Personne ne pourra donner l'hospitalité à un étranger suspect banni ou accusé de quelque crime, sous peine de deux florins d'or.

Art. 19. On ne pourra sous peine d'une amende de trois florins d'or faire charivari ou autre insolence à un veuf ou une veuve qui se remarie.

Art. 20. Personne ne pourra porter de jour ou de nuit des armes défendues, tels que: pistolets, bayonettes, poignards, couteaux de chasse ou autres, y compris couteaux pointus et batons non ordinaires, et ce sous peine d'amende de 50 florins d'or et de confiscation des armes.

Les autres articles, il y en a une trentaine en tout, forment le code rural, ils ont trait aux cultures, au bétail, aux paturages, aux limites et aux corvées pour l'entretien des fossés et des chemins.

Digitized by Google

III. Le Château.

Le château, qui a complètement disparu, était situé au Nord-Est du village.

Une prairie connue sous le nom de „Kasteelsweide" (prairie du château) rappelle seule son souvenir.

Lorsqu'en 1708, la seigneurie fut acquise par l'abbaye de Hocht, le château se trouvait déjà dans un déplorable état; depuis lors il ne fut plus habité.

Il était entouré de fossés alimentés par un ruisseau venant de Hocht et allant vers Reckheim. Ce ruisseau a disparu par suite des travaux du canal.

Le château parait avoir été construit en blocs de marne.

Il possédait une chapelle castrale. [1])

D'après un dessein de van Gulpen, conservé aux Archives Royales de Maestricht, le château proprement dit formait le coté Est d'un quadrilatère, dont les autres cotés étaient occupés par les bâtiments de ferme et les communs.

C'était un bâtiment simple à un étage et à toit élevé, la façade offrait quatre fenêtres au rez de chaussée et autant à l'étage, les pignons de coté avaient chacun quatre fenêtres: deux au rez de chaussée, deux à l'étage.

L'allure du bâtiment dénotait le XVIIème siècle.

En 1568, le Duc d'Albe y établit son quartier général, et en 1632, le Comte de Santa Croce fit de même, lors du siège de Maestricht.

Jusqu'en 1767 les surcéans de Neerhaeren devaient fournir les hommes, nécessaires à la garde du château. En cette année, la communauté de Neerhaeren céda à l'abbaye de Hocht un bonnier de terre sis à Herberigt pour se racheter de cette servitude. Le Prince Evèque comme Comte de Looz approuve cet accord le 22 avril 1767. [2])

---

[1]) Note de Monsieur l'Abbé Peeters, ancien curé de Neerhaeren.

[2]) Index loge 11 F.

Digitized by Google

IV. Les Seigneurs.

A. Seigneurs de la Maison de Pietersheim.

Les premiers seigneurs de Neerhaeren appartenaient à la famille de Pietersheim, qui portait de gueules semé de billettes d'argent, au lion du même, lampassé et armé d'or brochant sur le tout.

I. **Thierry de Pietersheim,** sire de Pietersheim, Lanaeken, Smeermaes était, au dire de Le Fort [1]), fils de Rupert seigneur des mêmes endroits et qui assista au tournoi de Cologne en 1179.

Thierry fonda l'abbaye de Hocht en 1180.

La dotation de la nouvelle abbaye comprend entr'autres l'exemption des 2/3 de la dîme des biens donnés, l'autre tiers étant dû à l'église de Neerhaeren, et l'usage des biens communs comme en jouissent les autres habitants de la seigneurie.

Il est donc seigneur de Neerhaeren pour pouvoir agir ainsi.

Il mourut vers 1205 et fut inhumé en l'abbatiale de Hocht.

On le trouve aussi cité sous le nom de Theodore de Lanaeken.

Il eut un fils:

II. **Guillaume de Pietersheim,** seigneur de Neerhaeren, que nous voyons cité en 1216, 1242 et 1243.

Il avait épousé Agnès Berthout, des Berthout de Malines.

En 1242, il donne, du consentement de sa femme Agnès, la dîme de Neerhaeren à l'abbaye de Hocht.

En 1243, il confirme cette donation, et vend à l'abbaye l'usufruit qu'il s'en était réservé, et ce pour la somme de cinquante marcs.

Sa femme Agnès donne son consentement.

Présents à l'acte: le seigneur de Ladenaeken, le Chevalier de Castelano et Arnold de Campo. [2])

---

[1]) Le Fort 1ère partie XVIII, 98. Aux Archives Royales de Liége.

La généalogie Pietersheim est très embrouillée, les auteurs qui s'en sont occupés jusqu'à présent ont souvent commis des erreurs. Nous comptons pouvoir sous peu donner une bonne généalogie de cette maison.

[2]) Index loge 3 P P et R R et notre Histoire de la Noble Abbaye Cistercienne de Sainte Agathe à Hocht.

Digitized by Google

Gelle ou Gisèle de Pietersheim, décédée abbesse de Hocht en 1257, était la soeur de Guillaume.

De Guillaume et d'Agnès naquit, entr'autres enfants, un fils:

III. **Thierry de Pietersheim,** seigneur de Neerhaeren.

Il doit avoir succédé à son père vers 1280, car le jour de l'octave de l'Epiphanie de cette année, il déclare n'avoir aucune prétention à la dîme de Haren (Neerhaeren) et déclare que s'il pouvait y avoir quelques droits, il y renonce en faveur de l'abbaye de Hocht tant pour lui que pour ses héritiers, en présence de ses fils le noble seigneur Henri de Pietersheim et le seigneur Guillaume de Pietersheim, chanoine de Liège, lesquels ont signé la présente avec le seigneur leur père. [1])

Nous ignorons le nom de sa femme.

Il mourut le 2 janvier 1289 et fut inhumé dans le choeur de l'église abbatiale de Hocht.

IV. **Henri de Pietersheim,** souscrivit la renonciation de son père à tout droit à la dîme de Neerhaeren en 1280.

Nous ne le trouvons nulle part cité formellement comme seigneur de Neerhaeren. Il est plus que probable qu'il succèda à son père en 1289.

Un Henri de Pietersheim, maréchal d'armée de Liège et époux de Marguerite de Rennenberg mourut le 13 avril 1296 et fut inhumé dans le choeur de Hocht. [2])

V. Une charte de l'abbaye noble de Thorn nous révèle l'existence de **Thierry de Pietersheim,** seigneur de Neerhaeren le 12 février 1326.

Dans cette charte sont cités Marguerite de Petersheim, abbesse de Thorn, Guillaume et Henri fils de Jean seigneur de Pytershem et Theodoricus van Pytershem, seigneur de Haren. [3])

En 1343, il est chevalier et relève la bourgeoisie de Maestricht „Anno Domini millesimo CCCmo xI tercio feria tercia ante Thome apostoli (16 décembre) dominus Theodericus dominus de Nyderharen, miles, effectus est oppidanus domini Ducis". [4])

---

[1]) Index loge 3 S S.

[2]) cfr: Notre Histoire de Hocht.

[3]) Habets: de Archieven van het kapittel der Hoogadellijke Rijksabdij Thorn I 158.

[4]) Dr. Doppler: Het oudste Burgerboek van Maastricht. dans Publications 49me année.

Digitized by Google

En 1372, il scelle un acte de la famille de Steyn. Son sceau porte un semé de billettes, au lion couronné à la queue fourchée, brisé d'un lambel brochant; et comme légende: † S' Th. dni de .... derhare milit! [1])

De son mariage il laissa un fils. Les noms de sa femme et de son fils ne nous sont pas parvenus. Nous savons que son petit fils lui succèda directement.

VI. Sous Jean de Bavière (1391—1417) **Thierry de Haren** (c'est à dire de Pietersheim) relève à la salle de Curange la seigneurie après la mort de Thierry son aïeul. [2])

Il fut seigneur gagiste de Grevenbroeck et Hamont.

Il avait avancé de fortes sommes d'argent à Jean, jonggraaf de Salm, seigneur de Born et Sittard et, lorsque celui-ci vendit au Duc de Gueldre et Juliers, ses villes, châteaux et seigneuries de Born, Sittard et Susteren, il fut stipulé dans l'acte du 8 décembre 1400 que le Duc de Gueldre et Juliers devrait rembourser le seigneur de Haren.

Thierry figure dans plusieurs actes relatifs à ce remboursement, depuis cette date jusqu'au 4 juin 1421.

En 1401, figure également son fils „Dirk de Pietersheim" zoon van Haren. [3])

Le 30 décembre 1407, le Magistrat de Maestricht convoqua tous les nobles, bourgeois de la ville, à concourir à sa défense, le Prince Evèque Jean de Bavière s'étant retiré dans ses murs.

„Joncheer diederic van pietershem, heer tot haren" fut convoqué et se rendit à l'appel pour défendre son souverain et la ville dont il était bourgeois. [4])

En 1409 il est châtelain et vicomte de Born (slotvoogd en burggraaf). [5])

Il se maria deux fois: 1° avec Elisabeth de Haemslach et en deuxièmes noces avec Nèse de Bouland. Celle-ci le rendit père de

---

[1]) de Raadt: Sceaux armoriés III 177.

[2]) Registres aux reliefs de la Salle de Curange, aux Archives Royales de Hasselt.

[3]) Jansen: Inventaris v. h. oud archief der gemeente Sittard I 37 et passim à 55.

[4]) Franquinet: les sièges de Maestricht en 1407 et 1408, p. 13 et 31, et Publications IX 16.

[5]) Habets: De Loonsche leenen in het tegenwoordig Hertogdom Limburg, dans Publications VIII 16. Habets dans son article confond les 2 Thierry, père et fils.

Digitized by Google

VII. **Thierry de Pietersheim** seigneur de Neerhaeren et d'Obbicht, chevalier, qui releva Neerhaeren le 23 novembre 1426. [1])

Il avait épousé Oda de Montfort, fille de Guillaume de Montfort, chevalier, et de Jenne de Baer.

En 1436, il représenta le quartier de Zutphen au traité de confédération entre la Noblesse et les villes du Duché de Gueldre. [2])

Il fonde à Neerhaeren un anniversaire pour lui et ses parents, moyennant une rente de huit mesures de seigle, affectée sur les biens du château. [3])

Il mourut en 1441 le vendredi avant la Toussaint.

Sa pierre tumulaire se trouvait dans le choeur de l'ancienne église de Neerhaeren, elle est actuellement dans la sacristie. Elle représente Thierry, armé de toutes pièces, portant un écu semé de billettes au lion (non couronné) et brisé d'un lambel à 3 pendants.

Quatre armoiries se trouvent aux quatre coins de la pierre, l'inscription se trouve sur les bords.

(Pietersheim) (Boulant)

Hyer is begraven

Hierre Dirick van Petersem rider hierre te Haeren ende Bicht die staerf int

jaer MCCCCXXXXI des vridach voer alreheilgen dach

(Montfort) (Baer) [4])

Ces quatre écussons ne sont pas réellement des quartiers, mais représentent les armes de Thierry de Pietersheim, seigneur de Neerhaeren, de sa femme Ode de Montfort et de leurs mères respectives Nèse de Boulant et Jenne de Baer, et se blasonnent comme suit:

---

[1]) de Corswarem loc cit. 348 et salle de Curange.

[2]) Baron de Chestret: Obbicht et Grevenbicht, monnaies frappées dans ces deux seigneuries.

[3]) Habets: Loonsche leenen, ut supra.

[4]) Le Fort: Epitaphier provinces diverses, donne le texte d'une façon fautive et ne signale que les armes de Pietersheim et de Montfort.

Les Public. Soc. Hist. et Arch. du Limb. donnent également un texte fautif VIII 16. Nous nous sommes servis de la copie que l'abbé Coenegracht, aumônier à Reckheim a faite de la pierre, alors qu'elle était encore déchiffrable, actuellement elle est fort usée.

Digitized by Google

Pietersheim: de même que l'écu que tient le seigneur:

Montfort: d'argent à 3 fers de moulin de gueules.

Boulant: d'azur à la croix d'or, cantonnée de 20 croisettes recroisettées, au pied fiché du même, 5 dans chaque quartier 2.1.2. (Ces armes ont totalement disparues de la pierre).

Baer: de .... au lion (?) de .... Ne serait-ce pas plus tot un ours? En ce cas, ce serait des armes parlantes.

L'année du décès reportée par la leçon précédente n'est pas certaine.

Le Roy d'armes Le Fort avait lu 1440, de même ceux qui l'ont copié.

Le Baron de Chestret assigne comme date de décès le 28 octobre 1440. [1])

Il y a justement une brisure dans la pierre après le dernier X de 1440.

D'autre part le relief subséquent n'a lieu qu'en 1447, ne serait-ce donc pas plus tot en cette année que serait mort Thierry.

VIII. De son mariage, il laissa une fille **Catherine de Pietersheim,** qui avait épousé **Guillaume Dobbelstein alias Doenrade,** elle obtint Neerhaeren au partage des biens paternels en 1467; et Ode qui épousa Claes van der Donck.

Avant de terminer ce chapître des Pietersheim, seigneurs de Neerhaeren ou Haeren, nous voulons dire un mot au sujet d'une famille de Haren existant au XIVème siècle et qui pourrait avoir eu des accointances avec Neerhaeren.

Nous avons donné, dans notre Histoire de l'Abbaye de Hocht, l'épitaphe de Jean de Luden, écuyer, décédé l'an 1300 et enterré dans les encloîtres de l'abbaye. Son écu figurant sur sa pierre tumulaire portait une cotice accompagnée de six fleurs de lys posées en orle.

En 1335 un Ritsardus de Haren, armiger, parait parmi les témoins de l'acte par lequel Guillaume d'Orey, seigneur de Rummen, renonce en faveur de Thierry de Heinsberg à tout droit sur les comtés de Looz et de Chiny. [2])

---

[1]) Revue de numismatique Belge, 5 série tome III: monnaies seigneuriales de Frankenberg, Argenteau et Bicht.

[2]) Robyns: Diplomata lossensia no. 31.

Digitized by Google

En 1356 Gérard van Haren prend part à la guerre de Flandre pour le Duc de Brabant.

En 1374, ce même Gérard van Haren, au service de Wenceslas, prisonnier à Baesweiler, sous la bannière de Linter, reçoit une indemnité totale de 50 moutons.

Il scelle: une cotice, accompagnée de 6 fleurs de lys 3 (2 et 1) à senestre, et 3 à dextre cotoyant le bord de l'écu (triangulaire). Légende: S. Gherart van Haren. [1])

Ce sceau de Gérard van Haren et les armes de Jean de Luden sont identiques. Jean de Luden est enterré à Hocht, qui est tout près de Neerhaeren, Haeren. Jean de Luden serait donc un Haren ou l'ancêtre de ces Haren qui auraient pris leur nom de l'endroit où ils habitaient. Ou bien Luden serait-il une mauvaise lecture de Le Fort qui nous a transmis cette épitaphe?

B. Seigneurs de la maison Dobbelstein.

Les Dobbelstein portaient d'argent à la croix gringolée de gueules, chargée en coeur d'un dé à jouer marqué de 5 points de sable 2.1.2.

Cimier: une tête et col de lévrier de gueules.

I. **Guillaume Dobbelstein dit Doenrade** relève le château et la seigneurie de Neerhaeren le 28 juillet 1447, somme époux de Catherine fille ainée de Messire Thierry de Pietersheim, chevalier, et par décès de celui-ci.

Ce relief eut lieu à Stockhem.

Le 21 mars 1457 il releva à nouveau, du Prince Louis de Bourbon, à Maeseyck.

Le 11 février 1461 Claes van der Donck, seigneur d'Obbicht, beau frère de Guillaume Dobbelstein, émet du chef de sa femme, Ode de Pietersheim, des prétentions à la seigneurie de Neerhaeren et en est inféodé.

En 1467, il y eut un accord entre les deux beaux frères: Guillaume obtint Neerhaeren en toute propriété et Nicolas van der Donck eut la moitié lossaine d'Obbicht provenant de son beau-père. [2])

---

[1]) Verkooren: Inventaire des Archives de la Belgique. Chartes et Cartulaires des Duchés de Brabant et de Limbourg et des Pays d'Outremeuse V no. 3728.

de Raadt: Sceaux armoirés II pag. 33.

[2]) Salle de Curange. — Mulleners: Obbicht en Papenhoven. — Baron de Chestret: Obbicht et Grevenbicht.

Digitized by Google

Louis de Bourbon, Prince de Liège, créa Guillaume chevalier en 1468 en reconnaissance de sa fidélité, lors de sa querelle avec ses sujets révoltés. [1])

Il mourut vers 1490.

De son mariage avec Catherine de Pietersheim, il eut entr'autres enfants:

1) Henri qui suit.

2) Jean, qui doit avoir hérité de la moitié de Neerhaeren, puisqu'il engage, en 1513, la moitié de la seigneurie aux seigneurs van Asewijn et de Hoensbroeck. Son frère Henri approuve cette engagère, qui n'a cependant pas du être de longue durée, car Henri fut ensuite propriétaire de la seigneurie entière.

Jean, qui s'était engagé dans les troupes du colonel gueldrois Martin van Rossem, fut misérablement tué près d'Utrecht en 1526 par les partisans de l'Evèque Henri de Bavière. [2])

3) Ide Dobbelstein qui épousa Henri Mohr de Waldt.

Elle eut une fille, Catherine Mohr de Waldt, qui épousa Renier de Kerckem. Celui-ci et Thierry Mohr de Waldt émirent des prétentions à la seigneurie de Neerhaeren, en 1533, lors de la mort de la veuve d'Henri. Il n'y fut pas donné suite.

Mais Adam de Kerckem, fils de Renier, fut héritier de Neerhaeren en 1586, comme nous le verrons plus loin.

II. **Henri Dobbelstein de Doenrade,** renonce le 18 avril 1479, devant la Salle de Curange, en présence de son père, à sa part dans la seigneurie de Neerhaeren.

Il a du revenir sur cette renonciation, car, en 1491, après la mort de son père, il est inféodé de Neerhaeren, qu'il relève à nouveau en 1507, après l'accession d'Erard de la Marck au trône de Liège.

Cette même année 1507, à la tête d'une troupe de soudarts, il s'empara du château voisin de Reckheim, occupé par Marguerite de Sombreffe, veuve de Henri Baron de Reichenstein et soeur de Frédéric de Sombreffe, sire de Reckheim, mort en 1504. Il a soin de nous apprendre lui-même, par une charte datée du 13 mai 1507, qu'il a bientot après, restitué loyalement le domaine de Reckheim aux frères Erard et Jean, sires de Pyrmont et d'Ehrenberg, qui en

---

[1]) Chronyk der landen van Overmaes dans Publications VIII 30.

[2]) Habets: Geschiedenis van het leenhof en de leenen van Valkenburg 357.

Digitized by Google

étaient les héritiers légitimes, et que pour cet exploit il a reçu de leurs tuteurs Erard et Robert de la Marck, frères, seigneurs d'Aremberg, une somme de 400 florins de Hornes, en argent comptant, ainsi qu'une rente de 20 muids de seigle, à prélever sur la terre de Reckheim. [1])

Henri Dobbelstein avait épousé Marie van Einholt (Eyndhout).

Le 9 mai 1508, il lui affecte la seigneurie de Neerhaeren comme douaire.

En 1513, il approuve l'engagère de la moitié de la seigneurie, faite par son frère.

III. Il dut mourir à la fin de 1514 ou au commencement de 1515, car le 10 mars 1515, **Guillaume Dobbelstein** relève au nom de sa mère Marie van Eyndhout, veuve de Henri Dobbelstein, seigneur de Haeren. [2])

Celle-ci jouit de son usufruit jusqu'à sa mort, arrivée vers 1533.

Guillaume Dobbelstein dut mourir avant sa mère.

Ce Guillaume laissa de sa femme Marie de Helmont [3]) un fils Thierry qui succèda directement à sa grand-mère.

IV. Le 21 décembre 1533, Herman de Horion relève comme mambour de **Dirck Dobbelsteyn,** fils de Guillaume, à la salle de Curange, le château, forteresse et seigneurie de Haeren avec toutes ses ap- et dépendances, ainsi que cette seigneurie dépend en fief de notre gracieux seigneur comte de Looz.

Renier de Kerckem et Thierry Mohr de Waldt émirent des prétentions à Neerhaeren, comme nous l'avons vu plus haut, mais dès le 12 juin 1534 Thierry Dobbelstein entre en jouissance de la seigneurie. [2])

En 1536, le seigneur de Haren devait le service féodal au Prince de Liège, comte Looz, avec quatre chevaux. [4])

---

[1]) Baron de Chestret: Histoire de la Seigneurie Impériale de Reckheim, dans Publications de la S. H. et A. X 39 et Tackoen: Histoire de l'ancien Comté Impérial de Reckheim 66.

[2]) Salle de Curange.

[3]) Ce nom nous est donné par (Eckman): généalogies des familles nobles et anciennes des XVII provinces des Pays Bas. 1781 T II 164.

[4]) Ed. Poncelet: Les feudataires de l'Evéché de Liége en 1536, dans Bulletin des Bibliophiles Liégeois V 102.

Digitized by Google

Le 14 avril 1539 Thierry Dobbelstein relève de nouveau seigneur, Corneille de Berghes.

Il mourut vers 1549.

V. Il n'eut pas d'enfants de sa femme **Isabelle van Sungen,** Zinghen, ou Zyneghem. [1])

Celle-ci était-elle héritière ou simplement usufruitière de Neerhaeren?

Il parait qu'après la mort de Thierry Dobbelstein, elle avait designé comme héritier et successeur de la seigneurie un sien parent Jean d'Hermalle.

En tout cas, elle dut revenir sur cette décision, nous verrons en effet, après son décès, Neerhaeren passer à l'héritier naturel.

En 1550, la veuve de Thierry Dobbelstein, Isabelle van Sungen convole en secondes noces avec **Josse van Craneveld** (né à Nimègue, fils de François), conseiller de Sa Majesté Impériale à Arnhem, pour le pays de Gueldre.

Le 4 aout 1551 Josse van Craneveld fut, comme mambour de sa femme, inféodé de Neerhaeren, qu'il releva de nouveau le 30 décembre 1565 du Prince Evèque Gérard de Groesbeck, nouvellement élu. [2])

En 1558, il fut l'un des gentilshommes, bourgeois extérieurs de Maestricht, qui assista en l'église collégiale de Saint Servais à Maestricht aux obsèques de Charles Quint, portant autour de la bière les insignes du défunt. [3])

Le Duc d'Albe établit son quartier général à Neerhaeren le 13 septembre 1568, il y jeta un pont de bateaux sur la Meuse, et quitta Neerhaeren le 30 septembre de la même année. [4])

Le 10 mai 1569 Josse van Craneveld et Guillaume de Gand furent députés par le Duc d'Albe pour assister à la prise de possession du siège de Ruremonde par l'Evèque Lindanus. [5])

Isabelle van Sungen mourut en 1586, et la seigneurie de Neerhaeren passa à la famille de Kerckem.

---

[1]) Publications II 425.

[2]) Salle de Curange.

[3]) Heylerhof: Notice historique sur l'église .... de St. Servais dans Annuaire de la Province de Limbourg. 1828 p. 133.

[4]) Publications XXV 169 et sq.

[5]) Habets: Bisdom Roermond II p. 64.

Digitized by Google

Croquis généalogique
des
Dobbelstein et Kerckem.

Pour l'intelligence de la succession des seigneurs de Neerhaeren des maisons Dobbelstein et Kerckem, nous pensons devoir donner le schéma suivant:

Guillaume Dobbelstein-Doenrade
relève Neerhaeren 1447
du chef de sa femme Catherine de Pietersheim.

Henri Dobbelstein × Marie van Einholt
relève 1491

Guillaume Dobbelstein × Marie de Helmont
relève pour sa mère 1515

Thierry Dobbelstein **relève 1533** × Isabelle van Sungen qui épousa 2⁰ Josse van Craneveld **qui relève 1551** au nom de sa femme, qui meurt 1586

Ide Dobbelstein × Henri Mohr de Waldt

Catherine Mohr de Waldt × Renier de Kerckem

Adam de Kerckem
relève 1586

C. Seigneurs de la Maison de Kerckem.

Kerckem porte d'argent semé de fleurs de lys de gueules. Cimier: 2 oreilles de lièvre d'or.

Le 25 mars 1586 Adam de Kerckem, seigneur de Cosen et de Weyer, relève à la Salle de Curange, comme plus proche héritier, la seigneurie et le château de Neerhaeren, lui échus par le décès d'Isabelle van Sungen, usufruitière de Thierry Dobbelstein. [1])

Adam de Kerckem avait deux soeurs: Georgine, morte de la peste le 28 juillet 1579, qui avait épousé en 1565 Jean de Geloes, seigneur

[1]) Salle de Curange.

Digitized by Google

de Beverst, pair de la Noble Salle de Curange, décédé en 1594 [1]) et Françoise qui avait pour époux Renier Hoen. Ceux-ci renoncèrent à leurs droits sur Neerhaeren, l'un moyennant une somme d'argent, l'autre moyennant une rente.

Le 10 avril 1588, Guillaume Mohr de Waldt relève pour lui et ses cohéritiers, leur part dans la seigneurie de Neerhaeren. [2]) Comme nous n'en trouvons plus trace ultérieure, ils auront cédé leurs droits à Adam de Kerckem.

Voici l'ascendance d'Adam de Kerckem, elle servira à expliquer les quartiers ornant sa pierre tumulaire.

Jean de Kerckem, écuyer, seigneur de Cortis, vivant 1466—1518 avait épousé Marie de Huldenberg dont naquit:

Renier de Kerckem, seigneur de Cosen, Weyer, Cortis qui épousa, par contrat de mariage du 12 septembre 1531, noble Damoiselle Catherine Mohr de Waldt, fille légitime de Damoiseau Henric „Mora van Walt" [3]) et de Ide Dobbelstein. Etait présente à ce contrat noble Damlle Marie van Einholt dame de Nederharen. [4])

De ce Renier de Kerckem naquit

I. **Adam de Kerckem,** seigneur de Neerhaeren, Cosen, Weyer, Grasen, châtelain et lieutenant des fiefs de la Noble Salle de Curange en 1587, gentilhomme de l'Etat Noble du Pays de Liège et Comté de Looz, membre du Conseil Ordinaire en 1589. Il épousa Walburge de Horion, fille de Conrard de Horion, chevalier, et de Madeleine de la Marck, dame de Colonster. Cette Madeleine de la Marck était fille naturelle d'Erard de la Marck, de cette grande maison des la Marck, et d'une mère noble, N. de Rickel, et était donc considérée comme légitime, et ce quartier fut reçu au chapitre Saint Lambert lors de la réception d'Arnould de Kerckem comme tréfoncier le 18 mars 1639. [5])

[1]) Généalogie de la maison de Geloes, dans Bulletin héraldique de France, 1900 p. 4, et Franquinet Généalogie de Geloes dans Annuaire généalogique des Pays Bas. 1874 p. 169.

[2]) Salle de Curange.

[3]) Le Fort 2ième partie XV 126. Archives Royales de Liége.

[4]) Le Fort 1ière partie XII 142 à 158.

[5]) Wissocq de Bomy: Copie de Le Fort p. 424.

de Theux: Chapitre de St. Lambert III 235 dit que Ernest de Kerckem (frère utérin d'Arnould) fut reçu chanoine noble sur preuves de 4 quartiers: Kerckem, Horion. Borchgrave et Walthausen, le 5 juillet 1615. Quant à Arnould, pourvu le 27 décembre 1629, il ne fut reçu qu'après de nombreuses difficultés touchant ses quartiers id. III 282.

Digitized by Google

Adam de Kerckem décéda le 10 janvier 1591 et fut enterré dans le choeur de l'église de Neerhaeren. Sa pierre tumulaire, aujourd'hui fort usée, a été transportée dans le petit réduit à coté de la tour: telle qu'elle est, on peut se rendre compte que Le Fort l'a exactement copiée. [1])

Au haut de la pierre se trouvent deux écus accolés, le 1er aux armes de Kerckem, le 2d en losange aux armes de Horion, un casque de profil, sommé du cimier de Kerckem, les surmonte.

Au milieu de la pierre se trouvent représentés un homme armé de toutes pièces et une dame.

Sur les cotés, leurs quartiers respectifs, et au bas l'inscription

Kerckem	Horion
Huldenberg	Wygaert
Waldt	La Marck
Dobbelstein	Rickel

Ci gist noble home Adam de
Kerckhem Sr en son vivat de
Wyer, Cosen, Haren, Lieutenat feodal
de la Contée de Loz, qui mourut l'an
1591 le 10 de janvier et Walburge de
Horion son espouse qui mourut ....

Walburge de Horion ne semble pas avoir été enterrée auprès de son mari, la date de son décès n'a pas été ajoutée sur le pierre tumulaire.

Les quartiers se blasonnent comme suit:

Kerckem ut supra.

Huldenberg: d'or à 3 maillets penchés de gueules.

Mohr de Waldt: d'or au chef échiqueté d'or et de sable.

Dobbelstein: ut supra.

Horion: d'argent à la bande de gueules.

Wygaert: d'après la copie de Le Fort: fascé de 7 pièces au lion brochant.

Sur la pierre, on ne distingue plus que le lion et le nom est orthographié Wigar. Wyngaert, en Brabant porte d'azur au lion fascé d'argent et de gueules de huit pièces.

La Marck: d'or à la fasce échiquetée d'argent et de gueules.

---

[1]) Le Fort: 1ère partie XII-145.

Digitized by Google

Ryckel: d'or au lion de sable, armé, lampassé et couronné de gueules.

Remarquons que le 6e quartier, Wygaert, devrait d'après Wissocq de Bomy être Duras.[1])

Adam de Kerckem eut entr'autres enfants: Walburge, chanoinesse de Hocht en 1597 et Guillaume qui suit.

II. **Guillaume de Kerckem,** seigneur de Neerhaeren 1591, par décès de son père. Il céda l'usance de Neerhaeren à son fils François dès 1618.

Guillaume vivait en qualité de gentilhomme de l'Etat Noble du Pays de Liège et Comté de Looz 1593—1600, de lieutenant des fiefs de la Noble Salle de Curange en 1600—1613.

Le 22 novembre 1601, il a eu commission de l'Etat Noble pour être du Conseil Ordinaire de Son Altesse de Liège[2]). Il donna sa démission de membre du Conseil Ordinaire en 1607[3]).

En 1598, il figura à Saint Servais de Maestricht, parmi les nobles. bourgeois extérieurs, aux obsèques de Philippe II[4]).

En 1637, il figure comme seigneur de Kerckum et de Haren, lieutenant de Son Altesse Sérénissime de Liège en sa Cour féodale de Looz à Curange.[5])

Il dut mourir vers 1640.[6])

Le 13 avril 1587 il épousa Elisabeth de Borchgrave[7]), fille de François de Borchgrave et de Barbe de Walthausen.

Elisabeth de Borchgrave décéda le 11 janvier 1601, et fut enterrée dans l'église de Neerhaeren, sous une belle pierre tumulaire dont voici la copie, d'après notre Roy d'armes Le Fort.[8])

---

[1]) Wissocq de Bomy loco cit.

cfr: Pierre tumulaire de Christophe de Kerckem, chanoine et écolâtre de Tongres, dans Herckenrode: Tombes et Epitaphes p. 543. Elle est tout à fait fautive.

[2]) Le Fort 1ère partie XII 149 v°.

[3]) Abry-Poswick: Recueil des membres du Conseil Ordinaire de la Principauté de Liége 48.

[4]) Heylerhof: loc cit.

[5]) van den Berch, dans Le Fort 2ième partie XV 132.

[6]) Extract uytten schepenen gichtregister der Justitie Neerhaeren. 21 aout 1640 et 9 décembre 1641; pièces de l'époque où nous voyons son fils François agir en qualité de seigneur. — Actes en possession de l'auteur.

[7]) Le Fort 2ième partie XV 127.

[8]) Le Fort 1e partie XII: 145 v°.

Digitized by Google

Kerckem	icy se voit representé un homme armé de toutes pièces et revêtu de sa cotte d'armes agenouillé devant un Crucifix avec la dame son épouse.	Borchgrave
Waldt		(van der Dussen)
Horion		Walthausen
Lamarck		(Sprengen)

Nobili atque ornamentissimae matronae Elisabethae Borchgrave uxori suae longe suavissae A⁰ partae salutis 1601 jarnuarij die 11a vita functae Guilhelmus a Kerckem Dns temporalis dicti loci Haren &a in perpetui amoris symbolum, maestus posuit; lector pro salute utriusque Deum exora et vale.

Les quartiers sculptés sur la pierre sont pour le mari:

1. de Kerckem
2. Mohr de Waldt
3. Horion
4. La Marck

} voyez leur description ci dessus.

Les quartiers de la femme sont:

1. Borchgrave: d'argent à 2 bars adossés de sable.
2. van der Dussen: coupé d'or sur sable, au sautoir échiqueté d'argent et de gueules brochant.
3. Walthausen: taillé de sable sur gueules à la pile arrondie d'argent, brochant sur la partition et posée en barre.
4. Sprengen: d'azur au lévrier issant d'argent.

Elisabeth de Borchgrave était fille de François de Borchgrave et de Barbe de Walthausen, celle-ci fille de N. de Walthausen et de N. de Sprengen.

François de Borchgrave avait pour parents Pierre de Borchgrave et Simborg van der Dussen, dont le père était Jean van der Dussen et la mère Isabeau de Brant.

Pierre de Borchgrave était né de N. de Borchgrave et de Marguerite de Dinter [1]).

La filiation d'Elisabeth de Borchgrave, ainsi donnée par Le Fort

[1]) Le Fort 1ière partie XII 149 et Bomy Wissocq f⁰ 346.

Digitized by Google

et de Bomy Wissocq concorde avec les quartiers indiqués sur la pierre tumulaire.

Mais le même Le Fort: supplément 724 remplace le quartier Dussen par le quartier Dinter (réception d'Ernest de Kerckem comme tréfoncier en 1615), il s'est ici trompé d'un degré.

L'annuaire de la noblesse de Belgique 1856 page 75 donne encore une autre filiation: Pierre de Borchgrave épouse Marie de Bruhesen,

dont: Pierre épouse Anne de Nieulant,
dont: François épouse Barbe de Walthausen,
dont: Elisabeth épouse Guillaume de Kerckem.

Je pense qu'il vaut mieux s'en tenir à la pierre tumulaire.

Marie de Borchgrave, épouse de Berthout van Wyffliet décédé en 1553, est donnée dans l'annuaire de 1856 comme fille de Pierre de Borchgrave et de Marie de Bruhesen, or de sa pierre tombale se trouvant dans l'église d'Esch, mairie de Bois le Duc, il ressort clairement que sa mère était une van der Dussen [1]), donc Bruhesen est une erreur.

Guillaume de Kerckem épousa en secondes noces Anne de Glymes Brabant, fille d'Antoine, seigneur de Limelette et de Claudine d'Auxbrebis, dame de Saint Marc.

Du premier mariage provinrent:

a) Ernest qui suit,

b) François qui suit,

c) Barbe qui par contrat, passé au château de Neerhaeren le 19 novembre 1618, épousa Messire Aert van Brempt genaamd Liek.

Le futur conjoint apporte entr'autres son château de Doenrade, son château sis à Marienberg en Juliers; de son coté „Damoiselle Barbara" apporte une rente annuelle de 300 florins Brabant à charge de la seigneurie de Nederharen, et cette rente, après la mort de son père, sera portée par ses frères à 400 florins par an, à condition pour elle de renoncer à ses biens paternels et maternels. [2])

d) Walburge, chanoinesse de Hocht par profession de 1606, décédée en 1656.

---

[1]) de Raadt: Verzameling van grafschriften en wapens in verschillende Noordbrabantsche Kerken no. 89.

Bloys van Treslong Prins: genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Noord-Brabant I 171-172.

[2]) Habets: Leenhof en leenen van Valkenburg p. 361.

Digitized by Google

e) Isabelle, chanoinesse de Sinnich.

Du second lit:

a) Philippe Winand, seigneur de Grathem, haut drossard du Comté de Hornes, reçu à l'Etat Noble de Liége en 1639 qui épousa Josine de Wilde de Meersen, dame de Grathem, dont il eut entr'-autres:

Adolphe Englebert que nous retrouvons plus loin, comme époux d'Ursule Ferdinande, dame de Neerhaeren.

b) Arnold de Kerckem, d'abord chanoine noble de saint Lambert de Liège reçu en 1639, il résigna et épousa sa cousine Anne Marie de Kerckem, de la branche de Weyer. Il fut commissaire déciseur de Maestricht, gentilhomme de la Chambre de S. A. E. et bourgmestre de Liège en 1661.

III. **Ernest et François de Kerckem** furent, pendant une certaine période, conjointement seigneurs de Neerhaeren.

A. **Ernest de Kerckem** fut tréfoncier de l'Illustre Chapitre de Saint Lambert à Liège, pourvu d'une prébende presbytérale, dès 1612, par résignation de Guillaume Huyn d'Amstenrade; il fut reçu comme chanoine noble, le 5 juillet 1615, sur la preuve de 4 quartiers seulement.

Il devint prévot de l'Insigne Collégiale de Notre Dame à Maestricht.

Il signa en 1641, l'accord relatif au Duché de Bouillon.

Il mourut le 12 janvier 1652 et fut enterré dans la cathédrale Saint Lambert [1])

Il vivait en qualité de seigneur de Haren et de chanoine de Liège le 7 février 1645, et en qualité de Baron et seigneur de Kerckem le 2 juin 1650 [2]).

Il fit son testament le 9 janvier 1652. Le 13 janvier suivant ce testament fut ouvert en chapitre.

Il s'y qualifie: Ernest de Kerckem, chanoine de la Cathédrale de Liège, prévot de Notre Dame à Maestricht, seigneur de Kerckem.

Il nomme, son héritier universel, son frère François de Kerckem seigneur de Neerhaeren. Il lègue à son neveu Ernest diverses pièces d'argenterie: „item lego nepoti meo Ernesto Kerkum meam pelvim

---

[1]) Chevalier J. de Theux de Montjardin: Le chapître de St. Lambert à Liége III 234.

[2]) Le Fort, 1ière partie XII 149 v°.

Digitized by Google

argenteam et lavalem argenteum, item magnum salinum meum argenteum Regale nuncupatum quinque circumstantibus poculis argenteis ornatum" [1]).

Nous voyons par ce testament que Ernest est alors seigneur de Kerkem, qu'il laisse à son frère François, qui lui est seigneur de Neerhaeren.

Ernest possédait encore des prés dans la seigneurie de Neerhaeren.

Il affectionnait spécialement son neveu Ernest, qui deviendra plus tard seigneur de Neerhaeren.

B. **François de Kerckem** est seigneur de Neerhaeren en 1640, mais dès le 11 septembre 1618 son père lui en avait abandonne l'usance. Il mourut en 1660.

Le 15 juin 1620, François de Kerckem, fils de Mr de Haren est reçu à l'Etat Noble de Liège et du Comté de Looz. Il était gentilhomme de la Chambre de S. A. S. E. de Cologne, Evèque et Prince de Liège. [2])

Il épousa en 1623 Marie de Fourneau dite de Fénal, dame de Petigny, chanoinesse de Moustiers, vivant encore 9 mai 1678; elle était fille de Philippe de Fourneau dit Fénal, seigneur de Fénal et Petigny et de Anne de Berlaymont [3]).

Le 20 février 1639, Joncker Francoys van Kerckhem, heer tot Neerhaeren, relève la bourgeoisie de Maestricht sous le métier des drapiers „gewandmeekeren" [4]).

François de Kerckem mourut le 11 octobre 1660 [5]) laissant entr'autres enfants:

a) Guillaume Charles Baron de Kerckem, épousa par contrat du 23 aout 1655 Philippe Magdeleine Amand, fille de noble homme Michel Amand, écuyer, et de madame Catherine de Goubille, dame de Mierbe Ste Marie, sa veuve.

De ce contrat passé par devant les hommes de fief du pays et Comté de Haynaut, il y eut „Rénovation des convenances dons et

[1]) Testament original, parmi les testaments des chanoines de St. Lambert XII 344 aux archives royales de Liége.

[2]) Baron Misson: Notice sur l'ancien Etat Noble de la Principauté de Liége et Comté de Looz p. 27.

[3]) Le Fort. 1ière partie VIII, 344. Poplimont: la Belgique Héraldique IV 354 et Baron de Stein d'Altenstein: Annuaire de la noblesse, 1863 p. 179.

[4]) Burgersboek II 648, III 105, aux Archives de la Ville de Maestricht.

[5]) Registre paroissial de Neerhaeren.

Digitized by Google

promesses matrimonielles faite devant nous la Haulte Justice de Liège l'an 1659, 27 aoust" [1]).

Les points qui nous intéressent sont les suivants:

1) François de Kerckem, père du futur conjoint est titré de Baron et seigneur de Kerckem, Baron et seigneur de Nederharen.

2) Le marié apporte la baronnie de Kerckem (proche St. Trond), la seigneurie de Petigny (proche Couvin) et aprés la mort de ses parents, il héritera aussi de la libre Baronnie de Nederharen.

3) il devra payer sur les dites seigneuries, après la mort de ses parents, des rentes de 1500 florins Brabant à son second frère, de 1200 fl. Bb. au 3ème et de 800 au cadet.

Mais il pourra, du consentement de sa femme, s'affranchir des dites rentes en cèdant la terre et seigneurie de Petigny à ses dits frères.

Il doit s'être affranchi des dites rentes en cèdant, non Petigny, mais Neerhaeren, que nous ne trouvons guère en sa possession, ni en celle de ses descendants, tandis que nous y voyons succéder son frère Ernest.

De ce mariage de Guillaume Charles de Kerckem avec Philippe Magdeleine Amand naquirent deux enfants: Francois Ignace mort sans alliance, et Marie Anne née le 2 octobre 1658 qui épousa par contrat du 9 mai 1678 Georges François de Paule Vicomte de Franeau.

Guillaume Charles épousa en secondes noces la veuve du Baron de Pamele, dont il n'eut point d'enfants et en troisièmes noces (il faut voir si ce mariage a été bon! nous dit Le Fort) Anne Orban dont naquit Jean Guillaume de Kerckem de Petigny baptisé à Petigny le 28 juin 1690.

b) Ernest qui suit.

c) Philippe Christophe, colonel au service de Sa Majesté Catholique, épousa Catherine de la Roque-Bouillac.

d) Henri François, chevalier de l'Ordre Teutonique en 1663. [2]).

IV. **Ernest de Kerckem** figure déjà comme seigneur de Neerhaeren, avant le décès de son père, en effet „le seigneur Ernest de Kerckem, seigneur de Haren est reçu membre de l'Etat Noble, le

---

[1]) Convenances et testaments. Echevins de Liége: greffe Bertrandy 1651-1661 f° 289. Aux Archives Royales de Liége.

[2]) Le Fort 1ière partie XII 143bis et 3ième partie v° Kerckem.

Digitized by Google

20 de febvrier 1658, en l'Assemblée de Messeigneurs de l'Estat de la Noblesse du Pays de Liège et Comté de Looz, après avoir prété le serment du et accoutumé en mains de Monsieur le Baron de Bocholt, Lieutenant de Son Altesse Sérenissime, après que les seigneurs Baron de Ham (Merode), Comte de Heers (Arschot), de Luxembourg et de Samaer (doit être Saint Marc) eussent attesté par serment que le dit seigneur Ernest de Kerckem, seigneur de Haren était issu légitimement de la maison, dont il se réclamait et possédait noble tènement ou seigneurie [1]).

Ernest de Kerckem mourut en 1680.

Il avait épousé vers 1656 Marie Odile Dobbelstein, fille de Jean Charles Dobbelstein tot Eynenberg et de Helwige de Horion de Heel.

Veuve, elle se remaria avec le Baron Jacques de Rostaing, seigneur de Mésaugère, chevalier de l'Ordre de Saint Lazare et de Notre Dame du Mont Carmel, commandant de Besançon; de ce mariage naquit un fils Gilbert de Rostaing.

Les enfants d'Ernest de Kerckem furent:

a) Philippe Edmond François qui suit.

b) Jean Charles, né à Neerhaeren le 7 septembre 1658, officier au service de Sa Majesté Très Chrétienne Louis XIV, fut blessé grièvement en Allemagne et revient à Neerhaeren pour y mourir le 15 juillet 1678.

c) Catherine Assuère naquit à Neerhaeren en 1659, fut chanoinesse de Susteren et mourut en avril 1684.

d) Ursule Ferdinande qui suit [2]).

V. **Philippe Edmond François de Kerckem** vivait en qualité de Seigneur de Neerhaeren le 5 avril 1683.

VI. **Ursule Ferdinande de Kerckem,** soeur du précédent, naquit à Maestricht, et y fut baptisée à Saint Nicolas. Les cérémonies du baptême eurent lieu en l'église de Neerhaeren le 24 avril 1661.

Nous voyons par divers actes de procédure que sa mère avait l'usufruit de Neerhaeren.

Le 11 mars 1687, le Baron de Fléron de Mellin intente par devant

---

[1]) Le Fort 2e partie III 273.

[2]) Salle de Curange. — Le Fort 1ière partie XII. — Habets: leenhof en leenen van Valkenburg 548-549. — Habets: Susteren dans Publications VI 499 dit que Catherine Assuère testa le 5 avril 1688. Tandis que Le Fort donne 1684 comme date de son décès.

Digitized by Google

la Cour de Curange, comme héritier de feu le Baron de Brempt de Doenrade, une action contre le seigneur de Rostaing en tant que mambour de sa femme, dame de Neerhaeren, pour faute de payement d'une rente annuelle de 270 florins Bb.

Le 29 avril de la même année le Baron de Kerckem de Grathem intente la même action pour le même objet.

Le tout pouvait aller jusqu'à la saisie du château, de la seigneurie de Neerhaeren et des biens féodaux y annexés.

Nous voyons ces procès se dérouler „In aula Curingiana" jusqu'au 28 septembre 1688 [1]).

Alors dut intervenir un accord à l'amiable, nous ne trouvons plus trace de ce procès-ci, mais nous voyons en 1688 Ursule Ferdinande de Kerckem-Neerhaeren épouser Adolphe Engelbert de Kerckem-Grathem.

La situation des seigneurs de Neerhaeren était loin d'être brillante, et l'histoire devient très embrouillée.

Voici les faits que nous connaissons.

Adolphe Engelbert de Kerckem, de la branche de Grathem, gentilhomme de l'Etat Noble de la Principauté de Liège et du Comté de Looz, Haut-drossart du Comté de Hornes a donc épousé sa cousine Ursule Ferdinande, et comme tel est seigneur de Neerhaeren.

Il était fils de Philippe Winand de Kerckem, seigneur de Grathem, Mierdorp, Haut drossart du Comté de Hornes, membre de l'Etat Noble de Liège, gentilhomme de la Chambre de S. A. S. l'Evèque et Prince, et de Josine de Wilde de Meersen, dame de Grathem.

Il mourut à Maestricht le 24 septembre 1694 et fut enterré à Neerhaeren, laissant deux enfants: Marguerite Odile et Justine Helène qui suivent.

Ursule Ferdinande de Kerckem épousa en secondes noces Fréderic Léonard Baron de Helman, capitaine de cavalerie au service des Pays Bas.

Elle mourut à Maestricht le 1er septembre 1702. A cause de la présence des troupes hollandaises, l'enterrement eut lieu sans cérémonies religieuses.

Ses deux filles héritent du passif et de l'actif, sous la tutelle de la grand-mère Baronne de Rostaing.

Celle-ci, pour tâcher sans doute de sauver Neerhaeren, avait déjà

---

[1]) Extract uyt den Procedure Register des Eed. Leensaels van Curingen. Extraits authentiques en possession de l'auteur.

Digitized by Google

vendu sa part dans la ferme dite Horionshof à Susterseel, en 1696. et en 1701, elle vend de nouveau une part dans la même ferme.

Le 19 septembre 1703, madame de Rostaing déclare, devant la Cour de Neerhaeren, que feu son beau fils Adolphe Engelbert avait reçu la seigneurie de Neerhaeren, qu'il était mort délaissant sa fille avec deux enfants, que sa fille s'était remariée au Baron de Helman était décédée en 1702, en conséquence, elle Baronne de Rostaing demande qu'on nomme des mambours ou tuteurs pour ses deux petites filles mineures.

Gérard Assuère Baron de Horion, seigneur d'Angleur, Colonster, Poll et Panheel, dont la famille s'était alliée plusieurs fois à celle des Kerckem, et Henri de Caris, seigneur de Sombreffe, colonel au service de LL. H.H. P.P. les Etats Généraux époux de Anne Françoise de Kerckem, furent nommés mambours [1]).

Le 20 septembre 1703 la cour féodale fait saisir la seigneurie et les biens de Neerhaeren et transporte le droit de saisine à Marguerite Odile et à Justine Hélène, enfants de feu Adolphe Engelbert de Kerckem et de Ursule Ferdinande de Kerckem également décédée; elles sont inféodées du château et de la seigneurie.

Tous ces biens étaient couverts d'hypothèques, les créanciers avaient déjà voulu faire vendre à diverses reprises, notamment en 1688 il y eut des pourparlers avec un prince de la maison de Holstein.

En 1707, la Baronne de Rostaing, grand mère, et les mambours des deux Dames de Neerhaeren déclarèrent la nécessité de vendre la seigneurie, et ce pour les motifs suivants:

1° les deux filles ne peuvent pas continuer le nom de Kerckem-Haren;

2° selon le droit lossain, il n'existe pas entre elles de jus primogeniti;

3° de grandes difficultés existent avec les deux puissants voisins, le seigneur de Pietersheim et le Comte de Reckheim;

4° la seigneurie est chargé d'hypothèques;

5° le château tombe en ruïnes, une partie de la basse cour a été détruite par le feu, les fossés ne sont plus entretenus, les battes sont

---

[1]) Ce Henri de Caris devint Lieutenant général des armées de L. L. H. H. P. P., il fut gouverneur d'Ostende de 1708 à 1718 et mourut le 7 novembre 1736. Il fut enterré à St. Servais à Maestricht, ainsi que sa femme, décédée le 31 décembre 1734.

Digitized by Google

rongées par la Meuse, et les guerres et les inondations ont fortement diminué les revenus de la seigneurie et lui ont occasionné de nombreux procès.

Le 3 octobre 1707, les seigneurs voisins et les amis: le Baron de Bulich d'Itteren [1]), le Baron de Blisia seigneur de Borghaeren et le Curé de Neerhaeren, d'avis avec la Baronne de Rostaing, déclarent que la vente de la seigneurie s'impose.

Le même jour, les échevins de Neerhaeren certifient l'état de ruine du château, communs, fossés, battes et digues.

Le 27 octobre, le Révérend Wouters, Curé de Neerhaeren depuis 27 ans, par conséquent au courant de la situation, dit qu'il est plus profitable de vendre la seigneurie; le Révérend Wyler, Curé de Lanaeken depuis 34 ans, est du même avis, ainsi que le sieur Cabo, censeiller de S. E. le Comte de Reckheim, qui connait Neerhaeren depuis plus de 50 ans.

Enfin le 30 octobre, le Baron de Bulich déclare que les créditeurs vont faire saisir.

Tous ces avis entendus, les échevins de Neerhaeren déclarent que les mambours peuvent dès le lendemain faire effectuer la vente ou l'engagère de la seigneurie.

En conséquence, la salle de Curange donne, le 8 novembre suivant, octroi de procéder à la vente.

Le 10 novembre les deux Dames de Kerckem y consentent.

La vente eut lieu le 19 janvier 1708 [2]).

VII. **Marguerite Odile et Justine Hélène de Kerckem** ont relevé Neerhaeren en 1703 par suite du décès de leur mère.

Marguerite Odile naquit le 24 décembre 1689, nous ignorons son destin.

Justine Hélène, née le 25 mars 1691, morte le 1 octobre 1737, épousa par contrat du 27 octobre 1714 Claude François Sébastien Baron Woot de Tinlot, seigneur de Fronville, Nandrin et Tinlot; né à Liège, y baptisé 24 mai 1687 et décédé le 22 novembre 1750. Il était fils de Pierre Ernest, qualifié Baron Woot de Tinlot, seigneur

---

[1]) Le Baron de Bulich avait épousé Claude Georgine de 't Zievel dame d'Itteren et Meersenhoven. (Le Fort 2ième partie X 277 et Maasgouw 1912 p. 24).

[2]) Salle de Curange. — Le Fort: 1ière partie XII. — Habets: Leenhof en leenen van Valkenburg 549 et diverses communications du Rd. Abbé Peeters, ancien curé de Neerhaeren.

Digitized by Google

de Nandrin et de Tinlot et de Ange Marie de Horion, dont la mère était Dobbelstein [1]).

En 1716, le Baron Woot de Tinlot approuva la vente de la seigneurie de Neerhaeren, à condition que l'Abbesse de Hocht lui paye 3000 florins, outre le prix indiqué lors de la vente.

On a vu dans ce qui précède l'article de ces deux dernières dames de Haeren, de la famille de Kerckem, tout ce qui a trait à l'histoire de la seigneurie, depuis la mort de leurs parents jusqu'à la vente de Neerhaeren.

Ajoutons qu'en 1706, la seigneurie de Neerhaeren dut fournir à l'armée du Duc de Marlborough 1385 rations de fourrage, 2048 rations de paille, 585 piquets et 14 charrettes de bois.

Et qu'en 1707, le 12 d'avril, la soldatesque et les domestiques du Comte de Reckheim envahirent le territoire de Neerhaeren, y ravagèrent tout ce qui leur tomba sous la main, molestèrent les habitants et insultèrent la dame douairière de Neerhaeren Baronne de Rostaing [2]).

D. **Les Dames Abbesses de Hocht.**

Le 24 janvier 1708, la seigneurie de Neerhaeren fut acquise par la noble Abbaye de Hocht, représentée par la Révérendissime et Très noble Dame Madame Ursule de Minckwitz, Abbesse du Très noble Monastère de Hocht et son chapître [3]).

Voici la spécification donnée par l'acte de vente: „de heerlykheid Neerhaeren ende het adelyk huys derzelve metten heerhoff, heerlyke gerechtigheden, rechten en Patronaat, ende jacht met alle cynsen, capuynen, cueren, carweien ende andere diensten, acherlanden, bosschen, weiden, bembden, boomgaarden, weerden enz."

Le 7 mai 1708, l'Abbesse de Minckwitz prend possession de la seigneurie [4]).

Le prix stipulé est de 90.000 florins liègeois ou 20.000 couronnes dont 9000 à payer scéance tenante, le reste sera payé lorsque les deux vendeuses seront majeures.

Nous avons vu plus haut que Monsieur de Tinlot se fit encore allouer 3000 florins pour ratifier cette vente.

---

[1]) Le Fort 1ière partie XII, 150 et Baron de Stein: Annuaire 1871 p. 296.

[2]) Tackoen: Histoire de l'ancien Comté Impérial de Reckheim p. 214 et 151.

[3]) Index loge 6 B.

[4]) Index loge 11 C.

Digitized by Google

Selon mesurage du 28 novembre 1707, les biens de la seigneurie comprenaient, outre l'enclos, 57 bonniers 16 verges.

L'abbaye possédait déjà quelques terres à Neerhaeren, notamment au Muysenberg; elle continua à en acheter et à la fin de l'ancien régime elle était propriétaire d'environ 111 bonniers sur le territoire de la seigneurie.

Nous renvoyons à notre ouvrage sur Hocht [1]), pour les Dames de Neerhaeren, depuis l'acquisition par l'Abbaye, nous nous contenterons de les citer ici.

I. **Marie Ursule de Minckwitz,** 1708—1719.

II. **Claire Scholastique de Warnant,** 1719—1733.

Le 30 septembre 1720, le Vénérable magistrat de Maestricht déclare admettre madame l'abbesse de Hocht pour un des cinq nobles Bourgeois de Maestricht, en qualité de Dame de Neerhaeren [2]).

Elle fit faire un sceau scabinal pour Neerhaeren.

Matrice en cuivre, rond, diamètre 4 centimètres.

Saint Lambert, en mitre et en crosse, occupe la moitié dextre du champ.

C'est le patron de Neerhaeren.

La moitié senestre est occupée par un écu oval, posé sur un cartouche Louis XIV, et surmonté d'une couronne à 13 perles dont 3 relevées, la crosse accompagnée de son voile, la volute à dextre, est placée en pal derrière l'écu, qui porte de gueules à 6 lionceaux d'argent couronnés d'or, posés 3.2 et 1.

Ce sont les armes de l'abbesse.

L'exergue: Sigillum scabinorum in Neer . Haren . 1727 . sur le bord du sceau [3]).

III. **Thérèse de Leefdael,** 1733—1773

Le 19 décembre 1733, madame Thérèse de Leefdael, Abbesse de la noble abbaye de Hocht, dame de Nederhaeren et Opgrimmy a,

---

[1]) Louis Baron de Crassier: Histoire de la noble Abbaye Cistercienne de Sainte Agathe à Hocht. Publications LXII.

[2]) Index loge 4 F.

[3]) Collection sigillographique, Archives Royales de Maestricht.

Digitized by Google

en cette qualité de Dame de Nederhaeren, renouvellé sa bourgeoisie (de Maestricht) dans le métier des merciers et prété le serment dû, de Bourgeois, entre les mains de monsieur l'Echevin-Président Emerix, in pleno Collegio. Acté le 19 décembre 1733 [1]).

En 1746, sous les dates des 15, 16 et 17 septembre, Neerhaeren doit livrer aux troupes de Son Excellence monsieur le Général Lieutenant Comte de Mercy 4000 pains et 4000 portions d'avoine.

La mesure d'avoine évaluée à 24 sols, le muid d'avoine à 10 florins [2]).

Le 14 mars 1754, l'abbesse de Leefdael relève Neerhaeren, du Prince Evèque Jean Théodore.

En 1757 la Baronne de Leefdael, abbesse du noble monastère de Hocht, dame de Neerhaeren, remontre aux Etats de Liège que la Meuse a emporté une digue et près de 100 bonniers de bonne terre de la jurisdiction de Neerhaeren, comté de Looz et demande un subside aux Etats pour compléter son système de digues.

„A Neerhaeren, seul endroit depuis saint Pierre jusqu'à Stockhem où le Pays de Liège possède sans contestation les deux bords de la Meuse" les digues et battes avaient couté plus de 32000 florins à l'abbesse de Hocht.

Les Etats accordent un subside de 6000 florins Brabant [3]).

Déjà au XVIème siècle nous retrouvons cette question des digues et des difficultés qu'elle occasionna entre les seigneurs de Neerhaeren et de Reckheim.

Elles durèrent pendant tout le XVIIème et le XVIIIe siècle. Le Prince-Evèque dut intervenir à maintes reprises.

En 1761, nous voyons les trois seigneurs de Pietersheim, Reckheim et Neerhaeren faire procéder conjointement à la délimitation exacte de leurs seigneuries. Selon l'ancien usage, après le placement des bornes, on jeta des monnaies d'argent et de cuivre aux paysans présents à cette cérémonie [4]).

Le 11 novembre 1763 Thérèse de Leefdael relève Neerhaeren du Prince Evèque d'Oultremont.

---

[1]) Burgersboek III 348, V 358. Aux Archives de la Ville de Maestricht, l'original en flamand.

[2]) Tableau de la dévastation du Pays de Liége, p. 10 et 11 des pièces.

[3]) Etat noble de Liége. Régistre 168. Aux Archives Royales de Liége.

[4]) Gicht register van Pietersheim 1755-1764, f 130. — Perreau: les sires de Pietersheim dans Bulletins Soc. scientifique et littéraire du Limbourg V 299. — Habets: Ordonnantie op de voormalige banken Vlytingen en Lanaeken.

Digitized by Google

IV. **Anne Marie Joseph de Pinchart de Wartet, 1773—1788.**

Le 14 mars 1775, elle releva Neerhaeren du Prince Evèque François Charles de Velbruck.

Elle releva la bourgeoisie de Maestricht, du chef de Neerhaeren, le 2 mars 1778 [1]).

Cette même année 1778, les ouvrages (digues) de Neerhaeren n'ont plus d'efficacité, par suite de ceux qu'a fait le Grand Commandeur Belderbusch, pour se protéger lui-même sur territoire de L.L. H.H. P.P., donc les ouvrages du Grand Commandeur sont nuisibles au Pays de Liège (Neerhaeren).

De là des conférences entre les Commissaires du Prince-Evèque et ceux de L.L. H.H. P.P.

Le Pays de Liège s'occupe doresnavant de cette digue de Neerhaeren-Stockhem-Maeseyck, il cherche à couvrir les frais, mais „les Dames de Hocht qui sont les principales intéressées dans les ouvrages de Neerhaeren ont déjà plus d'une fois représenté aux Etats leur insuffisance et leur misère et si l'on veut en croire à l'état de leurs propres batiments on n'y voit rien qui n'en fasse foy".

Ainsi se termine le rapport des 3 députés de Liège, tréfoncier de Wasseige, Baron de Mettecoven et Bourgmestre de Leonard, aux Etats de la Principauté, sur la visite des battes et digues de Neerhaeren, Stockhem et Maseyck faite le 15 mars 1779 [2]).

V. **Marie Louise de Donckier de Doncel,** 1788—1794.

Le 9 janvier 1790, cette dame de Neerhaeren, abbesse de Hocht préta le serment de bourgeoisie de Maestricht sous le métier des merciers, et le 11 suivant, elle est reconnue comme noble Bourgeoisie extérieure [3]).

Le 7 octobre 1793, la noble Abbaye de Hocht relève la seigneurie de Neerhaeren à la Salle de Curange [4]).

VI. **Rosalie d'Everlange.** 1795—1796.

Madame Rosalie d'Everlange, Abbesse du Noble Monastère de Hocht et Dame de Neerhaeren, relève la Bourgeoisie de Maestricht, comme Dame de Neerhaeren, en vertu de l'article 12 du 2ème cha-

---

[1]) Burgersboek IX 2.
[2]) Etat noble de Liége. Régistre 168.
[3]) Burgersboek IX 94 et Maasgouw 1895 p. 94.
[4]) de Corswarem: 348.

Digitized by Google

pître des Recès, sous le métier des merciers, et prête serment en mains du Bourguemestre Joppen de Beegden.

Elle est reconnue Bourgeoise de Maestricht.

C'est le secrétaire de Lenaerts, chargé de pouvoirs de l'abbesse, qui a prété serment en son nom [1]).

Rosalie d'Everlange fut la dernière Dame de Neerhaeren.

Cette seigneurie confisquée avec les autres propriétés de l'abbaye de Hocht, fut déclarée bien national par le gouvernement révolutionnaire français.

Vente des Propriétés de l'abbaye de Hocht sises sous Neerhaeren.

La propriété de Neerhaeren, telle qu'elle fut mise en vente par le gouvernement français, comportait environ 111 bonniers, qui furent vendus en 21 lots du 23 ventôse an V au 1er mars 1809.

Les principaux lots étaient:

1° une terre de 44 bonniers et une île de 12 bonniers dans la Meuse, adjugées ensemble pour 53.600 francs au citoyen Martin Kar;

2° deux terres d'un ensemble de 30 bonniers, 2 grandes et 10 petites verges, adjugées pour 11850 francs au citoyen Valette [2]).

Le reste fut vendu par parcelles.

---

[1]) Burgersboek IX 143.

[2]) Vente des biens nationaux, affiche 3. Archives Royales de Maestricht.

Digitized by Google

V. L'Eglise.

L'église de Neerhaeren faisait partie du concile d'Eyck, archidiaconé de Campine, évêché de Liège.

Eyck est Maeseyck.

Elle était dédiée à Saint Lambert.

Le pouillé de 1558 [1]) nous dit:

Haren, ecclesia valet L modios.

Altare Nicolai et Crucis, v. XV mod.
A. Agathe, v. XX mod.

Matricularia ....

Un pouillé du XVIIIème siècle [2]):

Harenne, ecclesia 50 mod.

Altare Nicolai 24 mod.
Altare Agathae 15 mod.

Matricularia 4 mod.

Le seigneur de Neerhaeren était collateur de la cure, ainsi que du bénéfice de saint Nicolas et de la Sainte Croix, et de celui de sainte Agathe [3]).

En 1776 le bénéfice de sainte Agathe possédait à Neerhaeren 35 journaux de terre, se décomposant en 2 pièces d'un bonnier chacune, plusieurs pièces de 1 à 3 journaux et 3 petites pièces l'une de 4, l'autre de 5 et la dernière de 6 grandes verges [4]).

Dès le XIIème siècle un tiers de la dîme appartenait à l'église de Neerhaeren, comme nous le voyons dans l'acte de confirmation de l'Abbaye de Hocht en 1185, pour ce qui concerne les biens affectés à cette abbaye. Le reste de la dîme appartenait aux Pietersheim, seigneurs de Neerhaeren, qui en 1242 donnèrent cette dîme à l'abbaye.

---

[1]) C. B. de Ridder: les diocèses de Belgique avant 1559, notices et pouillés, 1re partie, Diocèse de Liége, p. 86.

[2]) Brassine: Analecta Leodiensia p. 20.

[3]) Index loge 5 Dd. E.

[4]) Portefeuille Archives de Neerhaeren. Aux Archives Royales de Maestricht.

Digitized by Google

Thierry de Pietersheim, seigneur de Neerhaeren et Obbicht, décédé en 1441 ou 1447 avait fondé un anniversaire pour lui et ses parents [1]).

L'église de Neerhaeren possédait, dès 1609, une rente annuelle de 5 muids de seigle à charge du Dobbelsteinshof à Oirsbeeck. Pour ce, le curé de Neerhaeren devait, tous les samedis, célébrer la messe en l'honneur de la Vierge. Cette fondation existe encore [2]).

En 1792, „la noble Dame Abbesse de la Noble Abbaye de Hocht, Louise de Donquier de Donzel comme libre Dame de cette seigneurie Neerhaeren et Opgrimbi" donne la maison pastorale. Le curé de Neerhaeren fonde en reconnaissance „un anniversaire solemnel, perpétuel et à toujours annuel" pour la délivrance des âmes de la dite Dame Abbesse et des autres Dames de la noble abbaye de Hocht. Ce service sera célébré tous les ans en l'octave de Saint Louis (25 aout). La veille du service, on chantera les vêpres, un nocturne, le Miserere et le De profundis avec bénédiction du Saint Sacrement. Le lendemain (c'est à dire le jour du service) les laudes avant la grand-Messe, et avant l'Epitre on chantera le dies irae [3]).

L'anniversaire de l'abbesse Marie Louise de Donckier de Doncel, se célèbre encore annuellement.

Quant au bâtiment même de l'ancienne église, nous ne pouvons mieux faire que de prendre pour guide monsieur l'abbé Keelhoff [4]).

La première église, aurait été primitivement un temple païen.

La consécration eut probablement lieu, peu de temps après le martyre de saint Lambert, et par son successeur qui donna saint Lambert pour patron à cette église.

L'église détruite en 1875 datait au moins du Xème siècle.

Les murailles primitives de l'édifice étaient en pierres brutes et en silex de toutes dimensions, avaient au moins 75 centimètres d'épaisseur, elles avaient à l'extérieur 5 mètres de hauteur, tandis qu'à l'intérieur elles en avaient 6, on descendait dans l'église par un escalier d'environ un mêtre.

Toute l'église consistait en une seule nef, pouvant mesurer de l'entrée au choeur 15 mêtres de longueur sur 7 à 8 de largeur.

---

[1]) Vide supra au chapître des seigneurs, l'article le cencernant.

[2]) Habets: Leenhof en leenen van Valkenburg 340.

[3]) Pastorie te Neerhaeren 1792, dans Portefeuille: Archives Neerhaeren, aux Archives Royales te Maestricht.

[4]) Abbé Pierre Charles Keelhoff: Notices historiques et archéologiques sur l'ancienne église et les Villas Romaines de Neerhaeren. Bruxelles 1888.

Digitized by Google

Le choeur n'avait pas plus de 4 mêtres sur 4.

Le clocher en pierres de gré, surmonté d'une énorme flèche, dâtait du XVème siècle; auparavant il n'y avait qu'un petit campanile au milieu du toit.

La cloche date de 1646 et fut donnée par l'abbesse de Hocht, Anne de Robles [1]).

Elle porte l'inscription:

Reverenda et nobilis Domina
Anna de Robles in hoc me posuit anno 1646
Sta Maria, Anna et
Agatha orate pro nobis
Rochus Grognart me fecit.

Il y avait trois autels fixes: le maître-autel; l'autel de droite ou de sainte Anne, depuis 1837 dédié à Saint Lambert; et celui de gauche ou de la Sainte Croix, dit depuis 1837 de la Sainte Vierge.

En 1760, l'église nécessita des grandes restaurations. La Baronne de Leefdael, Abbesse de Hocht, Dame de Neerhaeren les fit effectuer, comme l'attestait le chronogramme suivant, peint sur une poutre, au dessus de l'entrée du choeur:

praenobILIs barona De LeefDaeL aeDIfICaVIt.

La même inscription se retrouvait, entaillée, sur les grosses poutres du plafond.

Le choeur primitif fut remplacé par un batiment carré en briques, et allongé de 2 mêtres.

L'entrée ogivale du choeur fut remplacée par une énorme ouverture en plein-ceintre.

On exauça les murailles d'un mêtre et demi environ. On employa pour cela des blocs provenant probablement des carrières de Canne.

A l'époque de la révolution française, tous les meubles furent vendus publiquement, le Curé, monsieur Smeysters, latitant, ayant refusé de préter le serment de haine à la Royauté.

En 1801, le préfet du département de la Meuse inférieure fait vendre tous les meubles de l'église abbatiale de Hocht. Ils furent adjugés à vil prix à monsieur Keelhoff juge de paix, qui les donne à l'église de Neerhaeren, entr'autres un grand tabernacle Renaissance doré.

---

[1]) Voir notre Histoire de Hocht.

Digitized by Google

En 1837, en vue de la visite de Monseigneur van Bommel, sous prétexte de restaurer l'église, on l'abima tout à fait.

Les fonts baptismaux du XIIIème siècle furent brisés.

Les monuments funéraires des Seigneurs, bienfaiteurs du village, furent détruits ou abîmés.

Faisons remarquer que le monument Mérode-Bréderode qui se trouve dans l'église actuelle provient de l'abbatiale de Hocht [1]).

Un magnifique rétable sculpté à Anvers vers 1520, 1530 par Arnoldi de Malines, ornait l'ancienne église. Il fut fort abimé pour permettre le placement du tabernacle provenant de Hocht. Il fut restauré à la fin du XIXème siècle et fait l'ornement de l'église actuelle.

On remarquait encore un très beau groupe de Sainte Anne posé sur son autel jusqu'en 1837, puis remisé honteusement au grenier.

Il a été restauré (?) depuis.

Une ancienne petite statue de Saint Lambert, et deux grandes statues en bois, dépouilles, celles-ci de Hocht: Saint Bernard et Saint Jean Népomucène, cloturaient la liste des choses remarquables de l'ancienne église.

La Cure de Neerhaeren était en 1792 dans un état déplorable. Il n'y avait plus moyen de la réparer. On devait en bâtir une nouvelle. La communauté ne pouvait donner que 500 florins cours local, somme insuffisante.

L'abbesse de Hocht Marie Louise de Donckier de Doncel, Dame de Neerhaeren donna pour servir de maison pastorale, la maison dite Kempenershuys, sous certaines conditions. Pour la remercier, le curé fonda, comme nous l'avons vu plus haut, un anniversaire pour le repos de son âme et de celles des Dames chanoinesses [2]).

---

[1]) Voir notre Histoire de Hocht.

[2]) Archives de Neerhaeren. Aux Archives Royales de Maestricht.

Digitized by Google

Digitized by Google

TABLE ALPHABÉTIQUE.

A.

Aalbeeck, 161.
Abe, 249.
Acker, Ghilis op den, écoutête de Reckheim, 223.
Ackerman, Ausem, 131; — Pierre, 131.
Adriani, Marie, 369, 372—374.
Aelbroeck, Jacques van, 238.
Aerden, Winand, 234.
Aerts, Catherine, 54; — Mathias, Bégard à Maestricht, 12.
Aggere (Agere), Pierre ab, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 226, 238.
Agnès, épouse de Lenert van Eyck, 125.
Agnès, épouse de Jean van den Kerckhof, 212.
Agnès, épouse de Mathieu Nootstock, 39.
Agnès, épouse de Jean van Tilborch, 228.
Agnès, épouse de Henri de Valle, 51.
Agnès, veuve de Jean van Heer, 289.
Agnès, veuve de Jean Scheyff, 160.
Ailen (Aelen), Jean, 198, 199.
Aix-la-Chapelle, 14, 19, 23, 29, 32—43, 105, 129, 398.
Aken, Nicolas van, chanoine, 36; Conrad van, Bégard à Maestricht, 39; — Gérard van, 23.
Albe, duc d', 402, 411.
Aldenhoven, Aleyde van, 52.
Aleide, épouse de Chrétien van den Ketel, 133.
Aleidis, épouse de Gérard Fibus, 20.
Aleith, épouse de Henri van Eynatten, 249.
Alen, Michel, 248.
Aletha, épouse de Henri Kerstgens, 189.
Amand, Michel, écuyer, 419; — Philippe Magdeleine, sa fille, 419.
Alertz, Herman, 38, 138.
Aleyde, épouse de Jean van Wendeggen, 125.
Aleyde, veuve de Stassen tJabouts, 119.
Aleydis, épouse de Jean de Kanne, 19.
Alevdt, épouse de Jannes Broets, 194.
Alevdt, veuve de Peter Mewis, 193.
Alevt, épouse de Jean van Basilsborn, 26.
Aleyt, épouse de Jean van den Zand, 38.
Alkmaar, 352.
Altare, près Savona, 367.
Amby, Augustin van, échevin de Meerssen, 175.
Amby, 152.
Amersfoort, 68, 69.
Amostenrove, Jean van, 212.
Amstenrade, Mechtilde van, 17.
Amsterdam, 83, 352; — couvent des Soeurs de Saint-Charles Borromée, 70.

Digitized by Google

Anen, Gosuin, 157.
Angèle van Sint Vyts, 239.
Angleur, 423.
Anne, épouse de Peter van Boelre, 49.
Anne, épouse de Barthélémi Clauwen, 261.
Anst, Pierre van, 328.
Anstenrade (Anstenroyde, Anstenraede, Anstenroede), Henri van, échevin de Maestricht, 131, 134, 141, 155; échevin de Lenculen, 113, 123, 128, 146, 149.
Antoine de Brabant, 347.
Antonin le Pieux, empereur romain, 397.
Anvers, 273, 274, 298, 433; — province, 86; — abbaye du Saint-Sauveur, 300.
Aquensis, Etienne, Bégard à Maestricht, 30.
Aquis, Barthélémi d', Bégard à Maestricht, 35.
Ardts, Lees, échevin de la cour censale van den Gruythuyse à Riempst, 239; — Paul, 204.
Arenberch, Guert van, seigneur de Nuwerborch, 172—175.
Arendonck, Jean van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 235, 247, 250; échevin d'Op- et Nedercanne, 238.
Arentsberg, 377, 378.
Arnold, seigneur de Stein, 336.
Arnolt van Sint Truyden, Bégard à Maestricht, 29.
Arnts, Elise, 29.
Arrenberch, Thomas in den, 178.
Arts, Anne, 370; — Antoine, 370; — Jean, 370; — Jeanne, 370; — Pierre, 370.
Artus, Ide, supérieure du couvent de Saint-André à Maestricht, 155.
Asch, Pierre van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 235, 247.
Asewyn, 409.
Assche, Adam van, échevin de Maestricht, 242, 245, 246; — Gysse van den, 125; — Henri, ministre des Bégards à Maestricht, 46.
Asseler, Lambert van, 203.
Asten, 61; — Pétronelle van, 131; — Pierre van, 131.
Aubelen, Pierre van, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 98.
Aucourt, 301; — Abbaye de Saint-Augustin du Mont St. Eloi, 301.
Ausems, Jean, prêtre, 189, 197.
Aussem, Pierre, 114.
Aussems, échevin de Veldwezelt, 280, 282; — Chrétien, 18, 45; — Chrétien, échevin de Heer, 211.
Aust, Pierre van, 229; — Servais, échevin de Maestricht, 231, 245, 246, 249; — Wolter van, 262.
Auwen, Art, échevin de Bemelen, 92, 100.
Averdonck, Jean van, échevin de Bemelen, 253.
Ays, Catherine d', abbesse de Hocht, 325.
Azinarii, Paul, 136.
Auxbrebis, Claudine d', 417.

B.

Bachenge, Gilet de, 148.
Bade, Bele van den, 51.
Baeden, Martin de, 233.
Baer, 407; — Jenne de, 406; — Paul Antoine van, curé de Saint-Servais à Maestricht, 61—63, 66—68, 72, 81, 85, 87.
Baerts, Aert, 104.
Baertscheerder, Paul, 233.
Baes, Pierre, 355.
Baest, Arnold de, voir Vessem; — Jordanus de, chanoine de Liége, 8; — Leonius, chanoine de Saint-Paul à Liége, 13, 31.
Baesweiler, 326, 408.

Digitized by Google

Baeten, Gilles, maître de la confrérie de chapelains du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 195; — Gisbert, 205.
Bailgens, Lemmen, 150.
Bailjuwen, Lambert, 150.
Bairtz, Pierre, maieur de la cour censale de Jean de Palant à Berg, 161.
Balderic, évêque d'Utrecht, 335.
Balmès, 58.
Bandoeng, 70.
Bar, comté, 367.
Bar, Thibaut de, prince-évêque de Liége, 1.
Barbe, fille de Corneille Preutz, 108.
Bartholomei, Jean, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame à Maestricht, 195.
Bartschere, Gosuin, 131.
Baser, Jean de, 354.
Bassem, Tiedor, 354.
Basilisborn, Jean van, 26.
Basilisbuer, Jean, 26.
Bastiaens, Jean, 353; — Meis, 286; — Simon, 280.
Bastiaenssen, Paul, 280.
Bastins, Caris, échevin de Heugem, 290.
Batavia, 70.
Bathen, Ghilis, homme de fief du comté de Petersheim, 272.
Baudouin, orfèvre à Maestricht, 343.
Bauwens, Jean, vicaire de l'église Notre-Dame à Maestricht, 284; — Jean, échevin de Bemelen, 94; — Laurent (Lees), 142, 181.
Bauwet, Henri, chevalier, 115; — Jacques, chevalier, 115.
Bavai, 397.
Bavière, Ernest, prince-évêque de Liége, 409; — Ferdinand de, prince-évêque de Liége, 269; — Henri, prince-évêque de Liége, 409; — Jean de, prince-évêque de cette ville, 104, 405; — Jean Théodore, prince-évêque de cette ville, 405.
Bavier (Bavyr), Jean, échevin de Maestricht, 104; échevin de Lenculen, 109, 112, 113; échevin de Bemelen, 94—100; échevin de Heer, 95, 96, 120; échevin de Veldwezelt, 102, 117; maieur de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113.
Bavyer, Pierre, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 291.
Bayeux, 294, 317.
Béatrice, épouse de Jacques Franken, 15.
Béatrice, épouse de Gosuin Hermans, 42.
Bechet, Collar, maieur de la cour censale du chapitre de Saint-Jacques de Liége à Bassenge, 148; échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Martin de Liége à Eben, 128.
Beckers, André, Bégard à Maestricht, 36; — Catherine, 98; — Engel, 129; — Lem, 235; — Marie Catherine, 254; — Nélis, 231; — Servais, 11.
Beckker, Pierre, 131.
Beeck, Hubert de, 30.
Beeckman, Nicolas, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 269, 275.
Beele, épouse de Jean Wolff, 215.
Beelen (Beehlen), Adrien, échevin de Maestricht, 231, 237; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 235.
Beelmans, Barbe, 34.
Beesen, Thees, 267.
Beke, Peter van, Bégard à Maestricht, 36.
Belderbusch, Grand Commandeur de l'Ordre Teutonique, 428; — échevin de Bemelen, 252; —

Digitized by Google

Jean, échevin de Heugem, 214, 224.
Bele, épouse de Reyner van der Mueren, 15.
Belenne, Adrien, 234.
Belgique, 57, 320.
Bellefontaine, Martin, 285, 286.
Bellen, Jean, échevin de Veldwezelt, 193.
Beltgens, Denis, 271, 272; — Marie, 24, 25.
Belten, Jean, 130; — Jean, échevin de Bemelen, 162, 167, 174.
Bemelen, 93, 99, 126, 130, 135, 160, 162, 167, 168, 173, 218, 252, 256, 265—267, 271, 273.
Bemelmans, Henri, échevin de Bemelen, 100, 130, 136.
Benede, François van, 358.
Benoit XIV, pape, 299, 300.
Benotyns, 155.
Berch, Martin op den, maieur de la cour censale Beltenhof à Veldwezelt, 222.
Berchem, Arnoldt, écoutête de Meerssen, 121; — Gérard van, 153.
Berchmans, Art, 237.
Berckerveldt, 283.
Berden, Guillaume, 125, 126.
Beren, Goerdt, échevin de Maestricht, 192, 195.
Berents, Jacques, 357.
Berg, 156, 161, 167.
Berg près Tongres, 110, 243.
Berg-Trips, seigneur de, 400.
Berge, Frambach van, 99; — Gérard van, Bégard à Maestricht, 13; — Jean van, 37; — Léonard van, échevin de la cour censale de Jean Palant à Berg, 162; — Mary van den, récluse à Maestricht, 16; — Pierre van den, échevin de Veldwezelt, 226; échevin de Kestelt, 234; — Thierry van, 95.
Berghe, Frambach van, échevin de Bemelen, 130, 136; — Guillaume van den, 122; — Ghil de, 243; — Pierre van, Bégard à Maestricht, 37.
Berghes, Corneille de, 411.
Bergmans, Jacques, homme de fief de Gronsveld, 288.
Berlaymont, Anne de, 419; — C. de, 338.
Berlier, le jeune, Eustache, 271, 272.
Berlo, Arnold van, 164; — Jean de, écoutête de Liége, 274, 275.
Bernard, A., échevin de Maestricht, 343.
Bernardt, Henri, notaire à Maestricht, 279.
Bernardts, notaire à Maestricht, 8.
Berne, Giselbert, chapelain de la collégiale Notre-Dame à Maestricht, 109; — René van, échevin de Heugem, 135, 138.
Berthout, Agnès, 403.
Bertotz, Arnuelt, 263.
Bertrand, Henri, 280.
Bertuyns, Lambert, échevin de la cour censale de Steevoort à Millen, 165.
Besançon, 421.
Besseilen, Aleyde, béguine, 43.
Bessemer, Ghysse, 141.
Bettge, Guillaume, échevin de Sichen, 133.
Beusdael, Catherine de, abbesse de Hocht, 327, 329.
Bevelloe (Beverloe), Lambert van, 230, 234, 236, 237.
Beverst, 413.
Bevertz, Jean, maieur de la cour censale du chapitre de Saint-Martin de Liége à Eben, 128.
Bevortz, dépendance de Saint-Pierre lez Maestricht, 188, 247.
Bevortz, Thys van, 178, 247.
Bicht, Arnold van, 289.
Bielsen, Barthélémi van, 45; — Godart van, 11; — Henricus

Digitized by Google

van, 56; — Marselys van, Bégard à Maestricht, 20; — Pouwel van, Bégard à Maestricht, 28.
Biesen, Liebrecht van den, 158.
Biesmans, Lambert, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 257.
Biessen, Guillaume van den, échevin de Lenculen, 109; — Pierre van den, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 216.
Bietrand, Franche, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Bilien, épouse de Louis Roers, 189.
Bilsen, 42, 287.
Bilsen, Jean van, 19.
Bircx, Jean, 16.
Bladen, Michel van, 21.
Bleus (Bluys), Henri, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 231—233, 238—240.
Blisia, de, seigneur de Borgharen, 424.
Blitterswyck dit Passart, Edmond van, 266; — Nicolas, écoutête de Maestricht, 256.
Blocqueren, Philippe, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 260.
Blocquerie dit Lamen, Laurent, chanoine de Notre-Dame de cette ville, 258, 262.
Blocquerien (Blockeryen), Jean van den, échevin de Maestricht, 174; — échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 179, 187, 188, 190.
Bloemen, Michel, 112.
Bloemendael, Marguerite van, 202.
Bloemendale, Jean van, échevin de Maestricht, 291.
Blole, 243.
Blore, Gielis van, 28.
Blyt, Laurent van der, 173, 174, 271; échevin de Bemelen, 130, 160, 162, 167.
Bocx, Corneille, 260, 262; porte verge de l'église Notre-Dame à Maestricht, 261; — Paul, receveur de cette église, 241.
Bocholt, baron de, 421.
Bodelroey, Lenart van, 45.
Bodingen (Bodinghen, Boedingen) Henri van, 40; — (Boedynghen) Henri, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 105, 117, 118, 135, 139, 143—145, 148, 149; (Boyengen), 111; échevin de Veldwezelt, 102, 117.
Boelen, Agnès, 17; — L. W., 353.
Boelre, Guillaume van, maieur de la cour censale van der Gruythuysen à Riempst, 239; — Peter van, 49.
Boelsbeeck, Jean, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 258, 264.
Boen, Henri, 51; — Marie van, 103.
Boenartz, Martin, échevin de Berg, 157, 161.
Boenke inden Stock, 228.
Boermans, Jean, maître de la confrérie de chapelains du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 268.
Boerne, Guillaume van, 202.
Boersheim, Antoine van, 121.
Boerssen, Jean van, 189.
Boertsits, Claes, Bégard à Maestricht, 37.
Boesmans, Léonard, 113; — Michel, *verdiener* de l'église de Schuelen, 248, 249.
Bogart, Gérard, 356.
Boir(s), 263, 286.
Bois-le-duc, 69, 88, 397, 417.
Bollandt, Jean, recteur des écoles du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 268.
Bollen, Chrétien, 220; — Gysebrecht, échevin de Vlevtingen, 238, 241; maieur de la cour censale de Spauwen à Rosmeer,

Digitized by Google

172; — Lees, 158; échevin de Vleytingen, 191; échevin de la cour censale de l'écolâtrie du chapitre de Notre-Dame de Maestricht à Rosmeer, 110; — Loye, 142, 191, 229; échevin de Vleytingen, 158; échevin de la cour censale de l'écolâtrie du chapitre de Saint-Servais de Maestricht, 100; — Nicolas, échevin de Maestricht, 108; échevin de Veldwezelt, 107; échevin de la cour censale de l'écolâtrie du chapitre de Saint-Servais de Maestricht à Rosmeer, 118.
Bollen Corenmerck, Louis, échevin de Vleytingen, 102; — Nicolas, échevin de Vleytingen, 102.
Bolre, 281.
Bolre, Guillaume van, 141; — W., notaire, 181.
Bolremius le jeune, Guillaume, notaire, 180, 181.
Bolsius, Catherine, Soeur de Charité à Maestricht, 86, 88.
Boltgens, Marie, 32.
Bombave, Nicolas, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 269.
Bommel, C. R. A. van, évêque de Liége, 81, 433.
Boms, Winand, 274.
Bonaertz, Guillaume, échevin de la cour censale à Meer-Bolre, 173.
Bonarts, Coenraet, 48; — Jotten, 45.
Bonhomme, Henri de, 367.
Bonne, Catherine van, 41; — Catherine, religieuse de Saint-André à Maestricht, 155.
Boorsheim, *Burssen*, 93.
Borchgrave, de, 413, 416; — Elisabeth de, 415, 416; — François, son père, 415; — Isabelle de, chanoinesse de Sinnich, 418; — Marie de, 417; — N. de, 416; — Pierre de, père de François, 416, 417; — Walburge de, chanoinesse de Hocht, 417.
Borchloen, Ghysebrecht van, 54.
Bordeaux, 369, 375.
Borgharen, 100, 123, 193, 282, 283, 399.
Born, 405.
Borne, Gisbert, 102; — Guillaume, 126; — Vrint van de, maieur de la cour censale d'André Reys de Tongres, 110.
Bornhem, 100, 123.
Bornhem, Gérard, écoutête de Borgharen, 194.
Bornken, Anne, 231; — Jean, 218.
Borremans, René, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Borsen, Gérard, 36; — Jean van, Bégard à Maestricht, 12, 43; — Jean van, 35; — Mechtelt, fille de celui-ci, 35; — Mechtelt, béguine, 24.
Bosch, Lambert van den, échevin de Herderen, 204; — Martin, échevin de Maerssen, 121.
Bosch dite de Millen, Antoinette van den, abbesse de Hocht, 327, 329.
Bosch dite de Reden, Marie van den, abbesse de Hocht, 327, 329.
Boshouer, Stevn van, 190.
Bosman, Melchior, 250; — Michel, 116.
Boss, Marguerite van den, béguine à Tongres, 23; — Willem van den, 24.
Bossch, Mathias, échevin de Berg, 157.
Bossche, van den, 149; — Guillaume van den, maieur de la cour censale Steevoort à Millen, 165; — Herman van den, 233; — Jean van den, 164, 247; échevin de Millen, 115; maieur

Digitized by Google

de la cour censale de Cauwenberch à Millen, 116, 118; — Lambert van den, écoutête de Millen, 165; échevin de Millen, 233; — Lambert de, échevin de la cour censale de Cauwenberch à Millen, 116, 118, 165; — Laurent van den, 164; — Mathys van den, Bégard à Maestricht, 39; — Mathys van den, échevin de Berg, 161; — René, 116; — Wouter van den, échevin de Maestricht, 96, 98, 99.
Bosse, Jean van den, 178, 179.
Bossenhoven, Lambert, échevin de Heugem, 143, 164, 178.
Botscarts, Ghys, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Martin de Liége à Hees, 143.
Botty, Antoine, 286.
Boulen, Guillaume, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221.
Bouillon, duché de, 418.
Bouland, Nese de, 405.
Boulant, 407.
Bouman, Winand, 357.
Boumans, Léonard, 133, 160.
Bounam, Jean Maximilien de, chevalier du Saint-Empire, seigneur de Gulpen, Margraten, libre baron de Ryckholt, 372—374.
Bourbon, Louis de, prince-évêque de Liége, 408, 409.
Bourgoin de Villefore, 328.
Bours, H., 358.
Bouten, Elise, 101; — Henri, 265.
Bouwens, Jean, échevin de Bemelen, 100.
Boveroux, Jean, 286.
Bovver, Henri, échevin de Maestricht, 291.
Box, Corneille, 258; — Gérard, échevin de Millen, 164; — René, échevin de la cour censale du chapitre de Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 112, 123, 147.
Box alias Fall, chapelain du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 255.
Boxs, Gérard, 119; — Pierre, 111.
Boynghen, Paul van, Bégard à Maestricht, 37.
Brabant, 58, 320; — duc de, 337, 408.
Bracque, Henri, 285; — Jean, 285.
Braemptz, Catherine van, 195.
Braets, Pierre, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 206.
Braetz, écoutête d'Opcanne, 222; — Thierry, échevin de Maestricht, 231; échevin de Heugem, 135, 138, 143, 180.
Brampt, Catherine de, 195.
Brandenberch, Arnt, échevin de Lenculen, 146; échevin de la cour du prévôt de Saint-Servais de Maestricht, 147; échevin de Bemelen, 136; échevin de Berg, 157, 161; échevin de Heer, 114, 127; écoutête de Heer, 132, 138; échevin de Heugem, 164, 178—180; échevin de Sichen, 133, 149; échevin de Vlevtingen, 102, 158; échevin de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113.
Brandt, Isabeau de, 416.
Brede, Herman van, 139—141; — Peter van, Bégard à Maestricht, 32.
Brempt de Doenrade, baron de, 422.
Brempt dit Liek, Aert van, 417.
Breegden, dépendance de Gellick, 205.
Bresmael, Marguerite, 282.
Breust, 164, 209, 275.
Brevdeloe dit Koevoet, Jean, 193.
Brienen, Charles de, seigneur de Guesselt, 372—374.

Digitized by Google

Brints, Brint, échevin de Millen, 270.
Briot, 336.
Brixsteen, Jean, chanoine de Saint-Paul à Liége, 47.
Brocheler, Pierre, 23.
Broecher, Catherine, 30; — Pierre, 30.
Broeck, Lenart van den, 216.
Boeckmans, Jean, 190.
Broenkens, Hubert, 353.
Broets (Broetz), Jean, 194; — Pierre, échevin de Maestricht, 196, 197, 210, 220; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 134; écoutête de cette seigneurie, 132; échevin de Heer, 222, 223, 226; — Thierry, 139, 153; échevin de Maestricht, 147, 150, 161, 174, 179; échevin de Heugem, 164, 178; échevin de Saint-Pierre, 155, 166, 179.
Broiche, Catherine van den, moniale de Hocht, 125.
Bromele, Herman van, 36.
Brons, Henri, échevin de Reckheim, 223.
Brouchem, Cloustrin de, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jacques de Liége à Bassenge, 148.
Brouwers, 350; — Jean, 9.
Brouwille, Marie de, abbesse de Hocht, 327—329.
Brucke, Lambert van der, 290.
Bruckheese, Aleyde van, 49.
Bruestem, Henri van, 18.
Bruges, 346.
Bruggen, Erard van der, voir Erard de Ponte.
Bruhesen, Marie de, 417.
Brull, Guillaume, échevin de Bemelen, 130, 161, 162, 167, 174.
Brunas, 369; — François, 372, 374.
Brunincx, 271, 272.
Brus, 262.
Brustum, Gilles van, 166, 250; — Jean Deyns van, 187; — Mathias, 156.
Bruyssen, Aernout, 185, 186.
Bruysterboss (Bruesterbos), Lenaert, 280; — Nicolas, échevin de Vleytingen, 238, 241; échevin de Veldwezelt, 243; échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 251, 252.
Bruwers, Guillaume, maieur de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 253.
Bruxelles, 54, 316, 368, 370, 371, 374.
Buckincx, Mychel, recteur de la chapelle des Bégards à Maestricht, 46.
Buedels, Christophe, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Buel, Aert van, 217, 228; — André, 264, 265; — Guillaume van, échevin de Maestricht, 257; — Henri van, échevin de cette ville, 264, 265; — Jacques van, 135, 137, 163; — (Buele, Buyl), Jacques l'aîné, 15, 53; — Jacques le jeune, 15, 53; — Jean van, 96.
Buesdale, Herman van den, 160.
Buison, Henri du, 369.
Bullens, Hans, 238, 241.
Bunde, *Bun*, 120.
Bunde, homme de fief du comté de Petersheim, 271; — Art van, échevin de Maestricht, 212, 225; échevin de Lenculen, 215, 217, 230; — Jean van, 112; — Lysbede van, béguine, 13; — Mechtelt van, 45; — Wolter van, 22.
Bungeners, Ghys, 117.
Bunne, Gérard de, 221; — Jean de, 221.
Busco, François de, Bégard à Maestricht, 28.
Busens, Melchior, 357.

Digitized by Google

Buyten, Antoine, 161.
Buytinck, Mathys, Bégard, 23.
Buytinx, Lambert, 54.
Bye, Hubert dy, 196.
Byecht (Biecht), Arnold van, 151.
Byemelmans, Henri, échevin de Bemelen, 94.
Byessen, Peter van den, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 202.

C.

Cabo, conseiller du comte de Reckheim, 424.
Cadier, 137, 163, 211, 256.
Cadier, Pierre de, 215, 216.
Cadix, 370.
Caenen, Henri, échevin de Veldwezelt, 287; — Guillaume, échevin de Neerharen, 231.
Caenen, Nicolas, 261; échevin de Maestricht, 262.
Cakarts, Servais, 269.
Calaber(s) (Clabers), Henri, 97; — Laurent, échevin de Maestricht, 155, 161, 165, 169, 190; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 187, 188, 190; échevin de Bemelen, 160, 162, 167, 174; échevin de Heugem, 143, 164, 178; échevin de Veldwezelt, 146, 193.
Caldebrender (Caldenbrender, Caldenbrenner), Pierre, doyen de Notre-Dame à Maestricht, 5, 128, 129, 168, 172, 175—177, 182—184.
Calfstert, Catherine van, 108.
Campe, Gosuin van den, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 155.
Campine, archidiaconé, 399, 430.
Campo, Arnold de, 399, 403.
Camus, François Benoit le, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 284, 287.
Can, Corneille van, 214; — Guillaume van, 205; — Jacques van, 187; — Louis van, 205.
Canisius, Thierry, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 266, 267.
Cannartz, Servaes, 127.
Canne, 30, 123, 146.
Canne (Kanne), Aleydis de, 14, 44; — Jean van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 32; — Jean de, receveur de cette collégiale, 32; — Jean van, échevin de Heer, 211, 223, 226; — Lambert de, 19, 166; — Marguerite van, 51; — Paul de, 29; — Rutger van, 26.
Capelle, Ambroise, évêque d'Anvers, 298, 300, 301.
Capuyns, Art, 291; — Guillaume, 291; — Jacques, 195.
Carden, Pierre, 288.
Caris, Henri de, seigneur de Sombreffe, 423.
Casen, Nicolas, 258; échevin de Maestricht, 264, 265; écoutête de Bemelen, 267, 268; (Cazen), receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 251, 252, 254—256.
Cass, Anne, 268.
Castart, Adam van, échevin de Herderen, 276.
Castermans, Anne, 276.
Castillano, Arnold de, chevalier, 399, 403.
Castert, 187.
Catherine, abbesse de Hocht, 323.
Catherine, béguine, 20.
Catherine, mère de Herman van Bromelen, 36.
Catherine, épouse de Pierre Brocheler, 23.
Catherine, épouse de Mathys van den Grave, 53.
Catherine, épouse de Guillaume Hansemeker, 178, 247.

Digitized by Google

Catherine, épouse de Martin Hermans, 270.
Catherine, épouse de Lambrecht Kemps, 28.
Catherine, épouse de Jean Kerstgens, 168.
Catherine, épouse de Herman Kokenmeyster, 12.
Catherine, épouse de Aert Lambrechs, 49.
Catherine, épouse de Daemken Maes, 43.
Catherine, épouse de Gielis Sylmeker, 26.
Catherine, épouse de Jean Thys, 45.
Catherine, épouse de Herman Freylarts, 13.
Catherine, veuve de Pierre Frambach, 213.
Catherine, veuve de Nicolas Nolen, 208.
Catherine, veuve de Mathys Resens, 256.
Cauberg, Catherine, 264.
Caubergh, Gysbert van, maître de la monnaie à Maestricht, 339.
Cauwen, Abraham, 288.
Cauwenbergh, Gisbert, 117; — Henri, échevin de Maestricht, 269.
Caverson, Guillaume, chanoine de Notre-Dame de Maestricht, 272, 273.
Cécile, épouse de Herman van Vliermael, 48.
Chaerlir, Guillaume, maieur de la cour censale à Meer et Bolre, 173, 176, 177, 182.
Chardonnet, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 283.
Charle, Jean, 262.
Charlemagne, 334.
Charles Quint, 411.
Charles X, roi de France, 299.
Charles le Chauve, 135.
Charles le Simple, 298.
Charles le Téméraire 303.
Charlir, Guillaume, échevin de Millen, 165.
Chestea, Olivier de, 263; — Stas de, maieur de Fexhe et Slins, 258.
Childebert, roi, 295, 296.
Chiny, comté de, 407.
Choukier, Louis de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht et de Saint-Denis à Liége, 148.
Christiani, Louis, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 194.
Christine de Suède, 294—296.
Claber, Henri, échevin de Bemelen, 219.
Claes van der Monten, Bégard à Maestricht, 27.
Claes, Daem (Doem), échevin de Heugem, 180, 214; — Guillaume, 120; — Jean, 204.
Claessen, Michel, vicaire des Bégards à Maestricht, 3.
Claessens, Michel, gardien des Bégards à Maestricht, 44.
Clasens, Gérard, Bégard à Maestricht, 54; — Michel, Bégard à cette ville, 20.
Claude, Jean, 282.
Clauwen, Barthélémi, 262; — Barthélémi le jeune, 261.
Cleermont, Heynken, Reynken et Willemken, van, 49; — Guillaume van, leur père, 49.
Clercks, Barthélémi, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 109; — Gérard, 113; — Mevlot, 113.
Clercx, Gielis, 49; — Nys, 169; — Servais, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 279, 280.
Cleren, Gérard, guardien des Bégards à Maestricht, 2, 3.
Clermont, concile, 382.
Clerx, Barthélémi, 109; — Guillaume, chanoine de Soust, 280.
Clincken, Sébastien, maieur de la

Digitized by Google

cour censale Cauwenbergh à Millen, 165.
Cloepts, Jacques, 54; — Jacques, son fils, 54.
Cloes, Ffranck, écoutête d'Opcanne, 238; — Guillaume, échevin de Heugem, 164, 178; — Lambert, échevin de Heer, 132, 138; — Welheaume, 262, 263.
Cloestener, Jacques, 215.
Cloez, Guillaume, 232; — Jamsin, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jean l'Evangéliste de Liége à Emael, 232; — Melot, 232.
Clois, Pierre, 117, 118; échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jean l'Evangéliste de Liége à Fall, 120; — Pierre, échevin de Heugem, 135, 138, 143; — Vranck, échevin d'Opcanne, 222.
Clous, Henri, 354.
Cluckers, Palm, 171; — Thyske, 154.
Cluetingen (Cluytingen), Jean, chanoine de Saint-Servais à Maestricht, 39.
Cluetz van Scharn, Ulric, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 234.
Clusener, Jehae, 247.
Clut, Arnold, échevin de Maestricht, 292; — (Clutz), Jean, 135, 137, 163, 221; échevin de Maestricht, 99, 108, 225; échevin de Lenculen, 109, 112, 113, 123, 230.
Clut int Gruythuys, échevin de Maestricht, 123; — Jean, échevin de Lenculen, 113, 128.
Clut in den Hennenart, Jean, échevin de Lenculen, 128.
Cluyns, Servais, 265.
Cocx, Gilles, chanoine et grand-chantre de Notre-Dame à Maestricht, 266, 269.
Coecken, Jean, 259.
Coeker, Guillaume, 17.
Coekerminster, Guillaume, 23.
Coelen, Godard, échevin de Meer et Bolre, 119; — Jean van, prêtre, 54; — Pierre, 54; — Toel van, 14; — Willem van, Bégard à Maestricht, 41.
Coelhaes, Jean, 38.
Coelmont, Henri (van), 108, 122; — (Colmont), Servais, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 171, 173; doyen de cette collégiale, 198, 200—202, 209, 213.
Coemans, Art, 30; — Séverin, son fils, Bégard à Maestricht, 30; — Thielman, maître de la monnaie à Maestricht, 339.
Coenegracht (Coenengracht, Conegracht), 281; — Chrétien, échevin de Riempst, 276; — Hans van, 142; — Mathias, échevin de Riempst, 272; — Noelman, échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 227; — Pierre, échevin de Riempst, 281.
Coenen, Jean, échevin de Millen, 232; — Jeanne, 271.
Coenincx, Jean, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 250.
Coetmans, Guillaume, 17.
Colchon, Jamyn, échevin de la cour censale de l'abbaye de Stavelot à Eben, 242.
Collair, Johan, échevin de cette cour, 232.
Collard, Quirin, échevin de Maestricht, 285.
Collart der Waele, 97.
Collet, écoutête de Saint-Pierre lez Maestricht, 283.
Cologne, 297, 298, 300, 357, 403.
Colonster, 423.
Coltermans, Aleyda, 37; — Lambrecht, 51.
Compeers, Joseph, provincial des Bégards, 2.

Digitized by Google

Compier, Guillaume, 206.
Coninck, Pierre de, 346.
Conincx, Jean, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 247, 255.
Coninx, écoutête de Bemelen, 252; — Herman, 341; — Jean, 142.
Conrad, maître de la monnaie du Prince-Evêque de Liége à Maestricht, 165.
Conrardi, Henri, chanoine et écoutête de Notre-Dame à Maestricht, 3, 4, 275, 276.
Constantin, empereur, 288.
Constantini, Luc, doyen de Notre-Dame à Maestricht, 260.
Constantyn, Jean, Bégard à Maestricht, 50.
Corbeny, 297—300, 315, 319.
Corensnyder, Gielis, 147; échevin de Lenculen, 149.
Coriovallum, 371.
Cornachini, Zacharie, maître de la monnaie à Maestricht, 330.
Cornelii, Hubert, 21, 22; — Jacques, 23.
Cornelis, Jaspar, échevin de Lumpmen, 248.
Cornet, Jean, 264.
Cortenbach, Guillaume de, 259; — Jean de, échevin, écoutête de Saint-Pierre lez Maestricht, 97, 108; — Lambert de, échevin de Bemelen, 268; — Nicolas de, 277; écoutête de Veldwezelt, 4.
Cortis, 413.
Corver, Ruylken, 163.
Corvers, Jean, 38; — Lenart, 39.
Cosen, 412—414.
Costitius van Loen, Bégard à Maestricht, 29.
Coumans, Elise, 33; — Henri, 159, 166; — Jean, 23; — Mechtilde, 29; — Reyner, Bégard à Maestricht, fils d'Elise précitée, 33.
Couns, Thierry, 270.
Courtis (Court), Alide Waltgraeff de, abbesse de Hocht, 327, 329.
Coutance, 294, 297, 316.
Coutermans, Guillaume, Bégard à Maestricht, 50.
Coutessem, François de, 368, 370, 371, 373; — Joris van, 371; — Marguerite van, fille de François, 368, 369, 371, 373, 374.
Couven, 420.
Covelens, 117.
Covelt, 230.
Cox, Egide, 273; — E. G., échevin de Maestricht, 285.
Cox dit Hardtvoust, René, 230.
Craen, 283.
Cranen, Aleidis, 44; — Jean, échevin de Berg, 161.
Craneveld, François van, 411; — Josse van, son fils, 411, 412.
Crasborn, Guillaume, 228.
Crasier, Robert, 277, 278.
Creeft, Jean, 177.
Creemers, Léonard, prêtre, 205.
Creusen, Hubert, échevin de Maestricht, 264, 265.
Creyt, Gérard, 17; — Jean, 17.
Crieckelman (Cryckelman), Jean, échevin de Maestricht, 257, 258; échevin de Lenculen, 259.
Cristiaans, Louis, 174.
Cristiani, Jean, prêtre, 196, 203.
Crobs, Henri, 17.
Croechs, Guillaume, 248.
Croix, Marie de, abbesse de Hocht, 326.
Crom, Elise, 17.
Crommenhof, Hubert, 169.
Crowys, Marie de, abbesse de Hocht, 326, 329.
Cruce, a, échevin de Veldwezelt, 280, 281; — Guillaume a, gardien des Bégards à Maestricht, 6, 32; — J. C. a, notaire à Maestricht, 283; — Jacques a, 282, notaire à Maestricht, 279, 280; — Léon van den, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 118; — Tilman a, notaire, 181—183.

Digitized by Google

Cruper, Chrétien, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 246.
Crusen, Lyske, 247.
Cruysen, Denis, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 276.
Cruyseneer, Guillaume, 276.
Cryns, Aert, échevin de Neerharen, 231; — Henri, 178, 247; — Mathias, 234.
Culhoet, Arnold, Bégard à Maestricht, 50.
Cupenbender, Henric, échevin de Borgharen, 124.
Cuper, François, 208; — Henri, 150.
Curia van Hoeve, Catherine, abbesse de Hocht, 126.
Curange, salle de, 398, 409, 410, 412, 413, 415, 422, 424, 428.
Curingen, Jean van, 235.
Custer, Henric die, voir Henric.
Custodia, Etienne a, chapelain de la collégiale de Notre-Dame à Maestricht, 268.
Cuylen, Guillaume van, échevin de la cour censale de Steevoort à Millen, 165.
Cuyper, Henri, Dominicain à Maestricht, 302.
Cyclis, Joest, 12.
Cynkelman, René, 220.

D.

Dael, Agnès van den, 33; — Jean van den, 54.
Daele (Dale), Henri van den, chapelain de la collégiale de Notre-Dame à Maestricht, 124, 126; — Jean van den, prêtre, 169; — Marie van den, 40; — Simon, échevin de la cour censale de Beltenhof à Veldwezelt, 222; échevin de la cour censale de Meer et Bolre, 173, 176, 177, 182.
Daelhem, Léonard van, 215.
Daelmans, Franck, 204.
Daemen, André, échevin de Meerssen, 175; — Antoine, Bégard à Maestricht, 18; — François, 355.
Daems, Adam, 230; échevin de Maestricht, 242, 245; — Corneille, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 213; — Nicolas, échevin de Maestricht, 215, 217, 225; écoutête de Lenculen, 215.
Dailhem, Jean van, 149.
Dalem, Jean-Baptiste van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 284.
Dalen, Jean van, prieur des Dominicains à Maestricht, 301.
Damen, Gielis, 23; — Giselbert, échevin de Millen, 165; — Jean, 13; — Martin, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221.
Damhoudere, J., 338.
Daniels, Bégard à Maestricht, 30.
Danswa(e)len, Catherine, 96.
Dass, Henri, chanoine et écolâtre de Notre-Dame à Maestricht, 128.
Dehont, Corneille, 353.
Dejardin, Simon L., 356.
Delanck, Henri, 358.
Delno, Jacques, 354.
De Mollen, Gilles, 232.
Depontpierre, Libert, Pierre, chanoines de Notre-Dame à Maestricht, 281.
Deppen, prêtre, 90.
Destruve, Joseph, 356.
De Tongre, Guillaume François, 284.
Deu van Lymborch, Pierre, 225.
Deutz, Guillaume, 184.
Devlres, Theeus, 35.
Devn, Nicolas, 216.
Dhee, Antoine, 263.
Dheur, Antoine, 263.
Dheure, Philippe, échevin de Fexhe et Slins, 258.

Digitized by Google

Dibbets, Lt.-General, commandant de Maestricht, 80, 81.
Diebolts, Hennen, 106.
Diepenpoel, dépendance de Herck, 201.
Dierix, Jean, échevin de Meerssen, 121, 150, 152, 153.
Diest, 35, 40.
Dilssen, Pierre van, échevin d'Opcanne, 206.
Dingen, Dyrich, 212.
Dinter, Marguerite de, 416.
Dinis, 353.
Dirickx, Dirick, échevin de Veldwezelt, 4.
Dobbelstein, 414; — Ide, 412, 413; — Jean, 421; — Odile, fille de Jean, 421; — (Dobbelsteyn), Thierry, 230, 410—412.
Dobbelstein-Doenrade, Guillaume, 398, 407—410, 412; — Henri, 409, 410, 412; — Jean, père de celui-ci, 409.
Doelmans, François, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 237, 247; échevin d'Opcanne, 222, 228; écoutête de Neercanne, 238; échevin de Petersheim, 240; — Jean, clerc, 196; — Vranck, 180.
Doemen, Catherine, 97.
Doenrade, *Doinraede*, 230, 417.
Dohmen, Jean Pierre, supérieur des Bégards à Maestricht, 2, 3.
Dolhart, Henri, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 216, 226; échevin de Heer, 223.
Dollart, Barthélémi, 242; — Henri, échevin de Maestricht, 197.
Dollarts, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 276.
Dolmans, Chrétien, 354; — Walter, 150.
Dommen, Emont, Bégard à Maestricht, 34; — Laurent, 37.
Donck, Claes van der, 407, 408.
Donckier de Doncel, Marie Louise, abbesse de Hocht, 329, 428, 431, 433.
Donge, Anne Elise van, 284; — Elise van, 284; — Jean Mathias van, 284; — Luc van, chapelain de l'église Saint-Servais à Maestricht, 284; — Pierre Jean van, 283.
Dopff, baronne de, 87.
Dorestad, *Dorestadum*, 334.
Dorst, près Bréda, 314, 315, 317.
Dortebies, Jacques, 257.
Dothet, G., notaire à Liége, 285.
Doyarts, Lempken, 264.
Drakevels, Henri van, 55.
Dresens, Catherine, 283.
Dries, Adam, maître de la monnaie à Maestricht, 329; — Herman, 134; — Pierre, échevin de Borgharen, 101, 194, 200.
Driesch, Pierre van den, 271.
Driessche, Jonker Arnt van den, 126, 127; — Thierry van den, 167.
Droen, Yde van der, 50.
Dryens, Guillaume, 147.
Duboys, Charles, secrétaire du prévôt de Meerssen, 302.
Duchateau, Jean, 285, 286.
Dudenrode, Deric van, Bégard à Maestricht, 27.
Dueren, Jean van, 263.
Duchesmes, général français, 342.
Dujardin (Dujarding), Nicolas, doien de Notre-Dame à Maestricht, 286.
Dulken, Henri van, Bégard à Maestricht, 55.
Dungen, 61.
Duras, 415.
Durasse, Jacqueline, veuve de Arnold van Berlo, 164.
Dussen, van der, 416; — Jean van der, 416; — Simborg van der, son fils, 416.
Duven, Elise Pierre, 101; — Jacques, échevin de Borgharen,

Digitized by Google

124; — Laurent, échevin de Borgharen, 101.
Duysens, Anne Marie, religieuse à Maestricht, 89.
Duyts, Pierre, échevin de Heer, 127, 132.
Duytssen, Jannis, 185.
Dyck(e), Guillaume van den, chanoine de Saint-Denis à Liége, 14; — Jaspar van den, écoutête de Sichen, 208; écoutête de Herderen, 204.
Dylle, épouse de Jacques van Lent, 136.
Dyrickx, Thierry, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 270.
Dympna, épouse de Michel van Zeel, 46.
Dympna, épouse de Jean Prynsen, 22.

E.

Eben, *Embems, Embenne, Demben*, 128, 232, 241.
Echt, 304, 316.
Echt, Arnt van, 40; — Gheryt van, gardien des Bégards à Maestricht, 45.
Eckelrade, 209.
Eckelraede (Eckelroide), Lambert, échevin de Heer, 114, 127; — Nicolas, son père, 114, 127.
Ecx, Tilman, 37.
Eele, épouse de Jean Moleneer, 254.
Eelen, Chrétien, échevin de Maestricht, 228, 231; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 216, 235.
Eelst, 232.
Eelst, Baudouin van, 116.
Eersenroede, Fien van, 14.
Eickenhoets, Lambert, 243; — Nicolas, 243.
Eggermont, Philippe van, Bégard à Maestricht, 43.
Ehrenberg, 409.
Eindhoven, 61.
Einholt, Marie van, 410, 412, 413.
Elben, Jean van, échevin de Heer, 127, 132, 138.
Elch, van, 11; — Elise van, 44.
Elcht, 101.
Elderen, 100.
Elderen, Ricalt van, échevin de Maestricht, 254, 256.
Eldren, Herman van, Bégard à Maestricht, 18.
Eligii dit Lodewix, Chrétien, 196.
Elise, supérieure des Soeurs de Charité à Maestricht, 58, 59, 68.
Elise, épouse de Guillaume van den Berghe, 122.
Elise, épouse de Gielis van Blore, 28.
Elise, épouse de Pierre Broetz, 140.
Elise, épouse de Guillaume Clermont, 51.
Elise, épouse de Jean Corvers, 38.
Elise, épouse de Jean Ghyzen, 286.
Elise, épouse de Servais Meis, 198.
Elise, épouse de Gerart op ten Pas, 153.
Elise, épouse de Jean van Stockum, 192.
Elise, épouse de Servais Witmekers, 55.
Elise, veuve de Henri Wagemans, 177.
Elman, Jean, 124.
Elsebien, Lysbede, 19.
Elst, Tilman van, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 138, 146.
Elven, Reynerdt van, écoutête de Breust, 209.
Emael, *Eymael, Eymoele, Eymole*, 94, 97, 113, 207, 231, 232, 237.
Embrugge, Clément van, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Emmerik, *Embrica*, 30.
Emonts, Arthur, maître de la mon-

Digitized by Google

naie à Maestricht, 239; — Corneille, 120.
Engelbrechs, Paul, 118, 119.
Engelen, 69; — Mathias, 268; — Mechtelt, 49; — Pierre, 189.
Erasmi, Jean, supérieur des Bégards à Maestricht, 4.
Erclent, Arnold, Bégard à Maestricht, 51.
Erclinc, Matthys van, 38.
Erkelen, Thybout van, prêtre, 50.
Erkelent, Adolphe van, Bégard à Maestricht, 39.
Erkenne, Marie Françoise, Soeur de Charité à Maestricht, 186.
Erckelens, Jean Ernest, 358.
Erckenbout, Corneille, 358.
Erckens, Jacques, 285; — Nicolas, 288.
Erkelens, Gérard van, 220.
Erminus, abbé de Nanteuil, 297.
Ernoult, Collart, 122.
Ernoutz van Hymricourt (Hymmercourt), Jean, échevin d'Opcanne, 206, 222; échevin de Nedercanne, 207.
Ernson, Arnold, 10, 29.
Esch, Henri van, échevin de Grand-Spauwen, 234.
Esch, 417.
Esternel, échevin de Nedercanne, 184; — Antoine, 172; échevin de la cour censale de Meer et Bolré, 173, 176, 177, 182; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 187, 188, 190, 202.
Estricht, Jean, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 284.
Etten, Antoine, 233.
Eugene IV, pape, 129.
Euven, Gérard, Bégard à Maestricht, 35.
Everlange, Rosalie de, abbesse de Hocht, 329, 428, 429.
Ewen, Jean van, échevin de Maestricht, 139, 141; échevin de Heugem, 135, 138.
Eyck, André van, échevin de Maestricht, 265; — Barthélémi, Bégard à Maestricht, 45; — Lenart van, 125; — Vranck van, prêtre, 96.
Eycken, Henri van den, prêtre, 190; — (Eyken), Lambert, 102; chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 103, 113; maître de la confrérie de chapelains de cette église, 115.
Eyfelt, Derick van, 11.
Eygenbilsen, 44; — cour censale de Jean Clut, 46.
Eykenhuyts, Lambert, 110.
Eymael, Engelbrecht van, 30; — Lambert, essayeur à Maestricht, 344.
Eymalia, Martin de, recteur de la chapelle des Bégards à Maestricht, 14.
Eynatten, Chrétien de, fils de Jean, 339; — Chrétien van, écoutête de Maestricht, 242, 244, 246; — Dyebot van, 109; — Henri van, 249; écoutête de Saint-Pierre lez Maestricht, 247, 255; — Herman van, échevin de cette seigneurie, 132, 134, 155, écoutête de cette seigneurie, 235; maieur de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113; — Jean d', essayeur à Maestricht, 339; — Jean, échevin de cette ville, 225; échevin de Lenculen, 215, 217; écoutête de Lenculen, 230.
Eys, Helnwides de, abbesse de Hocht, 324, 329.
Eys dit Beusdael, Guillaume Adolphe de, 321.
Eysden, *Eisden*, 209.
Eynenberg, 421.

F.

Faconnier, Joseph Servais, frère Bégard à Maestricht, 3.

Digitized by Google

Falhee (Falher), Nicolas, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 222; *verdiener* de l'église de Canne, 206, 207.
Fall, 120, 148, 172, 176, 208, 241.
Fall (Vall), Paul van, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 244, 245, 247.
Falle, Gérard van, 120; — Herman, son frère, 120; — Mewys van, leur père, 120; — Nicolas van, 119; — échevin de la cour censale de la collégiale de Saint Jean de Liége à Fall, 120; — Stas van, échevin de cette cour, 120.
Falmeer (Fall, Fall-Meer), 116, 117, 119.
Falois, Marie de, abbesse de Hocht, 328, 329.
Falloisse, Anne de, chanoinesse de Hocht, 328.
Fants, Guillaume, échevin de Heugem, 290.
Fassel, Barthélémi, 369, 374.
Fastrart, Pierre, 168.
Febure, Jeanne de la, 371.
Fénal, 419.
Fermin, Th., échevin de Maestricht, 343.
Fexhe, 258, 286.
Fexhe, Guillaume de, voir Guillaume Fexhius.
Fexhius, Guillaume, chanoine de Saint-Servais à Maestricht, 383, 384, 388.
Ffloren, Henri, échevin de Herderen, 236.
Fibus, Georges, Bégard à Maestricht, 26; — Gérard, 20, 42.
Flandres, 86, 408.
Fleitinghs, Marie, 36.
Fléron de Mellen, 421.
Flips, Nelis, 45.
Florens, Jutte, 26.
Fol, Jésuite à Amsterdam, 81.
Forocomitis, Jacques, 228.
Fossen, Marguerite, 283.
Fosseroul, Otton, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 287.
Fourneau dite de Fénal, Marie de, 419; — Philippe de, son père, 419.
Frambach, échevin de la cour censale d'Edmond van Blitterswyck à Veldwezelt, 266; — Jean, 156, 157, 194; écoutête de Berg, 117, 161; échevin de Breust, 209; — le jeune, Jean, échevin de la cour censale de Jean de Palant à Berg, 161; — Lambert, 156, 157; — Pierre, 213.
Francis, Melis, échevin de Borgharen, 194.
Francisci, Elias, 26, 36, 49.
Franck, Jean, 183; — Louis, son fils, 182, 183.
Franconis, Jacques, voir Franken.
Franken, Jacques, 45.
Franeau, Francois de Paule, vicomte de, 420.
Franses, Corneille, échevin de Borgharen, 210.
Fransois, Aleyde, 29.
Franssen, Engel, 221.
Franssis, Leenaert, 230.
Fraykin, Jean, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jean l'Evangéliste de Liége à Emael, 232.
Fréderic II, empereur, 390
Frederix, Philippe Jacques, notaire à Maestricht, 288, 289.
Frenckens dit van Valkenborch, Jean, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 202.
Frêre, Pierre, 353.
Fronville, 424.

G.

Gaisset, Antoinette, 369, 370, 373.
Gallinet, Joseph, 284, 285.
Galoppe, 88.

Digitized by Google

Gand, 347, 382.
Gand, Guillaume de, 411.
Gangelt, Anne van, 193; — Chrétien van, 104; — Denis van, 276; — Lambert van, 239, 247; échevin de Maestricht, 240, 242, 244, 246.
Gartwiler, Melchior, écoutête de Grevenbicht, 248.
Gasthuys, Nicolas van den, 136; échevin de Bemelen, 94, 100.
Gathis, Jean, 249.
Geel, Jacques van, Bégard à Maestricht, 4, 50.
Geelen, Michel, 289; — Pierre, 280.
Geellic, Arnt van, 35; — Théodoricus, son fils, Bégard à Maestricht, 35.
Geerlix, Barbe, 211.
Geertruyt, épouse de Kerstken Swalen, 47.
Geerts, Guillaume, échevin de Lumpmen, 248.
Geldenaeken, Naele, 186, 187.
Geldolff, Guillaume, 127; — Michel, échevin de Bemelen, 94, 100.
Geleen, 304.
Geleen, van, 283; — Thierry van, échevin de la cour de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 147.
Gellen, Henri, 11.
Gellick, 171, 205, 220, 221, 261, 279, 283, 287.
Gellick, Henri, échevin de Maestricht, 115, 122, 134; échevin de Lenculen, 123, 128, 146, 149; échevin de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 147; (Ghellick, Ghelick), échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 97, 108, 166; échevin de Heer, 127, 132, 138; échevin de Heugem, 143, 164, 178; échevin de Veldwezelt, 193; échevin de Petersheim, 167—169; — Thierry, échevin de Heugem, 180.
Gellick ten Aldenmoer, Henri, échevin de Maestricht, 139—141, 151, 155, 161, 167—169, 179; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 179; échevin de Veldwezelt, 146.
Gelleck aen den Vrythof, échevin de Maestricht, 119, 155, 161.
Geloes (Glois), Antoinette de, abbesse de Hocht, 326; — Jean de, seigneur de Beverst, 413.
Gelreman, Jean, 232.
Gemert, Ricalt van, échevin de Maestricht, 242, 245, 246; échevin de Lenculen, 230; échevin de Petersheim, 241.
Genck, Arnt van, échevin de Maestricht, 244—246.
Gentas, Goirt, 110.
Georgii, Pierre, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 260.
Geraet, Gérard, 220.
Gerarts, Gérard, 291; — Jean, son père, 291.
Gertrude, épouse d'Arnould Bicht, 290.
Gertrude, épouse de Jean Coecken, 259.
Gertrude, épouse de Léonard van Daelhem, 215.
Gertrude, épouse d'Oloff Happart, 141.
Gertrude, épouse de Gerit Hogems, 140.
Gertrude, épouse de Thomas in den Ketel, 181.
Gertrude, épouse de Jean Tarter, 159.
Gertrude, épouse de Thyl Theynen, 143—145.
Gertrudis, abbesse de Hocht, 321, 329.
Gertrudis, épouse de Guillaume Coetmans, 15.

Digitized by Google

Gertruyt, épouse de Jean van Borsen, 35.
Gestingen, Art van, échevin d'Op- et Nedercanne, 238, échevin de Vleytingen, 238, 241; — (Gestinghen), Houb van, échevin de Bemelen, 253, 257, échevin de Veldwezelt, 261, 262.
Geurdts, Geurt, 279; — Marie, 279.
Ghaethouwer, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 276.
Ghebel, épouse de Peter Princen, 30.
Gheburken, Jacques, chapelain de la collégiale Saint-Servais à Maestricht, 34; — Mathieu, chanoine de cette collégiale, 34.
Ghellic, Wolter van, 37.
Ghemert, Thierry van, écoutête de Petersheim, 159.
Gherdingen, Gisbert van, 26.
Gherets (Gerets), Winand, 234.
Gheritz, Merck, échevin d'Opcanne, 154.
Ghielen, Jean, échevin d'Opcanne, 206; échevin de Nedercanne, 207.
Ghielis, Jean, 150, 151; — Mathieu, échevin de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Ghierken, Collaer, 232.
Ghoele, Jacques, 353.
Ghoer, Augustin van, écoutête de Petersheim, 240; — Gérard van, écoutête de Maestricht, 225.
Ghysen, Gertrude, Jean, 286; — Paul, leur père, 286.
Giel della Boverie, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jean de Liége à Emael, 232.
Gielssen, Arnold, 106.
Gillet-Laumond, représentant du peuple, 342.
Gilissen, Theys, 277.
Glymes, Anne de, 417; — Antoine de, seigneur de Limelike, son père, 417.
Gobben, Yven, 13.
Goch, Irmgarde van, religieuse de Saint-André à Maestricht, 155; — Jean de, chanoine de Saint-Servais de cette ville, 8; — Mechtelt van, 48.
Godart, recteur de la chapelle des Bégards à Maestricht, 16.
Goddar, Collas, 286.
Goddin, Jacques, 241.
Goddins (Goddyns), Erard, échevin de Millen, 116; échevin de Sichen, 208; échevin de la cour censale de Cauwenberg à Millen, 116, 118.
Godins, Wouter, échevin de la cour censale de Meer, 182.
Godscalck, diacre de Liége, 382.
Goelen, Jean, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 94, 97, 108.
Goelman, Léonard van, 184.
Goens, Herman, 247.
Goertz, Noelman, échevin de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169.
Goessens, échevin de la cour censale d'Emond van Blitterswyck à Veldwezelt, 266; — Jean, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 269.
Goessenstoeren, Welter in den, 150.
Goeswynstorne, Jean ten, échevin de Lenculen, 113.
Goetken, Wilhem, 10.
Goffin, Hubert, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 265; notaire, 276.
Goillem, Pierre van, 156.
Goirtz, Gérard, échevin de Borgharen, 101.
Goltsmeitz (Goltsmetz), Zilie, 131, 138.
Goltzenshuys, Jean, 245.

Digitized by Google

Gotzendorff Grabowski, Jean Jacques Nathanael de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 286.
Goubille, Marie, dame de Mierbe St. Marie, 419.
Gouthoven, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 276.
Govaerdts (Goevardts), Anne, 10, 14.
Govaerdts alias Elborchs, Gisbert, fils de la précédente, Bégard, 10, 14.
Gove, Jean, 2.
Gracht, Antoine van der, chanoine et maître de la fabrique de Notre-Dame à Maestricht, 275.
Graeven, Gilles, 255; — Hubert, 255; — Mathias, 255.
Grand Spauwen, Groote Spauwen, 234.
Grasen, 413.
Grathem, 418, 422.
Grati, François de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 280, 281.
Grave, Griet van den, 53; — Mathias van den, 53.
Graven, André Nicolas, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 278, 284; — Conrad, échevin de Maestricht, 270; — Gilles, 281.
Greeven Voeren, Jacques van den, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 209.
Grégoire de Tours, 388.
Grevenbicht, 247.
Grevenbroeck, 405.
Grevenraide, Pierre de, Bégard à Maestricht, 17.
Grevenroide, Jean van, 180.
Grieken, Daniel van, 43.
Groesbeeck (Groesbeco), Gérard, évêque de Liége, 398, 411.
Groeteclaes, homme de fief de Petersheim, 273.
Groetens, Lambert, 94.
Grognart, Rochus, 432.
Grommers, Heyl, 28; — Jean, 28.
Gronselt, Gérard van, chanoine et grand-chantre d'Aix-la-Chapelle et chanoine de Saint-Servais à Maestricht, 104.
Gronveld, 135, 137, 138, 163, 214, 288.
Gronsveld, comté, 278; — seigneur de, 400.
Grootenclaes, Guillaume, 264.
Grotraedts, écoutête de Veldwezelt, 289.
Grouwels, Etienne, 264.
Grunnenke, Godart, Bégard à Maestricht, 47.
Grunenkeese, Godart, procureur des Bégards à Maestricht, 47.
Gruten, Lysbeth, 34.
Gruter, Godart, 42.
Gruyters, Marie Elise, fondatrice des Soeurs de Charité à Maestricht, 59, 61, 62, 86, 87, 89, 90.
Gryn, Goert, écoutête de Vleytingen, 191.
Grypenclauy, Henri, prêtre, 24.
Gubbels, François, 265.
Gueldre et Juliers, duc de, 405.
Gueldre, duché, 406.
Guesselt, 264, 374.
Guillaume, roi Romain, 346.
Guillaume I, roi des Pays Bas, 57.
Gulick, van, vicaire de l'église Saint-Mathias à Maestricht, 83.
Gulpen, van, 402; — Caspar van, curé de Schimmert, 302; — Guillaume van, jonker, 269, 356.
Gulpen alias van der Eycken, Marie van, abbesse de Hocht, 353.
Guyenhoven, Anthonis van, 46.

H.

Haarlem, 352.
Haccourt (Haccuria), Jeanne de, abbesse de Hocht, 325, 326, 329; — Rass de, chevalier, sire de Haversin et d'Ossogni, échevin de Liége, 326.

Digitized by Google

Haegens, André, 127; — Jean, 127.
Haeghen, Macaire van der, échevin de Maestricht, 254, 256.
Haelbeke, Gilles van, maître de la monnaie de Maestricht, 339, 340.
Haemel, Marguerite van, 123.
Haemslach, Elisabeth de, 405.
Haenen, Henri, 133; — Pierre, échevin de Bemelen, 160; — René, 118.
Haerd(t)vuyst, 127; — Jacques, échevin de Borgharen, 124.
Haeren, van, 283.
Haes, Isabelle de, abbesse de Hocht, 324, 329.
Haesen, Gilles, 280.
Haesenpeck, Godard, écoutête de Heugem, 290.
Hage (Haege, Haghe), Conrad in die, échevin de Lenculen, 146, 149; échevin de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 148; échevin de Heer, 138; — Guillaume in die, échevin de Lenculen, 109, 112, 113, 123, 128; échevin de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113; — Thierry, échevin d'Opcanne, 115; — Wouter in die, 139.
Hagen, Thierry, échevin de Bemelen, 94.
Hagen, Daem van der, échevin de Borgharen, 194, 210; — Ode van der, béguine, 24.
Hagens, Bertram, 163; échevin de Sichen, 133, 149; échevin de la cour censale de Saint-Martin de Liége à Eben, 128.
Haghens, Nicolas, échevin de Breust, 209.
Hakendoevel, Henri van, Bégard à Maestricht, 18.
Halbeek, Matthys van, 55.
Halle, Anne, 39.
Hallerts, Nicolas, 137, 163.
Halsberch, Guillaume, 147.
Ham, baron de, 421.
Hamal, Marguerite van, 100.
Hamelt, Catherine, béguine, 38.
Hambroeck, Arnold, 221.
Hambourg, 334.
Hameekers, Servais, échevin de Maestricht, 264, 265.
Hamel, Mabile de, abbesse de Hocht, 325.
Hamelers, Wolter, 281.
Hamelt, Catherine, béguine, 38.
Hamont, 252, 405.
Hamont, Michel van, 248; receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 252; — Thomas de, chanoine de ce chapitre, 260.
Hane (Huen) van Voerendaal, échevin de Heugem, 95, 96.
Haneken, Mathias.
Hanen, Dominic, syndic des Dominicains à Maestricht, 279; — Henri, 160, 235, 236, 239; — Henri, sous-maieur de la cour censale van den Gruythuyse à Riempst, 239; — Jean, 283.
Hangartner, Jean Conrad, 356.
Hannen, Geret, 40; — Pierre, échevin de Bemelen, 162, 167, 174.
Hanschemeker (Hanssenmekers, Hansemeker), Guillaume, 164, 167, 170, 178, 179, 188, 247.
Hansmeker, Denis, 46.
Happart, Henri, 154; — Oloff, 141; écoutête de Saint-Pierre lez Maestricht, 94, 97.
Happartz, Jean, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 276.
Hardvuyst (Hardvuest), Gérard, 100; échevin de Borgharen, 210; — Nys, échevin de Borgharen, 124; — Jacques, échevin de cette seigneurie, 210.
Hardvuyst dit Bovens, Jacques, échevin de Borgharen, 194.
Hardy, 286; — Myl, 19.

Digitized by Google

Haren, Gérard van, 408; — Jean van, 100; — Ogier van, voué de Maestricht, 26; — Ritsardus de, 407.
Harff, Jean van, 237.
Hariger, abbé de Lobbes, 385.
Hassel, Barthélémi, 369, 374.
Hasselt, Gérard van, échevin de Heugem, 120; — Henri van, 12.
Hasselt, 10.
Haud, François van, 370, 375.
Hausmans, 111.
Haustrin, Johan, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Jacques de Liége à Bassenge, 148.
Havet, Hellinck, échevin de Maestricht, 168.
Haynaut, comté, 419.
Hechter, 304.
Heckeleers, Guert, échevin de Herderen, 336.
Heelkens, Gérard, 92.
Heer, 114, 126, 131, 138, 170, 211, 223.
Heer, Arnold de, échevin de Maestricht, 271; — Catherine de, 23; — Henri de, 35; — Guillaume, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 290; — Jean van, 289; — Jean, fils de celui-ci, 289; — Peter van, Bégard à Maestricht, 44.
Heerderen, Louis van, échevin de Veldwezelt, 111; — Thomas de, échevin de Petersheim, 159.
Heerlen, 377.
Heers, 421.
Heertskens, Gérard, 289.
Hees, 142, 170, 212.
Heese (Heeze), Guillaume van, 126; — Pierre van, 135, 137; — Thewus van, échevin de Heer, 211, 223, 226.
Heesvelt, Guillaume van, échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 252; — Henri van, écoutête de Nedercanne, 207; échevin de la cour censale de Lovyt à Veldwezelt, 206.
Heeswijk, *Heeswyck*, 15.
Heggen, van der, échevin de Sichen, 271.
Heiden, André van der, échevin de Heugem, 214; — Servais van der, échevin de Maestricht, 212.
Heilwig, épouse de Gérard Box, 164.
Heinsberg, Jean de, évêque de Liége, 2; — Thierry de, 407.
Heinricks dit Moers, Lambert, échevin de Veldwezelt, 243.
Heisvelt, Henri van, échevin de Kesselt, 234.
Hekeler, Jacques, 104, 105.
Helwich, épouse de Jacques Teypens, 235.
Hellinx, 279; — Anne, 274, 275; — Catherine, 274, 275; — Servais, son père, 262, 274, 275, 278.
Helmont, Martin van, 412.
Helsfort, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 276.
Hemmerich, Thierry, seigneur de Rothenborch, 276.
Hendricks, Simon, échevin de Millen, 270.
Hennekens, Daem, 236.
Hennequin, capitaine de police à Maestricht, 82, 84, 85, 88, 89, 91.
Henri III, empereur, 335.
Henri IV, empereur, 335, 384, 387, 393.
Henri II, évêque de Liége, 385.
Henric die Custer, 10.
Henricks, Lambert, échevin de Veldwezelt, 213, 226, 233; échevin de Kesselt, 234.
Henricx, Laurent, échevin de Veldwezelt, 234.
Henschenius, 382, 385.
Henssen dit van der Broggen, Gérard, 193, 194.

Digitized by Google

Hensens, Martin, 356.
Heppen, Gérard, échevin de Meerssen, 121.
Herben, Mathieu, maître des écoles de la collégiale Saint-Servais à Maestricht, 136.
Herberigt, 398, 400, 402.
Herck, Jean, 276.
Hercken, Guillaume, 19, 266; échevin de Veldwezelt, 262; — Kerst van den, échevin de Herderen, 236; — Pierre, échevin de Veldwezelt, 261; — Pierre, supérieur des Bégards à Maestricht, 3, 27; — Pierre, 19; — Willem, 19.
Heppenart, Elisabeth van, 40.
Heppenart alias van Liebeke, Gérard van, 54.
Herckenraede, dépendance de St. Gertrude, 296.
Herckenraede (Herckenrode), Jean van, 224; échevin de Veldwezelt, 262; — Servais van, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 239.
Herckenraye, Jean van, 266.
Hercks, Elyzabeth, 49.
Herderen, 117, 119, 120, 158, 204, 235, 236, 270, 280, 281.
Herderen, Moes van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 134; — Thomas van, échevin de cette seigneurie, 155, 166.
Herdren, Elyzabeth, béguine, 38.
Herdy, veuve, 354.
Here, Guillaume de, knape te wapen, 100; — Guillaume de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 100; — Henri de, chanoine de Saint-Servais de cette ville, 105; — Jean van, 97; — Olpha van, 16.
Herenthals, Christine van, 33.
Heres, Aleydis, 16.
Herkenrade, Theodocus, 358.
Herlaar, grand séminaire, 61.
Hermalle, Jean d', 411.
Herman, Léonard baron de, 422, 423.
Hermans, Gosuin, 42; — Hubert, échevin de Bemelen, 253, 257; — Mathias, échevin de Maestricht, 262, 269; — Poes, 153; — Thomas, supérieur des Bégards à Maestricht, 2, 3.
Hermans dit Deenen, Martin, 270.
Hermes, P., échevin de Borgharen, 283.
Hernen, Lambert van der, 237.
Heros, Henri, 284.
Herpen, Guillaume, 106.
Herstgens, Jean, 168.
Herstal, Jean Coen de, juré de Maestricht, 269.
Hersvelt, Guillaume van, échevin de Veldwezelt, 243; — Henri van, échevin de la cour censale des Antonins à Veldwezelt, 227.
Hertogenbosch, 's, *Tsartogen bosch*, 11.
Hese (Heze, Heeze), Deric, 14; — Guillaume van, échevin de Hese, 106, 112, 115; — Gyselbrecht van, 43; — Jean van, 93; échevin de Maestricht, 93, 96, 103, 115, 124, 137, 147; — Pierre van, 163; — Wiric van, échevin de Millen, 116, 118.
Hesen, Mechtildis van, 51.
Hessen-Cassel, Frédéric de, gouverneur de Maestricht, 341, 342.
Hesternelle, Antoine, échevin d' Oncanne, 206 et de Nedercanne, 217.
Hesvelt, Guillaume van, échevin de Herderen, 236.
Heugem, *Hoghem, Hugem*, 16, 95, 104, 106, 119, 120, 134, 135, 137, 143, 162, 163, 177, 179, 180, 213, 224, 275, 278, 289, 290.
Heukelom, *Hoekelum*, 101, 109, 112, 191, 229.
Heusden, 50.

Digitized by Google

Heusden, Arion van, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 146.
Heuts van den Berne, Sophie, 33.
Heutz, Jean, échevin de Lenculen, 109, 113.
Heuvel, Jean van den, 28.
Heuvels, W., vicaire de Saint-Mathias à Maestricht.
Heyde, échevin de Nedercanne, 181.
Heyden, échevin de Bemelen, 252; — André van der, échevin de Bemelen, 160, 162, 167, 174; échevin d'Opcanne, 206, de Nedercanne, 207; échevin de la cour censale de Lovyt à Veldwezelt, 205; échevin de Veldwezelt, 193; — Chrétien van der, 270; échevin de Millen, 232; — Jérôme van der, échevin de Bemelen, 219; — Mathias van der, 40; — Servais van der, échevin de Maestricht, 202, 203, 209, 215; échevin de Lenculen, 215, 217; receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 188, 190; — Thomas van der, 46.
Heykens, André, Bégard, 9; — Elyzabeth, 48.
Heylenen dit Liebrechtz, Lambert, 101.
Heymolen, Paul van den, 236.
Heynen, Jean, 42.
Heynens, Paul, 123.
Heynrycks, Lambert, écoutête de Vleytingen, 229, 238, 241.
Heythuysen, Madeleine van, religieuse de Saint-André à Maestricht, 155.
Hildernisse, Jean van, écoutête de Maestricht, 265, 269, 268.
Hilvarenbeek, 129.
Hinnisdael, Guillaume Bernard, vicaire général de Liége, 302.
Hirt, Arnold van den, échevin de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Hocfhingh, Wilhelm, 358.
Hocht, abbaye, 168, 237, 240, 321, 347, 399, 402—404, 407, 408, 425—433.
Hoechbruggen, Cloes van, 22; — Elyzabeth van, 45; — Pierre van, Bégard à Maestricht, 22.
Hoeffman, Gérard, échevin de Borgharen, 124.
Hoegem, Bertram van, 103; — (Hoeghem), Nicolas van, 120; — Pierre, échevin de Heugem, 95, 96, 120.
Hoei, Egide van, grand-maieur de Liége, 303.
Hoekelem, 149.
Hoekelem, Mathias van, 112.
Hoekelum, Corneille, 112; — Lambert, son fils, 112.
Hoelbeeck (Hoelbeec), Godart van, 45; — Marguerite van, 41; — Mechtilde van, 55; — (Hoelbec), Nicolas, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 249.
Hoelen, Jenne van, 23.
Hoelkens, Joost, Bégard à Maestricht, 25.
Hoels, Mathias, 29.
Hoemelen, Guillaume van, 142.
Hoen, échevin de Bemelen, 252; échevin de Nedercanne, 181; — Goert, 17; échevin de Saint-Pierre, 155, 166; — Herman, échevin d'Opcanne, 154; échevin de Sichen, 133, 149; — Jean, 103; — Paul, échevin de Heugem, 180, 214, 223, 224; échevin de Bemelen, 219; — Renier, 413.
Hoenre, Guillaume van, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame à Maestricht, 249.
Hoenrestraat, Reyner in die, 51.
Hoens, Herman, maieur de la cour censale du chapitre de Saint-Martin de Liége à Hees, 170.

Digitized by Google

Hoensbroeck, 409; — seigneur de, 400.
Hoenselen, Willem van, échevin de Veldwezelt, 146.
Hoeps, Jean, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 129.
Hoerens, Henri, 167.
Hoerne, Jacques van, échevin de Bemelen, 219.
Hoesschen, Nicolas van, 20.
Hoeve, van den, échevin de Sichen, 274.
Hoeven, Catherine de, moniale de Hocht, 326; — Gertrude Marie, abbesse de Hocht, 326, 327, 329; — Guillaume van der, 165.
Hoffen, Ide, 34.
Hogem, Jean van, échevin de Heugem, 95, 96.
Hogems, Gerit, 140.
Hoho, Antoine, Bégard, 3; — Mathias, Bégard, 3.
Hokelem, Jean Matthys van, 115.
Hollen, Thierry, 106.
Hollonius, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 269.
Holset, Matthys, 30.
Holt, Sophie van den, 48.
Holtappel, Jean, 358.
Holtmant, Godart, Bégard, 15.
Holtmerct, Deric van den, 42.
Holtmoelen, 227, 251, 252.
Holsoet, Boetz van, 152.
Holwy, épouse de Pakea Lhoiron 242.
Holzet, de, 303.
Hon, Goirt, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 179.
Honorius, empereur romain, 397.
Hont, Goert der, échevin de Veldwezelt, 111.
Horion, 413, 414, 416; — Agnès Marie, 425; — Conrad de, chevalier, 413; — Gérard Assuère, baron de, 423; — Walburge, fille de Conrad, 413, 414.
Horion de Heel, Helwige de, 421.
Horn, Jean de, évêque de Liége, 54.
Horn, comté, 418, 422.
Hornsberch, Godard, 161; échevin de la cour censale de Jean de Palant à Berg, 162.
Horsmans, P., 353.
Horst, 304.
Horst, Françoise ter, religieuse à Amersfoort, 69.
Horst, 304.
Houmelen, Guillaume de, échevin de Vleytingen, 158.
Houpeaus, Jean, échevin de Lenculen, 259, 264.
Houts, Arnold, 20.
Hove (Hoeve), Wynant van den, échevin de Heugem, 95, 96, 114, 120.
Hoven, Lambert van den, échevin de Lenculen, 259.
Hozemont, 274.
Huben, Nicolas, 189.
Huberti, Jeanne, 367.
Hubrechs (Hubrechts, Hubrechtz), Hubert, échevin de Sichen, 149; — Jean, échevin de la cour censale de l'église Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 102, 123; — Mathias, 277.
Hubrigs, Jacques, 350.
Huen, Gillis, échevin de Sluysen, 31; — Godefroid le jeune, 31; — Goert, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 108, 132, 134; — Jean, échevin de la cour censale du chapitre Notre-Dame de Maestricht à Veldwezelt, 31.
Huene, Jacques, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 108.
Huesden, Adrien van, maître de la confrérie de chapelains de Notre-Dame à Maestricht, 147.
Hugen, Jean, 139—141.
Hulbeex, Barbe, 287.
Huldenberg, 414; — Marie de, 413.
Hulenter, Guillaume, 290.

Digitized by Google

Hulkens, Gerit, 93.
Hulsberch dit Schaloen, Gérard de, 197; — Gérard de, écoutête de Maestricht, 245, 246; — (Hulsberg), Gerit van, 249; — Marie de, abbesse de Hocht, 328, 330.
Hultset dit Oest, Henri van, écoutête de Heugem, 214, 224.
Hults, Dympna, van den, 45.
Hultspant, Ide, 96.
Hunen, Mechteld van der, béguine, 54.
Hunsel, 305, 307, 308, 312, 313, 318, 320.
Hupers, Guillaume, 106.
Hupkens, 350.
Hustin, Jean, 232.
Hustins, Jacques, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 269.
Hustinx, supérieur des Bégards de Maestricht, 3.
Hustyn, Antoine, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 187, 188, 190, 192.
Huybrecht, Joflaers, 358.
Huybrechts, Arthur, 339, 341.
Huyn van Amstenrade, Guillaume, tréfoncier de Liége, 418.
Huys, Charles, échevin de Lenculen, 259; — Jean, échevin de Neerhaeren, 231; — Pierre, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Huysmans, Henri, 50.
Huystyn, Thonis, 217.

I.

Impstenroede, Goeswyn Scheyffart, van, écoutête de Heugem, 120.
Inde, Arnoult van den, 186.
In die Smysse, Henri, 109.
Ingelen, Pierre, 197.
Inghen stege, Nyes, échevin de la cour censale Spauwen à Rosmeer, 172.
Innocent X, pape, 328.
Insulinde, 70.
Isabeau, veuve de Pierre Fastrart, 168.
Itteren, *Opitter*, 47.
Itteren, Pierre d', 192, 424.

J.

tJabot, Henri, 106.
tJabouts, Stassin, écoutête de Liége, 119.
Jacques van sint Hilarius, 25.
Jacques, cloîtrier de Notre-Dame à Maestricht, 214.
Jacquet, Piron, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Jadors, Jean, maître de la confrérie de chapelains de Notre-Dame à Maestricht, 279.
Jamair, Ffranck, échevin de la cour censale de Saint-Jean l'Evangéliste de Liége à Emael, 232; — (Jamaer), Nicolas, échevin d'Opcanne, 222, 238; échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Jean l'Evangéliste de Liége à Emael, 232; échevin de la cour censale de l'abbé de Stavelot à Eben, 242; — Pelherpchon, 232; — Jamsen, 226; — Jamsin, 232.
Jancijns, Servais, échevin de Reckheim, 223.
Janis, Jean, 226.
Jans, Bolle, 228; — Bullen, 229; — Stas, frère de celui-ci, 229; — Guillaume, échevin de la cour censale de l'écolâtrie de Saint-Servais de Maestricht à Rosmeer, 118.
Jans, Mathias, échevin de Vleytingen, 158; échevin de la cour censale du chapitre Saint-Martin de Liége à Hees, 170.
Janssen, échevin de Maestricht, 270; — (Jansen), Nicolas, 275, 282, 356.

Digitized by Google

Janus, Festgen, 212.
Jaspars, Jean, 259.
Jean II, duc de Brabant, 385.
Jean IV, duc de Brabant, 347, 349.
Jean, curé de Rosmeer, 40.
Jean in den Beer, 228.
Jean in Hollant, 247.
Jean aen die Kercke, 163.
Jean van Levnculen, 27.
Jean in den Wolff, 194.
Jeanne, duchesse de Brabant, 337.
Jeanne, veuve de Martin van Baeden, 233.
Jeanne, épouse de Léonard van der Kelen, 36.
Jeelen, Nicolas, 19.
Jeha, Guillaume, 262.
Jehaes, Pierre, 237.
Jehollet dit Bracque, Henri, 285.
Jekermans, Guillaume, 207.
Jekermans dit Jonckheuft, Jacques, 237.
Jenne, épouse de Henric van Boedynghen, 40.
Jenne, épouse de Jean Olieslagers, 273.
Jenthis, Marie, 257.
Jersey, île, 295.
Jesseren, Goert (Geurt) van, 127; échevin de Vleytingen, 241.
Jeurissen, Guillaume, 279.
Joes, Pierre, 201.
Joest van Sint-Truden, 27.
Joesten, Michel, 35.
Joliet, Jean, 269.
Jonckers, Henri, 115.
Jonckers, voir Sioncheren.
Joppen de Beegden, bourgmestre de Maestricht, 429.
Jorith, Simon, 159.
Jotte, épouse de Jean van Ruchlen, 44.
Jullinck, Jean, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 268.
Jutte, abbesse de Hocht, 159, 325.
Jutten, Jean, 53.

K.

Kaelgroeven, Maternus, 52.
Kaenen, 225; — Jean, échevin de Maestricht, 257, 258.
Kaesen, Nicolas van, 271; écoutête de Bemelen, 257; — Pierre van, 271.
Kalabers, Henri, 97.
Kalffs (Kalfs), Jenne, 252; — Lens, 218, 253.
Kalls, Jean, échevin de Bemelen, 160.
Kampe, Gosuin van den, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 132, 134.
Kanens, Jean, échevin de Lenculen, 259.
Kanne, 207.
Kan (Can), Lambrecht van, 16; — Martinus de, 34; — Meerthen van, Bégard, 52.
Kanens, Jean, échevin de Lenculen, 259.
Kanne, Aleydis de, 14, 44; — Catherine de, 221; — Gérard van, 202, 220; — Jean van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 32; — Jean de, receveur de cette église, 32; — Lambert de, 21; — Marguerite van, 51; — Mielis van, 181; — Paul de, 21; — Rutger van, 26, 28.
Kanneman, André, 119; — Jacques, 137, 163; — Wilken, 119.
Kathrynen, Jean, 120.
Katwyk, gymnase, 58.
Kaudenberch (Kaldenberch), Elise, 156.
Kauff, Jean, échevin de Bemelen, 130, 136.
Keelhof, juge de paix, 432.
Keer, 272.
Keerwale, Jean, 51.
Keirstgens dit Kempener, Lambert, 96.
Kelberchs, Nys, 249.

Digitized by Google

Kelen, Léonard van der, 34; — Marie van der, 47.
Kellen, Ghysbertus, 21.
Kemerlinc, Wynant, 20.
Kemerlynck, Pierre, échevin de Meerssen, 150, 152, 153.
Kempeners, Agnès, veuve, 189; — Jean, 98, 197; — Marguerite, 189.
Kemps, Chrétien, Bégard, 44; — Lambert, 28.
Kenen(s), Jean, échevin de Lumpmen, 248; — Pierre, 216.
Kenner, Guillaume, 356.
Kerck, Jean aen geen, échevin de Heugem, 120.
Kerckem, de, 411, 412, 414, 416; — Adam de, 409, 412—414; — Adolphe Englebert de, 418, 422, 423; — Arnold de, tréfoncier de Liége, 413, 418; — Anne Françoise de, 423; — Barbe de, 417; — Catherine Assuère de, chanoinesse de Susteren, 421; — Christophe de, chanoine et écolâtre de Tongres, 315; — Elise de, 417; — Ernest de, 413, 417, 418, 420, 421; tréfoncier de Liége, prévôt de Notre-Dame à Maestricht, 417—419; — François de, 412, 415, 417—420; — François Ignace, 420; — Géorgine, 412, 413; — Guillaume de, 415, 417; — Guillaume Charles de, 419; — Henri François, chevalier de l'Ordre Teutonique, 420; — Jean de, écuyer, 413; — Jean Charles, écuyer, 421; — Justine Hélène, 422—424; — Marie Anne, 420; — Marguerite Odile, 422—424; — Philippe Christophe de, 420; — Philippe Edmond de, 421; — Philippe Winand de, seigneur de Grathem, 418, 422; — Renier de, 409, 410, 412, 413; — Ursule Ferdinande de, 423; — Walburge, chanoinesse de Hocht, 415.
Kerckem de Petigny, Jean Guillaume de, 420.
Kerckem de Weych, Anne Marie de, 418.
Kerckem, baronie, proche Saint-Trond, 425.
Kerckhoff, Jean van den, 211, 212.
Kersboum, Goeswyn inden, 120.
Kerstgens, Henri, 189, 192.
Kesselt, *Kestelt*, 4, 111, 127, 212, 221, 226, 233, 241, 279, 280, 288, 289.
Kestelt, Hubert de, 107; — Jean van, 102, 146; — Simon, échevin de Veldwezelt, 117; — Thierry van, 257, 258.
Kestermans, Jean, 285.
Ketel, van, 356.
Ketel (Ketell), Chrétien van den, 115, 133; — Emile van den, 122; — Guillaume van den, maieur de la cour censale de l'église Saint-Martin de Liége à Hees, 143; — Moes van den, maieur de cette cour censale, 170; — Thomas van den, 177, 178; — bourgmestre de Maestricht, 181; écoutête d'Opcanne, 151.
Ketelbueter, Guillaume, 131.
Ketele, Chrétien van den, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 94, 97, 108.
Kicken, J. W., notaire à Maestricht, 284.
Kincy, Toussaint, 262.
Kippe, Servais, échevin de Maestricht, 292.
Kitsingen, 110.
Klebeck, général autrichien, 344.
Kleber, général français, 342, 347.
Klerck, Mathias, 355.
Klevn-Membruggen, *Cleynen Mumberken*, dépendance de Grand-Spauwen, 234.
Klimmen, 161.
Klink, Gérard, 355.

Digitized by Google

Koelen, Antoine, écoutête de Heer, 211.
Koenen, Michel, 200.
Kokenmeysters (Kokenmeesters), Arnold, 12; — Herman, 12; — Martin, 12; — Mette, 12.
Konnynck, Jean, écoutête de Bemelen, 219.
Kouymans, René, voir Reyner Coumans.
Krane, Jean, échevin de Berg, 157.
Krans, 353.
Kreeft, Fastrart van den, 117.
Kremer, Jean, 250.
Krops, Henri, 31.
Kruger, Marie Gertrude, 354.
Krutsen, Goirt, échevin d'Opcanne, 115.
Kueben, Ham, 220.
Kueller, Jean van, 101.
Kuenkaert, Catherine, 40.
Kuyker, Bele, 52; — Guillaume, son fils, Bégard, 52.
Kystelt, Jean van, 224.
Kyuwen, Gysse, 125.
Kyven, Lambert, 125.
Kywen, Lenart, 169.

L.

Laar, dépendance de Weert, 304, 316, 317.
Lacke, Conne van der, dit inden Rossegarde, 95.
Laeck, Jean van der, 180; — Jean van der, Bégard, 45; — Margrite van der, 13; — Paul van der, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 158.
Laeffelt, *Laufelt,* 101, 127, 145, 158, 238, 241, 280.
Laer, Jean van der, 208.
La Haye, René de, 282.
LaHaye, couvent des Soeurs de Charité, 70.
Lambert in den Helme, 121.
Lamberti, Lambert, supérieur des Bégards à Maestricht, 2.
Lamberty, Jean, 357.
Lamboeys, Louis, 217.
Lamboy, Gisbert, 186; échevin de Maestricht, 139—141, 152; — Jean, 141; — Lambert, échevin de Maestricht, 155; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 166; — Thierry, échevin de cette seigneurie, 94.
Lambrechs, Aert, 51; — Guillaume, 142; — Stas, 172, 176.
Lambrechts, Henri, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 267; — Elise, 206; — Lemken (Lempken), 218, 252.
Lamont, Hubier de, 232.
Lamyns, Jean, 248, 249.
Lanaeken, *Loyennaken, Lodenaken, Loenaken,* 16, 18, 19, 24, 28, 47, 96, 127, 159, 403, 424.
Lanaeken, Henri de, 399; — Théodore de, 403.
Lance, Géorge, 285; curé de Fexhe-Slins, 286.
Landmeter, Pierre, 201.
Langen, Joseph, 353.
Langere, Arnt, échevin d'Opcanne, 154.
Lannoy, Jacques de, grand-échanson de Charles le Téméraire, 303.
Lantmaicker, Pierre, 157.
Lantmeker, Pierre, 185.
Lanen, Gertonus, 33.
Lathour, Matthieu de, sous-maieur de Liége, 244.
Laureten, Jacques, échevin de Maestricht, 264, 265.
Laval, Antoine de, échevin de Lenculen, 264.
Leau, 369, 370.
Lebens, Jean Godefroid, homme de fief de Gronsveld, 288.
Leefdael, 129; — Thérèse de, abbesse de Hocht, 329, 426, 427, 432.
Leel, Michel van, 46.

Digitized by Google

Leersemaecker, Jean, écoutête de Herderen, 236.
Leeuw, de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 283, 284.
Leinarts, Ingel, 241.
Leinkulen, Jean, Bégard, 12.
Leiden, 379.
Lejeune, Hadelin, chanoine de Saint-Servais à Maestricht, 383.
Le Joeu(s)ne (Lejeune), chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 274, 275, 277, 278.
Le Mans, 298.
Lemboirch, Godard van, 114.
Lemmels, Mechteld, 101.
Lemmens, Louis, 287.
Lemmoel, l'ainé, Jean, échevin de Heugem, 290.
Lenaers, Guillaume, 353.
Lenaerts, de, secrétaire de Maestricht, 429.
Lenarts, Jean, échevin de Sichen, 204; — Lenart, 142.
Lencken, Ermot, 231.
Lenis, Jean, Bégard, 26.
Lennarts, Jean, échevin de Sichen, 208.
Léonard, de, bourgmestre de Liége, 428.
Lensens, Gérard, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 270.
Lenssen, Lambert, 135.
Lent, Jacques van, 136.
Léon XIII, pape, 315.
Lepelmaker, Caspar, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 287.
Leuth, *Luydt* (province du Limbourg Belge), 50, 60, 86, 261.
Leuven, 368—371, 374, 375.
Leuwerix le jeune, Pierre, 207.
Leuwis, André de, Bégard, 38.
Ley, Jean, 39.
Leyen, Herman, 35.
Leyten, évêque de Bréda, 315.
Lexis, Jean Nicolas, supérieur des Bégards à Maestricht, 2, 3.
Libbeke, Guillaume van, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Libert, Jean, 280; — Martin, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 275, 281.
Lichtenborch, van, 132, 255; — Engel, 28; — Jean van, dit Jean Ingelen, 187; — (Liechterborch) Pierre van, 99; — Thierry van, 131, 138.
Liebaert, Nicolas inden, écoutête de Veldwezelt, 111.
Liebeeck, Adam, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 260; — (Lyebeeck), Gérard van, Bégard à Maestricht, 54.
Liebeeck, *Lyebeeck,* dépendance de Noorbeek, 94.
Liebeek, Hille, 23.
Liebrechs, Guillaume, échevin de la cour censale de Saint-Martin de Liége à Hees, 143, 170.
Lieffsoens (Lievesoens), Wyrick, échevin de Herderen, 236; échevin de la cour censale Steevoort à Millen, 165; écoutête de Meer et Bolre, 119.
Liége, 1, 8, 13, 14, 44, 47, 129, 142, 148, 231, 243, 257, 362, 272, 274, 277—279, 283, 285, 347, 367, 382, 389—392, 413, 415, 418, 419, 424, 428; — pays de, 413, 415, 419, 422, 427; — évêque, 337, 415, 419; — collégiale Sainte-Croix, 285; — collégiale Saint-Jean, 120; — collégiale Saint-Martin, 115, 206, 207, 209.
Lienaerts, Hubert, échevin de Breust, 209.
Liessens, Jean, le jeune, 270.
Lievesoens, Adam, échevin de Riempst, 272; — Oloff, échevin de la cour censale de l'écolâtrie de Saint-Servais de Maestricht à Rosmeer, 118.

Digitized by Google

Liezens, Oloff, échevin de Veldwezelt, 111.
Ligno, Godelinus de, 55.
Lille, 300, 369, 374.
Lille dit Kempeners, Thierry van, 188.
Limbourg, 58, 300, 314, 320.
Limbourgh, A. D. de, échevin de Maestricht, 284; — Jacques de, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Limborch, François, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 235; — Nicolas, échevin de cette seigneurie, 247, 250.
Limmel, 101.
Lincke, épouse de Jean Heynen, 42.
Lindanus, évêque de Ruremonde, 411; — Pierre, chanoine et écolâtre de Notre-Dame à Maestricht, 266.
Linde, Lambert van, échevin de Maestricht, 151.
Linden, Aleyde van der, 28; — Guillaume van der, 150, 151; — Thierry van der, chanoine de Saint-Paul à Liége, 44.
Linden, Herman van, baron libre de Reckheim, écoutête de Liége, 262, 263.
Linke, épouse de Jean Ross, 220; — Arnt van, 44.
Linsing, Pierre, ex-prieur des Augustins de Maestricht, 302.
Linter, 408.
Loden(n)aken, George, 49; — Jean van, échevin de Bemelen, 160, 162, 167; — Liebrecht, 142; — Marcel van, échevin de la cour censale du chapitre de Saint-Martin de Liége à Hees, 143, 170.
Lodewici, Ide, 119.
Loeff, Henri, 203.
Loen, Garsilis van, 31.
Loes, Jacques der, 174.
Loese, Jacques der, 197.
Loet, René, Bégard, 54.
Loeyennaken, Etienne van, curé de Lanaken, 47.
Logier, Anne, 368, 371, 373, 375; — Jean, 371.
Lonaken, Liberecht van, 247.
Lontmans, Aleit, 103.
Lonzen, Jean van der, échevin de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169; (Lontzen), échevin de la cour censale de Spauwen à Rosmeer, 172.
Loo, Adrien van, 300.
Looz, comté, 398, 407, 413, 414, 419, 421, 422, 427; — comte de, 398, 402, 410, 415.
Lopelhem, Herman van, 21.
Lors, Jean, échevin de Millen, 270.
Lorst, 369, 370.
Lothaire II, 335.
Lottum, 304.
Louis le Débonnaire, 324.
Louis l'Enfant, 335.
Louis le Germanique, 335.
Louis XIV, 421.
Louis XV, 344.
Louis XVI, 344, 367.
Lounenborch, Henri, chanoine et grand-chantre de Notre-Dame à Maestricht, 182.
Lourise, André, 281; — Jean, 281; — Jeanne, 281; — Neele, 281.
Lousberchs, secrétaire de Heugem, 279.
Louvain, 129.
Louwenberch, Henri van, 188, 247.
Louweren, Goris, 140.
Louwericx, Pierre, 181.
Louwerix, échevin d'Opcanne, 115.
Lovene, Jean, Bégard à Maestricht, 14.
Loverix, échevin de Riempst, 277.
Loyennaken, Joris van, 169.
Loyens, A., échevin de Mopertingen, 288; — Anne, 289; — Bar-

Digitized by Google

be, 289; — Corneille, 289; — Isabelle, 289; — Marie, 289.
Loyer, Jean, 277.
Loyre, Nicolas, Bégard à Maestricht, 44.
Loywichs, Goert, échevin de la cour censale du chapitre de Notre-Dame de Maestricht à Rosmeer, 52; — Henri, 52.
Luden, Jean de, écuyer, 407, 408.
Lumay, Gertrude de, abbesse de Hocht, 326.
Lummen, Henri, Bégard à Maestricht, 5, 18.
Luninc, Gyselbert, 51.
Lupi, Théodore, échevin de Maestricht, 107.
Luth, Thierry van der, 147.
Luwe, Ghele de, 192.
Luxembourg, de, 421.
Luymertingen (Luymertyngen), Jean van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 190, 202; écoutête de cette seigneurie, 187, 188.
Luyten, Gérard, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 249.
Luytgardis, épouse de Martin de Kan, 36.
Luytken, Jean van, échevin de Maestricht, 291.
Lybrechs, Lienaert, échevin de Vleytingen, 191.
Lycke, Jean van, orfèvre à Maestricht, 147.
Lymeneers, Gertrude de, prieure de Hocht, 326, 327, 329.
Lyn, Jean, 113; — Merke, 247.
Lynde, Lambert van, échevin de Maestricht, 122, 124—126, 137, 165; échevin de Heer, 138; — Laurent van, échevin de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169; échevin de la cour censale Spauwen à Rosmeer, 172.
Lynden, van, 336.
Lynders dit Proismans, Philippe, échevin de Vleytingen, 102.
Lynen, Jean, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 93, 94.
Lysbet, épouse de Henne van Spuelle, 24.
Lysbet, épouse de Michel van Vleeck, 45.
Lysbet, épouse de Goert Werckmeyster, 32.
Lysbet, épouse de Gyselbrecht Wyrmen, 24.
Lysbeth, épouse de Corneille Sondegots, 30.
Lysbette, épouse de Jean Lycke, 147.
Lysbette, épouse de Ghele de Luwe, 191.
Lysens, Adam, échevin de Riempst, 277; — Henri, échevin de la cour censale van den gruythuyse à Riempst, 239.

M.

Maanen, van, ministre des Pays-Bas, 57.
Maarland, 209.
Mabilie van Sint-Truyden, 25.
Machine, S. G., échevin de Veldwezelt, 289.
Madelinus, monnayeur, 334.
Maengartz, Jean, 221.
Maes, Daemke, 43; — Jacques, écoutête de Maestricht, 217; écoutête de Lenculen, 259; — Lucie, 41.
Maes van Sieb, Bégard à Maestricht, 17.
Maesen, Pierre, 257; — Kerstgen van, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 24.
Maeseyck, *Eyck*, 408, 428; — concile, 399, 430.
Maestricht, 1—90, 93—292, 301—311, 317, 320, 331, 374—393, 397, 411, 415, 418, 419, 421—423, 426—428.

Digitized by Google

Maiëlle, vicaire de Saint-Mathias à Maestricht, 67.
Malcorps (Macors), Catherine, 274; — Guillaume, son père, 274; — Jean, fils de celui-ci. 274.
Malines, Arnoldt de, sculpteur, 433.
Malines, 403.
Mall, 232.
Malle, Lenart van, 255; — Paul van, 34.
Maloire, Arnoud, 286.
Mannart, Jean, 45.
Mannartz, Aleyde, 37.
Marantz, René, chanoine, 14.
Marantz de Wellen, Giselbert, recteur de la chapelle des Bégards à Maestricht, 5—7, 10.
Marbais, Gérard van, 175.
Marcden, Jean van der, 22.
Marck, van der, 248.
Marck, Erard de la, évêque de Liége, 409, 410; — Madeleine de la, 413; — Robert de la, 410.
Marck, La, 414, 416.
Marguerite, abbesse de Hocht, 323.
Marguerite, épouse de Jean van den Bossche, 164.
Marguerite, épouse de Joest Cyelis, 10.
Marguerite, épouse de Gielis Clerx, 49.
Marguerite, épouse de Jean Ghielis, 150, 151.
Marguerite, épouse de Henri Haenen, 133.
Marguerite, épouse de Nicolas de Hoesschen, 20.
Marguerite, épouse de Gérard Offermans, 161.
Marguerite, épouse de Denis Riemsleger, 36.
Marguerite, épouse de Pierre Scrapen, 21.
Marguerite, épouse de Michel Zurees, 94.
Marguerite van Sint-Truiden, 21.
Marie, mère de René van Marlant, 19.
Marie, épouse de Guillaume Berden, 125.
Marie, épouse de Henri Crops, 31.
Marie, épouse de Laurent Dommen, 37.
Marie, épouse de Jacques Dortebies, 257.
Marie, épouse de Collart Ernoult, 122.
Marie, épouse de Henri Gellen, 11.
Marie, épouse de Henri Nootstock, 227, 251.
Marie, épouse de Pierre Parkin, 189.
Marie, épouse de Conrad Schet, 155.
Marie, épouse de Goessen Sprewartz, 193.
Marie, fille de Thierry Voersen, 194.
Marienbourg en Juliers, 417.
Marken, Nicolas, 149.
Marland, Jean van, 250.
Marlant, Guillaume van, 250; — René van, 19.
Marlborough, duc de, 425.
Martens, Léonard, 357; — Symon, 222.
Masen, Pierre van der, Bégard à Maestricht, 16.
Massys, Lambert, 147.
Mathias, receveur de la confrérie de chapelains de Notre-Dame à Maestricht, 161.
Mathie, Jehan, 242; — Nicolas, échevin de la cour censale de l'abbaye de Saint-Remacle de Stavelot à Eben, 232.
Mathys, Stas, 409.
Mechelen, Derick van, 51; — Jean van, Bégard, 44; — Marie An-

Digitized by Google

ne, Soeur de Charité à Maestricht, 88.
Mechteld, mère de Deric Hese, 14.
Mechtelde, épouse de Godart van Montenaken, 37.
Mechtelde, épouse de Michel Sammen, 175.
Mechtelt van onser Vrouwen, 51.
Mechtilde, épouse de Henricus Olysleger, 134.
Mechtildis, abbesse de Hocht, 323.
Mechtildis, épouse d'Arnold Ernsen, 29.
Meer, 112, 128, 164, 175, 176.
Meer, Gérard van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 3, 260; — Hedwige van, 223; — Isabel van, 3; — Laurent van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 253, 254; — (Mere), René van, 3; chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 182, 204; — Séverin van, 118.
Meer et Bolre, 119, 172.
Meers, Léonard, échevin de Herderen, 204.
Meerssen, *Mersen*, 36, 121, 149, 151, 153, 175, 228, 259, 263, 302, 424.
Meerssen, Paul van, 180.
Mees in die Stege, échevin de Petersheim, 240.
Mees, Guillaume, échevin de Millen, 165; — Henri, monnaieur à Maestricht, 337; — Laurent van, 254.
Meesters, Aert, 287.
Meiers, Henri, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221; — Paul, 273; — Pierre, échevin de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113.
Meiss, Nicolas, 232.
Melis, Simon, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 290.
Mengelen, Jeanne, 122.
Mennartz, Lysken, béguine, 55.
Mente, épouse de Pierre Jehaes, 237.
Mentelen, Ambroise, 20.
Menten, Gertrude, 41.
Meraide, Gérard, écoutête de Borgharen, 210.
Mercier, Jean Jacques, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 284.
Mercy, comte, lieutenant-général, 427.
Merckt, Everard van der, 95.
Merkelbeek, 305.
Mere, Gérard van, 220.
Merenborch, Catherine van, 29; — Coenraert van, 31.
Merode de, 287; — Alide de, abbesse de Hocht, 328, 329; — Arnold de, prévôt de Notre-Dame à Maestricht, 128; — (Meraede), Henri de, 240.
Merode de Frentz, Ricald baron de, 129.
Merode de Voelen, Henri de, 224; — Ricalt de, son fils, prévôt de Notre-Dame à Maestricht, 224.
Meroetgen, Gerit van, 146.
Meroy, Jean van, 53.
Mersen, Gérard van, Bégard à Maestricht, 44; — Godart van, 51.
Merssen, Pierre van, 217.
Mertens, 227; — Jean, 243, 280; échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 227, 251, 252; — Winand, échevin de cette cour, 251, 252.
Merven, Erard, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 260.
Mésaugère, 421.
Mesmeker, Wolter, Bégard, 42.
Met, épouse de Art Colmans, 31.
Mette, épouse de Jean Bircx, 16.
Mette, épouse de Jean Coelhaes, 38.

Digitized by Google

Meus pannesleger, 140.
Meusen, Elise, 273.
Mewis, Neelis, 167.
Mewis dit Roessellers, 193; — Pierre, son fils, 193.
Meyers, Elise, 145; — Guillaume, 170; échevin de Veldwezelt, 205, 206, 213; — Henri, échevin de Veldwezelt, 193, 213, 262; — Pierre, 145, 238; — Servais, échevin de Vleytingen, 229, 238; échevin de Veldwezelt, 213, 226, 227; échevin de Kestelt, 234; — Wouter, échevin de la cour censale de la collégiale de Saint-Martin de Liége à Hees, 143.
Meylart, Herman, 263.
Meynarts, Emmanuel, 339.
Meynders, prêtre aumônier à Maestricht.
Meys, Jean, 278; — Jérôme, écoutête de Heer, 223, 226; — Laurent, échevin de Maestricht, 197, 228, 231, 244—246, 254, 257; échevin de Lenculen, 259; écoutête de Saint-Pierre lez Maestricht, 179, 190; échevin de cette seigneurie, 202, 235; — Lens, 159, 210; — Servais, 197, 230; — Sophie, 254.
Meys in den Cronenberch, Laurent, voir Laurent Meys.
Micheils, Jean, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221.
Michiel, curé de Lanaeken, 18, 24.
Michiels, Lam, 49.
Middelhoven, Paul van, 94.
Mierdorp, 422.
Mierenborch, Willem van, 33.
Millen, 115—117, 119, 120, 164, 165, 232, 270.
Millen, Antoinette de, abbesse de Hocht, 327; — Theel van, 269.
Minckeleers, 350.
Minckwitz (Minckwytz), Marie Ursule, abbesse de Hocht, 321, 328, 329, 425, 426.
Minten, Jacques, 249.
Miranda, général français, 341.
Mobertingen, Emond dit, 93; — Lambert van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 132.
Mobertinghen, Godart van, 45; — Jean van, 39.
Boebertinghen, Jean van, 39; — Mente van, 41.
Moelen, Louis van der, 13; — Marie van der, 41; — Yde van der, 29.
Moelener, Jean, 159, 173; échevin de Sichen, 204; — Simon, son frère, 159.
Moenen, Martin, écoutête de Meerssen, 260.
Moenissen, Pierre, 272.
Moer, Hans, échevin de Veldwezelt, 326; — Jean, 106, 212; échevin de Sichen, 208; échevin de Vleytingen, 229.
Moers, Guillaume, échevin de la cour censale de l'écolâtrie de Saint-Servais de Maestricht à Rosmeer, 118; — Henri (Hans), écoutête de Veldwezelt, 243, 280; — Ide, 227; — Jean, 227; échevin de Herderen, 204; échevin de Kesselt, 234; — Lambert, échevin, maieur de Veldwezelt, 102, 146, 205; — Simon, 205, 227; — Wynant, 117, 227, 266; échevin de Veldwezelt, 103, 117, 146; maieur de Veldwezelt, 193, 213, 226; échevin de Petersheim, 159.
Moerseels, Thierry, 102.
Moerse, Jan van, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 160.
Moerslach, Etienne, 269.
Moes, Gisbert, échevin de Millen, 116, 118; — Heynken, 207; — Pierre, 118; échevin de la cour

Digitized by Google

censale de la collégiale de Saint-Jean de Liége à Fall, 120; — Théobald, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 213, 253.
Mohr de Waldt, 414, 416; — Catherine, 409, 412, 413; — Guillaume, 413; — Henri, 409, 412; — Thierry de, 460.
Moirss, Griet, 130.
Molemans, Catherine, 26.
Molen, Arnold van der, échevin de Maestricht, 131.
Molenberch (Moelenberch), Laurent, échevin de Bemelen, 253, 257.
Moleneer, Jean, 210.
Molener, Jean, 160.
Molepedder, Mathias, 222, 223.
Molken, Guillaume van, 103.
Mombeeck (Mombeck), Anne de, abbesse de Hocht, 327—329; — Françoise de, abbesse de cette abbaye, 328, 329; — Marie de, abbesse de cette abbaye, 329.
Mombers, Goert, 116.
Momvyl, Erasme, chanoine de l'église Notre-Dame de Maestricht, 260.
Monen, Jacques, 234.
Monjouwen (Monyouwen), Henri de, 128, 132, 159; chapelain de l'église Notre-Dame de Maestricht, 8, 133; maître de la confrérie de chapelains de cette église, 126.
Mons, Martin, 236.
Monte, Jean de, chanoine et grand-chantre de Notre-Dame à Maestricht, 129, 136.
Montenaken, 49, 113, 207, 217, 241.
Montenaken, Aleyt van, 32; — Godart van, 37.
Montfort, 407.
Montfort, Guillaume de, 406; — Ode de, sa fille, 406.
Moors, Marcel, 287.
Mopertingen, 191, 220, 243, 287.
Mor, Jean, échevin de Heugem, 120, 135, 138.
Mortel, Arnold van den, 29; (Art), supérieur des Bégards à Maestricht, 31; — Dinghe van den, 42; — Elise van den, 42; — Henri van den, 29; — Walter van den, 29.
Mortels, Barbe, 49.
Moryn, Jean, 38.
Mossis, Gisbert, échevin de Millen, 270.
Motmans, Corneille, 110, 244.
Motte, Pierre de la, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Moulartz, Neys, 231.
Mueren, Jorys van der, Bégard à Maestricht, 26; — René van der, 15.
Muerich, Jean de, Bégard à Maestricht, 5.
Muesens, Maes, 50.
Muggen, Arnold, échevin de Petersheim, 159.
Mulardt, Pierre, échevin de Heugem, 224.
Mulcken, Elise de, 323, 324, 329; — (Molkene), Jean de, échevin de Maestricht, 324; — Pierre de, échevin de Neerharen, 231.
Mulen, Aleyde van, 22; — Cunegonde, 42; — Godart van, Bégard à Maestricht, 42; — Herman van, 42; — Herman van, Bégard à Maestricht, 47.
Mulen, Ide van der, 36.
Munster, 61.
Muntener, Art, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 240, échevin de Neerhaeren, 231; — Jean, 16; échevin de Petersheim, 159.
Munter, Mathieu, 134, 137.
Muylen, Guillaume, 100, 101.
Muyls, Simon, 221.
Muynter, Thys, 163.

Digitized by Google

N.

Naelmands, Louis, 169.
Nalen, Nicolas, 208.
Nandrin, 424, 425.
Nantes, *Nanteuil,* 295.
Napoléon I, 57.
Nedercanne, 181, 207, *237.*
Nederhoeven, Oye van, religieuse de Saint-André à Maestricht, 155.
Neelen, Nelis, *273.*
Neerglabbeek près Bree, 304.
Neer, Heylwich van, *21*; — Rycolf van, Bégard à Maestricht, 14.
Neerhaeren (Nyderharen), 230, 397—*423.*
Neerhaeren, Thierry, seigneur de, 400.
Nekum, *Neykom, Nyekum,* 134, 181.
Nelis, Elise, *21*, *22*; — Pierre, échevin de Maestricht, *259*, *264*; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, *255*; échevin de Bemelen, *253.*
Nelissen, Jean, *280.*
Nepotis, Pierre, chanoine de Saint-Servais à Maestricht, 39.
Ness van Gronsfelt, Jean, échevin de Heugem, *224.*
Neust, van, *302.*
Neven, Elise, 133, 160; — Jérôme, *285.*
Nicke dit Jaspars, Thiel, *255.*
Nicolas V, pape, *129.*
Nierstrasz, bourgmestre de Maestricht, *82*, 84, 85.
Niesmans, 17.
Nieulant, Anne de, 417.
Nimègue, 69, 70, 411.
Nispen, Jean, notaire à Maestricht, 8.
Noebens, Louis, 107, 119.
Noellens, Mees, 195.
Noelmans, Godenoel, échevin de Millen, 165; — Louis, échevin de la cour censale Spauwen à Rosmeer, 172.
Noerbroek, Goert, échevin de Reckheim, *223.*
Noerenberchs, Coenraet, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, *202*, *233.*
Noerts, Arnt, Bégard, 12.
Noetstock, Henri, *227*, 251, *252*; — porte-verge de l'église Notre-Dame à Maestricht, *225*; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, *240*; — Pierre, échevin de Maestricht, 189, *192*, 197, *218.*
Nollens, Servais, sous-maieur de Liége, *262*, *263.*
Noops, Hubert, Bégard à Maestricht, 41.
Nootstock, Mathieu, *39.*
Nop, Jean, *29.*
Nops, Barbe, 43.
Normandie, *294.*
Nortbeeck, Henne van, *37.*
Norvège, 70.
Notte, Mathias, *356.*
Noyen, *295*—307.
Noyrtbecke, Arnt van, échevin de Maestricht, 135, *136.*
Nuest, Arnold, chevalier, *52.*
Nulans, *289.*
Numygen, François, *264.*
Nurenborch, Conrad van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, *216.*
Nussen (Nussia), Tylman van, 46.
Nutte, Antoine van, 156.
Nuwenhoff, Claire van den, 40.
Nuwerborch, René van der, 105.
Nuwerstat, Jean van der, Bégard, 16.
Nuwerstraten, Yde van der, béguine, 35.
Nymegens, Meus, 175.
Nypels, 60, 75.
Nys, Agathe, religieuse à Reckhem, *122*; — Jean, *129.*

Digitized by Google

Nysmans, homme de fief de Petersheim, *271*, *272*.
Nyss, Simon, échevin de Veldwezelt, *226*.
Nysten, Gérard, échevin de Borgharen, 194.
Nyven, Pierre, 141.

O.

Obbicht, 406, 408, 431.
Obsinnich alias Eynatten, Martine d', abbesse de Hocht, *323*, *324*, *327*, *329*.
Oda, abbesse de Hocht, *322*, *329*.
Oda, épouse de Henri Loywichs, *52*.
Odilie, mère de Gangulphe de Triest, 44.
Oensel, *253*.
Oensloe, Thebolt, voir Théobald Moes.
Oerbroeke, Jacques van, 166.
Oere, Henri, prieur du couvent des Dames à Reckhem, *122*.
Oersbeeck, Jean, échevin de Maestricht, *233*, *242*; — (Oersbeke), Pierre van, *215*, *220*, *225*.
Oeslinger (Oestlingen, Oeselingher, Oesselingher, Oeslingher, Oyslingher), Jean, Bégard à Maestricht, 16; — Jean, échevin de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 147; échevin de Heugem, *29*.
Oest, Jean van, *271*; — Henri van, *272*, *273*; — Mathias van, Bégard à Maestricht, *53*.
Oestermans, Jaspar, *258*.
Oesterwyck, Francois de, supérieur général des Bégards, 15, 16.
Offermans, Gérard, 156, 161; — Godard, 156; échevin de la cour censale de Jean de Palant à Berg, 161, *162*; — Jacques, 156.
Oicheym, Jean van, échevin de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113.
Oirsbeeck, 431.
Oirlo, 304.
Oirschot, *Oerschot*, 12, 129.
Olieslagers, Francq, homme de fief de Petersheim, *273*; — (Olieslaeghers), Jean, *272*, *273*; — Vranck, *272*.
Oligschlager, Mathias, homme de fief de Gronsveld, *288*.
Olisleger, Gheel, 250; — Martin, *217*, *218*.
Olislegers, Barthélémi, 197, *250*; — Jean, *267*; — Michel, 154, 166, *213*, *214*.
Olislegher, Engel, 102.
Olysleger, Herman, 134.
Oost, *Oest*, 135, 137, 163.
Oosterhout. — Couvent des Norbertines, 57.
Opcanne, 115, 153, 154, 206, *222*, *237*.
Op-Etteren, Henrix van, Bégard à Maestricht, 30.
Opgrimby, *Op-Grimby*, 400, 426, 431.
Opharen, voir Borgharen, 161, *211*.
Ophem, Daniel van, échevin de la cour censale Beltenhof à Veldwezelt, *222*; — Henri van, échevin de Lanaeken, *123*, 128; — Jean van, échevin de Maestricht, 105.
Oppum, Guillaume van, 34.
Opytteren, Hubert van, Bégard à Maestricht, 30.
Oranus, François, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, *260*.
Orban, Anne, 420.
Ordingen, Art van, 134.
Ordinghen, Guillaume van, 46.
Orey, Guillaume d', seigneur de Rummen, 407.
Orléans, 129.
Orsbeeck, Herman van, 43; — Paul van, son fils, 43.
Ossogne, Marie d', *326*.
Ostende, 370, 423.

Digitized by Google

Otten, Conrart, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 96.
Otton I, empereur, 335.
Oultremont, évêque de Liége, 427.
Overbunde, Adam van, échevin de Lenculen, 230; échevin de Borgharen, 101; — Herman van, 186; échevin de Maestricht, 198, 210, 211, 215, 225; échevin de Lenculen, 215, 217; échevin de Meerssen, 121, 175.
Overhem, 101.

P.

Pach, Jean, échevin de Breust, 209.
Paell, Jean, échevin de Maestricht, 240, 242, 245.
Paepwiric, Aleyde, 18.
Paepwyrics, Dirich, 21.
Paes (Pais), Aerdt, Bégard à Maestricht, 32; — Peter, 13.
Paige, Elise de, 369, 375.
Palant, André van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 188, 190, 202, 216; échevin de Lanaeken, 230; échevin de Maestricht, 225; écoutête de Meerssen, 153, 175; — Jean van, 161.
Palm, Jean, échevin de la cour censale Beltenhof à Veldwezelt, 222.
Palmans, Gilles, 289; — Loy, 280, 289.
Palmarts (Palmartz), Elise, 53; — Henri, échevin de la cour censale à Heukelom, 109; échevin de la cour censale van den Gruythuysen à Riempst, 239; — Nicolas, échevin de la cour censale de Notre-Dame à Heukelom, 112, 123; — Paul, échevin de Sichen, 123, 149.
Palmen, Art, 209; — Jean, 133, 221; échevin de Sichen, 208.
Paludanus, Léonard, 3.
Pamel, Gérard, échevin de Veldwezelt, 4.
Pamele, baron de, 420.
Panheel, 423.
Pannesleger, Jean, 141; — Michel, échevin de Saint-Pierre, 134, 155, 166, 179.
Papen, Mechtelt, 34; — Nelis, 135, 137, 163.
Paradoen, Jean, Bégard à Maestricht, 37; — René, Bégard à cette ville, 29.
Paredis, évêque de Ruremonde, 62.
Paressis, Jean, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221.
Parfondry, Jean de, 278.
Paris, 318.
Paris, Aerdt, Bégard à Maestricht, 32.
Parisis, Rut, échevin de Grand-Spauwen, 234.
Parkin, Pierre, 189.
Parme, duc de, 338, 339.
Partouns, curé de Saint-Servais à Maestricht, 80; — Adrien, 282; — Elise, 283; — François, 283; — Marguerite, 276.
Parys, Jean, 211.
Pas, Gérard, 153; — Nicolas op ten, son fils, 153.
Pasmans, André, 234; — échevin de Grand-Spauwen, 234.
Passart, Catherine, 29, 236; — Emond, échevin de Maestricht, 231, 236, 246; — (Passartz), Gosuin, chanoine et écolâtre de l'église Notre-Dame de Maestricht, 198, 200, 201, 204, 212; — Guillaume, 36; écoutête de Vleytingen, 158; — Guillaume van, jonker, 43; — Lambert, 212.
Passart van Basilisborn, Mechtelt, 36.

Digitized by Google

Passarts, Servais, jonker, 43.
Passu, Nicolas, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 26.
Pathi, Lambert, 263.
Pauli, Paul, échevin de Millen, 232.
Pauls, Ernon, 222, 223.
Pauwels, Jean, 117; maieur de la cour censale de l'église Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 112, 113; échevin de la cour censale de l'église Saint-Jean de Liége à Fall, 120; — Lambert, échevin de cette cour, 120.
Pays-Bas, 57, 59.
Pechgen, Michel, Bégard à Maestricht, 49.
Peerboom, Jean, échevin de Maestricht, 246.
Peerkens, 350.
Peets, épouse de Peter Paes, 13.
Pellen, Gilles, 230; — Guillaume, échevin de Borgharen, 101.
Pellenrock, Philippe, 267.
Pellens, Guillaume, 94; — Lambert, 117.
Pelres, Gilles, 126.
Pelser, Henri, 26; — Ilbert, 17.
Pelsers, Lambert, 169; — René, 35.
Pener, Reynerke, 210.
Penres, Hubert, échevin de Heugem, 95.
Perinus, Hubert, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 267, 268.
Pester, Wouter, 127.
Pet, épouse de Ilbert Pelser, 17.
Petermans, Catherine, 19.
Peters, Etienne, 273; — Jean, 234; échevin de Meer et Bolre, 119; — Lambert, 118, 119.
Petersheim, 159, 271—273, 340, 398, 423, 427.
Petersheim (Pietersheim), Béatrice de, dame d'Oorschot, Hilvarenbeek et Leefdael, 119; — Catherine de, 407—409, 412; — Gelle (Gisèle, Gislène) de, abbesse de Hocht, 322, 323, 329, 404; — Henric de, 398, 400, 404; — Guillaume de, 324, 400, 403, 404; — Jean de, 17; — Marguerite de, abbesse de Thorn, 404; — Marguerite, moniale de Hocht, 323, 329; — Ode, Soeur de Charité à Maestricht, 407, 408; — Thierry de, 405, 406, 408, 431.
Petersse, veuve d'Arnold Wange, 107.
Petigny, seigneurie proche Couvin, province de Namur, 419, 420.
Petit, J., 358.
Petitjean, Jean, 285.
Petit Johan, Jean, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Petri, Henri, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 269.
Petronelle, abbesse de Hocht, 325, 329.
Petrus, chanoine de Saint-Sévérin à Cologne, 21.
Peuskens, Elise, 30.
Peymken, 28.
Pex, Charles, 244.
Pharesis, Ffranck, échevin de Sichen, 204, 200.
Phelipkin, Jehan, 263.
Philippe II, 415.
Philippe le Bel, 346.
Philippens, Pierre, 264.
Philips, Jean, 108.
Pickert, Henri, 132.
Pierkens, Pierre, 98.
Pierre der Smeet van Heugem, 119.
Pierrepont, Hugues de, évêque de Liége, 337.
Pieters, François, Bégard, 3.
Piette, Wery, 285.
Pinchart de Wartet, Anne Marie Josèphe de, abbesse de Hocht, 329, 420.

Digitized by Google

Pintte, Henri, 285.
Piparts, Guillaume, Bégard à Maestricht, 40.
Pipen, Guillaume, 38.
Pirquet, Léonard, 286.
Pirrar, Collar, échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Martin de Liége à Eben, 128.
Pirotte, Jean, 286.
Pistoris, Jean, Bégard à Maestricht, 15.
Pitten, Lens, 228.
Playoul, Jean, échevin de Maestricht, 254, 256; échevin de Saint-Pierre près cette ville, 250, 255.
Plebis, Jacques, 174; — Jean, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 173.
Plenckers, Chrétien, 48; — Lysbede, 28.
Plevers, Ment, 18.
Ploum, Lucie, 271.
Ploumen, Anne Elise, 283; — Anne Marie, 284; — Christine, 284; — Judith, 283; — Mathieu, 283; — Mechtilde, 283; — Paul, 284.
Poes, Jacques, 142.
Poessen, Marie, 234.
Poirin en Piémont, 368.
Poirino en Savoie, 371, 374.
Poll, 423.
Pologne, 286.
Ponceaulx, Charles, 15.
Ponte, Egide de, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 129, 130; — Erard de, 221; chanoine de cette église, 173.
Porligemans, Rutger, 152.
Porta, Jean, Bégard à Maestricht, 55.
Pot, Gile le, échevin de la cour censale de l'abbaye de Stavelot à Eben, 242; — Jehan le, échevin de cette cour, 241, 242.
Pothouftz, Hueben, 224.
Potthem, Guillaume (van), 127, 142.
Potty, Nicolas, 281.
Poullon, Englebert Baudoin, avoué de Liége, 283.
Pouwels, Jean, maire de Heukelom, 109.
Prechelio, Paul, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 259.
Preuten, Gilles, 216.
Prickinx, Hausman, 97.
Princen, Dierick, procurator des Bégards à Maestricht, 45; — Pierre, 30.
Prinscen, Marie, 10.
Prinsen, Hubert, procurator des Bégards à Maestricht, 52.
Printen, Jean, 234.
Proenen (Pruenen), Arnold, 172, 198, 258; — Daniel, 3; — Denis, 175, 176, 182, 183; échevin d'Opcanne, 206; — René, échevin de Maestricht, 140, 167, 244—246; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 166, 179; échevin de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 147; — Yde, 37.
Proest, Rutger, échevin de la cour censale Cauwenberch à Millen, 165.
Pronen, Denis, 214, 216; — Dunge, 214; — Tilman, chanoine de Saint-Martin à Liége, 216.
Pruten, Henri, 16.
Prynsen, Jean, 22.
Prysen, Guillaume, 141.
Puessen, Guert, 190, 191.
Puth (Put), Tilman op ten, échevin de Heugem, 95.
Puthem (Putthem), Henri van, 261; échevin de Vleytingen, 191, 229; échevin de Veldwezelt, 213, 226, 227, 243, 251, 252; (Puttum), échevin de Sichen, 208; écoutête de Grand-Spauwen; — J., 252; — Jaspar van,

Digitized by Google

échevin de Grand-Spauwen, 234.
Putman(s), Arnold, 106, 209; — Pierre, 209.
Putte, Aleyde van den, 44; — Jean van den, 290, 291; — Robyn van den, 42.
Pyl, Gérard, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 129.
Pyrmont, Erard, sire de, 409; — — Jean, sire de, 409.
Pytershem, Jean de, 404.

Q.

Quentin, Guillaume, 274; — Marie, 274, 275; — Nicolas, 274, 275.
Quix, Jean, prieur des Dominicains à Maestricht, 279.
Quoedexter, Liebrecht, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 204.

R.

Raar, dépendance de Meerssen, 175.
Radoux, Barthélémi, 285.
Raede, Jean van, 254; — Neelis van, 114.
Raedt, Thierry van, échevin de Meerssen, 260.
Raemstrate, Godart, Bégard, 39.
Raetmans, Roef, 22.
Raetz, Rudt, 254.
Ramecker, Edmond, échevin de Nedercanne, 238.
Rameeckers, Marguerite, 264.
Rampart(z), Jean, chapelain et receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 113, 114, 128; chanoine de cette église, 152; écolâtre de cette église, 167, 173; — Wolter, doien de cette église, 113.
Ravelair, Gérard van, 43.
Raveler, Guillaume van, 43.
Raven, Thomas, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 95.
Raye, Pierre van, échevin d'Opcanne, 222, 228.
Raymundi, Lambert de, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 255.
Receptoris, Mathias, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame à Maestricht, 195.
Reckheim, *Recom*, 122, 222, 262, 336, 397, 402, 409, 422; — comte de, 423, 425, 427.
Redekem, Jean van, Bégard à Maestricht, 26.
Reezen, Jean, 256.
Reichenstein, Henri baron de, 409.
Reims, 298—300, 317.
Reintjens, K. Hubert, 355.
Remerstock, Jean van, échevin de Kesselt, 234.
Rennenberg, Marguerite de, 404.
Remunde, Jean van, 46.
Rennons, Jean, échevin de la cour censale van der Rossen à Gellick, 221.
Renoir, Nicolas, 357.
Renpartz, Rutte, 108.
Rensen (Renssen), Corneille, Bégard à Maestricht, 4.
Repen, Catherine, 16; — Guillaume van, 16; — Peter van, Bégard à Maestricht, 38.
Rentmeisters, Mathias, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame à Maestricht, 152, 210.
Resken, Guillaume, 181.
Reupertt dit Lempaens, Laurent, 256.
Reybots (Rybotz), Marcel, 139—141; — Philippe, 94.
Reymerstock, Frédéric van, échevin de Lenculen, 109; — Gilles van, 146; échevin de Lenculen,

Digitized by Google

147; — Jean van, échevin de Vleytingen, 229.
Reynen, Jean, Bégard à Maestricht, 55.
Reyner van Sint-Truiden, 26.
Reyners, Lambert, 242; — Nicolas, 172, 176; — René, échevin de la cour censale van den Gruythuyse à Riempst, 239.
Reypen, Marie, voir Marie van den Bosch dite de Repen, 327.
Reys, André, maieur et *hoefheer* de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Riceben, Daen, 212.
Rickalt, échevin de la cour censale d'Edmond van Blitterswyck à Veldwezelt, 266.
Rickel (Ryckel), 414, 415.
Rickel, N. de, 413.
Rickelen, François, 247; — Gerken, 248.
Riempst, *Rymst*, 23, 112, 123, 127, 133, 204, 229, 271, 276, 277, 281.
Riempst (Rumpst), Henri de, doyen de Notre-Dame à Maestricht, 5, 128; — Jacques van, échevin de Maestricht, 254, 256; (Rymptz), Jean, échevin de Maestricht, 190, 195, 196, 203, 205, 212, 215, 218, 220, 227, 244—246.
Riemsleger, Denis, 36; — Séverin, 36.
Riemst, Guillaume van, Bégard à Maestricht, 35.
Rimburg, *Ringhberch*, 143.
Ritzy, Jean, 354.
Rixinghen, Arnold, 110.
Robert, capitaine, 285.
Robles, Anne de, abbesse de Hocht, 328, 329, 432; — Marie de, abbesse de Hocht, 328, 329.
Roborg, Jean André, supérieur des Bégards à Maestricht, 2, 3.
Robus, Jean, 354.
Rochant, Jean Gérard, 277.
Rockelinge, Saveneal de, échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Jacques de Liége à Bassenge, 148.
Roclenge, *Rukkelingen*, 148.
Roedenscilde, Nicolas van den, 290.
Roef, Rutgher, 52.
Roeseler, Jean, 96; — Pierre, 290; — Tees, père de celui-ci, 290; — Thierry, 99.
Roesen, Gilles van der, 38.
Roesmeer, Jean, Bégard à Maestricht, 38.
Roesmeer, Jean van, Bégard à Maestricht; — Jean van, échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Martin de Liége à Eben, 128; — Melot, échevin de cette cour, 128; — Thiri de, 231; — (Thierri, Thiry), échevin d'Opcanne, 238; échevin de Nedercanne, 207; — échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Jean de Liége à Emael, 232.
Roers, Louis, 189.
Roest, Jean de, ministre général des Bégards du diocèse de Liége, 8.
Roethem, Jean van, 127.
Roetheym, Catherine, 51.
Roeye, Pierre van, échevin d'Opcanne, 206.
Roeykanne, Laurent, 19.
Rogexter, Libert, 178.
Roggen, Nys, 213.
Roide, Mathias van, 186.
Roider, Chrétien van, 175.
Rombout, Jean, Bégard à Maestricht, 32.
Romain, François, frère lai des Dominicains à Maestricht, 301.
Rome, 336, 348.
Rommen, Jean van, 111.
Roncart, Pierre, Bégard à Maestricht, 40.

Digitized by Google

Ronnen, Lambert, 283.
Roque-Bouillac, Catherine de la, 420.
Rosmeer, *Roismeer*, 40, 52, 111, 118, 142, 168, 169, 171, 172, 191, 205, 221, 251, 280, 287.
Ross, Jean, 220.
Rosseel, Jean, 119.
Rossem, Martin van, 409.
Rossen, Catherine van den, 220; — Jean van den, échevin de la cour censale van den Rossen à Gellick, 221; — Mathieu, 221; maieur de Gellick, 221; — Volter, 221.
Rostang, de, 421—425; — Gilbert baron de, 421; — Jacques baron de, son père, 421.
Rothem, 19.
Rothem, Catherine van, 11; — Dieric van, Bégard à Maestricht, 37.
Rotselaer, 41.
Rotum, Dierick van, 29.
Rouen, 297.
Rouper, Jean, 93.
Routtart, August, maieur de la cour de la prévôté de Meerssen, 301, 302.
Royen, échevin de Veldwezelt, 287.
Ruchlen, Jean van, 44.
Ruckeling, Jean, 259.
Ruebe, Guillaume, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 155.
Ruelens, Henri, 200.
Rueseler (Roeseler), Pierre, 156.
Ruesens, Jérôme, sous-prieur des Dominicains à Maestricht, 279.
Rulant, Thierry, 156.
Ruremonde, *Ruremunde*, 32, 371, 411.
Russeaule (Rufscoule), Lambert, 172; échevin de la cour censale de Meer et Bolre, 173, 176, 177, 181.
Ruters, Thomas, 19.
Ruremunde, Aelbrecht van, 33; — Jean van, 33.
Rutten, 81; — Caspar, 268; — — Jean, échevin de Meerssen, 150, 152, 153; échevin de Mopertingen, 288; — Nicolas van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 110; — Styn(e) van, 174, 197.
Ruylke der Korver, 135, 137.
Ruysschen, Gilles, échevin de Maestricht, 257, 264; échevin de Lenculen, 259, 264, 265; échevin de Meerssen, 260; — Gilles le jeune, échevin de Maestricht, 269.
Ruysteberch, Guillaume, 110.
Ryckels, Thys, 288.
Ryckers, Godart, recteur du couvent de Saint-André à Maestricht, 156.
Ryckholt, 288.
Ryngraef, gouverneur de Maestricht, 351.

S.

Sach (Zach, Saecx), 276.
Sach de Wyck, Henri, 326; — Jean, échevin de Maestricht, 326; — Sibille, abbesse de Hocht, 326, 329.
Saint-Adounus, évêque de Rouen, 297.
Saint-Amand, évêque de Maestricht, 297.
Saint-Domitien, évêque de Maestricht, 382, 385.
Saint-Eloy, 301.
Saint-Hubert, évêque de Maestricht et de Liége, 381, 383, 385, 389, 391, 392.
Saint-Lambert, évêque de Maestricht, 382, 383, 385.
Saint-Louis, roi de France, 299.
Saint-Marc, 417.
Saint-Marcoulphe, 293—320.
Saint-Materne, 384, 388.

Digitized by Google

Saint-Monulphe, évêque de Maestricht, 381, 383—386, 388, 391.
Saint-Pierre, apôtre, 384.
Saint-Pierre, seigneurie près Maestricht, 94, 97, 101, 106, 107, 132, 134, 154, 166, 178, 186, 202, 215, 235, 247, 249, 275, 276, 283, 324, 337, 381, 382, 384, 385, 387, 388, 393, 427; — église, 113.
Saint-Possessor, évêque de Coutances, 294.
Saint-Trond, *Sint-Truden,* 8, 420.
Sainte-Gertrude, *Sint Geertruydt,* 40, 209, 288.
Sainte Menehould, 367.
Saive, Oliverus de, doyen de Notre-Dame à Maestricht, 3.
Salm, Jean jonggraaf de, 405.
Salvem, Gérard, 128; — Michel, 128.
Salveur, Marole, 241; — Michel, échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Martin de Liége à Eben, 128; — Michel le, 241.
Sam, Goert, 240; — Jean, échevin de Veldwezelt, 111.
Sammen, Goirt, 235; échevin de Maestricht, 231; — Jean, supérieur des Bégards à Maestricht, 44; — Louis, 171; échevin de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169; maieur de la cour censale de Lovyt à Veldwezelt, 205; — Mathias, 171; — Michel, 175.
Sancta Gertrude, Hubert de, 57.
Santa Croce, comte de, 402.
Santen, Jean van der, échevin de Petersheim, 159.
Sargien, Gyelis van der, 134.
Sargien, Gillis van der, échevin de Maestricht, 104, 105, 122; échevin de Lenculen, 109, 112, 113, 128, 146, 149; écoutête de Lenculen, 123; échevin de la prévôté de Saint-Servais à Maestricht, 147; échevin de Heer, 114, 132, 138; écoutête de Heer, 114; — Henri van der, 108.
Sarto, Gilles de, échevin de Maestricht, 107.
Saulveur, Jean le, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Sauveur, Jean, 285, 286; — Tous-saint, 285, 286.
Savone, 367.
Scaeps, Jean, Bégard à Maestricht, 19.
Scaers, François, échevin de Lenculen, 215, 217.
Scaetzen, Arnold, 110.
Scampart, Coen, 212; — Jean, échevin de Heugem, 224; — Lieben, 213, 214.
Scars, Jacques, Bégard à Maestricht, 38; — Jean, 42.
Scats, Conrad, 55.
Scepens, Gisbert, 160; — Jean, échevin de Heugem, 290.
Scerff, Jean, échevin de la cour censale de la collégiale Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 112.
Scernele, Jean, échevin de Heugem, 120.
Schaern (Schaerne, Scharn), Art van, échevin de Borgharen, 194, 210; — Joest van, échevin de Heer, 211, 223, 226; échevin de Bemelen, 219; — Thierry van, 129.
Schaers, François, échevin de Lenculen, 230; — Remeis, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 182.
Schaickenbroeck, dépendance de Herck, 200.
Schaluyn, Jean van, 127.
Scharn, *Schaerne,* dépendance de Heer, 150, 152, 153, 228.
Scharn, Jean van, 218; — Pierre van, 241; — Rutten van, échevin de Meerssen, 175; — Ulric

Digitized by Google

van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 224, 240.
Scharne, Gilles van, échevin de Borgharen, 101.
Schat(z), Adam, échevin de Meer et Bolre, 119; — Doume, échevin de Vleytingen, 102; — Gisbert, échevin de Vleytingen, 158; — Pierre, échevin de Herderen, 204, 236.
Schellinx, Henri, échevin de Veldwezelt, 193; — Herman, 279.
Schenck, Guilhem, 277.
Schepers, Jean, 152.
Scherff, Jean, échevin de la cour censale de la collégiale Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 109, 123.
Scherfs, Jean Hubert, échevin de cette cour, 109.
Schet, Conrad, 155.
Schewyr, Arnold van, 33.
Scheyff, Jean, 160.
Scheyff, van, Pierre, 272.
Scheyven, Jean, 142; — Wouter, 170.
Schillarts, Gertrude, 18.
Schillinck (Schillinx), Henri, échevin de Maestricht, 244—246, 254; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 247, 250, 255; écoutête de Bemelen, 253.
Schillincx, Thierry, 223.
Schillinx, Henri, le jeune, 179, 180.
Schils, Jean, supérieur des Bégards à Maestricht, 2.
Schinveld, 304.
Schoenbroet, Lambert, 114.
Schoenmeker, Jean, 121.
Schoesberg, Guillaume van, 105.
Schoett, Henri van der, homme de fief de Petersheim, 271, 272.
Scholl, Jacques, échevin de la cour censale de la collégiale Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 112, 123.
Schols, Jacques, 109; — Mathias, 114.
Schomekers, Jean, 20.
Schoonen, en Suède, 350.
Schots, Jean, Bégard à Maestricht, 4.
Schoutiten, Nicolas, échevin de Millen, 116; — Guillaume, échevin de la cour censale de Cauwenberch à Millen, 118.
Schoutitten, Thomas, échevin de la cour censale de Meer et Bolre, 173.
Schrick, Jean Baptist van der, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 284.
Schroers, Pierre, 222.
Schuelen, *Schuylen,* 184, 198, 199, 248, 249.
Schulen, Aerdt, 242; — Jean, 117; — Mathias, échevin de Veldwezelt, 205.
Schuylen, Nicolas, échevin de la cour censale de Lovyt à Veldwezelt, 205.
Schyndel, 61.
Schytekoeven, 121.
Scillinx, Aleyde, 180.
Sclayns, 263.
Scobel (Scobbel, Scobbolt), Guillaume, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 216; — Henri, chanoine de cette église, 260; — Thomas, doien de cette église, 251, 252.
Scobben, Gérard, échevin de Vleytingen, 229, 238, 241; — Jean, échevin de cette seigneurie, 191, 229, 238, 241.
Scoenmakers, Trude, 28.
Scoerlinc, Goffyn, 48; — Jean, Bégard à Maestricht, 38.
Scoerlincs, Hyldegundis, 33.
Scoetz (Schatz), Jean, 198, 199.
Sconouwen, Gisbert van, 43.
Scoutiten, Guillaume, 116; écoutête de Millen, 116.

Digitized by Google

Scoulenbergh (Sculenborch), Henri van, échevin de Maestricht, 198, 205, 218; échevin de Herderen, 204.
Scrabbartz, Pierre, 211.
Scrapen, Marie, 21; — Mathias, Bégard à Maestricht, 21; — Pierre, 21.
Scrivers, Catherine, 24.
Scroeders, René, 123.
Scroux, homme de fief de Petersheim, 271; — Denis, échevin de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Sechgen, Mechtelde van, 50.
Sedulius, franciscain, 299.
Selck, Aleyde van, 40; — Jean van, 2.
Sente, Elias, 286.
Serneel (Scharneel), Jean, écoutête de Heugem, 95.
Servacii, Jean, chapelain de l'église Saint-Paul à Liége, 32.
Servoes, Thierry, 128; échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Martin de Liége à Eben, 120.
Sestkens, Jean, 98.
Sevenum, 304.
Séville, 369, 370.
Seyen, Jean, 118, 119.
Shertogen, Henne, ministre des Bégards à Maestricht, 39.
S(ibille)?, abbesse de Hocht, 329.
Sibille, veuve de Jean Wilhemst, 241.
Sichen, *Siechen, Zichgen,* 42, 132, 133, 148, 203, 208.
Sichen-Sussen, 273.
Sichenne, Gosuin, échevin de Heugem, 290.
Siechen, Henri van, Bégard à Maestricht, 11, 42.
Sigisbert de Gembloux, 384.
Simon, Collar, 286; — Jacques, 286.
Simons, 87; — Meis, 255.
Simony, évêque de Soisson, 299.
Sinnich, couvent, 167.
Sint Cornelis, Constantin van, Bégard à Maestricht; — Tule van, sa mère, 54.
Sint-Everts, Jean van, Bégard à Maestricht, 39; — Mathias, 24.
Sint-Gesteren, Jean van, 22.
Sint-Peter, Gielis van, Bégard à Maestricht, 39; — Jean van, Bégard à cette ville, 48; — Mathias van, Bégard, 11; — Mechtelt van, 39; — Reyner van, Bégard, 32.
Sint-Steven, Jean van, prêtre, 50.
Sint-Truyden, Art, 13.
Sinttruyden, Wolter van, 42.
Sioncheren, Henri, 99.
Sipde, Zander van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 97.
Sittard, 70, 405.
Slacht, Goetsel van der, 39.
Slangen, Tewes, 121.
Slechteren, Aerdt, échevin de Millen, 270.
Slenaecken, Marie, 269.
Slenaeken, Hubert van, échevin de Maestricht, 253, 254.
Slens, Pierre, 17.
Slins, 258, 262, 285.
Sloetmekers, Mees, 147.
Slunfs, Chrétien, 33.
Sluysen, 31, 232.
Smeds, Jean, 36, 46.
Smedt, Jean, échevin de Heugem, 290.
Smeermaes, 367, 403.
Smeet, Jean, échevin de Sichen, 133, 149; échevin de la cour censale de la collégiale Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 109.
Smeets, échevin de Riempst, 281; — Arnold, 273; — Henri, Bégard à Maestricht, 2.
Smeetz, Jean, échevin d'Opcanne, 206; — Michel, échevin de la

Digitized by Google

cour censale de Bellenhof à Veldwezelt, 222.
Smet, Jean der, 111; — Jean, maître de la monnaie à Maestricht, 338; échevin de la cour censale de la collégiale Notre-Dame de Maestricht à Heukelom, 112, 123.
Smets, Guillaume, 23.
Smetz, Ghys, échevin d'Opcanne, 154; — Jean, échevin de Nedercanne, 207.
Smeysters, curé de Neerhaeren, 432.
Smiet (Smyet), Jean, échevin de Meerssen, 121, 151—153.
Smissen, I. van der, échevin de Borgharen, 283.
Snackart, Woulter, 124.
Sneyart(z), Henri, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame de Maestricht, 93, 100.
Snox, Geret, écoutête de Neerhaeren, 231.
Snyers (Snyders), Guillaume, 129, 198.
Soeters, Jean, 355.
Solden, Nicolas, Bégard à Maestricht, 50; — Guillaume, son cousin, Bégard au même couvent, 50.
Sombreff, de, 336; — Frédéric, 409.
Sombreffe, Marguerite de, 409.
Sondegots, Corneille, 30.
S(ophie), abbesse de Hocht, 329.
Spalbeeck, Lambert, 268.
Spangen, Thierry, 263.
Spapen, Nyelis, 120.
Spauwen, 45, 289.
Spauwen, Corneille de, 35; — Rutger van, échevin de Meer et Bolre, 119.
Spinde, Guillaume, 165.
Sponze, épouse de Mewis in die Stiege, 121.
Spoulants, Thierry, 243.
Sprengen, 416; — N. de, 411.
Sprewartz, Goessen, 193.
Sproelants, Pierre, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 202.
Spuel, Henri, 21.
Spuelle, Henric van, 24.
Stade, 334.
Staes, Wouter, Bégard à Maestricht, 38.
Stampart, Jean, échevin de Heugem, 214.
Stapparts, Leyck, 248; — Mathieu, 248.
Stas, Guillaume, 142; — Jérôme, *weerdyn* à Maestricht, 339, 341.
Stas, le jeune, Pierre, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 247.
Stassen, René, échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 217.
Statz, Elise, 45.
Stavelot, 241.
Steenhuys, Gertrude van den, abbesse de Hocht, 325, 329.
Steenssels, François, 40.
Steins, Iveren, 355.
Stevens, échevin de Riempst, 277; — Henri, 252; — Jacques, 357; — Jaspar, 19; — Jean, 18, 273; échevin de Veldwezelt, 289.
Steyge, Barthélémi op te, ministre des Bégards de Zepperen, 8.
Steyn, de, 405; — Art, 187.
Steynn, Arndt, 225; — Jeanne, sa fille, 225.
Stiege, Jean in de, échevin de Meerssen, 175; — Meus in die, 121; échevin de Meerssen, 150, 151, 153.
Stien, épouse de Gérard van Wanem, 15.
Stilbonts, Florent, 48.
Stippeleer, Jean, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 136.
Stippeler, Jean, 160.

Digitized by Google

Stockhem, 408, 427, 428.
Stockhem, Jean van, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 146.
Stockheym, Jean de, recteur de la chapelle de Saint-Hiltire à Maestricht, chanoine de Visé, 36.
Stockum, Jean van, 192.
Stoerbout, Gelys, 18.
Strampartz, Henri, 37.
Stroekens, Servais, 188.
Strucht, Elise van, 41; — François à, Bégard, 4, 10.
Stryckarts, Guillaume, 11.
Strycker (Strickere), Louis, échevin de Maestricht, 93; échevin de Saint-Pierre lez cette ville, 94, 97.
Strythaegen, Werner van, 121.
Stuerbout, Ide, 33; — Guillaume, 20.
Stynnen, épouse de Melchior Bosmans, 250.
Styls, Lambert, échevin de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169.
Suelre, Gisbert de, ministre des Bégards à Maestricht, 20.
Suetenbeeck, Mathias van, 23.
Suetendael, Pierre van, échevin de Maestricht, 257.
Suetendaele, Goert van, 96, 97.
Sungen, Isabelle van, 412.
Surees (Sorees), Pierre, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 166; échevin de Veldwezelt, 117.
Surius, Laurent, 296.
Sussen, *Susgen,* 44, 109, 203.
Susteren, 405, 421.
Susteren, Catherine de, 104; — Thierry van, recteur de la chapelle des Bégards à Maestricht, 46.
Sustersael, Aerdt van, homme de fief de Petersheim, 272.
Susterseel, 423.
Susterseel, Aerdt van, 272.
Suylre, Mathias, Bégard à Maestricht, 23.
Swalen, Kerstgen, 47.
Swarts, Léonard, échevin de Lumpmen, 248.
Sweert, Gilles int, 114.
Sweerts, Corneille, échevin de Meer et Bolre, 119; — (Sweertz, Sweirtz), Simon, 107; échevin de Veldwezelt, 111; maieur de Veldwezelt, 146.
Sweirtz, Ghys, 146; — Michel, fils de Simon, 107; — Oebrecht van, échevin de la cour censale à Heukelom, 109.
Swennen, Gisbert, chapelain de l'église Notre-Dame à Maestricht, 268, 269.
Swol, Meynart, maître de la monnaie à Maestricht, 139, 341.
Sybde, Alexandre van, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 132, 134.
Symens, Paul, échevin de la cour censale du chapitre de Saint-Martin de Liége à Hees, 143, 170.
Symen, Jean, échevin de Breust, 209.
Symons, Henri, 169; — Jean, 163, 164.
Syps, Gertrude, 261.
Syttart, Barthélémi van, 189; — Lambert van, 125.

T.

Tallenrecht, Godart, échevin de Borgharen, 101; — Jacques, écoutête de Borgharen, 124.
Tant, Jacques, 291; — Pierre, 217.
Tarter dit van Tzols, Jean, 159.
Tauben, Godart, échevin de la cour censale de la collégiale Saint-Servais de Maestricht à Rosmeer, 118.

Digitized by Google

Taubens, Gérard, échevin de Vleytingen, 102.
Tempel, van den, 100, 101.
Terblyt, *Blyt*, 136.
Terblyt, Agnès van, béguine, 48.
Ternagen, Gérard, 353.
Test, Tyke van, 43; — Henri van, 24; — Jean de, Bégard à Maestricht, 28; — Marguerite de, 34.
Teus, Guillaume, échevin de Kesselt, 234; — Jean, 205.
Teybons, Jacques, 209.
Teypens, Jacques, 239.
Thabieme dit Rampartz, Jean, notaire, 184, 185, 195, 198, 200, 204.
Thargien, Johan van der, échevin de Berg, 161.
Thees, Aert, échevin de Heer, 211, 223, 228.
Theus, Jean, 250.
Thewartz, Guillaume, échevin de Veldwezelt, 243; échevin de la cour censale des Antonins de Maestricht à Veldwezelt, 252.
Theynen, Thyl, 143—145.
Thielman, Denis, 145.
Thoelen (Tholen), homme de fief de Petersheim, 271—273.
Thoma, Marcel, Bégard à Maestricht, 41.
Thomae, Pie, prédicateur Dominicain à Maestricht, 302.
Thomas, Hoen, 181.
Thonessen, Thys, 273.
Thorcels, Adam, 209.
Thorn, 404.
Thous, Peter, 23.
Thumans, Catherine, 37.
Thybus, Jean, 139.
Thys in die Croen, échevin de Sichen, 204.
Thys in den Monxhoeff, échevin de Reckheim, 223.
Thys, Jean, 127; échevin de Vleytingen, 102; — Léonard, échevin de la cour censale van den Gruythuyse à Riempst, 239.
Thyss, Nicolas, 238.
Thysen, Rulken, 280.
Thyssen, Wyn, 273.
Thysman, Gherit, 106.
Tielmans, Stas, échevin de Meer et Bolre, 119.
Tilborch (Tylborch), Jean van, 228.
Tilkin, Louis, échevin de Fexhe et Slins, 258.
Tilman op ten Putte, 213.
Tilmans, Stas, échevin de la cour censale de Meer et Bolre, 173.
Tinlot, 424, 425.
Tirlemont, *Thienen*, 33.
Toem, Vranck, Bégard à Maestricht, 38.
Toerf, Philip, Bégard à Maestricht, 37.
Tokens, Godart, 43.
Tongerneelen, 262.
Tongeren, Wilhem van, Bégard à Maestricht, 47.
Tongerloo, *Tongerloe*, 9.
Tongherloe, Chrétien de, ministre des Bégards à Maestricht, 47.
Tongrensis, Wilhelmus, Bégard à Maestricht, 55.
Tongres, 110, 118, 127, 243, 255, 276, 277, 381—384, 386—388, 393.
Tonnis (Thonnis), Theesken, 216.
Toreels, René, 241.
Torfs, Catherine, 43.
Torote, Robert, échevin de Liége, 40.
Tossin, Pétronelle, 27.
Towaige, Libert, échevin de Millen, 270.
Towant, Jeanne Claire, 278.
Treit, Simon de, 242.
Trèves, 384.
Treylarts, Herman, 13.
Trenten, Jean, 34.
Tricht, Bastiaen van, Bégard, 41.

Digitized by Google

Trico, C. T. P., 289.
Triecht, Nicolas van, Bégard, 11; — Gondolphe van, Bégard, 44; — Jean van, 49; — Marie van, voir Marie van Valckenborgh.
Triren, Henri van, Bégard à Maestricht, 39.
Trudeneus, Jean, 9.
Truydener, Henri, échevin de Meerssen, 175.
Tserclees, Catherine, 209.
Tsonkens, René, 93.
Tuenbreecker, Jean Pierre, supérieur des Bégards à Maestricht, 2.
Tulleners, 256.
Turin, 371.
Turioens, Jean, 36.
Tuteleer, Aerdt, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 260.
Tuys, Wouter, 212.
Tuyt, Jean, échevin de Breust, 209.
Tweymbergen, Elise van, béguine, 28; — Gertrude van, 33; — Jean van, Bégard, 44.
Twymberghen, Derick van, 10.
Tyelmans, Stas, 112.
Tylborch, Jean, 229.
Tyloy (Tiloe), Pierre, échevin de Maestricht, 93, 106, 112.
Tymmermans, Arnold, 34; — Arnold, recteur de la chapelle de Saint-Hilaire à Maestricht, 108; — Henri, Bégard à Maestricht, 13; — Jean, Bégard à cette ville, 9; — Léonard, 211; — Marie, 43; — Guillaume, 27, 33.
Tzaern, Leeuwen van, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Tzargien, Jean van der, échevin de Berg, 157.
Tzorees, Michel, 101.

U.

Uleners, Martin, 101.
Ulestraeten, Walrave van, 153.
Ulicker, Gérard, 31.
Ulrici alias Putheym, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 162, 166, 211.
Ummel, épouse de Gérard Weechschei, 11.
Ursule Ferdinande, dame de Neerharen, 418.
Utrecht, 129, 334, 335, 409.

V.

Vaegx, Nicolas, échevin de Maestricht, 246.
Vaessen, René, 212.
Vaessens, 88.
Vaetzin, Henri, 106.
Val, Paul van, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 188.
Valcken, Maes, 265.
Valckenborch, Frédéric, 196; — Lambert van, Bégard à Maestricht, 41, 42.
Valckenborgh, Rycolf van, Bégard à Maestricht, 29.
Valenciennes, 368, 369, 371, 374.
Valkenberg (Valkenburch), Jean van, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 213, 240.
Valkenbergh, Mathias van, 150.
Valkenborch, Deric van, Bégard à Maestricht, 54; — Mechtilde, 40.
Valkenborch alias van Tricht, Marie van, recluse, 41.
Vall, Pauwel van, receveur du chapitre de Notre-Dame à Maestricht, 244, 245.
Valle, Florent de, 130; — Henri, chapelain de la collégiale Saint-Servais à Maestricht, 51; — Jean de, chapelain de cette collégiale, 51.
Valzolio, de, 367; — Adrien de, 375; — André de, 369, 370; — Anne de, 369, 372, 374; — Antoine de, 369, 374; — Barthélé-

Digitized by Google

mi de, 370, 375; — Catherine Ingenia de, 370, 375; — Charles, 370, 375; — David de, 368, 370, 371, 374; — Grégoire de, 369, 374; — Hercule, 369, 375; — Hubert de, 368, 369, 371, 373—375; — Jean, 374; — Jean Baptiste de, 369, 370, 372—374; — Jeanne, 369, 374; — Jérôme de, 367—371, 373—375; — Josine Marie, 369, 374; — Marie Marguerite, 370, 372—375.
Van den Berghe, 338.
Van Panhuys, greffier à Maestricht, 343.
Varro, 318.
Varssen, Thierry, 123.
Vastrart, Liebrecht, 189.
Vaulbes, Jean de, 370.
Veecken, Louis van der, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 286, 287.
Veels, van den, 126; — Aleyde de, 215; — Geerlick van den, 160; — Jean Scheyf (Scheyfve) van den, 155; échevin de Heer, 114, 127, 132; écoutête de Bemelen, 130, 132, 136, 160, 162, 167, 174; maieur de Vleytingen, 117; écoutête de Heugem, 135, 138, 143, 164, 178; — Martin van den, échevin de Heugem, 214, 224.
Velbruck, Charles de.
Veldwezelt, *Veltwesent, Wesent,* 3, 4, 19, 31, 86, 102, 111, 117, 142, 146, 170, 193, 205, 212, 221, 222, 226, 227, 242, 251, 260, 261, 266, 279, 282, 286, 288.
Vels, Martin van den, 126.
Vencken, Pierre, 159.
Venden, Marguerite van den, 262.
Verduchène, secrétaire de Maestricht, 82, 84, 85.
Verlies, Gielys, 96.
Vernyen, Henri, 249.
Verwer, Jean, 42.
Verwers, Gertrude, 34; — Jean, prêtre, 45; — Jutte, 44; — Uden, 39.
Veseto, Elise de, 19.
Vessem alias de Baest, ministre des Bégards, 5.
Vestarts, Jean, 181.
Veucht, Jean, 225.
Veugen, R., notaire à Maestricht, 287.
Vieux-Vroenhoven, *Trigt Wilre,* 289.
Vilre, Coen, 154.
Vilt, 161.
Vincent, Nicolas, bénéficier de l'église Notre-Dame à Maestricht, 289.
Visé, *Visetum,* 36.
Viselboen (Vizelboen), Gérard, 216; — Jacques, 219; bénéficier de l'église Notre-Dame à Maestricht, 217.
Visschers, 87.
Vivario, Theodoric de, voir Thierry van den Weyer.
Vivier, Pierre de, 285.
Vleck, Herman, receveur de la collégiale Notre-Dame à Maestricht, 141.
Vlecken, Catherine, 10.
Vleeck, Hubert van, échevin de Lenculen, 230; échevin de Bemelen, 270; (Vlieck), receveur de la collégiale Notre-Dame à Maestricht, 142, 149; — Michel van, 45.
Vleecke, Henri van, 106.
Vlemmynck, Gérard, 29.
Vlengendaal, 377.
Vleytingen, 11, 12, 21, 51, 101, 111, 142, 170, 190, 191, 228, 229, 238, 241, 280.
Vleyck, Jean, Bégard à Maestricht, 12.
Vliermael, 398.
Vliermael, Herman van, 48; — Jacques van, son fils, 48.

Digitized by Google

Vlockener, Henri, 10.
Voeren, Jacques van, cloîtrier de Notre-Dame à Maestricht, 218; — Jacques van, 228.
Voerendaal, 103, 108.
Voersen, Thierry, 194.
Vogels, Péregrin, 368, 371.
Voirse, Thierry, échevin de la cour censale de Saint-Pierre à Montenaken, 113.
Voirsters, Lees, 146.
Volmolen (Volmuelen), Jean van der, échevin de Vleytingen, 191; maieur de Sichen, 204; échevin de Sichen, 208; échevin de Heer, 211.
Volre, André, 175.
Voordt (Vort), Catherine Barbe de, abbesse de Hocht, 328, 329.
Voss, Guillaume, échevin de Nedercanne, 238.
Vossen, Gherit, 159.
Vourt, Jean van de, 369.
Voyren, Jacques van, bénéficier de l'église Notre-Dame à Maestricht, 211; cloîtrier de cette église, 223.
Vrancken, Gisbert, échevin d'Opcanne, 115, 154.
Vranckenborch, Elise van, dame de Vogelsanck et Zonhoven, 95.
Vreen, Guillaume, échevin de Lenculen, 230; échevin de Nedercanne, 238; — Servais, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 280, 281.
Vrerix, René, 139.
Vriens, Liebrecht, 118.
Vrients, Catherine, 112; — Vrient, échevin de Maestricht, 256; échevin de Saint-Pierre lez cette ville, 250, 255.
Vrints, Nicolas, échevin de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Vryents (Vrientz), Catherine, 111; — Loye, échevin de Vleytingen, 158, 191; échevin de la cour censale de Saint-Martin de Liége à Hees, 143, 170.
Vryns, Jean, 190; — Nicolas, échevin de Maestricht, 189.
Vrythoff, Lambrecht van den, 39.
Vucht, Guillaume van, 31.
Vueren, Jacques van, cloîtrier de la collégiale Notre-Dame à Maestricht, 208.

W.

Waalwyk, 61.
Waerden (Warden), van der, 135, 137, 163.
Wageman, Jean, curé de Hulsberg, 160.
Wagemans, Bernard, 162, 163; — Elise, 177; — Henri, 137, 162, 177; — Jean, chapelain de Notre-Dame à Maestricht, 134; — Marie, 177.
Waggen, Guert, 203; échevin d'Opcanne, 222; — Pierre, 203.
Walenburg, Pierre de, 301, 398.
Walhoven, Jeanne de, abbesse de Hocht, 327, 329.
Walthausen, 413, 416; — Barbe de, 415; — N. de, 416; — Pierre de, 417.
Waltvucht, Ide de, 195.
Walzolius, Jérôme, 371.
Wanen, Gérard van, 14; — Guillaume van, son frère, 15.
Wange, échevin de Nedercanne, 181; — Arnolt van, 107; — Ogier, échevin de Sichen, 149; échevin de la cour censale de Meer, 182; — Petersse van, 106.
Wanghe, Lambert van, échevin de Maestricht, 116; échevin de la cour censale de Cauwenberch à Millen, 116, 118.
Warden, van der, 224; échevin de la cour censale d'Edmond van Blitterswyck à Veldwezelt, 261.

Digitized by Google

Warnant, Claire Scolastique, abbesse de Hocht, 329, 426.
Warwelle, échevin de Maestricht, 96—98.
Wasseige, de, tréfoncier de Liége, 428.
Wassenberg, 129.
Wassenborch, Jacques, 50.
Wassenhoven, François Pierre, 353.
Wateneal, Jean, échevin de la cour censale de Saint-Jacques de Liége à Bassenge, 148.
Wauwenberch, 105.
Weechschei, Thierry, 11; — Gérard, son fils, 11.
Weeckman, Herman, 114; — Jean, 114.
Weeckmans, Aussem, le jeune, échevin de Bemelen, 100; — Catherine, 130.
Weekemans, 131.
Weerme, Guillaume van, Bégard, 48.
Weert, Jean de, maître de la monnaie à Maestricht, 337.
Weerst, Ulric, maieur de la cour censale de l'abbaye de Hocht à Rosmeer, 169.
Weert, 318.
Weertz, Guillaume, échevin de Maestricht, 242, 244, 246; — Joeris, chanoine et grand-chantre de Notre-Dame à Maestricht, 267.
Weesterberch, Lambert van, échevin de Maestricht, 246.
Wegge, Arnold, Bégard à Maestricht, 33.
Weirde, Goessen van, échevin de Meerssen, 150, 152, 153; — Sieger van, écoutête de Meerssen, 150, 152, 153.
Welderen, Lamoral van, 342.
Wellen, Gielis van, Bégard à Maestricht, 40.
Welten, 304, 320.
Wenceslas, duc de Brabant, 337, 408.
Wendeggen, Jean van, 125.
Wendel, épouse de Guillaume van Raveler, 41.
Wens, Antoine, membre de la cour censale d'André Reys à Tongres, 110.
Werckmeyster, Goert, 32.
Werdde, Goessen van, échevin de Meerssen, 175; — Siger de Meerssen, 121.
Werde, Jean van, 214.
Werden, Gertrude van, 43.
Weren, Nicolas, 235; — Pierre, son fils, 235.
Weset, Catherine van, 40; — Everart van, 38.
Wessem, Marguerite van, béguine, 32.
Weustherck, *Wuystherck, Herck*, 200, 201.
Wese, Jean, échevin de Millen, 270.
Weyer, Limbourg-Belge, 201.
Weyer, 412—414; — Jean van den, échevin de Saint-Pierre, 250, 255.
Weysenveld, Thérèse, religieuse à Amersfoort, 69.
Wilde de Meerssen, Josine de, 418, 422.
Wildere, René van, 250.
Willem van Sinttruden, Bégard à Maestricht, 28.
Willems (Wilhems, Wilhelms), Jean, échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 94, 97, 108; — Jean, 185, 186, 285, 286; — Jean, bénéficier de l'église Notre-Dame à Maestricht, 152, 160; — Lambert, 280.
Wilre (Wilder), 12, 145, 202, 229.
Wilre, Henricks, 34; — Lambrecht, 13.
Winants (Winantz), Jacques, échevin de Borgharen, 210; —

Digitized by Google

Jean, 279; — Jean, échevin de Borgharen, 101.
Windelen, Henri, maieur de Lumpmen, 248.
Wirix, Guillaume, échevin de la cour censale Steevoort à Millen, 165.
Wissicq de Bomy, 415, 416.
Withoit, Henri, 35.
Withuys, Marguerite, 45.
Witmekers, Marie, 55; — Servais, son père, 55.
Wittem. — Couvent des Rédemptoristes, 65.
Wittem (Wyttem), Gilles, échevin de Maestricht, 244, 245.
Woestbroeck, Jean van, maître de la monnaie à Maestricht, 338.
Wolf (Wolff), Jean, 40, 215; — (Wolff) S.J., Mathias, supérieur des Jésuites des Pays-Bas, 68; — Thierry, 106; échevin de Maestricht, 103.
Wondelgem, près Gand, 300.
Woot de Tinlot, Claude François Sébastien, baron de, 424; — Pierre Ernest, baron de, 424, 425.
Woufs, Lees, 122.
Wouters, curé de Neerhaeren, 424; — (Waltere), Etienne, 171; — Ide, 130.
Wrede(rs), Pierre, échevin de Berg, 157, 161.
Wychmael, 304.
Wyck, van, 10; — Béatrice van, 27; — D. van der, échevin de Maestricht, 284; — Laurent de, 150; — Robin van, Bégard à Maestricht, 21.
Wycx, Jean, 150.
Wyer, Jean van den, échevin de Maestricht, 250; — Lees van den, 280; — Thierry van den, chanoine de Notre-Dame à Maestricht, 129, 130, 154.
Wyert, Henri van, 47.
Wyffliet, Berthout van, 417.
Wygaert, 414.
Wyler, curé de Lanaeken.
Wylhem, Collar, 203.
Willems, Jean, maître de la confrérie de chapelains de l'église Notre-Dame à Maestricht, 165; — Pierre, échevin de Reckheim, 223.
Wylre près Galoppe, 88.
Wylre, Mechtilde de, moniale de Hocht, 323, 329; abbesse de cette abbaye, 323.
Wynands, Hubert, échevin de la cour censale de Meer, 182.
Wynans, Ide, 18; — Rutger, 34.
Wynants, Chrétien, 226; — (Wynantz), Guillaume, maieur de la cour censale des Antonins à Veldwezelt, 227; — Jacques, échevin de Borgharen, 194; — Jean, 224; échevin de Borgharen, 124; — Laurent, Bégard à Maestricht, 39; — Léonard Jacques, 355; — Lienart, 191; — Nicolas, 148, 149; — Noelman, échevin de Grand-Spauwen, 234.
Wyngart, Henri, 291.
Wyninx, Winand, échevin d'Opcanne, 115.
Wynters, Ermgarde, 52.
Wyrick, Jean, 33.
Wyrmen, Gyselbrecht van, 24.
Wyshagen, Ode van, 54.
Wyssen, Gérard, échevin de Reckheim, 223.
Wythoet, Jean, 9.
Wythoyt, Arnold, 13; — Arnold le jeune, son fils, 13; — Hildegonde, 12; — Thierry, 19; — Tilman, 13.
Wyx, Jean, 122.

X.

Digitized by Google

Y.

Yde, épouse de Godart van Limboirch, 114.
Yrmgart, soeur de Lempken Lambrechts, 218.
Yzermans, Jean, 291.

Z.

Zels, Barthélémi van, 291.
Zerees, Léonard, 140.
Zevenbergen. — Couvent des Soeurs de la Congrégation de Notre-Dame, 69.
Zewecken, abbesse de Hocht, 329.
Zielen, Marguerite, 287.
Zievel, Claude Géorgine, 't, 424.
Zinghen, *Zyneghem,* 411.
Zurees, Michel, 94; échevin de Saint-Pierre lez Maestricht, 97, 108, 132; échevin d'Opcanne, 115; — Pierre, échevin d'Opcanne, 154; échevin de Veldwezelt, 102.
Zusteren, Théodoric de, 208.
Zutphen, quartier de, 406.
Zylen, Nicolas, échevin de la cour censale Spauwen à Rosmeer, 172.

Digitized by Google

PLANCHES.

„Onderwijzing hoe men zal onderhouden de novenen van den H. Marcoen" te Hunsel in omloop. Gedrukt ± 1830 pag. 306
Romeinsch vaatwerk gevonden te Heerlen . . . . . „ 380

Digitized by Google

CORRIGENDA.

Pag. 118 ligne 15: Wiric van Hexe, lire: Wirick van Hese.
„ 136 ligne 17: Wilhem Beul, lire: Wilhem Brul.
„ 170 ligne 4: Heer, lire: Hees.
„ 180 ligne 16: Bolromeus, lire: Bolremius.
„ 202 ligne 28: vtnden, lire: vanden.
„ 210 ligne 10: Oveabunde, lire: Overbunde.
„ 224 ligne 9: Henrich van Oert, lire: Heinrich van Oest.
„ 254 ligne 33: Laurens van Mees, lire: Laurens van Meer.
„ 257 ligne 9: van Gertinghen, lire: van Gestinghen.
„ 264 ligne 34: Andries van Wyck, lire: André van Eyck.
„ 267 ligne 21: Thys Beesen, lire: Thys Reesen.

Digitized by Google

TABLE DES MATIÈRES.

		Pag.
I.	**Liste des membres**	III
II.	**Réunion annuelle des membres**	IX et XV
III.	**Jaargetijdenboek van het klooster der Begaarden te Maastricht, par Dr. P. Doppler**	1-55
IV.	**De Stichteres en de eerste wording van de Congregatie der Liefdezusters van den H. Carolus Borromeüs te Maastricht, par P. Albers S.J.**	57-79
V.	**Aanvulling op het voorgaande artikel: Elisabeth Gruyters, de stichteres der Congregatie van den H. Carolus Borromeüs, par J. Schaepkens van Riempst**	80-90
VI.	**Schepenbrieven van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht (suite), par Dr. P. Doppler**	91-292
VII.	**De vereering van St. Marcoen in de Zuidelijke Nederlanden, par P. Marculphus Heyer O.F.M.**	293-320
VIII.	**Addenda à l'Histoire de l'abbaye de Hocht, par Louis Baron de Crassier**	321-330
IX.	**Maastrichtsche Noodmunten en Gildepenningen, par Th. Dorren**	331-365
	Lijst van bekende Maastrichtsche Gildepenningen	352
	Renovatie en ampliatie van het Reglement en Ordonnantie voor het voerliedengilde der stad Maastricht	361
	Resolutie-register der stad Maastricht	364
X.	**Miscellanea over de familie Valzolio, par Eugène Vreuls**	367-375
	Kwartierstaat van Jean Baptist Valzolio	373
	Stamboom der familie Valzolio	374

Digitized by Google

Pag.

XI. Romeinsch vaatwerk gevonden te Heerlen, par P. Peters 377-379

XII. De plaats van den Bisschopszetel te Maastricht, par Dr. Edm. Jaspar 381-393

XIII. Notice sur la seigneurie de Neerhaeren, par Louis Baron de Crassier 395-433

I. Emplacement. — Préhistoire 397

II. La Seigneurie 398

III. Le Château 402

IV. Les Seigneurs 403

A. Seigneurs de la Maison de Pietersheim 403

B. Seigneurs de la Maison Dobbelstein 408

C. Seigneurs de la Maison de Kerckem 412

D. Les Dames Abbesses de Hocht . 425

V. L'Eglise 430

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY
Los Angeles
This book is DUE on the last date stamped below.

Form L9—Series 444

Digitized by Google

DJ
401
L6S6
v.63

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 212 711 6

Digitized by Google

Digitized by Google